BETÆNKNING

om

KØB PÅ KREDIT

afgivet af det af
justitsministeriet den 26. februar 1973
nedsatte udvalg

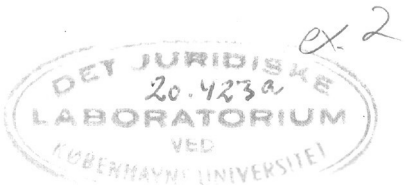

Betænkning nr. 839

1978

ISBN 87-503-2449-7
Ju 00-52-bet.

Indholdsfortegnelse

Kap. I Indledning . . . 5
1. Udvalgets nedsættelse og kommissorium . . . 5
2. Udvalgets sammensætning . . . 6
3. Udvalgets arbejde . . . 6

Kap. II Gældende ret . . . 8
1. Den historiske udvikling . . . 8
2. Den gældende afbetalingslov . . . 10
3. Andre kreditkøb end afbetalingskøb . . . 19

Kap. III Fremmed ret . . . 20
1. Indledning . . . 20
2. Oversigt over fremmed lovgivning og internationalt samarbejde . . . 20
3. Forbrugerbegrebet . . . 22
4. Oplysningspligt . . . 24
5. Fortrydelsesret . . . 25
6. Bevarelse af købers indsigelser og andre beføjelser . . . 28
7. Tilbagetagelse og opgørelse som følge af misligholdelse . . . 29
8. Kontrol og sanktioner . . . 30

Kap. IV Udvalgets hovedsynspunkter . . . 33

Kap. V Udkast til forslag til lov om køb på kredit . . . 48

Kap. VI Bemærkninger til lovudkastet . . . 55

Kap. VII Summary in English (Translation of chapter IV: The Principal Points of View of The Committee) . . . 121

B I L A G

Bilag 1 Lov nr. 224 af 11. juni 1954 om køb på afbetaling med senere ændringer . . . 139

Bilag 2 Lov nr. 252 af 8. juni 1977 om mærkning og skiltning med pris m. v. . . . 143

Bilag 3 a Den svenske kreditköpkommittés udkast til konsumentkreditlag . . . 145

Bilag 3 b Den svenske regerings forslag til konsumentkreditlag . . . 150

Bilag 4 Det norske kreditkøbsudvalgs udkast til lov om kredittkjøp m. v. . . . 154

Bilag 5 Økonomisk-statistisk oversigt over forbrugerkreditområdet, udarbejdet af fuldmægtig i økonomiministeriet Ole Zacchi 161

Bilag 6 Kreditkøbsudvalgets fogedretsundersøgelse 178

Bilag 7 Kreditkøbsudvalgets kontokøbsundersøgelse 197

Bilag 8 Kreditkøbsudvalgets selvtægtsundersøgelse 202

Bilag 9 a Notat af 6. juni 1974 om angivelse af kreditomkostninger i form af effektiv rente, udarbejdet af udvalgets sekretariat 203

Bilag 9 b Skrivelse af 23. august 1976 fra Butikshandelens Fællesråd, Danmarks Sparekasseforening, Den danske Bankforening og Industrirådet 206

Bilag 9 c Skrivelse af 17. december 1976 fra Forbrugerrådet 228

Bilag 9 d Udtalelse af 8. september 1977 fra finansministeriets konsulent i rentespørgsmål, dr. polit. H. Uldall-Hansen 234

Bilag 9 e Udtalelse af 28. september 1977 fra finansministeriets konsulent i rentespørgsmål om behovet for tabeller til bestemmelse af effektiv rente m. m. 267

Bilag 9 f Udtalelse fra Jørgen Christiansen og Benedicte Federspiel om oplysning om kreditomkostningerne beregnet som en effektiv rente 270

Bilag 10 Skrivelse af 30. august 1976 fra Entreprenørforeningen, Grosserer-Societetet, Håndværksrådet og Industrirådet 281

Bilag 11 Notat af 29. september 1977 om finansiering af forbrugerkøb for køber i pengeinstitutterne, udarbejdet af vicedirektør Preben Hommel 282

Bilag 12 Notat af 28. april 1976 om momsproblemer ved tilbagetagelse af ting solgt med ejendomsforbehold, udarbejdet af udvalgets sekretariat 284

Kapitel I

Indledning

1. Udvalgets nedsættelse og kommissorium. Den 26. februar 1973 nedsatte justitsministeriet et udvalg med den opgave at overveje en række spørgsmål vedrørende lovgivning om køb på kredit. Udvalgets kommissorium lyder således:

»Udvalget skal undersøge, om den retlige regulering af afbetalingskøb er tilfredsstillende, når hensyn særlig tages til beskyttelse af køberens interesse ved købets afvikling, og fremkomme med de ændringsforslag, som undersøgelsen giver anledning til. Et hovedhensyn for udvalget bør være ønsket om en styrkelse af forbrugernes stilling, og udvalget bør overveje, om det på denne baggrund er hensigtsmæssigt at lade samme regler gælde for alle afbetalingskøb.

Blandt de spørgsmål, som udvalget ved sin gennemgang af afbetalingsloven bør tage under overvejelse, skal man fremhæve enkelte, særlig vigtige. Udvalget skal tage stilling til, om reglerne om sælgerens adgang til at tage tingen tilbage, når køberen misligholder sine forpligtelser, i tilstrækkeligt omfang tilgodeser køberens tarv. I denne forbindelse bør udvalget overveje reglerne om vurdering af tingen i forbindelse med dens tilbagetagelse. Endvidere skal udvalget undersøge de problemer, som kan opstå, når køberen i forbindelse med oprettelse af afbetalingskontrakt udsteder veksler for den del af købesummen, som ikke er betalt kontant, eller når sælgeren overdrager sine rettigheder ifølge kontrakten til trediemand. Udvalget skal tage som udgangspunkt for sine overvejelser om ændringsforslag, at køberens retsstilling ikke må forringes i sådanne tilfælde.

Udvalget bør endvidere overveje, om der er behov for regler, der giver afbetalingskøberen adgang til inden for en vis kortere frist at træde tilbage fra købet.

Udvalget skal indhente oplysning om, hvilke andre former for finansiering af kreditkøb, der anvendes eller i en nærmere fremtid må forventes anvendt, og på denne baggrund vurdere behovet for en retlig regulering af sådanne kreditkøb. Udvalget bør i denne forbindelse overveje, om der er behov for at udvide visse af afbetalingslovens beskyttelsesregler til også at gælde andre former for kreditkøb. Udvalget bør herunder overveje de problemer, som opstår, når kreditten ydes af en anden end sælgeren, således som det f. eks. er tilfældet ved kreditkortsystemer.

Et fælles spørgsmål i forbindelse med kreditkøb er behovet for bedre oplysning om kreditomkostningerne. Et udvalg under justitsministeriet har i en betænkning (Nr. 604/1971) fremlagt et udkast til lov om renteaftaler, hvorefter der bl. a. ved salg på kredit, herunder afbetalingssalg, skal gives oplysning om den effektive rente beregnet i forhold til varens kontantpris. I forbindelse med forelæggelse af betænkningen for myndigheder og organisationer er der fra forskellige sider givet udtryk for, at forslaget bør gøres til genstand for fornyet overvejelse. Udvalget bør på denne baggrund på ny overveje spørgsmålet.

Hvis udvalget under sin gennemgang af de spørgsmål, som er nævnt foran, finder, at også andre kreditformer, f. eks. leasing, bør tages op til overvejelse, skal udvalget være berettiget hertil.

Udvalget bemyndiges til at tilkalde særligt sagkyndige eller andre til at deltage i drøftelser i udvalget. Hvis udvalget ønsker at iværksætte undersøgelser, der skønnes at medføre særlige udgifter, forudsættes det, at udvalget over for justitsministeriet fremkommer med indstilling herom.

Udvalgets arbejde skal ske i samarbejde

med de udvalg, som i Norge, Sverige og Finland behandler kreditkobsproblemer.«

2. Udvalgets sammensætning.

Udvalget har følgende sammensætning:
sekretær Peter Arendorff, Industrirådet,
kontorchef Frede Christensen, handelsministeriet,
professor Halvor Lund Christiansen, Forbrugerkommissionen,
sekretær Jørgen Christiansen, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd,
afdelingsleder Benedicte Federspiel, Forbrugerrådet,
kontorchef Jørgen Florie, Københavns kommunes socialstyrelse,
vicedirektør Preben Hommel, Danske Bankers Fællesrepræsentation og Danmarks Sparekasseforening,
højesteretsdommer Torben Jensen,
landsdommer Ole Unmack Larsen, formand,
landsretssagfører Svend Petersen, generalsekretær for Butikshandelens Fællesråd,
afdelingschef Niels Pontoppidan, justitsministeriet.

Udvalgets sekretariat består af formand for forbrugerklagenævnet H. Wendler Pedersen og fuldmægtig i justitsministeriet Bo Vesterdorf. Sidstnævnte tiltrådte som sekretær i april 1975.

Lektor ved Århus Universitet Jens Anker Andersen har fra efteråret 1975 bistået udvalget og sekretariatet i dets arbejde og deltaget i udvalgets møder.

Fuldmægtig i økonomiministeriet Ole Zacchi har bistået udvalget med tilrettelæggelsen af de statistiske undersøgelser, som udvalget har foretaget. Bearbejdelsen af det statistiske materiale er foretaget af stud. polit. Jens Piper efter samråd med Ole Zacchi.

Om problemerne i forbindelse med beregning af kreditomkostningerne som en årlig effektiv rente har udvalget indhentet udtalelser fra finansministeriets konsulent i rentespørgsmål, dr. polit. H. Uldall-Hansen, jfr. bilag 9 d og 9 e.

Sekretær Peter Arendorff indtrådte i januar 1974 i udvalget i stedet for sekretær Growers Lund, der i september 1973 havde afløst advokat Finn Mikkelsen som det af Industrirådet udpegede medlem af udvalget. Kontorchef Frede Christensen indtrådte i oktober 1974 i udvalget i stedet for direktør K. Skjødt, direktoratet for patent- og varemærkevæsenet. Sekretær Jørgen Christiansen indtrådte i januar 1974 i udvalget i stedet for direktør Kaj Nielsen. Landsretssagfører Svend Petersen indtrådte i februar 1977 i udvalget i stedet for direktør E. Langsted, Butikshandelens Fællesråd.

3. Udvalgets arbejde.

Udvalget har holdt 30 møder.

Udvalget nedsatte i efteråret 1974 en redaktionsgruppe bestående af formanden, professor Lund Christiansen og højesteretsdommer Torben Jensen samt udvalgets sekretær.

Udvalgets formand og sekretær har deltaget i flere møder med repræsentanter for det norske, det svenske og det finske kreditkøbsudvalg.

Udvalgets formand, professor Lund Christiansen og udvalgets sekretær, fuldmægtig B. Vesterdorf, har deltaget i arbejdet i en arbejdsgruppe under EF-Kommissionen om udarbejdelse af et udkast til EF-direktiv om forbrugerkredit. Kreditkøbsudvalgets medlemmer har løbende været orienteret om EF-arbejdet.

Den foreliggende betænkning behandler spørgsmålet om lovgivning vedrørende køb på kredit. Det af udvalget udarbejdede lovudkast indeholder bestemmelser, som tillige er af betydning for retsstillingen ved såkaldt leasing af erhvervsløsøre, men udvalget foreslår ikke, at der gennemføres særlige regler herom. Efter afgivelsen af betænkningen vil udvalget overveje, om der er behov for gennemførelse af lovregler vedrørende udleje af løsøre, navnlig til forbrugere.

Betænkningen indeholder udover et lovudkast med tilhørende bemærkninger en henstilling til handelsministeren om at overveje visse ændringer i lov om mærkning og skiltning med priser m.v., jfr. nærmere kap. IV, p. 36, og en henstilling til justitsministeren om iværksættelse af foranstaltninger med henblik på begrænsning af ulovlig selvtægt i forbindelse med salg med ejendomsforbehold, jfr. nærmere kap. IV, p. 45.

København, i december 1977.

Peter Arendorff
Jørgen Christiansen
Preben Hommel
Svend Petersen

Frede Christensen
Benedicte Federspiel
Torben Jensen
Niels Pontoppidam

Halvor Lund Christiansen
førgen Florie
Ole Unmack Larsen

/ H. Wendler Pedersen
B. Vesterdorf

Kapitel II

Gældende ret

1. Den historiske udvikling.

a. *Forslaget af 18. oktober 1895 til lov om afdragshandler.*

Det første tilløb til en lovgivning om afbetaling blev taget med justitsminister Nellemanns forslag fra 1895 til lov om afdragshandler. Lovforslaget, der er inspireret af den tyske afbetalingslov fra 16. maj 1894, består af ialt 7 paragraffer.

Ifølge § 1, jfr. § 4, skulle de foreslåede bestemmelser gælde for salg af løsøre, hvor betalingen skal ske i to eller flere afdrag, som forfalder efter løsørets overgivelse til køberen, når sælgeren enten gør et ejendomsbeforhold gældende eller benytter sin ret til at træde tilbage fra handelen på grund af køberens misligholdelse af salgsvilkårene.

Loven skulle ikke gælde, når sagen for køberens vedkommende var at anse som handelssag ifølge lov om Sø- og handelsretten i København af 19. februar 1861, § 13 d.v.s. når køberen var handlende eller håndværker, og købet skete i eller for hans bedrift.

Ved sælgerens tilbagetrædelse fra handelen skulle der, jfr. § 2, finde en opgørelse sted mellem parterne, således at køberen erstatter sælgeren den skade, som den solgte ting måtte have lidt hos ham ved hans skyld eller ved omstændigheder, for hvilke han bærer ansvaret; køberen skal endvidere betale vederlag for brugen og benyttelse af tingen, ligesom køberen skal godtgøre sælgeren de udgifter, som denne måtte have haft i anledning af handelen, f. eks. transportudgifter. Køberen godskrives den del af købesummen, som han har betalt. Sælgeren er berettiget til at modregne de foranstående krav i den betalte del af købesummen, men i tilfælde af en saldo i køberens favør er køberen ikke pligtig at udlevere det købte, medmindre han samtidig får udbetalt den overskydende saldo.

I lovforslagets § 3, stk. 1, findes en bestemmelse, der beskytter køberen mod den såkaldte clausula cassatoria, d.v.s. en vedtagelse om, at hele gælden er forfalden til betaling, når et enkelt afdrag udebliver. Det bestemtes, at sælgeren kun - uanset modstående aftale - kan forlange hele købesummen betalt, hvis køberen er udeblevet med mindst to på hinanden følgende afdrag, og det samlede beløb udgør mindst 1/10 af købesummen.

I lovforslagets § 3, stk. 2, findes en hjemmel for domstolene til at nedsætte konventionalbøder til et beløb, der anses for passende.

Endelig indeholder § 5 en regel vendt mod forsøg på at omgå den foreslåede lovgivning, idet det bestemmes, at aftaler, »som tilsigte det samme Øjemed som Køb paa Afbetaling, men ere iklædte en anden retlig Form, saasom ved Tings Overdragelse til Leje«, er dækket af lovforslaget.

Om formålet med den foreslåede lovgivning anføres bl. a. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget (R.T. 1895/96, Tillæg A sp. 1809-1812) følgende:

»Medens Salg paa det Vilkaar, at Købesummen skal erlægges i Afdrag, hidtil intetsteds har været underkastet særegne, fra de ellers om Køb og Salg gældende forskellige Regler, er der i den nyere Tid rejst Spørgsmaal om en legislativ Indgriben i dette hidtil til Kontraktsfriheden overladte Forhold. Navnlig tages der Sigte paa den Skikkelse af Retsforholdet, hvorefter den solgte Ting overleveres Køberen, uagtet Købesummen ikke er betalt, men paa Betingelse af, at den berigtiges ved paafølgende vedtagne Afdrag, idet der til denne Art af Retsforhold, hvis Nytte eller rettere sagt Uundværlighed for den ubemidlede Del af Befolkningen er anerkendt, har knyttet sig visse Misbrug. Da Sælgeren i disse Forhold som Regel er den i økonomisk Henseende stærkere og Køberen

den svagere Part, har det vist sig, at Sælgeren ofte benytter sin Overmagt i Forholdet til at foreskrive Køberen Betingelser, som lede til højst ubillige Resultater...

Det er ikke Meningen at besvære den solide og hæderlige handel af denne art, men tværtimod snarere at beskytte den ved at umuliggøre konkurrerende Rovdrift af dem, der ville tilsidesætte alle Hensyn ....«

Forslaget gav anledning til en livlig debat i landstinget, hvor der var en helt overvejende positiv stemning for formålet med forslaget. Et enkelt medlem (Oct. Hansen) var dog meget negativ. Navnlig under første behandlingen fandt der en skarp ordveksling sted mellem dette medlem og justitsministeren vedrørende forslagets hovedprincipper (R.T. 1895/96, landstingstidende sp. 140 ff), hvoraf nogle hovedpunkter gengives:

»... Der gøres jo i Lovforslaget et meget alvorligt Indgreb i Kontraktsfriheden. Stipulationer, som det i andre Kontraktsforhold er fuldstændig tilladeligt at indføre, og som ogsaa i andre Forhold indføres i stor Stil, skulde her være i den grad udelukkede, at det endogsaa i den ene Paragraf efter den anden siges, at Overenskomster mellem Parterne af det og det Indhold skulde være fuldstændig ugyldige. Lovforslagets Indhold er altsaa et meget alvorligt Indgreb i Kontraktsfriheden, derom kan der ikke være den mindste Tvivl. Spørgsmaalet er blot, om der er tilstrækkelige Grunde og Motiver til virkelig saaledes at opkaste sig til Formynder for en Del af Befolkningen, forbyde dem at indrette deres Handel og Vandel, deres Kontrakter i det daglige Liv saaledes, som de nu selv finde det rigtigt og forsvarligt. Det er nogenlunde det samme, som jeg tillod mig at udtale i Fjor ved en anden lignende Lovs Behandling. Skulde vi i Rigsdagen give os til at være Daarernes Formynder og skrive deres Kontrakter for dem ...

... Det er jo, hvad jeg **tror man har lov til at** kalde Katedersocialisme ... (Oct. Hansen) ...

Jeg kan... ikke se, at man enten i denne Sag eller ved nogen anden lignende Lejlighed kan komme nogen Vegne med de almindelige Fraser om Indskrænkning i Kontraktsfriheden eller deslige ... og saa mener jeg, at naar man ikke bringer dem (afdragshandlerne) under andre Vilkaar end saadanne, som maatte siges at være honette og rimelige, og som offentlige handlende i det hele maatte siges at være tjente med, saa begaar man ikke Uret mod nogen, og saa indser jeg ikke, at der er nogen videre Betænkelighed derved ... (justitsminister Nellemann).

Lovforslaget blev vedtaget den 29. januar 1896 af landstinget med 43 stemmer mod 1 og blev den samme dag sendt til folketinget, hvor det den 11. februar 1896 kom til første behandling, som overvejende var positiv og som afsluttedes med, at forslaget blev sendt i udvalg, hvor det imidlertid ikke blev færdigbehandlet. Der blev flere gange i årene umiddelbart efter gjort forsøg på at få en lovgivning om afdragshandler gennem rigsdagen, sidst i 1908, men ingen af forslagene nåede at blive færdigbehandlet på rigsdagen. Herefter blev spørgsmålet inddraget i fællesnordiske overvejelser, der i Danmark resulterede i den nedenfor omtalte afbetalingslov fra 1917.

b. *Lov nr. 244 af 8. maj 1917 om køb på afbetaling.*

Afbetalingsloven fra 1917, der trådte i kraft den 17. maj 1917 blev forberedt af en kommission, der havde til opgave i samarbejde med lignende kommissioner i Norge og Sverige at »fremsætte Forslag til Forandringer i Lovgivningen med Hensyn til visse Dele af Obligationsretten«.

Regeringen, der fremsatte kommissionens lovforslag uændret, anførte om formålet med lovforslaget (R.T. 1916-17, tillæg A, sp. 2504): » ... at dets samfundsmæssige Betydning, navnlig ligger deri, at det uden at gaa Kontraktsfriheden for nær søger at imødekomme en Trang til Beskyttelse for de smaa i Samfundet i et Forhold, hvor Erfaringen har vist, at de er særligt udsat for, at deres økonomiske Underlegenhed og manglende Forretningsdygtighed misbruges . . .«

Det angivne hovedformål med loven svarer således nøje til den begrundelse, der blev givet ca. 20 år tidligere ved fremsættelsen af 1895-forslaget til lov om afdragshandler. Afbetalingsloven fra 1917 afviger imidlertid på en række væsentlige områder fra det tidligere forslag.

For det første bestemmes det, at loven ikke gælder, hvis afbetalingssummen overstiger 3.000 kr. Dette begrundes bl. a. således i bemærkningerne (R.T. 1916-17, Tillæg A, sp. 2520): » .. . Når man anser det for nødvendigt at give særlige Beskyttelsesregler for Køberen ved Afbetalingshandler, tænker man nærmest på smaahandler, hvor Køberen må befrygtes på Grund af sine pekuniære og sociale Forhold ikke at være i Stand til selv på betryggende Maade at varetage sine Interesser, og det er i Overensstemmelse hermed, at Udkastet har ment ikke at burde gribe ind i Kontraktsfriheden, naar Handelen drejer sig om værdifuldere Ting . . .«

For det andet omfatter 1917-loven også en køber, der som handlende eller håndværker køber i eller for sin bedrift. Når man i modsætning til 1895-forslaget har medtaget denne købergruppe under lovens regulering skyldes det ifølge forslaget (RT 1916-17, Tillæg A, sp. 2521): » ... *at* det er ret almindeligt, at mindre Haandværkere og mindre Handlende køber Smaamaskiner på Afbetaling, f. eks. Skrivemaskiner eller Kassekontrolapparater til deres Forretning, og det ikke har forekommet Kommissionen, at der er tilstrækkelig Anledning til at berøve disse Købere denne Beskyttelse, som Handlernes Inddragelse under Udkastet fører med sig . ..«

Endvidere bygger 1917-loven på samme måde som den gældende afbetalingslov på et andet opgørelsesprincip end 1895-loven. Ifølge 1917-loven skal sælgeren, når tingen tages tilbage, stilles som om handelen var opfyldt, hvilket indebærer, at han i forbindelse med opgørelsen kan medregne sin salgsavance. Princippet i 1895-loven var derimod, at handelen skulle anses som hævet, når sælgeren på grund af køberens misligholdelse tog tingen tilbage, således at sælgeren ikke kunne forlange at blive stillet bedre, end hvis handelen overhovedet ikke var indgået.

Endelig indeholder 1917-loven en række processuelle regler, der har til formål at regulere fremgangsmåden, når genstanden tages tilbage af sælgeren ved en umiddelbar fogedforretning.

Reglerne fra 1917-loven er stadig grundstammen i den gældende afbetalingslov, der har bygget videre på lovens hovedprincipper, idet man dog har ophævet den foran nævnte beløbsgrænse på 3000 kr. Om 1917-lovens enkeltregler henvises til gennemgangen af reglerne i den gældende afbetalingslov.

2. Den gældende afbetalingslov.

a. *Det lovforberedende arbejde.*

Den gældende afbetalingslov, lov nr. 224 af 11. juni 1954 om køb på afbetaling med senere ændringer, blev forberedt af et udvalg, der blev nedsat i 1938 med den opgave at overveje spørgsmålet om ændringer i 1917-loven. I kommissoriet blev det fremhævet, at udvalget skulle overveje spørgsmålet *om* undtagelse af visse arter af varer og af varer under en vis værdi fra lovens område, *om* fastsættelse af en mindstegrænse for udbetalingen ved købets indgåelse, *om* ændring af reglerne om påtale af strafbare dispositioner over genstande, som er købt på afbetaling, *om* udvidelse af lovens område til at omfatte alle afbetalingskøb uden hensyn til købesummens størrelse, *om* indførelse af bestemmelser om adgangen til at beregne renter af købesummen og *om* forening af flere afbetalingskøb.

Udvalget, der samarbejdede med lignende udvalg i Finland, Norge og Sverige, afgav betænkning om køb på afbetaling i november 1950. I 1954 fremsatte regeringen forslag til lov om køb på afbetaling, der i det væsentlige hvilede på udvalgets forslag. Dette blev med nogle enkelte ændringer og tilføjelser vedtaget af folketinget. Afbetalingsloven trådte i kraft den 1. januar 1955. Samtidig ophævedes lov nr. 244 af 8. maj 1917 om køb på afbetaling; dog fandt denne lovs regler med undtagelse af §§ 11-14 anvendelse på afbetalingskøb afsluttet før den 1. januar 1955.

b. *Lovens område.*

Efter § 1 i loven er det en forudsætning for dens anvendelse, *at* der foreligger et køb (eller efter stk. 2 en lejekontrakt eller lignende forhold, hvor det må antages at have været meningen, at modtageren skal blive ejer), *at* aftalen vedrører løsøre, *at* betalingen skal erlægges afdragsvis, *at* et eller flere afdrag forfalder til udbetaling efter tingens overgivelse til køberen, og *at* sælgeren har betinget sig ret til at tage tingen tilbage, hvis køberen ikke opfylder sine forpligtelser, eller har forbeholdt sig ejendomsret til tingen, indtil betalingen helt eller delvist er erlagt.

Afbetalingsloven indeholder ikke nogen bestemmelse, der nærmere angiver, hvad der forstås ved køb. I mangel af positive forskrifter må lovens købsbegreb derfor fortolkes i overensstemmelse med den traditionelle juridiske opfattelse af udtrykket »køb«, jfr. herved *Torben Jensen:* Afbetaling (1970) p. 25. Herefter falder aftaler, hvor formålet er et andet end overdragelse til eje, uden for afbetalingsloven. Dette gælder f. eks. pantsætning, lån, depositum, overladelse på prøve eller anden midlertidig varetægt til gennemførelse af en begrænset opgave.

Rene lejemål falder ligeledes udenfor loven, hvorimod lejeaftaler, der sigter mod overtagelse til eje, er omfattet af loven.

Afbetalingsloven indeholder heller ingen definition af løsørebegrebet. Efter lovens motiver og retspraksis omfatter begrebet »løsøre« ud over genstande, som efter deres fysiske anvendelighed og bestemmelse må betegnes som rørlige, også fartøjer, eksemplarer af udgivne litterære værker, værdipapirer samt træhuse uden jordfast forbindelse, men derimod ikke f. eks. køb af en forretning som sådan eller dens goodwill, mundtlige fordringer, forfatterrettigheder eller løsøre, der sælges sammen med en ejendom som fast tilbehør dertil, jfr. tinglysningslovens §§ 37 og 38.

Kravet, om at betalingen skal erlægges afdragsvis indebærer, at et køb, hvorefter betaling af hele købesummen skal ske på én gang, uanset om det sker før, ved eller efter tingens overgivelse, ikke er omfattet af loven. Det er endvidere en betingelse for lovens anvendelse, at et eller flere afdrag erlægges efter tingens overgivelse, hvilket er ensbetydende med, at loven kun gælder i tilfælde af, at sælgeren har givet køberen kredit.

Bortset fra kravet om mindsteudbetaling er betingelserne for stiftelse af et gyldigt ejendomsforbehold i det væsentlige ulovbestemte og afhænger således af de grundsætninger, der på grundlag af retspraksis og juridisk teori kan opstilles med hensyn til anerkendelse af ejendomsforbehold. Der skal herefter foreligge en udtrykkelig og klar aftale, der skal vedrøre specificerede genstande og være indgået senest ved disses overgivelse til køber. Ejendomsforbeholdet gælder kun for sælgerens krav i henhold til købsaftalen, men ikke for andre ydelser, f. eks. reparation af det solgte.

c. *Oplysning om af betalingsvilkårene og formkrav til aftalen.*

Afbetalingsloven indeholder ingen regler om annoncering, skiltning eller andre markedsføringsforanstaltninger vedrørende køb på afbetaling.

Loven pålægger ikke sælgeren nogen oplysningspligt i forbindelse med købets indgåelse, og der stilles heller ikke direkte i loven nogen formkrav til aftalen. Det er imidlertid efter lovens § 10 en betingelse for fogedens medvirken til tilbagetagelse, at der om købet er oprettet et af køberen underskrevet dokument, hvoraf køberen har modtaget en genpart, og som indeholder forbehold om sælgerens ejendoms- eller tilbagetagelsesret, og tillige angiver, hvad køberen skal betale, samt forfaldstiden for hvert enkelt afdrag. Den praktiske virkning af denne bestemmelse må antages at være, at det helt overvejende antal afbetalingskøb indgås ved oprettelse af en skriftlig kontrakt, der opfylder betingelserne i lovens § 10, stk. 1.

d. *Minimumsudbetaling.*

Efter lovens § 1, stk. 4, er et ejendomsforbehold eller en tilbagetagelsesret kun gyldig, hvis sælgeren ved tingens overgivelse til køberen er fyldestgjort for mindst 20 pct. af afbetalingsprisen, dog mindst for 50 kr. Ved køb af bøger er det dog tilstrækkeligt, at udbetalingen svarer til det største beløb, der ifølge aftalen skal betales inden for en måned.

Spørgsmålet om krav til minimumsudbetalingens størrelse ved afbetalingskøb var hverken fremme i forbindelse med 1895-udkastet eller 1917-loven, men drøftedes udførligt i betænkningen om køb på afbetaling for 1950, ligesom dette spørgsmål har været genstand for betydelig politisk interesse.

I 1950-betænkningen anføres bl. a. side 18-19:

»Visse afbetalingsfirmaer følger den usunde politik at afslutte salg med ingen eller kun en minimal udbetaling og med små rater. De kommer derved i kontakt med et større køberpublikum også omfattende den mindre solide del af befolkningen og opnår et forøget salg, ganske vist med større omkostninger og deraf følgende højere priser. Ofte lokker sådanne gunstige betalingsvilkår folk til at købe unødvendige varer. En stor del af disse købere er ude af stand til at afvikle kontrakten, og undertiden forekommer det, at køberen disponerer over det solgte i strid med det tagne ejendomsforbehold.

En regel om en vis minimumsudbetaling kunne da tænkes at virke hæmmende på afslutningen af disse »letsindige« køb og køb i bedragerisk hensigt. Når køberen har præsteret en passende udbetaling ved kontraktens oprettelse, tør man formode, at han har vilje og evne til at gennemføre købet. Erfaringen viser da også, at tilbagetagelsesprocenten er dalende, når sælgeren har stillet krav om en større udbetaling. En større udbetaling medvirker også til at forringe sælgerens risiko for tab ved genstandens tilbagetagelse og derigennem til en nedsættelse af omkostningerne ved afbeta-

lingshandelen. Hvis køberen har udbetalt en væsentlig del af købesummen ved købets indgåelse, falder han ej heller så let for fristelsen til ulovligt at videresælge tingen, idet han i så tilfælde ikke kan påregne nogen større gevinst.

Når det fra visse sider er gjort gældende, at udbetalingen og afdragene bør være.af en sådan størrelse, at den solgte genstand til enhver tid afgiver sikkerhed for restkøbesummen, er dette synspunkt dog næppe afgørende, idet afbetalingshandel kan drives forsvarligt også med en ringe udbetaling og lang afbetalingstid, når der blot ikke er for stor tilbagetagelsesprocent med væsentlige tab og deraf følgende fordyrelse af de pågældende varer.

Kravet om en mindsteudbetaling støder derimod på den vanskelighed, at forholdene inden for de enkelte brancher varierer overmåde meget…

Der synes derfor ikke at være mulighed for at fastsætte en almindelig regel om en mindste udbetaling og løbetid gældende for alle brancher. Et krav om en minimumsudbetaling på f. eks. 20 pet. ville være uden virkning i konfektionsbranchen og virke umotiveret hårdt i andre brancher. Dertil kommer, at en sådan regel ville give anledning til mange pro forma aftaler. For eksempel kunne der pro forma fastsættes en høj afbetalingspris, men således at sælgeren samtidig kvitterede for det første afdrag, som i virkeligheden kun tjente til at dække differencen mellem pro forma prisen og den reelle afbetalingspris. Eller parterne kunne i en byttehandel hvor der gives en brugt ting i bytte for en ny som udbetaling på købesummen for denne, fastsætte en fiktiv høj pris på den brugte ting og derved på papiret opfylde kravet om en mindste udbetaling.

En regel om fastsættelse af varierende mindsteudbetalinger for de forskellige varegrupper rammes af de samme indvendinger. Desuden ville reglen let føre til vilkårlighed, ligesom satserne hurtigt ville forældes, når pengenes værdi forandres …

På grund af disse vanskeligheder har udvalget ikke ment at kunne foreslå en regel om regulering af udbetalingen og afdragstiden. Man har imidlertid håb om, at reglen i lovudkastets § 18 også på dette punkt vil vise sig at være et middel til sanering af afbetalingshandelen, idet bestemmelsen vil give myndighederne mulighed for at skride ind over for firmaer, der driver deres virksomhed i strid med sunde forretningsprincipper ved utilladelig udnyttelse af det købende publikum …«

I lovforslaget fra januar 1954 indeholdtes ingen bestemmelser om minimumsudbetaling. Motiverne henviste til betænkningsudkastet og justitsministeren anførte, at man på grund af de meget forskellige forhold inden for de enkelte brancher ikke havde ment at burde give nogen regel herom (FT 1953-54, tillæg A, sp. 1530 og FT 1953-54, sp. 2241-2242).

Under 1. behandling (FT 1953-54, sp. 2961) rejste en af ordførerne spørgsmålet om en minimumsudbetaling på 20-30 pct. for at forhindre, at køberne »lader sig forlede af såkaldt fordelagtige betalingsvilkår og af sælgere med for stor overtalelsesevne til at købe mere, end de kan betale«.

Under udvalgsbehandlingen mellem 1. og 2. behandling blev der opnået enighed om en regel, hvorefter sælgeren ikke gyldigt kan betinge sig ret til at tage tingen tilbage eller forbeholde sig ejendomsret til tingen, medmindre han ved dens overgivelse til køberen fyldestgøres for mindst 20 pct. af afbetalingsprisen, hvis sidste afdrag efter aftalen skal erlægges senere end 1 år efter overgivelsen, og ellers 1/12 af afbetalingsprisen. Ved salg af bøger begrænses kravet til minimumsudbetalingen dog til et beløb svarende til det største beløb, der efter aftalen forfalder inden for 1 måned. I udvalgets begrundelse for reglen (FT 1953-54, tillæg B, sp. 1121) anføres bl. a.:

»… Der har i udvalget været enighed om, at der bør gennemføres regler, der begrænser adgangen til at udbyde varer til salg på afbetaling uden udbetaling eller med en ganske ringe udbetaling, idet denne art afbetalingssalg ofte medfører, at kunderne foretager køb, der står i misforhold til deres økonomiske forhold.

En begrænsning kan kun indføres ved i loven at stille krav om en minimumsudbetaling. Fastsættelsen af størrelsen af denne er vanskelig på grund af forskellighederne i de brancher, der kommer i betragtning. Man har imidlertid ment at kunne bestemme minimumsudbetalingen til 1/5, når det drejer sig om køb, hvor afdragstiden strækker sig udover 1 år, og ellers 1/*12* …«

Der var under 2. behandlingen almindelig enighed om reglen om minimumsudbetalingen. Efter at udvalget fra en række erhvervsorganisationer havde modtaget protester mod 20 pct.-reglen, foreslog man denne procentsats nedsat til 15 (FT 1953-54, tillæg B, sp. 1153-1154). Under 3. behandlingen (FT 1953-54, sp. 6080-81) begrundede ordføreren dette bl. a. med følgende:

»… Efter afstemningen ved anden behandling over lovforslaget om køb på afbetaling har udvalget modtaget deputationer fra radiobranchen, Industrirådet, Grosserer-Societetet og De danske Handelsforeningers Fællesorganisation. Disse deputationer gjorde navnlig indvendinger imod bestemmelsen om, at der skal præsteres en udbetaling på 20 pct. ved køb, hvis betalingsperiode strækker sig ud over et år. Især fremhævede man virkningen af bestemmelsen ved køb af ting som køleskabe, gaskomfurer, fjernsynsapparater, pianoer og andre varer med lang levetid. Det man frygtede var, at bestemmelsen om 20 pct. udbetaling ville vise sig at være for hård, og at salget af de nævnte varer som følge af denne bestemmelse ville fal-

de meget stærkt, hvilket også ville betyde, at produktionen faldt; dette ville igen virke generende på eksporten, som er baseret på hjemmemarkedet.

Udvalget mente, at man måtte tage i hvert fald et begrænset hensyn til disse meget enstemmige ønsker, som blev fremført fra erhvervslivet. Der var to veje at gå. Den ene var at søge udarbejdet bestemmelser, som gjorde det muligt for justitsministeren at dispensere i særlige tilfælde, navnlig hvor der var tale om varer af den nævnte art. Det viste sig imidlertid overordentlig vanskeligt at udarbejde en sådan dispensationsbestemmelse uden at bringe den sanering af afbetalingshandelen, som er lovens formål, i fare. Den anden vej man kunne gå, var at foreslå den første udbetaling nedsat, og udvalget enedes derefter om at stille ændringsforslag nr. 1, gående ud på, at i § 1, stk. 4, 5. linie, ændres ordene »en femtedel« til: »15 pct.« …«

Forslaget gennemførtes herefter ved lov nr. 224 af 11. juni 1954; ikrafttrædelsesdatoen fastsattes til 1. januar 1955.

Allerede ved lov nr. 295 af 30. september 1954, der trådte i kraft den 1. oktober 1954, blev kravene til minimumsudbetalingen skærpet, således at udbetalingen ved køb af personbiler, motorcykler og knallerter skulle udgøre mindst 40 pct. af afbetalingsprisen og ved andre køb mindst 25 pct. af afbetalingsprisen. Mindsteudbetalingen skulle i alle tilfælde udgøre 50 kr.

Det fremgår af motiverne til loven (FT 1953-54, tillæg A, sp. 3618 og FT 1953-54, sp. 6383-84), at denne skærpelse havde til formål at begrænse forbruget og derigennem forbedre landets økonomiske og valutariske situation.

Bortset fra 50 kr.-reglen var de gennemførte skærpelser kun midlertidige, idet de med finansudvalgets tilslutning kunne ophæves ved kongelig anordning.

Ved kongelig anordning nr. 76 af 29. marts 1957 bortfaldt den midlertidige forhøjelse af minimumsudbetalingen til 25 pct. og ved kongelig anordning nr. 46 af 20. februar 1959 ophævedes det midlertidige krav om en minimumsudbetaling på 40 pct. ved køb af personbiler, motorcykler og knallerter.

Spørgsmålet om en begrænsning af afbetalingshandelen som led i den almindelige økonomiske politik tildrog sig igen opmærksomhed i 1965, og resulterede i, at justitsministeriet nedsatte et udvalg med den opgave at undersøge de tekniske og praktiske muligheder for en begrænsning af afbetalingshandelen og fremkomme med en udtalelse om de virkninger, en sådan begrænsning kan antages at få. Udvalget afgav betænkning den 18. september 1965 - 1 måned efter nedsættelsen.

Udvalget undersøgte virkningerne af en forhøjelse af den kontante udbetaling; i første række drøftedes, om en sådan forhøjelse vil være et egnet middel til gennemførelse af en almindelig forbrugsbegrænsning, men ildvalget anførte tillige følgende betragtninger om spørgsmålet (p. 39-40):

»… Regulering af afbetalingshandelen ved forhøjelse af den kontante udbetaling synes at kunne medføre andre, i og for sig ønskværdige virkninger end en begrænsning af afbetalingshandelen. Som det fremgår af oversigten i bilag 2, har antallet af sportulerede indsættelsesforretninger i henhold til afbetalingsloven i de senere år udgjort ca. 45.000 årligt. Selv om stigningen i antallet af indsættelsesforretninger under de gode beskæftigelsesforhold i 1960'erne har været meget beskeden i sammenligning med stigningen i det samlede afbetalingssalg, kunne det være ønskeligt at nedbringe antallet. Foreliggende undersøgelser over forholdet mellem udbetalingens størrelse og tilbagetagelselsprocenten, jfr. den hos *Knud Illum:* Ejendomsforbehold, København 1946, s. 131, gengivne oversigt, synes at vise, at tilbagetagelsesprocenten falder endog meget betydeligt ved selv relativt mindre forhøjelser af den kontante udbetaling. En sådan forhøjelse kunne derfor muligt nedbringe antallet.«

Som resultatet af en gennemgang af forskellige muligheder for begrænsning af afbelingshandelen anførte udvalget (p. 49-50):

»… Udvalget skal herefter pege på forhøjelse af den kontante udbetaling og begrænsning af kredittiden eller en kombination af disse muligheder som de formentlig mest hensigtsmæssige, såfremt en regulering af afbetalingshandelen måtte blive anset for ønskelig. I almindelighed må det antages, at en regulering af kravene til den kontante udbetaling vil være det mest effektive middel til at påvirke afbetalingssalget. Af samme grund vil en anvendelse af dette middel kunne have vidtgående indflydelse på indtjenings- og beskæftigelsesforholdene i de brancher, der berøres af en sådan regulering...«

I lovforslaget fra februar 1966 (FT 1965-66, tillæg A, sp. 1265-66 og FT 1965-66 sp. 3239) blev det på baggrund af udvalgets redegørelse for mulighederne for en begrænsning af afbetalingshandelen og under henvisning til den økonomiske situation foreslået, at minimumsudbetalingen forhøjedes til 20 pct. af afbetalingsprisen, dog mindst 50 kr. Særreglen for bøger blev foreslået opretholdt. Forslaget gennemførtes som lov nr.

181 af 25. maj 1966, der trådte i kraft den 1. juni 1966 og indeholder de gældende bestemmelser om minimumsudbetaling.

Reglen om, at sælgeren ikke gyldigt kan betinge sig ret til at tage tingen tilbage eller forbeholde sig ejendomsret over tingen, medmindre han ved tingens overgivelse til køberen er fyldestgjort for en del af afbetalingsprisen, blev indsat under folketingsbehandlingen i 1954 af den gældende afbetalingslov; ugyldigheden rammer alene sælgerens særlige sikkerhedsret, derimod påvirkes sælgerens underliggende (personlige) fordring mod køberen ikke af en tilsidesættelse af kravet til minimumsudbetalingen. Nogen argumentation for at knytte netop denne retsvirkning til en tilsidesættelse af kravet om mindsteudbetaling findes ikke i folketingets forhandlinger; spørgsmålet berøres i 1965-betænkningen p. 49-50, der ligeledes går ind for, at tilsidesættelse af bestemmelser om udbetalingens størrelse og/eller kredittidens længde bør medføre ejendomsforbeholdets ugyldighed, resp. fortabelse af sælgerens ret til at tage tingen tilbage. Til støtte herfor anføres, at dette vil være i overensstemmelse med gældende dansk ret og finsk ret. Kun for det tilfælde, at reglerne om minimumsudbetaling og/eller længste kredittid måtte blive fundet nødvendig også for kreditkøb, hvor sælgeren ikke har taget ejendomsforbehold, er der efter udvalgets opfattelse anledning til at fravige den allerede gældende regel i afbetalingslovens § 1.

Det er imidlertid et spørgsmål, om afbetalingslovens ugyldighedsvirkning i sig selv er nogen adækvat reaktion overfor en tilsidesættelse af reglen om minimumsudbetaling. I første række er det sælgerens forhold til køberens øvrige kreditorer og sælgerens finansieringsmuligheder, der berøres af, at, ejendomsforbeholdet ikke er gyldigt; i forholdet til køberen berøves sælgeren sin hurtige fyldestgørelsesadgang gennem den umiddelbare fogedforretning. Set fra et køberbeskyttelsessynspunkt fører en tilsidesættelse af afbetalingslovens mindsteudbetalingskrav, således som § 1 er blevet forstået i retspraksis, jfr. *Torben Jensen:* Afbetaling (1970) p. 502-505, til det lidet rimelige resultat, at købet falder uden for afbetalingslovens område med den virkning, at køberen i udlægssituationen må anses for afskåret fra at påberåbe sig afbetalingslovens beskyttelsesregler, herunder først og fremmest de fordelagtige opgørelsesregler i afbetalingslovens §§ 2-7.

e. *Købers misligholdelse af sine forpligtelser ifølge kontrakten.*

Den praktiske form for misligholdelse i et afbetalingskøb er, at køberen undlader at opfylde sin betalingspligt. Dette spørgsmål er detaljeret reguleret i afbetalingslovens § 2, stk. 1, hvis hovedprincip er, at ikke enhver nok så ubetydelig misligholdelse kan begrunde, at sælgeren kan tage det solgte tilbage, kræve afdrag betalt, som ellers ikke ville være forfaldet, eller gøre anden aftalt, særlig retsvirkning gældende. Disse retsvirkninger kan kun gøres gældende, hvis køberens misligholdelse er kvalificeret i den forstand, at den opfylder de tidsmæssige og beløbsmæssige betingelser, som er angivet i bestemmelsen. Hertil kræves, at køberen er udeblevet med et beløb 14 dage efter dets forfaldstid, og dette beløb udgør enten mindst en tiendedel af afbetalingsprisen eller, hvis der i beløbet indgår flere afdrag, mindst en tyvendedel deraf, eller udgør hele sælgerens restfordring.

Selv om køberens misligholdelse opfylder disse betingelser, kan sælgeren imidlertid være afskåret fra at gøre de nævnte misligholdelsesvirkninger gældende, såfremt dette i det konkrete tilfælde ville virke ubilligt, og køberen inden tingen er taget tilbage, har betalt det beløb, som ikke var betalt i rette tid, med tillæg af renter og sælgerens eventuelle omkostninger, jfr. § 2, stk. 2.

Medens reglen i § 2, stk. 1, er en videreførelse af en lignende regel i 1917-loven, er § 2, stk. 2, en nydannelse. Bestemmelsen findes heller ikke i 1950-betænkningen, men blev foreslået af regeringen på grundlag af en lignende norsk bestemmelse og med det formål at undgå urimelige konsekvenser af en forsinkelse med betalingen, der skyldtes sygdom, arbejdsløshed eller andre særlige forhold.

Afbetalingsloven regulerer kun direkte aftaler om misligholdelsesvirkningen i tilfælde af, at køberen misligholder sin betalingsforpligtelse. Beskyttelse af køber mod aftaler om misligholdelsesvirkningen af tilsidesættelsen af andre forpligtelser ifølge aftalen, f. eks. pligten til at melde flytning, findes imidlertid i aftalelovens § 36, hvorefter en

aftale kan tilsidesættes helt eller delvist, hvis det ville være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende. Denne bestemmelse har med virkning fra 1. juli 1975 erstattet den hidtidige bestemmelse i afbetalingslovens § 8, stk. 3, hvorefter en bestemmelse i en aftale om køb på afbetaling kan tilsidesættes helt eller delvist, hvis det ville være utilbørligt eller klart stridende mod god forretningsskik at gøre den gældende.

f. *Opgørelsen ved tingens tilbagetagelse.*
Reglerne herom findes i lovens §§ 3-5. Som nævnt foran hviler loven på det i 1917-loven gennemførte hovedprincip, hvorefter sælgeren ved tilbagetagelsen skal stilles, som om handelen var opfyldt fra begge sider, således at sælgeren ved opgørelsen godskrives en eventuel fortjeneste.

Køberen skal efter § 3, stk. 1, ved tilbagetageisen godskrives tingens værdi ved tilbagetagelsen. Ved tingens værdi forstås det beløb, som sælgeren kan indvinde ved at sælge tingen på hensigtsmæssig måde eventuelt efter en rimelig istandsættelse, jfr. § 3, stk. 2.

Bestemmelsen i § 3, stk. 2, fandtes ikke i 1917-loven, men blev foreslået i 1950-betænkningen bl. a. med følgende begrundelse:

»For køber, der i reglen er privatmand, repræsenterer tingen ikke nogen større salgsværdi. Sælgeren vil derimod normalt have sin egen forretning og eventuelt tillige eget værksted. Ved hjælp af sit salgsapparat kan han afhænde tingen på ny til en langt fordelagtigere pris end køberen, eventuelt efter at han for en ubetydelig bekostning har foretaget en oppudsning eller mindre istandsættelse af tingen. Det er stemmende med lovens karakter af en social beskyttelseslov, at den merpris, som sælgeren kan få for tingen, kommer køberen tilgode ved vurderingen.«

Det fremgår endvidere af bemærkningerne, at det med ordet »indvinde« har været hensigten at udtrykke, at der ved vurderingen skal ses bort fra sælgerens avance ved videresalget, men at sælgerens eventuelle udgifter til reparation o.s.v. må fradrages på samme måde som hans specielle omkostninger ved salget, f. eks. transportudgifter. Sælgeren kan efter praksis medregne salgsomkostninger ved videresalget. I automobilbranchen ansættes disse omkostninger normalt til 7½ pct. af automobilets handelsværdi. Ved ordene »eventuelt« og »rimelig« understreges, at istandsættelse ikke skal finde sted i alle tilfælde, f. eks. i almindelighed ikke hvis sælgeren ikke selv har værksted, eller hvis reparationen er for omfattende.

Ved tingens tilbagetagelse godskrives der sælgeren følgende:

1. De afdrag, der ikke var betalt ved tilbagetagelsen, men som ifølge den i aftalen fastsatte betalingsfrist skulle være betalt. Denne regel gælder kun de afdrag, der har en i aftalen fikseret forfaldstid. Der skal således ikke under denne post tages hensyn til en såkaldt clausula cassatoria, hvorefter køberens undladelse af at opfylde sine forpligtelser medfører, at alle afdrag straks forfalder til betaling.
2. De øvrige ubetalte afdrag, dog således at disse afdrag kun skal betales med en så stor del, som kontantprisen udgør af afbetalingsprisen. Bestemmelsen er begrundet i, at sælgeren i det øjeblik, han tager tingen tilbage, får dækning for hele restkøbesummen. Han må derfor finde sig i, at der for den dels vedkommende, som han efter salgsvilkårene endnu ikke ville have kunnet forlangt udbetalt, fordi den ikke var forfalden, afkortes et beløb svarende til det tillæg, som er beregnet i rente og risikopræmie m.v.
3. Renter, som sælgeren kan kræve, d.v.s. kredit- eller morarenter.
   Såfremt afbetalingsprisen ikke overstiger 3.000 kr., tages der ved det solgtes tilbagetagelse ikke hensyn til renter, der ikke er indregnet i afbetalingsprisen. Bestemmelsen vedrører både kredit- og morarenter. Den særlige 3.000 kroners regel er begrundet i hensynet til at gøre opgørelsen ved småhandler så let og usammensat som mulig. 3.000 kroners reglen må sammenholdes med lovens § 1, stk. 5, hvorefter sælgeren ikke med retsvirkning kan betinge sig renter, der ikke er indregnet i afbetalingsprisen, hvis afbetalingsprisen er under 200 kr.
4. Sælgerens nødvendige omkostninger ved tilbagetagelsen. Benytter sælgeren advokat ved tingens tilbagetagelse, tillægges der efter fogedpraksis advokaten salær for affattelse af begæringen og for møde i fogedretten. Derimod tages ikke hensyn til advokatens incassosalær. Bestemmelsen giver endvidere sælgeren krav på ud-

gifter til f. eks. afmontering og transport i forbindelse med tilbagetageisen. Bestemmelsen suppleres af reglen i lovens § 12, stk. 4, hvorefter fogeden kan nedsætte det beløb, som sælgeren har beregnet til dækning af omkostningerne ved tingens tilbagetagelse, hvis fogeden finder beløbet større end rimeligt.

I § 4, stk. 2, bestemmes, at der ved kontantprisen forstås den pris, for hvilken tingen ved aftalens indgåelse kunne være købt mod kontant betaling. Hermed menes den sædvanlige pris, for hvilken sælgeren ved aftalens indgåelse ville sælge varen mod kontant betaling. En såkaldt »vejledende« udsalgspris skal således reduceres, hvis sælgeren kurant giver »kontantrabat«. Kontantprisen er i et sådant tilfælde den »vejledende« udsalgspris med fradrag af »kontantrabat«. Der er ikke i loven nogen pligt til at opgive kontantprisen, og det er heller ikke en betingelse for tilbagetagelse ved en umiddelbar fogedforretning, at kontantprisen er opgivet, jfr. § 10, stk. 1. Spørgsmålet om kontantprisens størrelse vil derfor i en række tilfælde kunne give anledning til tvivl, der må søges løst ved sædvanlig bevisbedømmelse. Fogeden er ikke ubetinget bundet af en af sælgeren opgivet kontantpris, men kan nedsætte den opgivne pris, hvis det kan godtgøres, at sælgeren ved aftalens indgåelse var villig til at sælge tingen for en lavere kontantpris end den opgivne. I tilfælde, hvor afbetalingsprisen ikke overstiger 3.000 kr., indeholder loven en formodningsregel, idet kontantprisen i sådanne tilfælde anses for at udgøre 9/10 af afbetalingsprisen, hvis ikke andet oplyses.

Ifølge lovens § 5 kan sælgeren, hvis tingens værdi overstiger det beløb, som han kan beregne sig efter § 4, ikke tage tingen tilbage fra køberen, medmindre han samtidig betaler denne det overskydende beløb.

Hvis tingens værdi er mindre end sælgerens fordring beregnet efter § 4, kan sælgeren ikke fordre mere betalt end det overskydende beløb, jfr. § 5, stk. 2. Dette betyder navnlig, at sælgeren ikke senere kan rejse krav mod køberen om renter eller på det beløb, der er blevet afkortet i de ved tilbagetageisen endnu ikke forfaldne afdrag.

g. *Købers ret til førtidsbetaling.*

Køberen kan ifølge § 6, stk. 1, altid afværge, at sælgeren tager tingen tilbage ved at betale sælgeren hans restfordring beregnet efter reglerne i § 4.

Derudover har køberen imidlertid altid - d.v.s. uanset om der foreligger misligholdelse eller sælgeren har fremsat ønske om at tage tingen tilbage - ifølge § 6, stk. 3, en ret til at afgøre sit mellemværende med sælgeren ved at betale sælgerens restfordring beregnet efter reglerne i § 4, således at der sker afkortning i de afdrag, der endnu ikke er forfaldne ved afgørelsen. For at undgå misbrug af denne ret er det dog bestemt, at der ved betaling uden for fastsat betalingstermin ikke sker nogen nedsættelse i medfør af § 4, stk. 1, nr. 2, af det første efter betalingen forfaldne afdrag. Herved undgås, at køberen ved f. eks. at betale en dag før et afdrags forfaldstid, skulle kunne forlange reduktion af dette afdrag, hvor kredittiden jo i realiteten er udnyttet.

h. *Købers krav på reduktion af en urimelig afbetalingspris eller andre urimelige vederlag. Generalklausulen i aftalelovens § 36.*

Ifølge § 8, stk. 4, kan en aftalt urimelig afbetalingspris nedsættes til, hvad der skønnes rimeligt. Afkortning sker i det eller de sidste beløb, der skal betales efter aftalen. Det praktiske anvendelsesområde for denne regel er navnlig tilbagetagelsesforretninger i fogedretten, men reglen vil også kunne anvendes under et almindeligt søgsmål, som sælgeren indleder mod køberen, eller under et af køberen anlagt anerkendelsessøgsmål. Under en sådan tvist er der adgang til at lade genstandens værdi bedømme af syns- og skønsmænd i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige regler om bevisførelse.

Har sælgeren i forbindelse med kontraktens afvikling krævet et urimeligt vederlag, f. eks, for at give køberen henstand eller andre lempelser, kan dette vederlag nedsættes på samme måde som den urimelige afbetalingspris.

Afbetalingslovens »generalklausul« i § 8, stk. 3, hvorefter en bestemmelse i en aftale om køb på afbetaling kan tilsidesættes helt eller delvist, hvis det ville være utilbørligt eller klart stridende mod god forretningsskik at gøre den gældende, er afløst af generalklausulen i aftalelovens § 36, som denne bestemmelse er formuleret ved lov nr. 250 af 12. juni 1975. Herefter er det muligt at til-

sidesætte ethvert vilkår i en afbetalingskontrakt, hvis det må anses for urimeligt eller stridende mod redelig handlemåde at gøre det gældende. Aftalelovens generalklausul supplerer - som tidligere § 8, stk. 3 - specialreglerne om aftaler om misligholdelsesvirkningen af manglende betaling og om en urimelig afbetalingspris eller andet urimeligt vederlag i §§ 2 og 8, stk. 4.

i. *Købers udtagelsesret.*
Ifølge lovens § 7, stk. 1, har køberen ved tilbagetageisen ret til efter eget valg at udtage én eller flere ting, som er solgt på afbetaling ved samme aftale, hvis han betaler det beløb, hvormed sælgerens restfordring, beregnet efter reglerne i § 4, overstiger værdien af de øvrige ting. Er restfordringen mindre end denne værdi, har køberen krav på, at det overskydende betales ham samtidig med tilbagetagelsen.

Denne regel, der går tilbage til 1917-loven, gør det f. eks. muligt for køberen at udtage arbejdsredskaber eller nødvendighedsartikler. Reglen skal ses på baggrund af, at trangsbeneficiet i retsplejeloven ikke kan påberåbes overfor en afbetalingssælger, der tager det solgte tilbage.

Køberens udtagelsesret er ikke ubegrænset, idet køberen ikke kan udtage ting, der hører således sammen med ting, som sælgeren tager tilbage, at adskillelsen ville medføre væsentlig værdiforringelse af det tilbagetagne. Der tænkes her bl. a. på ting, som står i en sådan indbyrdes forbindelse, at de samlet har en betydelig større værdi eller er lettere at sælge samlet end enkeltvis, f. eks. et møblement i bestemt stil.

j. *Købers indløsningsret.*
Køberen har ret til indtil 14 dage efter sælgerens tilbagetagelse af tingen at indløse tingen mod at betale den værdi, som tingen havde ved tilbagetagelsen, samt det beløb, som sælgeren måtte kunne fordre efter § 5, stk. 2, jfr. § 6, stk. 2. Denne ret gælder også, hvis køberen alene ønsker at indløse en eller flere ting, som sælgeren har taget tilbage, jfr. lovens § 7, stk. 2.

Reglerne om købers indløsningsret blev indført i 1917 og blev bl. a. begrundet på følgende måde (RT 1916-17, tillæg A, sp. 2533):

»Denne bestemmelse vil have Betydning for Køberen, fordi det ofte er så, at han først rigtig forstår, at det er Alvor, når Tingen virkelig tages fra ham, og derved opfordres til en særlig Kraftanstrengelse for at skaffe Penge til Dækning af Sælgerens Resttilgodehavende …«

Reglerne er uden større praktisk betydning, hvilket formentlig skyldes, at de fleste afbetalingskøbere ikke vil lade det komme så vidt som til en tilbagetagelse, hvis de har evne eller vilje til at undgå dette.

k. *Sammenkobling og afregningsforbehold.*
Sælgeren kan ikke forbeholde sig, at køberens ret efter et køb på afbetaling skal være betinget af, at han opfylder sine forpligtelser efter et andet køb, eller i øvrigt betaler beløb som sælgeren ikke kan godskrive sig efter § 4. Herefter er det, f. eks. udelukket at sammenkoble to af hinanden uafhængige købekontrakter, f. eks. således at der i en ny kontrakt tages forbehold om, at køberen først kan blive ejer af det købte, hvis han opfylder sine forpligtelser ifølge en ældre kontrakt. Det udelukkes også, at sælgeren gennem ejendomsforbehold kan forbeholde sig sikkerhed i det solgte for et evt. tilgodehavende i anledning af reparation eller anden foranstaltning vedrørende det solgte, som sker efter salget.

Som et supplement til sammenkoblingsreglen i § 8, stk. 1, afskæres sælgeren i § 8, stk. 2, fra i kontrakten at tage et såkaldt afregningsforbehold, hvorefter beløb, som køberen indbetaler, først skal afskrives på andre købet uvedkommende fordringer. Fordringer, der hidrører fra reparation af det solgte eller andre foranstaltninger vedrørende det solgte, kan dog efter aftale afskrives forlods. Bestemmelsen medfører, at køberen selv kan bestemme, på hvilken af flere løbende afbetalingskontrakter hans indbetalinger skal afskrives. Herved afskæres sælgeren fra at gøre formålet med sammenkoblingsbestemmelsen illusorisk ved vilkårligt i en ny kontrakt at bestemme, på hvilken gældspost indbetalinger skal afskrives. Bestemmelsen udelukker imidlertid også aftaler om, at fordringer af en helt anden oprindelse skal betales forud for sælgerens fordring ifølge afbetalingskontrakten.

Undtagelsen, hvorefter sælgeren kan betinge sig, at fordringer, der hidrører fra reparation af tingen og andre foranstaltninger

vedrørende denne først skal afskrives, er indsat navnlig for at imødekomme de i praksis ofte forekommende aftaler mellem køber og sælger af motorkøretøjer om, at det indbetalte først skal afskrives på sælgerens tilgodehavende for udførte reparationer. En sådan aftale er ofte også i køberens interesse, idet den giver ham større mulighed for at få motorkøretøjet repareret på kredit.

1. *Sælgers fyldestgørelse ved udlæg.*
Sælgeren kan i stedet for gennem tilbagetagelse af tingen søge sig fyldestgjort hos køberen ved udlæg, men lovens § 9 begrænser sælgerens muligheder for fyldestgørelse ved udlæg.

For det første afskæres sælgeren udtrykkeligt fra at gøre udlæg for sit tilgodehavende i henhold til købekontrakten, hvorved bemærkes, at den solgte ting formelt stadigvæk er hans. Reglen er i øvrigt nødvendig for at undgå, at sælgeren gennem udlæg i stedet for tilbagetagelse omgår de særlige regler om opgørelse m. v. i lovens §§ 2—7.

Sælgeren kan derimod søge sig fyldestgjort ved udlæg i køberens øvrige formue, og han mister ikke ved at søge sig fyldestgjort ved udlæg retten til at tage tingen tilbage. Søger sælgeren sig fyldestgjort for hele sin fordring i henhold til en clausula cassatoria, hvorefter køberens misligholdelse af betalingspligten medfører, at restfordringen forfalder i sin helhed, skal sælgerens fordring dog opgøres efter reglerne i § 4, jfr. herved § 9, stk. 1. Som nævnt foran under opgørelsesreglerne kan sælgeren kun gøre en clausula cassatoria gældende, hvis køberens misligholdelse med betalingen opfylder de i § 2 nævnte betingelser.

Sælgeren kan i princippet også vælge at søge sig fyldestgjort i køberens øvrige formue ved udlæg for de enkelte afdrag, efterhånden som de forfalder til betaling. Denne fremgangsmåde er ikke reguleret af lovens § 2, stk. 1, eller § 9, stk. 1, men er formentlig uden betydning på grund af de praktiske ulemper ved en sådan form for tvangsfyldestgørelse.

I alle tilfælde, hvor en afbetalingssælger søger sig fyldestgjort ved udlæg, gælder det, at køberen, hvis denne form for fuldbyrdelse må antages at påføre ham tab, der ikke findes rimeligt, kan henvise sælgeren til så vidt muligt at søge fyldestgørelse ved tingens tilbagetagelse i overensstemmelse med reglerne i §§ 2-7. Denne regel sikrer køberen en form for påvisningsret, der bygger på et lignende princip som påvisningsretten i retsplejelovens § 517.

m. *Processuelle bestemmelser.*
Loven indeholder i §§ 10-15 en række bestemmelser vedrørende fremgangsmåden i forbindelse med tilbagetagelsen af salgsgenstanden ved en umiddelbar fogedforretning.

Fogeden kan tilsige køberen til møde på fogedkontoret. Udebliver køberen uden lovligt forfald, eller vægrer han sig ved at fremkomme med de oplysninger, der er fornødne til sælgerens indsættelse i besiddelse af tingen, gælder samme regler som om udlæg.

Under indsættelsesforretningen har fogeden vejledningspligt over for parterne, hvis de ikke giver møde ved advokat.

Fogeden har under visse betingelser mulighed for at udsætte tilbagetagelsesforretningen. En sådan udsættelse kan ske, hvis sælgeren ønsker det solgte tilbagetaget på grund af forsinkelse med betalingen, og det sandsynliggøres, at køberen på grund af sygdom, arbejdsløshed eller andet undskyldeligt forhold er kommet i økonomiske vanskeligheder, der må antages at være forbigående. Udsættelsen kan dog ikke strække sig udover 4 måneder fra den dag, da det første af de ikke betalte beløb efter aftalen forfaldt til betaling. Udsættelse må endvidere ikke gives, hvis sælgerens ret til tingen derved udsættes for fare, eller hvis hensynet til sælgeren i øvrigt taler afgørende derimod. Derudover har fogeden mulighed for at fastsætte særlige vilkår for udsættelsen og fogeden kan, hvis køberens forhold giver anledning dertil, til enhver tid bestemme, at forretningen skal fremmes. Reglen er uden større praktisk betydning på grund af begyndelsestidspunktet for 4-måneders fristen, idet der i almindelighed mellem første misligholdelse med betalingen og berammelsen af indsættelsesforretningen vil være gået 4 måneder.

Under indsættelsesforretningen ansættes den tilbagetagne tings værdi af fogeden, hvilket i fornødent fald sker med sagkyndig bistand.

Hvis en af parterne er utilfreds med værdiansættelsen, kan denne efter begæring gøres til genstand for fornyet prøvelse af

fogeden ved optagelse af skøn. Begæringen om skøn skal fremsættes, inden fogedforretningen er sluttet, og den, der begærer skønnet, skal deponere eller stille sikkerhed for omkostningerne ved skønsforretningen.

Er der tvivl om, hvorvidt sælgeren har ret til at tage tingen tilbage, kan fogeden gøre indsættelsesforretningen betinget af, at sælgeren stiller sikkerhed for det tab, der ved en uretmæssig tilbagetagelse vil blive påført køberen.

n. *Lovens ufravigelighed.*

Ifølge § 17 kan de bestemmelser i loven, der er givet til beskyttelse for køberen, ikke fraviges til hans skade ved forudgående overenskomst mellem sælgeren og køberen. Denne bestemmelse har navnlig praktisk betydning derved, at den udelukker, at køberen inden aktuel misligholdelse kan give afkald på nogen af lovens beskyttelsesregler. Reglen er imidlertid ikke begrænset hertil, men gælder også for de bestemmelser, der har til formål at beskytte køberen i almindelighed, selvom der ikke foreligger en aktuel misligholdelsessituation, jfr. f. eks. § 6, stk. 3, og § 8.

Om fortolkningen af udtrykket »forudgående overenskomst« udtales det i 1950-betænkningen, at man herved forstår »en overenskomst, der er afsluttet forud for den situation, hvor adgangen for køberen til at gøre en ved loven hjemlet rettighed gældende er indtrådt«. Når dette tidspunkt er indtrådt, er der derimod intet til hinder for, at køberen frafalder rettigheden.

o. *Frakendelse af retten til salg på afbetaling.*

Ifølge § 18 kan den, som erhvervsmæssigt sælger eller medvirker til at sælge ting på afbetaling, frakendes retten til at drive en sådan næringsvirksomhed for et tidsrum af mindst 1 og højst 5 år eller i gentagelsestilfælde for bestandig, hvis han har drevet denne virksomhed på en måde, der strider mod god forretningsskik i forhold til køberen. Retten kan frakendes såvel personer, der sælger eller medvirker til at sælge, som aktieselskaber eller andre sammenslutninger.

Frakendelse sker ved dom i en straffesag eller i en særlig anlagt politisag. Salg i strid med en sådan frakendelse medfører straf af bøde.

Reglen blev indført efter forslag i 1950-betænkningen med det formål at sanere afbetalingshandelen. Bestemmelsen er vist nok aldrig blevet anvendt i praksis.

3. Andre kreditkøb end afbetalingskøb.

De kreditkøb, der ikke er omfattet af afbetalingsloven, er heller ikke i øvrigt undergivet nogen specialregulering, men må bedømmes på grundlag af dansk rets almindelige regler, herunder navnlig reglerne i købeloven, aftaleloven og retsplejeloven. Kreditkøb af praktisk betydning uden for afbetalingslovens område er navnlig afbetalingskøb uden ejendomsforbehold, men eventuelt med underpant i det solgte, kontokøb og køb med ejendomsforbehold men med aftalt engangsbetaling.

Afbetalingskøb uden ejendomsforbehold er ret almindelige på en række områder. Ofte indgås købet, uden at køberen præsterer de for ejendomsforbeholdets gyldighed krævede 20 pct. i udbetaling af afbetalingsprisen. Sælgerens kredit gives på grundlag af sælgerens vurdering af køberens kreditværdighed. Undertiden indhenter sælgeren egentlige kreditoplysninger vedrørende køberen fra et kreditoplysningsbureau, eller sælgeren giver kreditten på grundlag af sit personlige kendskab til køberen; det forekommer også i et ikke ubetydeligt omfang, at kreditten gives uden noget kendskab til køberens kreditværdighed. I andre tilfælde sikrer sælgeren sig gennem underpant i det solgte, hvilket f. eks. i et vist omfang benyttes ved salg af motorkøretøjer og farvefjernsyn.

Om retsstillingen ved afbetalingskøb, hvor sælgeren har taget ejendomsforbehold, men hvor minimumsudbetalingen på 20 pct. af afbetalingsprisen ikke er betalt, henvises til bemærkningerne ovenfor p. 000.

Kontokøb, hvorved forstås køb i henhold til en aftale (kontoaftale), hvorefter sælgeren (eller trediemand efter aftale med sælgeren), har aftalt en løbende kredit med køberen (kontohaveren), som kan udnyttes til køb, findes på forbrugerrådet navnlig i form af kontokøb i stormagasiner, hos benzinselskaber og gennem de såkaldte kontoringe, der finansierer køb hos en række tilsluttede næringsdrivende. Der henvises herom nærmere til bilag 7, p. 000.

Kapitel III

Fremmed ret og internationalt samarbejde

1. Indledning.

Spørgsmålet om en regulering af køb på kredit, navnlig ud fra hensynet til at beskytte forbrugeren, drøftes i de fleste industrialiserede lande og overvejes tillige i en række internationale organisationer. Disse drøftelser og overvejelser koncentrerer sig navnlig om: definitionen af forbrugerkøb, omfanget af sælgers oplysningspligt over for køberen, fortrydelsesret, adgangen til at afskære købers indsigelser over for tredjemand, forbud mod udstedelse af veksler i forbindelse med forbrugerkøb, opgørelsen mellem parterne ved tilbagetagelse eller retsforfølgning som følge af misligholdelse fra købers side, og kontrol- og sanktionsbestemmelser.

Gennemgangen vil blive begrænset til disse emner, og vil ske emne for emne.

Før denne gennemgang vil der dog blive givet en kort oversigt over, hvilken lovgivning der eksisterer på området i en række vesteuropæiske lande og U.S.A. Det internationale samarbejde, som Danmark deltager i på det pågældende område, vil ligeledes blive omtalt.

2. Oversigt over fremmed lovgivning og internationalt samarbejde.

Nordisk ret.

Som følge af det nordiske lovsamarbejde vedrørende afbetalingslovgivningen er der i de nordiske lande næsten fuldstændig retsenhed, både hvad angår de materielle regler og udformningen af lovene.

Der er imidlertid stadig visse mindre forskelle mellem de nordiske afbetalingslove, og de processuelle bestemmelser har måttet udformes under hensyn til det enkelte lands processystem.

Ud over reglerne i de nordiske landes afbetalingslove findes der i Norge og Sverige bestemmelser om kreditkøb i nogle andre love.

I *Norge* findes der ud over i afbetalingsloven særlige regler om kreditkøb i loven om handelsnæring fra 1935 med ændringer senest i 1974.

Ved ændringsloven fra 1974 indførte man særlige bestemmelser om afdragskøb, hvorefter der kræves tilladelse fra det offentlige til at drive virksomhed med salg, hvor købesummen kan betales i afdrag. Bestemmelserne om afdragskøb omfatter også de såkaldte lånekøb, hvor købesummen dækkes helt eller delvis ved hjælp af lån, som køberen har opnået i dette øjemed ved sælgerens formidling.

Ved ændringsloven blev der endvidere givet bemyndigelse til administrativt at fastsætte bestemmelser om en vis mindsteudbetaling, om længere kredittid og om forbud mod salg på kredit af visse varer. Der er med hjemmel heri administrativt fastsat bestemmelser, hvorefter der normalt skal udbetales mindst 35 pct. af afbetalingsprisen, ved bilkøb dog 60 pct., hvorimod der kun skal udbetales 10 pct. ved køb af bøger på afbetaling. Ved bilkøb er der desuden fastsat en bestemt længste kredittid, som for tiden er 12 måneder.

Lov nr. 11 af 24. marts 1972 om angrefrist ved visse avtaler om forbrukerkjøp vedrører kreditkøb, der indgås på købers bopæl eller i øvrigt uden for sælgerens faste forretningssted. Ifølge loven har en køber, der har indgået en aftale med sælger uden for denne faste forretningssted, ret til at træde tilbage fra købet inden for en vis frist.

I *Sverige* blev der i 1971 vedtaget en lov om hemförsäljning m. m. (1971:238). Loven har samme formål og i det væsentlige

samme indhold som den norske lov om angrefrist.

Endvidere findes der i lov (1973:877) om konsumentköp særlige bestemmelser i §§ 15-17 om kreditkøb. Disse bestemmelser sikrer køber adgang til at fremsætte indsigelser også over for trediemand, som har fået transport på sælgerens fordring mod køberen, eller over for den, der ved sælgers formidling har lånt køber penge til købet. Loven indeholder desuden et forbud mod at modtage veksler eller andet særligt skylddokument i forbindelse med kreditkøb.

Det *danske* kreditkøbsudvalg har - som tidligere nævnt - samarbejdet med tilsvarende udvalg i Finland, Norge og Sverige.

Det *finske* kreditkøbsudvalg har endnu ikke afgivet betænkning.

Det *norske* kreditkøbsudvalg har afgivet betænkning (NOU 1977:12), som indeholder et udkast til lov om kreditkjöp m. v., jfr. bilag 4.

Den foreslåede nye lov skal erstatte den gældende afbetalingslov fra 1916 og de særlige regler i lov om handelsnæring. Loven skal gælde både erhvervs- og forbrugerkøb. En række af bestemmelserne skal dog alene gælde for forbrugerkøb.

Så godt som alle afbetalingslovens regler er inkorporeret i lovforslaget, således at en række af afbetalingslovens regler foreslås overført også til andre kreditkøb end afbetalingskøb. Herudover kan nævnes, at udkastet til lov om kreditkøb indeholder regler om oplysningspligt ved markedsføring af tilbud om kreditkøb og ved kreditkøbsaftalers indgåelse, om køberens stilling over for trediemand og enkelte bestemmelser om leje.

Det *svenske* udvalg har afgivet betænkning (SOU 1975:63) i 1975. Betænkningen indeholder et forslag til lov om forbrugerkredit samt et forslag til lov om særlige bestemmelser om udlejning af varer.

På grundlag af betænkningen har den svenske regering i foråret 1977 fremsat forslag til lov om konsumentkredit (1976/77: 123), jfr. bilag 3b.*

Det svenske lovforslag indeholder regler om en oplysningspligt for sælger eller kreditgiver. Der skal gives oplysninger om kreditvilkårene, herunder navnlig den effektive rente, såvel ved markedsføringen af tilbud om kreditkøb som ved de enkelte kreditkøbs indgåelse.

Lovforslaget indeholder endvidere en generel regel om en vis mindsteudbetaling, som skal svare til, hvad der er god forretningsskik på markedet, dog mindst 20 pct.

Som noget nyt foreslås sælgers tilbagetagelsesret ved misligholdelse med betalingen fra købers side indskrænket væsentligt. Der må ikke anvendes ejendomsforbehold i forbindelse med salg af løsøre, som efter dets beskaffenhed, dets værdi eller på grund af markedsforholdene ikke er egnet til at tjene som reel kreditsikkerhed for sælgeren.

Endelig indeholder lovforslaget særlige bestemmelser om købers beføjelser overfor anden kreditgiver end sælgeren, om forbud mod visse skylddokumenter, og oni kontohavers ansvar over for den sælger eller kreditgiver for tab, som skyldes at en i forhold til kontohaveren uberettiget person har anvendt kontohavers kontokort.

U.S.A.

På baggrund af en meget stærk stigning i omfanget af kredit til forbrugere blev der i U.S.A.. på *forbundsplan* i 1968 vedtaget en ny lovgivning om beskyttelse af forbrugere i forbindelse med kreditaftaler, »The Consumer Credit Protection Act«.

En af grundpillerne i denne lov er en samling bestemmelser om, hvilke oplysninger der af kreditgiver skal gives forbrugerne i forbindelse med indgåelse af kreditaftaler. Det pågældende afsnit i loven kaldes ofte »The Truth in Lending Act«.

På *delstatsplan* har der traditionelt ikke været ensartet lovgivning om beskyttelse af skyldnere i kreditforhold, hvilket har været til gene for erhvervsdrivende, der drev virksomhed i flere stater eller over hele landet.

Med henblik på at styrke forbrugernes retsstilling og samtidig opnå en højere grad af retsenhed offentliggjorde et permanent udvalg, der skal søge at fremme retsenheden imellem staterne, i 1968 et udkast til lovgivning, som kaldtes »The Uniform Consumer Credit Code«, forkortet UCCC eller U3C. Et mindre antal af de amerikanske delstater har senere gennemført love svarende til udkastet, mens en del andre stater har gennemført lovgivning, som delvis bygger på UCCC. I årene efter er der flere

*) Lovforslaget blev vedtaget i uforandret form af den svenske riksdag den 1. december 1977.

gange udarbejdet reviderede udgaver af UCCC.

En række forbrugerorganisationer har dog ikke fundet disse lovudkast tilstrækkeligt vidtgående og har fremlagt et alternativt forslag: »The Model Consumer Credit Act«.

Foruden ovennævnte love findes der bestemmelser om kreditkøb i »The Uniform Conditional Sales Act« fra 1919, som bygger på almindelige common law-principper. Loven indeholder bestemmelser om sælgers tilbagetagelsesret. Disse bestemmelser er foreslået moderniseret i udkastet til UCCC, således at der ydes køberen en bedre beskyttelse.

England.

I betragtning af det stærkt stigende omfang af kreditaftaler i England nedsatte regeringen i 1968 en kommission, som i 1970 afgav en rapport, der har dannet grundlag for den forbrugerkreditlov, »Consumer Credit Act«, som parlamentet vedtog i 1974.

Loven gælder alle former for forbrugerkreditydelser. Den omfatter således både kreditkøb og pengeudlån, herunder pantelånervirksomhed. Desuden omfatter den løsørelejekontrakter. Loven gælder kun for forbrugerkreditydelser af en værdi under 5.000 £.

Samtidig med vedtagelsen af denne lov ophævedes en række andre love, bl. a. The Hire-Purchase Act, The Sale of Goods Act og The Money-Lenders Act.

Lovens ikrafttræden sker etapevis. Samtidig med dens gennemførelse blev oprettet et særligt offentligt organ, »The Office of Fair Trading«, til at forestå den praktiske gennemførelse af loven.

Tyskland.

Den tyske lovgivning indeholder kun særlige regler for afbetalingskøb. Afbetalingsloven er fra 1894 med senere ændringer, sidst i 1974, hvor der blev indføjet bestemmelser om pligt til at oplyse den effektive rente og om ret til at træde tilbage fra købet.

Loven gælder ikke, hvis køberen er registreret i de offentlige registre som handlende.

De europæiske fællesskaber.

Som led i gennemførelsen af det forbrugerpolitiske handlingsprogram har EF-Kommissionen nedsat en arbejdsgruppe, som skal drøfte Kommissionens udkast til forslag til et påtænkt EF-direktiv om forbrugerkredit.

Et udkast til direktiv forventes efter det for udvalget oplyste forelagt for Ministerrådet i begyndelsen af 1978.

Direktivet vil formentlig skulle gælde for »consumer credit agreements«, dvs. bl. a. kreditkøb, forbrugerlån ydet af financiers, kreditkortordninger, kontoordninger m. m. Det vil således omfatte også hele området for pengeudlån til forbrugere. Medlemsstaterne skal dog kunne fastsætte, at det ikke skal gælde for forbrugerkreditaftaler under en af medlemsstaterne fastsat grænse eller aftaler, som skal afvikles inden for en kortere periode, der fastsættes af medlemsstaterne.

Den forbrugerbeskyttelse, som direktivudkastet skal sikre, er en minimumsbeskyttelse, og direktivet vil således ikke være til hinder for, at en medlemsstat gennemfører eller opretholder regler, der giver forbrugerne en bedre beskyttelse end foreskrevet efter direktivet.

Det direktivudkast, hvis bestemmelser refereres i det følgende, er dateret marts 1977.

OECD.

I OECD har man gennem længere tid drøftet særlige beskyttelsesregler for forbrugere i forbindelse med indgåelse af kreditaftaler.

Disse drøftelser er resulteret i en rekommandation fra OECD-rådet af 22. april 1977 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med forbrugerkredit (Consumer protection in the field of Consumer Credit).

Rekommandationen indeholder navnlig henstillinger om, hvilke oplysninger der bør gives forbrugere i forbindelse med indgåelse af kreditaftaler, beskyttelsesbestemmelser, f. eks. fortrydelsesret, forbud mod afskærelse af indsigelser overfor trediemand og endelig etablering af bedre klagemuligheder.

3. **Forbrugerbegrebet.**

I de lande, hvor der på nuværende tidspunkt er gennemført særlig lovgivning om forbrugerkøb eller forbrugerkredit, Norge, Sverige, U.S.A., England og Vesttyskland, er det i de pågældende love angivet, hvad

der nærmere forstås ved begrebet forbrugerkøb eller -kredit.

I den *norske* lov af 4. juni 1974 om ændring af kjøpeloven fra 1907 er forbrugerkøb defineret således:

»Med forbrukerkjøp menes kjøp av ting, som etter forholdene fremtrer hovedsagelig til personlig bruk for kjøperen, hans husstand eller omgangskrets, eller til deres personlige formål ellers.«

I loven om angrefrist ved visse avtaler om forbrukerkjøp svarer definitionen til kjøpeloven med den tilføjelse, at sælgeren skal være en »yrkesselger i denne egenskap«.

Lovudkastet i den ovenfor omtalte norske betænkning indeholder en definition af forbrugerkøb, som svarer helt til definitionen i kjøpeloven.

I den *svenske* konsumentköplagens 1 § er lovens anvendelsesområde angivet som følger:

»Denna lag äger tillämpning när konsument av näringsidkare köper vara, som är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk och som säljes i näringsidkarens yrkesmässiga verksamhet.«

I loven om hemförsäljning m. m. fra 1971 anvendes ordet forbruger (»konsument«) ikke i den paragraf, hvor lovens anvendelsesområde angives. Bestemmelsen, 1 §, er sålydende:

»Denna lag äger tillämpning vid yrkesmässig försäljning av lös egendom, som är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk, i fall då köparen avger anbud eller svar på anbud vid sammanträffande med säljaren eller ombud för denna i köparens bostad eller eljest på annan plats än säljarens eller ombudets fasta försäljningsställe.«

I det *svenske* forslag til lov om forbrugerkredit, jfr. bilag 3 b, afgrænses lovens anvendelsesområde i 1 § således:

»Denna lag gäller kredit (betalningsanstånd eller lån) som är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk och som lämnas eller erbjudes till konsument av näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet.

Lagen gäller under motsvarende förutsättningar även i fråga om kredit av annan än näringsidkare, om kredit förmedlas av näringsidkare som ombud för kreditgivaren.«

I den *amerikanske* Uniform Consumer Credit Code er forbrugerkreditkøb afgrænset således:

»(a) Except as provided in paragraph (b), »consumer credit sale« means a sale of goods, services, or an interest in land in which:

(i) credit is granted either pursuant to a seller credit card or by a seller who regularly engages as a seller in credit transactions of the same kind;

(ii) the buyer is a person other than an organization;

(iii) the goods, services, or interest in land are purchased primarily for a personal, family, household, or agricultural purpose;

(iv) the debt is payable in instalments or a finance charge is made; and

(v) with respect to a sale of goods or services, the financed amount does not exceed $ 25.000.«

I den *engelske* Consumer Credit Act defineres forbrugerkreditaftaler således:

»8.-(1) A personal credit agreement is an agreement between an individual (»the debtor«) and any other person (»the creditor«) by which the creditor provides the debtor with credit or any amount.

(2) A consumer credit agreement is a personal credit agreement by which the creditor provides the debtor with credit not exceeding £ 5.000.«

I den *tyske* afbetalingslov anvender man ikke betegnelsen forbruger. Loven er derimod begrænset til alene at finde anvendelse på afbetalingskøb, hvor køberen ikke er registreret som handlende.

I *EF-direktivudkastet* defineres såvel begrebet forbruger som forbrugerkreditaftaler. Begrebet forbruger defineres således:

»a) »forbruger« en fysisk person, der ikke handler som led i erhvervsmæssig virksomhed.«

»b) »kreditgiver« en fysisk eller juridisk person, der udøver erhvervsmæssig virksomhed.«

Forbrugerkreditaftaler defineres således:

»c) »kreditaftale« en aftale mellem en kreditgiver og en forbruger, i henhold til hvilken kreditgiveren yder forbrugeren en

kredit i form af et lån, tilsagn om et lån eller en anden form for finansieringsstøtte, og hvor kreditbeløbet skal tilbagebetales i en eller flere rater.«

I *OECD rekommandationen* om beskyttelse af forbrugere er der ikke givet nogen definition af begrebet forbruger eller forbrugerkredit.

4. **Oplysningspligt.**

a. Et væsentligt led i de bestræbelser, der i nyere lovgivning gøres for at sikre forbrugerne en bedre retsstilling, består i en fastlæggelse af sælgerens oplysningspligt over for køberen.

Der synes i en række vestlige lande at være en fælles opfattelse af, at det er nødvendigt at sikre forbrugerne bedre oplysninger navnlig om kreditomkostningerne. Herved får køberen et bedre grundlag for sine overvejelser og dermed bedre valgmuligheder mellem forskellige kredittilbud.

I de gældende nordiske love om afbetaling findes der ikke udtrykkelige bestemmelser om, at sælgeren skal give køberen bestemte oplysninger om kreditomkostninger, kontantpris, kreditkøbspris m. m.

Efter det *svenske* forslag til lov om forbrugerkredit, jfr. bilag 3 b, skal der ved *markedsføring* af kredittilbud gives oplysning om kreditomkostningerne og kontantprisen, hvis kreditten er forbundet med erhvervelse af løsøre eller en tjenesteydelse.

Ved *indgåelse* af en kreditaftale skal den erhvervsdrivende give forbrugeren de samme oplysninger som ved markedsføringen, og de skal gives skriftligt.

For så vidt angår kreditkøb, er det en forudsætning for, at sælger eller kreditgiver kan tage det solgte tilbage, at der er udfærdiget et dokument, som er underskrevet af parterne, og som indeholder oplysning om ejendomsforbeholdet, kontantpris, kreditbeløb, kreditomkostningerne, kredittiden, kreditfordringen (skyldbeløbet) og de tidspunkter, hvor betaling skal ske.

I den af det *norske kreditkøbsudvalg* afgivne betænkning, foreslås det i lovudkastet, at sælgeren skal give køberen stort set de samme oplysninger som i det svenske forslag.

Den amerikanske *Truth in Lending Act*, som er en bestanddel i The Uniform Consumer Credit Code, indeholder udførlige regler om de oplysninger, som skal gives af kreditor vedrørende den tilbudte kredit.

Også i den *tyske* afbetalingslov er der foreskrevet pligt for sælgeren til at give køberen oplysninger til bedømmelse af kreditvilkårene.

I den engelske *Consumer Credit Act* er der ikke fastsat udtrykkelige regler om oplysningspligten, men loven indeholder en bemyndigelse for »the Secretary of State« til administrativt at udstede forskrifter om formen for og indholdet af de skriftlige kontrakter, som skal anvendes ved kreditaftaler »with a view to ensuring that the debtor or hirer is made aware of … (a) the rights and duties conferred or imposed on him by the agreement, (b) the amount and the rate of the total charge for credit (in case of a consumer credit agreement), (c) the protection and remedies available to him, and …«.

I udkastet til *EF-direktiv om forbrugerkredit* foreslås der dels nogle markedsføringsregler, hvorefter medlemslandene skal fastsætte nærmere regler om form og indhold for annoncer, hvori der tilbydes kredit, og hvorefter den, der tilbyder kredit, i sit forretningslokale skal skilte med oplysninger om årlig rente og andre kreditomkostninger, og i eksempelform skal kreditomkostningerne angives som en effektiv årlig rente.

Der foreslås endvidere en vidtgående oplysningspligt for sælgeren eller kreditgiveren ved aftalens indgåelse. Ud over en række oplysninger, der vil fremgå uden videre af den skriftlige kontrakt, skal der som et minimum gives oplysning om kontantprisen, afbetalingsprisen, den effektive årlige rente, størrelsen af en eventuel udbetaling, forfaldstid, antal og størrelse af de enkelte afdrag, andre ydelser der skal erlægges ud over afdrag, eventuel rabat ved førtidsbetaling, om ejendomsforbehold, om eventuel fortrydelsesret og endelig om kontraktperiodens varighed.

Ved kontoaftaler omfattende udstedelse af kontokort skal der som et minimum gives oplysning til identificering af kortet, maksimumbeløb, den årlige rente og alle øvrige kreditomkostninger, den effektive årlige rente i eksempelform og betingelser for tilbagetagelse.

Et af hovedpunkterne i *rekommandationen fra OECD* er en nærmere opregning af, hvilke oplysninger medlemslandene bør pålægge kreditgivere at give forbrugerne. I forbindelse med indgåelse af kreditkøbskontrakter skal der gives stort set samme oplysninger om de økonomiske vilkår som efter det svenske lovforslag.

b. *Oplysning om kreditomkostningerne beregnet som en årlig effektiv rente.*
Bestemmelser, hvorefter der ved visse køb skal gives køberen oplysning om kreditomkostningerne beregnet som en effektiv årlig rente, er gennemført bl. a. i *England, Tyskland* og *USA.* I Norge og Sverige er der fremsat forslag om indførelse af en sådan oplysningspligt. *)

Efter det *svenske* forslag til lov om forbrugerkredit, jfr. bilag 3 b, §§ 5 og 6 skal der såvel ved markedsføringen af kredittilbud som ved indgåelsen af den enkelte aftale gives forbrugeren oplysning om kreditomkostningerne beregnet som en effektiv årlig rente. Ved beregningen deraf forudsættes anvendt en såkaldt approximativ formel, som omtales i den svenske betænkning, SOU 1975:63, der ligger til grund for det svenske lovforslag.

Også det *norske* kreditkøbsudvalg foreslår i betænkningen NOU 1977:12, at der skal indføres pligt til at oplyse kreditomkostningerne beregnet som en effektiv årlig rente. Ligesom det svenske udvalg foreslår det norske kreditkøbsudvalg, at der ved beregningen skal anvendes en approximativ formel, men man forudsætter desuden, at der skal udarbejdes tabelværker, jfr. NOU 1977:12, p. 81.

I den amerikanske *Truth in Lending Act,* som er en del af The Uniform Consumer Credit Code, er der fastsat bestemmelser om, at kreditgiverne skal give forbrugerne oplysninger om den effektive årlige rente. Der er i den anledning fra myndighedernes side udarbejdet såvel autoriserede formler som autoriserede tabelværker. Om den kritik som disse bestemmelser har medført, henvises der til bilag 9 d (p. 263).

I begyndelsen af 1977 blev der i *England* udstedt administrative forskrifter om, hvordan kreditomkostningerne skal omregnes til en effektiv årlig rente. I denne forbindelse blev der af de engelske myndigheder udsendt et omfattende tabelværk til brug for beregning af den effektive rente ved forskellige kreditformer og typer kreditvilkår.

I *Vesttyskland* blev der i 1974 foretaget ændringer i afbetalingsloven, således at der fremtidigt af sælger skal gives køberen oplysning om den effektive årlige rente ved indgåelse af et afbetalingskøb. For så vidt angår beregningen af den effektive rente, har de tyske myndigheder ikke foreskrevet anvendelse af bestemte formler. Man har derimod i vejledningsform offentliggjort 5 forskellige formler, som kan anvendes ved afbetalingskøb alt efter, hvilke kreditvilkår der er aftalt for det enkelte køb. Der er ikke af myndighederne udfærdiget rentetabeller, hvorimod en række pengeinstitutter til brug for de handlende har ladet udfærdige tabelværker.

I udkastet til *EF-direktiv om forbrugerkredit* og i *OECD-rekommandationen* henholdsvis foreslås og henstilles det, at der indføres bestemmelser om, at kreditgivere i forbindelse med markedsføring af tilbud om kredit til forbrugere og ved indgåelse af kreditaftaler med forbrugere skal give oplysning om den med tilbudet eller kreditaftalen forbundne effektive årlige rente. Hverken udkastet til EF-direktiv om forbrugerkredit eller OECD-rekommadationen indeholder noget nærmere om, hvordan den effektive rente skal beregnes, eller om, hvorvidt der skal udstedes tabelværker. EF-direktivet overlader det udtrykkeligt til de enkelte medlemslande at fastsætte regler for beregningen af den effektive rente, mens spørgsmålet ikke berøres i OECD-rekommandationen.

5. Fortrydelsesret.

Inden for de senere år er der i en række lande gennemført bestemmelser om, at køber i visse tilfælde kan træde tilbage fra købet (udøve fortrydelsesret).

I Norden har - som tidligere nævnt - både *Norge* og *Sverige* indført fortrydelsesret ved dørsalg og andre salg uden for sæl-

*) Som nævnt p. 21 er den svenske regerings lovforslag og hermed reglerne om oplysningspligten nu vedtaget af Riksdagen.

gers faste forretningssted. I begge tilfælde gælder reglen kun for forbrugeres køb eller andre aftaler.

Fortrydelsesretten skal udøves inden for en vis frist, for norsk rets vedkommende inden 10 dage efter den dag, hvor aftalen blev indgået eller købstilbudet afgivet, og for svensk rets vedkommende en uge efter det møde mellem sælger og køber, hvor købet blev indgået. I begge tilfælde er det tilstrækkeligt, hvis brev herom afgives til postvæsenet inden fristens udløb.

Endvidere gælder fortrydelsesretten kun ved køb på kredit, eller hvor den kontante betaling erlægges ved hjælp af midler opnået ved lån formidlet af sælger eller ved udstedelse af veksler eller lignende skyld-dokumenter.

Hvis fortrydelsesretten udnyttes, skal sælger senest samtidig med afhentning eller aflevering af det solgte tilbagebetale den del af købesummen, der allerede måtte være betalt. Køberen er efter begge love sikret tilbageholdsret i det solgte, indtil sælgeren har tilbagebetalt, hvad han har modtaget fra køber. Hvis sælgeren, efter at køberen har holdt det solgte til disposition for sælger, ikke inden 3 måneder fra underretningen har afhentet det solgte, tilfalder det køberen vederlagsfrit.

Hverken det norske eller det svenske kreditkøbsudvalg har stillet forslag om indførelse af en almindelig regel om fortrydelsesret ved alle kreditkøb indgået af forbrugere. I Sverige er der imidlertid nedsat et særligt udvalg, der har til opgave at overveje en revision af reglerne om hemförsäljning, og i forbindelse hermed overveje mulighederne for generelt at indføre fortrydelsesret ved alle forbrugerkøb.

I det *svenske* forslag til lov om forbrugerkredit, jfr. bilag 3 b, stilles der ikke forslag om fortrydelsesret i nogen form.

I *Finland* har justitsministeriet i et forslag til konsumentskyddslagstiftning foreslået regler om bl. a. fortrydelsesret ved dørsalg, telefonsalg og postordresalg. Derimod foreslås der ikke indført en generel fortrydelsesret ved kreditkøb.

Den *amerikanske Uniform Consumer Credit Code* indeholder regler om fortrydelsesret i forbindelse med dørsalg. Reglen er begrænset til egentlige dørsalg og gælder således ikke, hvor aftalen i øvrigt indgås uden for sælgers faste forretningssted.

Det er uden betydning, om det købte betales kontant i forbindelse med aftalens indgåelse ved hjælp af et lån fremskaffet ved sælgers formidling. Også hvor der betales ved anvendelse af kreditkort, gælder fortrydelsesretten.

Fristen for at træde tilbage fra købet er kortere end efter de svenske og norske regler, idet underretning om tilbagetrædelse skal gives inden midnat på den tredie forretningsdag efter aftalens indgåelse eller købstilbudets afgivelse. Underretning skal gives skriftligt.

Sælger skal i forbindelse med aftalens indgåelse have købers underskrift på en særlig erklæring, der oplyser ham om fortrydelsesretten.

Hvis ikke sælger har sikret sig købers underskrift på en erklæring af det angivne indhold, er køberen ikke bundet af købet.

Inden for en frist af ti dage efter, at underretning om tilbagetrædelse er modtaget af sælger, skal han tilbagebetale, hvad han har modtaget af køber i udbetaling. Hvis der er givet løsøre i bytte fra købers side, skal dette tilbageleveres indenfor samme frist. Køber har tilbageholdsret i det solgte, indtil sælger har opfyldt disse forpligtelser. Køber har pligt til at tilbagelevere det solgte, som dog skal afhentes af sælger. Hvis ikke det solgte afhentes inden rimelig tid efter underretning om tilbagetrædelse er givet, tilfalder det køberen vederlagsfrit. Endelig er køber ansvarlig for skade på det solgte efter regler svarende til dansk rets almindelige culparegel.

Også i *England* er der gennemført bestemmelser om fortrydelsesret i forbindelse med visse kreditaftaler.

I The Consumer Credit Act sondres der imellem to forskellige muligheder for køberen til at løsgøre sig fra aftalen med sælgeren.

Den ene mulighed er en adgang til at hæve visse aftaler indenfor en såkaldt »cooling-off period«.

Den anden mulighed består i en adgang for køber til nårsomhelst i kontraktens løbetid at bringe aftalen til ophør (»terminate the agreement«). Sidstnævnte mulighed be-

står kun for kreditaftaler, der svarer til et afbetalingskøb.

Det førstnævnte alternativ svarer til, hvad der almindeligvis forstås ved fortrydelsesret, jfr. de allerede nævnte norske, svenske og amerikanske regler. Efter de engelske regler gælder denne egentlige fortrydelsesret kun ved forbrugerkreditaftaler indgået uden for sælgers eller anden kreditgivers faste forretningssted.

Fristen for at træde tilbage er 5 dage efter aftalens indgåelse. Der gælder endvidere regler svarende stort set til de ovennævnte om sælgers og købers pligt til at tilbagelevere, hvad de har modtaget, og om ansvar for skade på det pågældende løsøre, hvis der er tale om kreditkøb.

Det andet alternativ gælder kun kreditaftaler svarende til et afbetalingskøb, »hire-purchase« (lejeren kan overtage det lejede til ejendom, men har ikke pligt dertil) eller »conditional sale agreement« (der er ved aftalens indgåelse enighed om, at ejendomsretten skal overgå til køberen men på visse betingelser). Efter disse regler har køberen ret til nårsomhelst at opsige kontrakten og tilbagelevere det solgte. Hvis han udnytter beføjelsen, er han dog forpligtet til at yde sælgeren erstatning for det tab, denne lider i den anledning.

Loven indeholder nærmere regler om, hvorledes dette tab opgøres. Erstatningen skal dække ethvert beløb, der er forfaldet til betaling på det pågældende tidspunkt, samt det beløb, der derudover resterer for, at sælgeren har modtaget et beløb svarende til halvdelen af kreditkøbsprisen.

Hvis kreditkøbsprisen eksempelvis er 1.000 kr., køber har betalt 200 i udbetaling, og der er forfaldet et afdrag på 100 kr., skal køberen betale 100 + (½ X 1.000 - 200 - 100) = 300 kr. for at være frigjort fra aftalen. Domstolene kan dog nedsætte dette beløb, hvis det må antages, at sælgers reelle tab er mindre.

Efter den *tyske* afbetalingslov har køberen adgang til at træde tilbage inden for en uge efter aftalens indgåelse. Hvis køberen inden udløbet af fristen tilbagekalder sin accept af sælgers tilbud, er aftalen ikke gyldig.

Udnyttes tilbagetrædelsesretten, skal køber yde sælger erstatning for den stedfundne brug af det købte og for skader, der måtte være påført genstanden ved købers culpa. Om tilbagelevering gælder der i øvrigt regler, der stort set svarer til de svenske og norske regler.

Fortrydelsesretten er ikke begrænset til forbrugerkreditkøb indgået uden for sælgers faste forretningssted, men gælder alle afbetalingskøb.

Som led i det forbrugerpolitiske handlingsprogram er spørgsmålet om fortrydelsesret for forbrugere taget op inden for *De europæiske Fællesskaber* i flere forbindelser.

Der er på nuværende tidspunkt udarbejdet *udkast til direktiv om fortrydelsesret i forbindelse med aftaler, der indgås uden for den erhvervsdrivendes forretningslokaler* (direktivforslaget benævnes ofte dørsalgsdirektivet og er fra januar 1977). Efter dette forslag skal medlemsstaterne indføre fortrydelsesret ved aftaler om salg af løsøre og om tjenesteydelser, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere, såfremt forhandlingerne om aftalens indgåelse har fundet sted uden for den erhvervsdrivendes forretningslokale. Telefonsalg og postordresalg er ikke omfattet af direktivforslaget, som i øvrigt indeholder detaljerede regler om fortrydelsesrettens nærmere regulering og om andre forhold i forbindelse med aftalerne.

Også *udkastet til direktiv om forbrugerkredit* indeholder en bestemmelse om, at forbrugerne har fortrydelsesret ved aftaler om køb af løsøre og om tjenesteydelser på kredit, såfremt aftalen indgås uden for sælgers forretningssted.

Fortrydelsesretten skal dog ikke gælde ved kreditkøb, hvor sælgeren samtidig er kreditgiver, hvor der ikke har fundet mundtlige forhandlinger sted mellem parterne, og hvor der udtrykkelig er indrømmet køberen en omkostningsfri returneringsret inden for 14 dage efter modtagelse af varen.

Udkastet til forbrugerkreditdirektiv indeholder ikke nærmere regler om reguleringen af fortrydelsesretten, ud over at fortrydelsesretten skal kunne udøves inden for 7 dage efter aftalens indgåelse, og at underretning om tilbagetrædelse skal ske skriftligt til sælger eller både til sælger og en eventuel financier.

I *OECD-rekommandationen* foreslås det, at medlemsstaterne indfører regler, hvorefter forbrugere har fortrydelsesret ved alle

kreditkøb, der indgås uden for sælgers forretningssted, forudsat at sælger uopfordret har henvendt sig til køber for at sælge de pågældende genstande.

Det anbefales videre i rekommandationen, at medlemsstaterne indfører forbud mod, at sælger eller en eventuel financier modtager nogen som helst form for betaling fra køberen inden for det tidsrum, hvor fortrydelsesretten kan udøves. I det mindste bør medlemsstaterne dog indføre regler, som sikrer køberens krav på tilbagebetaling af den erlagte del af købesummen.

6. **Bevarelse af købers indsigelser og andre beføjelser.**

Med henblik på at forbedre køberens retsstilling har man i flere vesteuropæiske lande enten gennemført eller overvejer at gennemføre bestemmelser, som sikrer en køber ret til at gøre de samme indsigelser gældende over for trediemand, som han kunne over for sælgeren. Denne køberbeskyttelse er navnlig sket i form af forbud mod de såkaldte cut off-klausuler, dvs. aftaler om, at købers indsigelser afskæres over for trediemand, og ved gennemførelse af regler, der sikrer køber samme beføjelser over for trediemand som over for sælgeren. Desuden er der indført forbud mod, at der i forbindelse med indgåelse af kreditkøb eller -aftaler udstedes veksler eller andre særlige skylddokumenter, som kan medføre samme retsvirkninger som veksler.

I *Sverige* findes sådanne regler i konsumentköplagen, hvor der er indføjet et særligt afsnit om kreditkøb, som fastslår, at køberen ikke er bundet af en aftale om afskærelse af indsigelser over for en transporthavers krav på betaling, at køberen har de samme beføjelser over for en financier som over for sælgeren, hvis financieren i henhold til en stående aftale med sælgeren har lånt køberen pengene eller en del deraf til købet, og at sælgeren ikke må modtage veksler fra køberen til dækning af købesummen eller en del deraf, ligesom sælgeren heller ikke må modtage andet særligt skylddokument, der kan have samme retsvirkninger som veksler.

I det svenske forslag til lov om forbrugerkredit, bilag 3 b, går man et skridt videre. Det foreslås, at køberen over for enhver trediemand i vidt omfang kan gøre de samme beføjelser gældende som over for sælgeren, uanset om trediemand er sælgers faste financier, er en financier, som efter sælgers formidling i et enkelt tilfælde optræder som financier, eller om trediemanden blot efterfølgende har fået transport på sælgers fordring. Det er efter lovforslaget ikke en betingelse for, at køber kan gøre denne ret gældende, at han først har sandsynliggjort, at sælgeren ikke opfylder sine forpligtelser i henhold til aftalen. Trediemanden kan dog ikke tilpligtes at betale mere, end han har modtaget i betaling fra køberen i forbindelse med købet.

Det svenske lovforslag gentager den ovenfor omtalte regel i konsumentköplagen om forbud mod at modtage veksler og lignende skylddokumenter.

Det *norske* kreditkøbsudvalg har foreslået regler svarende til det lige nævnte svenske forslag.

I *U.S.A.* har en række delstater allerede gennemført regler, hvorefter cut off-klausuler ikke er bindende for køberen ved forbrugerkreditkøb. Der er ligeledes indført regler om forbud mod veksler eller lignende skylddokumenter i sådanne køb.

I UCCC-udkastet fra 1973 er man gået et skridt videre. Retten til at gøre beføjelserne gældende over for trediemand gælder ikke blot over for den trediemand, der får transport på købekontrakten, men også over for en financier eller financieringsvirksomhed, som giver køberen kredit til at foretage køb hos forskellige handlende. Som eksempel herpå kan nævnes kreditformer som kontokredit. Køberen skal over for en sådan financier kunne gøre de samme indsigelser og andre beføjelser gældende, som han kunne over for sælgeren. Dog er købers krav over for financieren begrænset til størrelsen af den fordring, som financieren har mod køberen på det pågældende tidspunkt, medmindre financieren, da han indtrådte i forholdet, var bekendt med de indsigelser, køberen kunne gøre gældende. I så fald hæfter financieren med et beløb svarende til kreditkøbsprisen eller den restfordring, han har fået transport på.

Også i *England* er der gennemført regler om udvidet beskyttelse af forbrugeren på

dette område. I henhold til Consumer Credit Act er financieren i trepartsforhold, hvor der består en financieringsaftale mellem sælger og financier, solidarisk ansvarlig med sælgeren over for ethvert krav fra køberen i henhold til købekontrakten. Financieren har derefter regresret over for sælgeren. Begrundelsen for den meget vidtgående ret for forbrugeren er efter motiverne, at sælgeren og financieren i realiteten må anses for i samarbejde at markedsføre varen og kreditten. Fra købers side må kreditkøbet opfattes som en sammensat transaktion; sælger og financier deltager i »a joint venture from which both expect to profit«. Det er på denne baggrund fundet rimeligt, at sælger og financier hæfter solidarisk.

Bestemmelsen gælder ikke, hvis der foreligger en aftale mellem private personer og heller ikke, hvis kreditbeløbet udgør mindre end 30 pund eller over 10.000 pund.

På *EF-plan* overvejer Kommissionen at foreslå lignende regler indført ved direktivet om forbrugerkredit.

Hvis sælger eller kreditgiver transporterer sine rettigheder til trediemand, har køber eller låntager ret til at gøre de samme indsigelser gældende over for transporthaver som over for sælger eller den oprindelige kreditgiver, herunder samme modregningsret.

Direktivudkastet indeholder endvidere et forbud mod, at der for den ydede kredit udstedes eller accepteres veksler eller tilsvarende skylddokumenter. Det samme gælder checks, med den undtagelse at forbrugeren kan udstede en check som udbetaling eller betaling af et afdrag.

I *OECD-rekommandationen* anbefales det medlemsstaterne at gennemføre regler, hvorefter der enten indføres solidarisk ansvar mellem sælger og financier, hvor der foreligger et fast financieringsforhold mellem disse, eller hvorefter kreditsalg først bliver gyldigt, når kreditten er opnået eller varen er leveret rettidigt.

Det anbefales endvidere, at der, hvis der skønnes at forekomme aftaler, som er i strid med god forretningsskik, gennemføres forbud mod anvendelsen af veksler og lignende skylddokumenter i forbindelse med forbrugerkreditaftaler.

7. Tilbagetagelse og opgørelse som følge af misligholdelse.

Et centralt spørgsmål i forbindelse med kreditkøb er, hvorledes køberne sikres, at deres økonomiske interesser tilgodeses i rimeligt omfang i forbindelse med det økonomiske opgør mellem parterne, der sker enten ved sælgers tilbagetagelse af det solgte eller i forbindelse med en retssag, hvorunder køber påstås dømt til at opfylde sine forpligtelser.

Mellem de *nordiske lande* er der som nævnt retsenhed, for så vidt angår afbetalingskøb. De gældende regler om ejendomsforbehold, tilbagetagelsesret og det økonomiske opgør mellem parterne ved tilbagetagelse som følge af misligholdelse er således i det store og hele ens i Norden.

Det *norske kreditkøbsudvalg* foreslår ikke nogen begrænsninger i den efter gældende ret eksisterende adgang til at tage ejendomsforbehold eller betinge sig ret til at tage det solgte tilbage i tilfælde af misligholdelse fra købers side, idet dette spørgsmål overvejes i et særligt udvalg i forbindelse med spørgsmål om sikkerheds- og panterettigheder.

Det norske udvalg foreslår, ligesom det svenske udvalg gjorde, at sælgeren ikke skal kunne kræve en eventuel restfordring betalt af køberen, medmindre differencen skyldes unormal værdiforringelse af det solgte på grund af købers adfærd.

Det *svenske kreditkøbsudvalg* foreslog, at tilbagetagelsesretten - med undtagelse for visse grupper varer efter regeringens nærmere bestemmelse - skulle ophæves. Begrundelsen for dette forslag var bl. a., at tilbagetagelsesretten i de fleste tilfælde ikke kunne anses for at være af virkelig betydning for sælgeren. En meget stor del af de genstande, der sælges på afbetaling, falder således meget hurtigt i værdi efter, at de er taget i brug. Den realsikkerhed, som varen frembyder, dvs. værdien for sælger, står derfor ofte ikke i rimeligt forhold til ulemperne for køber ved at blive frataget genstanden. Sælgeren benytter derfor ofte alene tilbagetagelsesretten som et pressionsmiddel over for køberen.

I den *svenske regerings forslag* til lov om forbrugerkredit opretholdes udvalgets forslag ikke. Det foreslås derimod, at det kan forbydes en erhvervsdrivende at anvende ejen-

domsforbehold ved varer, som efter deres beskaffenhed eller værdi er uegnede som sikkerhed.

Det foreslås endvidere, at sælgeren i de tilfælde, hvor tilbagetagelse af det solgte fortsat skal kunne ske, ikke kan kræve et eventuelt overskydende beløb (restfordringen) betalt af køberen.

Efter *amerikansk ret* kan der i forbindelse med kreditkøb tages ejendomsforbehold i det solgte, indtil betaling er sket. Hvis køber misligholder et sådant køb, er sælger berettiget til at tage det solgte tilbage. Tilbagetageisen kan ske uden rettens medvirken, forudsat at det kan ske uden at trænge ind i debitors bolig.

Det er efter The Uniform Consumer Credit Code en betingelse for sælgers adgang til at gøre sine misligholdelsesbeføjelser gældende, at køber ikke har betalt de forfaldne ydelser inden 20 dage efter at have modtaget et skriftligt påkrav fra sælger om betaling af dem.

Efter forslag fremsat af The National Commission on Consumer Finance i en rapport fra 1972 indføjede man i 1973-udkastet til UCCC en regel, hvorefter sælger i forbindelse med forbrugerkreditkøb til en værdi af mindre end $ 1765 (et beløb der dengang svarede til gennemsnitsprisen for brugte biler) i tilfælde af misligholdelse med betaling fra købers side må vælge mellem to alternative fyldestgørelsesmåder: Enten skal sælger tage det solgte tilbage til fuld afgørelse af parternes mellemværende, således at han ikke kan gøre krav på yderligere betaling fra købers side. Eller han kan vælge at sagsøge køber til betaling af restgælden, men han kan i så fald ikke tage det solgte tilbage.

I den engelske *Consumer Credit Act* er det fastsat, at sælger som betingelse for at kunne gøre sine misligholdelsesbeføjelser gældende forinden ved en såkaldt »default notice« skal have givet køberen en frist på mindst 7 dage til at betale de forfaldne men ubetalte ydelser. Betales der inden fristens udløb, kan sælger ikke gøre misligholdelse gældende.

Hvis der ikke betales inden fristens udløb, foreligger der misligholdelse. Er der tale om et kreditkøb, enten i form af et »hire-purchase« eller et »conditional sale«, har sælgeren ret til selv - uden rettens medvirken - at tage det solgte tilbage. Det er dog en forudsætning for denne selvstændige tilbagetagelsesret, at der ikke er betalt mere end en trediedel af kreditkøbsprisen. Er dette tilfældet, skal retten afgøre, om tilbagetagelse kan ske. Det samme gælder, hvis det solgte befinder sig i købers bolig og køberen ikke frivilligt udleverer det. Retten kan ved afgørelsen give køber en yderligere frist til betaling og kan bestemme, at tilbagetagelse kun kan ske mod, at sælger betaler et overskydende beløb i købers favør til denne.

Der er ikke nogen regel, der fritager køberen for betaling af et overskydende beløb i sælgers favør.

Efter *vesttysk ret* kan afbetalingssælgeren hæve købet og kræve det solgte tilbage, hvis køberen misligholder sine forpligtelser. Sker dette, skal hver af parterne tilbagelevere, hvad de har modtaget af den anden part. Køber skal således tilbagegive det solgte og sælger skal tilbagebetale de beløb, køberen har betalt.

Køberen skal imidlertid yde sælgeren erstatning for det tab, han har lidt. Dette indebærer for det første, at køberen skal godtgøre sælgeren de positive udgifter, sidstnævnte har haft i anledning af aftalen, f. eks. leveringsomkostninger og incassoomkostninger, men også omkostninger, der udgør en del af sælgerens generalomkostninger. For det andet skal sælgeren have erstatning for eventuel skade på det solgte forvoldt af køberen. Endelig skal køberen yde sælgeren godtgørelse for brug af det solgte, hvorunder der særligt skal tages hensyn til en eventuel forringelse af det solgtes værdi.

Udkastet til *EF-direktiv* om forbrugerkredit indeholder en bestemmelse om, at medlemsstaterne skal sikre, at kreditgiveren, der tager det solgte tilbage, ikke derved opnår uberettiget berigelse til skade for debitor.

OECD-rekommandationen indeholder ingen henstillinger vedrørende fremgangsmåden i forbindelse med tilbagetagelse eller opgøret mellem parterne.

8. Kontrol og sanktioner

Den nyere lovgivning vedrørende kreditkøb bærer i flere lande præg af, at man ikke anser det for ønskeligt eller tilstrækkeligt

effektivt at sikre overholdelsen af de gennemførte regler alene ved straffebestemmelser.

I flere lande har man derfor henlagt eller foreslået kontrollen henlagt til organer, f. eks. forbrugerombudsmandsinstitutioner, således som de kendes i de nordiske lande og i England.

I andre lande har man ud over strafferetlige sanktioner også indført civilretlige sanktioner for overtrædelse af lovgivningen. Eksempelvis kan nævnes regler om, at køber kun er forpligtet til at betale kontantprisen for det solgte, såfremt sælger har undladt at give køberen de foreskrevne oplysninger. En anden benyttet reaktion er, at køber i tilfælde af manglende oplysning om fortrydelsesret har en tidsubegrænset ret til at træde tilbage fra købet.

I *Norge* er der indført bestemmelser om, at erhvervsdrivende kun må indgå aftaler om afdragskøb, såfremt de fra det offentlige har fået bevilling til at drive sådan virksomhed.

Det norske kreditkøbsudvalg har i lovudkastet, jfr. bilag 4, foreslået, at det overlades kongen (regeringen) at bestemme, hvem der skal føre tilsyn med lovens overholdelse. Endelig foreslår man en bemyndigelse til regeringen til at fastsætte nærmere regler om, i hvilken form de i loven krævede oplysninger skal meddeles køberne.

Det norske lovudkast indeholder en generalklausul, hvorefter en aftale, der er omfattet af loven, helt eller delvis kan tilsidesættes, hvis det ville være urimeligt eller i strid med god forretningsskik at gøre den gældende.

I øvrigt er sanktionen for overtrædelse af en række af bestemmelserne i lovudkastet bøde eller under skærpende omstændigheder fængsel i indtil 3 måneder.

I det *svenske forslag til lov om forbrugerkredit,* jfr. bilag 3 b, foreslås det, at konsumentverket skal føre tilsyn med overholdelsen af lovens bestemmelser.

Det foreslås, at tilsynsmyndigheden skal have vidtgående beføjelser til at foretage inspektion hos den enkelte erhvervsdrivende og under bødeansvar kunne kræve alle nødvendige oplysninger meddelt.

Overtrædelse af lovforslagets regler om mindsteudbetaling sanktioneres efter markedsføringsloven, og forbudet mod at modtage veksler i forbindelse med forbrugerkreditkøb foreslås sanktioneret med bøde.

Efter den *amerikanske* Uniform Consumer Credit Code er der strafansvar for forsætlig overtrædelse af bestemmelser i loven. Straffen er bøde eller fængsel indtil 1 år.

Ved overtrædelse af bestemmelserne i The Federal Truth in Lending Act, bortset fra bestemmelserne om oplysningspligten i forbindelse med markedsføringen af kredittilbud, bliver kreditgiveren forpligtet til at betale kredittageren en bod svarende til to gange de totale kreditomkostninger, dog mindst $ 100 og ikke over $ 1.000, med tillæg af alle sagsomkostninger, hvis kredittager har anlagt og vundet en sag mod kreditgiveren i den anledning.

Bod skal dog ikke betales, hvis kreditgiveren inden 15 dage efter, at han har opdaget fejlen, og inden sag er anlagt mod ham i den anledning eller han har modtaget skriftlig meddelelse derom fra kredittager, giver denne meddelelse om fejlen og om at han kun skal betale kreditomkostninger svarende til, hvad der er oplyst i forbindelse med aftalens indgåelse. Bodsansvaret bortfalder ligeledes, hvis kreditgiver kan bevise, at overtrædelsen var hændelig og ikke skyldtes manglende påpasselighed.

I henhold til den *engelske* Consumer Credit Act er der udnævnt en »Director General of Fair Trading«, som har til opgave at gennemføre og administrere en bevillingsordning, hvorefter der kræves offentlig tilladelse til at drive virksomhed med kreditgivning til forbrugere. Han skal endvidere føre tilsyn med lovens overholdelse, og endelig skal han, hvis han skønner, at der er behov derfor, udstede de for lovens gennemførelse nødvendige administrative forskrifter.

Efter den *tyske* afbetalingslov har køber kun pligt til at betale kontantprisen for det solgte, hvis sælgeren ikke har givet køberen de i loven krævede oplysninger ved aftalens indgåelse.

Køberen har i så fald ret til at nedsætte de afdrag, der skal betales efter aftalen, forholdsmæssigt ud fra forskellen mellem kontant- og kreditkøbsprisen. Hvis kontantprisen ikke er oplyst og der er tvivl om den, skal markedsprisen anses for at være varens kontantpris.

Hvis der ikke er givet oplysning om købers

fortrydelsesret, kan køberen nårsomhelst træde tilbage fra købet. Køberen skal overholde de øvrige regler ved tilbagetrædelsen.

Efter udkastet til *EF-direktiv* om forbrugerkredit skal medlemsstaterne enten indføre et bevillingssystem som det engelske, indføre regler om kontrol udøvet af et offentligt organ eller oprette forbrugerklagenævn, som skal kunne behandle klager fra forbrugere i anledning af enhver kreditaftale, de måtte have indgået.

Hvis en medlemsstat opretter et forbrugerklagenævn, skal dette have kompetence til at rådgive forbrugerne om retsmidler og bistå dem under anvendelse af disse. Klagenævnet skal desuden have kompetence til at foretage alle nødvendige undersøgelser i konkrete sager. Klagenævnet skal også kunne behandle klager indbragt af forbrugerorganisationer, som i øvrigt skal have adgang til at kunne sagsøge kreditgivere i visse tilfælde.

OECD-rekommandationen opfordrer medlemsstaterne til at sikre forbrugerne så billige og effektive retsmidler som muligt.

Der skal endvidere gennemføres civile, strafferetlige og administrative sanktioner for overtrædelse af bl. a. reglerne om, hvilke oplysninger sælgerne eller kreditgiverne skal give køber eller kreditmodtager, og af reglerne om fortrydelsesret.

Endelig skal medlemslandene sikre forbrugerorganisationer søgsmålskompetence for domstolene i tilfælde, hvor forbrugernes kollektive interesser krænkes.

Kapitel IV

Udvalgets hovedsynspunkter

I. Kreditkøbssalgets omfang.

Af den i bilag 5 til betænkningen gengivne økonomisk-statistiske oversigt over forbrugerkreditområdet fremgår, at det samlede private forbrug i 1976 skønnes at have andraget ca. 142 mia. kr., hvoraf knap 10 % eller ca. 14 mia. antages finansieret gennem forskellige former for forbrugerkredit. Af oversigten fremgår endvidere, at afbetalingshandlen stadigvæk er meget dominerende inden for kreditkøbsområdet. I 1972 blev der således inden for forbrugerkreditområdet indgået ca. 700.000 nye afbetalingskontrakter med en gennemsnitlig kontraktsum på godt 3500 kr. Af afbetalingskontrakterne hidrørte ca. 78 % fra automobil-, møbelsamt radio- og tv-branchen, der generelt er de brancher, hvor kreditkøb spiller den største rolle. Dette er et udslag af, at tilbøjeligheden til at købe et gode på kredit stiger med dets pris.

Oversigten viser også, at især de unge familier køber på kredit. Muligheden for at købe på kredit spiller endvidere en særlig stor rolle for lavindkomstgrupperne.

Selv om afbetalingshandlen stadigvæk er meget dominerende inden for kreditkøbsområdet - særlig inden for automobilbranchen - er der ingen tvivl om, at andre kreditkøbsformer vinder frem. Dette gælder ikke mindst kontokøb, der har en stadig stigende betydning for stormagasiner og benzinselskaber, jfr. herved udvalgets kontokøbsundersøgelse (bilag 7, p. 197). Hertil kommer, at der er særlig grund til at forvente en kraftig stigning i kontokøb via de med udenlandsk forbillede etablerede særlige kontokortorganisationer.

Der er endvidere en klar tendens til, at købene i stadig større grad finansieres gennem købernes optagelse af lån i pengeinstitutter. Dette skyldes formentlig, foruden pengeinstitutternes generelt større rolle i samfundsøkonomien med en meget stor udbredelse af lønkonti, at kreditomkostningerne ved-de sædvanlige kreditkøbsformer - ikke mindst ved afbetalingskøb - både er ret store og ret varierende. Kreditomkostningerne formindskes sædvanligvis ret væsentligt, hvis køberen køber kontant hos sælgeren og tilvejebringer den nødvendige kredit gennem optagelse af lån i et pengeinstitut.

Pengeinstitutterne - særlig bankerne - spiller tillige en betydelig indirekte rolle ved finansieringen af afbetalingskontrakter, idet en meget stor del af afbetalingskontrakterne ved diskontering refinansieres i banker og bankejede finansieringsselskaber. Dette gælder i særlig grad inden for automobilbranchen, hvor kredittiden er særlig lang.

Udvalget har i overensstemmelse med kommissoriet ikke taget stilling til, om det store og stadigt stigende salg på kredit er ønskeligt, men har alene overvejet, om den retlige regulering - særlig i relation til køberbeskyttelsen - er tilfredsstillende, når rimelige hensyn også tages til erhvervslivets interesser. I tilslutning hertil har udvalget dog fremsat forslag, der sigter mod et noget ændret område for salg med ejendomsforbehold, jfr. nærmere nedenfor afsnit VII A p. **41.**

II. Området for den foreslåede lovgivning, den lovtekniske fremgangsmåde.

A. Hvilke købere har behov for beskyttelse? Udvalget finder, at behovet for køberbeskyttelse gennem lovgivningen varierer fra købergruppe til købergruppe. Beskyttelsesbehovet er særlig stort ved *forbrugerkøb.* Mange *mindre erhvervsdrivende* er imidlertid i en situation, der ofte ikke afviger særlig meget fra almindelige forbrugeres. *Store erhvervs-*

drivende må derimod antages sædvanligvis at være i stand til selv at varetage deres interesser, og en lovgivning, der omfatter disse kreditkøbere, vil derfor kunne virke både overflødig og generende.

Med baggrund i denne behovsvurdering er udvalgets lovudkast opbygget således, at den beskyttelse, der gives kreditkøberne, varierer efter købets karakter.

Beskyttelsen er størst ved forbrugerkøb. Som *forbrugerkøb* betegnes ifølge lovudkastets § 4, stk. 2, køb, som indgås med sælgeren i dennes erhverv:

1. Hvis købet ikke er et kontokøb[1]): Når det købte hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen og sælgeren vidste eller burde vide dette.
2. Hvis købet er et kontokøb: Når den ved kontoaftalen aftalte kredit hovedsagelig er bestemt til køb af løsøre til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen, og den, med hvem køberen indgik kontoaftalen, vidste eller burde vide dette.

For at forhindre, at der i retsanvendelsen opstår tvivl om, hvorvidt der foreligger et forbrugerkøb, foreslås i lovudkastets § 40 en bevisbyrderegel, hvorefter kreditor har bevisbyrden for, at et køb, som er omfattet af loven, ikke er et forbrugerkøb.

Den foreslåede definition svarer til definitionerne i § 7, stk. 1, i det i folketinget fremsatte forslag til rentelov[2]), og § 1, stk. 2, i det ligeledes fremsatte forslag til lov om visse forbrugeraftaler.[3]

Det må imidlertid fremhæves, at der for tiden ikke i lovgivningen findes et generelt forbrugerbegreb. Butikshandelens Fællesråd har da også fremsat ønske om, at der i den af udvalget foreslåede lovgivning anvendes et bredere forbrugerkøbsbegreb svarende til det begreb, der anvendes i relation til forbrugerklagenævnsloven, jfr. nærmere bemærkningerne til lovudkastets § 4, stk. 2.

Lovudkastet rummer også en betydelig beskyttelse for købere i andre kreditkøb end forbrugerkøb. Selv om det principielt var ønskeligt at gennemføre en sondring mellem små og store erhvervsdrivende, har udvalget ikke fundet det lovteknisk muligt at foretage en sådan opdeling. Det har derfor kun været muligt i begrænset omfang i lovudkastet at tage hensyn til den faktiske forskel imellem små og store erhvervsdrivendes behov for og interesse i lovbeskyttelse. Dette er først og fremmest sket i lovudkastets § 39, stk. 1, hvorefter parterne ved visse store køb af erhvervsløsøre kan *aftale*, at loven ikke skal gælde for købet.

B. Området for den foreslåede lovgivning

Det særlige ved kreditkøb er først og fremmest, at et kreditkøb i princippet kan opdeles i to retshandler, nemlig dels en købeaftale og dels en låneaftale vedrørende et lån til finansiering af købet. Sammenkædningen af disse to elementer er begrundelsen for, at der ved kreditkøb foreligger et særligt behov for at sikre navnlig, at køberens beslutning træffes på et betryggende grundlag, og at en evt. misligholdelse fra hans side ikke medfører uforholdsmæssigt alvorlige følger for ham.

Udvalget finder det ikke tilstrækkeligt begrundet, at spørgsmålet om, hvorvidt et køb på kredit skal være omfattet af regler om beskyttelse af køberen - som det er tilfældet efter den gældende lovgivning - skal afhænge af, om sælgeren har ønsket at sikre sit krav på betaling af restkøbesummen ved ejendomsforbehold i det solgte.

Den foreslåede lovgivning er derfor generel og omfatter ikke blot de vigtigste kreditkøbsformer som afbetalingskøb og kontokøb, men hele området for kreditkøb af løsøre. Dette skyldes også, at der er en tendens til, at andre og helt nye kreditkøbsformer vinder frem, og at en lovregulering af en del af kreditkøbsområdet let vil resultere i, at kreditkøbshandlen omlægges for at undgå lovreguleringen.

Af praktiske grunde foreslås dog visse undtagelser:

Kortvarige kreditter foreslås undtaget fra lovreguleringen, jfr. lovudkastets § 5, stk. 1, således at der ikke sker en besværliggørelse af hverdagslivets uformelle kortvarige kreditter, der i reglen ikke er betinget af kreditomkostninger. Ligeledes undtages *de mest udprægede erhvervskøb*, nemlig erhvervsdrivendes køb til videresalg eller af materialer,

[1]) Se om dette begreb nedenfor under afsnit VIII (p. 46).

[2]) Lovforslaget blev vedtaget af folketinget som lov nr. 638 af 21. december 1977 om renter ved forsinket betaling m. v.

[3]) Lovforslaget blev vedtaget af folketinget som lov nr. 139 af 29. marts 1978 om visse forbrugeraftaler.

der indgår i virksomhedens produktion, jfr. lovudkastets § 5, stk. 2. Endvidere foreslås der i nogle relationer særregler vedrørende *små kreditkøb*, jfr. lovudkastets §§ 6 og 18, stk. 1, nr. 2. I lovudkastets § 39, stk. 1, foreslås det, at parterne ved visse *store køb af erhvervsløsøre* kan aftale, at loven ikke skal gælde for købet. Endelig giver lovudkastets § 37, stk. 5, justitsministeren hjemmel til helt eller delvist at gøre undtagelser fra loven, f. eks. i relation til salg af visse værdipapirer, elektricitet, vand, gas og lignende, hvor ganske særlige hensyn gør sig gældende.

Lovudkastet vedrører kun kreditkøb af *løsøre*, idet udkastets regler om kontokøb dog også i visse tilfælde omfatter *tjenesteydelser*, jfr. lovudkastets § 36.

Lovudkastet regulerer endvidere kun *køb* og altså ikke andre retshandler. På et enkelt praktisk vigtigt område, *leje og leasing* af erhvervsløsøre, imødekommer lovudkastet dog i et vist omfang et længe næret ønske fra erhvervslivet, idet lovudkastets § 39, stk. 1, bevirker, at parterne, i det omfang de efter denne bestemmelse kan aftale, at et kreditkøb ikke skal være omfattet af loven, også kan aftale, at leje eller leasing af tingen er undtaget fra lovreguleringen, uanset om **det** må antages at være meningen, at modtageren af tingen med tiden skal blive ejer af denne, cfr. herved den gældende afbetalingslovs § 1, stk. 2, der har givet anledning til betydelige vanskeligheder i retsanvendelsen. Da der muligvis knytter sig særlige problemer til navnlig forbrugeres leje af løsøre, vil udvalget efter afgivelsen af nærværende betænkning overveje, om der er behov for særlig lovgivning herom.

C. Overførelse af afbetalingslovens beskyttelsesregler til andre køb end afbetalingskøb med ejendomsforbehold.

Efter gældende ret er det kun den vigtigste form for kreditkøb, afbetalingskøb med ejendomsforbehold, der er underkastet en speciel lovregulering gennem afbetalingsloven. Denne lov indeholder forholdsvis indgående regler, navnlig om retsstillingen ved køberens misligholdelse af sine betalingsforpligtelser.

Det er udvalgets opfattelse, at en generel lovregulering af kreditkøbsområdet vil volde mindst besvær og usikkerhed for såvel forbrugere som for erhvervslivet, hvis den i videst muligt omfang sker ved, at en række af de kendte og gennemprøvede regler i afbetalingsloven gøres anvendelige på hele kreditkøbsområdet. I overensstemmelse hermed er der i lovudkastets kap. II optaget en række generelle bestemmelser, hvoraf §§10, 11, 13, 14, 15 og 16 stammer fra den gældende afbetalingslov. Disse bestemmelser angår bl. a. nedsættelse af en urimelig kreditkøbspris m. v., kravene til den misligholdelse fra køberens side, som skal kunne udløse misligholdelsesvirkninger, og det økonomiske opgør mellem parterne, når købet ikke afvikles kontraktmæssigt.

D. Revision af reglerne i afbetalingsloven.

Da den gældende afbetalingslov er fra 1954 og siden da kun har undergået enkelte mindre ændringer, er der i dag behov for en generel revision og ajourføring af dens bestemmelser. Opfyldelsen af dette behov får særlig betydning, fordi en række af afbetalingslovens bestemmelser som nævnt ovenfor i afsnit II C foreslås gjort anvendelige på alle kreditkøb. Revisionen og ajourføringen omfatter såvel de bestemmelser, der er placeret i lovudkastets kap. III (§§ 18-32), »Særlige regler om køb med ejendomsforbehold«, som de bestemmelser, der er placeret i lovudkastets kap. II (§§ 6-17), »Almindelige bestemmelser.«

Den revision og ajourføring, som foreslås af udvalget, er sket under indtryk af den almindelige retsudvikling, der har fundet sted siden 1954, og navnlig under hensyntagen til retsplejelovens nye regler om udlæg, der med virkning fra den 1. januar 1977 er gennemført ved lov nr. 258 af 26. maj 1976 sammenholdt med den samtidig gennemførte lov (nr. 278) om fremgangsmåden ved inddrivelse af skatter og afgifter m. v.

Om de foreslåede ændringer i relation til afbetalingsloven henvises der til afsnit VII nedenfor samt til bemærkningerne til de enkelte bestemmelser i lovudkastets kap. II og kap. **III.**

E. Lovudkastets opbygning.

Lovudkastet består af 6 kapitler med i alt 44 paragraffer. Da udkastet i princippet vedrører alle kreditkøb vedrørende løsøre, har udvalgets flertal (alle med undtagelse af Arendorff), for at fremme overskueligheden og undgå afgrænsningsvanskeligheder fore-

trukket, at lovreguleringen sker i én lov og ikke ved en lov om forbrugeres kreditkøb og en anden lov om andre kreditkøb. Det nævnte flertal har endvidere foretrukket, at de særlige regler om forbrugerkøb ikke samles i et kapitel, men placeres de steder i lovudkastet, hvor de efter deres indhold hører hjemme.

Det af udvalget udarbejdede lovudkast er udarbejdet i overensstemmelse hermed og således, at det af de enkelte bestemmelser fremgår, hvorvidt de gælder for alle køb på kredit eller alene for forbrugerkøb.

Lovudkastets *kap. I* (§§ 1-5) angiver lovens område, idet kapitlet dog herudover navnlig skal sammenholdes med §§ 39-40, der dels regulerer, i hvilket omfang parterne ved aftale kan fravige loven, dels indeholder en bevisbyrderegel.

Kapitlet indeholder endvidere flere vigtige definitioner.

Kap. II (§§ 6-17) indeholder de almindelige bestemmelser, der omfatter alle kreditkøb.

Kap. III (§§ 18-32) indeholder de særlige regler vedrørende køb med ejendomsforbehold.

Kap. IV (§§ 33-36) indeholder enkelte særregler vedrørende kontokøb.

Kap. V (§§ 37-42) indeholder forskellige bestemmelser om lovudkastets fravigelighed og sikringen af dets overholdelse gennem civilretlige og strafmæssige sanktioner. Kapitlet indeholder endvidere en bevisbyrderegel samt nogle bemyndigelser til justitsministeren.

Kap. VI (§§ 43-44) indeholder ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.

Mindretallet (Arendorff) ville under henvisning til de synspunkter, som er anført i bilag 10, have foretrukket, at de foreslåede regler var opstillet i én lov om forbrugeres køb på kredit og én lov om andre kreditkøb, subsidiært i adskilte kapitler om henholdsvis forbrugeres køb på kredit og andre kreditkøb.

III. Køberens beslutningsgrundlag

Den gældende afbetalingslov regulerer først og fremmest retsstillingen ved køberens misligholdelse. I dag forekommer det imidlertid at være for snævert alene at fokusere på misligholdelsessituationen. Da forholdene ved kreditkøbsaftalens indgåelse bl. a. kan være afgørende for, om der senere sker misligholdelse, er der god grund til også at beskæftige sig med disse forhold. Forbrugerbevægelsen har da også længe både her og i udlandet arbejdet for gennemførelse af regler, der sikrer, at køberens beslutninger om, hvorvidt han skal indgå et køb, købe kontant eller på kredit, og hvilket kreditkøbstilbud han i givet fald skal vælge, i videst muligt omfang kan træffes på grundlag af fyldestgørende, korrekte og sammenlignelige oplysninger om kreditvilkår og kreditomkostninger.

Udvalget finder det væsentligt, at de nævnte oplysninger allerede er tilgængelige for den, som overvejer at foretage et køb på kredit, medens denne endnu befinder sig på *overvejelsesstadiet*. Der bør derfor efter udvalgets opfattelse gennemføres regler om *markedsføringen af kreditkøb*, der sikrer, at de pågældende oplysninger gives.

Ved lov nr. 252 af 8. juni 1977 om mærkning og skiltning med pris m. v. er der gennemført visse regler om markedsføring af kreditkøb, jfr. § 2 i loven, der er optrykt som bilag 2 til nærværende betænkning. Disse regler er imidlertid efter udvalgets opfattelse ikke helt fyldestgørende, idet de ikke omfatter køb på almindelig konto, og endvidere kun gælder ved kreditkøb, hvor købesummen skal betales i afdrag. Hertil kommer, at brugte varer kun delvis omfattes af loven, ligesom loven i § 3, stk. 3, indeholder en almindelig regel om, at monopoltilsynet kan undtage varer, salgsformer, erhvervsområder eller enkelte virksomheder fra lovens afgørende bestemmelser i § 1 og § 2.

Udvalgets flertal (alle med undtagelse af Svend Petersen) henstiller derfor til handelsministeren at overveje, om det vil være muligt ved en revision af loven om mærkning og skiltning med pris m. v. at tilvejebringe en mere generel sikring af, at markedsføringen af kreditkøb sker på en sådan måde, at forbrugerens beslutning kan træffes på grundlag af fyldestgørende, korrekte og sammenlignelige oplysninger om kreditvilkår og kreditomkostninger.

For så vidt angår den situation, som foreligger ved *købets indgåelse*, indeholder udkastets § 6 regler om sælgerens oplysningspligt vedrørende kreditvilkår og kreditom-

kostninger. Ved kontokøb skal oplysningerne ifølge lovudkastets § 33 dog gives ved *kontoaftalens indgåelse*, jfr. nedenfor afsnit VIII (p. 46).

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovudkastets § 6 og for så vidt angår kontokøb til §§ 33-34.

Det har i udvalget været specielt overvejet, om sælgerens pligt til at give nærmere bestemte oplysninger om kreditvilkår og kreditomkostninger også bør omfatte oplysninger om *kreditomkostningerne angivet som en effektiv årlig rente.*

Til brug ved udvalgets overvejelser af dette spørgsmål har bl. a. foreligget det notat af 6. juni 1974, hvoraf et uddrag er gengivet som bilag 9 a til betænkningen. Efter at Butikshandelens Fællesråd, Danmarks Sparekasseforening, Den danske Bankforening og Industrirådet i en skrivelse af 23. august 1976, jfr. bilag 9 b, havde givet udtryk for, at en af udvalget påtænkt regel om beregning af kreditomkostningerne som en effektiv årlig rente ville frembyde så store tekniske og administrative vanskeligheder, at bestemmelsen ikke ville være anvendelig i praksis, besluttede udvalget at forelægge spørgsmålet for finansministeriets konsulent i rentespørgsmål. Til brug ved denne forelæggelse afgav Forbrugerrådet en udtalelse af 17. december 1976, jfr. bilag 9 c.

Finansministeriets konsulent i rentespørgsmål har derefter afgivet to udtalelser af henholdsvis 8. og 28. september 1977, jfr. bilag 9 d og bilag 9 e om spørgsmålet.

Et flertal i udvalget (Arendorff, Frede Christensen, Lund Christiansen, Florie, Torben Jensen, Unmack Larsen og Pontoppidan) giver herefter udtryk for sympati for tanken om, at kreditomkostningerne oplyses over for køberen ikke blot som et beløb, men også beregnet som en effektiv årlig rente, idet flertallet er af den opfattelse, at en sådan oplysning i hvert fald i en række tilfælde vil kunne være af værdi for køberen, ligesom de finder, at en pligt til at oplyse kreditomkostningerne som en effektiv årlig rente vil kunne bidrage til at modvirke, at der beregnes urimeligt høje omkostninger. Efter indholdet af de udtalelser, som er afgivet af finansministeriets rentekonsulent, herunder hans understregning af de betydelige praktiske vanskeligheder, gennemførelsen af ordningen vil medføre, og under hensyn til, at der fra de lande, som har gennemført regler om oplysning om kreditomkostningerne beregnet som en effektiv årlig rente, endnu kun foreligger begrænsede erfaringer, anser flertallet det imidlertid for betænkeligt på det foreliggende grundlag at stille forslag om, at der i kreditkøb pålægges sælgeren pligt til at give oplysning om kreditomkostningerne beregnet som en effektiv årlig rente.

To medlemmer af udvalget (Hommel og Svend Petersen) finder, at det er godtgjort, at der er så stærke grunde, der taler mod indførelse af krav om pligt til at give oplysninger om kreditomkostningerne beregnet som en effektiv årlig rente, at man må fraråde, at der stilles krav herom.

To medlemmer (Jørgen Christiansen og Federspiel) er derimod af den opfattelse, at der bør gennemføres en ordning, hvorefter det pålægges sælgeren at give køberne oplysning om kreditomkostningerne ikke blot som et beløb, men tillige beregnet som en effektiv årlig rente i forhold til det beløb, som kreditten udgør, d.v.s. kontantprisen med fradrag af den kontante udbetaling. Disse medlemmer, som tillige går ind for, at det i det mindste pålægges sælgeren at oplyse dette beløb i det i § 6, stk. 2, i lovudkastet nævnte dokument, har nærmere uddybet deres opfattelse i en udtalelse, der er optaget som bilag 9 f til betænkningen, og hvortil der henvises (p. 270).

IV. Fortrydelsesret.

Måske fordi køberens beslutningsgrundlag undertiden er mangelfuldt, jfr. ovenfor afsnit III, eller det drejer sig om et såkaldt »impulskøb«, d.v.s. et køb, som køberen - måske fordi der kun kræves en beskeden kontantindsats af ham - har foretaget uden tilstrækkelige forudgående overvejelser, forekommer det, at køberen fortryder købet og over for sælgeren fremsætter ønske om, at handlen går tilbage. Stadig flere sælgere indrømmer i praksis køberne adgang til inden for en vis tidsfrist på visse nærmere betingelser at træde tilbage fra købet (fortrydelsesret) . Spørgsmålet om fortrydelsesret har været overvejet af flere udvalg, senest af forbrugerkommissionen (jfr. kommissionens betænkning III nr. 738/1975 p. 28-33), der med 13 stemmer mod 12 gik imod indførelsen af en almindelig fortrydelsesret, men

henskød spørgsmålet om, hvorvidt der burde gennemføres regler om fortrydelsesret i kreditkøb, til overvejelse i kreditkøbsudvalget. Det af justitsministeren flere gange fremsatte, men endnu ikke gennemførte forslag til lov om visse forbrugeraftaler indeholder regler om fortrydelsesret i relation til dørsalg og postordresalg, der er de salgsformer, ved hvilke behovet for en fortrydelsesret er mest iøjnefaldende.

Udvalget skal ifølge kommissoriet overveje, om der er behov for regler om fortrydelsesret i relation til kreditkøb.

Der har i udvalget været enighed om, at det forhold, at forbrugeren ved kreditkøb ikke straks skal betale hele købesummen, bevirker, at han lettere kommer til at foretage mindre velovervejede køb, og at der af den grund kan være større grund til at indføre regler om fortrydelsesret ved kreditkøb end ved kontantkøb. Da fortrydelsesret ikke er et retligt begreb med et fast entydigt indhold, er der også, i betragtning af, at fortrydelsesret indrømmes frivilligt i ret vidt omfang, enighed om, at en lovregulering vedrørende fortrydelsesrettens indhold kan medvirke dels til en afklaring af begrebet, dels til at undgå en række konflikter mellem sælgere og købere.

Der har derimod i udvalget været uenighed om, hvor stort behovet for fortrydelsesret er, og som følge heraf også om, hvor vidtgående eventuelle regler om fortrydelsesret bør være. Da der således ikke på dette punkt har kunnet opnås enighed i udvalget, og det drejer sig om et problem, der i en årrække har været meget diskuteret, har udvalget fundet det rigtigst at udforme alternative lovforslag, jfr. lovudkastets § 7.

Alternativ A, der støttes af et flertal i udvalget på 7 medlemmer (Arendorff, Frede Christensen, Hommel, Svend Petersen, Torben Jensen, Unmack Larsen og Pontoppidan), er det mindst vidtgående, idet det i princippet er en *markedsføringsregel* gående ud på, at sælgeren ved købets indgåelse skriftligt skal oplyse, om køberen har adgang til at træde tilbage fra købet, eller dette ikke er tilfældet. Har køberen fortrydelsesret, skal sælgeren skriftligt oplyse ham om hovedindholdet af fortrydelsesretten. Om kontokøb henvises der til lovudkastets § 33, stk. 2, og bemærkningerne til denne bestemmelse.

Alternativ B, der støttes af et mindretal i udvalget på 4 medlemmer (Jørgen Christiansen, Lund Christiansen, Federspiel og Florie), går videre, idet det i princippet er en *fravigelig regel om fortrydelsesret* gående ud på, at køberen - med enkelte undtagelser - i det omfang, hvori parterne ikke har aftalt andet, senest ugedagen efter købeaftalens indgåelse (uanset om levering er sket) på visse nærmere angivne betingelser kan træde tilbage fra købet.

To af udvalgets medlemmer (Jørgen Christiansen og Federspiel) der støtter mindretallets forslag, har dog tilkendegivet, at de principielt ville foretrække en regel om *ufravigelig fortrydelsesret.*

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovudkastets § 7 og § 33, stk. 2.

Der har i udvalget været enighed om, at køberen i de tilfælde, hvor sælgeren har taget forbehold, som bevirker, at købet ikke straks er bindende for ham, heller ikke bør være bundet af aftalen, før denne er bindende også for sælgeren. Har sælgeren, f. eks. fordi aftalen er indgået af hans repræsentant, betinget sig fortrydelsesret, bør køberen således have en tilsvarende ret, jfr. lovudkastets § 8 og bemærkningerne til denne bestemmelse.

V. Lovregulering af kreditvilkårenes indhold.

A. Generelt udbetalingskrav.

Den gældende afbetalingslovs § 1, stk. 4, stiller krav om en vis mindsteudbetaling som betingelse for, at et ejendomsforbehold er gyldigt, jfr. nedenfor afsnit VII B. Dette udbetalingskrav er begrundet i ønsket om, at beskytte køberne mod at foretage »køb, som står i misforhold til deres økonomiske forhold«, jfr. FT 1953-54, tillæg B, sp. 1121, idet det er en almindelig erfaring, at udsigten til, at et køb afvikles kontraktsmæssigt, gennemgående stiger med udbetalingens størrelse. Udbetalingskravet modvirker således »impulskøb« og de ulemper og tab for køberen, der kan være forbundet med hans misligholdelse. Udbetalingskravet er endvidere begrundet i nationaløkonomiske betragtninger, idet det antages, at kravet om udbetaling virker nedsættende på det samlede forbrug i samfundet.

Ved gennemførelsen af en generel lovgivning for hele kreditkøbsområdet aktualiseres spørgsmålet, om en sådan generel lovregulering så ikke, navnlig ved forbrugerkøb, bør

medføre, at der indføres et udbetalingskrav ved alle former for kreditkøb. I denne forbindelse bemærkes, at både den norske betænkning om kredittkjøp (NOU 1977:12), p. 58 ff, og den svenske betænkning »Konsumentkreditlag m. m.« (SOU 1975:63) p. 170 ff, i princippet går ind for et almindeligt udbetalingskrav ved kreditkøb. Den svenske regerings proposition 1976/77:123 (»Konsumentkreditlag«), p. 98 ff, tager derimod afstand fra et generelt udbetalingskrav.

Udvalget finder ikke, at der er behov for at indføre et generelt krav om udbetaling, bl. a. fordi kreditkøbssælgerne normalt i egen interesse vil betinge sig en passende udbetaling. Det må endvidere tages i betragtning, at det ved indførelsen af et almindeligt udbetalingskrav formentlig under alle omstændigheder ville være nødvendigt at gøre undtagelser. Et udbetalingskrav ville tillige være vanskeligt foreneligt med kontokøbsformen. I givet fald måtte udbetalingskravets størrelse formentlig også variere fra varegruppe til varegruppe. Et generelt udbetalingskrav måtte endvidere antages at ville give anledning til problemer i form af omgåeiser og proformaaftaler, jfr. i det hele betænkning om køb på afbetaling (1950) p. 18-19. Udvalget lægger herudover vægt på, at de foreslåede regler om oplysning om kreditvilkår og kreditomkostninger netop sigter mod at modvirke, at der indgås mindre veloovervejede kreditkøb. Endelig måtte det også befrygtes, at et generelt udbetalingskrav kunne virke urimeligt belastende for de økonomisk dårligst stillede købergrupper.

Udbetalingskravet i den gældende afbetalingslov, som udvalget foreslår opretholdt ved forbrugerkøb, har hidtil let kunnet omgås ved, at sælgeren i stedet for ejendomsforbehold sikrer sig gennem underpant i det solgte. Dette særlige problem foreslår udvalget løst gennem et forbud mod pant i det solgte, jfr. nedenfor afsnit V. D.

B. Maksimering af kredittiden.

Mindre sunde kreditkøb kan tænkes indgået, fordi sælgeren har lokket med meget gunstige kreditvilkår, f. eks. bestående i en meget lang kredittid. En maksimering af kredittiden ved forbrugerkøb giver imidlertid i det væsentlige anledning til samme betænkeligheder som et generelt udbetalingskrav, hvorfor der henvises ovenfor til afsnit V. A om udvalgets afvisning af et generelt udbetalingskrav. Der kan også henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950) p. 18-19.

Det må dog fremhæves, at problemerne vedrørende en maksimering af kredittiden inden for det vigtige kreditkøbsområde, forbrugerkøb med ejendomsforbehold, i udvalgets lovudkast foreslås løst indirekte gennem forslag om, at sælgeren som altovervejende hovedregel alene skal kunne søge sig fyldestgjort ved tilbagetagelse af det solgte, således at han derefter sædvanligvis ikke kan gøre nogen restfordring gældende mod køberen, jfr. nedenfor afsnittene VII. C.-D. Disse regler vil gøre det nødvendigt for ejendomsforbeholdssælgeren at betinge sig en sådan udbetaling og en sådan afvikling af kontrakten, at han kan regne med, at han har tilstrækkelig sikkerhed i selve den solgte ting.

I den *norske betænkning* om kredittkjøp m. v. (NOU 1977:12) udtales det p. 64-65, at hensynet til forbrugerne ikke med tilstrækkelig styrke er fundet at tilsige indførelsen af en generel maksimering af kredittiden. Da udvalget imidlertid ikke har kunnet se bort fra, at der af konjunkturpolitiske grunde kan være behov for en regel om længste kredittid, foreslås dog en fuldmagtsregel for kongen til at fastsætte regler om længste kredittid.

Den *svenske betænkning* »Konsumentkreditlag m. m.« (SOU 1975:63) foreslår p. 28 (§ 7) og p. 170 ff vedrørende forbrugerkøb indført en længste kredittid på 24 måneder med en særregel for kontokøb. Den svenske regerings proposition 1976/77:123 (»Konsumentkreditlag«) tager p. 109-10 afstand fra betænkningens forslag.

C. Maksimering af kreditomkostningerne.

Ikke sjældent er kreditomkostningerne ved kreditkøb temmelig store, og det fremgår af bilag 5, at der er en temmelig stor spredning i omkostningernes størrelse. Bl. a. for at modvirke for store kreditomkostninger foreslår udvalget (jfr. ovenfor afsnit III) indført regler om, at sælgeren både i markedsføringen og ved købets eller kontoaftalens indgåelse skal give en række oplysninger vedrørende kreditvilkår og kreditomkostninger. Denne oplysningspligt må forventes at ville fremme konkurrencen mellem de handlende, således at dette modvirker urimeligt store kreditomkostninger.

Endvidere foreslås der i lovudkastets § 10, med den gældende afbetalingslovs § 8, stk. 4, som forbillede, indført en generel regel for alle kreditkøb gående ud på, at urimelige kreditomkostninger kan kræves nedsat til, hvad der skønnes rimeligt.

Udvalget har ikke fundet behov for herudover at foreslå regler, der direkte maksimerer kreditomkostningernes størrelse. En sådan regulering af kreditomkostningernes størrelse skønnes navnlig på baggrund af de forskellige kreditkøbsformer med indbyrdes forskellige kreditvilkår at ville blive for kompliceret og usikker, hvortil kommer, at en regulering let imod sin hensigt kunne føre til, at det blev almindeligt at forlange netop de maksimalt tilladte kreditomkostninger. Endelig må det tages i betragtning, at de pristilsynsførende myndigheders kompetence også omfatter kreditkøb.

Udvalgets opfattelse svarer til den opfattelse, der er kommet til udtryk i den *svenske betænkning* »Konsumentkreditlag m. m.« (SOU 1975:63) p. 193-94. I den *norske betænkning* om »kreditkjøp m. v.« (NOU 1977:12) p. 58, foreslår udvalgets flertal derimod indført en fuldmagtsregel for kongen til at fastsætte, hvor store kreditomkostninger det skal være tilladt at kræve.

D. Enstrenget kreditsikringssystem i forbrugerkøb med forbud mod pant.

Efter de gældende regler har kreditsælgeren mulighed for at sikre sit krav i anledning af købet på forskellige måder. Det almindeligste er, at sælgeren tager ejendomsforbehold, men netop fordi der er flere muligheder, kan sælgeren legalt »omgå« afbetalingslovens regler, herunder navnlig udbetalingskravet. Det praktiske alternativ til ejendomsforbehold er underpant i den solgte ting.

Da de ulemper, der tidligere, set fra sælgerens synsvinkel, har knyttet sig til underpant, i det væsentlige er bortfaldet gennem ændret lovgivning, finder udvalget det for så vidt angår forbrugerkøb ikke hensigtsmæssigt at fortsætte med det eksisterende »tostrengede system« og foreslår derfor, at man overgår til et »enstrenget system«, der tillige fremmer overskueligheden. Overgangen **til et** »enstrenget system« sker ved, at det i lovudkastets § 9, for så vidt angår forbrugerkøb, foreslås, at kreditor ikke i forbindelse med aftalens indgåelse eller leveringen af det solgte kan få pant i dette til sikkerhed for, at køberen opfylder sine forpligtelser.

Det bemærkes, at problemet med forskellig retsstilling ved ejendomsforbehold og underpant i princippet også kunne løses ved at gøre reglerne om ejendomsforbehold anvendelige også på underpant. Da dette formentlig ville resultere i, at underpantsætningsformen herefter stort set ikke blev anvendt, har udvalget fundet det mest hensigtsmæssigt direkte at forbyde denne sikringsform.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovudkastets § 9.

Angående den eksisterende forskel i relation til udbetalingskravet bemærkes i øvrigt, at udvalget for så vidt angår kreditkøb med ejendomsforbehold, der ikke er forbrugerkøb, foreslår, at det gældende mindsteudbetalingskrav ophæves, jfr. herved nedenfor afsnit **VII,** B.

VI. Køberens retsstilling over for tredjemand - »trepartsforhold«.

Ofte er ikke blot sælgeren og køberen involveret i et kreditkøb, men også tredjemand, således at der foreligger, hvad udvalget under sine drøftelser og i bemærkningerne til sit lovudkast har betegnet som et »trepartsforhold« .

Der kan være tale om et *oprindeligt »trepartsforhold«,* som det er tilfældet ved *»eksterne kontosystemer«* og *»lånekøb«.*

Et »eksternt kontosystem« foreligger, hvor en særlig kontoorganisation - kontoring eller lignende - ved aftale med en række handlende forpligter sig til at finansiere de køb, som kunder, der er tilsluttet organisationen, foretager hos de pågældende handlende. Kunden er sædvanligvis af organisationen udstyret med en særlig legitimation i form af kontokort eller kreditkort.

»Lånekøb« foreligger, hvor købesummen helt eller delvist tilvejebringes ved lån til køberen fra tredjemand, med hvem sælgeren har truffet aftale om finansiering af købet. Foreligger der ikke en sådan aftale mellem sælgeren og tredjemand, men alene et kontantkøb, hvor købesummen helt eller delvist tilvejebringes gennem et *»fritstående lån«* fra et pengeinstitut, familie eller bekendte, er der i lovudkastets forstand ikke tale om

et kreditkøb, jfr. lovudkastets § 1, stk. 2, og bemærkningerne til denne bestemmelse.

Selv om der oprindelig kun er to parter i et kreditkøb, sælgeren og køberen, kan dette senere udvikle sig til et trepartsforhold ved, at sælgerens rettigheder overgår til tredjemand, f. eks. ved transport.

Både ved oprindelige og efterfølgende trepartsforhold kan der opstå problemer i relation til køberens retsstilling over for tredjemand. Hvis fordringen på køberen overdrages til en tredjemand, kan køberen ifølge princippet i gældsbrevslovens § 27 ganske vist gøre samme indsigelser gældende over for tredjemand, som han kunne over for den tidligere indehaver af fordringen. Denne bestemmelse gælder imidlertid kun ved overdragelse af fordringen på køberen og finder således ikke anvendelse i forholdet mellem køberen og den tredjemand, f. eks. en kontoring, som omtales i lovudkastets § 1, stk. 2, nr. 2. Og ved overdragelse af fordringen på køberen kan bestemmelsen i gældsbrevslovens § 27 fraviges ved aftale, hvilket hyppigt forekommer ved de såkaldte cut-off klausuler, hvorved køberen giver afkald på adgangen til at gøre indsigelser gældende over for den, som erhverver fordringen på ham. Endvidere udstedes der ofte negotiable veksler i forbindelse med købekontrakter med den følge, at køberens indsigelse fortabes over for den, der i god tro får overdraget vekslen ved aftale.

I de tilfælde, hvor sælgerens eller den i § 1, stk. 2, nr. 2, nævnte tredjemands fordring på køberen overdrages til en ny kreditor, finder udvalget, at der i forbrugerkøb bør sikres køberen i det væsentlige samme retsstilling over for den nye kreditor, som han havde over for sælgeren. Det er endvidere udvalgets opfattelse, at der ligeledes bør sikres køberen i det væsentlige samme retsstilling over for den i § 1, stk. 2, nr. 2, nævnte tredjemand som over for sælgeren. Dette foreslås opnået ved en ufravigelig bestemmelse (lovudkastets § 12, stk. 1, sammenholdt med § 39, stk. 2) om, at køberen mod anden kreditor end sælgeren kan gøre de samme indsigelser gældende, som han kunne mod sælgeren. Denne bestemmelse indebærer bl. a. et forbud mod cut-off klausuler.

I de kreditkøb, som er omfattet af lovudkastets § 1, stk. 2, nr. 2 (køb gennem såkaldte »eksterne kontosystemer«, f. eks. en kontoring, eller såkaldte »lånekøb«) foreslås det tillige, at køberen får adgang til i et vist omfang at gøre pengekrav gældende over for den i bestemmelsen omhandlede tredjemand såvel som over for den eller dem, der måtte have erhvervet tredjemandens fordring ved transport. Tre af udvalgets medlemmer (Arendorff, Hommel og Svend Petersen) har dog ikke kunnet tilslutte sig denne del af lovudkastets § 12, stk. 1.

Da den foreslåede bevaring af køberens indsigelser uanset transport af fordringen vil kunne fortabes, hvis der udstedes negotiable dokumenter i forbindelse med købet, har udvalget fundet det nødvendigt at foreslå et forbud (lovudkastets § 12, stk. 2) mod, at kreditor i forbindelse med forbrugerkøb fra køberen modtager veksel eller andet særligt skylddokument, der forpligter køberen, og som ved overdragelse kan medføre indskrænkning af køberens ret til at fremsætte indsigelser vedrørende købet.

Det sikres tillige ved udkastets § 12, stk. 3, at der ikke ved overdragelse af sælgerens rettigheder til tredjemand sker indskrænkning af sælgerens forpligtelser over for køberen.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovudkastets § 12.

VII. Køb **med** ejendomsforbehold.

A. Området for køb med ejendomsforbehold. Lovudkastets § 2 definerer, hvad der skal forstås ved »salg med ejendomsforbehold«. Definitionen svarer til definitionen af »køb på afbetaling« i den gældende afbetalingslovs § 1, men omfatter dog i modsætning til afbetalingslovens definition også salg med ejendomsforbehold, hvor betalingen ikke skal erlajgges i afdrag, men på én gang. Denne udvidelse har udvalget fundet naturlig, fordi lovudkastet i princippet regulerer alle kreditkøb, og fordi de pågældende køb har et ikke helt ringe anvendelsesområde. Det må dog bemærkes, at lovudkastet efter § 5, stk. 2, ikke omfatter erhvervsdrivendes køb til videresalg eller af materialer, der indgår i virksomhedens produktion, og at en række ejendomsforbeholdssalg med engangsbetaling netop vil være omfattet aft denne undtagelsesbestemmelse. Dette vil f. eks. gælde de sædvanlige *kreditkonsignatienskøb.*

Som omtalt ovenfor i afsnit I har udvalget

anset det for at ligge uden for dets opgave at tage stilling til, om det store og stadigt stigende salg på kredit med et meget betydeligt afbetalingssalg er ønskeligt. Udvalget har derimod overvejet, om området for køb med ejendomsforbehold er hensigtsmæssigt. Der er i udvalget enighed om, at salg med ejendomsforbehold allerede på grund af omkostningerne både ved salget og en eventuel tilbagetagelse i anledning af misligholdelse er uegnet ved mindre værdifulde genstande. Det foreslås derfor i lovudkastets § 18, stk. 1, nr. 2, at der kun kan tages ejendomsforbehold, hvis kreditkøbsprisen overstiger 500 kr. Der er endvidere i udvalget enighed om, at trangsbeneficiet i retsplejelovens § 509, stk. 1, jfr. § 515, stk. 2, også bør gælde i relation til en ejendomsforbeholdssælger. Den foreslåede regel herom i lovudkastets § 25 dækker i nogen grad samme område som den netop omtalte regel i udkastets § 18, stk. 1, nr. 2, men er i første række begrundet i sociale hensyn, ligesom den fjerner en eksisterende uklarhed, der er fremkommet ved, at retspraksis i nogen grad har sat sig udover, at der for tiden ikke er lovhjemmel til at anvende trangsbeneficiet over for ejendomsforbeholdssælgere.

Som det er nærmere omtalt nedenfor i afsnit D, finder et flertal i udvalget endelig, at salg med ejendomsforbehold kun bør ske af genstande, der, efter at de er taget i brug af forbrugeren, bevarer deres værdi i et sådant omfang, at sælgerens fordring, når der i øvrigt er præsteret en rimelig udbetaling og aftalt en passende afvikling af kontrakten, kan fyldestgøres fuldtud i det solgte. Har det solgte en sådan karakter, at sælgeren ikke kan være interesseret i at tage det tilbage, indebærer ejendomsforbeholdet først og fremmest en diskutabel pressionsmulighed over for forbrugeren. For så vidt angår forbrugerkøb foreslås det derfor i lovudkastets §§ 23 og 28, at kreditor i tilfælde af misligholdelse skal søge sig fyldestgjort gennem tilbagetagelse af det solgte. Bliver kreditor ikke fuldt ud fyldestgjort gennem tilbagetagelsen, kan han herefter som altovervejende hovedregel ikke gøre nogen restfordring gældende mod køberen, jfr. herved nedenfor afsnittene VII. C.-D.

B. Mindsteudbetalingen.

Ovenfor i afsnit V. A. er der gjort rede for udbetalingskravets begrundelse samt for udvalgets afstandtagen fra et generelt udbetalingskrav omfattende alle kreditkøb.

Udvalget foreslår, at det nugældende udbetalingskrav ved salg med ejendomsforbehold opretholdes for så vidt angår forbrugerkøb, jfr. lovudkastets § 19. Af retstekniske grunde foreslås dog den ændring, at mindsteudbetalingen (20 %) skal beregnes af kontantprisen fremfor som nu af afbetalingsprisen, der også omfatter kreditomkostningerne, hvis disse ikke, som det ofte forekommer, er fastsat som bagudfaldende renter. Ændringen vil - når kreditomkostningerne ikke er fastsat som bagudfaldende renter - betyde en mindre sænkning af udbetalingskravet. Dette skønnes dog at være af uvæsentlig betydning. Det må herved tages i betragtning, at udvalget i lovudkastets §§ 23 og 28 har foreslået, at kreditor i tilfælde af misligholdelse skal søge sig fyldestgjort ved tilbagetagelse af det solgte, således at han derefter sædvanligvis ikke kan gøre nogen restfordring gældende mod køberen. Disse bestemmelser vil i nogle tilfælde - alt afhængig af det solgtes karakter og kredittidens længde - resultere i en direkte skærpelse af det nugældende mindsteudbetalingskrav.

Den nugældende afbetalingslovs § 1, stk. 4, sidste pkt., indeholder en særlig lempelig udbetalingsregel vedrørende *bøger*. I betragtning af, at bogsalg med ejendomsforbehold ofte sker i form af salg af bogværker, hvor værkets enkelte bind leveres successivt over et længere tidsrum, således at en anvendelse af det almindelige udbetalingskrav ofte vil være ensbetydende med et krav om en væsentlig forudbetaling, finder udvalgets flertal (alle med undtagelse af Frede Christensen, Federspiel, Florie, Lund Christiansen og Pontoppidan), at denne særregel bør opretholdes. Udvalgets flertal lægger herved også vægt på, at bogsalg med ejendomsforbehold har et ikke helt ringe omfang og navnlig anvendes ved kolportagesalg, som efter det af justitsministeren i efteråret 1977 pånyfremsatte forslag til lov om visse forbrugeraftaler fortsat skal være tilladt.

Heroverfor har mindretallet anført, at et krav om en mindsteudbetaling på 20 % af kontantprisen ved salg af bøger ikke i praksis vil indebære et krav om en betydelig forudbetaling, idet det må forventes, at salg af bøger med ejendomsforbehold da kun vil

finde sted i tilfælde, hvor der samtidig med udbetalingens erlæggelse leveres køberen bøger til en værdi svarende til udbetalingen.

Om mindretallets synspunkter henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovudkastets § 19, p. 86-87.

For så vidt angår de køb, der ikke er forbrugerkøb, finder udvalget ikke, at der er tilstrækkelig begrundelse for at opretholde et udbetalingskrav. Effekten af udbetalingskravet har været problematisk siden indførelsen af merværdiafgiften, idet køberen, hvis købet indgår i hans momsregnskab, da kan få den erlagte moms (p.t. 18 %) refunderet hos toldvæsenet.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovudkastets § 20.

C. Kreditors tvungne fyldestgørelse gennem tilbagetagelse af det solgte.

Efter den gældende afbetalingslov kan kreditor i tilfælde af køberens misligholdelse vælge mellem at søge sig fyldestgjort gennem det solgtes tilbagetagelse efter afbetalingsløvens regler eller at tage dom for sit krav med påfølgende udlæg i køberens øvrige formue. De to fyldestgørelsesmuligheder kan også kombineres.

I praksis er det inden for forbrugerkøbsområdet det almindeligste, at kreditor søger sig fyldestgjort gennem tilbagetagelse af det solgte, hvilket sædvanligvis er den fremgangsmåde, køberne må foretrække. I betragtning heraf og da det er udvalgets opfattelse, jfr. ovenfor afsnit VII. A., at salg med ejendomsforbehold kun bør ske af aktiver, som bevarer deres værdi, således at sælgeren kan opnå fyldestgørelse gennem det solgtes tilbagetagelse, foreslår udvalget i lovudkastets §§ 23-24 sammenholdt med § 28, stk. 3, at kreditor ved misligholdelse af *forbrugerkøb* kun kan søge sig fyldestgjort ved tilbagetagelse af det solgte, medmindre dette ikke forefindes hos køberen, eller trangsbeneficiet er til hinder for tilbagetageisen. Spørgsmålet har nær sammenhæng med spørgsmålet, om kreditor efter tilbagetagelsen kan gøre en eventuel restfordring gældende mod køberen, jfr. herved straks nedenfor VII. D.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovudkastets §§ 23, 24 og 28, stk. 3.

D. Sælgerens restfordring efter tilbagetagelse af det solgte.

Søger kreditor fyldestgørelse gennem tilbagetagelse af det solgte, er det inden for forbrugerkøbsområdet det almindeligste, at kreditor herefter ikke gør en eventuel restfordring gældende mod køberen. Dette skyldes givetvis i mange tilfælde, at det på grund af køberens økonomi er umuligt at inddrive en sådan fordring.

I lighed med, hvad der bl. a. er foreslået i Norge og Sverige, foreslår udvalgets flertal (alle med undtagelse af Arendorff, Hommel og Svend Petersen), at kreditor i *forbrugerkøb* som altovervejende hovedregel ikke skal kunne gøre nogen restfordring gældende mod køberen, jfr. lovudkastets § 28. Der gøres dog undtagelse, når særlige omstændigheder taler derfor, navnlig når køberen har udvist forsømmelighed ved brugen eller opbevaringen af det købte eller har lagt hindringer i vejen for tilbagetagelsesforretningen. Kreditor kan endvidere gøre hele sin fordring gældende mod køberen personlig, hvis det solgte ikke forefindes hos køberen. Det samme gælder, hvis det solgte ikke kan tages tilbage på grund af trangsbeneficiet. I dette sidste tilfælde kan kravet dog ikke overstige det solgtes værdi på tidspunktet for tilbagetagelsesforretningen.

Som begrundelse for ikke at kunne tilslutte sig reglen i § 28 har to af mindretallets medlemmer Arendorff og Svend Petersen henvist til det traditionelle udgangspunkt i dansk ret, at aftaler skal holdes efter deres indhold. De har endvidere fundet det betænkeligt at afskære kreditors restfordring, når lovudkastet i § 22 giver fogedretten mulighed for at udsætte en begæret tilbagetagelsesforretning.

Afskæringen af kreditors eventuelle restfordring har nær sammenhæng med det ovenfor i afsnit VII. C. behandlede spørgsmål om kreditors tvungne fyldestgørelse gennem tilbagetagelse af det solgte samt med det ovenfor i afsnit VII. A. behandlede spørgsmål om området for køb med ejendomsforbehold, hvorfor der henvises til disse afsnit.

Kun de færreste tilbagetagelser sker gennem egentlige fogedforretninger, idet parterne i de fleste tilfælde udenretligt aftaler, at det købte skal tilbageleveres, ofte til fuld afgørelse af parternes mellemværende. For dels at hindre, at der i disse tilfælde gøres en

restfordring gældende mod køberen, dels at hindre omgåelse af lovudkastets § 28, foreslås det i lovudkastets § 32, at kreditor, hvis parterne i et forbrugerkøb udenretligt har aftalt tilbagetagelse af det solgte, ikke efter tilbagetagelsen kan påberåbe sig nogen aftale med køberen om, at der påhviler denne yderligere forpligtelser over for kreditor i anledning af købet.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovudkastets §§ 28 og 32.

E. Tilbagetagelsesforretningen som udlægsgrundlag.

I betragtning af den kraftige udvidelse af de former for afgørelser og dokumenter, der kan tjene som udlægsgrundlag, der er sket i de senere år, navnlig gennem den ændring af retsplejelovens udlægsregler, der gennemførtes ved lov nr. 258 af 26. maj 1976, og på baggrund af den foreslåede bestemmelse i lovudkastets § 28, stk. 2, har udvalget fundet det ubetænkeligt at foreslå, at der gennemføres en bestemmelse, der letter foretagelsen af udlæg i de tilfælde, hvor kreditor, efter at en tilbagetagelsesforretning er gennemført eller søgt gennemført, kan gøre en fordring gældende mod køberen personlig. Det foreslås derfor i lovudkastets § 28, stk. 3, at kreditor i de nævnte tilfælde straks eller senere på grundlag af fogedrettens opgørelse af kreditors krav under tilbagetagelsesforretningen kan gøre udlæg hos køberen.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovudkastets § 28, stk. 3.

F. Selvtægt

Misligholder en ejendomsforbeholdsk0ber sine forpligtelser i henhold til købekontrakten, kan kreditor enten tage det solgte tilbage ved en *umiddelbar fogedforretning* efter afbetalingslovens regler eller indgå en *aftale* med køberen om udenretlig tilbagetagelse. En af udvalget foretaget undersøgelse, jfr. bilag 8, viser imidlertid, at ejendomsforbeholdssælgerne i et ikke helt ubetydeligt omfang i stedet tager det solgte tilbage ved *selvtægt,* jfr. herved også Teglbjærg, Fuldmægtigen 1976, p. 114. Det bemærkes, at selvtægtens ulovlighed ikke hindres af modstående vedtagelser i købekontrakten, jfr. U 1959.837 0.

Ulovlig selvtægt er strafbar i henhold til straffelovens § 294, jfr. Hurwitz, Kriminalrettens specielle Del, p. 317 ff., og Greve m. fl., Straffeloven, Spec. Del, p. 380 ff. Ulovlig selvtægt er ifølge straffelovens § 305, stk. 2, undergivet privat påtale. Hvis almene hensyn kræver det, kan offentlig påtale dog finde sted efter statsadvokatens bestemmelse, jfr. retsplejelovens § 725, stk. 3.

I U 1975.295 0 er det statueret, at en ejendomsforbeholdsk0ber, der udsættes for selvtægt, kan reagere herimod ved gennem en umiddelbar fogedforretning i henhold til retsplejelovens kapitel 55 (§ 609 ff.) at kræve sig genindsat i besiddelsen af det købte, jfr. herved også Gomard, Fogedret, 2. udg., p. 193-94 og p. 211, Müller, Juristen 1960, p. 450, J. A. Andersen, Fuldmægtigen 1973, p. 34, og P. Møgelvang-Hansen, Umiddelbare Fogedforretninger, p. 120 ff. Såfremt kreditor under den af køberen begærede umiddelbare fogedforretning efter reglerne om modkrav i retsplejelovens § 280 kan forlange sig indsat i besiddelsen af det solgte efter afbetalingslovens regler, er den umiddelbare fogedforretning dog normalt uden interesse for køberen. Se om dette spørgsmål P. Møgelvang-Hansen, Umiddelbare Fogedforretninger, p. 120 ff., J. A. Andersen, Fuldmægtigen 1976, p. 64 ff., og Svend Teglbjærg, Fuldmægtigen 1977, p. 114 ff.

Har kreditor taget det solgte tilbage ved selvtægt, er det næppe endelig afklaret, om dette afskærer ham fra at begære sig formelig indsat i besiddelsen af det solgte ved en umiddelbar fogedforretning for på den måde at få gennemført et økonomisk opgør med køberen efter afbetalingslovens regler. I givet fald er det i hvert fald en betingelse, at begæringen om den umiddelbare fogedforretning fremsættes temmelig hurtigt efter udøvelsen af selvtægten, da fogedretten ellers ikke kan tage stilling til det solgtes værdi på det faktiske tilbagetagelsestidspunkt. Om dette spørgsmål henvises der til U 1959.837 0, U 1966.452 V og fogedrettens udtalelse i U 1975.295 0 samt Groth, Afbetalingsloven, p. 106, Koustrup, Afbetalingsloven, p. 74-75, J. A. Andersen, Fuldmægtigen 1976, p. 68, og Teglbjærg, Fuldmægtigen 1976, p. 114 ff.

Har den ulovlige selvtægt resulteret i tab for køberen, har denne mulighed for ved almindeligt søgsmål at gøre et erstatningskrav gældende, jfr. forudsætningsvis U

1977.466 H, hvor ejendomsforbeholdet dog var ugyldigt.

Efter udvalgets opfattelse er den eksisterende beskyttelse mod selvtægt ikke tilstrækkelig. Den eksisterende beskyttelse vil imidlertid blive udvidet som følge af den foreslåede bestemmelse i lovudkastets § 32, der for så vidt angår forbrugerkøb vil føre til, at kreditor, hvis han tager det solgte tilbage ved ulovlig selvtægt, er afskåret fra at gøre nogen restfordring gældende mod køberen. Han er som følge heraf også afskåret fra efterfølgende at begære en umiddelbar fogedforretning med henblik på det økonomiske opgør mellem parterne.

Udvalget foreslår endvidere i lovudkastets § 42 en vis stramning af den eksisterende regel i afbetalingslovens § 18 om adgang til frakendelse af retten til erhvervsmæssigt at drive virksomhed med salg på kredit eller medvirke hertil. Dette sker ved, at forbrugerombudsmanden inddrages i disse sager, således at begæring om frakendelse i givet fald skal fremsættes af ham. Såfremt en sælger den ene gang efter den anden ved selvtægt tilsidesætter reglerne om tilbagetagelse af genstande solgt med ejendomsforbehold, vil dette efter omstændighederne kunne begrunde rettighedsfrakendelse efter lovudkastets § 42.

Udvalget finder endvidere, at en øget beskyttelse af forbrugerne mod ulovlig selvtægt på det foreliggende område vil kunne opnås gennem én ændring af politiets og anklagemyndighedens praksis vedrørende behandlingen af anmeldelser om selvtægt og administrationen af reglen i retsplejelovens § 725, stk. 3, om offentlig påtale, når almene hensyn kræver det. *Udvalget henstiller derfor til justitsministeren at tage spørgsmålet herom op til overvejelse, og at lade det indgå i overvejelserne at søge gennemført en registrering af anmeldelser om ulovlig selvtægt for på den måde at finde frem til eventuelle sælgere, der mere systematisk gør sig skyldig i ulovlig selvtægt.* Af hensyn til mulighederne for fradømmelse af retten til erhvervsmæssigt at sælge eller medvirke til salg på kredit på forbrugerombudsmandens begæring bør der endvidere sikres det fornødne samarbejde mellem politi, anklagemyndighed og forbrugerombudsmand.

Udvalget skal sluttelig henlede opmærksomheden på, at der i lovudkastets § 37, stk. 2, foreslås en bemyndigelse for justitsministeren til at fastsætte regler, hvorefter skriftlige aftaler og dokumenter, der er omfattet af loven, skal være påtrykt en af ministeren udfærdiget vejledning om køberens retsstilling. Denne vejledning bør efter udvalgets opfattelse i givet fald omfatte retsstillingen ved købers misligholdelse, herunder selvtægtsspørgsmålet.

G. Øvrige ændringer

Udvalget har som nævnt ovenfor i kapitel II. D. generelt gennemgået den gældende afbetalingslovs regler med henblik på en ajourføring og yderligere udbygning af den gældende beskyttelse af køberne, navnlig de almindelige forbrugere. Det kan således fremhæves, at udvalget foreslår, at der i et vist omfang sker en skærpelse af kravene til, hvor kvalificeret køberens misligholdelse skal være, for at den kan udløse misligholdelses virkninger, jfr. lovudkastets § 14. Fogedrettens adgang til gennem udsættelse af en begæret tilbagetagelsesforretning at give den misligholdende køber henstand foreslås udvidet i lovudkastets § 22. Afvikles købekontrakten ikke kontraktsmæssigt, foreslås reglerne om det økonomiske opgør mellem parterne ændret, således at det sikres, at køberen på en mere matematisk korrekt måde end efter de gældende regler fritages for at betale den del af kreditomkostningerne, der angår den ubenyttede del af kredittiden, jfr. lovudkastets § 15 og § 20. Vedrørende reglerne om det økonomiske opgør mellem parterne ved tilbagetagelse af genstande solgt med ejendomsforbehold bemærkes, at udvalget - dels på baggrund af udviklingen på andre retsområder dels efter indholdet af lovudkastets forslag om, at kreditor ved forbrugerkøb som hovedregel kun kan søge sig fyldestgjort gennem tilbagetagelse af det solgte - finder, at kreditor bør kunne kræve godtgørelse for nødvendige omkostninger ved tilbagetagelsen, herunder *incassoomkostninger,* som i dag ikke kan kræves, hvis kreditor vælger at søge sig fyldestgjort gennem det solgtes tilbagetagelse.

Ved det økonomiske opgør mellem parterne skal det solgtes værdi ved tilbagetagelsen som hidtil regnes køberen til gode, jfr. lovudkastets § 26. Som fremhævet i udvalgets kommissorium er det derfor af afgørende betydning, at denne værdifastsættelse i fo-

gedretten sker på betryggende måde. Udvalget foreslår i lovudkastets § 29 flere ændringer, der tilsigter at udbygge garantierne for en korrekt værdiansættelse. Det foreslås således, at fogedretten får hjemmel til at fritage den, der begærer omvurdering af den genstand, som skal tages tilbage, for at stille sikkerhed for omkostningerne, ligesom fogedretten får mulighed for at bestemme, at omkostningerne ved omvurderingen i særlige tilfælde skal afholdes af statskassen. Da der har været rejst tvivl om, hvorvidt vurderingsmændenes kompetence er tilfredsstillende, og om de i alle tilfælde - navnlig i de mindre retskredse - kan anses for tilstrækkelig uhildede, foreslår udvalget, at justitsministeren får hjemmel til at autorisere personer, »der har sagkundskab med hensyn til vurderingen af bestemte arter af løsøre,« til at bistå fogedretten med værdiansættelsen. I lovudkastets § 37, stk. 4, foreslås justitsministeren endvidere bemyndiget til at fastsætte vejledende regler om vurderingen af forskellige arter af løsøre.

Udvalget foreslår endelig i lovudkastets § 21, stk. 3, at fogedretten som et supplement til den almindelige vejledningspligt, der påhviler den over for parter, som ikke møder med advokat, får adgang til at beskikke advokat for en part efter reglerne i retsplejelovens § 500 (indsat i retsplejeloven ved lov nr. 258 af 26. maj 1976 om udlæg og udpantning), der gælder for andre fogedforretninger.

VIII. Kontokøb

Kontokøb, der ikke hidtil har været reguleret i lovgivningen, defineres i lovudkastets § 3 som køb i henhold til en aftale (kontoaftale), hvorved sælgeren eller en tredjemand som nævnt i § 1, stk. 2, nr. 2, med køberen (kontohaveren) har aftalt en løbende kredit, som kan udnyttes til køb.

Udvalgets undersøgelse vedrørende kontokøb, jfr. bilag 7, viser, at kontokøb, indenfor visse områder har et betydeligt omfang. Da kontokøb, der som andre kreditkøb er omfattet af udvalgets lovudkast, således er en af de vigtigste kreditkøbsformer, som tilmed må forventes at ville få relativt voksende betydning, foreslås der i udkastets kapitel IV (§§ 33-36) enkelte særregler vedrørende kontokøb. Det drejer sig om lovudkastets § 33, der bestemmer, at en række oplysninger om kreditomkostninger og kreditvilkår skal meddeles kontohaveren skriftligt, inden kontoaftalen indgås. Denne bestemmelse modsvarer lovudkastets § 6 om de oplysninger, der skal meddeles køberen ved indgåelsen af andre køb, jfr. herved ovenfor afsnit III om køberens beslutningsgrundlag. Den væsentligste forskel er, at oplysningerne ved kontokøb skal meddeles i forbindelse med indgåelsen af kontoaftalen og altså ikke i forbindelse med de enkelte køb, der er omfattet af kontoaftalen. Forskellen er begrundet i, at kreditten indrømmes ved kontoaftalens indgåelse.

Da der er tale om en løbende kredit, foreslås det, som en naturlig fortsættelse af kravet om oplysninger ved kontoaftalens indgåelse, i lovudkastets § 34, at kontohaveren løbende skal have tilsendt kontoudtog med sådanne oplysninger, at han får mulighed for at følge udviklingen på kontoen.

Det bemærkes, at §§ 33-34 kun finder anvendelse, hvis der betinges vederlag for kreditten. De foreslåede bestemmelser vil således ikke være til gene for hverdagslivets uformelle kontokøb, der sker uden kreditomkostninger.

Som regel udstyres kontohaveren med en særlig *legitimation,* kontokort eller kreditkort, der skal forevises ved indgåelsen af køb, der omfattes af kontoaftalen. For det tilfælde, at legitimationen kommer på afveje og anvendes af en i forhold til kontohaveren uberettiget, aftales det sædvanligvis i de forskellige kontoaftaler, at kontohaveren hæfter for de køb, som den uberettigede foretager ved hjælp af legitimationen, inden kreditor skriftligt har fået meddelelse om legitimationens bortkomst.

Udvalget finder, at disse klausuler i for vidt omfang pålægger kontohaveren ansvaret for uberettigedes brug af legitimationen. Selv om klausulerne næppe fuldt ud vil blive godtaget af domstolene, finder udvalget, at der er et betydeligt behov for en ændring og klargøring af retsstillingen gennem lovgivning. Det foreslås derfor i lovudkastets § 35, at kreditor som hovedregel skal bære tabet ved uberettigedes brug af legitimationen, idet dette navnlig giver mulighed for, at tabet kan fordeles på alle kontohaverne og derved gøres praktisk talt umærkeligt for den enkelte. Har kontohaveren mistet legitimationen

ved grov uagtsomhed, eller har han undladt at underrette kreditor om legitimationens bortkomst snarest muligt efter, at han har fået kendskab til bortkomsten, eller inden en rimelig tid efter denne, er han dog ansvarlig for tabet. For køb, der foretages efter, at kreditor har fået meddelelse om, at kontohaveren ikke har legitimationen i sin besiddelse, er kontohaveren dog ikke ansvarlig, medmindre kreditor godtgør, at han ikke har kunnet hindre købet.

Tre af udvalgets medlemmer (Arendorff, Hommel og Svend Petersen) har ønsket, at det nævnte tab i videre omfang bæres af kontohaveren og foreslår derfor - idet de i øvrigt kan tiltræde den foreslåede bestemmelse - at kontohaveren skal bære tabet, også hvis han har mistet legitimationen ved simpel uagtsomhed.

Om kontokøb henvises der i øvrigt særligt til bemærkningerne til lovudkastets §§ 3 og 32-36.

Kapitel V

Udkast til forslag til lov om køb på kredit

Kapitel I.

Lovens område.

§ 1. Denne lov gælder for køb af løsøre på kredit.

Stk. 2. Køb på kredit foreligger:

1) hvor køberen efter aftale med sælgeren inden overgivelsen af det købte har fået henstand med betalingen af købesummen eller en del af denne, eller
2) hvor købesummen helt eller delvis dækkes ved lån til køberen fra en tredjemand på grundlag af en aftale herom mellem denne og sælgeren.

§ 2. Som køb med ejendomsforbehold betegnes køb, hvor sælgeren har betinget sig ret til at tage det solgte tilbage, hvis køberen ikke opfylder sine forpligtelser, eller har forbeholdt sig ejendomsret til det solgte, indtil der er sket hel eller delvis betaling.

Stk. 2. Som køb med ejendomsforbehold anses også en aftale, der er betegnet som lejekontrakt, eller hvorefter betalingen i øvrigt fremtræder som vederlag for brug af tingen, såfremt det må antages at have været meningen, at modtageren af tingen skal blive ejer af den.

§ 3. Som kontokøb betegnes køb i henhold til en aftale (kontoaftale), hvorved sælgeren eller en tredjemand som nævnt i § 1, stk. 2, nr. 2, med køberen (kontohaveren) har aftalt en løbende kredit, som kan udnyttes til køb.

§ 4. Hvor ikke andet er bestemt i loven, gælder denne såvel for forbrugerkøb, jfr. stk. 2, som for andre køb.

Stk. 2. Som forbrugerkøb betegnes køb, som indgås med sælgeren i dennes erhverv:

1) Hvis købet ikke er et kontokøb: Når det købte hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen, og sælgeren vidste eller burde vide dette.
2) Hvis købet er et kontokøb: Når den ved kontoaftalen aftalte kredit hovedsagelig er bestemt til køb af løsøre til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen, og den, med hvem køberen indgik kontoaftalen, vidste eller burde vide dette.

§ 5. Hvor købesummen skal være betalt senest 30 dage efter udløbet af den måned, i hvilken leveringen af det købte finder sted, gælder loven kun, hvis der foreligger et køb med ejendomsforbehold eller et kontokøb.

Stk. 2. Loven gælder ikke for erhvervsdrivendes køb til videresalg eller af materialer, der indgår i virksomhedens produktion.

Kapitel II.

Almindelige bestemmelser.

§ 6. Ved køb på kredit, der foretages hos en erhvervsdrivende i dennes erhverv, og som ikke sker i henhold til en kontoaftale, jfr. § 3, skal sælgeren, hvis kreditkøbsprisen, jfr. nr. 3, overstiger 500 kr., oplyse:

1) *Kontantprisen:* Den pris, for hvilken sælgeren ved aftalens indgåelse vil sælge mod kontant betaling.
2) *Kreditomkostningerne angivet som et beløb:* Den samlede sum af alle renter og andre tillæg til kontantprisen, som køberen skal betale.
3) *Kreditkøbsprisen:* Den samlede købesum ved betaling i afdrag eller ved udløbet af kredittiden, herunder alle renter og andre tillæg til kontantprisen, som køberen skal betale.
4) *Udbetalingen:* Det beløb, som køberen skal betale inden det købte overgives.

5) *Skyldbeløbet:* Kreditkøbsprisen med fradrag af udbetalingen.
6) *De enkelte ydelser, disses antal og forfaldstid.*

Stk. 2. De i stk. 1 nævnte oplysninger skal gives i købekontrakten eller andet dokument, som underskrives af køberen, og hvoraf denne får overgivet en genpart.

§ 7.

Alternativ A. I forbrugerkøb, som ikke sker i henhold til en kontoaftale, jfr. § 3, skal sælgeren i et dokument, som underskrives af køberen, og hvoraf denne får overgivet en genpart, oplyse, om køberen har adgang til at træde tilbage fra købet (fortrydelsesret), eller dette ikke er tilfældet.

Stk. 2. Har køberen fortrydelsesret, skal sælgeren i dokumentet oplyse:

1) Fra hvilket tidspunkt og for hvilket tidsrum fortrydelsesretten gælder.
2) Den fremgangsmåde, som køberen skal anvende, hvis han vil bruge fortrydelsesretten.
3) Eventuelle omkostninger for køberen ved udnyttelse af fortrydelsesretten.
4) Eventuelle begrænsninger i fortrydelsesretten.

Alternativ B. I det omfang parterne ikke har aftalt andet, kan køberen i forbrugerkøb træde tilbage fra købet efter reglerne i stk. 3-5 (fortrydelsesret).

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke:

1) Ved køb af varer, som skal fremstilles eller tilpasses efter køberens individuelle behov.
2) Ved køb på auktion.

Stk. 3. Vil køberen bruge fortrydelsesretten, skal han underrette sælgeren herom senest ugedagen efter indgåelsen af købet. Gives underretningen skriftligt, er det tilstrækkeligt, at den er afsendt med post inden fristens udløb.

Stk. 4. Har køberen helt eller delvist modtaget det købte, kan han kun bruge fortrydelsesretten, hvis han senest ugedagen efter købets indgåelse tilbageleverer det købte til sælgeren i væsentlig samme stand og mængde som ved modtagelsen. Vil køberen sende det købte til sælgeren, er det tilstrækkeligt, at han inden fristens udløb har overgivet det til en fragtfører, herunder postvæsenet, som for hans regning har påtaget sig forsendelsen.

Stk. 5. Har køberen helt eller delvist betalt det købte, skal sælgeren tilbagebetale det modtagne, så snart han har modtaget det købte tilbage og haft lejlighed til at undersøge det.

§ 8. Har sælgeren ved indgåelsen af et køb taget forbehold, som bevirker, at købet ikke straks er bindende for ham, er køberen ikke bundet af aftalen, før denne er bindende også for sælgeren.

§ 9. I forbrugerkøb kan kreditor ikke i forbindelse med aftalens indgåelse eller leveringen af det solgte få pant i dette til sikkerhed for, at køberen opfylder sine forpligtelser.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 er ikke til hinder for, at kreditor efter reglerne om pantsætning af fast ejendom får pant i det solgte, når dette udgør tilbehør til eller bestanddel af en fast ejendom.

§ 10. Er det beløb, som køberen efter aftalen skal betale som vederlag eller omkostninger, urimeligt, skal det nedsættes til, hvad der skønnes rimeligt. Medmindre andet bestemmes af retten, sker afkortningen i det eller de sidste beløb, der skal betales efter aftalen. Er der afkrævet køberen et urimeligt vederlag for at give ham henstand eller andre lempelser i de aftalte vilkår, sker afkortningen på samme måde.

§ 11. Ved indbetalinger til kreditor kan køberen bestemme, på hvilken af flere fordringer beløbet skal afskrives.

Stk. 2. Ved kontokøb anses i denne sammenhæng det samlede tilgodehavende hos køberen i forbindelse med køb på kontoen som én fordring.

Stk. 3. Uanset bestemmelsen i stk. 1 kan det aftales, at beløb, som køberen indbetaler, først skal afskrives på fordringer, der hidrører fra reparation af det solgte eller andre foranstaltninger vedrørende dette. Er der truffet en sådan aftale, foreligger der ikke misligholdelse af købe- eller kontoaftalen, selv om de indbetalte beløb helt eller delvis anvendes til afskrivning på fordringer som nævnt i 1. pkt.

§ 12. I forbrugerkøb kan køberen mod anden kreditor end sælgeren gøre de samme indsigelser gældende, som han kunne mod sælgeren. I de tilfælde, som er nævnt i § 1, stk. 2, nr. 2, kan køberen også over for kreditor rejse samme pengekrav på grundlag af købet som over for sælgeren. Han må dog først sandsynliggøre, at sælgeren ikke opfylder sine forpligtelser over for ham, og kravet kan ikke overstige, hvad vedkommende kreditor har modtaget som betaling fra køberen.

Stk. 2. For fordring, som har forbindelse med forbrugerkøb, må kreditor ikke fra køberen modtage veksel eller andet særligt skylddokument, der forpligter køberen, og som ved overdragelse kan medføre indskrænkning af køberens ret til at fremsætte indsigelser vedrørende købet.

Stk. 3. Det kan ikke i forbrugerkøb aftales, at der ved overdragelse af sælgerens rettigheder til tredjemand sker indskrænkning af sælgerens forpligtelser over for køberen.

§ 13. Køberen har ret til efter reglerne i § 15 nårsomhelst at betale sin gæld, uanset om den helt eller delvis er forfalden til betaling.

§ 14. Undlader køberen at opfylde sin betalingspligt, har kreditor ikke af den grund ret til at forlange betaling af beløb, som ellers ikke ville være forfaldent, tage det solgte tilbage eller gøre anden aftalt særlig retsvirkning af undladelsen gældende, medmindre køberen er udeblevet med et beløb 30 dage efter dets forfaldstid, og dette beløb udgør mindst en tiendedel af kreditkøbsprisen, ved kontokøb af saldoen, eller, hvis der i beløbet indgår flere afdrag, mindst en tyvendedel deraf, eller udgør hele restfordringen.

Stk. 2. Hvis køberen, inden der er foretaget udlæg eller sket tilbagetagelse af det solgte, har betalt det beløb, som ikke blev betalt i rette tid, med tillæg af renter og kreditors eventuelle omkostninger, kan kreditor ikke gøre nogen af de retsvirkninger, der er nævnt i stk. 1, gældende, medmindre dette på grund af de særlige omstændigheder ved misligholdelsen må anses for påkrævet.

§ 15. Vil køberen betale sin gæld, før den er forfalden, eller gør kreditor krav på betaling af beløb, som ellers ikke ville være forfaldent, eller på tilbagetagelse af det solgte, skal der ske en opgørelse af kreditors tilgodehavende, således at der fra den ubetalte del af fordringen trækkes den del af kreditomkostningerne, som angår den ubenyttede del af kredittiden. Hvis omkostningerne ved stiftelsen af kreditten er særskilt opgjort i aftalen og ikke er urimelige, kan kreditor kræve disse omkostninger betalt uden afkortning.

Stk. 2. Betaler køberen uden for fastsat forfaldsdag, anses den ikke udnyttede kredittid for at løbe fra den første aftalte forfaldsdag, som indtræder efter betalingen.

§ 16. Hvis ikke særlige hensyn til køberen eller kreditor taler derimod, kan fogedretten i sager, der udspringer af forbrugerkøb, henvise en kreditor, der ikke har ejendomsforbehold, til så vidt muligt at søge sig fyldestgjort ved tilbagetagelse af det solgte. Tilbagetageisen sker da under anvendelse af reglerne i §§ 26-27 og 29-31.

Stk. 2. Hvis et ejendomsforbehold i en aftale om forbrugerkøb ikke er gyldigt, fordi sælgeren ikke inden det købtes overgivelse til køberen er fyldestgjort for en tilstrækkelig del af kontantprisen, jfr. § 19, stk. 1, og fogedretten træffer beslutning efter stk. 1, har kreditor kun under de i § 28, stk. 2, fastsatte betingelser krav på betaling af det beløb, hvormed hans tilgodehavende måtte overstige det solgtes værdi ved tilbagetagelsen.

§ 17. Hvor det foreskrives, at der skal gives køberen oplysning om renten eller om beløb, hvori renten indgår, er dette ikke til hinder for, at parterne aftaler, at renten helt eller delvis skal variere med størrelsen af Nationalbankens diskonto eller lignende forhold, som kreditor er uden indflydelse på. Oplysningerne skal i så fald gives på grundlag af renten på tidspunktet for oplysningerne og med angivelse af, hvorledes renten er variabel.

Kapitel III.

Særlige regler om køb med ejendomsforbehold.

§ 18. Ejendomsret eller tilbagetagelsesret kan kun forbeholdes, såfremt

1) det aftales senest ved overgivelsen af det købte til køberen,

2) kreditkøbsprisen overstiger 500 kr. og
3) købet ikke er et kontokøb, jfr. § 3.

Stk. 2. Ejendomsret eller tilbagetagelsesret kan ikke forbeholdes til sikkerhed for, at køberen opfylder sine forpligtelser efter et andet køb eller i øvrigt betaler beløb, som kreditor ikke kan godskrive sig efter § 20.

§ 19.1 forbrugerkøb kan ejendomsret eller tilbagetagelsesret kun forbeholdes, såfremt sælgeren ved overgivelsen af det købte til køberen er fyldestgjort for mindst 20 % af kontantprisen. Ved salg af bøger er det dog tilstrækkeligt, at sælgeren, inden nogen del af det købte overgives til køberen, er fyldestgjort for et beløb svarende til det største beløb, der efter aftalen forfalder til betaling inden for en måned.

Stk. 2. Som udbetaling efter stk. 1 kan ikke anses betaling, som sælgeren får gennem lån som nævnt i § 1, stk. 2, nr. 2, eller gennem lån, som ved sælgerens formidling ydes til køberen efter sælgerens anvisning.

§ 20. Vil kreditor i et køb med ejendomsforbehold tage det solgte tilbage, kan han ved opgørelsen af sit tilgodehavende kun medregne:
1) Den ubetalte del af fordringen med fradrag efter bestemmelsen i § 15, stk. 1.
2) Nødvendige omkostninger ved tilbagetagelsen, herunder inkassoomkostninger.

§ 21. Er der i et køb oprettet et dokument, der indeholder ejendomsforbehold samt de oplysninger, der er nævnt i § 6, stk. 1, og som er underskrevet af køberen og i genpart overgivet til ham, kan kreditor umiddelbart på grundlag af dokumentet søge sig fyldestgjort for sit tilgodehavende hos køberen gennem tilbagetagelse af det solgte ved fogedrettens hjælp.

Stk. 2. Anmodning om tilbagetagelse af det solgte skal være skriftlig og være ledsaget af det i stk. 1 nævnte dokument samt af en opgørelse af kreditors tilgodehavende. Anmodningen skal fremsættes over for fogedretten, hvor køberen enten har hjemting, jfr. retsplejelovens §§ 235-38, lov om aktieselskaber § 159 og lov om anpartsselskaber § 129, eller hvor han driver erhvervsmæssig virksomhed.

Stk. 3. Udebliver kreditor fra forretningen, afviser fogedretten denne. Om køberens pligt til efter tilsigelse at møde i fogedretten og meddele de nødvendige oplysninger gælder reglerne i retsplejelovens § 494, stk. 1-2, jfr. stk. 4, og § 497. Om fogedrettens vejledningspligt og adgang til beskikkelse af advokat for en part gælder reglerne i retsplejelovens § 500.

§ 22. Er der anmodet om tilbagetagelse af det solgte på grund af forsinkelse med betalingen, kan fogedretten udsætte forretningen i indtil 4 måneder fra anmodningens modtagelse eller bestemme, at tilbagetagelse ikke kan ske, så længe køberen overholder en afdragsordning, der er fastsat af retten og tiltrådt af køberen. Hvis køberens forhold giver anledning dertil, kan fogedretten til enhver tid bestemme, at forretningen skal fremmes.

§ 23. I køb med ejendomsforbehold, der er forbrugerkøb, må kreditor søge sig fyldestgjort for sit tilgodehavende ved tilbagetagelse af det solgte, jfr. dog § 25. Han kan kun foretage udlæg i køberens øvrige aktiver i de i § 28, stk. 3, nævnte tilfælde.

§ 24. I køb med ejendomsforbehold, som ikke er forbrugerkøb, kan kreditor ikke gøre udlæg i det solgte, men kan søge sig fyldestgjort såvel ved tilbagetagelse af det solgte, jfr. dog § 25, som ved foretagelse af udlæg i køberens øvrige aktiver, jfr. dog stk. 2.

Stk. 2. Hvis foretagelse af udlæg skønnes at ville medføre urimeligt tab eller væsentlige ulemper for køberen, kan fogedretten henvise kreditor til så vidt muligt at søge sig fyldestgjort ved tilbagetagelse af det solgte.

§ 25. Tilbagetagelse af det solgte kan ikke ske, hvis det efter reglerne i retsplejelovens § 509, stk. 1, eller § 515, stk. 2, ville være undtaget fra udlæg.

§ 26. Tages det solgte tilbage, skal dets værdi ved tilbagetagelsen indgå i opgørelsen mellem parterne til fordel for køberen.

Stk. 2. Ved det solgtes værdi forstås det beløb, som sælgeren kan opnå ved at sælge tingen på hensigtsmæssig måde, eventuelt efter en rimelig istandsættelse.

§ 27. Hvis det solgtes værdi overstiger det beløb, som kreditor kan beregne sig efter § 20, kan kreditor ikke tage tingen tilbage, medmindre han samtidig betaler køberen det overskydende beløb.

§ 28. Er det solgtes værdi mindre end kreditors tilgodehavende efter § 20, har kreditor krav på betaling af det overskydende beløb.

Stk. 2. I forbrugerkøb gælder dette dog kun, når særlige omstændigheder taler derfor, navnlig når køberen har udvist forsømmelighed ved brugen eller opbevaringen af det købte eller har lagt hindringer i vejen for tilbagetagelsesforretningem.

Stk. 3. For sit krav efter stk. 1-2 kan kreditor foretage udlæg hos køberen på grundlag af fogedrettens opgørelse af kravet. Hvis det solgte ikke forefindes hos køberen under tilbagetagelsesforretningen, kan kreditor ligeledes foretage udlæg hos køberen for sit tilgodehavende efter § 20, således som dette opgøres af fogedretten. Det samme gælder, hvis bestemmelsen i § 25 er til hinder for tilbagetagelse af det solgte. I forbrugerkøb kan der dog i dette tilfælde kun, hvis der foreligger særlige omstændigheder som nævnt i stk. 2, foretages udlæg for et beløb, der efter fogedrettens skøn overstiger det solgtes værdi på tidspunktet for tilbagetagelsesforretningen.

§ 29. Det solgtes værdi ansættes af fogedretten, eventuelt efter tilkaldelse af sagkyndig bistand.

Stk. 2. Enhver af parterne kan forlange, at fogedretten på grundlag af en vurdering, som foretages af en eller flere sagkyndige personer efter rettens nærmere bestemmelse, foretager en fornyet prøvelse af den skete værdiansættelse.

Stk. 5. Anmodning om fornyet prøvelse af værdiansættelsen må fremsættes inden afslutningen af det retsmøde, hvorunder værdiansættelsen finder sted. Den, der fremsætter anmodningen, må stille sikkerhed for omkostningerne ved tilvejebringelse af grundlaget for den fornyede prøvelse, medmindre fogedretten på grund af særlige omstændigheder fritager ham herfor. Ved opgørelsen af parternes mellemværende afgør fogedretten, hvem af dem der skal bære omkostningerne. Såfremt hensynet **til** en **part i særlig** grad taler derfor på grund af hans økonomiske forhold, kan fogedretten bestemme, at omkostningerne helt eller delvis skal betales af statskassen.

Stk. 4. Justitsministeren kan autorisere personer, der har sagkundskab med hensyn til vurdering af bestemte arter af løsøre, der sælges med ejendomsforbehold, til at bistå fogedretterne med værdiansættelser efter stk. 1 og 2.

§ 30. Har kreditor fået det solgte tilbage, kan køberen i 14 dage derefter indløse det solgte mod at betale kreditors tilgodehavende beregnet efter reglerne i § 20.

§ 31. Er flere ting solgt ved samme aftale, og fremsætter kreditor krav om at tage dem tilbage, kan køberen udtage en eller flere af tingene efter eget valg mod at betale det beløb, hvormed kreditors tilgodehavende beregnet efter reglerne i § 20 overstiger værdien af de øvrige ting. Er kreditors tilgodehavende mindre end denne værdi, har køberen krav på, at det overskydende beløb betales ham samtidig med tilbagetagelsen.

Stk. 2. Hvis kreditor har taget tingene tilbage, har køberen ret til i 14 dage derefter at indløse en eller flere af tingene efter eget valg mod at betale det beløb, hvormed kreditors tilgodehavende beregnet efter reglerne i § 20 overstiger værdien af de øvrige ting.

Stk. 3. Køberen har dog i intet tilfælde ret til at overtage nogen ting, der hører således sammen med ting, som kreditor tager tilbage, at fraskillelsen ville medføre væsentlig værdiforringelse af det tilbagetagne.

§ 32. Har kreditor og køberen i et køb med ejendomsforbehold, som er et forbrugerkøb, udenretligt aftalt, at kreditor får det solgte tilbageleveret fra køberen uden fogedrettens medvirken, kan kreditor ikke efter tilbageleveringen påberåbe sig nogen aftale med køberen, hvorefter der påhviler denne yderligere forpligtelser over for kreditor i anledning af købet.

Kapitel IV.

Særlige regler om kontokøb.

§ 33. Betinges der efter en kontoaftale, som er omfattet af § 4, stk. 2, nr. 2, vederlag for kreditten, skal kreditor skriftligt i kontoaftalen eller andet dokument, som under-

skrives af køberen **(kontohaveren), og** hvoraf denne får overgivet en genpart, oplyse:

1) Det eventuelle gebyr for oprettelse af kontoen.
2) Det eventuelle højeste beløb, som det samlede køb på kontoen må andrage (kreditrammen).
3) De nærmere regler og betingelser for pålæg af kreditomkostninger samt beregningsmåden for sådanne omkostninger, herunder den nominelle årlige rente, hvis en periodisk rente anvendes.
4) Hvor ofte køberen vil modtage kontoudtog.

Stk. 2. Indgås kontoaftalen med sælgeren, skal det i stk. 1 nævnte dokument tillige indeholde de oplysninger, der er nævnt i § 7 (alternativ A).

§ 34. For hver periode, for hvilken der ifølge en kontoaftale som nævnt i § 33, stk. 1, skal tilsendes køberen (kontohaveren) kontoudtog, jfr. § 33, stk. 1, nr. 4, kan der kun kræves vederlag for kreditten, såfremt der ved afslutningen af perioden tilsendes køberen kontoudtog indeholdende oplysning om:

1) Saldoen ved periodens begyndelse og slutning.
2) Størrelsen af og tidspunktet for debiteringer og krediteringer i løbet af perioden.
3) Den nominelle årlige rente, hvis en periodisk rente anvendes.
4) Det tidspunkt, inden hvilket betaling skal ske for at undgå, at der pålægges yderligere kreditomkostninger.

§ 35. Ansvar for tab som følge af, at kontokort, kreditkort eller anden legitimation til brug ved køb i henhold til en kontoaftale er benyttet af en i forhold til kontohaveren uberettiget, kan ikke gøres gældende mod kontohaveren, medmindre denne, eller nogen, som han har overladt legitimationen,

1) har mistet denne ved grov uagtsomhed eller
2) har undladt at underrette kreditor snarest muligt efter at have fået kendskab til bortkomsten eller inden en rimelig tid efter denne.

Stk. 2. For køb, der foretages efter, at kreditor har fået meddelelse om, at kontohaveren ikke har legitimationen i sin besiddelse, er kontohaveren dog ikke ansvarlig, medmindre kreditor godtgør, at han ikke har kunnet hindre købet.

§ 36. Bestemmelserne i dette kapitel gælder, selv om kontoaftalen giver mulighed for at udnytte kreditten til andet end køb af løsøre.

Kapitel V.

Forskellige bestemmelser.

§ 37. Justitsministeren kan i det omfang, det betinges af prisudviklingen, ændre beløbsangivelserne i §§ 6, stk. 1,18, stk. 1, og 39, stk. 1.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler, hvorefter skriftlige aftaler og dokumenter, der er omfattet af loven, skal være påtrykt en af ministeren udfærdiget vejledning om køberens retsstilling.

Stk. 3. Justitsministeren kan endvidere fastsætte nærmere regler om beregningen af det fradrag, som nævnes i § 15, stk. 1.

Stk. 4. Justitsministeren kan tillige fastsætte vejledende regler om vurdering af forskellige arter af løsøre, som sælges med ejendomsforbehold.

Stk. 5. Justitsministeren kan endelig bestemme., at lovens regler eller nogle af disse ikke finder anvendelse på køb, der er af en særlig beskaffenhed eller angår bestemte arter af løsøre, eller kun finder anvendelse på sådanne køb med de afvigelser, som tilsiges af de pågældende købs særlige karakter.

§ 38. Er en påbudt skriftlig oplysning om kreditomkostninger eller andre vilkår for køb på kredit ikke givet køberen, inden denne forpligtede sig, har køberen kun pligt til at betale kontantprisen for det købte. Det samme gælder, hvis der er givet urigtige oplysninger. Er kontantprisen ikke oplyst, og kan det ikke oplyses, hvad den udgjorde ved købets indgåelse, har kreditor krav på betaling af det beløb, som han kan godtgøre, at markedsprisen udgjorde ved købets indgåelse.

Stk. 2. Hvis kreditor kan godtgøre, at køberen på trods af den eller de manglende eller urigtige oplysninger har haft et forsvarligt grundlag for at bedømme aftalen, sker der dog ingen nedsættelse efter stk. 1.

Stk. 3. Medfører bestemmelsen i stk. 1 en formindskelse af restgælden, er køberen be-

rettiget til at betale denne i overensstemmelse med den ordning, der er aftalt med kreditor, således at afkortningen sker i den eller de sidste ydelser, som skal betales.

§ 39. Ved køb af erhvervsløsøre kan parterne, når kontantprisen overstiger 100.000 kr., og det solgte ikke er et motordrevet køretøj, jfr. færdselslovens § 2, nr. 12, aftale, at loven ikke skal gælde for købet.

Stk. 2. I øvrigt kan køberen ikke ved forudgående aftale give afkald på rettigheder, som tilkommer ham efter loven eller efter forskrifter, som er udfærdiget i henhold til loven.

Stk. 3. I forbrugerkøb kan køberen heller ikke på forhånd indgå aftale om værneting.

§ 40. Kreditor har i forhold til køberen bevisbyrden for, at et køb på kredit ikke er omfattet af loven, og for, at et af loven omfattet køb ikke er et forbrugerkøb.

§ 41. Den der overtræder § 12, stk. 2, straffes med bøde.

Stk. 2. Med bøde straffes endvidere den, der gør sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af § 6, § 7 (alternativ A) eller § 33.

Stk. 3. I forskrifter, der udfærdiges i medfør af § 37, stk. 2, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

Stk. 4. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, anpartsselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

§ 42. Hvis det må anses for påkrævet for at forebygge misbrug, kan retten til erhvervsmæssigt at drive virksomhed med salg på kredit, som er omfattet af loven, eller medvirke hertil, efter begæring af forbrugerombudsmanden frakendes den, som har drevet eller medvirket til at drive sådan virksomhed i grov strid med god forretningsskik i forhold til køberne. Frakendelsen sker for et tidsrum af mindst 1 og højst 5 år eller i gentagelsestilfælde for bestandig.

Stk. 2. Frakendelse i medfør af stk. 1 sker under en politisag. Bestemmelsen i markedsføringslovens § 13, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Den, der driver virksomhed, hvortil retten er frakendt ham i medfør af stk. 1, eller som i sin virksomhed lader nogen, som er frakendt retten hertil, medvirke ved salg på kredit, straffes med bøde. Drives virksomheden af et aktieselskab, anpartsselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

Kapitel VI.

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.

§ 43. Tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes af justitsministeren.

Stk. 2. Loven finder anvendelse på købe- og kontoaftaler, der indgås efter dens ikrafttræden. Bestemmelserne i §§ 21, stk. 2, 2. pkt., og stk. 3, 22, 29, 34, 35 og 37, stk. 4, finder også anvendelse på købe- og kontoaftaler indgået før lovens ikrafttræden.

Stk. 3. Lov nr. 224 af 11. juni 1954 om køb på afbetaling ophæves. Med de begrænsninger, der følger af stk. 2, finder loven dog fortsat anvendelse på køb på afbetaling, som er indgået før nærværende lovs ikrafttræden.

§ 44. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Kapitel VI

Bemærkninger til udkast til lov om køb på kredit

KAPITEL 1

Lovens område.

I dette kapitel angives lovens anvendelsesområde, og i forbindelse hermed gives der forskellige definitioner. Kapitlet indeholder dog ikke en udtømmende angivelse af lovens område, ligesom heller ikke alle lovens definitioner er placeret i kapitlet. Vedrørende lovens anvendelsesområde må kapitlet suppleres med § 39, hvorefter parterne ved visse større køb af erhvervsløsøre kan aftale, at loven ikke skal gælde.

Kun de almindelige definitioner er placeret i kapitel 1, medens de mere specielle definitioner er placeret rundt om i loven i sammenhæng med de regler, de særligt knytter sig til.

I lovudkastet anvendes i vidt omfang begrebet *»kreditor«,* uden at udvalget har fundet det nødvendigt direkte i lovteksten at definere dette begreb. Begrebet omfatter 1) sælgeren, 2) den, der har erhvervet sælgerens rettigheder, 3) den i § 1, stk. 2, nr. 2, nævnte tredjemand, der finansierer købet, samt 4) den, der har erhvervet den i § 1, stk. 2, nr. 2, nævnte tredjemands rettigheder i anledning af købet. Betegnelsen »kreditor« refererer sig altid til køberens modpart i anledning af købet, hvorimod kreditor i henhold til et »fritstående låneforhold«, jfr. herved bemærkningerne til § 1, stk. 2, nr. 2, ikke omfattes af begrebet. Da begrebet »kreditor« er anvendt overalt i lovudkastet, hvor det er anset for muligt, betyder dette, at udtrykket »sælger«, hvor dette anvendes, f. eks. i §§ 19, 26, stk. 2, og 33, stk. 2, må forstås bogstaveligt.

Lovudkastet er generelt i den forstand, at det omfatter alle former for kreditkøb af løsøre og altså ikke blot de mest almindelige kreditkøbsformer som køb på afbetaling med ejendomsforbehold og kontokøb. Der er dog af praktiske grunde gjort undtagelser for så vidt angår *kortvarige kreditter,* jfr. § 5, stk. 1, samt i flere sammenhænge i relation til *små kreditkøb,* jfr. 6§ § og 18, stk. 1, nr. 2. Af praktiske grunde er der også gjort undtagelse for så vidt angår *de mest udprægede erhvervskøb,* nemlig erhvervsdrivendes køb til videresalg eller af materialer, der indgår i virksomhedens produktion, jfr. § 5, stk. 2. Lovudkastet er gjort generelt, dels fordi der skønnes at være et generelt behov for lovregulering, dels fordi der antages at være en ikke ringe bevægelse blandt de forskellige kreditkøbsformer, ligesom nye former må forventes at ville dukke op i fremtiden. Hvis man kun regulerer enkelte former for kreditkøb, vil der endvidere være risiko for, at kreditkøbshandlen ændres, således at der bruges andre eller nye kreditkøbsformer, som ikke er omfattet af loven (»overstrømningseffekt«).

Et meget væsentligt sigte med lovudkastet er at forbedre kreditkøbernes retsstilling. Behovet herfor er imidlertid forskelligt fra område til område, navnlig efter hvilken købergruppe der er tale om at beskytte. Enkelte købergrupper har slet ikke behov for beskyttelse via lovgivningen, idet de selv fuldt ud er i stand til at varetage deres interesser.

Det må derfor anses for nødvendigt, at den beskyttelse, der ved den foreslåede lovgivning gives kreditkøberne, gradueres efter, hvem køberne er. Dette medfører, at retstilstanden bliver mere kompliceret, end hvis det var muligt at give alle kreditkøbere samme beskyttelse. Gradueringen rejser derfor det problem, om man for at gøre retstilstanden så overskuelig som muligt lovteknisk bør vælge at samle de foreslåede regler i én lov om kreditkøb, eller om det bør foretrækkes at gennemføre to love, nemlig en om forbrugerkreditkøb og en om andre kreditkøb. Udvalgets flertal (alle med undtagelse af Arendorff) er af den opfattelse, at gennemførelse af flere love om køb på kredit ville forringe overskueligheden og øge afgrænsningsproblemerne, og foreslår derfor ligesom det norske kreditkøbsudvalg, jfr. Betænkning om kredittkjøp m. v. (NOU 1977: 12), at der gennemføres én lov, således at det af de enkelte paragraffer fremgår, hvorvidt de gælder for alle køb på kredit eller alene for forbrugerkøb.

Arendorff ville principielt foretrække to love eller subsidiært én lov, hvori reglerne om forbrugerkøb og andre køb holdes adskilt i forskellige kapitler. Til støtte herfor har dette medlem henvist til de synspunkter, som Entreprenørforeningen, Grosserer-Societetet, Håndværksrådet og Industrirådet har fremført i skrivelse af 30. august 1976 til udvalget, jfr. bilag 10, p. 281.

Den beskyttelse, lovudkastet giver kreditkøberne, rummer tre trin. Beskyttelsen er størst ved forbrugerkøb, som disse er defineret i § 4, stk. 2. Mange mindre erhvervsdrivende er imidlertid i en situation, der ofte ikke afviger særlig meget fra almindelige forbrugeres. Det har derfor været magtpåliggende for udvalget også at sikre en ret vidtgående beskyttelse for disse mindre erhvervsdrivende. Drejer det sig om store erhvervsdrivende, er der næppe større behov for at regulere disse erhvervsdrivendes kreditkøb, idet sådanne erhvervsdrivende er i stand til selv at varetage deres interesser. En opdeling af erhvervsdrivende i »mindre erhvervsdrivende« og »store erhvervsdrivende« har udvalget imidlertid ikke anset det for muligt at foretage. For dog til en vis grad at lade de foreslåede lovregler få det anvendelsesområde, som den nævnte sondring ville sigte imod, foreslås det i lovudkastets § 39, stk. 1, at parterne ved visse større kreditkøb af erhvervsløsøre kan aftale, at loven ikke skal gælde for købet.

Efter det foreslåede system sondres der således mellem:

1. Forbrugerkøb, hvor lovudkastet giver den største beskyttelse for køberne.
2. Andre kreditkøb, hvor lovudkastets beskyttelse er noget mindre, men dog betydelig.
3. Meget store kreditkøb foretaget af erhvervsdrivende, som helt kan holdes uden for lovens område i kraft af parternes vedtagelse og ellers følger reglerne for ikke-forbrugerkøb.

Det må bemærkes, at afbetalingsloven fra 1917 kun omfattede køb, hvor afbetalingsprisen ikke oversteg 3.000 kr. Den gældende afbetalingslov fra 1954 omfatter derimod alle afbetalingskøb med ejendomsforbehold og giver fælles regler for disse.

Ved meget store forbrugerkøb er der formentlig ringe behov for lovregulering, hvilket for så vidt kunne tale for at undtage disse køb fra lovreguleringen. Under hensyn dels til problemets ret ringe omfang, dels til det ønskelige i at have så få sondringer i loven som muligt, har udvalget dog ment at burde foreslå, at lovudkastets regler om forbrugerkøb skal gælde for alle forbrugerkøb.

Den gældende afbetalingslov har karakter af social beskyttelseslov. Det samme gælder det foreliggende lovudkast, særlig i relation til forbrugerkøb. Udkastet tilsigter at udvide beskyttelsen for kreditkøberne bl. a. ved at regulere alle former for kreditkøb. Udvalget har naturligvis været opmærksom på, at en meget kraftig beskyttelse af kreditkøberne vil kunne medføre visse ulemper for erhvervslivet. Udvalget har imidlertid været af den opfattelse, at adskillige forbedringer til fordel for kreditkøberne kan gennemføres, uden at de modsvares af større skade eller ulempe for erhvervslivet. Hvor der foreligger modstående interesser, har man generelt søgt i videst muligt omfang at opnå en passende balance mellem de modstående hensyn. Udvalget har herved lagt til grund, at et betydeligt salg af løsøre på kredit i et moderne samfund både er ønskeligt og nødvendigt. Man har derfor ikke ment at burde lægge hindringer i vejen for kreditgivningen, men har alene ønsket at regulere denne, så den kan fungere så tilfredsstillende som muligt i samfundet. Det må herved tages i betragtning, at ikke.mindst de økonomisk svagt stillede grupper har betydelig interesse i at kunne købe navnlig varige forbrugsgoder på kredit, da de ellers ofte ikke vil kunne erhverve disse goder eller dog først på et senere tidspunkt.

Til § 1.

Til stk. 1. Lovudkastet omfatter kun *køb.* Ved køb forstås en aftale om overdragelse af en løsøregenstand mod vederlag. Køb omfatter også auktionskøb. Lovudkastet omfatter både køb af nye og brugte genstande. Det karakteristiske ved køb er, at køberen bliver ejer af løsøregenstanden. Bliver den, der modtager genstanden, ikke ejer af denne, f. eks. fordi der er tale om lån, leje, forvaring eller lignende, foreligger der ikke køb, og en sådan aftale er derfor kun omfattet af lovudkastet, hvis der foreligger en omgåelse af loven, fordi det er meningen, at modtageren af genstanden skal blive ejer af denne, jfr. herved § 2, stk. 2. Det vederlag, køberen skal præstere, vil sædvanligvis være penge, men selv om der præsteres andet end penge, er købet (eller byttet) alligevel omfattet af loven under forudsætning af, at værdien af det, køberen præsterer, kan fastsættes i penge. Efter den gældende afbetalingslov kan mindsteudbetalingen i henhold til afbetalingslovens § 1, stk. 4, også efter fast retspraksis erlægges i andet end penge. Udkastets købsbegreb svarer til afbetalingslovens, om hvilket der kan henvises til Torben Jensen, Afbetaling (1970), p. 25-29.

Loven finder kun anvendelse ved køb af *løsøre.*

Kapitel IV (§§33-36) om kontokøb finder dog også anvendelse på kontoaftaler, som kan benyttes såvel til køb af løsøre som til erhvervelse af tjenesteydelser, jfr. § 36. For tjenesteydelsers vedkommende må kredit antages at have et noget mindre omfang og betydning end kredit ved løsørekøb, hvorfor der ikke er så stort et behov for en generel lovregulering af dette område. Når der ydes kredit, sker det endvidere ofte i forbindelse med et kontokøb, og dette er baggrunden for, at en sådan kreditgivning er omfattet af lovudkastet. En generel regulering af kredit i relation til tjenesteydelser ville i øvrigt forudsætte indgående undersøgelser af forholdene i de forskellige brancher, og det må også erindres, at monopoltilsynet i medfør af § 4 i lov nr. 252 af 8. juni 1977 om mærkning og skiltning med pris m. v. kan fastsætte regler om, at den, der erhvervsmæssigt udfører tjenesteydelser, ved skiltning eller på anden måde tydeligt i nærmere fastsat omfang skal give oplysning om ydelsernes pris og oplysning om mængden af varer, som indgår i ydelserne. Der kan endelig henvises til Forbrugerkommissionens betænkning III (nr. 738/1975), p. 78-86 om forbrugerens retsstilling vedrørende arbejde og tjenesteydelser, hvorved bemærkes, at justitsministeriet den 24. november 1976 har nedsat et udvalg om forbrugerbeskyttelse ved tjenesteydelser.

Lovudkastet definerer ikke nærmere, hvad der skal forstås ved løsøre. Det samme gælder afbetalingsloven. I relation til afbetalingsloven er løsørebegrebet imidlertid blevet fastlagt i teori og praksis, jfr. særligt Torben Jensen, Afbetaling (1970), p. 50-65. Der tilsigtes ikke med udkastet til lov om kreditkøb nogen ændring af afbetalingslovens løsørebegreb, som derfor vil kunne overføres til kreditkøbsloven. Dette indebærer, at løsøre (rørlig ting) først og fremmest må ses som modsætning til fast ejendom. Fast ejendom er således ikke omfattet af lovudkastet. Det samme gælder tilbehør til en fast ejendom, når dette sælges sammen med denne. Værdipapirer er derimod omfattet af løsørebegrebet. Det samme må for så vidt antages at gælde elektricitet, vand, gas, varme o. lign. I udkastets § 37, stk. 5, er der imidlertid hjemmel for justitsministeren til at bestemme, at loven ikke eller kun delvis skal finde anvendelse på køb af bestemte arter af løsøre. Udvalget har herved navnlig haft de mest almindeligt omsatte værdipapirer, elektricitet, vand, gas, varme og brændselsolie i tankerne.

Til stk. 2. Loven finder kun anvendelse, hvis der ydes køber *kredit* på den måde, at køberen får det købte stillet til rådighed, inden han fuldt ud har præsteret sin modydelse. Hvis sælgerens og køberens ydelser udveksles samtidig (kontantkøb), eller køberen præsterer sin ydelse først (prænumerationskøb), finder loven ikke anvendelse.

Om helt kortvarige kreditter henvises der til § 5.

Lovens område er altså *kreditkøb,* der, som ordet angiver, er karakteriseret ved, at det rummer to elementer eller aftaler, nemlig for det første en aftale om køb og for det andet en aftale om kredit i anledning af købet. Denne kombination af to i princippet helt forskellige aftaler er baggrunden for de særlige problemer, som knytter sig til kreditkøb. Problemerne er særlig store, hvor køberen indgår købsaftalen med sælgeren og kreditaftalen med tredjemand. Om sådanne og andre såkaldte »trepartsforhold« henvises der til bestemmelserne i lovudkastets § 1, stk. 2, nr. 2, og § 12 samt bemærkningerne til disse bestemmelser.

Kreditten kan ydes enten af sælgeren eller af tredjemand. I begge tilfælde finder loven anvendelse.

Uanset hvem der yder kreditten, finder loven kun anvendelse, hvis kreditten er aftalt, inden det solgte er overgivet køberen. Er der aftalt kontantkøb, men aftalen ændres, inden det købte er overgivet køberen, er købet således omfattet af loven. Er der aftalt kontant betaling, og køberen undlader at betale kontant som aftalt, foreligger der en almindelig misligholdelsessituation, som er reguleret af købeloven. Er det solgte f. eks. på grund af fejlekspedition trods aftale om kontant betaling blevet overgivet køberen, kan sælgeren kræve det solgte tilbage, jfr. købelovens §§ 14—16 og 1872-konkurslovens § 16 (1977-konkurslovens § 58, stk. 3). »Kontantindsigelsen« bevares dog kun, hvis sælgeren reagerer temmelig hurtigt efter det solgtes overgivelse til køberen.

Aftales der først efter det solgtes overgivelse til køberen kredit, er købet og kreditaftalen ikke omfattet af loven, idet udvalget har fundet, at der så er tale om en situation, som afgørende adskiller sig fra de normale kreditkøbstilfælde. Der er her ikke noget større behov for at beskytte køberen, idet han i virkeligheden er i en stærk position, hvor han - da sælgeren som regel ikke kan tage det solgte tilbage - ikke har nogen særlig tilskyndelse til at indgå på byrdefulde aftaler om kredit, ligesom situationen - da køberen allerede har forpligtet sig til at betale købesummen - ikke på samme måde lægger op til mindre velovervejede handlinger fra køberens side, som det kan være tilfældet i en situation, hvor køberen skal bestem-

me, om han vil købe på kredit eller undlade at købe.

Nr. 1 omfatter sælgerens henstand til køberen. Henstand foreligger også, hvor købesummen helt eller delvist tilvejebringes ved lån, som køberen har opnået hos sælgeren.

Nr. 2 omfatter de tilfælde, hvor købesummen helt eller delvist tilvejebringes ved lån fra en tredjemand. Dette er tilfældet dels ved de såkaldte *»eksterne kontosystemer«* dels ved den form for køb, der i Sverige og Norge sædvanligvis betegnes som *»lånekøb«.*

Et »eksternt kontosystem« foreligger, hvor en særlig kontoorganisation - kontoring eller lignende - ved aftale med en række handlende forpligter sig til at finansiere de køb, som kunder, der er tilsluttet organisationen, foretager hos de pågældende handlende. Kunderne er sædvanligvis af organisationen udstyret med en særlig legitimation: kontokort eller kreditkort. Sådanne ordninger indebærer, at kunden ved at udnytte den i aftalen mellem ham og organisationen skabte ret til køb opnår et lån hos organisationen svarende til købesummen med tillæg af eventuelle omkostninger, som han så i overensstemmelse med de vilkår, der er fastsat i aftalen, må tilbagebetale til organisationen. I aftalen mellem organisationen og kunden er der som regel fastsat et maksimum for kreditten. I forholdet mellem sælgeren og køberen foreligger der et kontantkøb, selv om betalingen til sælgeren ikke ydes af køberen.

»Lånekøb« foreligger, hvor købesummen helt eller delvist tilvejebringes ved lån til køberen fra en tredjemand, med hvem sælgeren har truffet aftale om finansiering af købet. I forhold til sælgeren foreligger der et kontantkøb, selv om betalingen til sælgeren ikke ydes af køberen.

Både ved »eksterne kontosystemer« og **»lånekøb«** der, som det fremgår af det anførte, rummer fælles træk, foreligger der fra købets afslutning et såkaldt »trepartsforhold«, hvor de tre parter er sælgeren, køberen og financieren. Selv om der oprindelig kun er to parter i et kreditkøb, sælgeren og køberen, kan dette senere udvikle sig til et »trepartsforhold« ved, at sælgerens rettigheder overgår til tredjemand, f. eks. ved transport. Et væsentligt led i lovudkastet er at regulere disse »trepartsforhold«, navnlig de oprindelige trepartsforhold, og forbedre køberens retsstilling ved at give ham mulighed for at fremsætte indsigelser og krav i anledning af købet, ikke alene mod sælgeren men også mod tredjemand, jfr. herved § 12.

Det er imidlertid ikke alle køb, der finansieres ved lån til køberen fra en tredjemand, der er omfattet af loven, idet det er en betingelse herfor, at finansieringen er sket på grundlag af en *aftale* mellem sælgeren og tredjemand, hvorefter denne påtager sig at finansiere købet. Denne *aftale* kan være udtrykkelig eller stiltiende, men der skal foreligge en egentlig aftale i aftaleretlig forstand, selv om aftale i den her nævnte relation må fortolkes som et ret vidt begreb. Der foreligger ikke i lovens forstand en *aftale,* blot fordi f. eks. en bank yder en kunde et lån til køb af en bil og derefter udbetaler lånet direkte til sælgeren.

Foreligger der ikke en aftale, men alene et kontantkøb, hvor købesummen helt eller delvist tilvejebringes gennem et *»fritstående lån«* fra et pengeinstitut, familie eller bekendte, er der ikke i lovens forstand tale om et kreditkøb. Når den foreslåede lovregulering ikke omfatter tilfælde, hvor købesummen er tilvejebragt ved sådanne »fritstående lån«, hænger det navnlig sammen med, at der i disse tilfælde ikke foreligger en sådan sammenkædning mellem købet og gældsstiftelsen, som hvor lånet ydes på grundlag af en aftale mellem sælgeren og kreditgiveren om finansiering af købet. Køberen har her en friere stilling såvel med hensyn til, hvad han vil købe for pengene, som med hensyn til, hos hvilken handlende han vil købe.

Bestemmelserne i § 1 omfatter alle sælgere, altså også private sælgere, der ikke er erhvervsdrivende, hvorimod §4, stk. 2, om forbrugerkøb, og §6 om sælgerens oplysningspligt forudsætter, at sælgeren er erhvervsdrivende.

Reglen i § 1, stk. 2, nr. 2, stiller heller ikke krav om, at tredjemanden, der finansierer købet, skal være erhvervsdrivende.

Til §2.

Til stk. 1. Denne bestemmelse svarer i det væsentlige til den gældende afbetalingslovs § 1, stk. 1, men omfatter i modsætning til den nævnte bestemmelse alle køb med ejendomsforbehold, uanset om betalingen skal erlægges i afdrag. Det er sjældent, at der ved forbrugerkøb med ejendomsforbehold ikke samtidig er aftalt afdragsvis betaling. Ved erhvervsdrivendes køb er engangsbetaling, f. eks. ved kreditkonsignation, formentlig mere almindelig. Om kreditkonsignation henvises der til bemærkningerne til § 5, stk. 2. Udvalget har fundet det mest hensigtsmæssigt at regulere alle køb med ejendomsforbehold. At betalingen som regel erlægges i afdrag, af hvilke et eller flere forfalder, efter at den solgte ting er overgivet til køberen, fremgår for så vidt angår forbrugerkøb for-

udsætningsvis af § 19, der stiller krav om mindsteudbetaling. Bestemmelsen i stk. 1 bygger på den terminologi, at der foreligger *»køb med ejendomsforbehold«* overalt, hvor sælgeren har betinget sig ret til at tage tingen tilbage, hvis køberen ikke opfylder sine forpligtelser, eller har forbeholdt sig ejendomsret over tingen, indtil betalingen helt eller delvist er erlagt. *Afbetalingskøb* foreligger overalt, hvor betalingen skal erlægges i afdrag. Et *afbetalingskøb med ejendomsforbehold* foreligger altså, hvor betalingen skal erlægges i afdrag, og sælgeren har forbeholdt sig ejendomsretten til det solgte, indtil betalingen er sket. Om ejendomsforbeholdets indhold og betingelserne for dets gyldighed efter den gældende afbetalingslov henvises der til Torben Jensen, Afbetaling (1970), p. 75-121.

De særlige regler om køb med ejendomsforbehold er samlet i lovudkastets kapitel III (§ 18 ff.).

Til stk. 2. Udkastets § 2, stk. 2, svarer i realiteten fuldstændigt til den gældende afbetalingslovs § 1, stk. 2, om hvilken der henvises til Torben Jensen, Afbetaling (1970), p. 397-414, J.U.Kofoed Hansen, Juristen 1973, p. 409-13: »Om beviskravet i afbetalingsloven § 1, stk. 2«, og Weber, Juristen 1971, p. 279. Om *leasings* forhold til afbetalingslovens § 1, stk. 2, kan der særlig henvises til J. U. Kofoed Hansen, Leasingkontrakter (1974), p. 61-84, Ebbe Suenson, Juristen 1972, p. 90 ff. (»Leasing set under nye synsvinkler«), og U 1974 B, p. 41 ff. (»Leasing contra afbetaling«), H. Fischer-Møller, U 1972 B, p. 69 ff. (»Er leasing omfattet af afbetalingsloven?«), og U 1974 B, p. 154-55 (»Mere om leasing contra afbetaling«), samt Jesper Berning, Advokatbladet 1975, p. 189-93 (»Anvendelsen af ejendomsbegrebet i leasingforhold«).

Afbetalingslovens § 1, stk. 2, om anvendelse af afbetalingsloven på visse lejeforhold har i de seneste år ofte været forelagt domstolene. Der kan særlig henvises til U 1963. 657 0, U 1966.755 V, U 1971.887 SH, U 1973.173 H, U 1973.338 H, U 1974.401 V, U 1976.588 V og U 1977.243 SH.

Ligesom der har været fremsat ønsker om at holde de store erhvervsdrivendes køb med ejendomsforbehold uden for afbetalingslovens regulering, jfr. herved bemærkningerne til § 5, stk. 2, og § 39, stk. 1, har der også været fremsat ønske om, at visse erhvervsmæssige lejeforhold, herunder leasing, blev undtaget fra afbetalingsloven. Begge ønsker er til dels imødekommet ved udkastets § 39, stk. 1, der skal sammenholdes med § 2, stk. 2. Hvor parterne efter § 39 kan vedtage, at kreditkøb ikke skal være omfattet af loven, kan de også aftale, af brugsaftaler skal være undtaget fra loven. Dette gælder, selv om brugsaftalen betegner sig som leasing, idet udvalget ikke har fundet det nødvendigt nærmere at definere leasing-begrebet. Inden for det område, der dækkes af udkastets § 39, kan parterne i et leasingsforhold således ved aftale undgå den usikkerhed med hensyn til deres retsstilling, som den gældende bestemmelse i afbetalingslovens § 1, stk. 2, i visse tilfælde medfører i leasing-forhold.

Til §3.

En af de almindeligste former for kreditkøb er kontokøb, som især anvendes af stormagasiner og benzinselskaber samt af særlige kontoorganisationer. Kontokøbet har ikke tidligere været særlig lovreguleret. Efter udvalgets lovudkast omfattes kontokøb af de almindelige regler, som foreslås om køb på kredit, og der foreslås herudover i kapitel IV (§§ 33-36) nogle få specielle regler om kontokøb. I tilslutning hertil defineres kontokøb i § 3. Det karakteristiske ved dette køb er, at der ved en kreditaftale er tilsagt køberen en *løbende (revolverende) kredit,* der kan udnyttes til køb i en bestemt eller bestemte forretninger, og som sædvanligvis ikke refererer sig til køb af en bestemt ting. Som regel er der fastsat et maksimum for kreditten, men dette er ikke en betingelse efter lovudkastet. Det er efter dette uden betydning, om kontoaftalen løber indtil videre eller for en bestemt periode (f. eks. sæsonkonto). I kontoaftaler er der som regel bestemmelser om afdragsvis betaling af kreditten, men de foreslåede regler om kontokøb skal efter udkastet gælde, uanset hvordan kreditten skal afvikles, og de skal endvidere gælde, selv om kreditten skal være afviklet inden udløbet af den i § 5, stk. 1, fastsatte frist. Som regel er der af kreditgiveren udstedt en særlig legitimation - kontokort eller kreditkort - som kontohaveren skal anvende ved indgåelsen af køb på kontoen, men lovudkastet omfatter alle kontokøb, uanset om der er udstedt kontokort. Om kontokort henvises der særligt til § 35. Da det ikke er ualmindeligt, at der efter en kontoaftale kan købes såvel løsøre som tjenesteydelser, er det i § 36 bestemt, at kontokøbsreglerne i lovudkastets kapitel IV gælder, selv om kontoaftalen giver mulighed for at udnytte kreditten til andet end køb af løsøre.

En kontoaftale kan indgås udtrykkeligt eller stiltiende. Dette indebærer, at også de traditionelle »køb på bog« hos mindre handlende falder ind under begrebet kontokøb. Dette får dog ikke større praktisk betydning, da reglerne i §§33 og 34 kun finder anvendelse, hvis der skal betales kre-

ditomkostninger, hvilket ikke er sædvanligt ved »køb på bog«.

Bogen kan ikke betragtes som en særlig legitimation som nævnt i § 35.

Af kontokøbs-definitionen i §3 sammenholdt med § 1, stk. 2, nr. 2, fremgår det, at kreditgiveren ifølge kontoaftalen ikke behøver at være den samme som sælgeren. Er dette tilfældet, foreligger der, hvad der kan betegnes som et »internt kontosystem«. Ofte er kontoaftalen på den ene side indgået med en kontoorganisation og købet på den anden side med en handlende, der er tilsluttet kontoorganisationen. Der foreligger i så fald, hvad man kalder et »eksternt kontosystem«, se herved bemærkningerne til § 1, stk. 2, nr. 2.

Efter kontokøbs-definitionen skal kontoaftalen være indgået senest samtidig med købet (»i henhold til en aftale (kontoaftale)«).

Der er ikke noget i vejen for, at der kan være to eller flere kontohavere i relation til den samme kontoaftale. Disse vil i så fald sædvanligvis hæfte solidarisk for den kredit, der omfattes af kontoaftalen.

Om, hvorvidt et kontokøb er et forbrugerkøb, henvises der til § 4, stk. 2, og bemærkningerne til denne bestemmelse.

Selv om en køber har konto hos en handlende, er der naturligvis ikke noget i vejen for, at der f. eks. ved køb på kredit af et større forbrugsgode oprettes en særskilt kontrakt om dette køb, typisk med ejendomsforbehold.

Til §4.

Til stk. 1. Loven gælder principielt alle kreditkøb og altså ikke blot forbrugerkøb, jfr. herved § 39 og de almindelige bemærkninger ovenfor til kapitel I.

Til stk. 2. Lovudkastet har i første række henblik på forbrugerkøb, der foretages på kredit. En række af lovudkastets regler angår kun forbrugerkøb, idet den beskyttelse, lovudkastet giver kreditkøberne, er størst ved forbrugerkøb. Det er således for alle de implicerede i et forbrugerkøb et væsentligt spørgsmål, hvordan forbrugerkøb skal defineres. Begrebet *forbruger* forekommer i relation til en række forskellige love som f. eks. markedsføringsloven og lov om forbrugerklagenævnet, idet begrebet dog kun er defineret i forslag til rentelov samt i forslag til lov om visse forbrugeraftaler - i det følgende betegnet som dørsalgsloven - som i henholdsvis § 7, stk. 1, og § 1, stk. 2, indeholder en indirekte definition af begrebet. De nævnte to lovforslag blev fremsat af justitsministeren i folketinget henholdsvis den 17. december 1976 og den 20. januar 1977. De blev efter folketingsvalget den 15. februar 1977 genfremsat uændret, men nåede ikke at blive færdigbehandlet i folketingssamlingen 1976/77. De to lovforslag blev med visse ændringer genfremsat af justitsministeren i folketinget den 13. oktober 1977*. Der findes bortset herfra ikke i dansk ret nogen entydig bestemmelse af begrebet forbruger, jfr. herved forbrugerkommissionens betænkning III (nr. 738/1975), p. 11-13, om »forbrugerbegrebet i den retlige regulering«. Selv om der i praksis i de fleste tilfælde ikke vil være tvivl om, hvornår der er tale om forbrugerkøb, har udvalget fundet det hensigtsmæssigt direkte i lovudkastet at definere begrebet *forbrugerkøb.* Udvalget lægger herved vægt på, at lovudkastets bestemmelser griber umiddelbart ind i en række retsforhold, hvorfor det af hensyn til både erhvervslivet og forbrugerne er ønskeligt, at begrebet forbrugerkøb fastlægges så præcist som muligt.

Til nr. 1. Definitionen af forbrugerkøb sondrer mellem kontokøb som defineret i § 3 og andre kreditkøb, således at nr. 1 indeholder definitionen på forbrugerkøb uden for kontokøbsområdet.

Definitionen svarer til definitionen af forbrugeraftaler i forslagene til rentelov og dørsalgslov. Da der som nævnt bortset herfra ikke findes nogen entydig definition af begrebet forbruger, kan de forbrugerbegreber, der på andre områder anvendes i den retlige regulering, ikke uden videre anvendes ved afgørelsen af, om et køb er omfattet af de her foreslåede regler.

Som forbruger kan kun anses fysiske personer og ikke også juridiske personer. Det må dog herved bemærkes, at grupper af fysiske personer, der enten optræder i fællesskab eller lader sig repræsentere gennem et eller flere af gruppens medlemmer, efter omstændighederne kan anses for forbrugere. Afgørende herfor er i første række, om de hensyn, der ligger til grund for ønsket om at beskytte den enkelte forbruger, i det væsentlige gør sig gældende med samme styrke, når flere optræder i fællesskab.

Lovudkastets regler om forbrugerkøb gælder kun ved køb af løsøre, hvor sælgeren er en *erhvervsdrivende* (»indgås med sælgeren i dennes erhverv«). Aftaler mellem to ikke-erhvervsdrivende personer kan således ikke være forbrugerkøb i lovudkastets forstand. Begrebet erhvervsdrivende må forstås i vid betydning. Sælgeren kan være

*) Forslaget til rentelov blev vedtaget af folketinget i december 1977 (lov nr. 638 af 21. december 1977).

både en fysisk og juridisk person. Det kræves ikke, at sælgeren udelukkende er beskæftiget som erhvervsdrivende. Der kan ikke i begrebet erhvervsdrivende indlægges noget krav om, at der tilsigtes opnået økonomisk gevinst ved virksomheden. Offentlige virksomheder kan kun betragtes som erhvervsdrivende, hvis de udøver en virksomhed, som kan sidestilles med privat erhvervsvirksomhed, jfr. herved også markedsføringslovens § 1 og lov om forbrugerklagenævnet § 2, sammenholdt med § 1 i bekendtgørelse nr. 193 af 28. maj 1975 om forbrugerklagenævnets virksomhedsområde.

Det er ikke alle salg, en erhvervsdrivende foretager til en forbruger, der falder ind under lovudkastets definition af forbrugerkøb, idet salget skal »indgås af sælgeren i dennes erhverv«. Er salget ikke et led i sælgerens erhverv, adskiller det sig ikke væsentligt fra et salg indgået mellem privatpersoner, hvorfor der så ikke er behov for særlige regler til beskyttelse af køberen. En parallel hertil findes i købelovens sondring (§ 4) mellem civilkøb og handelskøb.

Med erhvervsdrivendes salg af egne varer må sidestilles, at den erhvervsdrivende sælger eller formidler salg for andre, jfr. udtrykkeligt § 1, stk. 4, i forslaget til dørsalgslov. Køb, hvor den erhvervsdrivende optræder som fuldmægtig for en ikke-erhvervsdrivende sælger eller medvirker ved salget ved at lade den private sælger sælge gennem sin erhvervsvirksomhed, må således også henføres under lovudkastets forbrugerkøbsbegreb. I modsat fald ville lovudkastets regler om forbrugerkøb let kunne omgås, f. eks. ved at en sælger af brugte biler formelt optrådte som fuldmægtig for tidligere ejere af biler, han udbød til salg, eller ved gennem sin virksomhed at formidle salget for ejerne.

Det er uden betydning, om købet sker på sælgerens forretningssted eller et andet sted.

Det kræves, at »det købte hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen«. Indirekte defineres begrebet forbruger herved som en person, der køber en løsøregenstand hovedsageligt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse. Om en person skal anses for forbruger, kan således ikke besvares generelt, men kun i relation til en bestemt aftale. Den angivne betingelse har særlig betydning, hvor det i øvrigt er tvivlsomt, om køberen skal anses for forbruger. Om betingelsen er opfyldt, må afgøres ud fra de konkrete omstændigheder, hvor der særlig må lægges vægt på det solgtes beskaffenhed, og køberens erhverv, samt om det solgte skal leveres til en forretningsadresse eller til køberens private bopæl. »Ikke-erhvervsmæssig anvendelse« må forstås som modsætning til erhvervsmæssigt behov eller formål. Er en vare således indkøbt med henblik på anvendelse i en erhvervsvirksomhed, foreligger der ikke et forbrugerkøb, idet det ikke er afgørende, at køberen er sidste led i omsætningskæden. En detailhandlers køb af en regnemaskine til brug i sin forretning er f. eks. ikke et forbrugerkøb i lovudkastets forstand.

Der har under udvalgets arbejde fra Butikshandelens Fællesråd været fremsat ønske om et videre forbrugerbegreb, idet der har været foreslået følgende definition:

»Som forbrugerkøb betegnes køb, der foretages af en forbruger som sidste led i omsætningen, og hvor den indkøbte vare ikke er erhvervet med henblik på videresalg eller indgår som råvare i en produktion.«

Denne definition svarer til forbrugerbegrebet i relation til lov om forbrugerklagenævnet, idet det i handelsministeriets bemærkninger til forslaget til denne lov fremhæves, at kun sidste led i omsætningen kan indbringe en klage for nævnet, men at dette ikke udelukker, at en erhvervsdrivende kan indbringe klage over varer, som han benytter i sin erhvervsvirksomhed, når disse ikke indgår i virksomhedens produktion eller er erhvervet med henblik på videresalg, jfr. forbrugerkommissionens betænkning III (nr. 738/1975), p. 12. Den definition af forbrugerbegrebet, som nærværende lovudkast bygger på, er således snævrere end det begreb, som er lagt til grund for forbrugerklagenævnsloven.

Udvalgets flertal (alle med undtagelse af Svend Petersen) har ikke ment at kunne gå ind for den refererede definition, der i ret vidt omfang gør indkøb foretaget af erhvervsdrivende i erhvervsøjemed til forbrugerkøb. Flertallet har fundet en så vid definition af forbrugerkøb unaturlig og må derudover henvise til, at lovudkastet omfatter alle kreditkøb, således at også kreditkøb, der ikke er omfattet af de særlige regler om forbrugerkøb, efter lovudkastet nyder en temmelig vidtgående beskyttelse. Flertallet har i øvrigt heller ikke anset det for muligt at foretage en holdbar afgrænsning af de erhvervsdrivende, som i givet fald skulle være omfattet af lovudkastets bestemmelser om forbrugerkøb.

Er en genstand købt både med henblik på anvendelse i køberens erhvervsvirksomhed og til privat formål, er det afgørende, til hvilket formål genstanden »hovedsagelig« skal anvendes. Der er således i princippet intet til hinder for, at en er-

hvervsdrivende kan foretage køb, der må betragtes som forbrugerkøb.

Der foreligger forbrugerkøb, selv om køberen ikke selv agter at bruge det købte, men vil stille dette til disposition for andre til ikke-erhvervsmæssige formål.

Er købet sket med henblik på videresalg, er det ikke et forbrugerkøb, hvorved bemærkes, at erhvervsdrivendes køb til videresalg slet ikke er omfattet af loven, jfr. § 5, stk. 2. Er det meningen, at videresalget først skal ske efter en vis tids brug, kan købet dog være et forbrugerkøb. Er det købte erhvervet med henblik på at blive benyttet som gave - uden sammenhæng med køberens erhvervsvirksomhed - må købet betragtes som et forbrugerkøb.

Som nævnt vil det efter lovudkastet være af stor betydning, om et køb er et forbrugerkøb. Sælgeren og en evt. financier vil sædvanligvis være interesseret i at købet ikke bliver betragtet som et forbrugerkøb, da beskyttelsen for køberen er størst ved forbrugerkøb.

Da det undertiden - navnlig når køberen er erhvervsdrivende, eller det købte efter sin karakter både kan anvendes til private og erhvervsmæssige formål - kan være svært på objektivt grundlag at afgøre, om der er tale om et forbrugerkøb, indeholder definitionen af forbrugerkøb et subjektivt element, idet det er afgørende, om »sælgeren vidste eller burde vide«, at det købte hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen. Efter udkastets § 40 er det sælgeren, som i forhold til køberen har bevisbyrden for, at køberens hovedformål med købet ikke var kendeligt for ham, eller for, at der foreligger andre omstændigheder, som bevirker, at købet falder uden for lovens forbrugerkøbsbegreb. Udvalget har fundet det nødvendigt med en klar bevisbyrderegel, dels fordi der ellers let vil kunne opstå tvivlsomme situationer, dels fordi en bevisbyrderegel i loven i høj grad må forventes at virke i retning af, at tvivlsomme situationer undgås. Det må formodes at blive sædvanligt i kreditkøbskontrakter direkte at angive, om det drejer sig om et forbrugerkøb. Selv om parterne ikke kan gøre lovens regler om forbrugerkøb uanvendelige ved i en kontrakt om et køb, som er omfattet af lovens definition af forbrugerkøb, at anføre, at købet er et ikke-forbrugerkøb, forventer udvalget ikke, at afgrænsningen af forbrugerkøb vil give anledning til større problemer i praksis. Såfremt det købte straks fra leveringen faktisk hovedsagelig anvendes i køberens erhvervsvirksomhed, må denne anses for afskåret fra at påberåbe sig reglerne om forbrugerkøb, selv om sælgeren ved købets indgåelse gik ud fra, at det drejede sig om et forbrugerkøb. Et oprindeligt forbrugerkøb skifter heller ikke i lovens forstand karakter, fordi det købte senere går over til at blive anvendt til erhvervsmæssigt formål.

Til nr. 2. Bestemmelsen vedrører kontokøb og fastsætter, hvornår et kontokøb har karakter af forbrugerkøb. Definitionerne i nr. 1 (»hvis købet ikke er et kontokøb«) og i nr. 2 (»hvis købet er et kontokøb«) svarer i vidt omfang til hinanden. Forskellen beror på kontokøbets særlige karakter, jfr. herved bemærkningerne til § 3. I definitionen i nr. 1 lægges der vægt på formålet med det konkrete køb, idet kreditten her aftales i forbindelse med køb af en bestemt ting. Ved kontokøb, hvor kreditten ikke på denne måde er knyttet til et bestemt køb, lægges der derimod vægt på det hovedsagelige formål med den kredit, der blev ydet ved indgåelsen af den i § 33 nævnte kontoaftale. På grundlag af omstændighederne ved kontoaftalens indgåelse afgøres det altså, om de kontokøb, der senere indgås i henhold til kontoaftalen, skal betragtes som forbrugerkøb. Der er tale om en helhedsafgørelse, således at enten er alle kontokøbene forbrugerkøb, eller også er ingen af dem det, og det er således uden betydning, hvilken opfattelse sælgeren måtte have i relation til det konkrete køb. Er et kontokøb efter den angivne definition et forbrugerkøb, finder herefter alle lovudkastets regler om forbrugerkøb anvendelse på købet. I praksis vil formentlig langt de fleste kontokøb være forbrugerkøb efter den angivne definition.

Løber en kontoaftale over et længere tidsrum, kan det tænkes, at kontohaveren efterhånden går over til at anvende den indrømmede kredit til et andet hovedformål end det oprindelige. Alligevel skifter kontoaftalen ikke karakter. Forelå der f. eks oprindelig aftale om en kredit som nævnt i nr. 2, må alle køb, der omfattes af kontoaftalen - uanset de indtrufne forandringer og den forløbne tid - anses som forbrugerkøb. Parterne kan dog med baggrund i de indtrufne forandringer aftale, at kontoaftalen fremover skal skifte karakter, ligesom de kan ophæve aftalen og indgå en ny.

Til § 5.

Til stk. 1. Bestemmelsen undtager helt *kortvarige kreditter* fra lovens område, idet loven, hvor købesummen skal være betalt senest 30 dage efter udløbet af den måned, i hvilken leveringen af det

købte finder sted, kun finder anvendelse, hvis der foreligger et køb med ejendomsforbehold eller et kontokøb. Udvalget finder, at der er mindre behov for at regulere den kortvarige og/eller mindre kredit. Det er herved taget i betragtning, at lovudkastet indeholder en række forskrifter, som det kan være besværligt for mindre erhvervsdrivende - der hovedsageligt yder den uformaliserede kredit - at iagttage, ligesom besværet ved iagttagelsen af lovens forskrifter kan være uforholdsmæssigt ved små og/eller kortvarige kreditter. Om *små kreditkøb* henvises der til § 6, stk. 1, og § 18, stk. 1, nr. 2.

Synspunktet er, at dagligdagens uformaliserede kreditkøb, der i første række må betragtes som en service fra sælgerens side, bør holdes uden for lovreguleringen. Det har heroverfor været fremhævet, at den kortvarige kredit ganske vist som regel ikke er forbundet med kreditomkostninger, men at der, hvor kreditten er forbundet med omkostninger - eller i hvert fald omkostninger over en vis størrelse - foreligger omstændigheder, som med en ikke ringe vægt taler for, at loven så bør gælde uanset kredittens korte varighed. Dette synspunkt er i udvalget særlig blevet fremhævet af Jørgen Christiansen, Federspiel og Lund Christiansen. Udvalget har dog alligevel fundet det forsvarligt generelt at undtage alle meget kortvarige kreditter fra lovreguleringen. Dette er bl.a. begrundet i praktiske retstekniske hensyn, idet der kan forekomme tilfælde med rabatter og lignende, hvor parterne kan være i tvivl om, hvorvidt der er tale om kreditomkostninger, ligesom der kan forekomme tilfælde, hvor den aftalte kreditomkostning har en rimelig funktion i retning af at tilskynde køberen til at betale hurtigt, f. eks. hvor tingen er leveret på et tidspunkt, hvor køberen ikke var hjemme. Hvor der betinges kreditomkostninger, er disse som regel også meget små. I øvrigt henvises der til en tilsvarende diskussion i den norske Betænkning om Kredittkjøp mv. (NOU 1977:12), p. 49.

Ved fastsættelsen af den tidsmæssige grænse for de kortvarige kreditter, der holdes uden for loven, har udvalget overvejet kriterierne »30 dage efter leveringen« eller »betaling senest 30 dage efter udløbet af den måned, i hvilken leveringen af det købte finder sted«. Begge betalingsbetingelser er meget udbredte. Når udvalget har valgt det sidstnævnte kriterium, skyldes det, at denne betalingsbetingelse i særlig grad fører til, at sædvanlige kortvarige kreditter undtages fra lovudkastets område. I daglig tale vil køb på de nævnte betalingsbetingelser i øvrigt ofte blive omtalt og af parterne opfattet som kontantkøb, hvilket i sig selv, da loven betegner sig som lov om køb på kredit, gør det ønskeligt at holde disse køb uden for lovens område. Om »levering« er sket, må afgøres efter købelovens regler (§§ 9-11). Er der oprindelig aftalt betaling senest 30 dage efter udløbet af den måned, i hvilken leveringen af det købte finder sted, men denne frist forlænges, inden leveringen har fundet sted, finder loven anvendelse. Forlænges kreditten derimod først efter leveringen, finder loven ikke anvendelse, jfr. herved bemærkningerne ovenfor til § 1, stk. 2. Forsøg på at omgå lovreguleringen ved at ændre kreditaftalen efter genstandens levering vil kunne rammes af almindelige omgåelsesbetragtninger.

Kreditor har bevisbyrden for, at der er aftalt så kort en kredittid, at loven ikke finder anvendelse, jfr. § 40. Bevisbyrdereglen har ikke mindst betydning, hvor der er tale om en ubestemt kredittid, idet kreditor da må bevise, at den ubestemte kredittid dog ikke gik ud over de i § 5, stk. 1, nævnte 30 dage. Herom henvises til bemærkningerne til § 40 (p. 117).

Da det kun har været tanken at undtage dagliglivets almindelige uformaliserede kredit fra lovreguleringen, er køb med ejendomsforbehold og kontokøb ikke undtaget. Det er i øvrigt også usædvanligt ved disse kreditkøbsformer at aftale så kort en kredittid som fastsat i § 5. Når kontokøb generelt uden hensyn til kredittiden er omfatet af loven, skyldes det også ønsket om at gøre § 35 om køberens ansvar for køb på grundlag af legitimationen (kontokort eller kreditkort) anvendelig på alle kontokøb. Hvor der hverken betinges kreditomkostninger af kontokøberen eller udstedes kontokort, får det forhold, at kontokøb ikke er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i § 5, stk. 1, i øvrigt kun den betydning, at de almindelige bestemmelser i lovudkastets kap. II finder anvendelse.

Til stk. 2. Den gældende afbetalingslov har ofte været kritiseret, fordi den - selv om den har karakter af social beskyttelseslov - omfatter alle afbetalingskøb uanset købets størrelse, og hvem køberen er, jfr. f. eks. E. Suenson, Juristen 1972, p. 90 f., og 1974, p. 304, Ole Lando, Advokatbladet 1972, p. 138, H. Fischer-Møller U 1972 B, p. 69 ff, J.-U. Kofoed Hansen, Juristen 1973, p. 409 ff. og Thøger Nielsen U 1977 B, p. 258. En tilsvarende kritik er fremført vedrørende leasing, hvorom der henvises til bemærkningerne til § 2, stk. 2 (p.59).

Udvalget finder, at der ved mindre erhvervsdrivendes køb i betydeligt omfang gør sig samme hensyn gældende som ved forbrugerkøb. Derimod

er der næppe behov for at tvinge det store erhvervslivs køb ind under lovreguleringen. Dette kunne tale for lovgivningsmæssigt at skabe en sondring mellem »store« og »små« erhvervsdrivende.

I visse andre relationer foretages en sådan sondring, men da efter vidt forskellige kriterier. F. eks. er det i lov om merværdiafgift omsætningens størrelse, der er afgørende, idet der kun skal betales »moms«, hvis omsætningen overstiger 5.000 kr. Dagpengeloven lægger derimod vægt på virksomhedens samlede årlige lønudgift, jfr. nærmere bekendtgørelse nr. 130 af 19. marts 1976. Når man statistisk sondrer mellem industri og håndværk, bygger sondringen hovedsagelig på antallet af heltidsbeskæftigede på årsbasis.

Det er klart, at ingen af de her nævnte sondringer er egnede som kriterier i den foreliggende sammenhæng. Udvalget finder det i det hele taget ikke muligt i lovudkastet at foretage en relevant sondring mellem »store« og »små« erhvervsdrivende. En eventuel sondring kompliceres også af, at der formentlig også bør tages hensyn til købenes størrelse. Udvalget foreslår derfor som udgangspunkt, at lovudkastet bør omfatte alle kreditkøb. I betragtning af, at sigtet med lovudkastet hovedsagelig er at beskytte kreditkøberne ved forbrugerkøb, har udvalget dog fundet, at udgangspunktet bør modificeres.

Det foreslås derfor, at loven ikke skal gælde for erhvervsdrivendes køb til videresalg eller af materialer, der indgår i virksomhedens produktion. Andre modifikationer følger af § 5, stk. 1, om kortvarige kreditter og af § 39 om parternes adgang til ved visse større køb af erhvervsløsøre at aftale, at loven ikke skal gælde for købet.

Der har i udvalget været enighed om, at lovudkastet måtte indeholde en særregel for erhvervsdrivendes køb til videresalg eller af materialer, der indgår i virksomhedens produktion. Flere muligheder har været overvejet. Udvalget har således overvejet - jfr. herved § 39 - at foreslå, at disse køb var omfattet af loven, medmindre parterne aftalte andet. En anden mulighed var, at købene ikke var omfattet af loven, medmindre parterne aftalte, at loven skulle finde anvendelse. Udvalget er imidlertid endt med at foreslå, at de nævnte køb generelt holdes uden for lovreguleringen. Dette skyldes, at udvalget har skønnet, at der kun er et begrænset behov for lovregulering på dette område, ligesom de pågældende køb efter det for udvalget oplyste ofte i praksis gennemføres på en måde, der gør det vanskeligt at opfylde en række af lovudkastets bestemmelser, navnlig § 6. Alternativet til udvalgets forslag er som nævnt en bestemmelse, der giver parterne adgang til at aftale, om loven skal finde anvendelse. Når udvalget ikke har valgt dette alternativ, skyldes det også, at det har været opfattelsen i udvalget, at en sådan bestemmelse nogenlunde generelt ville føre til, at parterne aftalte, at loven ikke skulle anvendes.

Ved de køb med ejendomsforbehold, der omfattes af den foreslåede bestemmelse, vil der som oftest foreligge kreditkonsignation, eller ejendomsforholdet vil angå de såkaldte »kontraktsvin«. Kreditkonsignation er ikke omfattet af den gældende afbetalingslov, da denne kræver, at betalingen skal erlægges i afdrag. Lovudkastets § 5, stk. 2, bevirker, at kreditkonsignation fortsat ikke er lovreguleret. Bestemmelsen bevirker også, at de hyppigt forekommende aftaler mellem slagterier og landmænd om »kontraktsvin« er undtaget fra lovudkastet.

»Materialer« omfatter alle former for råvarer og halvfabrikata, men derimod f. eks. ikke maskiner o. lign., der er omfattet af begrebet »erhvervsløsøre« i § 39, stk. 1.

Det er en betingelse, at købet ikke er et forbrugerkøb, og at sælgeren har grund til at tro, at det drejer sig om en erhvervsdrivendes køb til videresalg, eller af materialer, der indgår i virksomhedens produktion. Det bemærkes herved, at der kan være løsøreting, som kan bruges både til de anførte erhvervsmæssige formål og til private formål. Det afgørende må derfor være, hvad sælgeren ved købets indgåelse havde grund til at tro i denne henseende.

Efter § 40 er det kreditgiveren, som har bevisbyrden for, at et køb ikke er omfattet af loven. Der henvises til bemærkningerne til § 40 (p. 117).

De her nævnte problemer vedrørende sælgerens subjektive forhold er analoge med problemerne om, hvorvidt et køb er forbrugerkøb. Der henvises derfor også til bemærkningerne til § 4, stk. 2 (p.60).

Kapitel II

Almindelige bestemmelser.

Medmindre andet er fastsat i de enkelte bestemmelser, finder reglerne i lovudkastets kapitel II (§§ 6-17) anvendelse på alle kreditkøb, der er omfattet af loven. For så vidt angår de almindeligste former for kreditkøb - køb med ejendomsforbehold og kontokøb - er der derudover foreslået særregler i kapitlerne III og IV.

I ikke ringe omfang omfatter kapitlet regler, der i dag findes i afbetalingsloven. Dette er udtryk for udvalgets bestræbelser i retning af at udstrække

den beskyttelse, lovgivningen i dag yder købere, der er omfattet af afbetalingsloven, til også at omfatte andre kreditkøbere.

Til § 6.

Bestemmelsen pålægger sælgeren at give køberen en række oplysninger om den tilbudte kredit, kreditomkostningerne og vilkårene for kredittilbuddet. Køberen får herved mulighed for at vurdere, om han skal benytte sig af kredittilbuddet, ligesom han kan drage sammenligninger mellem forskellige kredittilbud. At køberen har mulighed herfor, er af særlig betydning på de stadier af overvejelserne om købet, som ligger forud for selve indgåelsen af købet. Dette er baggrunden for, at udvalgets flertal ovenfor p. 36 har henstillet til handelsministeren at overveje, om det vil være muligt ved en revision af loven om mærkning og skiltning med pris m. v. at tilvejebringe en mere generel sikring af, at der allerede ved markedsføringen gives forbrugerne fyldestgørende oplysninger om kreditvilkår og kreditomkostninger.

§ 6 omfatter ikke kontokøb, idet der om kontokøb er fastsat særlige regler i § 33.

Oplysningerne skal kun gives, hvis sælgeren er erhvervsdrivende, og salget er et led i dennes erhverv. Selv om kredittenfinansieres af en tredjemand efter forudgående aftale med sælgeren, jfr. § 1, stk. 2, nr. 2, er det efter lovudkastet sælgeren, der har oplysningspligten. Financieren vil imidlertid være interesseret i, at sælgeren overholder denne, da en tilsidesættelse kan afføde indsigelser og krav, der også kan gøres gældende over for ham, jfr. § 12. Hvor der således foreligger et oprindeligt »trepartsforhold«, må det derfor antages, at spørgsmålet om oplysningspligten efter § 6 vil indgå i forhandlingerne mellem sælgeren og financieren, der vil sikre sig, at pligten iagttages. Sælgeren kan overlade det til andre - herunder financieren - på hans vegne at give de krævede oplysninger.

Tilsidesættelse af pligterne efter § 6 er civilretligt sanktioneret i § 38 og for så vidt angår køb med ejendomsforbehold tillige i § 21. Der kan endvidere i ganske særlige tilfælde blive tale om straf efter § 41 og om frakendelse af retten til erhvervsmæssigt at drive virksomhed med salg på kredit, jfr. § 42. Herom henvises til bemærkningerne til disse bestemmelser.

Aftaler om kreditkøb indgås som regel skriftligt. Det er imidlertid i overensstemmelse med dansk retstradition vedrørende formkrav ikke foreskrevet, at aftaler skal være skriftlige, idet mundtlige aftaler, der kan bevises, er lige så bindende. Lovudkastet ændrer ikke denne retstilstand i princippet, idet det ikke kræves i stk. 2, at der skal oprettes en skriftlig kontrakt. Der kræves alene, at en række oplysninger skal gives af sælgeren i skriftlig form, hvilket kan ske enten i købekontrakten, hvis en sådan oprettes, eller i et andet dokument. I begge tilfælde kræves køberens underskrift, og køberen skal have en genpart af kontrakten eller dokumentet, der indeholder de foreskrevne oplysninger. Ved postordresalg er det praktisk umuligt at overholde genpartskravet ved aftalens indgåelse. Udvalget forudsætter imidlertid, at der ved postordresalg gennemføres en fortrydelsesret, og finder det i så fald tilstrækkeligt, at genparten tilsendes køberen samtidig med varen eller i hvert fald i rimelig tid inden fortrydelsesfristens udløb. Regler herom vil kunne fastsættes af justitsministeren i medfør af § 37, stk. 5. Efter det for udvalget oplyste forekommer der områder inden for industrisektoren, hvor det er helt sædvanligt, at der ved køb på kredit ikke kræves underskrift fra køberen i anledning af aftalens indgåelse, idet der alene foreligger en ordrebekræftelse fra sælgeren. Under henvisning hertil har ét medlem, Arendorff, ønsket fastsat undtagelser fra de foreslåede formkrav i § 6, stk. 2. Udvalgets øvrige medlemmer har fundet det tilstrækkeligt, at justitsministeren har hjemmel til at fastsætte undtagelser i medfør af § 37, stk. 5, hvorved bemærkes, at evt. undtagelser formentlig bedre kan fastsættes administrativt af justitsministeren på grundlag af et oplæg fra en berørt interesseorganisation end i selve loven.

I medfør af § 37, stk. 2, kan justitsministeren fastsætte regler om, at kontrakten eller dokumentet skal være påtrykt en af justitsministeren udfærdiget vejledning om køberens retsstilling. Købekontrakter udfærdiges af praktiske grunde i vidt omfang på standardblanketter, men dette er ikke påbudt, og udvalget har - selv om det finder det ønskeligt, at de implicerede organisationer i fællesskab udarbejder anvendelige standardblanketter - ikke fundet tilstrækkelig anledning til at foreslå, at justitsministeren bemyndiges til at godkende sådanne blanketter.

De i § 6, stk. 1, nævnte oplysninger skal som nævnt gives køberen skriftligt. Da dette kan være byrdefuldt, især for mindre handlende, har udvalget ment at burde gøre undtagelse, for så vidt angår små køb. Det foreslås derfor, at oplysningerne ikke skal gives, hvis kreditkøbsprisen ikke overstiger 500 kr. Et medlem (Federspiel) har dog fremhævet, at der også ved små kreditkøb kan løbe relativt store kreditomkostninger på, hvorfor

der i sådanne tilfælde for så vidt kunne være behov for at få de i stk. 1 nævnte oplysninger.

Beløbsgrænsen betyder ikke, at små køb ikke er omfattet af loven, men alene, at visse af lovens bestemmelser ikke finder anvendelse på disse små køb, jfr. herved også § 18, stk. 1, nr. 2, om køb med ejendomsforbehold, og bemærkningerne til § 3 om lovens forhold til kortvarige og/eller små kreditter. Det bemærkes, at beløbsgrænsen ikke gælder i relation til oplysning om evt. fortrydelsesret, jfr. § 7 (alternativ A).

Forsøg på at komme udenom § 6 ved at opsplitte et køb, der naturligt udgør et hele, i flere dele, der alle ligger under 500 kr.'s grænsen, må rammes af omgåelsesbetragtninger. Der vil derimod ikke være noget til hinder for, at flere små køb sammenkobles, således at 500 kr.'s grænsen passeres, og § 6 derfor skal iagttages.

Om ajourføring af beløbsgrænsen henvises der **til** § 37, stk. 1.

De oplysninger, der i henhold til stk. 1 skal gives køberen, er oplysninger, som skønnes særlig relevante for køberen i relation til de beslutninger, som han skal træffe i forbindelse med købet.

Køberen skal (1) have oplyst *kontantprisen,* hvorved forstås den pris, for hvilken sælgeren ved aftalens indgåelse vil sælge mod kontant betaling, jfr. den gældende afbetalingslovs § 4, stk. 2. Kontantprisen omfatter evt. skatter og afgifter, herunder merværdiafgift, hvilket bl. a. har betydning i relation til udbetalingsreglerne i § 19. Det er prisen ved aftalens indgåelse, der er afgørende. Er rabatter eller afslag sædvanlige eller kurante ved kontantkøb, må disse fratrækkes, inden kontantprisen foreligger. Det afgørende er, om rabatten eller afslaget er sædvanlig eller kurant. Er rabatten eller afslaget forskelligt ved salg af den pågældende vare, må den gennemsnitlige rabat eller det gennemsnitlige afslag fratrækkes, således at kontantprisen bliver den pris, sælgeren gennemsnitligt opnår ved kontantsalg af den pågældende vare. Sælgerens sædvanlige kontantpris må lægges til grund, selv om han i særlige tilfælde giver rabat eller en særlig høj rabat, f. eks. til de ansatte i virksomheden eller ved meget store køb. Dette gælder dog ikke, hvis betingelserne for denne særlige rabat konkret foreligger opfyldt.

Om retsstillingen, når kontantprisen ikke er angivet, henvises der til § 38, stk. 1.

(2) *Kreditomkostningerne angivet som et beløb,* dvs. den samlede sum af alle renter og andre tillæg til kontantprisen, som køberen skal betale. Er renten variabel, jfr. herved § 17, kan beløbet ikke på forhånd angives nøjagtigt, idet det da kun kan angives på grundlag af den aktuelle rentesats.

Har køberen efter aftalen pligt til at holde det købte forsikret, indtil købet er helt afviklet, kan forsikringspræmien - hvis køberen ellers ikke ville have forsikret det købte - siges at være en kreditomkostning, men under hensyn til vanskeligheden ved at afgøre, om køberen ellers ville have forsikret det købte, og ved allerede ved købets indgåelse at klarlægge, hvad forsikringspræmien vil andrage, har udvalget ikke fundet, at forsikringspræmien skal medtages under kreditomkostningerne, når det er køberen selv, der skal tegne forsikringen og sørge for præmiens betaling, cfr. derimod hvis sælgeren selv tegner forsikringen og sørger for præmiens betaling med regres til køberen.

Der tages kun hensyn til de omkostninger, som køberen skal betale ved en normal afvikling af købet. De omkostninger - f. eks. morarenter, incassoomkostninger, sagsomkostninger og omkostninger ved fogedforretninger - køberen vil blive belastet med i tilfælde af misligholdelse, kan ikke angives ved købsaftalens indgåelse. I øvrigt findes der faste regler for sådanne misligholdelsesomkostninger.

Kreditomkostningerne angivet som et beløb kan også udtrykkes som forskellen mellem kreditkøbsprisen (3) og kontantprisen (1) og er formentlig en af de væsentligste oplysninger for køberen, når han skal vurdere, hvor dyr kreditten er.

Ikke mindst pligten til at oplyse kreditomkostningernes samlede størrelse forventes at ville medvirke til at sikre, at disse ikke bliver urimeligt store.

Sælgeren skal (3) oplyse *kreditkøbsprisen,* hvorved forstås den samlede købesum ved betaling i afdrag eller ved udløbet af kredittiden, herunder alle renter og andre tillæg til kontantprisen, som køberen skal betale. Kreditkøbsprisen kan også udtrykkes som summen af kontantprisen (1) og kreditomkostningerne (2).

Renterne indgår i kreditkøbsprisen, jfr. også foran under (2) vedrørende kreditomkostningerne. Det gælder imidlertid generelt, jfr. udkastets § 17, at hvor lovudkastet kræver oplysninger om renten, er dette ikke til hinder for, at parterne aftaler en variabel rente, når denne blot er sat i forhold til noget fast konstaterbart, som f. eks. den officielle diskonto eller et bestemt pengeinstituts indlånsrente ved et bestemt angivet opsigelsesvarsel. Er renten variabel, er det rentebeløbet beregnet efter den aktuelle rentesats, der skal indgå i kreditkøbsprisen. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 17 (p. 84).

I den gældende afbetalingslovs § 1, stk. 3, defineres afbetalingsprisen som summen af de afdrag, som køberen i henhold til aftalen skal erlægge. Det må fremhæves, at lovudkastets definition af kreditkøbsprisen afviger fra afbetalingslovens definition af afbetalingsprisen, idet man i afbetalingsprisen ikke medregner bagud faldende renter, jfr. Torben Jensen, Afbetaling (1970), p. 419-20, og U 1976.190 V. Ved store dele af afbetalingshandelen bruges netop bagud faldende renter. Dette gælder ikke mindst inden for automobilbranchen, hvor afbetalingskontrakter med bagud faldende renter beregnet på grundlag af Danmarks Automobil-Forhandler-Forenings finansieringstabeller er helt sædvanlige.

Endvidere skal (4) oplyses *udbetalingen,* der er det beløb, som køberen skal betale inden det købtes overgivelse til ham. Selv om definitionen bruger ordet »beløb«, er det dog ingen betingelse, at udbetalingen erlægges i rede penge, jfr. herved praksis vedrørende udbetaling i henhold til afbetalingslovens § 1, stk. 4. Præsteres udbetalingen i andet end penge, skal værdien af udbetalingen blot kunne fastsættes i penge. Ved forbrugeres køb med ejendomsforbehold har det betydning, hvordan udbetalingen tilvejebringes, jfr. § 19, stk. 2.

(5) *Skyldbeløbet* er kreditkøbsprisen (3) med fradrag af udbetalingen (4), og angiver, hvad køberen ved købekontraktens oprettelse skylder i henhold til denne.

(6) *Sælgeren skal oplyse de enkelte ydelser, disses antal og forfaldstid.*

De angivne oplysninger svarer stort set til, hvad der kræves i den gældende afbetalingslovs § 10, stk. 1, nr. 2. Formålet med bestemmelsen er at give køberen mulighed for at overskue, dels hvor længe hans forpligtelse efter købekontrakten vil vare, dels hvor store hans løbende forpligtelser vil være. Det må herved bemærkes, at det sædvanligvis også vil være i kreditors interesse, at de pågældende oplysninger gives.

»Ydelser« omfatter både afdrag og kreditomkostninger opgivet som et samlet beløb. Dette betyder, at også det samlede kreditomkostningsbeløb skal fordeles på de enkelte ydelser. Opereres der med en variabel rente, jfr. herved § 17 og bemærkningerne til denne bestemmelse, kan de enkelte ydelser naturligvis ikke på forhånd angives helt nøjagtigt. Ydelserne må da angives på grundlag af renten på tidspunktet for oplysningerne med angivelse af, hvorledes renten er variabel og med pointering af, at de opgivne ydelsers størrelse som følge heraf vil variere.

Til § 7.

Fortrydelsesret. I dansk ret er det et grundlæggende princip, at løfter og aftaler er bindende. I tiden efter Den anden Verdenskrig har forbrugerbevægelsen imidlertid i Danmark som i andre lande med stadig større kraft talt for indførelse af fortrydelsesret (ret til at »træde tilbage fra købet«) ved aftaler om køb. Spørgsmålet blev allerede berørt i betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 21, i relation til agentsalg af bøger. Siden har spørgsmålet været rejst flere gange både i folketinget og i betænkninger, navnlig Betænkning om indførelse af adgang for en køber til at træde tilbage fra aftaler m. v. indgået på bopælen (nr. 585/1970) og i forbrugerkommissionens betænkning III (nr. 738/1975), p. 28-33. Den første betænkning gik imod en almindelig fortrydelsesret. I forbrugerkommissionen var der 12 medlemmer, der gik ind for fortrydelsesret ved almindelige løsørekøb, mens 13 gik imod. Forbrugerkommissionen henskød specielt til kreditkøbsudvalget at tage stilling til det særlige spørgsmål om adgangen til at træde tilbage fra køb på kredit.

I dørsalgslovforslaget er der på grundlag af forslag fremsat i forbrugerkommissionens betænkning III medtaget regler om fortrydelsesret ved dørsalg m. v. og postordresalg. Reglerne er i nogen grad forskellige ved de to salgsformer.

Ved andre salgsformer er forholdet det, at mange handlende i stigende omfang pr. kulance indrømmer køberne fortrydelsesret. Der har i kreditkøbsudvalget været enighed om, at argumentationen for indførelse af fortrydelsesret har forskellig vægt ved de forskellige købsformer. Fortrydelsesretten er særlig begrundet ved dørsalg og postordresalg. Også ved kreditkøb kan der anføres særlige argumenter til støtte for en fortrydelsesret, navnlig at køberen, fordi han ikke straks skal betale hele købesummen, er særlig udsat for at komme til at foretage køb, som han ikke i forvejen har overvejet tilstrækkeligt, og som han derfor kort tid efter fortryder. Der er da også i en række lande gennemført regler om fortrydelsesret i forbindelse med visse forbrugerkreditkøb*.

*) Det mindretal, der går ind for alternativ B, jfr. nedenfor, påpeger i denne forbindelse, at der ev indført fortrydelsesret ved visse kreditkøb i Schweiz, og at mere almindelige regler om fortrydelsesret ved forbrugerkreditaftaler, herunder forbrugerkreditkøb, er gennemført i Frankrig ved en lov af 10. januar 1978. De henviser i øvrigt til gennemgangen under fremmed ret.

Det har imidlertid ikke været muligt at opnå enighed i udvalget om, hvilke regler der bør foreslås om fortrydelsesret i forbindelse med kreditkøb. Der fremsættes derfor alternative forslag.

Alternativ A, der kan betegnes som en slags »markedsføringsregel« vedrørende fortrydelsesret, støttes af 7 medlemmer (Arendorff, Frede Christensen, Hommel, Torben Jensen, Unmack Larsen, Svend Petersen og Pontoppidan).

Alternativ B, der er en deklaratorisk regel om fortrydelsesret, der helt eller delvist kan fraviges ved parternes aftale, støttes af 4 medlemmer (Jørstiansen, Lund Christiansen, Federspiel og Florie).

Udvalget har overvejet andre forslag end de netop nævnte. I forbindelse hermed har to medlemmer (Jørgen Christiansen og Federspiel) tilkendegivet, at de principielt ville foretrække en ufravigelig fortrydelsesret; subsidiært en deklaratorisk fortrydelsesret, hvis indhold fastsættes i loven, således at parterne alene kan aftale, at fortrydelsesretten ikke skal gælde, men ikke, at der skal gælde en fortrydelsesret af et andet indhold end det i loven fastsatte. Efter omstændighederne har de dog som en kompromismulighed kunnet gå ind for det nævnte alternativ B.

Til alternativ A. Dette forslag indebærer alene, at sælgeren i købekontrakten eller andet særligt dokument, jfr. herved § 6, stk. 2, skal oplyse, om køberen har adgang til at træde tilbage fra købet, eller om dette ikke er tilfældet. Der skal altså altid gives oplysning om fortrydelsesretten; enten positivt om, at der består fortrydelsesret, eller negativt om, at der ikke består fortrydelsesret. Oplysningerne skal dog kun gives ved forbrugerkøb, men skal så til gengæld altid gives uanset købets størrelse. Der er ikke fundet behov for at foreslå indført tilsvarende regler om fortrydelsesret ved køb, der Ikke er forbrugerkøb.

Består der fortrydelsesret ved forbrugerkøb, skal sælgeren ifølge stk. 2 oplyse hovedpunkterne vedrørende indholdet af denne fortrydelsesret, idet oplysningen om, at der er fortrydelsesret for køberen, ellers kun er af begrænset værdi. Netop fordi hovedindholdet af en eventuel fortrydelsesret skal oplyses, vil det være lettere for sælgeren at oplyse, at der ikke består fortrydelsesret. Dette kan rumme en fare for fortrydelsesretten, som dog på grund af konkurrencen mellem de handlende næppe er særlig stor.

Om kontokøb henvises der til § 33, stk. 2.

Alternativ A er mindre vidtgående end alternativ B. Udvalgets flertal, der har foretrukket alternativ A, har navnlig lagt vægt på, at en kommende dørsalgslov - jfr. herved det i folketingssamlingen 1977/78 fremsatte dørsalgslovforslag - kan forventes at ville indføre fortrydelsesret ved de kreditkøbsformer, hvor dette er stærkest begrundet, nemlig ved dørsalg og postordresalg. Ved almindelige kreditkøb er der næppe noget større behov for en fortrydelsesret, og det vil i hvert fald ikke være rimeligt ved sådanne køb at indføre så vidtgående regler om fortrydelsesret, som det er foreslået vedrørende dørsalg og postordresalg. Hvis man ville indføre deklaratoriske eller præceptive regler om fortrydelsesret ved kreditkøb og måske senere tillige ved almindelige køb, ville retstilstanden derfor blive uoverskuelig, idet man i så fald måtte operere med flere forskellige sæt regler om fortrydelsesret (dørsalg, postordresalg, kreditkøb og almindelige køb). På den anden side er det klart, at sælgeren har adgang til at indrømme køberen fortrydelsesret. Ved at overlade det til sælgerne selv at bestemme, om de vil indrømme køberne fortrydelsesret, og i bekræftende fald i hvilket omfang, får man den smidigste ordning, der kan tilpasses de enkelte branchers og de enkelte handlendes særlige forhold. Dette er ikke mindst ønskeligt på indeværende tidspunkt af retsudviklingen. Ved at kræve, at sælgeren skriftligt skal oplyse, om køberen har fortrydelsesret, fremmes den igangværende udvikling i retning af, at sælgerne i større og større omfang »frivilligt« indrømmer køberne fortrydelsesret, idet spørgsmålet om fortrydelsesret da endnu klarere, end tilfældet er i dag, vil indgå i den almindelige konkurrence mellem de handlende.

Endvidere har spørgsmålet om fortrydelsesret sammenhæng med spørgsmålet om kreditkøbenes finansiering. En stor del af kreditkøbene finansieres af tredjemand, f. eks. gennem diskontering af købekontrakter. Det er uden videre klart, at det i det tidsinterval, køberen har mulighed for at træde tilbage fra købet, kan være vanskeligt at få købekontrakten diskonteret.

Da der ikke består fortrydelsesret ved almindelige kontantkøb, og der heller ikke er aktuelle planer om indførelse af en sådan, kan indførelse af regler om fortrydelsesret ved kreditkøb føre til en forskelsbehandling af kreditkøberne og kontantkøberne, idet fortrydelsesretten da kan virke som en diskriminering af kontantkøberne. Dette problem er naturligvis størst, hvis der indføres en præceptiv fortrydelsesret, idet det må formodes, at sælgerne i højere grad vil bestræbe sig på at tilstå kreditkøberne og kontantkøberne samme fortrydelsesret, hvis der alene gennemføres en »markedsføringsregel« vedr. fortrydelsesret.

Grov eller oftere gentagne overtrædelser af bestemmelsen kan straffes, jfr. § 41, stk. 2. I ganske særlige tilfælde kan retten til at drive virksomhed med salg på kredit tillige frakendes, jfr. § 42.

Det må bemærkes, at køberen i tilfælde af sælgerens misligholdelse uafhængigt af eventuelle regler om fortrydelsesret kan påberåbe sig de almindelige regler om sælgerens misligholdelse (hæve, kræve erstatning eller forholdsmæssigt afslag og i visse tilfælde kræve mangler afhjulpet). De almindelige formueretlige regler kan også give køberen *afbestillingsret* i et vist omfang. I andre tilfælde fører de til en lempelig opgørelse af sælgerens erstatningskrav, når køberen ikke vil vedstå handelen, jfr. i det hele Preben Lyngsø, Afbestillingsret (1971).

Stk. 2 kræver som nævnt, at sælgeren, hvis køberen har fortrydelsesret, ved købets indgåelse på den i § 6, stk. 2, angivne måde skriftligt skal oplyse køberen om fortrydelsesrettens indhold, idet der skal gives oplysning om mindst 4 hovedpunkter vedrørende fortrydelsesretten. Oplysningerne skal gives uanset kreditkøbsprisens størrelse.

Sigtet med disse oplysninger er, da fortrydelsesretten i sig selv er et diffust begreb, at hindre konflikter ved, at det fra købets indgåelse bliver klarlagt mellem parterne, hvilken fortrydelsesret der konkret foreligger.

Køberen skal (1) have oplyst, fra hvilket tidspunkt fortrydelsesretten løber. Dette vil i praksis navnlig være spørgsmålet, om fortrydelsesretten løber fra købeaftalens indgåelse eller først fra et senere tidspunkt (som regel leveringen). Køberen skal endvidere have oplyst, hvor længe han kan benytte sig af fortrydelsesretten.

Køberen skal (2) have oplysning om, hvilken fremgangsmåde han skal anvende, hvis han vil gøre fortrydelsesretten gældende. Der kan f. eks. være spørgsmål, om køberens meddelelse skal gives skriftligt, til hvem og til hvilken adresse. Der kan også her være spørgsmål, om køberen selv skal sørge for at tilbagelevere det købte til sælgeren, eller denne efter køberens meddelelse selv skal hente det solgte.

Køberen skal (3) have oplysning om, hvorvidt der for ham er omkostninger forbundet med at træde tilbage fra købet. Er der intet oplyst om dette spørgsmål, må retsstillingen være den, at sælgeren ikke kan kræve omkostninger eller andet betalt af køberen. Omkostninger må forstås i vid forstand. Det kan være forsendelsesomkostninger i forbindelse med tilbageleveringen af det købte, men det kan også være en forud stipuleret procent af f. eks. kreditkøbsprisen, således at køberen måske til dækning af sælgerens omkostninger ved eftersyn og klargøring af den tilbageleverede salgsgenstand skal betale en mindre procentdel af kreditkøbsprisen, hvis han træder tilbage fra købet.

Køberen skal (4) have oplyst eventuelle begrænsninger i fortrydelsesretten. Der tænkes herved på den situation, at en handlende har almindelige regler for fortrydelsesret, men disse dog ikke gælder i særlige situationer. Disse særlige situationer skal da udtrykkelig være angivet. Det kan f. eks. være, at fortrydelsesretten ikke gælder med hensyn til udsalgsvarer eller varer, der efter køberens bestilling særlig er tilpasset dennes behov, ligesom det kan være tilfældet med hensyn til varer, der sælges på auktion.

Der vil også typisk være begrænsninger, der går på den stand eller mængde, det købte skal tilbageleveres i, f. eks. således at det er en betingelse for at træde tilbage fra købet, at det købte tilbageleveres i væsentlig uforandret og uformindsket stand.

Til alternativ B. Bestemmelsen, som et mindretal i udvalget går ind for, indeholder en nærmere angiven deklaratorisk fortrydelsesret. Som alternativ A gælder alternativ B kun ved forbrugerkøb.

Det mindretal, der er gået ind for alternativ B, har generelt vurderet fordele og ulemper ved en fortrydelsesret noget anderledes end udvalgets flertal, hvorved bemærkes, at alternativ B må betragtes som et mere vidtgående forslag end alternativ A. De har lagt betydelig vægt på, at alternativ B i vidt omfang må antages at svare til den fortrydelsesret, som mange handlende allerede i dag frivilligt indrømmer køberne. De har endvidere fundet, at det vil være lettere for de forskellige organisationer og interessesammenslutninger at gennemføre et oplysningsarbejde vedrørende en deklaratorisk fortrydelsesret end vedrørende en »markedsføringsregel« om fortrydelsesret.

Mindretallet har herudover bemærket:

Som fremhævet i Forbrugerkommissionen er det ikke mindst af sociale grunde at foretrække, at forbrugeren får mulighed for at komme ud af et kreditkøb omgående, fremfor at han i løbet af forholdsvis kort tid misligholder sin betalingsforpligtelse. En markedsføringsregel tvinger forbrugeren til på forhånd at skaffe sig overblik over det utal af forskellige regler, de forskellige forretninger måtte opstille vedrørende fortrydelsesadgangen. Hvad den fortrydelsesret, som mange handlende i dag frivilligt indrømmer køberne, angår, er der f. eks. ganske betydelige forskelle på, inden for hvilken frist fortrydelsesretten skal udnyttes. Dette er i høj grad med til at gøre retstilstanden uoverskuelig for forbrugerne, og markeds-

foringsreglen vil ikke bidrage til en afklaring i så henseende, mens den deklaratoriske regel må antages at bidrage til, at fristen bliver stort set ens i alle tilfælde. Markedsføringsreglen overlader det til de erhvervsdrivende selv at regulere spørgsmålet om fortrydelsesret, og herved får man, som anført til støtte for alternativ A, den for erhvervslivet smidigste ordning, der kan tilpasses de enkelte branchers og de enkelte handlendes særlige forhold, men dette er i klar modstrid med forbrugernes interesse, da disse alene vil være i stand til at udnytte en enkel og klar regel om fortrydelsesret. Der er ingen grund til at antage, at en deklaratorisk fortrydelsesret i kreditkøb i højere grad end markedsforingsreglen skulle føre til en diskrimination af kontantkoberne i forhold til kreditkøberne.

Hertil kommer, at der i kreditkøb i forhold til kontantkøb ikke i selve købsøjeblikket stilles så store krav til køberens økonomiske formåen. Ofte er udbetalingen for endog relativt kostbare forbrugsgoder meget lille. Der vil derfor ikke være noget forhold imellem det gode, man får stillet til rådighed, og det, man i øjeblikket må yde til gengæld. I forhold til kontantkøb er der derfor tale om, at købspresset på forbrugeren øges betydeligt, hvilket kan resultere i impulskøb. Først efterfølgende vil de langsigtede konsekvenser for forbrugerens økonomi give anledning til overvejelser, som kan medføre, at forbrugeren fortryder købet.

Endelig må det tages i betragtning, at det som regel er kostbare ting, der købes på kredit. Derfor bliver forbrugerens økonomiske forpligtelser store og langvarige. Det synes derfor i særlig grad rimeligt, at forbrugeren her har gode muligheder for at overveje sit køb.

Parterne kan efter den foreslåede bestemmelse aftale, at køberen ikke skal have adgang til at træde tilbage fra kobet. Parterne kan også aftale det mindre (»I det omfang parterne ikke har aftalt andet«), at køberen skal have en mindre vidtgående fortrydelsesret end angivet i stk. 3-5. Parterne kan naturligvis også omvendt aftale, at køberen skal skal have en mere vidtgående fortrydelsesret. Det må dog efter mindretallets opfattelse forventes, at fortrydelsesretten i praksis som regel vil få det i stk. 3-5 angivne indhold. At fortrydelsesretten sædvanligvis vil have samme indhold hos de forskellige handlende, har betydning i det almindelige oplysningsarbejde vedrørende fortrydelsesretten.

Fortrydelsesretten gælder også ved kontokøb, se herved bemærkningerne til § 33, stk. 2, p. 107.

Til stk. 2. Bestemmelsen angiver to undtagelser fra den almindelige fortrydelsesret, idet der dog ikke er noget til hinder for, at det aftales, at køberen også her skal have fortrydelsesret. Udvalget har overvejet også generelt at undtage udsalgsvarer, men har under hensyn dels til, at der er tale om en deklaratorisk fortrydelsesret, dels til, at adskillige handlende i praksis indrømmer fortrydelsesret vedrørende udsalgsvarer, ikke fundet en sådan undtagelse tilstrækkelig begrundet.

Nr. /, der helt svarer til dørsalgslovforslagets § 5, stk. 3, nr. 1, vedrører tilfælde, hvor varen skal fremstilles eller tilpasses efter køberens særlige behov (bestillingskøb). I disse tilfælde er der grund til at formode, at en aftale er særlig overvejet fra forbrugerens side, når han først har anmodet om måltagning m. v., således at behovet for en fortrydelsesret her er mindre. Dertil kommer, at det i disse tilfælde vil være særlig byrdefuldt for sælgeren, hvis køberen træder tilbage fra købet. En fortrydelsesret ville formentlig også ofte resultere i, at sælgeren ikke ville påbegynde fremstillingen eller tilpasningen før fortrydelsesfristens udløb, hvilket efter omstændighederne ville være i strid med forbrugernes interesser.

Nr. 2, der helt svarer til dørsalgslovforslagets § 5, stk. 3, nr. 5, bestemmer, at fortrydelsesretten ikke gælder ved køb på auktion. Fortrydelsesretten er næppe forenelig med denne særlige salgsform. Selv uden en positiv bestemmelse om spørgsmålet ville det formentlig ikke blive antaget, at der bestod fortrydelsesret ved auktionssalg, og da slet ikke, hvis der var tale om tvangsauktion.

Til stk. 3. Bestemmelsen angiver fristen for udøvelse af fortrydelsesretten. Fristen fastsættes til 1 uge, jfr. dørsalgslovforslagets § 6, stk. 1. Køberen skal altså senest ugedagen efter indgåelsen af købet underrette sælgeren om, at han vil bruge fortrydelsesretten. Da der ikke foreskrives noget om, hvordan underretningen skal gives, kan denne gives både skriftligt og mundtligt, herunder telefonisk. Eftersom det er køberen, der har bevisbyrden for, at underretning er givet rettidigt, er det dog tilrådeligt, at denne gives skriftligt, evt. ved anbefalet brev. Gives underretningen skriftligt, er det tilstrækkeligt, at den er afsendt med post inden fristens udløb, jfr. dørsalgslovforslagets § 6, stk. 3, sammenholdt med § 12. Se endvidere tilsvarende bestemmelse i tinglysningslovens § 42a og lejelovens § 33.

Falder den sidste dag for udøvelsen af fortrydelsesretten på en helligdag, en lørdag eller grundlovsdagen den 5. juni, udløber fristen den følgende

hverdag, jfr. udtrykkelig gældsbrevslovens § 5, stk. 2, lejelovens § 33 og dørsalgslovforslagets § 17.

Af større betydning end fristens længde er formentlig, fra hvilket tidspunkt denne skal regnes. Efter den foreslåede bestemmelse regnes fristen fra indgåelsen af købet og altså ikke fra leveringen af det købte. Det er klart, at det gunstigste for forbrugeren ville være, at fristen regnedes fra leveringen. Han ville herved få mulighed for at prøve det købte og at undersøge dette i ro og mag. Det er endvidere efter mindretallets opfattelse tænkeligt, at forbrugeren undertiden, fordi det har drejet sig om et »impulskøb«, først overvejer købet for alvor, når han modtager det købte.

Over for disse ganske vist væsentlige hensyn til forbrugeren står meget væsentlige hensyn til sælgeren. Regnes fortrydelsesfristen fra leveringen, kan dette siges at indebære, at sælgeren i virkeligheden leverer varen på prøve. I de tilfælde, hvor køberen herefter bruger fortrydelsesretten, indebærer dette en ikke uvæsentlig belastning for sælgeren, der kan have haft besvær og omkostninger i anledning af leveringen og nu derudover får problemerne med varens tilbagetagelse og forsyning med ny emballage m. v.

Ved at regne fortrydelsesfristen fra aftalen får sælgeren - i de tilfælde, hvor han skønner, at det er særlig nærliggende, at køberen vil bruge fortrydelsesretten - mulighed for at afværge tab m. v. ved at vente med at levere varen, til fristen er udløbet. Det må efter mindretallets opfattelse forventes, at allerede almindelige konkurrencehensyn vil gøre, at sælgerne kun undtagelsesvis vil anvende denne fremgangsmåde. Det må herved bemærkes, at bestillingskøb, hvor særlige hensyn gør sig gældende, er undtaget fra fortrydelsesretten i medfør af stk. 2.

I relation til udgangspunktet for fristberegningen må det også realistisk tages i betragtning, at der er tale om en deklaratorisk fortrydelsesret, hvorfor en fristberegning fra leveringen kunne befrygtes at rumme en for stor tilskyndelse for sælgerne til ved aftale at fravige den deklaratoriske fortrydelsesret helt eller delvist.

Til stk. 4. Bestemmelsen vedrører den situation, at køberen har modtaget det købte, inden han bruger fortrydelsesretten. Det er da ikke tilstrækkeligt, at køberen i henhold til stk. 3 rettidigt underretter sælgeren om, at han bruger fortrydelsesretten. Han skal tillige inden for samme frist (»ugedagen efter købets indgåelse«) tilbagelevere det købte til sælgeren, se herved dørsalgslovforslagets §§ 8 og 11.

Om det tilfælde, at fristen udløber på en helligdag, en lørdag eller grundlovsdag, henvises der til bemærkningerne til stk. 3. Det købte er tilbageleveret sælgeren, når det er overgivet denne. Vil køberen sende det købte til sælgeren, er det dog tilstrækkeligt, at han inden fristens udløb har overgivet det til en fragtfører, herunder postvæsenet, som for hans regning har påtaget sig forsendelsen.

Indtil køberen har foretaget disse foranstaltninger, bærer han risikoen for det købtes hændelige undergang eller beskadigelse. Køberen hæfter således ikke for skader, der indtræder under forsendelsen. Er fragtføreren ansvarlig for skaden, kan sælgeren naturligvis kræve erstatning hos ham, ligesom en evt. forsikringsydelse tilfalder sælgeren. Overholdes ugefristen ikke, kan sælgeren afvise køberens tilbagetræden fra købet. Køberen har bevisbyrden for, at fristen er overholdt. Fristen suspenderes, hvis det er sælgerens forhold, der hindrer det købtes tilbagegivelse. Fra tidspunktet for denne »fordringshavermora« fra sælgerens side går risikoen for det købtes hændelige undergang over på sælgeren, og bestemmelserne i købelovens §§ 33-37 og 55-56 finder anvendelse med fornøden lempelse. De omkostninger - herunder forsendelsesomkostninger - der er forbundet med at bringe det købte tilbage til sælgeren, må bæres af køberen. Køberen kan herudover ikke tilpligtes at udrede noget i anledning af udøvelsen af fortrydelsesretten og skal heller ikke erstatte en evt. værdiforringelse af tingen, når denne dog ikke har et sådant omfang, at den er til hinder for udøvelsen af fortrydelsesretten. Køberen skal bære omkostningerne ved det købtes tilbagelevering til sælgeren, selv om der foreligger »pladskøb« i købelovens § 11's forstand, og sælgeren ved egne folk har udbragt det købte.

Kan køberen efter de almindelige misligholdelsesregler hæve købet, er han berettiget til blot at stille det købte til sælgerens disposition på sin bopæl, således at han ikke udsættes for risikoen for at skulle betale transportomkostninger i forbindelse med tilbagesenderen.

Udover at overholde fristen for fortrydelsesrettens brug og det købtes tilbagelevering kræves som almindelig betingelse, at det købte tilbageleveres »i væsentlig samme stand og mængde som ved modtagelsen«. Det afgørende tidspunkt er det købtes modtagelse og ikke som efter købelovens § 17 leveringstidspunktet. Betingelsen har naturligvis kun betydning, hvis fortrydelsesretten først bruges, efter at sælgeren helt eller delvist har leveret det solgte, jfr. herved dørsalgslovforslagets §§ 8, stk. 1 og 12.

At det købte skal tilbageleveres i væsentlig samme stand og mængde, svarer endvidere til betingelsen i købelovens § 57, som vedrører tilbagelevering i tilfælde, hvor et køb hæves på grund af misligholdelse fra sælgerens side. Væsentlighedsbetingelsen bør dog fortolkes anderledes end i købelovens § 57, hvor situationen er den, at der foreligger en misligholdelse fra sælgerens side. Ved udøvelsen af fortrydelsesretten behøver sælgeren derimod ikke at have misligholdt, og der er sædvanligvis intet at bebrejde ham. Dette forhold taler for, at beskadigelser og forandringer i videre omfang bør anses for væsentlige ved anvendelsen af fortrydelsesretten end ved anvendelsen af købelovens § 57.

Ved visse varer kan en ibrugtagning på grund af varens art medføre en sådan formindskelse af varens salgsværdi, at køberen herefter ikke kan bruge fortrydelsesretten, jfr. udtrykkelig dørsalgslovforslagets §§ 8 og 12. Køberen bør i disse specielle tilfælde gøre sin stilling op, inden han tager varen i brug.

Det følger af forholdets natur, at fortrydelsesretten som altovervejende hovedregel kan udøves, selv om varens emballage ikke kan tilbageleveres i væsentlig uforandret og uformindsket stand, idet dette kriterium først og fremmest har henblik på selve varen. Undtagelse må dog gøres, såfremt emballagen er af en sådan art, at den sædvanligvis opbevares af forbrugeren og tillige repræsenterer en ikke-uvæsentlig værdi.

Det afgørende tidspunkt for, om det købte foreligger i væsentlig uforandret og uformindsket stand er selve tilbageleveringstidspunktet, jfr. herved stk. 5 om sælgerens ret til at undersøge det tilbageleverede. Køberen må have risikoen for det købtes hændelige undergang eller beskadigelse, indtil tilbageleveringen er sket, og altså også i tiden efter, at han har meddelt sælgeren, at han træder tilbage fra købet. På dette punkt afviger forslaget fra reglerne i §§ 8 og 12 i dørsalgslovforslaget. Køberen har ret til at bruge det købte på normal måde indtil tilbageleveringen.

Kan det købte ikke tilbageleveres i væsentlig samme stand og mængde, kan sælgeren afvise køberens tilbagetrædelse fra købet, selv om køberen tilbyder at erstatte værdiforringelsen.

Til stk. 5. Bestemmelsen svarer til dørsalgslovforslagets § 11, stk. 3, jfr. også § 9.

Ved at køberen bruger fortrydelsesretten, hæves købet, hvilket vil sige, at begge parter skal stilles, som de var før købets indgåelse. Dette bevirker, at hvis den ene eller begge parter helt eller delvist har præsteret de aftalte ydelser, skal det således præsterede tilbageleveres. Udvekslingen af de præsterede ydelser må ske samtidig, jfr. herved også den almindelige samtidighedsgrundsætning, der er udtrykt i købelovens § 14. Hver af parterne skal fuldt ud tilbagelevere, hvad han har modtaget, uden at kunne tilbageholde noget i anledning af fortrydelsesrettens udøvelse, jfr. herved bemærkningerne til stk. 4.

Da det som angivet i stk. 4 er en betingelse for brugen af fortrydelsesretten, at det købte tilbageleveres til sælgeren i væsentlig samme stand og mængde, gøres der dog den modifikation i samtidighedsgrundsætningen, at sælgeren skal have lejlighed til at undersøge det tilbageleverede, inden han tilbagebetaler købesummen.

Sælgeren har pligt til, »så snart han har modtaget det købte tilbage«, at foretage de nævnte undersøgelser.

Sælgerens ret til at undersøge det tilbageleverede medfører, at køberen ikke kan sikre sit tilbagebetalingskrav gennem forsendelse af varen på efterkrav.

Hvis køberen derimod selv inden udløbet af den i stk. 4 angivne frist bringer varen til sælgerens forretningssted og giver sælgeren lejlighed til at besigtige den, vil han kunne nægte at udlevere den (tilbageholdelsesret), medmindre købesummen samtidig betales.

Til § 8.

Det aftales ofte i praksis - særlig inden for automobilbranchen - at køberen er bundet ved sin underskrift på købekontrakten, hvorimod sælgeren, hvis han under salgsforhandlingerne har været repræsenteret af en anden, først er bundet, når han har godkendt kontrakten. Navnlig ved automobilhandler er det hyppigt forekommende, at køberens brugte bil indgår i handlen. Et væsentligt punkt i handlen er da, til hvilken pris sælgeren skal overtage den brugte bil, der som regel helt elier delvist skal udgøre udbetalingen på den nye bil. Prisfastsættelsen på den brugte bil er vigtig for begge parter og er ofte hovedgrunden til, at sælgeren forbeholder sig, at han personligt skal godkende handlen. Denne fordel, som sælgeren derved opnår, modsvares naturligvis af en tilsvarende usikkerhed for køberen, idet realiteten er, at den skete prisfastsættelse på den brugte bil kun er foreløbig og først bliver endelig ved sælgerens godkendelse af handlen.

Spørgsmålet om en sådan ulige bundethed hos aftaleparterne er behandlet i forbrugskommissionens betænkning III (nr. 738/1975), p. 32-33, jfr. p. 97 (rekommandation 15). Kommissionen

stillede følgende forslag: »Kommissionen foreslår gennemført en lovbestemmelse om, at såfremt en erhvervsdrivende i en aftale med en forbruger gør sin forpligtelse afhængig af godkendelse, eller han forbeholder sig adgang.til at træde tilbage fra aftalen, er denne ikke bindende for forbrugeren, før meddelelse om, at den erhvervsdrivende er endelig bundet, er kommet frem til forbrugeren.«

Kreditkøbsudvalget kan tilslutte sig forbrugerkommissionens synspunkter, som er af særlig praktisk betydning ved kreditkøb, navnlig køb på afbetaling, og finder tillige, at hensynene bag forbrugerkommissionens rekommandation også - omend med noget mindre styrke - gør sig gældende uden for forbrugerkøb. Hvis sælgeren ved indgåelse af et køb har taget et forbehold, som bevirker, at købet ikke straks er bindende for ham, foreslås det derfor i § 8, at køberen ikke skal være bundet af aftalen, før denne er bindende også for sælgeren. Bestemmelsen er formuleret, så den omfatter alle køb, der er omfattet af kreditkøbsloven, herunder køb, hvor sælgeren ikke er erhvervsdrivende. Der indføres derved på et afgrænset område en slags ufravigelig »fortrydelsesret« for køberen, hvilket er rimeligt, da den aftale, der er indgået mellem sælgeren og køberen, jo i virkeligheden giver sælgeren ret til at træde tilbage fra aftalen. Det er anset for rimeligt også at stille køberen frit, uanset om sælgerens forbehold måske i det enkelte tilfælde er rimeligt begrundet i konkrete omstændigheder f. eks. i ønsket om at undersøge køberens kreditværdighed eller egne leveringsmuligheder.

Hvor aftalen straks er bindende for sælgeren, er den også straks bindende for køberen, selv om sælgerens forpligtelse til at levere f. eks. er betinget af hans leverandørs leveringsmuligheder, eller af, at hans virksomhed ikke bliver strejkeramt. *Det afgørende er således, om kobet »straks er bindende« for sælgeren.* Det, bestemmelsen har henblik på, er de situationer, hvor den indgåede aftale umiddelbart kun er bindende for køberen. Der tænkes herved særlig på *fuldmægtig- og agentsituationen,* hvor sælgeren har taget forbehold for at kunne efterprøve den aftale, som fuldmægtigen eller agenten har indgået. Endvidere tænkes der generelt på *spekulationstilfælde,* hvor sælgeren, fordi han ikke er bundet, får mulighed for at spekulere i prisændringer på køberens bekostning. Bestemmelsen har derimod ikke henblik på den situation, hvor sælgeren selv er *mellemhandler* og derfor betinger sin bundethed på nærmere angiven vis af sine leveringsmuligheder.

Det må dog bemærkes, at sælgeren kan knytte så mange betingelser til sin bundethed, at det må betragtes som en omgåelse af bestemmelsen, således at køberen ikke er bundet af aftalen.

Selv om den foreslåede regel som nævnt må antages at have størst praktisk betydning ved køb med ejendomsforbehold, vil den efter sin ordlyd og sin placering i lovudkastet omfatte alle former for kreditkøb.

Køberen er ubundet af aftalen, indtil denne er blevet bindende for sælgeren. Sælgeren er endelig bundet, når meddelelse fra sælgeren om, at han godkender handlen, er kommet frem til køberen. Køberens meddelelse om, at han ikke vedstår handlen - der ikke behøver at være skriftlig - skal altså være kommet frem til sælgeren, inden handlen er blevet bindende for denne.

Der henvises i øvrigt til Ussing, Aftaler, 3. udg. (1950) p. 494-97 (»Kan en aftale binde den ene part, når den ikke binder den anden?«).

Til § 9.

Efter de nugældende regler kan en kreditsælger i princippet sikre sit krav på en række forskellige måder. Langt de almindeligste er ejendomsforbehold og tinglyst underpant i det solgte. Ejendomsforbehold er uden sammenligning det almindeligste, men også tinglyst underpant anvendes dog inden for visse brancher - navnlig radio- og tv-branchen - i betydeligt omfang. Ved at bruge underpant frem for ejendomsforbehold undgår sælgeren først og fremmest afbetalingslovens regler om mindsteudbetaling. I det hele taget finder afbetalingsloven med dens ret vidtgående beskyttelse for køberen - navnlig i en misligholdelsessituation - overhovedet ikke anvendelse, hvor sælgeren har valgt at sikre sin restfordring ved underpant i det solgte i stedet for at forbeholde sig sin ejendomsret over dette. Det må herved bemærkes, at lov nr. 258 af 26. maj 1976, der ændrede retsplejelovens udlægsregler, indførte regler (rpl. § 525) om„ at fogedretten under en udlægsforretning kan fastsætte en afdragsordning og bestemme, at det udlagte ikke må fratages skyldneren og sættes til tvangsauktion, så længe afdragsordningen overholdes. I retsplejelovens § 525, stk 3, bestemmes imidlertid, at dette ikke gælder ved udlæg på grundlag af pantebrev med pant i det udlagte. Dette er en klar forskel i forhold til den gældende afbetalingslovs § 10, stk. 3, og nærværende lovudkasts § 22. Selv om fremgangsmåden med oprettelse af pantebrev, stempling og tinglysning af dette er lidt mere formel og besværlig end fremgangsmåden med ejendomsforbehold, er det klart, at den kan være så i'iistende for sælgeicn, at den

får et sådant omfang, at lovgivningens regler om ejendomsforbehold bliver illusoriske. Når dette ikke er sket hidtil, skyldes det forskellige forhold. For det første er det lidt mere besværligt og uvant med underpant, men hertil kommer, at underpant i løsøre tidligere har haft en dårlig placering i konkursordenen, og at der ikke har kunnet foretages umiddelbart pantebrevsudlæg på grundlag af løsørepantebreve. Endelig har trangsbeneficiet i retsplejelovens § 509 i modsætning til, hvad der har været tilfældet ved ejendomsforbehold, kunnet gøres gældende over for en underpanthaver i løsøre.

Disse forhold, der hidtil har hindret, at reglerne om ejendomsforbehold fuldstændig blev »underløbet« af pantebreve i løsøre, eksisterer imidlertid stort set ikke mere eller kan forventes at ophøre med at eksistere. Stillingen i konkursordenen for underpant i løsøre blev væsentligt forbedret i 1960, idet pant i løsøre da blev sidestillet med pant i fast ejendom, jfr. ændringerne af tinglysningsloven og konkursloven ved lovene nr. 176-77 af 29. april 1960. Med virkning fra den 1. januar 1977 er løsørepantebreve blevet godkendt som eksekutionsgrundlag, jfr. retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 6, som formuleret ved lov nr. 258 af 26. maj 1976. I nærværende lovudkasts § 25, smh. m. § 28, stk. 3, foreslås, at trangsbeneficiet - jfr. retsplejelovens §§ 509, stk. 1 og 515, stk. 2 - også skal kunne gøres gældende over for ejendomsforbehold. En ulempe ved pantsætningsfremgangsmåden vil det dog forsat være, at det kan være risikabelt for sælgeren at imødekomme køberens sædvanlige ønsker om at få besiddelsen af det købte, inden tinglysningen er sket.

Udvalget har på denne baggrund ikke fundet det tilfredsstillende at fortsætte med det gældende »to-strengede system«, hvorefter kreditsælgeren frit kan vælge mellem at sikre sig gennem ejendomsforbehold eller underpant. Det spiller herved også ind, at udvalget i lovudkastet generelt har stræbt efter at udstrække den beskyttelse, der i dag er gældende for ejendomsforbeholdskøbere til også at gælde ved andre former for kreditkøb, hvilket i sig selv taler i retning af et »en-strenget system«, der tillige er mere overskueligt for såvel forbrugerne som erhvervslivet. Hertil kommer, at ejendomsforbehold og underpant tjener samme funktion. I virkeligheden er ejendomsforbeholdet i højere grad en slags panteret end en ejendomsret. I den norske Betænkning om Kredittkjøp m. v. (NOU 1977:12) foreslås det da også, at betegnelsen ejendomsforbehold ændres til »salgspant«.

Udvalget foreslår derfor, at kreditor i forbrugerkøb ikke i forbindelse med aftalens indgåelse eller leveringen af det solgte skal kunne få pant i dette til sikkerhed for, at køberen opfylder sine forpligtelser. De formål, dette forbud forfølger, kunne også opnås ved i større eller mindre udstrækning at lade de for køb med ejendomsforbehold gældende regler, navnlig mindste-udbetalingsreglen i § 19 og fyldestgørelsesreglerne i §§ 23-28, omfatte pant i forbindelse med forbrugeres køb på kredit eller måske endog alle former for kreditkøb. Udvalget har imidlertid ikke ment at kunne gå ind for en sådan løsning. Kræves der mindsteudbetaling ved pantsætning, vil dette formentlig bevirke, at denne sikringsform stort set ikke bliver anvendt af kreditorerne. Udvalget har derfor ikke haft væsentlige betænkeligheder ved at foreslå et forbud mod pant for derved at få et enkelt og overskueligt »en-strenget system«.

Forbudet mod pant i det solgte gælder kun ved forbrugerkøb. Dette skyldes i første række, at udvalget ikke har ment at burde foreslå begrænsninger i erhvervslivets adgang til at opnå kredit på den måde, vedkommende erhvervsdrivende finder mest hensigtsmæssigt. Hertil kommer, at udvalget i § 19 foreslår de nugældende regler om mindsteudbetaling ved køb med ejendomsforbehold indskrænket til kun at gælde ved forbrugerkøb. Ønsket om at undgå mindsteudbetalingskravet har givetvis hidtil været den væsentligste årsag til, at nogle sælgere har valgt underpant frem for ejendomsforbehold.

Forbudet mod pant omfatter både underpant og håndpant, selv om håndpant ifølge sagens natur har ringe praktisk betydning i en salgssituation.

Der er ikke noget til hinder for, at kreditgiveren får pant i det solgte til sikkerhed for krav, der ikke har forbindelse med salgsaftalen.

Hvis kreditten finansieres af tredjemand - f. eks. et pengeinstitut - uden at finansieringen beror på en aftale mellem sælgeren og tredjemand som angivet i § 1, stk. 2, nr. 2, foreligger der en »fritstående låneaftale«, hvor lånet kan sikres ved pant i det solgte.

Efter at det købte er leveret, kan der indgås aftale om, at kreditor skal have pant i det solgte. At dette må være tilladt, skyldes, at en køber i tilfælde, hvor kreditor ikke oprindelig har haft sikkerhed i det solgte, kan have god grund til at give kreditor pant i dette, hvis han har misligholdt købeaftalen. I så fald kan alternativet til at give pant nemlig være, at kreditor gør udlæg i det solgte og sætter dette på tvangsauktion. Der bør derfor være mulighed for køberen til at afværge

udlæg, tvangsauktion eller anden særlig følge af misligholdelse ved at give pant i det solgte.

Har parterne oprindeligt aftalt, at kreditgiveren skal have pant i det solgte, men denne aftale på grund af forbudet i § 9 først effektueres efter det solgtes levering, vil pantsætningen kunne rammes af omgåelsesbetragtninger. Tilsvarende må efter omstændighederne gælde, hvis sælgeren eller financieren får køberen til at give pant i det solgte til en tredjemand, som derefter får transport på sælgerens eller financierens krav mod køberen.

Da det som regel vil forudsætte en nærmere undersøgelse at afgøre, om en panteret i løsøre er i strid med § 9, kræves det ikke, at tinglysningsdommeren skal påse overholdelsen af denne bestemmelse ved tinglysningen. Bestemmelsen skal derimod påses ex officio, når panteretten gøres gældende, hvilket altså først og fremmest vil sige, at fogedretten ex officio skal påse § 9 i forbindelse med behandlingen af begæring om udlæg på grundlag af pantebrevet.

Er der givet pant i strid med § 9, er panteretten ugyldig. Ugyldigheden gælder - ligesom ved tilsidesættelse af mindsteudbetalingsreglen i den gældende afbetalingslovs § 1, stk. 4 - også i forholdet mellem parterne, således at ugyldighedsindsigelsen også kan påberåbes af køberen og ikke blot af køberens kreditorer. Det må herved bemærkes, at pantebreve i løsøre som udgangspunkt ikke er negiotiable, jfr. gældsbrevslovens § 11, stk. 2, nr. 3, modsætningsvis. Det kan imidlertid aftales i pantebrevet, at dette skal være negotiabelt, jfr. gældsbrevslovens § 11, stk. 2, nr. 4. Dette kan, når pantebrevet overdrages til en godtroende aftaleerhverver, føre til, at køberens indsigelser i henhold til kreditkøbslovens § 9 ekstingveres. Faren herfor er dog meget lille, da der i udkastets § 12, stk. 2, foreslås forbud mod udstedelse af negotiable dokumenter i anledning af forbrugeres kreditkøb. Overtrædelse af forbudet i § 12, stk. 2, kan straffes i henhold til § 41, stk. 1.

Om pant i tilbehør til fast ejendom henvises der til stk. 2.

Til stk. 2. I denne bestemmelse præciseres det, at pantsætningsforbudet i stk. 1 ikke griber ind i pantsætningsreglerne vedrørende fast ejendom og tilbehør til sådanne, jfr. tinglysningslovens §§ 37-38. Forbudet mod negotiable dokumenter i § 12, stk. 2, rammer heller ikke sådanne pantsætninger, jfr. bemærkningerne til § 12, stk. 2 (p. 78).

Til § 10.

Bestemmelsen svarer med enkelte sproglige ændringer til den gældende afbetalingslovs § 8, stk. 4, om hvilken der henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 43-44, Groth, Afbetalingsloven (1960), p. 92 ff. og 118 f., U 1960 B, p. 292-94, og Koustrup, Afbetalingsloven (1970), p. 84-87.

Køberen kan herudover påberåbe sig købelovens almindelige regler om misligholdelse. Dette har særlig betydning, fordi en påstand om urimelig afbetalingspris som regel har forbindelse med mangler ved det købte. Generalklausulen i aftalelovens § 36 kan også tænkes påberåbt af køberen. Om samspillet mellem den nugældende afbetalingslovs § 8, stk. 4, og købelovens misligholdelsesregler samt køberens processuelle muligheder for at påberåbe sig disse regler under en tilbagetagelsesforretning ved fogedretten eller under et almindeligt søgsmål henvises der til J. A. Andersen, Fuldmægtigen 1971, p. 83-86 (»Mangler ved afbetalingseffekter«), jfr. Fuldmægtigen 1973, p. 35-36.

Til § 11.

Bestemmelsen afløser den nugældende afbetalingslovs § 8, stk. 2, om hvilken der henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 39 ff, særligt p. 41-42. § 11 har nøje sammenhæng med § 18, stk. 2, (jfr. afbetalingslovens § 8, stk. 1), der dels bestemmer, at et ejendomsforbehold kun må tjene til sikkerhed for sælgerens fordring i anledning af købet, dels forbyder sammenkobling af flere købekontrakter med ejendomsforbehold. Denne regel kunne gøres illusorisk, hvis det kunne aftales, at sælgeren bestemte, på hvilken af flere ham tilkommende fordringer indbetalinger fra skyldneren skulle afskrives.

Til stk. 1. Ved indbetalinger til kreditor kan køberen bestemme, på hvilken af flere fordringer beløbet skal afskrives. I formueretten er der på grundlag af teori og praksis opstillet ret faste regler om, hvordan der skal forholdes med betalinger, når den pågældende kreditor har flere fordringer på betaleren. Efter de almindelige formueretlige regler kan den, der betaler, samtidig med at betalingen sker, bestemme, på hvilken fordring betalingen skal afskrives. Indholdet af stk. 1 er, at formuerettens almindelige regler om, på hvilken af flere kreditor tilhørende fordringer en indbetaling skal afskrives, i kreditkøb ikke ved parternes aftale kan fraviges til ugunst for køberen, jfr. herved § 39, stk. 2, om kreditkøbslovens ufravigelige karakter.

Til stk. 2. Bestemmelsen i stk. 2 vedrører kontokøb og er en undtagelse fra reglen i stk. 1 om, at køberen bestemmer, på hvilken af flere

fordringer indbetalingen skal afskrives. Undtagelsen er begrundet i kontokøbets særlige karakter. Ved kontokøb bogføres alle kontohaverens indkøb på den samme konto, og indbetalinger afskrives på denne kontos saldo. Det er klart, at dette fortsat skal være gældende, hvilket sikres ved stk. 2.

***Til** stk. 3.* Denne bestemmelse er også en undtagelse fra den almindelige regel i stk. 1. Det skal, som det er tilfældet i den gældende afbetalingslovs § 8, stk. 2, være muligt at aftale, at beløb, som køberen indbetaler, først skal afskrives på fordringer, der hidrører fra reparation af det solgte eller andre foranstaltninger vedrørende dette. Reglen har først og fremmest henblik på automobilbranchen, hvor det er almindeligt, at der i købekontrakter er optaget en bestemmelse om reparationsgæld, der svarer til den gældende afbetalingslovs § 8, stk. 2. Samtidig er der ofte i forbindelse hermed bestemmelser om pligt for køberen til at lade bilen reparere på sælgerens værksted. Selv om forslagets § 18, stk. 2, fastslår, at ejendomsforbehold kun kan tjene til sikkerhed for kreditors krav i henhold til købet, er realiteten i § 11, stk. 3, at ejendomsforbeholdet i vidt omfang også kommer til at tjene til sikkerhed for reparationsgæld. § 11, stk. 3, er således i virkeligheden en undtagelse ikke blot fra bestemmelsen i stk. 1, men også fra § 18, stk. 2. Når dette accepteres, skyldes det dels praktiske hensyn, dels at køberen ellers ofte vil have svært ved at få det købte repareret. Det må herved også bemærkes, at reparatører har tilbageholdsret i det reparerede, indtil reparationsregningen er betalt. Selv om § 11, stk. 3, kan være med til at »binde« køberen til sælgeren, er det ikke mindst for mindre vognmænd fundet væsentligere, at der sikres dem mulighed for, at deres biler kan blive repareret, uden at de bliver mødt med tilbageholdsret. De får herved gennem brug af de reparerede biler mulighed for bl. a. at tjene til betaling af ydelserne vedrørende bilen og reparationsgælden, jfr. herved betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 42, Groth, Afbetalingsloven (1960), p. 88 ff., Koustrup, Afbetalingsloven (1970), p. 78 ff, men se hertil den svenske betænkning »Konsumentkreditlag m.m.« (SOU 1975:63) p. 197-98 smh. med p. 265, den svenske regerings proposition 1976/77:123 (Konsumentkreditlag), p. 122-25, samt den norske betænkning om Kredittkjøp m. v. (NOU 1977:12) p. 84.

Betaler køberen den aftalte månedlige ydelse, og denne så af kreditor afskrives på reparationsgælden, bør dette ikke føre til, at købekontrakten betragtes som misligholdt. Dette udtales udtrykkeligt i bestemmelsen, som ellers ville kunne forstås således, at kreditor kunne kræve både reparationsgælden og ydelsen i henhold til købekontrakten betalt og påberåbe sig misligholdelse, hvis ikke begge dele betaltes. At indbetalingen afskrives på reparationsgælden, må naturligvis føre til en ændring i afviklingen af gælden i henhold til købekontrakten, men lovudkastet tager ikke stilling til denne ændring. Det rimeligste og almindeligste i praksis er, at kreditor, samtidig med, at han afskriver indbetalingen på reparationsgælden, giver henstand med de kontraktsydelser, der er anvendt til afskrivning på reparationsgælden.

Til § 12.

Udvalget har som ovenfor nævnt tilsigtet at forbedre kreditkøbernes retsstilling i de såkaldte »trepartsforhold«, hvad enten et sådant »trepartsforhold« har foreligget fra aftalens indgåelse eller først er opstået senere, f. eks. ved transport af sælgerens rettigheder, jfr. herved bemærkningerne **til** § l.stk. 2, nr. 2 (p. 58).

Da en købekontrakt ikke er et negotiabelt dokument, kan køberen, hvis kontrakten overdrages til tredjemand, gøre de samme indsigelser gældende mod denne, som han kunne mod sælgeren, jfr. princippet i gældsbrevslovens § 27. Tilsvarende gælder, hvis købekontrakten falder i arv eller gøres til genstand for kreditorforfølgning.

Den, der får købekontrakten overdraget, er naturligvis interesseret i at undgå at blive mødt med indsigelser eller krav i anledning af købet. Sælgeren er heller ikke interesseret i, at køberen kan gøre indsigelser eller krav gældende mod tredjemand, da dette vanskeliggør diskonteringen af købekontrakter. Man har derfor i betydeligt omfang søgt at afskære køberens indsigelser ved enten i købekontrakten at bestemme, at indsigelser og krav i anledning af købet kun kan gøres gældende mod sælgeren; en såkaldt *»cut off-klausul«*, eller ved at lade køberen udstede *negotiable veksler* i forbindelse med købekontrakten, hvilket fører til, at køberens indsigelser ekstingveres i relation til en godtroende aftaleerhverver. Om disse spørgsmål henvises der til Jørgen Hansen U 1961 B, p. 257-63, og U 1963 B, p. 133-40 (»Veksler, afbetaling og finansiering«), Torben Jensen, Afbetaling (1970), p. 133 ff, Henning Christensen, Fuldmægtigen 1971, p. 61, Gomard, Obligationsretten i en nøddeskal, 3. hæfte (1973), p. 281 ff, Lyngsø, Negotiable dokumenter (1972), p. 244 ff, Brækhus, Lov og Ret 1973, p. 23 ff, den norske betænkning om Kredittkjøp m. v. (NOU 1977:12), p. 65-68 og 84, samt den svenske betænkning

Konsumentkreditlag m.m. (SOU 1975:63), p. 14, 29 (§ 10), 85, 176-80, 226-27 og 257-58.

I de tilfælde der er omfattet af lovudkastets § 1, stk. 2, nr. 2 - »eksterne kontosystemer« og »lånekøb« - kan køberens indsigelser og krav afskæres, fordi kreditor kan støtte sit krav mod køberen på selve det ydede lån, således at han ikke behøver at påberåbe sig en mulig transport af eller indtræden i sælgerens rettigheder i henhold til købekontrakten.

Bestemmelserne i § 12 regulerer »trepartsforhold« for så vidt angår forbrugerkøb og forbyder først og fremmest cut-off-klausuler og udstedelse af negotiable dokumenter i forbindelse med forbrugerkøb, herunder de forbrugerkøb, der foretages som kontokøb, jfr. forbrugerkommissionens betænkning III p. 77 og den svenske konsumentköplag §§ 15-17. Da andre hensyn gør sig gældende ved køb, der ikke er forbrugerkøb, omfatter § 12, stk. 1-3, alene forbrugerkøb. Bestemmelsen er ufravigelig, jfr. § 39, stk. 2.

Til stk. 1. Denne bestemmelse fastsætter i overensstemmelse med princippet i gældsbrevslovens § 27, at køberen mod anden kreditor end sælgeren kan gøre samme *indsigelser* gældende, som han kunne mod sælgeren. Dette indebærer et forbud mod cut-off-klausuler. Det må herved bemærkes, at cut-off-klausuler måske allerede i dag inden for forbrugerkøbsområdet i visse tilfælde kan tilsidesættes i medfør af generalklausulen i aftalelovens § 36, jfr. H. Wendler Pedersen U 1977 B p. 160. Da den, der har erhvervet sælgerens rettigheder i henhold til købekontrakten, således må affinde sig med at blive mødt med indsigelser fra køberen i anledning af købet, når han indbetaler ydelser i henhold til kontrakten, bliver han derved interesseret i, at handlen fra først af er i orden. Bestemmelsen må således forventes at ville virke fremmende på redelig forretningsskik.

Det er ligegyldigt, om sælgerens rettigheder er overgået til tredjemand via salg, pantsætning, gave, arv eller kreditorforfølgning.

I de tilfælde, hvor købekontrakten påtænkes diskonteret, underskriver køberen ofte en erklæring om at have modtaget det købte. Selv om køberen i strid med de faktiske forhold har underskrevet en sådan erklæring, medfører den foreslåede bestemmelse, at han alligevel kan gøre gældende, at han ikke har modtaget det købte. Dette har dog antagelig mindre betydning, hvis køberen har underskrevet en konkret og selvstændig erklæring om at have modtaget salgsgenstanden eller modtagelseserklæringen har været en særlig fremhævet del af købekontrakten. I disse tilfælde må det nemlig antages, at køberen på grundlag af almindelige erstatningsretlige grundsætninger er pligtig at erstatte financieren dennes tab ved diskonteringen. I øvrigt henvises der til diskussionen mellem Preben Lyngsø, Jørgen Nørgaard og H. Wendler Pedersen i U 1976 B, p. 235-36, og U 1977 B, p. 1-7, 157-60 og 331-32.

Bestemmelsen sikrer også, at køberen kan fremsætte indsigelser og krav mod tredjemand i de tilfælde, der er omfattet af lovudkastets § 1, stk. 2, nr. 2.

Et er imidlertid, om køberen kan fremsætte indsigelser mod de krav, som erhververen af kontrakten gør gældende, noget andet og betydeligt mere vidtgående er, om køberen også kan rette direkte *krav,* f. eks. på erstatning på grund af mangler ved det købte eller for skade forvoldt af det købte, mod erhververen (og ikke blot gennem indsigelser afvise dennes krav). Udvalget har kun ment at burde give køberen mulighed for at fremsætte krav, hvis der er tale om et oprindeligt »trepartsforhold« som nævnt i § 1, stk. 2, nr. 2, hvor sælgeren og tredjemand har aftalt at give køberen kredit. For at forhindre omgåelse bør tilsvarende dog gælde i relation til den, der har erhvervet fordringen fra en tredjemand, der er omfattet af § 1, stk. 2, nr. 2. I sådanne tilfælde kan køberen over for vedkommende rejse samme *pengekrav* på grundlag af købet som over for sælgeren. Det må herved fremhæves, at selvstændige krav først og fremmest har betydning i de situationer, hvor købet er hævet, og køberen derfor har krav på tilbagebetaling af den erlagte betaling.

Der er udtrykkeligt kun tale om pengekrav, idet det vil være uforholdsmæssigt vanskeligt for tredjemand at honorere andre krav, som f. eks. krav om afhjælpning af mangler på grundlag af sælgerens garanti. I øvrigt bør det nævnes, at en del af de selvstændige pengekrav, der kan blive tale om, vil have til forudsætning, at der forinden forgæves er fremsat et naturakrav. For køberens krav hæfter tredjemand dog kun subsidiært, idet køberen skal sandsynliggøre, at sælgeren ikke opfylder sine forpligtelser over for ham. Køberen må således godtgøre, at han har opfordret sælgeren til at opfylde forpligtelserne. Det kræves ikke derudover godtgjort, at sælgeren f. eks. på grund af insolvens er ude af stand til at opfylde forpligtelserne.

Tredjemands hæftelse er begrænset, idet det krav, som køberen kan rette imod ham, ikke kan overstige, hvad køber tidligere har betalt vedkommende tredjemand i anledning af købet. Begrænsningen er begrundet i, at tredjemand, der finan-

sierer købet, ellers ville være bragt ud i en væsentlig risiko, der kunne gøre det vanskeligt at etablere ordninger som nævnt i § 1, stk. 2, nr. 2. Tredjemand kan mod køberens krav fremsætte alle de indvendinger, som sælgeren ville kunne gøre gældende, herunder om manglende reklamation.

Adgangen for køberen til at gøre indsigelser gældende mod tredjemand og i nogle tilfælde derudover fremsætte direkte krav indebærer en vis solidarisk hæftelse mellem sælgeren og tredjemand, således at tredjemand i nogen grad hæfter for sælgerens manglende solvens. Om tredjemand i denne anledning kan gøre regres gældende mod sælgeren, afhænger af kontrakten mellem disse, men udgangspunktet må være, at tredjemand har regres mod sælgeren.

I det omfang, køberen direkte kan gøre krav gældende mod tredjemand, får han en bedre retsstilling, end han ville have haft, hvis det drejede sig om et topartsforhold. En sådan forbedring af køberens retsstilling er kun anset for rimelig, når der foreligger en sådan samvirken mellem sælgeren og tredjemand som beskrevet i § 1, stk. 2, nr. 2.

Bestemmelsen er uden betydning for modkrav, der ikke udspringer af den pågældende købekontrakt. Om sådanne ikke-konnekse modkrav henvises der til reglerne i gældsbrevslovens § 28.

Tre medlemmer (Arendorff, Hommel og Svend Petersen) har ikke kunnet tilslutte sig § 12, stk. 1, 2. og 3. pkt. De har dels ikke fundet behov for indførelse af de nye principper i disse bestemmelser, dels har de fundet disse for vidtgående. Svend Petersen har derudover henvist til, at bestemmelserne muligvis vil kunne vanskeliggøre finansieringen af kreditkøb.

Om pengeinstitutternes opfattelse henvises der i øvrigt til bilag 11 (p. 282).

Til stk. 2. Efter stk. 1 kan køberen i et nærmere angivet omfang fremsætte indsigelser og krav mod anden kreditor end sælgeren. Denne retsstilling kan imidlertid fortabes, hvis der udstedes negotiable dokumenter i forbindelse med købet, idet køberens indsigelser da kan ekstingveres, når det negotiable dokument overdrages til en godtroende aftaleerhverver. For at undgå at dette sker, forbydes det kreditor at modtage veksel eller andet særligt skylddokument, der forpligter køberen, og som ved overdragelse kan medføre indskrænkninger af køberens ret til at fremsætte indsigelser vedrørende købet. Forbudet gælder alle dokumenter, der helt eller delvist er negotiable i relation til indsigelser. Herfra må dog af praktiske grunde undtages pantebreve i fast ejendom i tilfælde, hvor det solgte udgør tilbehør til eller bestanddel af en fast ejendom, jfr. herved udkastets § 9, stk. 2. Endvidere må undtages checks, når disse på normal vis bruges som betalingsmiddel. Bruges en check som kreditmiddel, som det kan være tilfældet ved post-daterede checks - eventuelt i form af seriechecks - er sådanne checks omfattet af forbudet.

Er et normalt negotiabelt dokument ved påtegning gjort ikke-negotiabelt (f. eks. en rektaveksel), er det ikke omfattet af forbudet.

Det kræves ikke, at dokumentet er udstedt af køberen, idet det afgørende er, at køberen bliver forpligtet ved dokumentet, hvilket han f. eks. uden at være udsteder kan blive som endossent eller avalist.

Forbudet mod modtagelse af negotiable dokumenter er formuleret så bredt (»… for fordring, som har forbindelse med forbrugerkøb …«), at det også rammer modtagelse af negotiable dokumenter, der sker efter, at det solgte er overgivet køberen. Modtagelse af negotiable dokumenter i forbindelse med et økonomisk opgør mellem parterne, f. eks. for sælgerens restfordring i anledning af det solgtes tilbagetagelse, er også omfattet af forbudet.

Forbudet er sanktioneret med straf (bøde), jfr. § 41, stk. 1. Da forbudet retter sig mod modtageren af dokumentet og ikke mod køberen, er det alene modtageren, som i givet fald bliver ramt af strafansvaret. Overtrædes forbudet, kan køberen, uanset at der er tale om et strafbart forhold, miste sine indsigelser i anledning af købet i overensstemmelse med de gældende regler vedrørende negotiable dokumenter.

Den, der fra modtageren erhverver det negotiable dokument, kan efter bestemmelsens ordlyd ikke straffes, medmindre han har medvirket ved den oprindelige strafbare modtagelse af dokumentet fra køberen.

Udvalget har overvejet, om det var nødvendigt at strafsanktionere overtrædelser af stk. 2. Alternativet til strafsanktionen er en civilretlig sanktion bestående i, at kreditkøberens indsigelser gøres til »stærke indsigelser«, der kan gøres gældende også mod godtroende aftaleerhververe. En sådan løsning nødvendiggør ændringer i reglerne om negotiable dokumenter, hvilket navnlig vil sige reglerne i gældsbrevsloven samt veksel- og checklovene. I relation til veksler og checks er Danmark imidlertid bundet af internationale konventioner. I relation til andre negotiable dokumenter vil det i hvert fald komplicere retsstillingen at indføre en ny stærk indsigelse. Når det endvidere tages i be-

tragtning, at strafsanktionen som nævnt er nødvendig med hensyn til veksler og checks, og at et Strafsanktioneret forbud mod udstedelse af negotiable dokumenter må forventes at blive respekteret, har udvalget fundet det mest hensigtsmæssigt generelt at sikre forbudet mod negotiable dokumenter gennem en strafferegel, således som det også er sket ved den svenske konsumentköplag fra 1973 (§ 17).

Det må endelig fremhæves, at forbudet mod negotiable dokumenter også får betydning for de oprindelige parters forhold, idet f. eks. udstedelsen af veksler giver kreditor et udlægsgrundlag, jfr. retsplejelovens § 478, samt mulighed for hurtig retsforfølgning efter reglerne i retsplejelovens kap. 41.

Til stk. 3. Medens bestemmelserne i stk. 1-2 skal sikre, at køberens rettigheder over for sælgeren også i vidt omfang kan gøres gældende over for tredjemand, der overtager sælgerens rettigheder, tilsigter reglen i stk. 3 at sikre, at køberen under alle omstændigheder bevarer sine rettigheder mod sælgeren. I formueretten er det som regel kun rettigheder - og ikke også forpligtelser - der kan overdrages. Overdrager sælgeren samtlige rettigheder og pligter i henhold til købekontrakten til tredjemand, vil køberen derfor alligevel kunne fastholde sælgeren på pligterne. Formålet med § 12, stk. 3, er at fjerne enhver tvivl om dette spørgsmål. Køberen har måske handlet med den pågældende sælger, netop fordi han skønnede, at denne ville være i stand til at opfylde en sælgers pligter. Det er derfor set ud fra køberens synsvinkel urimeligt, om disse pligter skulle kunne overgå til tredjemand, der navnlig vil have svært ved at afhjælpe mangler ved det købte på grundlag af garantitilsagn.

Det kan imidlertid tænkes, at sælgeren på særlig vis vil søge at komme udenom sælgerpligterne. Hvis f. eks. sælgeren og tredjemand har indgået en aftale som nævnt i § 1, stk. 2, nr. 2, om kredit til en bestemt køber, og tredjemand med henblik herpå erhverver løsøregenstanden, som straks videresælges til køberen, må denne alligevel på grundlag af almindelige omgåelsesbetragtninger, der støttes af § 12, stk. 3, kunne gøre alle en købers rettigheder gældende mod både den virkelige sælger og tredjemanden, der formelt optræder som sælger.

Til § 13.

Bestemmelsen svarer til den gældende afbetalingslovs § 6, stk. 3, 1. pkt., idet den dog omfatter alle kreditkøb. Retten til førtidsbetaling gælder ikke blot i relation til sælgeren, men i relation til enhver kreditor, således som dette begreb er defineret **i** de almindelige bemærkninger til kap. I.

Til § 14.

Bestemmelsen svarer med små afvigelser - der til dels er af sproglig karakter - til den gældende afbetalingslovs § 2, idet den dog i modsætning til denne omfatter alle kreditkøb.

Til stk. 1. Bestemmelsen svarer til den gældende afbetalingslovs § 2, stk. 1. Den eneste realitetsændring er, at misligholdelsen skal have varet i 30 dage, medens fristen i afbetalingsloven kun er på 14 dage. Om afbetalingslovens § 2, stk. 1, henvises der til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 31-32. Vedrørende misligholdelsens »størrelse« er der ikke foretaget ændringer udover, hvad der er affødt af, at man ikke ved kontokøb kan sætte misligholdelsens størrelse i forhold til kreditkøbsprisen. Ved kontokøb skal misligholdelsens størrelse i stedet sættes i forhold til kontoens saldo. Uanset misligholdelsens størrelse er kreditor altid berettiget til at lukke kontoen for yderligere kredit, når kontohaveren har misligholdt.

Udvalget har overvejet at ophæve tyvendedelsreglen, således at det bortset fra restfordringen generelt krævedes, at køberen skulle være udeblevet med ydelser, der mindst udgjorde 1/10 af kreditkøbsprisen eller kontokøbssaldoen. Når udvalget alligevel foreslår tyvendedelsreglen opretholdt, skyldes det, at misligholdelsen ved langvarige kreditter ellers skulle være særdeles langvarig, inden kreditor kunne gribe ind. Det bemærkes herved, at det inden for automobilbranchen ikke er usædvanligt, at købekontrakter løber over 36 måneder. Ved sådanne kontrakter skulle køberen udeblive med 4 ydelser, inden kreditor kunne gribe ind, hvis tyvendedelsreglen afskaffedes. Det har også været af væsentlig betydning for udvalget, at kreditors restfordring ved forbrugerkøb med ejendomsforbehold efter udvalgets lovudkast som hovedregel afskæres, når det solgte er taget tilbage, jfr. § 28. Dette gør det særlig betænkeligt at tvinge kreditor til at vente med at gribe ind i en længere periode, efter at den første misligholdelse fra køberens side er sket, idet løsøreting undertiden er udsat for en hurtig værdiforringelse.

Ved kontokøb bevirker reglen om, at kreditor kan påberåbe sig misligholdelsesvirkninger, når køberen i 30 dage er udeblevet med en ydelse, der mindst udgør 1/10 af saldoen, at langt de fleste misligholdelser i praksis vil kunne påberåbes af kreditor. Da kontohaveren som regel skal foretage månedlige indbetalinger, fører 30-dages-reglen dog **til,** at kontohaveren i praksis som regel vil have

misligholdt i relation til mindst 2 ydelser, inden kreditor kan gribe ind. Det må også tages i betragtning, at de sanktioner, kontohaveren kan udsættes for ved misligholdelse af et kontokøb, ikke er særlig alvorlige i sammenligning med, hvad der er tilfældet ved køb med ejendomsforbehold. Den, der sælger på konto, vil i øvrigt sjældent være interesseret i at føre en hård kurs mod mindre misligholdelser. Når der ikke er formuleret en særregel vedrørende kontokøb, skyldes det tillige ønsket om så vidt muligt at have fælles regler vedrørende alle kreditkøb.

Bestemmelsen i stk. 1 vedrører alene misligholdelse i relation til køberens betalingspligt. I relation til andre former for misligholdelse gælder formuerettens almindelige misligholdelsesregler, hvilket navnlig vil sige, at misligholdelsen skal være væsentlig, for at kreditor kan hæve handlen, jfr. betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 32 og 43. De i praksis forekommende aftalevilkår, der tilsigter at give kreditor en videregående adgang til at påberåbe sig misligholdelser fra køberens side, vil i fornødent omfang kunne tilsidesættes efter aftalelovens § 36.

Til stk. 2. Bestemmelsen regulerer den situation, hvor køberen, inden der er foretaget udlæg eller sket tilbagetagelse af det solgte, retter for sig ved at betale det beløb, som ikke er blevet betalt i rette tid, med tillæg af renter og omkostninger. I så fald kan kreditor ikke gøre særlige misligholdelsesvirkninger gældende, »medmindre dette på grund af de særlige omstændigheder ved misligholdelsen må anses for påkrævet«.

Bestemmelsen svarer til den gældende afbetalingslovs § 2, stk. 2, hvorefter adgangen til at gøre særlige misligholdelsesvirkninger gældende efter køberens betaling kan afskæres »såfremt dette ville virke ubilligt«. Det er udvalgets opfattelse, at køberen kun helt undtagelsesvist bør kunne rammes af misligholdelsesvirkninger, når han retter for sig, inden udlæg er foretaget eller det solgte er taget tilbage, jfr. i samme retning princippet i lejelovens § 65. Dette bør kun ske, hvis der ved misligholdelsen evt. under indtryk af tidligere misligholdelser foreligger omstændigheder, der konkret med betydelig vægt taler for, at køberen på ny vil misligholde. Den ændrede formulering i forhold til afbetalingsloven tilsigter således dels at forstærke køberens beskyttelse, dels mere præcist at angive kriteriet for, hvornår misligholdelsen i den angivne situation kan gøres gældende. At beskyttelsen af køberen udvides, har sammenhæng med, at det er en betingelse, at køberen betaler kreditors eventuelle omkostninger. Det må herved tages i betragtning, at omkostningsbegrebet for så vidt angår køb med ejendomsforbehold udvides væsentligt i § 20, nr. 2, idet det foreslås, at kreditor i tilfælde af misligholdelse fremover skal have krav på normale inkassoomkostninger. Herom henvises til bemærkningerne til § 20 (p. 88).

Bestemmelsen kan kun anvendes, hvis køberen har betalt hele det forfaldne beløb med omkostninger. Kreditor er ikke pligtig at modtage et mindre beløb, selv om dette har en sådan størrelse, at misligholdelsen herefter ikke mere har et omfang som krævet i stk. 1. Modtager kreditor alligevel beløbet uden forbehold, vil han dog sædvanligvis miste retten til at påberåde sig den foreliggende misligholdelse, jfr. herved den svenske regerings proposition 1976/77:123 (Konsumentkreditlag), p. 186.

Selv om stk. 2 sprogligt (»betalt det beløb, som ikke blev betalt i rette tid, med tillæg af renter«) klart - ligesom stk. 1 - alene refererer sig til misligholdelse af betalingspligten, bør bestemmelsen dog betragtes som udtryk for et almindeligt princip, således at den kan anvendes analogt på andre former for misligholdelse.

Til § 15.

Bestemmelsen afløser den nugældende afbetalingslovs § 4, jfr. § 6, stk. 1 og 3, om hvilke der henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 34-39, Groth, Afbetalingsloven (1960), p. 57 ff. og 77 ff., samt Koustrup, Afbetalingsloven (1970), p. 64-66, 67-69 og 72-73.

§ 15 omfatter i modsætning til afbetalingsloven alle former for kreditkøb og svarer stort set til forslagene i den svenske betænkning »Konsumentkreditlag m. m.« (SOU 1975:63), p. 29-30 (§ 13), 199-201 og 228-30, og den norske Betænkning om Kredittkjøp m. v. (NOU 1977:12), p. 84-86 (§ 10). Det må bemærkes, at forslaget i den svenske betænkning, der stort set ikke mødte kritik under høringerne over betænkningen, ikke er blevet fulgt i den svenske regerings proposition 1976/77:123 (Konsumentkreditlag), p. 5 (§ 13), 120 f., 131 ff. og 175 ff. Regeringen har fundet betænkningens forslag for kompliceret, hvorfor den i stedet foreslår (§ 13) en mere enkel og mindre matematisk korrekt beregningsmåde:

»Vid förtidsbetalning enligt 12 § skall vid beräkning av kreditgivarens fordran den obetalda delen av kreditfordringen minskas med så stor del av kreditkostnaden som den ej utnyttjade kredittiden utgör i förhållande till den avtalade kredittiden. Kreditgivaren får dock alltid tillgodaräkna

sig hele kostnaden för uppläggning av krediten, om denna kostnad särskilt anges i avtalet och ej är oskälig.«

Til stk. 1. Efter den gældende afbetalingslovs § 4 skal kreditors fordring reduceres, når det solgte tages tilbage, idet en del af den aftalte kredit jo som regel derved ikke bliver udnyttet, hvorfor de aftalte kreditomkostninger må reduceres. Dette sker på en meget enkel måde, idet det i § 4, stk. 1, nr. 2, hedder, at de uforfaldne afdrag skal reduceres i forhold til, hvad kontantprisen udgør af afbetalingsprisen. I de tilfælde, hvor afbetalingsprisen ikke overstiger 3.000 kr., anses kontantprisen for at udgøre 9/10 af afbetalingsprisen, hvis ikke andet oplyses. Denne metode er ikke matematisk korrekt, idet den ikke tager hensyn til kredittidens længde eller til, at den relativt største del af kreditomkostningerne som regel refererer sig til den første del af kredittiden.

I mange år har det været almindeligt inden for automobilbranchen, at køberen forpligter sig til løbende at betale renter af den til enhver tid værende restgæld, således at kreditomkostningerne ikke fastsættes som et forud udregnet samlet beløb, der skal tillægges købesummen. Dette bevirker bl. a., at rentebeløbet ikke indgår i det beløb - afbetalingsprisen - som danner grundlag for beregningen af den i afbetalingsloven foreskrevne mindsteudbetaling. Tilbagetages det solgte, bliver der ikke tale om nogen refusion af kreditomkostninger, idet refusionsspørgsmålet da løser sig selv gennem fritagelsen for fremtidige rentebetalinger.

Ved den praktiske gennemførelse af systemet med sådanne, såkaldte »bagudfaldende renter« anvendes der tabeller, som der f. eks. er givet eksempler på hos Groth, Afbetalingsloven (1960) p. 139-42, og Koustrup, Afbetalingsloven (1970), p. 111-14.

Refusionsreglerne i afbetalingslovens § 4 finder således ikke anvendelse, når der er anvendt »bagudfaldende renter«. Det må herved bemærkes, at »bagudfaldende renter« anvendes mere og mere også uden for automobilbranchen, således at afbetalingslovens regler, hvorefter kreditomkostningerne ved købets indgåelse lægges til kontantprisen i praksis fortrinsvis anvendes ved de små afbetalingskøb, hvor systemet med »bagudfaldende renter« kan forekomme uforholdsmæssigt kompliceret.

Den foreslåede bestemmelse i § 15, stk. 1, tilsigter for så vidt angår afbetalingskøb, hvor der ikke anvendes »bagudfaldende renter«, at råde bod på de nævnte mangler ved afbetalingslovens § 4, stk. 1, nr. 2. Dette sker ved at angive en mere matematisk korrekt måde at reducere kreditomkostningerne på, når parternes økonomiske mellemværende skal opgøres på et tidligere tidspunkt end forudset i købekontrakten. Dette vil også føre til, at hver enkelt kreditkøber netop må bære de omkostninger, der er forbundet med hans kredit. Anvendes derimod en ukorrekt matematisk formel for reduktion af omkostningerne, vil nogle kreditkøbere komme til at bære omkostninger, som rettelig vedrører andre.

I § 15, stk. 1, foreslås derfor, at kreditors tilgodehavende skal opgøres, »således at der fra den ubetalte del af fordringen trækkes den del af kreditomkostningerne, som angår den ubenyttede del af kredittiden«.

Særlige hensyn gør sig gældende vedrørende de omkostninger, som refererer sig til stiftelsen af kreditten. Da disse omkostninger er uafhængige af kredittiden, er det næppe rimeligt at lade reduktionen omfatte disse. Det bestemmes derfor, at disse omkostninger kan kræves betalt uden afkortning. Det er dog en betingelse, at disse stiftelsesomkostninger er særskilt opgjort i købeaftalen, og at de ikke er urimelige. Dette krav stilles, fordi det ellers kunne være fristende for kreditor at henføre så mange af kreditomkostningerne som muligt under stiftelsesomkostningerne, da disse som hovedregel ikke bliver reduceret. Urimeligt store stiftelsesomkostninger kan i øvrigt nedsættes til det rimelige i medfør af § 10. Sker dette, kan stiftelsesomkostningerne naturligvis ikke derudover reduceres efter § 15.

I relation til de ydelser, der er sket misligholdelse med, kan der på normal vis kræves morarenter, jfr. gældsbrevslovens § 62 og Koustrup, Afbetalingsloven (1970), p. 66. Dette følger i øvrigt også indirekte af § 10.

§ 15 finder anvendelse både i de tilfælde, hvor det er køberen, der ønsker et økonomisk opgør i utide, og i. de tilfælde, hvor kreditor på grund af køberens misligholdelse kan kræve et sådant opgør, evt. i forbindelse med tilbagetagelse af det solgte.

Det vil være nødvendigt administrativt at give nærmere regler for, hvordan kreditors tilgodehavende skal reduceres. Det foreslås derfor i § 37, stk. 3, at der gives justitsministeren bemyndigelse til at fastsætte regler om beregning af det fradrag, som nævnes i § 15, stk. 1.

Efter det for udvalget oplyste kan det fradrag, der skal foretages i kreditors tilgodehavende, mest praktisk beregnes efter følgende formel:

$$R = Cr \times \frac{t(t+1)}{n(n+1)}$$

hvor R = fradraget i kreditgiverens tilgodehavende,
Cr = de samlede kreditomkostninger -4- stiftelsesomkostningerne,
t = antal uforfaldne ydelser,
n = det totale antal ydelser.

Om formlens indhold henvises der til den svenske betænkning (»Konsumentkreditlagm.m.« (SOU 1975:63), p. 199-201 og 228-30, den norske betænkning om Kredittkjøp m. v. (NOU 1977:12) p. 84—86, og udtalelsen fra finansministeriets konsulent i rentespørgsmål, jfr. bilag 9d (p. 256 f).

Da der ikke findes nogen praktisk anvendelig formel, der i alle tilfælde fører til et fuldstændigt tilfredsstillende resultat, er det muligt, at der bør anvendes flere forskellige formler.

Ved beregningen af fradraget i kreditors tilgodehavende må man i øvrigt benytte sig af de oplysninger om kobet, der skal være givet køberen ved købeaftalens indgåelse, jfr. § 6, stk. 1.

Da den foreslåede bestemelse som ovenfor nævnt ligesom den nugældende § 4 i afbetalingsloven ikke finder anvendelse, hvis finansieringen af kreditkøbet er sket via »bagudfaldende renter« vil den antagelig kun få forholdsvis begrænset betydning i praksis. Det må endda formentlig antages, at bestemmelsen vil fremme den igangværende udvikling i retning af stadig stigende brug af systemet med »bagudfaldende renter«, hvilket udvalget da også finder ønskeligt, idet dette system netop indebærer, at kreditkøberen ikke kommer til at betale kreditomkostninger, der vedrører den ikke udnyttede del af den aftalte kredittid.

Til stk. 2. Bestemmelsen afløser § 6, stk. 3, 2. pkt., i den gældende afbetalingslov, hvor det er bestemt, at der ved betaling udenfor fastsat betalingstermin ikke sker nedsættelse af det første efter betalingen forfaldne afdrag.

Den foreslåede bestemmelse fastsætter i stedet, at den ikke-udnyttede kredittid skal anses for at løbe fra den første aftalte forfaldsdag, som indtræder efter betalingen. Denne formulering er afstemt efter stk. 1, men indebærer ikke nogen realitetsændring i forhold til gældende ret. I øvrigt er reglen i vidt omfang begrundet i ordenshensyn, idet det er det mest naturlige og praktiske, at evt. betaling i utide sker til en af de aftalte betalingsterminer, hvilket reglen altså tilskynder til.

Til § 16.

Til stk. 1. Efter den gældende afbetalingslovs § 9, stk. 2, kan fogedretten henvise sælgeren til så vidt muligt at søge sig fyldestgjort ved det solgtes tilbagetagelse. I lovudkastets § 23 gøres det i forbrugerkøb med ejendomsforbehold obligatorisk, at kreditor i tilfælde af misligholdelse skal søge sig fyldestgjort ved det solgtes tilbagetagelse.

Den således foreslåede ordning er bl. a. begrundet i, at det er en fordel for køberen at undgå, at kreditor søger sig fyldestgjort ved foretagelse af udlæg og påfølgende tvangsauktion. I § 16 foreslås den refererede ordning for køb med ejendomsforbehold delvis overført til andre forbrugerkøb, således at fogedretten får adgang til at henvise kreditor til så vidt muligt at søge sig fyldestgjort ved tilbagetagelse af det solgte. Det er kun fogedretten, der kan træffe bestemmelse efter stk. 1. Indtaler kreditor sin fordring ved almindeligt søgsmål, kan retten altså ikke henvise ham til i stedet at tage det solgte tilbage, men når han derefter på grundlag af dommen søger udlæg foretaget hos køberen, kan fogedretten henvise ham til at tage tingen tilbage. Tilbagetageisen skal i givet fald ske under anvendelse af reglerne i §§ 26-27 og 29-31 om tilbagetagelse af genstande, der er solgt med ejendomsforbehold. Da der ikke henvises til § 28, betyder dette, at kreditor, hvis han ikke opnår fuld fyldestgørelse gennem det solgtes tilbagetagelse, kan gøre sin restfordring gældende mod køberen.

Eftersom trangsbeneficiet i retsplejelovens § 509, stk. 1, og § 515, stk. 2, kan afskære en ejendomsforbeholdssælger fra at tage det solgte tilbage, jfr. udkastets § 25, kan det så meget desto mere gøres gældende over for en kreditor, der ikke har sikret sig gennem ejendomsforbehold. Det er derfor klart, at fogedretten ikke kan henvise kreditor til at tage det solgte tilbage, når dette er umuligt på grund af bestemmelserne i retsplejelovens §§ 509, stk 1, og 515, stk. 2. Det samme gælder, hvor tilbagetagelse af det solgte er udelukket på grund af tredjemands ret, f. eks. hvor køberen har givet tredjemand pant i det solgte, eller tredjemand har foretaget udlæg i det solgte.

Om hvornår fogedretten normalt bør henvise kreditor til at tage det solgte tilbage, udtaler bestemmelsen alene, at dette kan ske, »hvis ikke særlige hensyn til køberen eller kreditor taler derimod«. Bortset fra tilfælde, hvor køberen vanskeligt kan undvære tingen, eller dennes brugsværdi langt overstiger dens almindelige omsætningsværdi, vil køberen, når misligholdelsessagen er kommet så langt som til et møde i fogedretten, være interesseret i, at tingen tages tilbage, fremfor at der foretages udlæg. Det er udvalgets opfattelse, at det, når særlige interesser hos kreditor ikke taler derimod, skal være reglen, at fogedretten henviser

kreditor til at tage det solgte tilbage. Handler kreditor imidlertid ikke selv med andenhåndsvarer, kan det være vanskeligt for ham at komme af med tilbagetagne, brugte varer. Dette moment bør derfor tillægges vægt ved afgørelsen efter § 16, stk. 1. Dette følger også af de almindelige opgørelsesregler om køb med ejendomsforbehold, der som nævnt skal anvendes, hvis tingen tages tilbage. Disse opgørelsesregler fører til et gunstigere resultat for køberen, end hvis tingen bliver frataget ham via udlæg og tvangsauktion. Dette skyldes navnlig, at den tilbagetagne ting skal regnes køber til gode med det beløb, som sælgeren kan indvinde ved at sælge tingen på hensigtsmæssig måde evt. efter en rimelig istandsættelse, jfr. udkastets § 26. Denne videresalgspris vil gennemgående være noget højere end den auktionspris, der vil blive afgørende, hvis der i stedet foretages udlæg. Forskellen beror imidlertid i vidt omfang på, at sælgeren gennem sin forretning er i stand til at opnå en gunstig pris for den tilbagetagne ting. Hvis sælgeren ikke handler med brugte ting, forsvinder denne forskel helt eller delvist, og den økonomiske fordel, der for køberen er forbundet med, at sælgeren tager tingen tilbage i stedet for at foretage udlæg, forsvinder tilsvarende, og der er i så fald ingen grund til at henvise sælgeren til at tage tingen tilbage. Tilhører købekontrakten, f. eks. på grund af transport, en anden kreditor end sælgeren, er det klart, at der er større sandsynlighed for, at denne anden kreditor ikke handler med brugte ting, end hvis købekontrakten fortsat er på sælgerens hånd. Selv om den tilbagetagne ting - ligesom det formentlig er tilfældet ved tilbagetagelse efter den gældende afbetalingslov - også i denne situation skal vurderes til, hvad sælgeren kan indvinde ved tingens videresalg, vil der typisk være mindre grund til at anvende § 16, stk. 1, hvor det er en anden kreditor end sælgeren, der har begæret udlæg foretaget. En vid anvendelse af § 16, stk. 1, over for kreditorer der ikke er sælgere, vil formentlig også rejse problemer i relation til muligheden for at få købekontrakter finansieret. Det må bemærkes, at der ofte, når en købekontrakt misligholdes, sker det, at financieren tilbagetransporterer købekontrakten til sælgeren, der som regel indestar som selvskyldnerkautionist for køberens opfyldelse af kontrakten. Er der sket en sådan tilbagetransport, eller er transporten - som det er almindeligt - alene sket til sikkerhed, er der ingen grund til at tage hensyn til financierens forhold.

Henvises kreditor til at tage det solgte tilbage, kan han ved opgørelsen af sit tilgodehavende medregne omkostningerne ved opnåelse af dom eller forlig og den begærede udlægsforretning. Det bemærkes, at disse omkostninger sædvanligvis vil omfatte inkassoomkostninger, som kreditor i så fald ikke derudover kan medregne som en særlig post, se herved § 20, nr. 2.

Bestemmelsen omfatter også kontokøb. Dette vil dog i praksis næppe få større betydning, da bestemmelsen i kraft af det tilbagetagelsesprincip, hvorpå den bygger, kun bør anvendes på kontokøb, hvis der kan konstateres en ret klar forbindelse mellem kreditors fordring og de genstande, som der er tale om at henvise kreditor til at tage tilbage. Må de pågældende genstande på grund af det tidsrum, der er forløbet efter deres køb, antages at være betalt, således at kreditors fordring refererer sig til andre køb i henhold til kontoaftalen, bør § 16 ikke anvendes. Bestemmelsen må endvidere forventes hovedsagelig at finde anvendelse, hvor kontoaftalen er blevet anvendt til køb af en enkelt eller nogle få genstande, som skønnes at have en sådan værdi, at videresalg vil kunne finde sted.

Til stk. 2. Det forekommer undertiden, at lovgivningens krav om mindsteudbetaling ikke er iagttaget ved køb med ejendomsforbehold. Ejendomsforbeholdet er da ugyldigt, uanset om køberen på grund af retsvildfarelse ofte går ud fra, at der består et lovligt ejendomsforbehold, og dette således netop på grund af vildfarelsen ofte får samme faktiske betydning som et gyldigt ejendomsforbehold. Det er imidlertid ikke rimeligt, at lovgivningen på væsentlige punkter giver den ejendomsforbeholdssælger, der ikke har iagttaget reglerne, en bedre retsstilling, end den ejendomsforbeholdssælger, der har iagttaget reglerne. Formålet med § 16, stk. 2, er at hindre noget sådant.

Er mindsteudbetalingsreglerne ikke iagttaget, skal fogedretten i henhold til § 16, stk. 1, træffe bestemmelse om, hvorvidt kreditor skal henvises til at søge sig fyldestgjort ved tingens tilbagetagelse. Udvalget er af den opfattelse, at fogedretten som altovervejende hovedregel bør henvise kreditor til at tage tingen tilbage. Efter indholdet af stk. 1 ville kreditor imidlertid bevare en eventuel restfordring, hvis han ikke fuldt ud bliver fyldestgjort gennem tilbagetagelsen. Da dette ikke er rimeligt i en situation, hvor der er aftalt et ulovligt ejendomsforbehold, idet kreditor derved bliver bedre stillet, end han ville have været, hvis ejendomsforbeholdet var gyldigt, jfr. herved lovudkastets § 28 og bemærkningerne hertil, foreslås det, at kreditor efter tingens tilbagetagelse kun kan

gøre en restfordring gældende i samme omfang, som en kreditor med gyldigt ejendomsforbehold ville kunne gøre det.

Til § 17.

Lovudkastets §§ 33 og 34 indeholder regler om, at køberen skal oplyses om størrelsen af den af sælgeren beregnede rente. Renten har endvidere betydning bl. a. ved opgørelsen af de samlede kreditomkostninger angivet som et beløb, jfr. lovudkastets § 6, stk. 1, nr. 2, idet dette omkostningsbeløb sædvanligvis indbefatter renter. Bestemmelsen i § 17 fastslår generelt, at hvor det i lovudkastet foreskrives, at der skal gives køberen oplysning om renten eller om beløb, hvori renten indgår, er dette ikke til hinder for, at parterne aftaler, at renten skal være variabel, når blot den aktuelle rente oplyses, tillige med angivelse af, hvorledes renten er variabel. Dog kræves det, at renten skal variere med forhold, som kreditgiveren er uden indflydelse på, f. eks. Nationalbankens diskonto. Bestemmelsens indhold og formulering svarer **til** § 1, stk. 4, i det udkast til lov om renteaftaler, som var optaget i Betænkning nr. 604/1971 om

KAPITEL III

Særlige regler om køb med ejendomsforbehold.

I lovudkastets kapitel **III** (§§ 18-32) foreslås der en række særregler, der kun gælder for køb med ejendomsforbehold. Den gældende afbetalingslov foreslås ophævet, jfr. § 43, idet den erstattes af den foreslåede kreditkøbslov. Selv om det navnlig er de specielle regler i kapitel **III,** der afløser afbetalingsloven, må det dog bemærkes, at også mere generelle bestemmelser **i** de øvrige kapitler gælder for køb med ejendomsforbehold. Dette gælder særligt kapitel II (Almindelige bestemmelser).

I § 2 er defineret, hvad der forstås ved køb med ejendomsforbehold. Det er i øvrigt uden betydning for retsstillingen, hvordan ejendomsforbeholdet nærmere er formuleret, navnlig om sælgeren har forbeholdt sig ejendomsretten eller ret til at tage det solgte tilbage. Da købesummen, navnlig ved forbrugerkøb, næsten altid skal betales afdragsvis (afbetaling), er køb med ejendomsforbehold i vidt omfang synonymt med afbetalingskøb.

Hvilke køb med ejendomsforbehold der er omfattet af loven, fremgår af kapitel I, sammenholdt med §§ 18 og 39. Tidligere - f. eks. i gældsordningsudkastet fra 1941 - har der været rejst tvivl og diskussion om det hensigtsmæssige og ønskelige i salg med ejendomsforbehold. Uanset denne diskussion har køb med ejendomsforbehold fået et særdeles stort omfang og er nu overordentlig stærkt indarbejdet og almindelig kendt også hos almindelige forbrugere. Det er udvalgets opfattelse, at ejendomsforbehold som regel er en hensigtsmæssig måde at sikre den kredit, der gives i forbindelse med salg af løsøre, på. Kreditgivningen i forbindelse med løsøresalg må nødvendigvis have et meget stort omfang i et moderne industrisamfund. At der er en let adgang til at købe på kredit, er også købernes - herunder almindelige forbrugeres - interesse. En stor kreditgivning forudsætter imidlertid, at der foreligger hensigtsmæssige måder at sikre den ydede kredit på. Den mest udbredte kreditsikringsform ved salg af løsøre er ejendomsforbehold. For mange købere er det af væsentlig betydning, at der er praktisk mulighed for køb på kredit med realsikkerhed **i** det købte. Udvalget har derfor ikke sigtet mod nogen væsentlig indskrænkning i ejendomsforbeholdssalget. Udvalget har derimod stræbt efter nærmere at regulere salget med ejendomsforbehold. Den gældende afbetalingslov har karakter af social beskyttelseslov for køberne. Denne beskyttelse foreslår udvalget væsentlig udbygget, navnlig i køb, der efter § 4, stk. 2, er forbrugerkøb. Selv om der ikke tilsigtes en egentlig indskrænkning i ejendomsforbeholdssalget, forventer udvalget dog, at flere af de foreslåede regler (§§ 18, stk. 1, nr. 2, 23, 25 og 28), navnlig i relation til forbrugerkøb, stærkt vil bidrage til, at salg med ejendomsforbehold får et mere naturligt anvendelsesområde. De foreslåede regler vil formentlig i betydeligt omfang hindre, at der tages ejendomsforbehold i mindre værdifulde genstande og i genstande, som sælgeren ikke ønsker at tage tilbage i en misligholdelsessituation, eller som er udsat for en meget hurtig værdiforringelse.

Om kritik og vurdering af afbetalingssystemet henvises i øvrigt til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 9-13.

Til § 18.

Bestemmelsen angiver de væsentligste betingelser for, at der gyldigt kan tages ejendomsforbehold. Bestemmelsen svarer bortset fra stk. 1, nr. 2, helt til gældende ret, der indgående er beskrevet hos Torben Jensen, Afbetaling (1970), og hos Illum, Dansk Tingsret, 3. udg. ved V. Carstensen, p. 216 ff.

Til stk. 1. Ejendomsforbehold skal efter *nr. 1* være aftalt senest ved overgivelsen af det købte til køberen. Dette svarer til gældende ret, jfr. Torben Jensen. Afbetaling (1970), p. 90 ff og 440 ff.

Ifølge *nr. 2* kræves, at kreditkøbsprisen som defineret i § 6, stk. 1, nr. 3, skal overstige 500 kr. Er kreditkøbsprisen ikke over 500 kr., kan der ikke lovligt tages ejendomsforbehold. Reglen må påses ex officio af domstolene. I den gældende afbetalingslovs § 1, stk. 4, er der også en (indirekte) minimumsbeløbsramme, idet det bortset fra bogsalg kræves, at udbetalingen altid mindst skal være 50 kr. Det er klart, at denne beløbsgrænse i dag er uden praktisk betydning.

Den foreslåede regel er begrundet i praktiske hensyn. Kreditgiverne har næppe noget større behov for sikkerhed ved helt små kreditter. Behovet for overhovedet at yde kredit i disse tilfælde er formentlig også beskedent. Dertil kommer, at det apparat, der skal sættes i sving i tilfælde af køberens misligholdelse og det solgtes tilbagetagelse gennem fogedretten, er uforholdsmæssigt stort ved helt små køb, således at bestemmelsen også er begrundet i hensyn til domstolenes kapacitet og for så vidt også til køberne, som ved tilbagetagelse gennem fogedretten kan komme til at betale uforholdsmæssigt store omkostninger. I øvrigt viser undersøgelser, at kreditomkostningerne ved små afbetalingskøb er særlig store, jfr. den norske betænkning om Kredittkjøp (NOU 1977: 12), p. 12. Udvalget har foretrukket en generel beløbsgrænse frem for at bestemme, at der ikke kan tages ejendomsforbehold i bestemte kategorier af løsøregenstande. Man har overvejet, om beløbsgrænsen skal sættes ved 500 kr. eller 1000 kr., men er blevet stående ved de 500 kr.

Om ajourføring af beløbsgrænsen henvises der til §37, stk. 1.

Det må fremhæves, at det i § 25 foreslås, at trangsbeneficiet i retsplejelovens §§ 509, stk. 1, og 515, stk. 2, også skal kunne gøres gældende vedrørende genstande solgt med ejendomsforbehold. Dette vil formentlig medføre, at også § 25 i mange tilfælde, hvor kreditkøbsprisen ikke overstiger 500 kr., vil være til hinder for at gøre ejendomsforbeholdet gældende. Bestemmelserne i § 18, stk. 1, nr. 2, og § 25 dækker således i betydelig grad samme område.

Der henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 14-18 (»Undtagelse af visse arter af varer og under en vis værdi fra afbetalingslovens område«) og p. 18-19 (»Fastsættelse af en mindstegrænse for udbetalingen ved købets indgåelse«).

Det er uforeneligt med kontokøbets begreb (jfr. bemærkningerne til § 3), at der tages ejendomsforbehold til sikkerhed for den kredit, der ydes i relation til enkelte salg, idet kreditten i henhold til en kontoaftale ikke er knyttet til bestemte køb.

Selv om køberen har konto hos sælgeren, er der imidlertid intet til hinder for, at et køb holdes uden for kontoaftalen, idet der kan oprettes en særskilt kontrakt om købet. Denne kontrakt kan godt indeholde ejendomsforbehold. Sådanne kontrakter betegnes undertiden som kontoaftaler, men da kreditten ikke er løbende, er aftalerne ikke omfattet af lovudkastets kontobegreb og derfor ikke af reglerne i lovudkastets kap. IV.

Til stk. 2. Bestemmelsen svarer til den gældende afbetalingslovs § 8, stk. 1, om hvilken der henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 39-41.

Da bestemmelsen har nær forbindelse med § 10, henvises der endvidere til bemærkningerne til denne bestemmelse (p. 75).

Til § 19.

Bestemmelsen afløser den gældende afbetalingslovs § 1, stk. 4, om hvilken der henvises til ovenfor p. 11f, Torben Jensen, Afbetaling (1970), p. 425 ff, og Illum, Dansk Tingsret, 3. udg. ved V. Carstensen, p. 235 ff. Bestemmelsen regulerer, i hvilket omfang der kræves udbetaling, udbetalingens mindstestørrelse samt virkningen af, at sælgeren medvirker ved tilvejebringelsen af udbetalingen.

Tilsidesættelse af § 19 fører - ligesom tilsidesættelse af mindsteudbetalingsreglen i afbetalingslovens § 1, stk. 4 - til ejendomsforbeholdets ugyldighed, også i parternes indbyrdes forhold.

Til stk. 1. Bestemmelsen svarer til princippet i den gældende afbetalingslovs § 1, stk. 4. Mindsteudbetalingen er som i dag fastsat til 20 pct., men det foreslås, at disse 20 pct. skal beregnes af kontantprisen (jfr. § 6, stk. 1, nr. 1) og ikke som i afbetalingsloven af afbetalingsprisen, der i afbetalingslovens § 1, stk. 3, er defineret som summen af de afdrag, som køberen i henhold til aftalen skal erlægge, hvilket indebærer, at kreditomkostningerne - bortset fra bagudfaldende renter - indgår i afbetalingsprisen.

Hvor der ikke anvendes bagudfaldende renter, vil 20 pct. af kontantprisen være et noget mindre beløb end 20 pct. af afbetalingsprisen. Dette gælder navnlig, når kreditten er langvarig, da kreditomkostningernes størrelse må formodes at vokse med kredittiden. Ved de fleste køb er forskellen dog beskeden. Dette skyldes ikke mindst, at der i stigende omfang bruges bagudfaldende renter. Det bemærkes, at merværdiafgiften skal medregnes i kontantprisen, jfr. også U 1970.688, hvorefter

»afbetnlingspris« i afbetalingslovens § 1, stk. 3-4, må forstås som omfattende merværdiafgiften.

Når udvalget har valgt at sætte mindsteudbetalingen i forhold til kontantprisen fremfor kreditkobsprisen, skyldes det, at kontantprisen er et enklere og mere almindeligt kendt begreb end kreditkobsprisen. Parterne vil langt sjældnere være i tvivl om, hvad kontantprisen er, end om hvad kreditkobsprisen er. Mindsteudbetalingskravet sænkes som nævnt i nogen grad, når de 20 pct. skal beregnes af kontantprisen mod nu af afbetalingsprisen. Udvalget er dog af den opfattelse, at denne sænkning er mere formel end reel, idet forholdet er det, at lovudkastets væsentligste regel om udbetaling i virkeligheden findes i § 28. Denne bestemmelse fastsætter, at sælgeren i køb med ejendomsforbehold, som er forbrugerkøb, som altovervejende hovedregel ikke kan gøre en evt. restfordring gældende efter det solgtes tilbagetagelse. § 28 må forventes at ville medføre, at sælgerne fastsætter både udbetalingen og amortiseringen således, at de under hensyn til det solgtes nærmere karakter kan forvente, at det solgte gennem tilbagetagelsen kan dække deres krav. Alt afhængig af det solgtes karakter kan § 28 altså udmærket betyde en vis skærpelse af de gældende mindsteudbetalingsregler.

Udbetalingen kan, i samme omfang som det er tilfældet i dag, i relation til afbetalingslovens § 1, stk. 4, erlægges i andet end penge.

Efter den gældende afbetalingslov skal udbetalingen altid udgore mindst 50 kr. Denne regel overføres ikke til kreditkøbsloven, da det i § 18, stk. 1, nr. 2, bestemmes, at ejendomsforbehold kun kan tages, hvis kreditkøbsprisen overstiger 500 kr., hvilket bevirker, at mindsteudbetalingen nødvendigvis må være større end 50 kr.

De særlige problemer vedrørende *bogsalg* på kredit har flere gange været gjort til genstand for overvejelser i forbindelse med de senere års lovgivningsarbejde. Dette gælder særlig i relation til næringsloven og dørsalgslovforslaget. Problemerne har også været behandlet af et af kulturministeren nedsat bogudvalg, hvor et underudvalg særlig har behandlet spørgsmålet om kolportagesalg af bøger.

Hovedproblemerne vedrørende bogsalg er:

1. Om kolportagesalg skal tillades,
2. Om bøger skal kunne sælges med ejendomsforbehold, og
3. Om der, hvis salg med ejendomsforbehold tillades, da bør gælde særlige udbetalingsregler.

Hidtil er det trods et konstateret misbrug blevet afvist, navnlig af hensyn til fremme af folkeoplysningen og udgivelsen af større værker af kulturel betydning, at forbyde kolportagesalg, jfr. f. eks. handelsministerens svar i folketingstidende 1965/66, tilllæg B, sp. 937, til det folketingsudvalg, der behandlede forslaget til 1966-næringsloven. Det af justitsministeren i folketingssamlingen 1976/77 fremsatte, men ikke færdigbehandlede forslag til dørsalgslov indeholdt et forbud mod kolportagesalg af bøger. Ikke mindst denne del af lovforslaget gav anledning til debat i folketinget. Ved genfremsættelsen i efteråret 1977 er forbudet mod kolportagesalg af bøger udeladt. På denne baggrund har udvalget ment at måtte lægge den nugældende lovgivning om boger til grund for sine overvejelser, idet den endelige stillingtagen til de særlige bogproblemer findes at burde ske i forbindelse med arbejdet med dørsalgslovforslaget.

Det bør imidlertid fremhæves, at det vil være en følge af det foreslåede almindelige forbud i § 18, stk. 1, nr. 2, mod salg med ejendomsforbehold i tilfælde, hvor kreditkøbsprisen ikke overstiger 500 kr., at heller ikke bogværker, hvis kreditkøbspris ligger under den nævnte grænse, vil kunne sælges med (gyldigt) ejendomsforbehold.

I den gældende afbetalingslovs § 1, stk. 4, findes der en særregel om mindsteudbetaling ved køb af bøger, hvorefter det alene kræves, at udbetalingen skal svare til det største beløb, der efter aftalen forfalder til betaling indenfor 1 måned. Udvalgets flertal har i betragtning af, at der som nævnt endnu ikke foreligger en afklaring af de særlige problemer med hensyn til kolportagesalg af bøger, ikke ment at burde foreslå den særlige mindsteudbetalingsregel ophævet, idet en ophævelse måtte formodes at kunne medføre væsentlige gener for kolportagesalget. Mindretallet (Frede Christensen, Federspiel, Florie, Lund Christiansen og Pontoppidan) deler ikke flertallets opfattelse. Disse medlemmer henviser til, at kolportagesalg i dag i betydeligt omfang sker som kreditsalg uden ejendomsforbehold.

Bogsalg med ejendomsforbehold sker ofte i form af større bogværker bestående af et større antal bind, der produceres og leveres køberne løbende, ofte over flere år. Hvis den almindelige mindsteudbetalingsregel lydende på 20 pct. af kontantprisen også skulle omfatte bøger, ville dette efter udvalgsflertallets opfattelse typisk medføre, at køberen, når han underskrev kontrakten og fik leveret bind 1, måtte udbetale et beløb, der langt oversteg bind l's værdi, således at udbetalingskravet reelt var et krav om en betydelig forudbe-

taling. Et sådant udbetalingskrav ville formentlig i det væsentlige »kvæle« bogsalg med ejendomsforbehold.

Det ovenfor nævnte mindretal finder ikke, at der er tilstrækkelig grund til at opretholde en særlig lempelig udbetalingsregel vedrørende bøger. Den praktiske virkning af et udbetalingskrav svarende til 20 pct. af kontantprisen må forventes at blive - ikke at køberen i almindelighed ved køb af bogværker, der leveres løbende, skal præstere en betydelig forudbetaling - men derimod, at sådanne bogværker typisk kun vil kunne sælges med ejendomsforbehold, hvis køberen samtidig med, at han præsterer udbetalingen, modtager et antal bøger, der mindst svarer til 20 pct. af bogværkets kontantpris. I øvrigt må sådanne bogværker sælges på kredit uden ejendomsforbehold. Et sådant udbetalingskrav synes efter mindretallets opfattelse i god overensstemmelse med udvalgets hovedsynspunkt om at tilstræbe et mere naturligt område for køb med ejendomsforbehold.

Den væsentligste ændring af retstilstanden, som foreslås i § 19, er, at udbetalingskravet kun skal omfatte forbrugerkøb og ikke, som tilfældet er i dag, alle køb med ejendomsforbehold.

Udbetalingskravet er begrundet i ønsket om at beskytte køberne mod at foretage letsindige køb, idet erfaringen viser, at udsigten til, at et køb afvikles normalt, stiger med udbetalingens størrelse. Udbetalingskravet modvirker således impulskøb og de ulemper og tab, der kan være forbundet med køberens misligholdelse af købet.

Udbetalingskravet er endvidere begrundet i nationaløkonomiske betragtninger, idet det antages, at kravet om udbetaling virker nedsættende på det samlede forbrug. Udbetalingskravet kan således bruges som et styringsmiddel i den økonomiske politik, idet mindsteudbetalingen kan hæves eller sænkes, alt afhængig af den økonomiske situation, ligesom man i lighed med, hvad der forekommer i andre lande, kan have forskellige udbetalingskrav ved de forskellige kategorier af forbrugsgoder, f. eks. således at udbetalingskravet er størst ved luksusvarer og importvarer.

Udvalget finder, at disse motiveringer for udbetalingsreglerne først og fremmest gør sig gældende ved forbrugerkøb. Ved andre køb kan udbetalingskravet ikke i samme grad motiveres med sociale beskyttelseshensyn, ligesom de nationaløkonomiske hensyn også her er mere tvivlsomme, idet forholdet i relation til erhvervsvirksomheders investeringer tværtimod som regel er det, at man ønsker at fremme disse, hvilket sker ved helt eller delvist at afskaffe udbetalingskravet, jfr. herved den norske betænkning om Kredittkjøp m. v. (NOU 1977:12), p. 59 ff. og 82.

Det må endvidere fremhæves, at udbetalingskravet for erhvervsdrivende i betydelig udstrækning er blevet udhulet af reglerne om merværdiafgift, idet køberen, hvis købet skal indgå i hans momsregnskab, får momsen (pt. 18 pct.) refunderet via momsregnskabet, således at udbetalingen allerede efter de gældende regler er beskeden. Hæves momsprocenten, kan man endda komme i den situation, at køberen kan forbedre sin likviditet ved at foretage køb. Spørgsmålet behandles af Illum, Dansk Tingsret, 3. udg. ved V. Carstensen, p. 237-38 med note 65, der fremhæver, at sælgeren ikke har krav på at få transport på den momsrefusion, køberen kan opnå hos toldvæsenet. Det nævnes at Danmarks Automobil-Forhandler-Forening har opfordret sine medlemmer til at kræve momsrefusionen udlignet ved større udbetalinger, ligesom det forekommer, at pengeinstitutter, der finansierer afbetalingskontrakter, kræver, at momsrefusionen indbetales til banken enten til indsættelse på en særlig sikringskonto eller som et ekstraordinært afdrag på kontrakten.

Handelsministeriets og justitsministeriets repræsentanter i udvalget (Frede Christensen og Pontoppidan) er enige i disse synspunkter, men vil dog ikke udelukke, at det af finanspolitiske grunde kan blive anset for ønskeligt at opretholde kravet om en mindsteudbetaling ved kreditkøb, der ikke er forbrugerkøb.

Om de momsproblemer, der opstår i relation til tilbagetageisen af det solgte, henvises til J. A. Andersen, Fuldmægtigen, 1972, p. 4 ff og 114 ff, Bent Møller, samme sted, p. 106 ff, samt bilag 12, p. 284 f.

Til stk. 2. Bestemmelsen medfører, at sælgeren ikke må medvirke til at fremskaffe udbetalingen. Præsteres udbetalingen gennem lån, som køberen har opnået på grundlag af en aftale mellem sælgeren og tredjemand som angivet i § 1 stk. 2, nr. 2, er ejendomsforbeholdet nemlig ugyldigt. Det samme gælder, hvis udbetalingen præsteres ved hjælp af et lån, som ved sælgerens formidling ydes til køberen efter sælgerens anvisning. Efter den foreslåede formulering af bestemmelsen stilles der ikke så store krav til den aktivitet fra sælgerens side, der i relation til tilvejebringelse af lån fra tredjemand til udbetalingen gør ejendomsforbeholdet ugyldigt, som til den aktivitet i relation til en finansierende tredjemand, der i henhold til § 1, stk. 2, nr. 2, gør, at købet betragtes som et kreditkøb, der er omfattet af kreditkøbsloven. Bestem-

melsen i § 19, stk. 2, er altså - som det også fremgår af dens ordlyd - »bredere« end § 1, stk. 2, nr. 2.

Har køberen lånt pengene til udbetalingen, men sælgeren dog ikke har »formidlet« lånet som angivet i § 19, stk. 2, foreligger der et lovligt ejendomsforbehold. Bestemmelsen kræver altså ikke, at køberen af egne midler skal præstere udbetalingen.

Bestemmelsen svarer helt til den retstilstand, som er udviklet i retspraksis. Der kan derfor henvises til Torben Jensen, Afbetaling (1970), p. 472 ff. (»Medvirken til tilvejebringelse af udbetalingen«), og Illum, Dansk Tingsret, 3. udg. ved V. Carstensen, p. 238.

Til § 20.

Bestemmelsen fastsætter, hvordan en kreditor skal opgøre sit tilgodehavende, når det solgte tages tilbage.

Bestemmelsen afløser den gældende afbetalingslovs § 4 og indeholder først og fremmest en henvisning til den almindelige regel i § 15 om reduktion af kreditors fordring, når der i utide skal finde et økonomisk opgør sted mellem parterne. Der henvises derfor til bemærkningerne til § 15 (p. 80f).

Det, kreditor kan kræve ved opgørelsen, er:

1. Den ubetalte del af fordringen med fradrag efter bestemmelsen i § 15, stk. 1, samt
2. Nodvendige omkostninger ved tilbagetagelsen, herunder inkassoomkostninger.

Det er klart, at kreditor derudover - som efter gældende ret - kan kræve morarenter af de aftalte ydelser, der ikke er betalt eller er betalt for sent, jfr. bemærkningerne til § 15. Har køberen ulovligt overdraget det købte til tredjemand, og kreditors tilbagetagelseskrav derfor rettes mod denne, kan kreditor få særlige krav mod tredjemand, hvis denne ikke godvilligt vil udlevere genstanden, jfr. herved U. 1975.863 V og Palle Bo Madsen, U 1976 B, p. 277 ff (»Om standpunktsrisiko«).

Med hensyn til, hvilke omkostninger kreditor efter gældende ret kan kræve godtgjort, er forholdet efter praksis det, at han ikke kan kræve inkassoomkostninger, men alene de positive omkostninger ved tilbagetagelsen (f. eks. retsafgift, transportomkostninger og omkostninger til vurdering), et mindre salær for udarbejdelse af fogedrekvisition samt normalt mødesalær i fogedretten, hvis han giver møde ved advokat, jfr. i det hele J. A. Andersen, Advokatbladet 1974, p. 125-32 (»Advokatomkostninger ved afbetalingsforretninger«). Indtil for få år siden fik kreditor endda ikke fuldt mødesalær (= salæret ved udlægsforretninger) i fogedretten.

Det har været kritiseret, at kreditor ikke kan få inkassoomkostninger ved tilbagetagelsesforretninger, jfr. Hvam U 1963 B. p. 150, og Groth, Afbetalingsloven (1960), p. 62. Denne retstilstand har også haft den uheldige konsekvens, at kreditorerne netop af hensyn til omkostningerne har været mere tilbøjelige til at søge dom eller forlig vedrørende deres krav (om nødvendigt efterfulgt af udlæg), idet de på denne måde fik deres inkassoomkostninger dækket. Dette er også baggrunden for, at tilbagetagelsesforretninger ofte frafaldes i fogedretten på betingelse af, at køberen underskriver et frivilligt forlig (som indeholder inkassoomkostninger), jfr. J.A. Andersen, anførte sted, særlig p. 126.

Når udvalget foreslår, at kreditor skal kunne kræve inkassoomkostninger, lægges der endvidere vægt på, at der synes at have været en generel udvikling (jfr. ovenfor om mødesalær) i retning af øget forståelse for, at kreditorerne bør have deres omkostninger i forbindelse med misligholdelsen dækket. Hertil kommer, at forslagets § 23, for så vidt angår forbrugerkøb, tvinger kreditorerne til primært at søge sig fyldestgjort gennem tingens tilbagetagelse, hvilket bør modsvares af, at kreditorerne får adgang til at kræve normale inkassoomkostninger dækket.

Kreditors opgørelse af tilgodehavendet skal være den samme, hvad enten det solgte tages tilbage indenretligt eller udenretligt. Det er også i princippet ligegyldigt, om tilbagetagelsen skyldes køberens misligholdelse, eller at køberen benytter den ham tilkommende ret til efter § 13 at betale sin gæld, uanset om denne helt eller delvist er forfalden til betaling, jfr. herved også udtrykkelig § 15. Det er dog klart, at omkostningerne kan afhænge af, om der er tale om en udenretlig eller indenretlig tilbagetagelse, og af, om køberen har misligholdt, idet inkassoomkostninger kun kan kræves, hvis køberen har misligholdt på en sådan måde, at sælgeren med føje har overgivet sagen til inkasso. Består misligholdelsen i udeblivelse med de aftalte ydelser, må misligholdelsen have det i § 14 angivne mindste omfang, for at den kan udløse inkassoomkostninger.

Det bemærkes, at den her foreslåede ordning har ligget til grund for de foreslåede bestemmelser i §§ 14, stk. 2, 16, 23 og 28.

Til § 21.

Bestemmelsen afløser den gældende afbetalings-

lovs § 10, stk. 1, om hvilken der henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 45-47. Indholdet af bestemmelsen svarer i princippet til afbetalingslovens § 10, stk. 1, idet ændringerne er af sproglig karakter og begrundet i sammenhængen med udkastets øvrige bestemmelser.

Det kræves fortsat i overensstemmelse med dansk retstradition vedrørende formkrav ikke, at et ejendomsforbehold skal være aftalt skriftligt, selv om dette i praksis næsten altid er tilfældet. Praktisk betydning har ejendomsforbehold uden skriftlig aftale med hensyn til salg ved offentlig auktion, hvor ejendomsforbeholdets optagelse i de bekendtgjorte og oplæste auktionsvilkår udgør tilstrækkeligt bevis, jfr. Ilium, Dansk Tingsret, 3. udg. ved V. Carstensen, p. 246, der også fremhæver, at når man kræver, at aftalen om ejendomsforbeholdet skal være klar, er der ingen grund til derudover at stille formkrav. Det bemærkes dog, at forbrugerkommissionens betænkning III (nr. 738/1975), p. 77, oplyser, at der var enighed i kommissionen om, at skriftlighed burde være en gyldighedsbetingelse ved ejendomsforbehold.

I medfør af § 6 skal der imidlertid skriftligt - enten i købekontrakten eller et særligt dokument - gives køberen en række oplysninger.

Er der ikke oprettet et dokument, som indeholder ejendomsforbehold samt de oplysninger, der er nævnt i § 6, stk. 1, og som er underskrevet af køberen og i genpart overgivet til ham, kan kreditor ikke tage det solgte tilbage ved en umiddelbar fogedforretning, men må gå den mere besværlige vej over et almindeligt søgsmål. Udvalget finder derfor, at spørgsmålet, om ejendomsforbehold kræver skriftlighed, er af underordnet betydning, idet sælgerne i praksis næsten altid, både af bevismæssige grunde og af hensyn til muligheden for at kunne tage det solgte tilbage ved en umiddelbar fogedforretning, vil oprette en kontrakt indeholdende ejendomsforbeholdet. Bestemmelsen i § 21, stk. 1, sikrer således indirekte i meget vid udstrækning, at § 6, stk. 1, overholdes, og at aftaler om ejendomsforbehold indgås skriftligt.

Til stk. 2. Bestemmelsen svarer bortset fra sproglige ændringer helt til den gældende afbetalingslovs § 10, stk. 2.

Det bemærkes, at det i retsplejelovens § 488, stk. 1, som formuleret ved lov nr. 258 af 26. maj 1976 ikke ubetinget kræves, at begæringer om foretagelse af udlæg skal være skriftlige, idet det hedder: »Anmodningen skal være skriftlig, hvis fogedretten bestemmer det«. Denne forskel på tilbagetagelsesforretninger og udlægsforretninger har imidlertid altid eksisteret og var endda større, inden reglerne om udlæg blev ændret i 1976 (se den tidligere § 482, stk. 2, i retsplejeloven).

Den opgørelse af sælgerens tilgodehavende, der skal ledsage fogedrekvisitionen, skal være en opgørelse udarbejdet efter reglerne i § 20.

Den gældende afbetalingslov indeholder ikke regler om, hvilken fogedret der er kompetent til at behandle en tilbagetagelsesforretning. I praksis har man derfor anvendt den almindelige værnetingsregel vedrørende udlægsforretninger. Dette betyder, at tilbagetagelsesforretningen skal påbegyndes, hvor køberen har sit hjemting. Med virkning fra den 1. januar 1977 er retsplejelovens værnetingsregler vedrørende udlægsforretninger imidlertid blevet væsentligt ændret, jfr. § 487 sammenholdt med §§ 493-94, som disse bestemmelser er formuleret ved lov nr. 258 af 26. maj 1976. Da udvalget af hensyn til det økonomiske opgør, der skal finde sted mellem parterne under tilbagetagelsesforretningen, finder det af meget stor betydning, at køberen er til stede under forretningen, findes retsplejelovens § 487 ikke fuldt ud at burde overføres til tilbagetagelsesforretninger vedrørende løsørekøb med ejendomsforbehold. Det foreslås derfor, at en anmodning om tilbagetagelsesforretning skal fremsættes for fogedretten, hvor køberen har hjemting, jfr. retsplejelovens §§ 235-38, lov om aktieselskaber § 159, og lov om anpartsselskaber § 129, eller hvor han driver erhvervsmæssig virksomhed. Tilbagetagelsesforretningen skal altså påbegyndes ved et af de to nævnte værneting, jfr. retsplejelovens § 487, stk. 1, nr. 1 og 2. Befinder tingen sig i en anden retskreds, vil det sædvanligvis være nødvendigt at kontinuere tilbagetagelsesforretningen ved den derværende fogedret, men forretningen kan altså ikke påbegyndes ved denne fogedret, som retsplejelovens § 487, stk. 1, nr. 4, ellers ville hjemle.

Til stk. 3. Bestemmelsen afløser den gældende afbetalingslovs § 11 og § 12, stk. 1, og er afpasset efter de nye regler i retsplejeloven om udlæg, der er gennemført ved lov nr. 258 af 26. maj 1976.

Det er sjældent, at den, som har begæret en fogedforretning og fortsat ønsker den fremmet, udebliver fra denne. Sker dette, er det klart, at forretningen må afvises. Dette svarer helt til gældende ret, idet spørgsmålet dog er uomtalt i afbetalingsloven, men reguleret i retsplejelovens § 492, stk. 1, for så vidt angår andre fogedforretninger. Da det er væsentligt, at begge parter af hensyn til det økonomiske opgør er til stede, foreslås der ingen undtagelser fra sælgerens mødepligt, cfr. der-

imod retsplejelovens § 492, stk. 2, om udlægsforretninger angående krav, der ikke overstiger 2.500 kr.

I øvrigt henviser bestemmelsen, for så vidt angår køberens pligt til efter tilsigelse at give møde i fogedretten og meddele de nødvendige oplysninger, til de nye regler i retsplejeloven om udlæg (§§ 494, stk. 1-2, og 497). Sættes loven i medfør af § 44 i kraft for Grønland, findes de tilsvarende regler i kapitel 2, § 17 i lov om rettens pleje i Grønland.

Det bemærkes, at tilbagetagelsesforretninger ikke i samme omfang som udlægsforretninger kan gennemføres, selv om rekvisitus hverken er til stede eller tilsagt, når dog den ting, forretningen angår, er til stede. Ved tilbagetagelsesforretninger angående ting solgt med ejendomsforbehold er det af væsentlig betydning, at køberen er til stede og kan varetage sine interesser. Dette gælder ikke mindst i relation til det økonomiske opgør, der skal finde sted, og som omfatter værdiansættelsen af det solgte. Kun i helt specielle tilfælde - hvor rekvirenten forgæves har gjort alt, hvad der var muligt for at tilsige rekvisitus - kan det være tilladeligt at gennemføre forretningen, selv om rekvisitus ikke er til stede eller underrettet om fogedforretningen, jfr. U 1964.775 0, Gomard, Fogedret, 2. udg. (1966), p. 205, samt P. Møgelvang-Hansen, Umiddelbare fogedforretninger (1975), p. 15 ff, 29 ff og 41. Om til dels analoge situationer ved udsættelse af lejemål henvises der til U 1967.919 0 og U 1972.727 H, og Torben Jensen, Juristen 1966, p. 274.

Fogedens vejledningspligt er uændret, idet der henvises til retsplejelovens § 500, stk. 1, der svarer til den gældende afbetalingslovs § 12, stk. 1, jfr. § 14. Bestemmelsen om beskikkelse af advokat er ny og først gennemført vedrørende andre fogedforretninger i retsplejelovens § 500, stk. 2, som formuleret ved lov nr. 258 af 26. maj 1976. Det er klart, at der bør være mindst samme adgang til at beskikke advokat i sager om tilbagetagelsesforretninger vedrørende ting solgt med ejendomsforbehold som i andre fogedforretninger. Det kan herved bemærkes, at afbetalingsloven, før retsplejeloven blev ændret i 1976, processuelt klart gav afbetalingskøberne en bedre retsstilling (navnlig i relation til fogedrettens vejledningspligt) end de debitorer, hvis retsstilling processuelt alene bestemtes af retsplejeloven.

Det må herved også nævnes, at afbetalingslovens §§ 13-14 giver regler om, at fogedretten til beskyttelse af køberen kan bestemme, at tilbagetagelsesforretningen i visse tilfælde kun kan gennemføres på betingelse af, at sælgeren stiller sikkerhed for det tab, en uretmæssig tilbagetagelse ville påføre køberen.

Reglerne om sikkerhedsstillelse har kun haft beskeden betydning, idet fogedretten efter praksis i afbetalingssager kan tillade en endda meget vidtgående bevisførelse - jfr. J. A. Andersen, Fuldmægtigen 1973, p. 23-36 (»Fogedrettens kompetence - bevisførelsen i fogedretten«), særligt p. 32 - der sædvanligvis bringer en sådan afklaring, at sikkerhedsstillelse er ufornøden. Afklares forholdet ikke gennem bevisførelsen, er det i øvrigt ofte mere naturligt at afvise forretningen end at kræve sikkerhedsstillelse. Da hertil kommer, at fogedretten uden særlig hjemmel kan kræve sikkerhedsstillelse, når dette skønnes nødvendigt, har udvalget ikke fundet tilstrækkelig anledning til i lovudkastet at medtage udtrykkelige regler om sikkerhedsstillelse.

I de relationer, hvor der ikke i lovudkastet er fastsat regler om fogedrettens fremgangsmåde ved tilbagetagelsen af ting solgt med ejendomsforbehold, må de almindelige regler i retsplejelovens §§ 609-11 om umiddelbare fogedforretninger anvendes. Da disse regler imidlertid er meget kortfattede, må man i vidt omfang anvende de om udlægsforretninger fastsatte regler analogt, se herved Gomard, Fogedret, 2. udg. (1966), p. 202 f, og J. A. Andersen, Fuldmægtigen 1976, p. 64 ff.

Fogedretterne har i dag en så vid kompetence til trods tvistigheder at behandle afbetalingsforretninger, at de i vidt omfang kan betegnes som specialretter vedrørende afbetalingssager, jfr. J. A. Andersen, Fuldmægtigen 1973, p. 32; og P. Møgelvang-Hansen, Umiddelbare Fogedforretninger (1975) p. 36 og 115. Fogedrettens kompetence tilsigtes ikke ændret med nærværende lovudkast. Om fogedrettens kompetence i relation til de kreditkøb med ejendomsforbehold, der ijcke er omfattet af loven, henvises der til bemærkningerne til § 39, stk. 1 (p. 114 f).

Til § 22.

Bestemmelsen afløser § 10, stk. 3, i den gældende afbetalingslov og omfatter som denne alle køb med ejendomsforbehold - ikke blot forbrugerkøb. Afbetalingslovens § 10, stk. 3, bestemmer, at en begæret tilbagetagelsesforretning kan udsættes, »såfremt det sandsynliggøres, at køberen på grund af sygdom, arbejdsløshed eller andet undskyldeligt forhold er kommet i økonomiske vanskeligheder, der må antages at være forbigående. Udsættelsen kan ikke strække sig udover 4 måneder fra den dag, da det første af de ikke betalte beløb efter aftalen forfaldt til betaling. Udsættelse må

ikke gives, hvis sælgerens ret til tingen derved udsættes for fare, eller hvis hensynet til sælgeren i øvrigt taler afgørende derimod«. Bestemmelsen har dog haft meget ringe praktisk betydning, fordi den nævnte 4 måneders frist i langt de fleste tilfælde er overskredet, når sagen når frem til fogedretten.

Ved lov nr. 258 af 26. maj 1976 er der gennemført nye regler om udlæg, hvorved fogedretten, jfr. retsplejelovens § 502, har fået en betydelig videre adgang til at udsætte udlægsforretninger, end den havde i kraft af den tidligere § 526. Der er derudover i § 525, stk. 1, indført en regel, der lyder således: »Ved udlæg i løsøre kan fogedretten bestemme, at det udlagte ikke må fratages skyldneren, så længe denne overholder en afdragsordning, der er fastsat af fogedretten og tiltrådt af skyldneren. Har fordringshaveren givet møde under forretningen, skal han have lejlighed til at udtale sig, forinden afdragsordningen fastsættes. Afdragsordningens varighed kan ikke overstige 10 måneder, medmindre fordringshaveren samtykker«. - Fogedretten kan altså på egen hånd uden kreditors samtykke fastsætte en afdragsordning. Når skyldnerens samtykke kræves, skyldes det, at en afdragsordning ellers ville være udsigtsløs. 10 månedersfristen har den særlige begrundelse, at udlæg i løsøre forældes på 1 år, jfr. retsplejelovens § 526, stk. 4. Da udlæg i fast ejendom ikke er omfattet af den 1-årige forældelse, er der ikke fastsat nogen tidsfrist for den henstand, fogedretten på tilsvarende vis kan meddele ved udlæg i fast ejendom, jfr. § 525, stk. 2. Det må bemærkes, at fogedretten ikke kan meddele henstand, hvor der er tale om udlæg i henhold til et pantebrev, jfr. § 525, stk. 3. Indgående fortolkningsbidrag til § 525 findes i den af folketingets retsudvalg den 6. maj 1976 afgivne betænkning om det lovforslag, der førte til lov nr. 258 af 26. maj 1976 (Udlæg og udpantning m. v.), jfr. også Gomard i U 1976 B, p. 325, og Mogens Munch i U 1977 B, p. 110 ff. Reglerne i retsplejelovens § 525 om udlæg er i princippet blevet foreslået overført til afbetalingsloven af J. A. Andersen, Juristen 1973, p. 155, og i »Gældssaneringsrapporten« p. 14 og 37-38, der i 1975 blev afgivet af en arbejdsgruppe under universitetsforeningen for det sydlige og vestlige Jylland (Ribe- Esbjerg).

Under hensyn dels til de nye regler i retsplejeloven om udlæg, dels til den ringe praktiske betydning, afbetalingslovens § 10, stk. 3, har haft på grund af den meget korte frist, har udvalget formuleret § 22, så den i vidt omfang modsvarer reglerne i retsplejeloven om udlæg.

Den foreslåede bestemmelse giver fogedretten hjemmel til at udsætte en begæret tilbagetagelsesforretning og/eller i forbindelse hermed fastsætte en afdragsordning.

Tilbagetagelsesforretningen kan, som tilfældet er i dag, *udsættes* i 4 måneder, men da fristen foreslås regnet fra fogedrekvisitionens modtagelse, er fristen reelt meget længere end fristen i afbetalingslovens § 10, stk. 3, der regnes fra den første misligholdelse. Hvor meget længere fristen bliver, afhænger af kreditor, idet han gennem indleveringen af fogedrekvisitionen bestemmer, fra hvilket tidspunkt fristen skal regnes. Udsættelsen behøver ikke at være kombineret med en afdragsordning. Der er ikke som i afbetalingslovens § 10, stk. 3, angivet kriterier for, hvornår fogedretten bør meddele udsættelse. De omstændigheder, som bestemmelsen har for øje, er de samme, som er nævnt i afbetalingslovens § 10, stk. 3, men udvalget har dog på baggrund af de ovenfor nævnte ændringer af udlægsreglerne tilsigtet en udvidet adgang til at udsætte begærede tilbagetagelsesforretninger. Det er imidlertid klart, at der, som det direkte udtales i afbetalingslovens § 10, stk. 3, ikke må gives udsættelse, hvis kreditor derved udsættes for risiko. Det må i denne forbindelse særligt fremhæves, at § 22 må administreres i lyset af § 28, der som hovedregel afskærer kreditor fra ved forbrugerkøb at gøre en evt. restfordring gældende efter tilbagetagelse af det solgte. På baggrund af denne bestemmelse bør fogedretten være opmærksom på, om kreditors risiko forøges ved en evt. udsættelse af tilbagetagelsesforretningen. Kreditors risiko vil bl. a. afhænge af, hvor stor en udbetaling der er erlagt, købekontraktens amortiseringsregler, restgældesis størrelse og det solgtes karakter. Da det ofte vil være svært for fogedretten at vurdere kreditors risiko, må der tages et betydeligt hensyn til kreditors oplysninger og holdning til udsættelsesspørgsmålet.

En udsættelse efter § 22 må under alle omstændigheder være begrundet i køberens personlige forhold. Om forretningen i andre tilfælde kan eller skal udsættes, må afgøres efter retsplejelovens § 502, jfr. § 610.

Almindelige retssager, der af en forbruger kan indbringes for forbrugerklagenævnet eller et klage- eller ankenævn, der er godkendt af forbrugerklagenævnet, kan i medfør af retsplejelovens § 342 a, jfr. lov om forbrugerklagenævnet, § 8, stk. 2, af forbrugeren kræves udsat til forelæggelse for det pågældende nævn. De nævnte regler kan næppe overføres til tilbagetagelsesforretninger i fogedretten, men fogedretten kan dog formentlig i medfør

af § 502, jfr. § 610, i særlige tilfælde, hvor fogedretten allerede på det foreliggende grundlag skønner, at forbrugerens indsigelser er holdbare, udsætte tilbagetagelsesforretningen for at give forbrugeren mulighed for at indbringe sagen for forbrugerklagenævnet. Det må herved . tages i betragtning, at fogedretten selv kun i beskedent omfang kan tage stilling til indsigelser, der går ud på, at det købte er behæftet med mangler.

I § 8, stk. 1, i lov om forbrugerklagenævnet hedder det, at »så længe en sag verserer for nævnet, kan klagesagens parter ikke anlægge sag ved domstolene om de af klagen omfattede spørgsmål«. Denne bestemmelse er næppe til hinder for, at der begæres en tilbagetagelsesforretning, men denne må som regel udsættes i medfør af retsplejelovens § 502, jfr. § 610. Afvigende opfattelser vedrørende forholdet til forbrugerklagenævnet er dog gjort gældende af P. Møgelvang-Hansen, Umiddelbare Fogedforretninger (1975), p. 62 ff, Torben Jensen i U 1976 B, p. 321, og F. Taksøe-Jensen, Udlæg (1977), p. 75-76. I øvrigt kan der henvises til J. A. Andersen, Juristen & Økonomen 1977, p. 10, Gomard U 1977 B, p. 343 med note 39, Preben Skouvig, Udlæg (1976), p. 64, samt H. Wendler Pedersen, Juristen & Økonomen 1977, p. 401-411.

Fogedretten kan tillige fastsætte en *afdragsordning.* I så fald kan kreditor ikke kræve det solgte tilbage, så længe afdragsordningen overholdes, hvilket vil sige, at den begærede tilbagetagelsesforretning udsættes på ubestemt tid. Afdragsordningen kan afvige fra købekontraktens betalingsregler. Da et ejendomsforbehold består, så længe kreditors underliggende fordring ikke er forældet, er der ikke fundet behov for at fastsætte en tidsgrænse for afdragsordningens længde, idet dette er overladt til fogedrettens skøn. Da reglerne om fogedrettens fastsættelse af en afdragsordning i høj grad er inspireret af retsplejelovens § 525 om fastsættelse af afdragsordninger i forbindelse med udlægsforretninger, må de to regelsæt i vidt omfang fortolkes på samme måde. Da kreditor altid skal være repræsenteret under en tilbagetagelsesforretning i modsætning til, hvad der ifølge retsplejelovens § 492 er tilfældet ved udlægsforretninger, vil fogedretten dog som regel ved tilbagetagelsesforretninger have et bedre beslutningsgrundlag.

Både i relation til udsættelse af en tilbagetagelsesforretning og fastsættelse af en afdragsordning bør der tages hensyn til, om der tidligere, eventuelt før sagens indbringelse for fogedretten, er givet køberen henstand med betaling af ydelser i henhold til kontrakten eller indrømmet ham lempelser af den i kontrakten aftalte betalingsordning. Der kan også tages hensyn til, om køberen i andre fogedforretninger har haft henstands- eller afdragsordninger, samt erfaringerne vedrørende disse.

Fogedrettens afgørelse vedrørende udsættelse og/eller afdragsordning kan når som helst ændres af fogedretten, hvis køberens forhold giver anledning dertil, hvilket typisk vil være tilfældet, hvis køberen på ny misligholder. Ny misligholdelse bør som altovervejende hovedregel bevirke, at det solgte kan tages tilbage, selv om de konkrete omstændigheder dog i ganske særlige tilfælde kan bevirke, at fogedretten nøjes med at indskærpe købekontrakten samt betingelserne og forudsætningerne for den meddelte udsættelse og/eller afdragsordning. Den nye misligholdelse behøver ikke at have et omfang som angivet i § 14.

Fogedretten skal ikke ex officio ændre de trufne afgørelser. Ændringer må forudsætte en begæring fra kreditor om genoptagelse af den tidligere fogedforretning.

Da der ikke er foreslået regler om *appel* af fogedrettens afgørelser i henhold til § 22, vil afgørelserne i overensstemmelse med almindelige processuelle principper kunne appelleres i form af kære, jfr. retspejelovens § 593, men kære vil efter bestemmelsen i retsplejelovens § 506, stk. 4, kun have opsættende virkning, hvis det undtagelsesvis bestemmes af fogedretten eller landsretten. Da fogedrettens afgørelser i betydeligt omfang beror på et skøn, og landsretten under kæremål ofte vil have et dårligere beslutningsgrundlag end fogedretten, må det dog forventes, at landsretten kun vil ændre fogedrettens afgørelser, når disse går ud over de formentlig ret vide rammer, der bør gælde for sådanne skønsprægede afgørelser. Fogedrettens afgørelse kan kæres straks, jfr. retsplejelovens § 506, stk. 2.

Til § 23.

Bestemmelsen, der kun vedrører forbrugerkøb, afløser sammen med § 24 den gældende afbetalingslovs § 9, stk. 2, om hvilken der henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 44-45, Lyngsø, Afbestillingsret (1971), p. 425-29, og J. A. Andersen, Advokatbladet 1974, p. 130-32. Afbetalingslovens § 9, stk. 2, giver kreditor to fyldestgørelsesmuligheder, der kan anvendes hver for sig eller i forening. Kreditor kan søge sig fyldestgjort ved efter tilvejebringelse af udlægsgrundlag at foretage udlæg i køberens formue, idet han dog ikke kan gøre udlæg i det solgte. Han kan også søge sig fyldestgjort gennem tilbagetagelse af det solgte efter afbetalingslovens regler. Det er dog ikke altid, kreditor kan foretage ud-

læg, idet det i afbetalingslovens § 9, stk. 2, 2. pkt., hedder: »Dog kan køberen, hvis sådan retsforfølgning kan antages at påføre ham tab, der ikke findes rimeligt, henvise sælgeren til, så vidt tilstrække kan, at søge fyldestgørelse ved tingens tilbagetagelse«. Denne undtagelsesregel er inspireret af det i retsplejelovens § 517 (tidligere § 506) fastslåede princip om, at skyldneren med visse modifikationer er berettiget til at påvise de ting, i hvilke udlægget skal ske. Udvalget, der afgav betænkningen om køb på afbetaling (1950), gik ud fra, at reglen ville få et betydeligt anvendelsesområde. Det udtales således i betænkningen p. 45: »Men i det overvejende antal tilfælde, hvor de nævnte særlige omstændigheder ikke er til stede, bør udlægget snarere nægtes. At reglen antagelig vil medføre, at sælgerne for at spare tid, penge og ulejlighed i stigende omfang vil opgive at tage dom over køberne, kan kun hilses med tilfredshed.« Professor Illum, der var næstformand i det udvalg, der afgav betænkningen om køb på afbetaling, udtaler da også på linje hermed i U 1964 B, p. 113: »Selv om det derfor er hovedreglen, at sælgeren kan tage dom over skyldneren og gøre udlæg i henhold til dommen, har det dog stedse været min opfattelse, at man i de fleste tilfælde burde nægte udlæg, fordi tingens tilbagetagelse som regel er den mest hensigtsmæssige løsning.« Uanset disse udtalelser er afbetalingslovens § 9, stk. 2, 2. pkt., kun blevet anvendt i meget ringe omfang af fogedretterne, jfr. Hvam U 1963 B, p. 147 f., Hilmar Nielsen, U 1964 B, p. 103 f., og J. A. Andersen, Advokatbladet 1974, p. 130 f. Dette skyldes formentlig, at der er tale om en skønspræget afgørelse, som forudsætter en række oplysninger om køberens forhold, der vanskeligt kan tilvejebringes under den sædvanlige summariske fogedretsbehandling. Det har også spillet ind, at køberne som regel er uden advokatbistand i fogedretten, idet fogden på grund af arbejdstempoet og den summariske behandlingsform ofte vil have svært ved i tilstrækkeligt omfang som foreskrevet i afbetalingslovens § 12 at vejlede selvmødere. Det bemærkes, at det kun er fogedretten og ikke tillige de almindelige domstole, der i henhold til afbetalingslovens § 9, stk. 2, 2. pkt., kan henvise kreditor til at søge sig fyldestgjort gennem tilbagetagelse af det solgte.

Det har i teorien været kritiseret, at kreditor både har mulighed for at tage det solgte tilbage og gøre udlæg, jfr. J. A. Andersen og Poul Sørensen, Fuldmægtigen 1970, p. 169-72, der peger på muligheden af at indføre en regel om, at sælgeren må vælge mellem de to fyldestgørelsesmåder, således at han ved at vælge den ene afskærer sig fra senere at benytte den anden.

At kreditor både kan tage det solgte tilbage og foretage udlæg, har i praksis givet anledning til en række omkostningsproblemer, hvilket ikke mindst skyldes, at omkostningsreglerne er forskellige, idet kreditor ikke kan få inkassoomkostninger godtgjort i forbindelse med en tilbagetagelsesforretning, jfr. bemærkningerne til § 20, og J. A. Andersen, Advokatbladet 1974, p. 125-32 (»Advokatomkostninger ved afbetalingsforretninger«). Bl. a. på grund af de nævnte omkostningsproblemer er det hyppigt forekommende, at kreditor, inden det solgte tages tilbage, har tilvejebragt et udlægsgrundlag i form af dom eller forlig. Dette har givet anledning til problemer om, hvorvidt et udlægsfundament tilvejebragt før det solgtes tilbagetagelse efter denne kan benyttes i relation til kreditors eventuelle restfordring samt til tilbagetagelsens indvirkning på allerede foretagne udlæg, jfr. J. A. Andersen anførte sted, p. 128 og 130. Det har også i vidt omfang givet anledning til problemer - og misbrug - når kreditors restfordring skal opgøres efter det solgtes tilbagetagelse, og kreditor enten før eller efter denne tillige har tilvejebragt et udlægsgrundlag. Efter afbetalingslovens § 5, stk. 2, bør det dog under alle omstændigheder antages, at kreditor ikke kan gøre sin restfordring gældende med et større beløb, end denne er opgjort til i fogedretten under tilbagetagelsesforretningen med tillæg af sædvanlige renter og omkostninger af dette beløb. I praksis forekommer det imidlertid, at køberne afkræves et større beløb, fordi kreditor ofte på grund af en misforståelse udregner restfordringen på grundlag af dom eller forlig tilvejebragt før tilbagetageisen.

Den gældende retstilstand har således givet anledning til en række juridiske problemer, hvilket i sig selv er et argument for en ændring. Det har da også været foreslået at ændre afbetalingsloven, således at kreditor overalt, hvor det er muligt, skal være pligtig at søge sig fyldestgjort gennem det solgtes tilbagetagelse, jfr. J. A. Andersen, Juristen 1973, p. 155-56, Advokatbladet 1974, p. 131, og den af en arbejdsgruppe under Universitetsforeningen for det sydlige og vestlige Jylland (Ribe-Esbjerg) i 1975 afgivne rapport om »Gældssanering«, p. 14 og 39-41. Jfr. også i princippet Göran Skogh, Svensk Juristtidning 1976, p. 542-47 (»Ett alternativ till den föreslagna konsumentkreditlagen«).

På denne baggrund foreslår kreditkøbsudvalget for så vidt angår *forbrugerkøb,* at kreditor i tilfælde af køberens misligholdelse må søge sig fyl-

destgjort ved tilbagetagelse af det solgte, således at han kun i de i § 28, stk. 3, nævnte tilfælde kan foretage udlæg hos køberen i dennes øvrige aktiver, idet han fortsat ikke skal kunne gøre udlæg i selve den solgte ting. Forslaget er en naturlig videreførelse af afbetalingslovens § 9, stk. 2, og intentionerne bag denne bestemmelse. Bestemmelsen i afbetalingslovens § 9, stk. 2, 2. pkt., om fogedrettens adgang til at henvise kreditor til at tage det solgte tilbage har i praksis ikke fået den tilsigtede betydning, jfr. ovenfor. Udvalget skønner derfor, at det er nødvendigt med en almindelig let administrerbar regel. Det er utvivlsomt, at det gennemgående er i købernes interesse, at det solgte tages tilbage, frem for at der gøres udlæg. Dette skyldes navnlig de særlige regler om opgørelse af parternes økonomiske mellemværende, der findes i afbetalingsloven, og som indgår i det foreliggende lovudkast. Det økonomiske opgør mellem parterne fører i praksis ofte **til,** at kreditor har en restfordring. Efter udkastets § 28 afskæres kreditor i forbrugerkøb imidlertid somt alt overvejende hovedregel fra at gøre en restfordring gældende. Det er klart, at køberens interesse i en regel om, at kreditor skal tage det solgte tilbage, er særlig stor, hvis den kombineres med en regel, der afskærer kreditors restfordring. Der er således en nær sammenhæng mellem §§ 23 og 28, hvorfor der henvises til bemærkningerne til § 28. Udvalget finder endvidere, at det i hvert fald ved salg til forbrugere er det naturligste og mest hensigtsmæssige, at en kreditor, der har betinget sig ejendomsforbehold, i tilfælde af misligholdelse søger sig fyldestgjort gennem det solgtes tilbagetagelse. Er en kreditor ikke villig til i givet fald at tage det solgte tilbage, bør han ikke sælge det med ejendomsforbehold. I praksis er kreditorerne da som regel også indstillede på at tage det solgte tilbage. Der foreligger formentlig også hos køberne en forventning om, at misligholdelse fra deres side i et køb med ejendomsforbehold fører til, at de mister det købte, hvorimod der næppe er mange almindelige forbrugere, der forestiller sig, at misligholdelse kan føre til søgsmål og udlæg i deres øvrige formue med de deraf følgende konsekvenser. Når en kreditor ikke ønsker at tage det solgte tilbage, skyldes det ofte det solgtes særlige karakter. Det må herved bemærkes, at der formentlig i et ikke helt ringe omfang sælges ting med ejendomsforbehold, som ikke vil have større værdi for kreditor, hvis de tages tilbage. Efter udvalgets opfattelse er det uheldigt, at sådanne ting sælges med ejendomsforbehold, idet ejendomsforbeholdet da ikke har ejendomsforbeholdets normale funktion, men hovedsagelig bruges som skræmmemiddel over for de pågældende købere.

Med forslaget om, at kreditor skal tage det solgte tilbage, tilsigter udvalget at give ejendomsforbeholdssalget et mere naturligt område, idet reglen - navnlig når den sammenholdes med § 28 - vil medføre, at der ikke inden for forbrugerkøbsområdet sælges ting med ejendomsforbehold, som kreditor ikke er villig til at tage tilbage. Samtidig vil § 28 medføre, at der ikke sælges ting med ejendomsforbehold, som efter at være blevet taget i brug af køberen taber så meget i værdi, at de ikke repræsenterer en sådan værdi, at de kan fyldestgøre kreditors tilgodehavende, når udbetalingen og amortiseringsreglerne i øvrigt er rimeligt fastsatte.

Betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 44, samt Illum U 1964 B, p. 113, var betænkelige ved en generel regel om, at kreditor skulle tage det solgte tilbage i tilfælde af misligholdelse, da dette kan siges at indebære en ret for køberen til når som helst at hæve købet (fortrydelsesret). Hertil må dog siges, at der næppe er grund til at tro, at ejendomsforbeholdskøberne bevidst gennem misligholdelse i større omfang vil søge at træde tilbage fra købene.

I U 1964 B, p. 113 udtrykte Illum endvidere betænkelighed ved en generel regel om, at kreditor skulle tage det solgte tilbage ved fogdens hjælp, fordi der kan være tilfælde - navnlig ved mangelsindsigelser - hvor det er rimeligt og ønskeligt, at parterne kan få deres tvist afgjort ved de almindelige domstole. Hertil må dog bemærkes, at fogedrettens kompetence ikke ændres ved nærværende lovudkast. Der vil derfor fortsat kunne være sager om ejendomsforbehold, der rummer så stor faktisk usikkerhed, at fogedretten kan afvise dem. Sker dette, er det klart, at kreditor ved en almindelig retssag kan påstå køberen dømt til at tilbagelevere det købte, **jfr.** i det hele J. A. Andersen, Advokatbladet 1974, p. 131-32. Der er i øvrigt heller ikke efter lovudkastet noget til hinder for, at kreditor straks vælger at anlægge sag ved de almindelige domstole, men han kan i så fald kun forvente at få tillagt sagsomkostninger, såfremt han findes at have haft rimelig grund til ikke at tage det solgte tilbage gennem fogedretten.

Foreligger den solgte ting af den ene eller anden grund ikke hos køberen, er der ikke noget at tage tilbage, og kreditor kan i så fald foretage udlæg, jfr. § 28, stk. 3. Dette gælder, selv om det solgte evt. kan vindiceres fra tredjemand.

Selv om den solgte ting foreligger, kan køberen i medfør af § 25 hindre tilbagetagelse ved at påberåbe sig trangsbeneficiet i retsplejelovens § 509,

stk. 1, eller reglen i retsplejelovens § 515, stk. 2, om at »udlæg ikke kan foretages i hjælpemidler, som er nødvendige på grund af legemlige mangler eller sygdom«. Det giver uden videre sig selv, at de i retsplejelovens § 515, stk. 2, nævnte ting, ikke bør sælges med ejendomsforbehold. Den offentlige sygesikring sammenholdt med den øvrige sociale lovgivning overflødiggør også sådanne ejendomsforbehold. Det almindelige trangsbeneficium i retsplejelovens § 509, stk. 1, er formuleret således: »Udlæg kan ikke foretages i aktiver, bortset fra fast ejendom, der er nødvendige til opretholdelse af et beskedent hjem og en beskeden levefod for skyldneren og hans husstand.« Denne formulering stammer fra lov nr. 258 af 26. maj 1976, men afviger hovedsagelig kun sprogligt fra den tidligere formulering af trangsbeneficiet, jfr. herved betænkning om udlæg og udpantning (nr. 634/1971), p. 71 ff, særlig p. 73. Da trangsbeneficiet har dette beskedne omfang, har udvalget fundet det forsvarligt at foreslå, at det også skal gælde i relation til ejendomsforbeholdssælgere, jfr. § 25. Om kreditors mulighed for at gøre udlæg for sin fordring, når han på grund af § 25 hindres i at tage det solgte tilbage, henvises der til § 28, stk. 3.

Køberens retsstilling er i dag afhængig af, om der foreligger ejendomsforbehold. Udvalget har søgt at udstrække den beskyttelse, den gældende afbetalingslov giver afbetalingskøberne, til at omfatte andre kreditkøbere. Dette gælder bl. a. i relation til § 23 - der må siges at være en af de væsentligste beskyttelsesregler for ejendomsforbeholdskøberne - idet fogedretten i medfør, af § 16, stk. 1, i forbrugerkøb kan henvise kreditgiveren til at søge sig fyldestgjort ved tilbagetagelse af det solgte, selv om der ikke består ejendomsforbehold. Dette er særlig begrundet, hvis sælgeren har taget ejendomsforbehold, men dette er ikke gyldigt, fordi mindsteudbetalingen efter § 19 ikke er erlagt. Der er derfor foreslået en særlig regel i § 16, stk. 2, om denne situation. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 16 (p. 82).

Om køb med ejendomsforbehold, som ikke er forbrugerkøb, henvises der til § 24.

Til § 24.

Bestemmelsen afløser sammen med § 23 den gældende afbetalingslovs § 9, stk. 2, idet § 23 vedrører forbrugerkøb og § 24 køb, der ikke er forbrugerkøb. Der henvises derfor om forbrugerkøb til bemærkningerne til § 23.

Til stk. 1. Bestemmelsen svarer til de to første sætninger i afbetalingslovens § 9, stk. 2. Som hidtil kan kreditor således i køb, der ikke er forbrugerkøb, frit vælge at søge sig fyldestgjort gennem tilbagetagelse af det solgte eller gennem foretagelse af udlæg, idet de to fyldestgørelsesmåder dog også kan kombineres. Det bemærkes, at købekontrakten som sådan ikke kan tjene som udlægsgrundlag, jfr. retsplejelovens § 478. Ønsker kreditor at foretage udlæg, forudsætter dette, at han forinden tilvejebringer et udlægsgrundlag som angivet i retsplejelovens § 478. Hvis kreditor derimod tager det solgte tilbage, kan han i forbindelse hermed på grundlag af tilbagetagelsesforretningen gøre udlæg for et evt. restkrav efter reglen i § 28, stk. 3. Kreditors tilgodehavende skal under alle omstændigheder opgøres efter reglerne i § 20, hvilket påses ex officio af retten, hvis kreditor anlægger en almindelig retssag.

I enkelte tilfælde er tilbagetagelse udelukket, idet det som noget nyt i § 25 bestemmes, at retsplejelovens § 509, stk. 1, og § 515, stk. 2, også skal gælde i relation til alle ejendomsforbeholdssælgere. Er § 25 til hinder for tilbagetagelse af det solgte, kan kreditor dog i stedet gøre udlæg for sit fulde tilgodehavende, hvilket kan ske straks i forbindelse med tilbagetagelsesforretningen i henhold til § 28, stk. 3.

Til stk. 2. Bestemmelsen svarer bortset fra sproglige ændringer helt til afbetalingslovens § 9, stk. 2, 2. pkt., hvorfor der udover bemærkningerne til § 23 henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 44-45, Lyngsø, Afbestillingsret (1971), p. 425-29, og J. A. Andersen, Advokatbladet 1974, p. 130-31.

Til § 25.

Bestemmelsen er ny i forhold til afbetalingsloven, idet det hidtil har været fast antaget, at trangsbeneficiet ikke kunne gøres gældende over for en ejendomsforbeholdssælger. Dette har dog ikke fuldt ud kunnet opretholdes i retspraksis, jfr. betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 14 f og p. 47, samt Robert Bech, »Retsplejeloven 50 år«, p. 176-80 (»Trangsbeneficium og ejendomsforbehold«), der indgående gør rede for teori og retspraksis. C. Thorkild-Hansen har i en anmeldelse i Advokatbladet 1969, p. 339, tilsluttet sig Robert Bechs opfattelse, der indirekte rummer en kritik af den gældende retstilstand.

Med varierende begrundelser har praksis i lang tid allerede i et vist beskedent omfang gennemhullet princippet om, at trangsbeneficiet ikke gælder over for ejendomsforbeholdssælgere. Dette princip har således ikke fuldt ud kunnet opretholdes i re-

lation til tøj eller senge solgt med ejendomsforbehold. Det har også længe været klart, at ejendomsforbehold i proteser og lignende kunne tilsidesættes.

Udvalget foreslår, at man går noget videre, således at både retsplejelovens § 509, stk. 1, og § 515, stk. 2, (begge bestemmelser er gengivet i bemærkningerne til § 23) overføres til tilbagetagelsesforretninger vedrørende løsøre solgt med ejendomsforbehold. Det må herved understreges, dels at §§ 509, stk. 1, og 515, stk. 2, har et temmelig snævert område, dels det ønskelige i på dette område at have fælles regler ved alle former for fogedforretninger. Udvalget har derfor også fundet det forsvarligt at lade § 25 omfatte alle kreditkøb med ejendomsforbehold - ikke blot forbrugerkøb. Dette fremgår i øvrigt også direkte af §§ 23-24. Om kreditor kan gøre udlæg for sit tilgodehavende, når tilbagetagelse er blevet hindret på grund af § 25, henvises der til § 28, stk. 3.

Om retsplejelovens § 509, stk. 1, og § 515, stk. 2, henvises der til betænkning om udlæg og udpantning (nr. 634/1971), p. 71 ff. og 89-90, der har dannet grundlag for ændringen af retsplejelovens regler om udlæg og udpantning ved lov nr. 258 af 26. maj 1976.

Det bemærkes, at retsplejelovens § 509, stk. 2, om, at udlæg ikke kan foretages i aktiver af indtil 3.000 kr.'s værdi, som er nødvendige til skyldnerens eller hans husstands erhverv eller uddannelse, ikke foreslås overført til kreditkøbsloven, idet dette ville medføre, at ejendomsforbehold i f. eks. ældre biler, motorcykler og knallerter ikke kunne gøres gældende; endda med den følge, at sælgeren ofte ville få sit tilgodehavende reduceret efter § 28, stk. 3, sidste pkt.

Både § 509, stk. 1, og § 515, stk. 2, skal påses ex officio. I retsplejelovens § 509, stk. 3, er det derudover bestemt, at skyldneren ikke gyldigt kan give afkald på trangsbeneficiet hverken efter stk. 1 eller stk. 2. Tilsvarende må, selv om der ikke udtrykkelig er henvist til § 509, stk. 3, antages i relation til køb med ejendomsforbehold.

Selv om f. eks. trangsbeneficiet i retsplejelovens § 509, stk. 1, hindrer tilbagetagelse af det solgte, betyder dette ikke, at ejendomsforbeholdet er ugyldigt. Vælger køberen at gøre trangsbeneficiet gældende i relation til andre end den med ejendomsforbehold købte ting, kan ejendomsforbeholdet naturligvis gøres gældende.

Det bemærkes, at reglen i § 18, stk. 1, nr. 2, om at ejendomsforbehold ikke er gyldigt, hvis det solgtes kreditkøbspris ikke overstiger 500 kr., i betydeligt omfang vil hindre, at § 25 bliver aktuel.

Til § 26.

Bestemmelsen svarer til den gældende afbetalingslovs § 3, om hvilken der henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 33-34, Groth, Afbetalingsloven (1960), p. 53 ff, og Koustrup, Afbetalingsloven (1970), p. 62-63.

Tages det solgte tilbage - hvad enten det sker indenretligt eller udenretligt - skal dets værdi ved tilbagetageisen indgå i opgørelsen mellem parterne til fordel for køberen. Det centrale er imidlertid, efter hvilke principper værdifastsættelsen skal foretages.

Det bestemmes i stk. 2, at værdien skal fastsættes til det beløb, som sælgeren kan opnå ved at sælge tingen på hensigtsmæssig måde, evt. efter en rimelig istandsættelse. Dette er gunstigt for køberen, fordi sælgeren som regel har egen forretning og evt. tillige eget værksted, hvorfor han efter en rimelig istandsættelse må forventes at kunne sælge tingen til en væsentlig højere pris, end køberen kunne, og navnlig til en højere pris, end tingen kan indbringe på tvangsauktion, jfr. herved Jørgen-Ulrik Kofoed Hansen, Juristen og Økonomen 1976, p. 34-43, (»Brugte løsøregenstande - realisation og værdi«). Da sælgeren således må formodes at have særlige muligheder for at sælge den tilbagetagne ting til en gunstig pris, må det være hans videresalgspris, der skal lægges til grund, selv om sælgerens rettigheder i henhold til købekontrakten er overgået til tredjemand. Var det den pris, tredjemanden kunne opnå, der skulle lægges til grund, kunne den væsentlige beskyttelse, som § 26 rummer for køberen, meget let gøres illusorisk. Det må herved bemærkes, at det ved diskontering af købekontrakter er sædvanligt, at sælgeren påtager sig selvskyldnerkaution for køberens opfyldelse af købekontrakten. Misligholder køberen, resulterer dette derfor som regel i, at kontrakten, allerede inden sagen havner i fogedretten, er tilbagetransporteret til sælgeren.

Når det er sælgerens videresalgspris, der skal lægges til grund, må det være prisen på tilbagetagelsestidspunktet, der er afgørende, ligesom der må tages hensyn til sælgerens forhold på dette tidspunkt. Driver sælgeren således ikke mere forretning, påvirker dette som regel den pris, han kan videresælge tingen til, hvilket der til skade for køberen må tages hensyn til. Har sælgeren solgt sin forretning med eksisterende købekontrakter til en tredjemand, og denne herefter tager det solgte tilbage, må det være tredjemandens videresalgspris, der skal lægges til grund, selv om denne måske overstiger, hvad den oprindelige sælger nu ville kunne videresælge tingen til.

Det er i princippet sælgerens videresalgspris på tilbagetagelsestidspunktet, der er afgørende. Dette betyder, at det som regel er prisforholdene på tidspunktet for værdifastsættelsen i fogedretten, der må lægges til grund. Der kan imidlertid være situationer, hvor det købte forinden definitivt er tilbageleveret til sælgeren på en sådan måde, at denne allerede inden den formelle tilbagetagelsesforretning i fogedretten kan disponere over tingen. I så fald er det dette tidligere tidspunkt, der må lægges til grund.

Om de problemer - herunder om det tilbagetagne skal vurderes til sælgerens videresalgspris incl. eller excl. »moms« - merværdiafgiften giver anledning til i forbindelse med det solgtes tilbagetagelse, henvises der til J. A. Andersen, Fuldmægtigen 1972, p. 4 ff, 114 ff, Bent Møller, samme sted, p. 106 ff samt bilag 12 (p. 284).

Har sælgeren, allerede inden tilbagetagelsesforretningen har fundet sted, videresolgt tingen, kan værdien efter § 26, stk. 2, ikke sættes til et lavere beløb, end sælgeren faktisk har videresolgt tingen til, jfr. U 1971.685 V. De nærmere regler om værdifastsættelsen er givet i § 29.

Til § 27.

Bestemmelsen svarer til den gældende afbetalingslovs § 5, stk. 1, om hvilken der henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 39. Efter afbetalingslovens § 5, stk. 1, er det dog i visse situationer tilstrækkeligt, at sælgeren stiller sikkerhed for betalingen til køberen af det overskydende beløb. Om hele sikkerhedsstillelsesproblematikken henvises der til bemærkningerne til § 21, stk. 3 (p. 89).

Til § 28.

Bestemmelsen fastsætter, i hvilket omfang kreditor, efter at det solgte er taget tilbage, kan gøre en restfordring gældende mod køberen, og på hvilken måde dette i givet fald kan ske. Bestemmelsen har nøje sammenhæng med § 23 og § 24 om, hvorvidt en kreditor skal søge sig fyldestgjort gennem tilbagetagelse af det solgte. Der henvises derfor til bemærkningerne til disse bestemmelser.

Til stk. 1. Bestemmelsen svarer helt til den gældende afbetalingslovs § 5, stk. 2. Opnår kreditor ikke fuld fyldestgørelse gennem tilbagetagelsen af det solgte, kan han således som hidtil afkræve skyldneren restfordringen. Kreditors fordring - og i konsekvens heraf også hans eventuelle restfordring - skal være opgjort i overensstemmelse med § 20. Kreditor kan ikke kræve mere end restfordringen opgjort på denne måde. Dette er direkte udtalt i den gældende afbetalingslovs § 5, stk. 2 (»Kan sælgeren ikke fordre mere betalt end det overskydende beløb«), og der er ikke tilsigtet nogen ændring i denne relation. Om den situation, hvor kreditor inden det solgtes tilbagetagelse har skaffet sig et udlægsgrundlag og måske endda foretaget udlæg, henvises der til J. A. Andersen, Advokatbladet 1974, p. 129-30, der antager, at kreditor heller ikke i denne situation kan kræve mere end restfordringen, som denne er opgjort i fogedretten. Er det solgte taget tilbage gennem fogedretten, fremgår det af fogedbogen, hvad kreditors restfordring andrager (kreditors tilgodehavende i henhold til § 20 ÷ det tilbagetagnes værdi).

Af sammenhængen med stk. 2 fremgår det, at stk. 1 alene vedrører køb, der ikke er forbrugerkøb.

Til stk. 2. Bestemmelsen vedrører alene *forbrugerkøb* og er ny i forhold til den gældende afbetalingslov, der i § 5, stk. 2, generelt tillader, at kreditor efter det solgtes tilbagetagelse kan gøre sin restfordring gældende mod køberen.

At kreditor efter det solgtes tilbagetagelse kan gøre en restfordring gældende mod køberen, har flere gange været kritiseret, jfr. J. A. Andersen og Poul Sørensen, Fuldmægtigen 1970, p. 169-72, særlig p. 172, J. A. Andersen, Juristen 1973, p. 155-56, og den af en arbejdsgruppe under Universitetsforeningen for det sydlige og vestlige Jylland (Ribe-Esbjerg) i 1975 afgivne rapport om »Gældssanering« p. 14 og 39-41.

Den svenske betænkning »Konsumentkreditlag m. m.« (SOU 1975:63), p. 30 (§ 17, stk. 5), 187, 233 og 263-64, foreslår som altovervejende hovedregel sælgerens restfordring afskaffet ved forbrugerkøb, idet det i § 17, stk. 5, i betænkningens lovudkast hedder: »Är varans värde mindre än det belopp som tillgodaräknas kreditgivaren, får denne ej kräva ut skillnaden i annat fall än då varan på grund av köparens åtgärder utsatts för onormal värdeminskning. Kreditgivaren får i sådant fall ej kräva ut mer än vad som hänför sig till värdeminskningen.« Den foreslåede regel får dog mindre betydning, idet betænkningen i øvrigt i høj grad søger at afskaffe salg med ejendomsforbehold ved i vidt omfang at afskære sælgeren fra at tage det solgte tilbage, jfr. betænkningen p. 30 (§ 16) og p. 183 ff. Det må ligeledes tages i betragtning, at kreditor kun mister restfordringen, hvis han tager tingen tilbage. Tager han derimod i stedet dom for sit krav med påfølgende udlæg - en fremgangsmåde som ikke forbydes - kan han kræve hele sin fordring, jfr. herved også den svenske regerings proposition 1976/77:123 (Kon-

sumentkreditlag), p. 49 f. og 133, der følger betænkningens forslag, idet det dog foreslås, at kreditors restfordring uden undtagelser skal bortfalde, hvis tingen tages tilbage. I en kommentar til betænkningen har Göran Skogh i Svensk Juristtidning 1976, p. 542-47 stærkt kritiseret betænkningens angreb på ejendomsforbeholdsinstituttet og i stedet stillet forslag om, at ejendomsforbehold tillades, men således at sælgeren alene kan søge sig fyldestgjort i det solgte. Skoghs forslag svarer i princippet til indholdet af §§ 23 og 28 i nærværende udkast. Den norske betænkning om Kredittkjop m. v. (NOU 1977:12) foreslår gennemført en bestemmelse (§ 16), der svarer til nærværende lovudkast.

Kreditkøbsudvalgets flertal (alle med undtagelse af Arendorff, Hommel og Svend Petersen) har på denne baggrund foreslået, at kreditors restfordring ved forbrugerkøb som altovervejende hovedregel afskæres. Forslaget omfatter kun forbrugerkøb, idet den argumentation, som forslaget støttes på - jfr. nedenfor - kun i mindre grad gør sig gældende ved køb, der ikke er forbrugerkøb.

Udvalgets flertal har lagt vægt på, at de fleste kreditorer i praksis ikke gør deres restfordring gældende mod køberen. Tages det solgte tilbage gennem fogedretten, er det tillige sædvanligt, at fogedretten tilskynder kreditor til at tage det solgte tilbage »til fuld og endelig afgørelse af mellemværendet«, hvilket netop indebærer, at kreditor giver afkald på en evt. restfordring. Man sparer derved besvær og omkostninger ved vurdering og evt. omvurdering, idet vurdering da kun er nødvendig, hvis keberen mener, at der er en »friværdi« i det solgte, forstået på den måde, at det solgtes værdi overstiger kreditors tilgodehavende.

Ofte er køberen ikke i stand til at betale restfordringen, hvilket naturligvis er en del af baggrunden for, at kreditorerne ofte ikke forsøger at indtale deres restfordringer. Mange kreditorer er dog givetvis også af den opfattelse, at det er mindre rimeligt efter tilbagetageisen at gøre en evt. restfordring gældende.

For køberen kan det ofte virke urimeligt hårdt, om han fortsat skal betale et beløb, efter at det solgte er blevet taget fra ham. Under alle omstændigheder er han meget lidt motiveret til at opfylde en sådan betalingspligt.

Ejendomsforbehold bør kun tages, hvor og på sådanne vilkår at det giver kreditor rimelig realsikkerhed i det solgte. Er det solgte på grund af sin karakter udsat for en hurtig værdiforringelse, eller falder dets værdi stærkt ved at blive taget i brug, egner det sig ikke til at blive solgt med ejendomsforbehold. Forslaget tilsigter således sammen med § 23 i høj grad at medvirke til, at salg med ejendomsforbehold inden for forbrugerkøbsområdet får et mere naturligt område, end tilfældet er i dag. Det bemærkes herved, at det er kreditor, der bør have ansvaret for, at det solgte ikke kan fyldestgøre hans tilgodehavende gennem tilbagetagelse. Kreditor kan sikre sig mod tab ved kun at sælge ting med ejendomsforbehold, som egner sig til denne salgsform, samt ved at fastsætte udbetalingen og betalingsbestemmelserne på en sådan måde, at han har rimelig realsikkerhed i det solgte via ejendomsforbeholdet.

Udvalgets flertal har dog fundet, at man i visse undtagelsessituationer ikke bør afskære kreditor fra at gøre en restfordring gældende. Dette gælder navnlig, hvor det solgte på grund af køberens forhold bliver udsat for en for kreditor ikke påregnelig værdiforringelse med den følge, at det ikke kan dække kreditors tilgodehavende. Retten kan således tillade kreditor at gøre en restfordring gældende, »når særlige omstændigheder taler derfor, navnlig når køberen har udvist forsømmelighed ved brugen eller opbevaringen af det købte eller har lagt hindringer i vejen for tilbagetagelsesforretningen«. Kriteriet er altså, at der skal foreligge »særlige omstændigheder«, som taler for at give kreditor ret til at gøre en restfordring gældende. Der angives visse tilfælde, som må betragtes som »særlige omstændigheder« i denne relation, men der er blot tale om eksempler og ikke nogen udtømmende opregning. De »særlige omstændigheder« kan bestå i misbrug af en henstand eller afdragsordning i henhold til § 22.

Bestemmelsen nævner direkte den situation, at køberen »har lagt hindringer i vejen for tilbagetagelsesforretningen«. Dette kan køberen gøre på mange måder, f. eks. ved at søge at undgå, at tilsigelsen til fogedretten, kan forkyndes for ham, ved at udeblive fra fogedretten, eller ved at skjule eller flytte den pågældende ting. Det farlige ved disse handlinger består i, at løsøreting som regel falder i værdi med deres alder. Køberen bør derfor ikke, fordi kreditor som hovedregel ikke kan gøre en restfordring gældende mod ham, »gratis« kunne genere kreditor ved at lægge hindringer i vejen for tilbagetageisen. Modarbejder køberen tilbagetageisen, påvirker dette omkostningerne ved denne. Da omkostningerne imidlertid indgår som en del af kreditors tilgodehavende efter § 20, er det nødvendigt med en særlig hjemmel, for at omkostningerne kan afkræves køberen, når de ikke kan dækkes af det tilbagetagnes værdi. Resultatet svarer til, hvad der i medfør af retsplejelo-

selv om det er muligt for kreditor at vindicere det købte hos tredjemand. Vindiceres det købte senere fra tredjemand, må kreditors tilgodehavende reduceres med det købtes værdi ved vindikationen. Tillader man ikke kreditor at gøre udlæg hos køberen, når han kan vindicere, fører dette blot til, at kreditor er tvunget til at vindicere, hvilket afføder et krav (vanhjemmelskrav) fra tredjemand mod køberen. Under alle omstændigheder er det således givet, at der bliver rettet krav mod køberen. Det er blot et spørgsmål om, hvornår dette kan ske, og da køberen har handlet ulovligt, er der ingen grund til af hensyn til ham at give regler, der rummer en udsættelse for ham.

Som regel opklares det først under tilbagetagelsesforretningen, at det solgte ikke forefindes hos køberen. Befinder det sig i forhold til kreditor lovligt et andet sted i landet, f. eks. i køberens sommerhus eller hos tredjemand på grundlag af aftale om f. eks. lån, reparation eller forvaring, må det solgte dog i den her omhandlede relation betragtes, som om det forefindes hos køberen, men det er i så fald nødvendigt at udsætte forretningen og/eller kontinuere denne, hvor det solgte befinder sig.

I enkelte tilfælde kan det tænkes, at kreditor, inden han henvender sig til fogedretten, ved, at det solgte ikke befinder sig hos køberen. Bestemmelsen udelukker ikke, at han også i denne situation begærer en »tilbagetagelsesforretning« med det formål at få det solgtes manglende tilstedeværelse hos køberen konstateret indenretligt og få sit tilgodehavende efter § 20 opgjort i fogedretten for derved at få mulighed for straks at gøre udlæg hos køberen.

Selv om det solgte forefindes, kan dets tilbagetagelse dog være udelukket på grund af trangsbeneficiet, jfr. § 25. Er der tale om et ikke-forbrugerkøb, kan kreditor i så fald foretage udlæg for sin fordring i køberens øvrige formue. For så vidt angår forbrugerkøb har udvalget fundet det betænkeligt generelt at tillade kreditor at gøre udlæg for hele sin fordring, når det solgtes tilbagetagelse hindres af bestemmelsen i § 25. Et sådant udlæg ville formentlig ikke sjældent være til større skade for køberen end en tilbagetagelse af det solgte. Det bemærkes herved, at køberen ikke kan give afkald på trangsbeneficiet. Såfremt det solgtes værdi på tidspunktet for tilbagetagelsesforretningen er mindre end kreditors fordring, ville en adgang for kreditor til at gøre udlæg for hele sin fordring også på grund af bestemmelsen i § 28, stk. 2, om afskæring af kreditors restfordring betyde en klar fordel for kreditor. Det foreslås derfor, at kreditor i den angivne situation alene bør kunne foretage udlæg for et beløb, der svarer til det solgtes værdi på tilbagetagelsesforretningens tidspunkt. Kreditor bliver derved ikke bedre stillet, end hvis han fik det solgte tilbage. På den anden side bliver han - under forudsætning af at der kan anvises noget til genstand for udlæg - heller ikke dårligere stillet. Foreligger der særlige omstændigheder som nævnt i § 28, stk. 2, der bevirker., at der selv efter en tilbagetagelse af det solgte kan gøres en restfordring gældende, er dette også tilfældet i den her nævnte situation.

Det solgtes værdi på tidspunktet for tilbagetagelsesforretningen skal fastsættes skønsmæssigt af fogedretten. I betragtning af de små beløb, der er tale om, bør fogedretten kun helt undtagelsesvis lade værdien fastsætte på grundlag af en vurdering efter reglerne i § 29. I de tilfælde, hvor værdien således fastsættes på grundlag af fogedrettens skøn, er der heller ikke mulighed for at anfægte dette gennem omvurdering efter § 29, stk. 2-3. Fogedrettens afgørelse kan - selv om det sædvanligvis vil være lidet hensigtsmæssigt - appelleres. Appel må dog formodes at blive en meget sjælden foreteelse, da der som nævnt er tale om en skønsmæssig afgørelse, og det må antages, at appelinstanserne vil tilstå fogedretten en betydelig frihed vedrørende udøvelsen af skønnet.

Til § 29.

Bestemmelsen afløser den gældende afbetalingslovs § 12, stk. 2-3, om hvilke der henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 48, og Groth, Afbetalingsloven (1960), p. 109-12.

I § 26, stk. 1, bestemmes det, at hvis det solgte tages tilbage, skal dets værdi ved tilbagetagelsen indgå i opgørelsen mellem parterne til fordel for køberen.

I § 26, stk. 2, bestemmes det, efter hvilke principper værdiansættelsen skal ske, idet det afgørende skal være, hvad sælgeren kan opnå ved at sælge tingen på hensigtsmæssig måde evt. efter en rimelig istandsættelse.

§ 29 knytter sig til de materielle bestemmelser i § 26, idet § 29 indeholder de processuelle regler om den fremgangsmåde, der skal følges i relation til værdiansættelsen af det solgte, når dette tages tilbage.

Det må indledningsvis bemærkes, at § 28, stk. 2, vil medføre, at det ikke så ofte som nu bliver nødvendigt med en formelig værdiansættelse på grundlag af vurdering. § 28, stk. 2, afskærer i forbrugerkøb som altovervejende hovedregel kreditor fra at gøre en evt. restfordring gældende,

efter at han har taget det solgte tilbage. Denne regel bevirker, at der i forbrugerkøb kun er grund til en egentlig værdiansættelse, hvis enten køberen mener, at det solgtes værdi ved tilbagetagelsen overstiger sælgerens tilgodehavende, eller kreditor mener, at betingelserne for, at han i henhold til § 28, stk. 2, undtagelsesvis kan gøre en restfordring gældende, foreligger.

Til stk. 1. Det solgtes værdi skal »ansættes af fogedretten, evt. efter tilkaldelse af sagkyndig bistand«. Dette svarer helt til bestemmelsen i den gældende afbetalingslovs § 12, stk. 2. Det er fogedretten, der foretager værdiansættelsen. Fogden kan således - hvis han skonncr dette forsvarligt - på egen hånd foretage værdiansættelsen.

I de fleste tilfælde, hvor parterne ikke er enige om værdiansættelsen, er det imidlertid nødvendigt for fogden at udmelde en eller flere vurderingsmænd. Det er fogedretten der afgør, hvor mange vurderingsmænd der skal udmeldes, men den bor naturligvis i denne henseende tage hensyn til parternes onsker samt til, hvor store omkostninger sagen kan bære. Der bor gives parterne lejlighed til at udtale sig om, hvem der skal udmeldes som vurderingsmænd. Har fogedretten ikke helt faste vurderingsmænd, overlades det ofte direkte til parterne at fremsætte forslag om, hvem der skal udmeldes som vurderingsmænd. Da det som nævnt er fogedretten, der foretager værdiansættelsen, er den ikke bundet af et evt. vurderingsresultat, selv om det i praksis dog er særdeles sjældent, at fogedretten ikke folger vurderingen. Viser det sig, at der er lagt forkerte vurderingsprincipper til grund, er det klart, at fogedretten må forkaste vurderingen. Fogedretten bør i øvrigt i fornodent omfang vejlede vurderingsmændene, inden vurderingen foretages. Vurderingen kan foretages i et fogedretsmøde, jfr. retsplejelovens § 201, stk. 1, 3. pkt., om syn og skon, men det almindeligste er, at fogedretten på det forste møde i sagen udmelder vurderingsmænd, der derefter besigtiger det solgte og indleverer en skriftlig vurderingserklæring til fogedretten, som bliver fremlagt på det næste mode i fogedretten.

Personer, der i medfør af retsplejelovens § 17 a, stk. 2, er bemyndiget til at udføre fogedforretninger, kan ikke afgøre tvistigheder vedrørende disse. Dette medfører, at der heller ikke kan ske bevisførelse for en § 17 a, stk. 2-fuldmægtig, jfr. U 1973.582 V. Betragtes vurderingen under en tilbagetagelsesforretning som en bevisførelse, bevirker dette, at denne ikke kan ske for en § 17 a, stk. 2-fuldmægtig. Se om dette spørgsmål J. A. Andersen, Fuldmægtigen 1973, p. 166-72, særlig p. 168-69. Under alle omstændigheder er det efter udvalgets opfattelse betænkeligt at lade § 17 a, stk. 2-fuldmægtige behandle tilbagetagelsesforretninger, når værdiansættelsen skal ske ved en formelig vurdering, særlig hvor denne skal foretages under et fogedretsmøde.

Er parterne enige om værdiansættelsen, skal denne i overensstemmelse med den for dansk procesret almindeligt gældende forhandlings- og dispositionsmaksime lægges til grund. Det er i denne forbindelse fogedrettens pligt at mægle forlig. Fogdens personlige vurdering af det solgte må således ofte opfattes som et rent forligsgrundlag. I praksis vil fogdens forligsforslag ofte gå ud på, at det solgte tages tilbage »til fuld og endelig afgørelse af mellemværendet«, således at kreditor - hvor dette i øvrigt måtte være muligt - giver afkald på at gøre en evt. restfordring gældende mod køberen. Har tredjemand rettigheder over det solgte, f. eks. fordi køberen har pantsat dette, eller hans kreditorer har foretaget udlæg, er det klart, at parternes enighed ikke kan lægges til grund, men en egentlig værdiansættelse fra fogedrettens side er nødvendig, jfr. J. A. Andersen, Auktionsretlige Emner (1976), p. 143. I disse tilfælde kan den pågældende tredjemand gøre sig til part under tilbagetagelsesforretningen, jfr. retsplejelovens § 499.

I § 37, stk. 4, er det foreslået, at der gives justitsministeren bemyndigelse til at fastsætte vejledende regler om vurderingen af forskellige arter af løsøre, som sælges med ejendomsforbehold.

Til stk. 2-3: Bestemmelserne afløser den gældende afbetalingslovs § 12, stk. 3, og omhandler den situation, at en part (evt. flere) er utilfreds med fogedrettens værdiansættelse. Vedkommende kan da »forlange, at fogedretten på grundlag af en vurdering som foretages af en eller flere sagkyndige personer efter rettens nærmere bestemmelse, foretager en fornyet prøvelse af den skete værdiansættelse«. Da fogedrettens værdiansættelse som regel bygger på en stedfunden vurdering, vil der reelt være tale om en omvurdering. Klages der over den skete værdiansættelse, skal der altid foretages en egentlig vurdering i modsætning til, hvad der ifølge stk. 1 er tilfældet vedrørende den oprindelige værdiansættelse. Om udmeldelsen af vurderingsmænd henvises der til bemærkningerne til stk. 1. Fogedretten afgør, hvor mange vurderingsmænd der skal udmeldes, hvilket i praksis som regel er et spørgsmål, om der skal udmeldes en eller to. Fogedretten er altså ikke bundet af,

vens § 503 gælder ved andre fogedforretninger.

Af de anførte eksempler kan udledes, at der som altovervejende hovedregel må være tale om forhold fra køberens side, som subjektivt kan bebrejdes ham. Bestemmelsens ordlyd gør det imidlertid også muligt i specielle tilfælde at lade en værdiforringelse af det søgte, som skyldes en slitage, der ligger helt uden for, hvad sælgeren kunne påregne, danne grundlag for, at sælgeren kan gøre en restfordring gældende.

Når retten undtagelsesvis tillader kreditor at gøre en restfordring gældende, kan denne dog efter begrundelsen for undtagelsesreglen ikke overstige det tab, som er forårsaget ved det forhold, der danner grundlag for, at der kan gøres en restfordring gældende. Hvor stort dette tab er, kan ofte være vanskeligt at fastslå. Det må, som tilfældet er inden for den almindelige erstatningsret, være kreditor, som skal bevise tabet og dettes omfang, men bevisstyrkekravet må være lempeligt, dels på grund af de faktiske vanskeligheder, der som regel vil være forbundet med at føre bevis, dels fordi der bør tages hensyn til det af køberen udviste forhold, således at bevisstyrkekravet sænkes i takt med de bebrejdelser, der kan rettes mod køberen.

Er det købte helt gået til grunde, kan kreditor fuldt ud gøre sin fordring opgjort efter § 20 gældende, jfr. § 28, stk. 3. Det bemærkes, at der i tilfælde, hvor det købte er gået til grunde, ofte vil være blevet udbetalt en forsikringssum, som efter forsikringsaftalelovens § 54 tilkommer kreditor, og at det i øvrigt ofte vil skyldes et culpøst forhold fra køberens side, hvis det solgte er gået til grunde.

Det bemærkes, at § 28, stk. 2, ikke gælder, hvor fogedretten i medfør af § 16, stk. 1, henviser en kreditor, der ikke har taget ejendomsforbehold, til at søge sig fyldestgjort ved tilbagetagelse af det solgte. Har kreditor taget ejendomsforbehold, men dette er ugyldigt, fordi reglerne i § 19 om minimumsudbetaling ikke er iagttaget, gælder § 28, stk. 2, dog, jfr. § 16, stk. 2.

Tager kreditor det solgte tilbage udenretligt, kan han uanset modstående aftale ikke efter tilbagetagelsen rejse krav mod køberen i anledning af købet, jfr. § 32.

Forbudet i § 12, stk. 2, mod at udstede negotiable dokumenter omfatter også negotiable dokumenter vedrørende restfordringen. Der henvises derfor til bemærkningerne til § 12, stk. 2 (p. 78).

Som begrundelse for ikke at kunne tilslutte sig bestemmelsen, har to af mindretallets medlemmer (Arendorff og Svend Petersen) henvist til det traditionelle udgangspunkt i dansk ret, at aftaler fuldt ud skal holdes efter deres indhold. De har endvidere fundet det betænkeligt at afskære kreditors restfordring, når lovudkastet i § 22 giver fogedretten mulighed for at udsætte en begæret tilbagetagelsesforretning.

Om pengeinstitutternes opfattelse henvises der til bilag 11 (p. 282).

Til stk. 5. Bestemmelsen er ny i forhold til afbetalingsloven og omfatter alle køb med ejendomsforbehold.

Hvor kreditor, efter at det solgte er taget tilbage, kan gøre en restfordring gældende mod køberen - jfr. stk. 1 om køb, der ikke er forbrugerkøb, og stk. 2 om forbrugerkøb - bestemmer stk. 3, at udlæg kan foretages »på grundlag af fogedrettens opgørelse af kravet«. D.v. s. at tilbagetagelsesforretningen som sådan bliver udlægsgrundlag ved siden af de i retsplejelovens § 478 nævnte udlægsgrundlag.

Spørgsmålet om at gøre tilbagetagelsesforretningen som sådan til udlægsgrundlag blev overvejet i betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 45, hvor det hedder: »Man har overvejet at optage en bestemmelse om, at sælgeren uden forudgående dom kan gøre udlæg for sit tilgodehavende i henhold til aftalen, når gældens størrelse og forfaldstidens indtræden er fastslået under en indsættelseforretning. En sådan regel, der modsvarer en bestemmelse i den gældende finske afbetalingslovs § 14, 1. stk., ville være processparende og rumme en nem og billig mulighed for sælgeren til at opnå fyldestgørelse for sit restkrav. På den anden side ville reglen næppe helt være i overenstemmelse med gældende principper i dansk procesret og ville formentlig give anledning til talrige tvivlsspørgsmål. For udvalget har det imidlertid været afgørende, at reglens gennemførelse i realiteten måtte betragtes som en forringelse af køberens stilling, idet den ville indeholde en opfordring for sælgerne til at begære en indsættelsesforretning, for at de derved - ud over tingens udlevering - kunne opnå et eksegibelt grundlag. Det bemærkes herved, at det for udvalget er oplyst, at i hvert fald i København kun ganske få sælgere efter at have fået tingen udleveret fortsætter retsforfølgningen mod køberne for et evt. resttilgodehavende. Som følge heraf har man opgivet at optage reglen.« Det må herved bemærkes, at de anførte betænkeligheder i det væsentlige må anses for fjernet, hvis man som foreslået i nærværende lovudkasts § 28, stk. 2, som alt overvejende

hovedregel afskærer kreditor fra at gøre en evt. restfordring gældende i forbrugerkøb.

Hertil kommer yderligere, at der i de senere år har været en tydelig udvikling i retning af at udvide fogedrettens kompetence, hvilket bl. a. klart er kommet til udtryk i lov nr. 258 af 26. maj 1976 om ændring af retsplejelovens regler om udlæg og udpantning. Se endvidere J. A. Andersen, Fuldmægtigen 1973, p. 23-36 (»Fogedrettens kompetence - bevisførelse i fogedretten«). I den nævnte lov er bl. a. udlægsgrundlaget i retsplejelovens § 478 blevet meget væsentligt udvidet. En tilbagetagelsesforretning vil utvivlsomt være et mindst lige så betryggende grundlag for foretagelse af udlæg, som flere af de i retsplejelovens § 478 nævnte udlægsgrundlag.

Udlæg må forventes at blive foretaget straks i forlængelse af tilbagetagelsesforretningen på grundlag af fogedrettens opgørelse af kreditors restfordring i fogedbogen. Der bør i så fald efter udvalgets opfattelse ikke betales fogedafgift både vedrørende tilbagetagelsesforretningen og udlægsforretningen. Om fornødent bør retsafgiftsloven ændres for at opnå dette resultat. Efter udvalgets opfattelse bør der heller ikke betales salær til kreditors advokat for mere end ét møde. Den nævnte fremgangsmåde vil være tids- og omkostningsbesparende for begge parter, ligesom den også vil være tidsbesparende for både fogedretten og de almindelige domstole, der derved bliver frigjort for behandlingen af en række inkassosager angående restfordringer efter tilbagetagelse af ting solgt med ejendomsforbehold. Det bemærkes, at bestemmelsen ikke afskærer kreditor fra i stedet at anlægge en almindelig retssag om restfordringen - der dog ikke derved kan opgøres til et større beløb - men bestemmelsen bevirker, at kreditor ikke vil have nogen anledning dertil, og at han, hvis han alligevel anlægger sag, ikke kan forvente at få tillagt sagsomkostninger.

Selv om spørgsmålet, om kreditor i forbrugerkøb i henhold til § 28, stk. 2, kan gøre en restfordring gældende mod køberen, både kan afgøres af fogedretten og ved et søgsmål ved de almindelige domstole, egner spørgsmålet sig formentlig bedst til afgørelse af fogedretten i forbindelse med tilbagetagelsesforretningen. Dette vil netop ske, hvis kreditor begærer udlæg foretaget for en evt. restfordring.

Selv om det må forventes, at udlæg som regel vil blive foretaget straks i forlængelse af tilbagetagelsesforretningen, er der intet i vejen for, at kreditor venter og først senere på grundlag af en udskrift af fogedbogen begærer udlæg foretaget. Det kan også tænkes, at det i forbindelse med tilbagetagelsesforretningen konstateres, at der intet er til genstand for udlæg, og at kreditor derefter senere på ny begærer udlæg foretaget. Han må dog i så fald iagttage den særlige »fredningsregel« i retsplejelovens § 490, der som hovedregel afskærer nye udlægsforretninger i 6 måneder efter, at der har været foretaget en forgæves udlægsforretning.

Har fogedretten i forbrugerkøb henvist en kreditor, der ikke har taget ejendomsforbehold, til i medfør af § 16, stk. 1, at søge sig fyldestgjort ved tilbagetagelse af det solgte, afskæres en evt. restfordring ikke. Der kan i dette tilfælde på grundlag af det i fogedretten fremlagte udlægsfundament foretages udlæg for restfordringen i køberens øvrige formue.

Hvor tilbagetageisen af det solgte hindres af § 25, jfr. §§ 23-24, kan der efter de nærmere regler i stk. 3, 3.-4. pkt., som omtales nedenfor, foretages udlæg for kreditors tilgodehavende opgjort efter § 20. Dette udlæg kan foretages på grundlag af opgørelsen i fogedretten i anledning af den begærede tilbagetagelsesforretning, der på grund af § 25 ikke kunne fremmes.

Det viser sig ikke så sjældent under tilbagetagelsesforretninger, at køberen ikke er i besiddelse af det solgte, f. eks. fordi dette er gået til grunde, er blevet stjålet eller ulovligt videresolgt. Også i disse tilfælde bestemmes det, at kreditor kan foretage udlæg for sit tilgodehavende efter § 20, som dette er opgjort af fogedretten. Køberen, der har besiddelsen af det solgte, har således i overensstemmelse med dansk rets almindelige regler risikoen for dette. Den byrde, dette indebærer, kan køberen frigøre sig for gennem forsikring af det solgte. Hvis det solgte er forsikret, og forsikringsbegivenheden indtræder, tilfalder forsikringssummen kreditor i det omfang, dette er nødvendigt til fyldestgørelse af hans fordring, jfr. forsikringsaftalelovens § 54, hvorefter kreditor må betragtes som sikret ved forsikringen.

Foreligger der underforsikring, må dette komme køberen til skade - hvis kreditor ikke direkte har godkendt forsikringen - således at der ikke efter en analogi af § 28, stk. 2, kan blive tale om at afskære den restfordring, kreditor har efter at have modtaget forsikringssummen. Generelt er det sådan, at køberen, hvis det solgte ikke forefindes hos ham, mister muligheden for at få kreditors tilgodehavende nedsat i kraft af § 28, stk. 2.

Har køberen ulovligt videresolgt det købte til tredjemand, kan der foretages udlæg hos køberen,

hvor mange der var udmeldt til at foretage den oprindelige vurdering, selv om dette dog som regel er et væsentligt moment. Der bør sædvanligvis ikke deltage færre vurderingsmænd ved omvurderingen end ved den første vurdering.

Udkastet anvender en lidt anden terminologi end afbetalingslovens § 12, stk. 2-3, der, når der klages over en værdiansættelse, bestemmer, at der så skal ske »optagelse af skøn«. Udvalget har fundet, at terminologien vurdering og omvurdering er både mere hensigtsmæssig og mere svarende til den faktisk anvendte sprogbrug, idet det, der sker i forbindelse med værdiansættelsen, som regel adskiller sig en del fra et almindeligt syn og skøn. Dette hindrer dog ikke, at de om syn og skøn gældende regler, jfr. herved retsplejelovens kapitel 19 (§ 196 ff) med de af forholdets natur flydende lempelser sædvanligvis også er anvendelige på vurderinger i forbindelse med en tilbagetagelsesforretning. F. eks. bør der stilles samme habilitetskrav til vurderingsmændene som til egentlige syns- og skønsmænd, jfr. J. A. Andersen og Poul Sørensen, Fuldmægtigen 1970, p. 169-72, særlig p. 170-71.

Ønsker en part - herunder en tredjemand (f. eks. udlægshaver), der i medfør af retsplejelovens § 499 har gjort sig til part - en fornyet prøvelse af værdiansættelsen, må begæringen herom efter *stk. 3* fremsættes »inden afslutningen af det retsmøde, hvorunder værdiansættelsen finder sted«. Ifølge den gældende afbetalingslovs § 12, stk. 3, skal begæringen om skøn fremsættes, »forinden fogedforretningen er sluttet«. De to kriterier vil i langt de fleste tilfælde føre til samme resultat, fordi fogedforretningen som regel sluttes i det retsmøde, hvor værdiansættelsen finder sted. Sker dette ikke, finder udvalget, at det rigtigste må være, at begæringen om fornyet prøvelse af værdiansættelsen fremsættes inden afslutningen af det retsmøde, hvorunder værdiansættelsen finder sted. Det er i øvrigt et spørgsmål, om afbetalingslovens § 12, stk. 3, i praksis ikke uanset ordlyden fortolkes på denne måde.

Den, der fremsætter begæring om fornyet prøvelse af værdiansættelsen, skal i henhold til den gældende afbetalingslovs § 12, stk. 3, stille sikkerhed for omkostningerne ved den fornyede prøvelse. Omkostningerne vil sædvanligvis bestå i honorar til de nye vurderingsmænd samt mødesalær til modpartens advokat. Undertiden kan omvurderingen ske i fortsættelse af den første vurdering, således at omkostningerne indskrænker sig til honorar til de nye vurderingsmænd. Efter praksis skal sikkerhedsstillelsen stilles samtidig med, at begæringen om fornyet prøvelse fremsættes. Sædvanligvis accepteres advokatindeståelse ikke som tilstrækkelig sikkerhed, cfr. dog U 1969.446 V.

I praksis sker det ikke så sjældent, at køberens begæring om fornyet prøvelse af værdiansættelsen afvises, fordi han ikke straks kan stille sikkerhed. Udvalget foreslår derfor, at fogedretten kan fritage den part, der begærer fornyet prøvelse, for at skulle stille sikkerhed, hvis særlige omstændigheder foreligger. Fogedretten må også kunne gøre det mindre at give vedkommende en frist til at stille sikkerhed. Bestemmelsen kan i praksis vanskeligt tænkes anvendt i relation til andre end køberen, selv om den formelt gælder for alle parter. Udvalget foreslår endvidere, at der sker en indskrænkning i relation til, hvad sikkerhedsstillelsen skal omfatte, idet det foreslås, at der skal stilles »sikkerhed for omkostningerne ved tilvejebringelse af grundlaget for den fornyede prøvelse«. Dette betyder, at der kun skal stilles sikkerhed for de egentlige vurderingsomkostninger og ikke også for mødesalæret til modpartens advokat. Da som regel kun kreditor er repræsenteret ved advokat, vil det i praksis i alt væsentligt blive køberen, der får fordel af denne ændring, der altså gør det lettere for køberen at få en fornyet prøvelse af værdiansættelsen. Det er så naturligt, at dette vigtige led i tilbagetagelsesforretningen gøres til genstand for en fornyet prøvelse, at det ikke er rimeligt, at en part i denne anledning skal kunne kræve sikkerhedsstillelse for sine almindelige omkostninger. Dette svarer til, hvad der gælder, når det af andre grunde er nødvendigt at afholde flere fogedretsmøder.

Hvem af parterne, der endelig skal bære omkostningerne ved den fornyede prøvelse, afgør fogedretten, efter at den fornyede prøvelse er sket, i forbindelse med den almindelige opgørelse af parternes mellemværende. Udgangspunktet må være, at udfaldet af den fornyede prøvelse bør være afgørende, jfr. det almindelige princip om sagsomkostninger i retplejelovens § 312, hvorefter den tabende part skal erstatte modparten de ham ved retssagen påførte udgifter. »Taber« køberen omvurderingen i en situation, hvor fogedretten har fritaget ham for at stille sikkerhed for omkostningerne,, og disse heller ikke kan dækkes af en »friværdi« i det solgte, vil det ofte være meget vanskeligt at få disse omkostninger dækket ind. Det er urimeligt at lade kreditor bære omkostningerne, når det ikke er ham, der har begæret den fornyede prøvelse. Det bestemmes derfor i stk. 3, 4. pkt., at »såfremt hensynet til en part i særlig grad taler derfor på grund af hans økonomiske

forhold, kan fogedretten bestemme, at omkostningerne helt eller delvist skal betales af statskassen«. Under alle omstændigheder må vurderingsmændene kunne kræve deres honorar godtgjort af fogedretten, der har udmeldt dem.

Sammenhængen mellem 3. og 4. pkt. må betones. I forening er de en slags begrænset fri proces, som kan gives direkte af fogedretten. Behovet for, at fogedretten kan meddele en sådan begrænset fri proces, er formentlig ikke helt ringe. Omkostningerne for statskassen må skønnes at blive minimale. Hertil kommer, at de nævnte regler formentlig vil nedsætte behovet for at beskikke en advokat for en part under en tilbagetagelsesforretning. Om beskikkelse af advokat henvises der til § 21, stk. 3, der gør retsplejelovens § 500, stk. 2, anvendelig på tilbagetagelsesforretninger. Det må i øvrigt fremhæves, at der i de senere år har været en stigende tendens til at give regler om fri proces og beskikkelse af advokat, hvorefter den pågældende ret selv - udenom overøvrigheden - kan træffe bestemmelse om disse spørgsmål.

Til stk. 4. Da værdiansættelsen har afgørende betydning for det økonomiske opgør mellem parterne, er det væsentligt, at denne sker på betryggende måde. Der har imidlertid været fremsat kritik af den måde, værdiansættelsen faktisk sker på, jfr. diskussionen i Fuldmægtigen 1970, p. 153-54 og p. 169-74, mellem Ditlev Nielsen, J. A. Andersen, Poul Sørensen og Svend Teglbjærg, der bl. a. var affødt af et af Ditlev Nielsen, p. 154, fremsat forslag om, at »ved optagelsen af dette skøn (i henhold til afbetalingslovens § 12, stk. 3) bør den ene af de to skønsmænd repræsentere forbruger- og ikke sælgerinteresser«. Problemerne er størst ved de mindre fogedretter, hvor det kan være svært at skaffe egnede vurderingsmænd uden uforholdsmæssige omkostninger. Det forekommer således, at det f. eks. i relation til tilbagetagelse af biler er de lokale autoforhandlere, der fungerer som vurderingsmænd, hvilket kan være uheldigt, da de pågældende hyppigt selv optræder som rekvirenter af tilbagetagelsesforretninger og derfor kan hævdes at være mindre habile. Ved specielle arter af løsøre kan det endvidere ved de mindre fogedretter være temmelig svært overhovedet at finde frem til egnede vurderingsmænd. I de store fogedretter har man som regel faste vurderingsmænd, hvis habilitet og kompetence der ikke er grund til at drage i tvivl. Disse vurderingsmænd har som regel på grund af tilbagetagelsesforretningernes store antal meget stor erfaring. Da udvalget finder, at der navnlig ved de mindre fogedretter eksisterer et praktisk problem med at skaffe egnede vurderingsmænd, og at egnethedskravet til vurderingsmændene i visse tilfælde bør skærpes, foreslås det, at justitsministeren bemyndiges til at autorisere personer, der har sagkundskab med hensyn til vurdering af bestemte arter af løsøre, der sælges med ejendomsforbehold. Udvalget har med denne bestemmelse i første række haft for øje at opnå en mere betryggende vurdering i forbindelse med tilbagetagelse af biler, radio- og tv-apparater samt såkaldte »hårde hvidevarer«.

Den foreslåede bemyndigelse skal sammenholdes med bemyndigelsesreglen i § 37, stk. 4, hvorefter justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om vurderingen af forskellige arter af løsøre, som sælges med ejendomsforbehold.

Til § 30-31.

Bestemmelserne vedrører dels køberens ret til indenfor en vis frist at *indløse* de ting, kreditor har taget tilbage, dels køberens ret til delvis at *indfri* købekontrakten, når denne omfatter flere ting.

Bestemmelserne i § 30 svarer helt til den gældende afbetalingslovs § 6, stk. 2, og angår den situation, hvor købekontrakten angår en enkelt ting.

Reglerne i § 31 svarer helt til den gældende afbetalingslovs § 7 og angår den situation, hvor købekontrakten omfatter flere ting, og køberen enten, når kreditor kræver tingene tilbage, ønsker at udtage en eller flere af tingene (indfrielsesret) eller efter tilbagetageisen ønsker at indløse en eller flere af tingene.

Det må i relation til indfrielsesretten fortsat kræves, at kreditor kan kræve tingene tilbage og faktisk gør dette.

Bestemmelserne i afbetalingslovens § 6, stk. 2, og § 7 har haft ringe praktisk betydning. Det må imidlertid antages, at de foreslåede regler i §§ 30-31 vil få endnu ringere betydning på grund af § 28, stk. 2, der som alt overvejende hovedregel afskærer kreditor fra ved forbrugerkøb at gøre en restfordring gældende mod køberen. Indløser køberen det solgte, skal han betale en evt. restfordring, hvilket betyder, at det herefter vanskeligt kan tænkes, at en forbruger vil gøre brug af indløsningsretten, når kreditors tilgodehavende ved tilbagetageisen oversteg det solgtes værdi. Tilsvarende gør sig gældende vedrørende den delvise indfrielsesret i henhold til § 31, stk. 1.

Det er en ulempe ved indløsningsretten, at kreditor inden for indløsningstiden (14 dage) ikke

kan disponere over det tilbagetagne. I praksis sker det dog ofte, at køberen frafalder indløsningsretten under tilbagetagelsesforretningen. Fogedretten skal vejlede parterne om indløsningsretten.

Til § 32.

Bestemmelsen er ny og gælder kun i forbrugerkøb. Bestemmelsen har § 28, stk. 2, som forudsætning. I denne bestemmelse fastsættes det, at kreditor, efter at det solgte i et forbrugerkøb er taget tilbage, som altovervejende hovedregel ikke kan gøre nogen restfordring gældende mod køberen. Tages det solgte tilbage via fogedretten, kan det på grund af fogedrettens vejledningspligt, jfr. § 21, stk. 3, vanskeligt tænkes, at parterne aftaler, at køberen alligevel i anledning af købet skal betale et beløb til kreditor efter tilbagetageisen af det solgte. Sådanne aftaler kan imidlertid tænkes, hvis det solgte er taget tilbage udenretligt. § 32 bestemmer derfor, at sådanne aftaler er ugyldige. Har køberen i god tro erlagt noget i henhold til en sådan ugyldig aftale, vil han som regel kunne tilbagesøge det erlagte efter dansk rets almindelige regler om condictio indebiti. Der er derfor ikke behov for at strafsanktionere overholdelsen af § 32. At modtagelse af veksler m. v. som nævnt i § 12 også i den her omhandlede situation kan medføre straf, følger af § 41, stk. 1.

Aftalen er ugyldig, uanset om den indgås før, under eller efter tilbagetageisen, og uanset om det måtte antages, at kreditor, hvis det solgte var blevet taget tilbage gennem fogedretten, da havde fået tillagt en restfordring efter § 28, stk. 2.

Ønsker en kreditor at gøre en restfordring gældende mod køberen, bør han tage det solgte tilbage gennem fogedretten, således at fogedretten kan fastslå, om og i bekræftende fald med hvilket beløb han kan gøre en restfordring gældende. § 32 tvinger kreditor til at følge denne fremgangsmåde. Det er i øvrigt ikke tilsigtet at lægge hindringer i vejen for aftaler om udenretlig tilbagetagelse, der i praksis indgås i meget stort tal og som regel ikke giver anledning til kritik. Har tredjemand rettigheder over det solgte, som bortfalder ved tilbagetageisen, bør denne dog altid ske gennem fogedretten, medmindre tredjemand samtykker i en udenretlig tilbagetagelse, jfr. J. A. Andersen, Auktionsretlige Emner (1976), p. 143.

Tilbageleverer køberen ensidigt det købte til kreditor, afskærer § 32 ikke kreditor fra inden rimelig tid at begære en formelig indsættelsesforretning og i forbindelse hermed - i det omfang dette er muligt efter § 28 - at gøre en eventuel restfordring gældende.

Aftaler med andre end køberen - f. eks. en kautionist - om betaling af et beløb efter det solgtes tilbagetagelse er ikke omfattet af § 32, men vil ofte være ugyldige eller kunne tilsidesættes på grund af urigtige forudsætninger eller ud fra omgåelsesbetragtninger. § 32 tager heller ikke stilling til, i hvilket omfang kreditor efter en udenretlig tilbagetagelse kan rette krav mod tredjemand, f. eks. sælgeren, der indestar for køberens opfyldelse af købekontrakten. Dette spørgsmål må besvares på grundlag af de formueretlige regler, navnlig kautionsreglerne.

Angående spørgsmålet om selvtægt fra kreditors side henvises der til bemærkningerne herom i betænkningens kapitel IV, (p. 44 ff).

Kapitel IV.

Særlige regler om kontokøb.

I dette kapitel foreslås der gennemført enkelte bestemmelser, der kun gælder for kontokøb. Da lovudkastet imidlertid omfatter alle kreditkøb, må det fremhæves, at også nogle af bestemmelserne i de øvrige kapitler har betydning for kontokøb. Dette gælder særlig kapitel II (Almindelige bestemmelser).

I § 3 defineres, hvilke kontokøb der er omfattet af lovudkastet. Der henvises derfor til bemærkningerne til § 3. Det må navnlig fremhæves, at det kræves, at kreditten skal være løbende. I øvrigt omfatter definitionen både »interne kontosystemer«, hvor det er sælgeren selv, der yder kreditten, og »eksterne kontosystemer«, hvor kreditten ydes af en tredjemand, oftest en kontoorganisation, jfr. herved også bemærkningerne til § 1, stk. 2, nr. 2 (p. 58).

Om hvorvidt et kontokøb er et forbrugerkøb, henvises der til § 4, stk. 2, og bemærkningerne til denne bestemmelse (p. 60 ff).

Af andre regler om kontokøb uden for kapitel IV må særligt fremhæves § 11, stk. 2, om, hvordan kontohaverens indbetalinger skal afskrives, samt § 14 om, hvor kvalificeret kontohaverens misligholdelse skal være, for at den kan udløse aftalte særlige retsvirkninger. Endelig må fremhæves § 18, stk. 1, nr. 3, hvorefter der ikke kan tages ejendomsforbehold i forbindelse med kontokøb. Dette skyldes hovedsagelig, at kreditten i henhold til en kontoaftale ikke er knyttet til køb af bestemte ting, og at det ikke er praktisk at stille krav om udbetaling, da brugen af kontokort og lignende derved i høj grad ville miste deres mening. Det må dog fremhæves, at der kan oprettes en særlig kontrakt vedrørende et bestemt køb, selv om køberen har konto hos sælgeren. I denne

kontrakt kan der tages ejendomsforbehold, jfr. herved p. 85.

Der har ikke tidligere i dansk lovgivning været givet særlige regler om kontokøb, ligesom problemerne vedrørende kontokøb kun i meget beskedent omfang er behandlet i retslitteraturen. Der kan dog henvises til Erling Selvigs afhandling: »Kreditkort. Et Nytt betalingsmiddel for forbrukerkjøp« i Nordisk Gjenklang (Festskrift til C. F. Arnholm) p. 501-31 og den særlige kontokøbsundersøgelse, som udvalget har foranlediget gennemført, og som er gengivet i bilag 7. Endvidere findes der en almindelig fremstilling vedrørende kontokøb i den svenske betænkning Konsumentkreditlag m. m. (SOU 1975:63), p. 92-105, samt i den norske betænkning om Kredittkjøpm.v. (NOU 1977: 12), p. 16-19.

Kontokøbsreglerne finder i modsætning til lovens øvrige regler også anvendelse på visse kontokøb af andet end løsøre, jfr. § 36.

Til § 33.

Den almindelige regel i § 6 om de oplysninger, sælgeren skal give køberen ved købekontraktens indgåelse, omfatter ikke kontokøb. Dette skyldes ikke, at kontokøberne ikke har behov for sådanne oplysninger, men at kreditten ved kontokøb ikke gives i forbindelse med det enkelte køb. Kreditten, der er løbende, gives derimod ved kontoaftalens indgåelse.

§ 33 er en parallelbestemmelse til § 6 og er begrundet i samme hensyn, hvorfor der henvises til bemærkningerne til § 6 (p. 64 f). Bestemmelsen finder kun anvendelse, hvor der efter kontoaftalen betinges vederlag for kredit til forbrugerkøb, som dette begreb er defineret i § 4, stk. 2, nr. 2. I disse tilfælde foreslås det, at kreditgiveren ved kontoaftalens indgåelse - skriftligt i kontoaftalen eller andet særligt dokument, som underskrives af køberen (kontohaveren), og hvoraf denne skal have overgivet en genpart - på nærmere angiven vis skal oplyse køberen om kreditomkostninger og kreditvilkår.

Justitsministeren kan i medfør af § 37, stk. 2, fastsætte regler, hvorefter kontoaftalen eller det særlige dokument skal være påtrykt en af ministeren udfærdiget vejledning om køberens retstilling.

Der stilles som ved andre kreditkøbsformer ikke krav om, at der skal oprettes en skriftlig kontoaftale.

Da bestemmelsen kun gælder, hvis kreditgiveren betinger sig vederlag for kreditten, vil det uformelle kontokøb i form af »køb på bog« som oftest ikke være omfattet af § 33, idet kreditgiveren som regel ikke i disse tilfælde betinger sig vederlag.

Er det betingede vederlag urimeligt, kan det i medfør af § 10 nedsættes til, hvad der skønnes rimeligt.

Bestemmelsen i § 33 skal iagttages, selv om der efter kontoaftalen kun under visse betingelser skal betales vederlag.

At kontohaveren ikke opnår en evt. kontantrabat, indebærer ikke i sig selv, at kreditten skal anses som betinget af vederlag. Dette må ses på baggrund af, at kontoaftaler ofte giver adgang til køb såvel af varer, for hvis vedkommende der aldrig gives kontantrabat, som af varer, der undertiden sælges med kontantrabat, således at det ved kontoaftalens indgåelse som regel ikke vil være muligt at få klarlagt, om kontohaveren går glip af evt. kontantrabat, og hvilken størrelse denne i givet fald har. Om, hvorvidt et kontokøb er et forbrugerkøb, henvises der til § 4, stk. 2, og bemærkningerne til denne bestemmelse (p. 60). Kun kreditor kan have interesse i, at kontoaftalen ikke er omfattet af § 33. Ønsker kreditor at gøre gældende, at den ved kontoaftalen indrømmede kredit ikke omfatter forbrugerkøb, er det ham, der har bevisbyrden, jfr. § 40.

Udvalget har ikke fundet behov for at regulere de kontoaftaler, der ikke har relation til forbrugerkøb; bortset fra spørgsmålet om kontohaverens ansvar for andres brug af kontokort, kreditkort og lignende, jfr. § 35.

Både i § 33 og § 34 er der tale om en oplysningspligt over for kontohaveren, som måske umiddelbart kan synes noget byrdefuld for kreditor. Det må dog herved tages i betragtning, at de oplysninger, som skal gives, er af ganske naturlig og sædvanlig karakter, og at de foreliggende undersøgelser vedrørende kontokøb viser, at denne kreditkøbsform - hvor der betinges vederlag for kreditten - hovedsagelig anvendes af store firmaer eller organisationer (benzinselskaber, stormagasiner og kontoringe), der allerede i vidt omfang giver deres kunder de i bestemmelserne omhandlede oplysninger, og som disponerer over det fornødne tekniske udstyr, som EDB-anlæg m. v.

Kontohaveren skal efter stk. 1 ved kontoaftalens indgåelse have oplysning om følgende forhold:

1. »Det eventuelle gebyr for oprettelse af kontoen«. - Det er sædvanligt, at der betinges oprettelsesgebyr. At dette er særskilt angivet, har betydning i relation til § 15, stk. 1, sidste pkt.

2. »Det eventuelle højeste beløb, som det samlede køb på kontoen må andrage (kreditram-

men)«. - Det kræves ikke, at der skal være fastsat en kreditramme, men dette er dog det sædvanlige. Da kreditten skal være løbende, betyder det, at det afgørende er, at saldoen ikke går ud over kreditrammen. Foretager kontohaveren indbetalinger på kontoen, nedbringes saldoen, jfr. § 11, stk. 2, og der skabes derved plads for ny kredit.

3. »De nærmere regler og betingelser for pålæg af kreditomkostninger samt beregningsmåden for sådanne omkostninger, herunder den nominelle årlige rente, hvis en periodisk rente anvendes.«

Formålet med de nævnte oplysninger er at give forbrugeren et grundlag for at vurdere, om det kan betale sig for ham at indgå en kontoaftale. Indgår han en kontoaftale, giver de pågældende oplysninger, når de sammenholdes med de oplysninger, han i henhold til § 34 skal modtage, medens kontoaftalen består, mulighed for at kontrollere, om kontoaftalens bestemmelser om kreditvilkår og kreditomkostninger overholdes fra kreditors side.

De af bestemmelsen omhandlede kreditomkostninger omfatter ikke oprettelsesgebyret, da dette er reguleret i nr. 1. Der tænkes først og fremmest på kreditomkostningerne, hvor kontoaftalens bestemmelser overholdes af kontohaveren. Bestemmelsens formulering er dog så bred, at den også omfatter de omkostninger, der er betinget af et ikke-kontraktsmæssigt forløb af kontoaftalen på grund af kontohaverens misligholdelse. Om misligholdelse henvises der iøvrigt til § 14 og bemærkningerne til denne bestemmelse (p. 79).

Typiske oplysninger, der skal gives efter bestemmelsen, vil være oplysninger om »den nominelle årlige rente, hvis en periodisk rente anvendes«. Der er intet i vejen for, at renten kan være variabel, jfr. § 17 og bemærkningerne til denne bestemmelse (p. 84). Om køberens underretning om renteændringer henvises der til bemærkningerne til § 34, nr. 3. Er der et mindstekøb eller et fast beløb, der pålægges som omkostninger, skal dette naturligvis angives.

Endvidere bør det angives, hvilken saldo kreditomkostningerne skal tillægges, f. eks. saldoen ved udgangen af hver måned. Såfremt debiteringer og krediteringer ikke straks påvirker saldoen, f. eks. fordi der er en »gratis« kredittid, bør de nærmere regler for saldoens beregning angives. De her nævnte spørgsmål har væsentlig betydning ved vurderingen af den nominelle rentes størrelse.

4. »Hvor ofte køberen vil modtage kontoudtog«. De nærmere regler om kontoudtog, medens kontoen består, findes i § 34, hvorfor der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Til stk. 2. Bestemmelsen vedrører de oplysninger, kreditgiveren ved indgåelsen af kontoaftalen skal give kontohaveren om fortrydelsesret. Indgås kontoaftalen med sælgeren, skal kontohaveren på den i stk. 1 nævnte måde oplyses om sin eventuelle fortrydelsesret efter reglerne i § 7 (alternativ A).

Ved eksterne kontosystemer indgås kontoaftalen ikke med sælgeren, men med kontoorganisationen. Da der ofte er et meget stort antal handlende tilsluttet en kontoorganisation, er det, hvis loven ikke indeholder en fortrydelsesret af et ufravigeligt indhold, umuligt for kontoorganisationen ved kontoaftalens indgåelse at give kontohaveren de i § 7 nævnte oplysninger. Oplysningerne skal derfor kun gives, når kontoaftalen indgås med sælgeren (»Internt kontosystem«).

Vælges § 7 (alternativ B) vedr. fortrydelsesret, skal stk. 2 i § 33 udgå. Da fortrydelsesretten i § 7 (alternativ B) er deklaratorisk, kan den fraviges ved parternes aftale.

Til § 34.

Bestemmelsen knytter sig til § 33, stk. 1, nr. 4, hvorefter kontohaveren ved indgåelsen af kontoaftalen skal oplyses om, hvor ofte han vil modtage kontoudtog.

Bestemmelsen angiver, hvilke oplysninger kontoudtoget skal indeholde. Tilsidesættelse af bestemmelsen medfører, at kreditor ikke kan kræve vederlag for den ydede kredit i den periode, det manglende eller mangelfulde kontoudtog angår. De opstillede krav må betragtes som en naturlig forlængelse af de krav om oplysninger til køberen ved kontoaftalens indgåelse, som stilles i § 33. Bestemmelsen finder ligesom § 33 kun anvendelse, hvor kontoen angår forbrugerkøb, og kreditor betinger sig vederlag for kreditten. Bestemmelserne i § 33 og § 34 har således samme anvendelsesområde, hvorom der henvises til bemærkningerne til § 33. Det må fremhæves, at de sædvanlige uformaliserede kontokøb i form af »køb på bog« herefter ikke er omfattet af bestemmelsen, når der, som det er sædvanligt, ikke skal betales kreditomkostninger.

Det angives ikke, hvor hurtigt kontoudtoget skal tilsendes køberen efter afslutningen af en kontoudtogsperiode, men det må følge af ordlyden »ved afslutningen af perioden«, at kontoudtoget skal tilsendes temmelig hurtigt. Det er herved af vejledende betydning, hvad der er sædvane indenfor det pågældende kontokøbsområde.

Det må både i relation til kontoudtogsperioden og spørgsmålet om, hvor hurtigt kontoudtoget skal

foreligge efter periodens afslutning, tages i betragtning, at der kan være tilfælde, hvor kontohaveren er berettiget til at nægte at betale, indtil der foreligger et kontoudtog for den periode, betalingen angår.

De oplysninger, der skal gives køberen, svarer med visse tilføjelser til de oplysninger, et almindeligt kontoudtog indeholder.

Kontoudtoget skal således angive saldoen ved periodens begyndelse og dens slutning (1). Det skal angives, hvilke debiteringer og krediteringer (2), der er sket på kontoen i den pågældende periode, idet størrelsen og tidspunktet for de enkelte debiteringer - herunder for kreditomkostninger - og krediteringer på sædvanlig vis skal angives.

Udover disse helt sædvanlige kontoudtogsbestanddele skal køberen også have oplysning om den nominelle årlige rente, hvis en periodisk rente anvendes (3). Denne rente skal allerede oplyses i forbindelse med indgåelsen af kontoaftalen, jfr. § 33, stk. 1, nr. 3. Når den også skal oplyses i »kontoudtoget«, skyldes det, at den som regel varierer med renteniveauet i samfundet. Er renten blevet ændret i afregningsperioden, må det oplyses, hvordan og med virkning fra hvilket tidspunkt ændringen er sket. Om variabel rente henvises der iøvrigt til § 17.

Endelig skal køberen (4) underrettes om »det tidspunkt, inden hvilket betaling skal ske for at undgå, at der pålægges yderligere kreditomkostninger«, idet han derved får mulighed for at spare omkostninger.

Til § 35.

Bestemmelsen vedrører ansvaret for uberettiget brug af kontokort, kreditkort eller anden legitimation. Det er sædvanligt, at kreditor udsteder en særlig legitimation til kontohaveren, som denne skal forevise, når han foretager indkøb over kontoen. Den særlige legitimation er således »nøglen« til den kredit, kontohaveren har opnået ved kontoaftalen. Af praktiske grunde ønsker sælgeren naturligvis at kunne udlevere varer eller på anden måde disponere i tillid til selve legitimationen uden at behøve at foretage yderligere kontrol af kundens identitet. Kontoaftalerne indeholder derfor sædvanligvis strenge regler om kontohaverens ansvar for uberettiget brug af legitimationen. Af den af udvalget gennemførte kontokøbsundersøgelse, jfr. bilag 7 (p. 197), fremgår det således, at alle virksomheder, der var omfattet af undersøgelsen, håndhævede den regel, at konto haver hæfter for ethvert køb, der er foretaget under anvendelse af legitimationen, indtil virksomheden skriftligt har fået meddelelse om legitimationens bortkomst. Så snart meddelelse om bortkomst er modtaget, spærres kontoen, og det er herefter virksomheden selv, der bærer eventuelle tab som følge af uberettiget anvendelse af legitimationen. Kontohaveren gøres ved udleveringen af legitimationen bekendt med disse regler.

Selv om kontokort ikke er egentlige negotiable dokumenter, må der dog siges at være knyttet en vis legitimations- eller negotiabilitetsvirkning til dem, som altså søges forstærket gennem bestemmelser i de forskellige kontoaftaler. Se i øvrigt om »Kortholderens ansvar for kreditkortkjøp foretatt av uvedkommende tredjemann«, Erling Selvig, »Nordisk Gjenklang« (festskrift til C. J. Arnholm 1969), p. 508 og 525 ff., den norske Betænkning om Kredittkjøp mv. (NOU 1977:12), p. 75-76, den svenske betænkning »Konsumentkreditlag mm.« (SOU 1975: 63), p. 31 (§ 23), 198-99 og 237, samt den svenske regerings proposition 1976/77 (Konsumentkreditlag), p. 7-8 (§ 24), 137 ff. og 190 ff. Såvel Selvig, de nævnte betænkninger og den svenske regerings proposition går i princippet ind for, at tabene ved uberettigedes brug af kontokort og lignende hovedsagelig bør bæres af kreditor. Dette tab betragtes som en omkostning ved driften af kontosystemet, som kan tages i betragtning ved beregningen af det vederlag, kontokøberen skal betale for kreditten. Tabene bliver derved fordelt på et meget stort antal personer. I øvrigt må det bemærkes, at tabene i praksis har vist sig at være meget små. Selvig anførte sted, p. 525-26, oplyser således, at en undersøgelse i USA - hvor kontosystemerne er særlig udbredte - har vist, at tabene udgør mindre end 1 pct. af omsætningen.

Det må fremhæves, at det er muligt at nedsætte risikoen for tab. Kreditor, herunder den pågældende sælger, har således forskellige muligheder for kontrol af legitimationen og kundens identitet, når køb bliver foretaget ved hjælp af kontokort. Kontohaveren har også mulighed for at opbevare kontokortet på sikker vis og med passende mellemrum konstatere dets tilstedeværelse. Under alle omstændigheder kan kontohaveren, når han konstaterer, at kortet er borte, f. eks. fordi det er tabt eller stjålet, straks give meddelelse til kreditor, således at denne kan spærre kontoen og i givet fald underrette handlende, der er omfattet af kontosystemet, om spærringen. At begge parter således har mulighed for at forebygge tab, taler i sig selv for, at dette i givet fald bør fordeles. En passende tabsfordeling må antages at kunne være med til at motivere begge parter til

at søge at undgå, at uberettigede bruger kontokortet. Udvalget finder det således hverken rimeligt eller hensigtsmæssigt i så vidt et omfang, som det sædvanligvis aftales, at lægge ansvaret for tab over på kontohaverne. Det må tages i betragtning, at der kan være situationer, f. eks. ved tyveri, hvor det ikke kan bebrejdes kontohaveren, at han har mistet kontokortet, og måske endda først nogen tid efter opdager dette. Tabet kan blive temmelig stort, hvis der ikke er aftalt en kreditramme, eller denne er meget høj. Det må yderligere bemærkes, at tabet ikke limiteres af en evt. kreditramme, idet denne kun angiver, hvad kreditor har forpligtet sig til at yde af kredit. Benytter en uvedkommende tredjemand kontokortet til indkøb i flere forskellige forretninger inden for et kort tidsrum, kan det i øvrigt, hvis kontosystemet ikke er edb-styret med direkte forbindelse til de omfattede forretninger, være umuligt for kreditor at hindre, at kreditrammen bliver overskredet.

Det kan næppe antages, at enhver aftale om kontohaverens ansvar for uberettiget brug af kontokortet efter gældende ret vil blive respekteret af domstolene, jfr. herved generalklausulen i aftalelovens § 36, ligesom sådanne aftaler givetvis vil blive fortolket indskrænkende. Der kan om disse spørgsmål særlig henvises til den svenske højesteretsdom af 17. september 1975, der er refereret i Nordisk Domssamling 1976, p. 519, og Nyt Juridisk Arkiv 1975, p. 490. Sagen drejede sig om et kreditkort, der var udstedt af et benzinselskab. Kortet opbevaredes i et aflåst skrin, som imidlertid blev stjålet af kontohaverens broder, uden at kontohaveren opdagede tyveriet. Broderen foretog ved hjælp af kortet indkøb for ialt 8.358,70 svenske kroner. Det blev ved dommen statueret, at kontoaftalens bestemmelse om, at kontohaveren hæftede for indkøb ved hjælp af kortet, indtil benzinselskabet var underrettet om tyveriet, efter omstændighederne måtte betragtes som »uppenbart utilbörlig, jfr. 8. § skuldebrevslagen«.

Det er imidlertid ikke muligt at angive, hvor vidt domstolene vil gå i retning af at friholde kontohaverne for ansvar trods modstående aftaler. Udvalget har derfor også på grund af denne retsusikkerhed anset det for nødvendigt at foreslå en lovregulering af spørgsmålet.

Efter udvalgets forslag i *stk. 1* er det udgangspunktet, at kreditor skal bære tab, som følger af, at kontokort eller lignende legitimation er blevet brugt af en i forhold til kontohaveren uberettiget. At kontohaveren er ansvarlig for køb, der foretages af nogen, som han har overladt kontokortet, må anses for selvfølgeligt; dette gælder, selv om den, der har fået overladt kortet, i forhold til kontohaveren misbruger sin rådighed over kortet, f. eks. ved at foretage køb for større beløb end aftalt eller forudsat mellem ham og kontohaveren.

Fra hovedreglen om, at ansvar for misbrug af kontokortet i andre tilfælde skal bæres af kreditor, gøres der to undtagelser.

For det første er kontohaveren ansvarlig, hvis han, eller nogen, som han har overladt legitimationen, har mistet denne ved grov uagtsomhed. Tre af udvalgets medlemmer (Arendorff, Hommel og Svend Petersen) finder dog, at kontohaveren også bør være ansvarlig, når der foreligger simpel uagtsomhed hos kontohaveren eller den, som han har overladt legitimationen.

I betragtning af, at det er udgangspunktet, at kreditor skal bære tabet, er det efter lovudkastet ham, som har bevisbyrden for, at der foreligger grov uagtsomhed. Da forskellen mellem simpel og grov uagtsomhed alene er en gradsforskel, er det ikke muligt nøjagtigt at angive, hvad der i denne relation skal forstås ved grov uagtsomhed. Begrebet kan formentlig også mest hensigtsmæssigt fastlægges i retspraksis.

For det andet er kontohaveren ansvarlig, hvis han har undladt at underrette kreditor snarest muligt efter at have fået kendskab til bortkomsten *eller* inden en rimelig tid efter denne. Pligten til at underrette kreditor består, selv om kontokortets bortkomst overhovedet ikke kan bebrejdes kontohaveren, f. eks. fordi kortet er blevet stjålet. Selv om kontohaveren ikke har fået kendskab til kontokortets bortkomst, bliver han dog ansvarlig, hvis han ikke inden en rimelig tid underretter kreditor. Dette betyder, at han har pligt til løbende at kontrollere, at kontokortet er i hans besiddelse. Er kontokortet bortkommet, vil der altså under alle omstændigheder indtræde et tidspunkt, hvor kontohaveren hæfter for køb, som efter dette tidspunkt foretages på kontoen.

Det kræves ikke, at den meddelelse om legitimationens bortkomst, som skal gives kreditor for at friholde kontohaveren for ansvar, skal gives skriftligt, men da det er kontohaveren, der har bevisbyrden for, at meddelelsen er givet, og for, hvornår dette er sket, bør han af bevismæssige grunde sædvanligvis give meddelelsen skriftligt. En telefonisk meddelelse er dog tilstrækkelig, hvis den kan bevises. Ofte er det rimeligt, at kontohaveren både telefonisk og skriftligt underretter kreditor, idet den telefoniske meddelelse kan gives straks, hvorimod den skriftlige meddelelse som regel først kommer frem dagen efter. I de situa-

tioner, hvor kontohaveren er ansvarlig for køb, foretaget indtil kreditor har fået meddelelse om kontokortets bortkomst, er det klart, at kontohaveren har en interesse i at give meddelelse så hurtigt som overhovedet muligt. Dette er sammen med bevisbyrdespørgsmålet begrundelsen for, at udvalget ikke, som det sædvanligvis kræves i kontoaftaler, stiller krav om skriftlig meddelelse. Meddelelsen får - se dog herved stk. 2 - virkning fra det tidspunkt, den er kommet frem inden for normal forretningstid. Vil kreditor bestride, at en af ham modtaget underretning om legitimationens bortkomst er givet inden en rimelig tid, har han bevisbyrden herfor.

En underretning får retsvirkning, selv om den er givet af en anden end kontohaveren, f. eks. en tredjemand, der har fundet kontokortet. Er der flere kontohavere, får en underretning naturligvis virkning for alle kontohaverne.

Ved det uformaliserede kontokøb »køb på bog« kan »bogen« ikke i relation til denne bestemmelse betragtes som en særlig legitimation.

Da de her nævnte problemer vedrørende kontokort er ens ved alle slags konti, gælder bestemmelsen for alle kontoaftaler, der er omfattet af lovudkastet, og altså ikke som §§ 33-34 alene for kontoaftaler, der vedrører forbrugerkøb.

Selv om det ikke direkte nævnes i bestemmelsen, er det klart, at kontohaveren kun er ansvarlig for tab ved uberettiget brug af kontokortet, hvis kreditor har været i god tro med hensyn til brugerens ret til at anvende kortet. Dansk rets almindelige godtrosbegreb vil herved finde anvendelse, og ved »eksterne kontosystemer« må ond tro hos sælgeren eller hans folk sidestilles med ond tro hos kreditor selv. Ved afgørelsen af, om kreditor er i god tro, må der lægges betydelig vægt på omstændighederne ved de pågældende køb, f. eks. arten og størrelsen af indkøbene, og hvem der anvender kortet.

Til stk. 2. Medens det i stk. 1 er fastsat, under hvilke betingelser, der kan indtræde ansvar for kontohaveren for tab, som følger af, at legitimationen er blevet benyttet af en i forhold til kontohaveren uberettiget, bestemmes det i stk 2, at ansvar for køb, der foretages efter, at kreditor har fået meddelelse om, at kontohaveren ikke længere har legitimationen i sin besiddelse, kun kan gøres gældende mod kontohaveren, såfremt kreditor godtgør, at han ikke har kunnet hindre købet.

Forslaget om, at kontohaverens ansvar ikke undtagelsesfrit skal ophøre ved fremkomsten af meddelelsen om kontokortets bortkomst, er begrundet i, at det i praksis ofte vil være umuligt for kreditor at hindre misbrug af kortet, som finder sted umiddelbart efter meddelelsens fremkomst, jfr. J. A. Andersen, Juristen 1972, p. 447-48 om tilsvarende problemer vedrørende bankkonti. I bestemmelsen er det imidlertid udtrykkeligt angivet, at det er kreditor, der har bevisbyrden for, at han ikke kunne hindre købet. Det er udvalgets opfattelse, at kreditor efter det tidspunkt, da kontohaverens meddelelse efter de almindelige aftaleregler må siges at være kommet frem, har pligt til så vidt muligt omgående på den mest hensigtsmæssige måde at underrette alle de forretninger og forretningsafdelinger, der er tilsluttet kontosystemet. Hvor lang en frist kreditor har til at underrette de pågældende forretninger, afhænger af de konkrete omstændigheder, herunder ikke mindst af den teknik, kontosystemet er baseret på. Er kontosystemet edb-styret, således at der er edb-forbindelse til alle tilsluttede forretninger, kan kontoen straks spærres, og de tilsluttede forretninger umiddelbart underrettes, f. eks. således at det pågældende kontokort afvises af de kasseapparater, kontosystemet anvender. Den frist, kreditgiveren har efter stk. 2, vil således blive forkortet i takt med den tekniske udvikling.

Til § 36.

I modsætning til, hvad der gælder ved lovudkastets øvrige regler, finder kontokøbsreglerne i kapitel IV anvendelse, selv om kontoaftalen giver mulighed for at udnytte kreditten til andet end køb af løsøre. Dette skyldes, dels at kontoaftaler i praksis undertiden giver mulighed for køb af andet end løsøre, dels at samme hensyn stort set gør sig gældende, hvad enten det er kontokøb af løsøre eller andet.

Det er dog en betingelse for, at lovudkastets kontokøbsregler finder anvendelse, at kontoaftalen også giver mulighed for køb af løsøre.

Om lovudkastets forhold til køb af andet end løsøre henvises der til bemærkningerne til § 1, stk. 1 (p. 56 f).

Kapitel V.

Forskellige bestemmelser.

Til § 37.

Bestemmelsen indeholder en række bemyndigelser til justitsministeren. Udnyttelsen af bemyndigelserne forudsættes i givet fald at ske i samråd med handelsministeren på grundlag af forhandlinger med de berørte organisationer.

Det bemærkes, at der også i § 29, stk. 4, findes en bemyndigelsesregel, nemlig om autorisation af

personer, der har sagkundskab med hensyn til vurdering af bestemte arter af løsøre, der sælges med ejendomsforbehold.

Til stk. 1. Justitsministeren foreslås bemyndiget til at ændre beløbsangivelserne i § 6, stk. 1 (500 kr.), § 18, stk. 1 (500 kr.) og § 39, stk. 1 (100.000 kr.) i det omfang, det betinges af prisudviklingen. Udvalget finder det ønskeligt, at der af hensyn til forbrugerne og erhvervslivet ikke foretages for hyppige ændringer af de nævnte beløbsangivelser, men har dog anset det for unødvendigt, at de ajourføringer af beløbsangivelserne, som udviklingen måtte gøre påkrævede, skal ske ved lovgivning.

Til stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler, hvorefter skriftlige aftaler og dokumenter, der er omfattet af loven, skal være påtrykt en af ministeren udfærdiget vejledning om køberens retsstilling. Der tænkes på de i §§ 6, 7 (alternativ A) og 33 nævnte aftaler og dokumenter, der oprettes ved indgåelsen af kreditkøb eller indgåelsen af kontoaftaler. Der tænkes derimod ikke på de i § 34 omtalte kontoudtog til kontohaverne, medens kontoaftalen består, eller § 21, stk. 2, om kreditors begæring om tilbagetagelse af det solgte, idet denne indgives til fogedretten og kun kommer til køberens kundskab gennem dens fremlæggelse i fogedretten. Det er væsentligt, at befolkningen, særlig de almindelige forbrugere, informeres om lovens regler og den retsstilling, loven giver dem. Da det altid er vanskeligt at kommunikere en lov ud til en bredere kreds, har udvalget ønsket at pege på muligheden af at påtrykke de nævnte aftaler og dokumenter en særlig vejledning om køberens retsstilling. Det forudsættes, at vejledningen i givet fald affattes i et letfatteligt og klart sprog.

Til stk. 3. Justitsministeren bemyndiges endvidere til at fastsætte regler om beregningen af det fradrag, som nævnes i § 15, stk. 1. Der er tale om det fradrag, der skal indrømmes kreditkøberen, hvis han betaler sin gæld, før den er forfalden, eller hvis kreditor gør krav på betaling af beløb, som ellers ikke ville være forfaldet, eller på tilbagetagelse af det solgte, før den aftalte kredittid er udløbet. Det bemærkes, at der i § 20 om salg med ejendomsforbehold henvises til § 15. I øvrigt henvises der til bemærkningerne til § 15, stk. 1, og til den i bilag 9 d (p. 256 f) gengivne udtalelse fra finansministeriets konsulent i rentespørgsmål.

Til stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte vejledende regler om vurdering af forskellige arter af løsøre, som sælges med ejendomsforbehold. Bestemmelsen refererer sig til reglerne i § 26 og § 29 om den værdifastsættelse, der skal finde sted, når ting solgt med ejendomsforbehold tages tilbage af kreditor. Om de problemer, værdiansættelsen i praksis giver anledning til, henvises der til bemærkningerne til § 29 (p. 101 ff). Disse problemer er baggrunden for den foreslåede bemyndigelsesregel. Bemyndigelsesreglen vil f. eks. kunne tænkes udnyttet til at udarbejde priskataloger eller godkende sådanne, således at disse kan danne udgangspunkt for den værdiansættelse, fogedretten selv foretager, eller som foretages af udmeldte vurderingsmænd.

Til stk. 5. I relation til bestemte arter af løsøre, f. eks. aktier og visse andre værdipapirer, elektricitet, vand, gas, varme og brændselsolie er der muligvis ikke noget behov for en lovregulering, eller en sådan kan direkte være uhensigtsmæssig, jfr. bemærkningerne til § 1, stk. 1 (p. 56 f). Dog må det for så vidt angår værdipapirer bemærkes, at der efter udvalgets opfattelse ikke vil være grund til at undtage salg på kredit af præmieobligationer fra den foreslåede lovregulering. De nævnte eksempler på arter af løsøre er i øvrigt karakteriseret, dels ved at de adskiller sig væsentligt fra, hvad man normalt forstår ved løsøre, dels ved at en række af dem sædvanligvis sælges af, hvad man kan kalde for hel- eller halvoffentlige institutioner. Der gives derfor justitsministeren bemyndigelse til at undtage bestemte arter af løsøre fra lovens anvendelsesområde eller til at bestemme, at loven kun med visse afvigelser skal finde anvendelse. Det samme gælder køb, der er af en særlig beskaffenhed. Der tænkes herved særlig på postordresalg, jfr. herved bemærkningerne til § 6, hvorefter det ved postordresalg er nødvendigt at modificere kravet om, at køberen ved købeaftalens indgåelse skal have overgivet en genpart af købekontrakten eller andet særligt dokument. Om behovet for lempelse af formkravene efter § 6 i relation til visse områder inden for industrisektoren henvises der også til bemærkningerne til § 6 (p. 64 f).

Til § 38.

Som det er nærmere fremhævet i betænkningens kapitel IV, afsnit III, har det været væsentligt for udvalget at sikre, at køberens beslutning om at indgå et køb eller en kontoaftale træffes på grundlag af udførlige og korrekte oplysninger om kreditvilkårene.

Med henblik herpå har udvalgets flertal henstillet til handelsministeren at overveje, om det ved en revision af loven om mærkning og skiltning med pris m. v. vil være muligt at tilvejebringe mere generelle regler om markedsføring af kreditkøb, og i samme øjemed har udvalget foreslået de bestemmelser, der er optaget som §§ 6 og 33 i udvalgets lovudkast, og som foreskriver, hvilke oplysninger der skal gives køberen, ved indgåelsen af købet eller kontoaftalen.

Udvalget må tillægge det væsentlig betydning, at de nævnte regler i lovudkastet overholdes, og har overvejet, hvorledes dette bør søges sikret.

Umiddelbart kunne det forekomme mest nærliggende at sanktionere bestemmelserne med strafansvar, således at den køber, som blev opmærksom på, at der ikke var givet ham alle de i bestemmelserne angivne oplysninger, eller at der var givet ham urigtige oplysninger, måtte indgive anmeldelse til politiet, som derefter måtte iværksætte efterforskning og evt. rejse tiltale i sagen.

Udvalgets flertal (alle med undtagelse af Arendorff) har imidlertid anset det for ønskeligt at undgå at sanktionere bestemmelserne med særlige straffebestemmelser; efter flertallets opfattelse bør det såvel af hensyn til forbrugerne og erhvervslivet som i betragtning af de mange andre opgaver, der påhviler politiet, så vidt muligt undgås at implicere politiet i sager af den omhandlede karakter.

I andre henseender har udvalget tilstræbt at sikre overholdelsen af de foreslåede regler gennem civilretlige sanktioner, navnlig således at de foreslåede regler så at sige sikrer deres egen overholdelse, jfr. således §§ 9, 19, 21, 32, 34 og 39, stk. 3, samt for så vidt angår sikringen af, at trangsbeneficiet også respekteres ved salg med ejendomsforbehold, §§ 23-25 sammenholdt med § 28, stk. 3.

Det har derfor været nærliggende for udvalget at overveje muligheden af, at også overholdelsen af bestemmelserne i §§ 6 og 33 i udvalgets lovudkast søges sikret gennem civilretlige sanktioner. Udvalgets overvejelser af dette spørgsmål har naturligt koncentreret sig om løsninger, hvorefter manglende eller urigtige oplysninger om kreditvilkårene medfører, at køberens forpligtelse til betaling af kreditomkostningerne reduceres eller bortfalder.

De oplysninger, som efter lovudkastets § 6 skal gives køberen, er af indbyrdes forskellig karakter, strækkende sig fra oplysning om forhold, der som kontantprisen ikke er direkte afgørende for selve kreditkøbsaftalen, til angivelse af forhold, der er bestanddele af selve købsaftalen, f. eks. kreditomkostningernes størrelse, hvortil kommer, at de påbudte oplysninger i visse tilfælde har karakter af specifikationer, som kan udledes af andre oplysninger, som er givet køberen.

Den betydning, som det har for køberens mulighed for en forsvarlig bedømmelse af aftalen, at en oplysning enten mangler eller er urigtig, afhænger derfor såvel af, hvilken oplysning det drejer sig om, eller hvor væsentlig urigtigheden er, som af de bestanddele af den konkrete aftale, som er (korrekt) oplyst over for køberen.

På denne baggrund har udvalget overvejet at foreslå, at der i tilfælde, hvor der ikke er givet køberen de påbudte skriftlige oplysninger om kontantprisen eller kreditvilkårene, eller der er givet urigtige oplysninger, sker en nedsættelse af køberens forpligtelse, således at forpligtelsen nedsættes med et beløb, som fastsættes skønsmæssigt under hensyn til betydningen af den manglende eller urigtige oplysning - dog ikke til et lavere beløb end kontantprisen.

Udvalget er dog veget tilbage for at foreslå en sådan skønsmæssig regel, idet denne må antages at ville give anledning til for store retstekniske problemer ved fogedretterne, ligesom den også må befrygtes at ville vanskeliggøre udenretlige ordninger.

Ved bedømmelsen af, hvorledes en civilretlig sanktionsbestemmelse med en tilstrækkelig retsteknisk klarhed herefter vil kunne udformes, må det fremhæves, at de oplysninger, der kræves meddelt efter lovudkastets §§ 6 og 33, er af en helt naturlig og sædvanlig karakter. På denne baggrund finder udvalgets flertal, at der næppe vil være afgørende betænkeligheder ved en ordning, som for tilfælde, hvor der ikke meddeles de påbudte oplysninger, eller hvor der gives urigtige oplysninger, sætter hensynet til opnåelsen af en retsteknisk enkel og praktikabel løsning over hensynet til opnåelsen i det enkelte tilfælde af et resultat, som er omhyggeligt afstemt efter den konkrete betydning, som den manglende eller urigtige oplysning må antages at have haft.

Som grundlag for fortsatte overvejelser af, hvorvidt og i givet fald hvorledes de foreslåede bestemmelser vil kunne sanktioneres civilretligt, har udvalgets flertal derfor valgt at skitsere en ordning, hvorefter manglende eller urigtige oplysninger som altovervejende hovedregel medfører, at køberen alene har pligt til betaling af kontantprisen for det købte. Kun hvis kreditor kan bevise, at køberen, uanset at der ikke er givet ham de påbudte skriftlige oplysninger, eller uanset at

der er givet ham urigtige oplysninger, har haft et forsvarligt grundlag for bedømmelse af aftalen, sker der ingen nedsættelse af køberens forpligtelse. Angående spørgsmålet om, hvorvidt almindelige fortolkningsprincipper i visse tilfælde vil kunne føre til, at køberens forpligtelse kun nedsættes med et mindre beløb end forskellen mellem kreditkøbsprisen og kontantprisen, henvises til bemærkningerne nedenfor.

Et mindretal (Hommel og Svend Petersen), der iøvrigt er enige med udvalgets flertal, finder det, for så vidt angår overholdelsen af pligten i lovudkastets § 6, stk. 1, nr. 6, til at oplyse de enkelte ydelser, disses antal og forfaldstid, betænkeligt at fastsætte en civilretlig sanktion. Navnlig i betragtning af, at de nævnte oplysninger efter lov om mærkning og skiltning med pris m. v. også i betydeligt omfang skal gives i forbindelse med markedsføringen, anser de overholdelsen af den nævnte bestemmelse for tilstrækkeligt sikret gennem lovudkastets §§ 41 og 42, der i særlig grove tilfælde giver mulighed for straf og frakendelse af retten til erhvervsmæssigt at drive virksomhed med salg på kredit eller medvirke hertil.

Til stk. 1-2. Bestemmelserne vedrører den situation, at en påbudt skriftlig oplysning om kreditomkostninger eller andre vilkår for køb på kredit ikke er givet køberen, inden denne forpligtede sig, jfr. reglerne i § 6 og § 33, stk. 1, eller at de oplysninger, som er givet køberen, er urigtige. Om der efter reglerne i § 7 (alternativ A) er givet oplysning om fortrydelsesret, er efter udvalgets opfattelse ikke et spørgsmål om kreditomkostninger og heller ikke direkte et spørgsmål om vilkårene for køb på kredit. Da de i § 38 angivne civilretlige sanktioner herudover er mindre egnede i relation til overholdelsen af § 7 (alternativ A), finder udvalget det tilstrækkeligt, at overholdelsen af § 7 (alternativ A) sikres gennem bestemmelserne i §§ 41 og 42 om henholdsvis straf og frakendelse i særlige tilfælde af retten til at drive virksomhed med salg på kredit.

Er de påbudte oplysninger om kreditomkostninger og kreditvilkår ikke givet køberen, inden denne forpligtede sig, eller er der givet køberen urigtige oplysninger, foreslås som sanktion, at køberen i så fald kun er pligtig at betale kontantprisen - som defineret i § 6, stk. 1, nr. 1 - for det købte, der jo sædvanligvis vil ligge betydeligt under kreditkøbsprisen, som denne er defineret i § 6, stk. 1, nr. 3. Ifølge § 6, stk. 1, nr. 1, skal kontantprisen oplyses ved købets indgåelse, men da der netop foreligger en situation med manglende oplysninger, kan det også tænkes, at kontantprisen ikke er oplyst. Det skal i så fald søges oplyst, hvad kontantprisen for den pågældende vare var på salgstidspunktet i sælgerens forretning. Da køb, der er omfattet af en kontoaftale, principielt sker til kontantpris, idet køberen dog ikke altid opnår kontantrabat, vil »kontantprisen« ved kontokøb være den pris, der fremgår af fakturaen. »Kontantprisen« er sædvanligvis også let at skaffe oplyst, fordi den skal fremgå af kontoudtogene, jfr. særlig § 34, nr. 2. Godtgør ingen af parterne, hvad den nævnte kontantpris var, kan kreditor alene kræve, hvad markedsprisen ved kontant betaling udgjorde ved købets indgåelse. Da kreditor skal godtgøre, hvad markedsprisen var, må mangelfulde oplysninger fra kreditors side om dette spørgsmål komme ham til skade, hvis retten skønsmæssigt skal fastsætte, hvad markedsprisen var. Det bemærkes, at udvalget ikke har ment at burde overføre formodningsreglen i den gældende afbetalingslovs § 4, stk. 2, om, at kontantprisen - hvor afbetalingsprisen ikke overstiger 3.000 kr. - hvis ikke andet oplyses, anses for at udgøre $^{9}/_{10}$ af afbetalingsprisen. Da markedsprisen kan være både højere og lavere end den faktiske kontantpris hos sælgeren, kan det ikke på forhånd angives, om det er kreditor eller køber, der er interesseret i, at sælgerens faktiske kontantpris oplyses. Såfremt man, som det er sædvanligt, antager, at den omstændighed, at en part har bevisbyrden, betyder, at manglende bevis kommer ham til skade, kan man således ikke generelt angive, hvem af parterne der har bevisbyrden vedrørende markedsprisens størrelse.

Som ovenfor nævnt er de oplysninger, der efter § 6, stk. 1, og § 33, stk. 1, skal gives køberen om kreditomkostningerne og kreditvilkårene af forskellig karakter og af forskellig betydning i det konkrete tilfælde. Der er imidlertid en betydelig sammenhæng mellem de krævede oplysninger, således at den enkelte oplysning som regel kun fuldt ud kan vurderes, når den sammenholdes med de andre oplysninger. Sanktionen i § 38, stk. 1, kan derfor anvendes, når blot en enkelt af de foreskrevne oplysninger ikke er givet. Der kan dog på grund af sammenhængen mellem de givne oplysninger være tale om en så åbenbar fejltagelse, at en naturlig forståelse af køberens løfte kan føre til, at man ser bort fra fejltagelsen.

Da de foreskrevne oplysninger som nævnt kan være af forskellig betydning, alt afhængig af de konkrete køb, vil der kunne opstå situationer, hvor en manglende oplysning i det konkrete tilfælde må betragtes som så uvæsentlig, at det ville

være urimeligt, om køberen af denne grund alene skulle betale kontantprisen. Da der også i øvrigt kan tænkes tilfælde - navnlig i anledning af vildfarelser og fejltagelser, som hvis f. eks. antallet af ydelser er angivet til 3 i stedet for 30 - hvor det ville være en uforholdsmæssig streng reaktion over for kreditor at nedsætte køberens forpligtelser til kun at bestå i at betale kontantprisen, foreslås det i stk. 2, at der dog, hvis kreditor kan godtgøre, at køberen på trods af den eller de manglende eller urigtige oplysninger har haft et forsvarligt grundlag for at bedømme aftalen, ikke sker nogen nedsættelse efter stk. 1. Af formuleringen fremgår det, at det er tænkt at skulle være den absolutte hovedregel, at tilsidesættelse af den nævnte oplysningspligt fører til, at køberen kun skal betale kontantprisen. Det må herved tages i betragtning, at oplysningspligten som ovenfor omtalt kun omfatter helt naturlige og sædvanlige oplysninger.

Kreditor har bevisbyrden for, at køberen har haft et forsvarligt grundlag for at bedømme aftalen.

Ved afgørelsen heraf, er det forholdene ved indgåelsen af købeaftalen eller kontoaftalen, der er afgørende. Der kan tages hensyn til, om køberen, f. eks. på grund af sit erhverv eller uddannelse, har haft særlig gode muligheder for at bedømme kreditkøbsaftalen. Dette gælder, uanset om sælgeren var bekendt med disse særlige forhold hos køberen. Der kan også tages hensyn til, om de manglende eller urigtige oplysninger, der skulle have været meddelt skriftligt, dog er givet mundtligt.

Bestemmelserne fører til, at køberen enten skal betale hele kreditkøbsprisen eller kun kontantprisen, idet bestemmelserne af retstekniske grunde ikke giver mulighed for en mellemløsning. Noget andet er, at almindelige aftaleretlige fortolkningsprincipper, hvor det efter stk. 2 findes, at køberen har haft et forsvarligt grundlag for at bedømme aftalen, kan føre til, at køberen må betale, hvad den for ham gunstigste fortolkning af aftalen fører til, selv om dette er mere end kontantprisen. Dette kan f. eks. være tilfældet, hvis der er givet uoverensstemmende oplysninger om skyldbeløbet og de enkelte ydelser, jfr. lovudkastets § 6, stk. 1, nr. 5-6, idet ydelsernes antal f. eks. er angivet for lavt. Kreditor bør i så fald kunne kræve det i aftalen angivne antal ydelser, selv om køberen derved kommer til at betale mere end kontantprisen.

Da kreditkøb sædvanligvis indgås skriftligt - som regel i form af standardkontrakter - tillægger udvalget det væsentlig betydning, at justitsministeren i medfør af § 37, stk. 1, kan fastsætte regler, hvorefter skriftlige aftaler og dokumenter, der er omfattet af loven, skal være påtrykt en af ministeren udfærdiget vejledning om køberens retsstilling. Vejledningen må i givet fald også omfatte § 38 og herved have en væsentlig præventiv virkning.

Hvis de foreslåede civilretlige sanktionsbestemmelser gennemføres, forudsætter udvalget endvidere, at man i det informationsarbejde, som iværksættes inden lovens ikrafttræden, fremhæver sanktionsbestemmelsernes indhold.

Er der tale om grov eller oftere gentagen overtrædelse af §§ 6 og 33, kan der blive tale om strafansvar i medfør af § 41, stk. 2, ligesom der i ganske særlige tilfælde i medfør af § 42 kan blive tale om frakendelse af retten til erhvervsmæssigt at drive virksomhed med salg på kredit.

Overtrædelser af §§ 6 og 33, stk. 1, er således både civilretligt og strafferetligt sanktionerede. Straf bør dog kun anvendes, hvor der er tale om meget grove tilfælde, som regel af en mere systematisk karakter.

Det bør tillægges betydelig vægt, at der er mulighed for en mærkbar civilretlig sanktion. Kan den civilretlige sanktion i § 38, stk. 1, anvendes, taler dette med betydelig vægt for, at der ikke også er grund til at gøre strafansvar gældende. Modsat er det klart, at det forhold, at der i de særligt graverende tilfælde, der nævnes i § 41, stk. 2, gøres strafansvar gældende, ikke taler imod også at anvende den civilretlige sanktion.

Til stk. 3. I de tilfælde, hvor restgælden formindskes på grund af stk. 1, er det klart, at afviklingen af den aftalte kredit ikke fuldt ud kan ske i overensstemmelse med parternes oprindelige aftale. Udvalget foreslår, at køberen uanset formindskelsen af restgælden skal fortsætte med at betale de i købekontrakten angivne ydelser, til de i kontrakten angivne tidspunkter og med de der angivne størrelser. Da restgælden imidlertid er blevet formindsket, medfører dette, at kreditten afvikles hurtigere end forudset i kontrakten. Restgælden afkortes således i den eller de sidste ydelser, som skal betales. Bestemmelsen svarer formentlig til, hvad der også uden en særlig lovbestemmelse ville blive antaget i retspraksis.

Til § 39.

Bestemmelserne fastsætter, i hvilket omfang lovudkastet kan fraviges ved aftale, herunder om parterne kan aftale, at et køb slet ikke skal være omfattet af lovudkastet.

Det er kreditor, der har bevisbyrden for, at det gyldigt er aftalt, at loven ikke skal gælde for de pågældende køb, jfr. § 40.

Til stk. 1. Denne bestemmelse regulerer, i hvilket omfang parterne ved deres aftale kan bestemme, at loven slet ikke skal gælde for købet. Bestemmelsen må sammenholdes med lovudkastets kapitel I (»Lovens område«). Der henvises derfor til bemærkningerne til kapitel I, hvor der redegøres for udvalgets almindelige overvejelser angående spørgsmålet om lovudkastets anvendelsesområde, herunder spørgsmålet om, hvorvidt der bør gives forskellige regler afhængig af, hvilke købergrupper der er tale om, eventuelt i form af flere love.

Det foreslås, at parterne ved køb af erhvervsløsøre, når kontantprisen overstiger 100.000 kr., og det solgte ikke er et motordrevet køretøj, jfr. færdselslovens § 2, nr. 12, kan aftale, at loven ikke skal gælde for købet.

Et medlem af udvalget (Arendorff) finder, at der bør være en videre adgang for parterne til at aftale, at loven ikke finder anvendelse. Dette medlem foreslår derfor, at beløbsgrænsen i § 39, stk. 1, fastsættes til 10.000 kr., og finder ligeledes ikke behov for den foreslåede undtagelse for motordrevne køretøjer.

Det er efter bestemmelsen afgørende, at købet angår »erhvervsløsøre«, og at kontantprisen som defineret i § 6, stk. 1, nr. 1, overstiger 100.000 kr. I relation til begrebet »erhvervsløsøre« vil det være af vejledende betydning, hvad der i medfør af tinglysningslovens § 37 forstås ved driftsinventar og driftsmateriel. Det ligger i udtrykket, at det pågældende løsøre skal bruges til erhvervsmæssigt formål i modsætning til privat formål.

Da det drejer sig om »erhvervsløsøre«, er det hermed klart, at der skal være tale om køb, der ikke er forbrugerkøb. Om afgrænsningen af begrebet forbrugerkøb henvises der til § 4, stk. 2, og bemærkningerne til denne bestemmelse (p. 60). Det må dog fremhæves, at der vanskeligere vil kunne opstå afgrænsningsproblemer vedrørende § 39 end vedrørende § 4, stk. 2, idet der i § 39 jo netop indgås en udtrykkelig aftale om, at loven ikke skal finde anvendelse. Dette nødvendiggør, at parterne omtaler og overvejer de relevante momenter, som formentlig vil blive direkte angivet i købekontrakten.

Traditionelt har salg med ejendomsforbehold et stort anvendelsesområde ved motorkøretøjer. Ikke alene private, men også et meget stort antal mindre erhvervsdrivende - f. eks. taxi- og lastvognmænd - køber biler med ejendomsforbehold. Navnlig lastbiler har ofte en kontantpris, der ligger langt over de 100.000 kr. Da salg af motordrevne køretøjer med ejendomsforbehold i praksis spiller en ganske særlig stor rolle og i særlig grad synes at give anledning til problemer, og da købere af erhvervskøretøjer meget ofte er mindre erhvervsdrivende, som efter udvalgets skøn har behov for den beskyttelse, som følger af lovudkastet, er udvalget veget tilbage for at lade den foreslåede adgang til at aftale, at større køb af erhvervsløsøre ikke skal være omfattet af loven, gælde også for køb af motordrevne køretøjer. Det foreslås derfor, at køb på kredit af motordrevne køretøjer altid skal være omfattet af loven. Ved motordrevet køretøj forstås det samme som i færdselsloven (lov nr. 287 af 10. juni 1976). Der henvises derfor til færdselslovens § 2, nr. 12, hvor motordrevet køretøj defineres som »køretøj, der er forsynet med motor som drivkraft … Motordrevne køretøjer inddeles i motorkøretøj, traktor, motorredskab og knallert«. Begreberne motorkøretøj, traktor, motorredskab og knallert defineres i færdselslovens § 2, nr. 13, 24, 14 og 6.

Udvalget finder under hensyn til købenes mangfoldighed, at det indenfor de ovennævnte rammer er mest hensigtsmæssigt at overlade det til parterne selv at afgøre, om loven skal omfatte købet, da parterne har de bedste forudsætninger for at vurdere dette spørgsmål. Det må herved bemærkes, at hvis man i stedet i loven fastsætter, at bestemte køb ikke er omfattet af loven, jfr. herved § 5, er dette dog ikke til hinder for, at parterne aftaler, at loven alligevel skal gælde.

Efter udvalgets forslag skal en evt. aftale gå i modsat retning, idet det skal være en aftale om, at loven ikke skal gælde. Da beløbsgrænsen på 100.000 kr. er så lav, at mange mindre erhvervsdrivendes køb vil være omfattet af bestemmelsen, har det efter udvalgets opfattelse en vis betydning, om en evt. aftale skal være en aftale, der gør loven anvendelig, eller det skal være en aftale, der undtager købet fra lovens anvendelsesområde. En mindre erhvervsdrivende, der køber erhvervsløsøre til en værdi af over 100.000 kr., har den bedste forhandlingsposition, når lovens regel er, at alle køb er omfattet af loven, medmindre parterne i særligt angivne tilfælde aftaler, at loven ikke skal omfatte købet.

Udvalgets forslag i § 19 om, at udbetalingskravet i køb med ejendomsforbehold fremover kun skal gælde for forbrugerkøb, vil formentlig i nogen grad formindske incitamentet til at aftale, at loven ikke skal gælde. På den anden side gør de foreslåede udbetalingsregler i § 19 det også mindre betænkeligt at tillade parterne at aftale, at loven ikke skal omfatte deres køb.

En evt. aftale efter § 39, stk. 1, må forventes

indgået i forbindelse med købet, men der er intet i vejen for, at den indgås senere. Indgås den på et tidspunkt, hvor køberen har misligholdt købet, vil der dog være særlig grund til at være opmærksom på, om aftalen efter de almindelige aftaleretlige regler er gyldig.

Undtages et køb fra lovens anvendelsesområde, kan parterne i princippet frit aftale deres retsstilling, idet en aftale dog efter generalklausulen i aftalelovens § 36 kan tilsidesættes helt eller delvist, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende.

Da parterne kan aftale, at loven slet ikke skal gælde for købet, kan de også aftale det mindre, at loven kun delvis skal gælde.

I samme omfang parterne kan aftale, at loven ikke skal gælde for et køb, kan de også aftale, at en lejekontrakt - heller ikke under de i § 2, stk. 2, angivne betingelser - skal være omfattet af loven. Der henvises herved til bemærkningerne til § 2, stk. 2 (p. 59).

Processuelt er det et spørgsmål, om tilbagetagelsesforretninger vedrørende køb med ejendomsforbehold, der i medfør af § 39, stk. 1, er blevet undtaget fra lovens anvendelsesområde, skal behandles efter de almindelige regler om umiddelbare fogedforretninger i retsplejelovens §§ 609-11, hvorefter det er en betingelse, at rekvirenten har et klart grundlag for sit krav, eller om fogedretten, som tilfældet er i relation til de forretninger, som er omfattet af lovudkastet, skal have en meget vid kompetence til at behandle forretningerne, selv om der foreligger tvistigheder. Spørgsmålet er i vidt omfang et spørgsmål, om eventuelle tvister skal behandles af landsretten eller af fogedretten, som tilfældet sædvanligvis er i dag vedrørende afbetalingsforretninger, jfr. herved bemærkningerne til § 21. Udvalget er af den opfattelse, at det vil være både ubetænkeligt og det mest hensigtsmæssige, at fogedrettens almindelige kompetence vedrørende køb med ejendomsforbehold også omfatter de køb, der i kraft af parternes aftale er undtaget fra den foreslåede lov. De processuelle regler i lovudkastets kapitel III må således med de lempelser, som nødvendiggøres af forholdets natur og den indgåede aftale mellem parterne, også ventes anvendt på de her nævnte køb. I det hele taget må det formentlig forventes, at lovudkastets regler om køb med ejendomsforbehold i praksis vil blive bragt i anvendelse på spørgsmål, som ikke er reguleret af parternes aftale.

Tilsvarende betragtninger gør sig gældende i relation til de køb - herunder kreditkonsignation - der helt er undtaget fra lovens område, jfr. særlig §5.

Til stk. 2. Bestemmelsen svarer til den gældende afbetalingslovs § 17, stk. 1, om hvilken der henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 49-50. Ved forudgående aftale må forstås en aftale, der er afsluttet forud for den situation, hvor adgangen for køberen til at gøre en ved loven hjemlet rettighed gældende er indtrådt. Når dette tidspunkt er kommet, er der derimod intet til hinder for, at køberen frafalder rettigheden. Køberens frafald af en rettighed, f. eks. i en misligholdelsessituation, kan dog evt. tilsidesættes i medfør af generalklausulen i aftalelovens § 36. Om uden-retlig tilbagetagelse af det solgte henvises der til §32.

I den gældende afbetalingslovs § 17, stk. 2, hedder det: »Har køberen aftalt med sælgeren, at en tredjemand skal være bemyndiget til at optræde på hans vegne i tilfælde af misligholdelse, er det uden retsvirkning«. Om denne bestemmelse hedder det i betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 50, alene: »Paragraffens 2. stk., der formentlig kun har ringe praktisk betydning, har man ikke fundet anledning til at ændre«. Udvalget finder ikke, at der er behov for reglen, idet de aftaler, der sigtes til, må antages i fornødent omfang at kunne tilsidesættes i henhold til generalklausulen i aftalelovens § 36.

Til stk. 3. Bestemmelsen, der er ny, fastslår, at der ikke på forhånd kan indgås aftale om værneting. Bestemmelsen vedrører kun forbrugerkøb. At der »ikke på forhånd kan indgås aftale om værneting« betyder, at parterne, først når en tvist i anledning af købet er opstået, kan indgå værnetingsaftale. Bestemmelsen er bl. a. begrundet i, at det må antages, at køberne ofte først på tvistens tidspunkt kan overskue konsekvenserne af en værnetingsaftale.

Aftalen har kun betydning for søgsmål ved de almindelige domstole. Vedrørende fogedforretninger antages det, jfr. Gomard, Fogedret, 2. udg., p. 113, at parterne, først når fogedforretningen er aktuel, kan indgå værnetingsaftale. Den foreslåede regel svarer altså til retsstillingen i fogedretten.

For så vidt angår almindelige retssager fraviger bestemmelsen derimod retsplejelovens § 247 om værnetingsaftaler. Den foreslåede regel skal som andre spørgsmål vedrørende værneting kun påses ex officio af domstolene, hvis køberen udebliver eller møder uden advokat. Møder en advokat for eller med køberen, må retten gå ud fra, at dette

er udtryk for en stiltiende værnetingsaftale indgået i forbindelse med den aktuelle retssag.

Forbudet mod forudgående værnetingsaftaler er efter bestemmelsens formulering alene rettet mod køberen. Dette bevirker, at en værnetingsaftale er bindende, hvis køberen, når tvisten opstår, ratihaberer aftalen.

I Juristen og Økonomen 1975, p. 343-44, refererer H. Wendler Pedersen og Ole Zacchi en undersøgelse af værnetingsaftalernes hyppighed inden for afbetalingshandlen. Det angives, at værnetingsaftaler forekommer inden for en række brancher, idet de dog kun har større udbredelse inden for automobilbranchen. De to forfattere udtaler: »Meget synes at kunne tale for et forbud mod, at afbetalingssælgeren systematisk kan henlægge eventuelle retstvister til eget værneting. Forbud herimod findes i en række udenlandske forbrugerbeskyttelseslove, f. eks. i den schweiziske forbundslov af 23. marts 1962 om afbetalings- og forudbetalingsaftaler, hvorefter en i Schweiz bosat køber ikke på forhånd kan give afkald på sit bopælsværneting.«

I dansk ret er det - som vist nok i de fleste andre lande - hovedreglen, at retssager skal anlægges ved sagsøgtes hjemting, jfr. retsplejelovens §§ 235-39. Et søgsmål er et processuelt angreb på den sagsøgte, som lovgivningen, fordi han er den »angrebne«, giver den begunstigelse, at sagen som hovedregel skal anlægges ved hans hjemting, således at han lettere kan give møde under sagen. Udvalget finder ikke, at der er grund til at tillade, at parterne ved forhåndsaftaler kan fravige hjemtingsværnetinget. Da det drejer sig om kreditkøb, vil søgsmål, der udspringer af købet, næsten altid blive anlagt af kreditor, idet de enten skyldes manglende betalingsevne hos køberen, eller at denne er utilfreds med købet, hvilket sædvanligvis resulterer i, at han undlader at betale de aftalte ydelser. I praksis har kreditor næsten altid advokatbistand, hvorfor det har mindre betydning for ham, hvor sagen skal anlægges, idet det i mange sager ikke vil være nødvendigt, at kreditor personligt er til stede under sagen. En køber i forbrugerkøb må derimod ofte antages ikke at have advokatbistand under retssagen, hvorfor det for ham er af meget stor betydning, hvor sagen anlægges. Anlægges sagen i en retskreds fjernt fra hans hjemting, vil han ofte af praktiske grunde mere eller mindre føle sig tvunget til at udeblive med de retlige konsekvenser, dette indebærer. I de forekommende værnetingsaftaler aftales det som regel, at eventuelle retssager skal anlægges ved sælgerens hjemting, uanset hvor køberen har bopæl. Køberen vil ofte ikke være opmærksom på en sådan bestemmelse i en standardkontrakt eller ikke fuldt ud forstå bestemmelsens rækkevidde.

Uden for forbrugerkøb er værnetingsaftaler almindeligt forekommende, ligesom de særlige hensyn, der gør sig gældende ved forbrugerkøb, på dette område heller ikke i øvrigt gør sig gældende i samme omfang.

Til § 40.

Bestemmelsen, der er ny, indeholder en bevisbyrderegel, idet den bestemmer, at kreditor i forhold til køberen har bevisbyrden for, at et køb på kredit ikke er omfattet af loven, og for, at et af loven omfattet køb ikke er et forbrugerkøb.

Bestemmelsen refererer sig til § 4, stk. 2, der definerer begrebet forbrugerkøb, idet bemærkes, at det i mange relationer i lovudkastet har væsentlig betydning, om et køb er et forbrugerkøb, jfr. udtrykkeligt §§ 7 (alternativ A og B), 9, 12, 16, 19, 23, 24, 28, 33, 34, 39 og 40. Derudover refererer bestemmelsen sig deis til § 5, der fastsætter, i hvilket omfang kortvarige kreditter samt erhvervsdrivendes kreditkøb er undtaget fra lovens område, dels til § 39, der fastlægger, i hvilket omfang parterne kan aftale, at loven ikke skal finde anvendelse.

Det må fremhæves, at en bevisbyrderegel kun har betydning, når der ikke foreligger tilstrækkeligt bevis i sagen. Foreligger der ikke tilstrækkeligt juridisik bevis, må sagen afgøres på grundlag af bevisbyrdereglen på den måde, at det manglende bevis kommer den part til skade, der har bevisbyrden. Opstillingen af en udtrykkelig bevisbyrderegel må antages at medvirke til at gøre den pågældende bevisbyrderegel overflødig, idet den henleder parternes opmærksomhed på spørgsmålet, således at de tilskyndes til at sikre sig bevis, hvorfor det sjældnere bliver nødvendigt at afgøre sagen på grundlag af bevisbyrdereglen, hvilket naturligvis er ønskeligt.

Selv om kreditor i de nævnte relationer har bevisbyrden, udelukker dette naturligvis ikke, at han løfter bevisbyrden ved frivillig eller tvungen bistand fra køberens side, jfr. retsplejelovens kapitel 29 (§ 302 ff) om partsforklaring og § 298 om editionspligt. Navnlig i relation til spørgsmålet, om der foreligger et forbrugerkøb, jfr. § 4, stk. 2, kan det være vanskeligt for kreditor selv at oplyse, om det købte hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for køberen. Bevisbyrdereglen omfatter imidlertid også dette moment, og bevisbyrden må kreditor primært søge løftet ved at kræve, at køberen under strafansvar

afgiver partsforklaring under sagen. Vidneforklaringer fra personer, der er bekendt med køberens forhold, f. eks. fordi de er ansat i hans virksomhed, vil også kunne bidrage til at belyse dette spørgsmål. Det er derimod vedrørende § 4, stk. 2, lettere for kreditor at oplyse spørgsmålet om, hvorvidt kobet er indgået af sælgeren i dennes erhverv, og om, hvorvidt denne vidste eller burde vide, at det kobte hovedsagelig var bestemt til ikke-erhvcrvsmæssig anvendelse for køberen.

Bevisbyrden refererer sig således navnlig vedrorende § 4, stk. 2, til forskellige momenter. Det er almindelig antaget, at en bevisbyrderegel også mere eller mindre er en bevisstyrkekravsregel, der angiver, hvor »stærkt« et bevis der kræves vedrorende det pågældende moment. Bevisstyrkekravet må variere, alt efter hvilket moment bevisbyrdereglen refererer sig til, således at der bl. a. tages hensyn til de muligheder, den, der er pålagt bevisbyrden, faktisk har for at præstere bevis.

Navnlig i relation til § 5, stk. 1, må det fremhæves, at den enkelte handlende sædvanligvis anvender faste betalingsvilkår, således at han i vidt omfang vil kunne løfte bevisbyrden ved at henvise til, hvad der er praksis eller sædvane i hans forretning, evt. suppleret med oplysninger om, hvad der er kutyme inden for branchen.

Anvender en handlende ikke faste betalingsvilkår, har udvalget fundet det både rimeligt og ønskeligt, at han ved afslutningen af købet præciserer, hvor langvarig kredittен er, og dermed, om kreditkobsloven finder anvendelse.

At bevisbyrden i de nævnte relationer er pålagt kreditor, skyldes lovens karakter af social beskyttelseslov, og at det sædvanligvis er muligt og naturligt, at kreditor ved købekontraktens indgåelse soger afklaret, dels om det drejer sig om et forbrugerkøb, dels om loven overhovedet finder anvendelse på købet. Vedrørende §§ 5 og 39 er kreditors bevisbyrde endvidere en naturlig følge af, at det er udgangspunktet, at lovudkastet omfatter alle kreditkøb. Den udtrykkelige bevisbyrderegel må antages at tilskynde til, at parterne direkte omtaler disse spørgsmål i købekontrakten, således at mulighederne for senere tvist derved væsentligt formindskes.

At kreditor har bevisbyrden, udelukker ikke køberen fra at føre bevis angående de pågældende spørgsmål, herunder i form af modbevis over for det af kreditor fremførte.

Den foreslåede bevisbyrderegel finder ikke anvendelse på spørgsmålet, om der overhovedet er aftalt kredit, eller der foreligger kontantkøb, jfr. ordene »at et køb på kredit er omfattet af loven«.

Den foreslåede bevisbyrderegel har ikke sager om straf for overtrædelse af loven, jfr. § 41, for øje, jfr. formuleringen »i forhold til køberen«. I sådanne sager gælder det derfor som overalt i strafferetsplejen, at det påhviler anklagemyndigheden at føre bevis for, at den tiltalte er skyldig efter tiltalen. Selv om det således her er anklagemyndigheden, der må bevise, at et bestemt køb er omfattet af lovens regler om forbrugerkøb, jfr. § 2, stk. 2, vil opfyldelsen af denne bevisbyrde antagelig kun sjældent volde vanskeligheder, idet det som ovenfor omtalt må forventes, at den foreslåede civilretlige bevisbyrderegel vil tilskynde parterne til at få købets karakter bragt på det rene ved aftalens indgåelse, f. eks. ved en udtrykkelig bemærkning i kontrakten.

Det bemærkes, at der i enkelte andre af lovudkastets bestemmelser findes udtrykkelige bevisbyrderegler. Dette gælder § 35, stk. 2, og til dels § 38, stk. 1 samt § 38, stk. 2. I øvrigt må nødvendige bevisbyrderegler opstilles på grundlag af teori og praksis vedrørende bevisbyrdelæren. I bemærkningerne til de forskellige bestemmelser har udvalget i et vist omfang givet anvisninger vedrørende bevisbyrdespørgsmål.

Til §41.

Bestemmelsen hjemler kun adgang til at pålægge straf for enkelte nærmere angivne overtrædelser af loven. Der er generelt kun hjemmel til at anvende den laveste straffeart, bøde.

Udvalget har så vidt muligt søgt at sikre overholdelsen af loven gennem civilretlige sanktionsmuligheder og kun hjemle adgang til straf, hvor der enten ikke kan anvises en passende civilretlig sanktionsmulighed, jfr. stk. 1, eller der er tale om grove eller oftere gentagne lovovertrædelser, jfr. stk. 2.

Om udvalgets almindelige overvejelser vedrørende civilretlige og strafferetlige sanktioner samt samspillet mellem disse henvises der til bemærkningerne til § 38 (p. 111 ff).

Det bemærkes, at der også i § 42, stk. 3, findes en straffebestemmelse.

De pågældende straffesager skal behandles som politisager, jfr. retsplejelovens § 721. Om de tilfælde, hvor der tillige påstås rettighedsfortabelse i henhold til § 42, henvises der til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Til stk. 1. Bestemmelsen vedrører overtrædelse af forbudet i § 12, stk. 2, mod at udstede negotiable dokumenter i forbindelse med forbrugerkøb.

Om vanskelighederne ved at anvise en passende civilretlig sanktion henvises der til bemærkningerne til § 12, stk. 2. Kun den oprindelige modtager af det negotiable dokument er direkte omfattet af bestemmelsen. Senere erhververe af dokumentet kan sædvanligvis ikke straffes, jfr. herved bemærkningerne til § 12, stk. 2 (p. 78).

Også uagtsomme overtrædelser af § 12, stk. 2, er strafbare, jfr. straffelovens § 19.

Til stk. 2. Bestemmelsen vedrører strafansvar i anledning af overtrædelse af §§ 6, 7 (alternativ A) og 33. Overtrædelser af §§ 6, og 33 er endvidere ofte civilretligt sanktionerede, jfr. § 38 og bemærkningerne til denne bestemmelse (p. Ill ff).

Udvalget finder, at strafansvar kun bør komme på tale i meget specielle tilfælde. Det kræves derfor, at vedkommende har gjort sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af de nævnte bestemmelser.

Om frakendelse af retten til at drive virksomhed med salg på kredit, som er omfattet af loven, eller medvirke hertil, henvises der til § 42.

Til stk. 3. I § 37, stk. 2, er der givet justitsministeren bemyndigelse til at fastsætte regler om, at skriftlige aftaler og dokumenter (jfr. §§ 6, 7 (alternativ A) og 33), der er omfattet af loven, skal være påtrykt en af ministeren udfærdiget vejledning om køberens retsstilling. I overensstemmelse med sædvanlig praksis gives der mulighed for at fastsætte regler om bødestraf for overtrædelse af de forskrifter, der måtte blive udfærdiget i medfør af § 37, stk. 2.

Til stk. 4. I overensstemmelse med praksis i erhvervslovgivningen gives der mulighed for også at pålægge juridiske personer bødeansvar.

Til § 42.

Bestemmelsen afløser § 18 i den gældende afbetalingslov, der dog kun vedrører salg med ejendomsforbehold. Om afbetalingslovens § 18 henvises der til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 17 og p. 50-51, samt Groth, Afbetalingsloven (1960), p. 120-23.

Som begrundelse for den gældende afbetalingslovs § 18 anføres i betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 17: »Det er nemlig udvalgets opfattelse, at mange af de nævnte uheldige forhold ved afbetalingssystemet vil kunne bringes til ophør, hvis afbetalingshandlen undergives en vis offentlig kontrol, og dette tænkes opnået gennem den i lovudkastets § 18 foreslåede nye regel …« Anførte sted p. 50 oplyses, at udvalget med norsk forbillede har drøftet at indføre et koncessionssystem, således at salg med ejendomsforbehold forudsætter en offentlig autorisation. »Flertallet af medlemmerne foretrækker imidlertid den i udkastet optagne bestemmelse. Udvalget nærer tillid til, at truslen om nedlæggelse af forbud mod at drive afbetalingshandel vil virke i forebyggende retning og medføre en sundere udvikling af afbetalingshandlen. Men hvis misbrug forekommer, giver bestemmelsen retsvæsenet midler i hænde til at gribe ind og standse usunde virksomheder.«

Afbetalingslovens § 18 har vist nok aldrig været bragt i anvendelse, men må dog formentlig antages at have haft en vis forebyggende effekt. Udvalget finder, at der fortsat i ganske specielle tilfælde bør være mulighed for at frakende retten til at sælge med ejendomsforbehold. Udvalget foreslår derfor afbetalingslovens § 18 afløst af en bestemmelse herom, der dog som de øvrige regler i lovudkastet omfatter alle kreditkøb. Under hensyn til, at afbetalingslovens § 18 næppe nogen sinde har været bragt i anvendelse, foreslås frakendelsesreglen »strammet«. Dette sker navnlig ved at bestemme, at begæringer om frakendelse skal fremsættes af forbrugerombudsmanden, som må antages at have særlig »føling med« og interesse for de pågældende lovovertrædelser. At tillægge forbrugerombudsmanden kompetencen på det nævnte område må endvidere betragtes som en naturlig forlængelse af den kompetence, der er tillagt ham ved loven om forbrugerklagenævnet, markedsføringsloven samt retsplejelovens § 104, stk. 4, jfr. § 101, stk. 2.

Udvalget går ud fra, at forbrugerombudsmanden og anklagemyndigheden aftaler en ordning, hvorefter straffesager vedrørende overtrædelse af lov om køb på kredit forelægges forbrugerombudsmanden, såfremt anklagemyndigheden skønner, at der under sagen evt. kan blive tale om at nedlægge påstand om frakendelse af retten til erhvervsmæssigt at drive virksomhed med salg på kredit, som er omfattet af loven, eller medvirke hertil.

Frakendelse kan kun ske, hvis vedkommende »har drevet eller medvirket til at drive sådan virksomhed i grov strid med god forretningsskik i forhold til køberne«. Det angivne kriterium svarer formentlig i alt væsentligt til kriteriet i den gældende afbetalingslovs § 18 (»drevet denne virksomhed på en måde, der strider mod god forretningsskik i forhold til køberne«). Kriteriet er videre end gerningsindholdet i § 41, stk. 2, idet det ikke kræves, at der skal foreligge strafbart for-

hold, hvilket dog formentlig altid vil være tilfældet i praksis, når frakendelse kommer på tale. Det må fremhæves, at det afgørende ikke alene er den virksomhed, vedkommende hidtil har drevet, idet frakendelse herudover skal være påkrævet for at forebygge fremtidige misbrug.

Frakendelse skal i givet fald ske under en politisag, jfr. stk. 2 og den nugældende afbetalingslovs § 18, stk. 2.

Det udtales i *stk. 2,* at bestemmelsen i markedsforingslovens § 13, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse. Denne bestemmelse indeholder følgende regler: »Offentlige straffesager om overtrædelse af denne lov behandles ved So- og handelsretten i Kobenhavn, såfremt nærmere kendskab til markedsføringsforhold skønnes at være af væsentlig betydning for sagens afgørelse. I øvrigt gælder reglerne i retsplejelovens kap. 63.« Henvisningen til markedsføringslovens § 13, stk. 2, gælder kun for sager, hvor der påstås frakendelse efter § 42 og altså ikke for sager, hvor der kun påstås straf efter § 41. Som nævnt må spørgsmålet om frakendelse imidlertid formodes kun at blive rejst, hvis der rejses tiltale mod den pågældende. Spørgsmålet om frakendelse vil i så fald blive behandlet under straffesagen som en slags adhæsionsproces, jfr. herved retsplejelovens kap. 89. Den særlige kompetenceregel i markedsføringslovens § 13, stk. 2, bør da anvendes på hele sagen (herunder straffespørgsmåiet), således at denne - hvis betingelserne i bestemmelsen i øvrigt er opfyldt - skal anlægges ved Sø- og handelsretten. H. Lund Christiansen antager i Juristen & Økonomen 1975, p. 255, at det i praksis formentlig vil blive hovedreglen, at straffesager i anledning af overtrædelse af markedsføringsloven vil blive indbragt for den lokale underret efter de i retsplejelovens kap. 63 (§ 694 ff.) angivne værnetingsregler for almindelige straffesager. Skonnet over, om en sag bør indbringes for Sø- og handelsretten, må udøves af anklagemyndigheden. Den ret, ved hvilken sagen anlægges, kan dog afvise sagen, hvis den finder, at sagen burde være anlagt ved en anden ret, jfr. herved retsplejelovens §§ 691 og 704. Det bør formentlig antages, at sager, hvor der nedlægges påstand om frakendelse efter § 42, som altovervejende hovedregel bør indbringes for Sø- og handelsretten.

Frakendelse kan kun ske, hvis vedkommende »findes skyldig til straf efter § 41 ved at have drevet eller medvirket til at drive sådan virksomhed i grov strid med loven eller god forretningsskik i forhold til køberne«. Kriteriet svarer til gerningsindholdet i § 41, stk. 2. Indholdsmæssigt svarer kriteriet formentlig også til kriteriet i den gældende afbetalingslovs § 18 (»drevet denne virksomhed på en måde, der strider mod god forretningsskik i forhold til køberne«).

Frakendelse kan ske for et tidsrum af mindst 1 og højst 5 år eller i gentagelsestilfælde for bestandig. Dette svarer til, hvad der gælder ifølge afbetalingslovens § 18.

Både fysiske og juridiske personer kan frakendes den nævnte ret. Frakendelsen kan ramme både sælgeren og tredjemand, der finansierer købet (»eller medvirker hertil«). Ansatte hos sælgeren eller financieren kan også rammes af bestemmelsen.

Om rettighedsfortabelse i øvrigt henvises der til straffelovens §§ 78-79.

Til kapitel VI.

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.

Kapitlet indeholder to paragraffer (§§ 43-44) om lovens ikrafttræden og de hertil knyttede overgangsproblemer. I § 44 gives der endvidere hjemmel til at sætte loven i kraft på Færøerne og Grønland.

Lovens ikrafttrædelsestidspunkt bør efter udvalgets opfattelse fastsættes således, at der efter lovens vedtagelse bliver rimelig tid til at forberede dens anvendelse.

Der bør således være passende tid til at udnytte lovens bemyndigelsesregler samt til at informere erhvervslivet, organisationer og forbrugerne om loven.

Loven bør fuldt ud finde anvendelse i relation til køb, der foretages efter lovens ikrafttrædelsestidspunkt. Loven bør derimod som hovedregel ikke finde anvendelse på køb, der er foretaget før lovens ikrafttræden, idet anvendelsen af nye regler, der væsentligt ændrer retstilstanden, ville stride mod parternes relevante forudsætninger ved købets indgåelse. I § 43, stk. 2, er der dog angivet en række bestemmelser, som også finder anvendelse på »ældre« køb. De regler, der, selv om de ændrer retstilstanden, også finder anvendelse på »ældre« køb, er i alt væsentligt af processuel karakter.

Det er et almindeligt princip, at man ved behandlingen af retssager (eller fogedforretninger) anvender de processuelle regler, som da er gældende, uanset hvornår den ret, som sagen vedrører, materielretligt er stiftet. Værnetingsreglerne i § 21, stk. 2, er dog efter deres indhold knyttet til fogedbegæringens indgivelse. Der kan i øvrigt herved henvises til betænkning om køb på afbetaling (1950), p. 51, og betænkning nr. 634/1971, om udlæg og udpantning, p. 105.

Det fremhæves særligt, at § 33 om de oplysninger, der skal gives ved indgåelsen af en kontoaftale, ikke finder anvendelse på kontoaftaler, der er indgået før lovens ikrafttræden. Ændres kontoaftalen væsentligt efter lovens ikrafttræden, særlig gennem en væsentlig forhøjelse af kreditrammen, bør § 33 dog iagttages ved denne ændring af kontoaftalen, løvrigt gælder bestemmelsen i § 34, om de kontoudtog som kontohaveren skal modtage, medens kontoaftalen består, for alle kontoaftaler, uanset hvornår disse er indgået.

Når forbudet i § 12, stk. 2, mod udstedelse af negotiable dokumenter i forbrugerkøb ikke også omfatter »ældre« køb, skyldes det, at udstedelsen af sådanne dokumenter ofte vil ske i medfør af aftaler, der blev indgået ved købets afslutning.

Chapter VII

Summary in English

(Translation of Chapter IV)

The principal points of view of the Committee

1. Extent of Buying on Credit

Enclosure 5 to the report with its economic-statistical summary of the consumer credit sector clearly illustrates that the total private consumption in 1976 is estimated to have amounted to abt. 142,000 million kroner, of which almost 10 % or abt. 14,000 million is thought to be financed through various forms of consumer credit. The summary also makes it clear that the hire-purchase trade (referred to as HP) continues to dominate the credit buying sector. In fact in 1972 700,000 hire-purchase contracts averaging a good 3,500 kroner were made that year in the consumer credit sector. Of the HP contracts abt. 78 % came from the car-, furniture-, radio-, and television trades, generally the trades where credit buying predominates. This reflects the trend for buying a good on credit terms rising in step with its price.

The summary further shows that especially young families choose to buy on credit. Credit buying facilities also appeal strongly to the lower income groups.

Even though the HP trade still dominates the credit buying sector - particularly the car trade - there is no doubt that other types of credit purchasing are gaining ground. Not least does this apply to buying on account, which is of growing importance to department stores and service stations, see the committee survey of account card buying (annex 7, p. 197). Add to this that there is every good reason to expect a steep rise in buying on account via specialized credit card organizations established on models abroad.

Furthermore there is a distinct tendency for an ever growing number of the purchases to be financed through the buyers taking up loans in banks. The reason for this may well be that, apart from the generally greater part the banks play in the country's economy with its mass of salary accounts, the fact that the costs of the normal types of credit buying - not least when it comes to hire-purchase - are both fairly heavy and somewhat varying in different situations. The costs of credit are usually considerably reduced, if the buyer pays cash to the seller and obtains the necessary credit in the form of a loan from a bank.

The banks - especially the banks proper - also play an important indirect part in the financing of HP contracts, as a considerable part of the HP agreements are re-financed in banks and bank-owned finance companies by discounting. This applies particularly to the car trade where the credit period is exceptionally long.

The Committee, in accordance with its term of reference, has expressed no opinion on the desirability of the extensive and ever expanding credit sales, but has only considered the legal adjusting mechanisms and its efficacy - in particular in relation to protection of the buyer - while at the same time paying due regard to the interests of industry. In this connection, however, the Committee has put forward proposals aimed at a somewhat changed concept of sales with ownership reservation, see details of this belows in Part VII.

II. Scope of the proposed legislation, the legal concept

A. Which buyers need protection?

The Committee considers that the need for protection of buyers through legislation varies from one buyer group to the next. The need for protection is particularly great in *consumer buying.* Many small *sole traders,*

however, are often in a situation that does not differ much from that of the ordinary consumer. *Big sole traders* on the other hand - by and large - be said to look after their own interests, and any legislation including these credit buyers might be felt both superfluous and awkward.

Based on this evaluation of needs the Committee's draft bill is devised in such a way that the protection afforded to credit buyers is geared to the nature of the purchase.

The protection is greatest for consumer buying. *Consumer buying* is, according to Section 4, subsection 2 of the draft bill, defined as purchases made with the seller in his business:

1. If the purchase is not an account purchase[1]) : When the item bought is principally meant for non-commercial use by the buyer and the seller knows this or ought to know it.
2. If the purchase is an account purchase: When the credit agreed on arranging the account is principally meant for the buying of chattels personal for non-business purposes by the buyer, and the person with whom the buyer made the account agreement knows this or ought to know it.

To prevent doubt arising in the application of the law as to whether it is consumer buying or not, Section 40 of the draft bill envisages the onus allocated in such a way that the burden of proof lies with creditor in determining that a purchase under the Act is not a consumer purchase.

The proposed definition corresponds to the definitions in subsection 1 of Section 7 of the proposal for an interest act tabled in the "Folketing", and subsection 2 of Section 1 of the similarly tabled bill on certain consumer agreements.

It should, however, be stressed that at present no general concept in respect of consumers exists in enacted law. In fact the retail trade association has expressed a wish for the introduction of a broader consumer purchasing concept in the draft bill proposed by the Committee corresponding to the concept applied in relation to the consumer complaints tribunal act, cf. the annotations to subsection 2 of Section 4 of the draft bill.

The draft bill also implies considerable protection for buyers in other forms of credit buying than consumer buying. Even if it in principle might be desirable to achieve a differentiation between small and big sole traders, the Committee has not found it practicable from a legal-administrative point of view to make such a distinction. It has therefore only been possible to a limited extent when drafting the bill to take into account the actual difference in the requirements for legal protection on the part of small and big sole traders. This has, in effect, mainly been allowed for in subsection 1 of Section 39 of the draft bill, according to which the parties to certain large purchasing arrangements involving business movables may *agree* that the act is not to apply to the purchase.

B. Scope & concept of proposed legislation

The outstanding feature of credit buying is primarily that a credit purchase in principle may be divided into two contracts, i.e. on the one hand a purchasing agreement on the other a loan agreement for a loan to finance the purchase. Combined these two elements dictate the special need to ensure that the buyer reaches his decision on a safe basis, and that a non-performance on his part does not involve him in any unreasonably serious after-effects.

The Committee does not think it justified that the question whether a purchase on credit is to be governed by provisions for protecting the buyer - as is the case according to current law – shall hinge on the vendor having wished to safeguard claim for payment to the balance of the purchase money by retention of ownership in what has been conveyed.

The legislation proposed is therefore general and includes not only the most important forms of credit buying like buying on HP and buying on account, but the whole range of buying chattels personal on credit. This is also accounted for by the trend for other and new forms of credit buying, and by the fact that a law revision concerning only a part of the credit buying area may well bring about a re-organization of the credit buying trade so as to evade the revised law.

[1]) On this concept see below under part VIII.

Certain exemptions are nevertheless proposed for practical reasons :

It is proposed that *short term credits* be exempted from the law revision, cf. subsection 1 of Section 5 of the draft bill so as not to complicate unduly everyday informal short term credits not normally conditioned upon credit costs. Also exempted are the *most typical business purchases,* i.e. sole traders purchases for reselling or the buying of materials to be used in the production of the business, cf. subsection 2 of Section 5 of the draft bill. Certain special rules are likewise proposed for some aspects concerning *minor credit purchases,* cf. paragraph 2 of subsection 1 of Section 18 as well as Section 6. Subsection 1 of Section 39 of the same draft proposes, that the parties to certain *large purchases of business movables* may agree that the act shall not apply to the purchase. Finally there is subsection 5 of Section 37 of the draft bill authorizing the Minister of Justice to make whole or partial exemptions from the act, e.g. in relation to sale of certain securities, electricity, water, gas and the like, where specific circumstances apply.

The draft bill only apply to credit buying of *chattels personal,* although the draft provisions on account purchases in isolated cases include *services,* cf. Section 36 of the draft bill.

The draft bill, in fact, only regulates *purchases,* in other words not other legal transactions. In one practical important sector, *renting and leasing* of business movable property, however, does the draft bill to a certain extent meet an old wish on the part of the business community, inasmuch as subsection 1 of Section 39 of the draft bill has the effect that the parties, within the framework of this provision and its limitations as to what may be agreed between them regarding the non-applicability of the act, are also in a position to agree, that renting and leasing of the object is exempt from the law revision, irrespective of whether the intention presumably is, that the person receiving the object in time shall become its owner, cf. subsection 2 of Section 1 of the HP act now in force which has given rise to considerable difficulties in its application. There may be specific problems attached to especially consumers' renting of movable property, which is why the Committee after having made this report will consider the need for separate legislation on the matter.

C. Applying the protective provisions of the Hire-Purchase Act to purchases other than HP purchases with ownership retention

According to current law only the most important form of credit buying, HP purchases with retention of ownership, is subject to separate law regulation through the HP act. This act contains pretty detailed provisions, particularly on the legal position in the case of the buyer being in breach of his obligations in respect of payment.

The Committee is of the opinion that a general law revision of the credit buying sector will cause the least difficulty and uncertainty for both consumers and industry, if it is done as widely as possible by making a number of the familiar and well tried provisions of the hire and purchase act applicable to the whole credit buying sector. Correspondingly a number of general rules have been incorporated in chap. II of the draft bill, of which Sections 10, 11, 13, 14, 15 and 16 originate in the current HP act. These rules concern, inter alia, reduction of unreasonable price of credit purchases etc., the extent of default committed by buyer in order to put breach sanctions into operation, and the financial settlement between the parties whenever the purchase is not being transacted according to contract.

D. Revision of the rules in the Hire - Purchase Act.

As the current hire - purchase act came into effect in 1954 and since then has only seen few minor amendments, there is today a requirement for a general revision and bringing up to date of its provisions. The fulfilment of this need assumes some significance, because it has been proposed to make a number of the provisions in the HP act, as mentioned above in part II C, apply to all credit purchases. The revision and the updating include both the provisions incorporated in chap. Ill (Sections 18-32) of the draft bill, "Special provisions for purchases with ownership retention", as well as the provisions contained in chap. II (Section 6-17) of the draft bill,"General Provisions."

The revision proposed by the Committee as well as the bringing up to date has been

effected on the background of the general evolution of law concept since 1954, bearing in mind especially the new rules of the Administration of Justice Act on execution, which with effect from the 1st January, 1977, has been implemented by Act. no, 258 of the 26th May, 1976, together with Act nr. 278, enacted at the same time, on the procedure for collection of taxes and duties etc.

Regarding the proposed amendments in relation to the HP act reference is made to Part VII below as well as to the observations on the individual provisions in chapters II & III of the draft bill.

E. Structuring of the draft bill

The draft bill has 6 chapters-with altogether 44 sections. As the draft in principle is concerned with all credit buying in respect of movable property the majority of the Committee (all except Arendorff, who would prefer to see two acts), in order to get clarity of purpose and to steer clear of demarcation problems, preferred the law regulation to be done in one act and not through one act on consumers' credit purchases and another on other credit purchases. The said majority also preferred that the special provisions for consumer buying should not be concentrated in one part, but that they should be put elsewhere in the draft bill each according to their contents.

The draft bill produced by the Committee was drafted accordingly and all of the individual provisions thus show whether they apply to all credit purchases or solely to consumer purchases.

Chap. I (Sections 1-5) of the draft bill states the scope of the Act. Apart from this, chap. I shall be read in conjunction with Sections 39-40 which respectively stipulates the extent to which the parties may agree to depart from the act and contains a rule on the burden of proof.

The chap, further contains several definitions of importance.

Chap. II contains the general provisions covering all credit purchases (Sections 6-17)

Chap. HI contains the special rules on purchases with ownership retention (Sections 18-32)

Chap. IV contains a few special rules on account buying (Sections 33-36)

Chap. V (Sections 37-42) contains various provisions for where it is to be allowed to depart from the draft bill and measures to ensure its observance through civil and penal sanctions. The chap, also contains a rule on the burden of proof as well as some authorizations for the Minister of Justice.

Chap. VI contains provisions pertaining to effective dates and transitionary periods.

One member of the Committee (Arendorff) would, referring to the observations put forward in annex 10, have preferred the proposed rules to have been contained in one draft bill on consumers' credit purchases and one draft bill on other credit purchases or at least in separate chapters on respectively consumers' credit purchases and other credit purchases.

III. Criteria for Buyer's decision

The current hire - purchase act above all lays down the legal position of the buyer being in default. Looking at the situation today it seems, however, too limited an outlook merely to focus in on the circumstances around a breach. As the situation at the time of agreeing the credit purchase agreement - among other things - may determine whether a breach is subsequently committed, there are solid reasons for taking a close look at these aspects. The consumer movement has in fact long been working on instituting rules - both here and abroad - to ensure, that buyer's decision as to buying straightforward, on a cash basis or on credit, what offers of credit to take up in that case, can best be made on a solid basis of comprehensive, correct, and comparable information on credit terms and -costs.

The Committee considers it essential that the above information is to be available to the potential credit buyer already at *the stage when he is making up his mind.* In view of this it is the considered opinion of the Committee that rules have to be established for the *marketing of credit buying* aimed at securing that the relevant information data are given.

Through Act no. 252 of the 8th June, 1977, on marking and price-tagging etc. certain rules on marketing of credit transactions were established, see Section 2 of that act now reprinted as annex 2 to this report. These rules do not include buying on

ordinary account, furthermore they apply only to the type of credit purchases where the purchase amount is to be paid in instalments. Moreover, used goods and second-hand articles are only partially covered by the act, just as subsection 3 of Section 3 of the Act has a general rule to the effect that the Monopolies Control Authorities may exempt goods, selling activities, industrial sectors, and individual undertakings from the operative provisions in Sections 1 and 2 og the Act.

The majority of the Committee (all except Svend Petersen) therefore recommends that the Minister of Commerce look into the feasibility of revising the act governing marking and price-tagging etc. to ensure in more general terms that the marketing of credit buying is carried out in such a way that the consumer can make his decision on the basis of comprehensive, correct, and comparable information on credit terms and credit costs.

As regards the situation at the time the *purchase is contracted,* Section 6 of the Draft contains rules on the seller's obligation to disclose information on credit terms and -costs. When it comes to buying on account, the information shall, however, be given *at the time of entering into the account agreement,* according to Section 33 of the draft bill, cf. below Part VIII.

Reference is also made to the observations to Section 6 of the draft bill and also to Sections 33-34 with respect to account purchases.

Special consideration has been given by the Committee as to whether the seller's duty to disclose material information on credit terms and -costs also ought to include data on *credit costs in terms of an annual effective interest.*

As an aid to the Committee's deliberations on this question the memo of the 6th June, 1974, of which an extract has been attached as annex 9 a to the report, was available. After the Joint Council of the Retail Trade, the Association of Danish Savings Banks, the Danish Bankers Association, and the Federation of Danish Industries in a letter of the 23rd August, 1976, see annex 9 b, had argued that a rule contemplated by the Committee for calculating and charging the credit costs in the form of an annual effective interest would mean such great technical and administrative difficulties, that the rule would not be practicable, the Committee decided *to* put the matter before the Finance Ministry expert on interest matters. To that end the Consumer Council submitted an opinion, dated the 17th December, 1976, cf. annex 9 c.

The said ministerial expert has subsequently produced two opinions of the 8th and 28th September, 1977, see annexes 9d and e, on this.

Having considered these opinions a majority of the Committee (Arendorff, Frede Christensen, Lend Christiansen, Florie, Torben Jensen, Unmack Larsen, and Pontoppidan) indicate that they sympathize with the idea of the buyer being apprized of the credit costs, not merely expressed as an amount, but worked out as an annual effective interest, as the majority believes information such as this to be of value to the buyer, at least in a number of cases, just as they find that an obligation to state the credit costs in terms of an annual effective interest will play its part in counteracting charging of excessive costs. Basing themselves on the contents of the opinions given by the aforesaid Finance Ministry expert on interest matters, including his stressing of the considerable difficulties of a practical nature the implementation of the regulation would cause, and taking into account that the countries that have implemented regulations for information on credit costs expressed in terms of an annual effective interest so far have only limited experience to draw on and therefore to make available, the majority, however, does consider it risky, as matters stand now, to put forward proposals to the effect that the seller in cases of credit purchases shall be obliged to give information on credit costs expressed in terms of an annual effective interest.

Two Committee members (Hommel and Svend Petersen) find that there are such substantiated grounds for rejecting the institution of a mandatory clause stipulating credit cost information based on an effective interest calculation that any such requirement must be deprecated.

Two members of the Committee (Jørgen Christiansen and Federspiel) hold, on the other hand, that a regulation ought to be made according to which it is made obliga-

tory for the seller to furnish information to the buyer on credit costs, not just as an amount, but also worked out as an annual effective interest in relation to the actual amount constituted by the credit, i.e. cash price less downpayment. These members who also advocate the minimum requirement that the seller be made to disclose this amount in the document referred to in subsection 2 of Section 6 of the draft bill, have amplified their opinion - the text of which has been incorporated as annex 9 f to the report and to which reference is made.

IV. Cooling-off Clause

It may be a case of the decision-making criteria being inadequate on occasions, cf. part III above, or of a so-called "impulse-buy", i.e. a purchase which the buyer has made without sufficient forethought - maybe because he was only required to pay down a modest amount in cash - that lead to the situation where the buyer regrets his purchase and asks the seller to call off the deal. More and more salesmen in practice offer the buyers the chance of calling the deal off on certain conditions and a deadline being observed (cooling-off period). The problem of the right to go back on a deal during a "cooling-off period" has been considered by several committees, latest by the Consumer Commission (see the commission's report **III** no. 738/1975 p. 28-33) which with 13 votes against 12 did not recommend the introduction of a general cooling-off period, but passed the question of whether regulations on cooling-off periods should be imposed on credit buying to the credit purchase committee for their consideration. The proposal made by the Minister of Justice on several occasions, but so far still unimplemented, namely for an act governing certain consumer agreements, contains provisions for cooling-off periods in relation to sales of the door-step type of canvassing and mail order selling which are the types of selling where the need for a cooling-off period is most evident.

According to its terms of reference the Committee has to consider whether rules on cooling-off periods in credit buying situations are needed.

The Committee is agreed that the fact that the consumer on buying on credit does not have to pay the whole of the purchase amount means that he is more likely to make purchases without due consideration and forethought, and that there, because of this, may be sounder reasons for introducing rules governing cooling-off periods and associated rights for credit buying than for cash purchases. As cooling-off periods is not a legal concept with a clearly defined content, there is also agreement, in view of this right being granted on a voluntary basis and rather sweepingly, that regulating the scope of the cooling-off period by law may help clarify the concept as well as serve to avoid a series of conflicts between sellers and buyers.

There has, however, been differing views on the extent of the need for cooling-off periods, and consequently on how sweeping possible rules on cooling-off periods need to be. As agreement on this aspect, therefore, could not be reached in the Committee, and as it involves a problem much discussed over a number of years, the Committee has felt it to be most correct to formulate alternative draft provisions.

The first alternative (Section 7 A of the draft), supported by a majority of 7 members of the Committee (Arendorff, Frede Christensen, Hommel, Torben Jensen, Unmack Larsen, Svend Petersen, and Pontoppidan), is the least far-reaching, as it in principle is a *marketing regulation* to the effect that the seller at the time of contracting shall inform in writing the buyer of whether he is allowed to go back on the deal or not. If the buyer is given this right of calling off the deal, the seller is to inform him in writing of the main contents of the cooling-off clause. On purchases on account reference is made to subsection 2 of Section 33 of the draft and the observations thereto.

The other alternative (Section 7 B of the draft) supported by a minority of 4 Committee members (Jørgen Christiansen, Lund Christiansen, Federspiel, and Florie) goes further, as it in principle is a *rule on cooling-off, out of which the parties can contract* to the effect that the buyer - with certain exceptions - to the extent to which the contracting parties have not agreed otherwise, can call off the deal at the latest one week from the date of the purchasing agreement being entered into (irrespective of whether delivery has taken place) and on certain specifically mentioned terms.

Two of the Committee members (Jørgen Christiansen and Federspiel), supporting the proposal of the minority, have indicated that they, in principle, would prefer a rule or clause on *cooling-off, from which the parties can not depart by agreement.*

- reference is also made to the observations to Sections 7 and 33 (subsection 2) of the draft bill.

The Committee reached agreement that the buyer, in situations where the seller has made reservations to the effect that the purchase is not immediately binding on him, is himself not bound by the agreement until this is also binding on the seller. If the seller, e.g. because the agreement was made by his representative, has insisted on a right for him to go back on the deal, the buyer thus ought to enjoy a similar right, cf. Section 8 and associated annotations of the draft bill.

V. Enactment on the contents of credit terms : Law-enforced regulations

A. Generally applicable down-payment

Subsection 4 of Section 1 of the hire-purchase act now in force requires a certain minimum down-payment as a condition for valid ownership retention, cf. part VII B below. The reason for this obligatory payment is inspired by a desire to protect the buyers against getting involved in "purchases they can ill afford", see FT 1953-54, annexure B column 1121, as experience has generally shown that the prospects of a purchase being performed according to the contract normally improve in step with the size of the down-payment. The demand for cash down therefore discourages "buying on impulse", and any inconvenience and loss on the part of the buyer possibly associated, with his breach is counteracted. The demand for down-payments is also justified from an economic point of view, based on the assumption that the demand for payment will help to cut total consumption in the country.

In implementing general legislation for the whole of the credit buying sector one cannot help wondering if a general enactment, particularly on consumer purchases, ought not then to mean that a down-payment clause should be introduced for all types of credit buying. In this connection it may be pointed cut that both the Norwegian report on credit purchases ("Kredittkjøp") (NOU 1977:12), p. 58 ff, and the Swedish report "Konsumentkreditlag m. m." (consumer credit act etc.) (SOU 1975:63) p. 170 ff in princible advocate a general down-payment clause in credit buying situations. The Swedish Government proposal 1976/77:123) differs on this point of a general down-payment or deposit requirement.

The Committee considers there is no need for the introduction of a general clause stipulating down-payment or deposit, among other things because sellers usually find it to be in their own interest to stipulate a suitable down-payment. It should also be taken into account that by introducing a general stipulation on down-payment it would presumably in any case be necessary to make ecxeptions. A payment stipulation would also be difficult to dovetail into the account buying system. The size of the required down-payment would then also have to vary from one range of articles to the other. It may be further assumed that a general payment stipulation would give rise to problems in the form of evasion and sham agreements, cf. the report on hire-purchase (1950) p. 18-19 on the whole of this aspect. Beyond this the Committee considers it important that the proposed rules for information on credit terms and -costs are expressly aimed at counteracting ill-considered credit purchases being made. Finally it is to be feared that a general stipulation on down-payments or deposits could result in an unreasonable strain on the financially worst-off buyer categories.

The down-payment stipulation in the current HP act, which the Committee propose should be maintained for consumer purchases, has so far been easily evadable by dint of the seller safeguarding himself through a mortgage in the object sold instead of retaining ownership as such. The Committee proposes this special problem to be solved by prohibiting mortgages in the sold articles, see below part V.D.

B. Limiting the period of credit

Ill-conceived credit purchases might be made because the seller has been tempting with favourable credit terms, such as e.g. a very long period of credit. Fixing a limit for the credit period on consumer buying does, how-

ever, essentially give rise to the same doubts as would a general stipulation on down-payment, to which reference is made to part'V. A above about the Committee's repudiation of a general payment stipulation. Reference is also made to the report on hire-purchase (1950) p. 18-19.

It should, however, be emphasized that the problems concerning a limitation of credit period in the most important credit purchase sector, consumer buying with ownership retention - in the Committee's draft bill - is proposed to be solved in an indirect way through provisions according to which the seller - in the majority of cases - is to have the possibility of obtaining satisfaction solely by repossession of the article (s) sold, so that he subsequently, as a general rule, cannot put up a claim for the arrears vis-a-vis the buyer, cf. parts VII. C.-D below. These rules will force the seller, selling on a property retention basis, to stipulate the kind of down-payment and performance of the contract that will guarantee him the necessary security in the actual object sold.

The *Norwegian report* on credit purchases etc. (NOU 1977:12) states on pages 64-65, that consideration for the consumers has not been found to be sufficiently weighty to prompt the introduction of a general limitation of the credit period. However, as the committee has not been able to ignore the fact, that politico-economic reasons may call for a maximum credit period, it is suggested that the Crown be authorized to fix rules for maximum credit periods afforded.

The *Swedish report* on a consumer credit act etc. (SOU 1975:63) proposes on pages 28 (Section 7) and 170 concerning credit purchases the introduction of a maximum credit period of 24 months with special provision on account buying. The Swedish government proposal 1976/77:123 ("Konsumentkreditlag") repudiates on pages 109-110 the proposal put forward in the report.

C. Limiting the credit costs

The costs of buying on credit are not infrequently rather high, and, as Annex 5 shows, the size of the costs tends to vary rather. In order, inter alia, to combat excessive credit costs the Committee proposes (see part III above) to introduce regulations, that the seller - both during marketing - and on contracting purchases or account agreements shall be obliged to furnish a number of data on credit terms and -costs. This obligation to inform may be expected to further competition among traders thus curbing exorbitant credit costs.

Section 10 of the draft bill, inspired by the current HP act (Subsection 4, Section 8) also proposes to introduce a general rule for all credit buying to the effect that a demand for excessive credit costs being curtailed can be put forward, so that these be reduced to what is judged to be a reasonable level.

Apart: from this the Committee saw no need for proposing rules that directly limit the size of the credit costs. Such an enforcement of the size of credit costs was judged - especially on the background of the sundry types of credit purchases with varying credit terms - to be too complex and vague, on top of which comes that legal enforcement might easily be counterproductive leading to a practice of demanding these very maximum permissible credit costs and thus somewhat defeat the object of the exercise. Finally it should not be forgotten that the jurisdiction of the price supervising authorities covers credit purchases.

The assessment of the situation corresponds to the points of view expressed in the *Swedish report,* "Konsumentkreditlag etc." (SOU 1975:63) p. 193-194. In the *Norwegian report* it is proposed that the Crown is given authority to lay down the maximum permissible credit costs that may be insisted on.

D. Unilateral safeguarding of credit in consumer purchases with a ban on lien or mort-

According to regulations now in force the credit seller or -grantor has several ways of safeguarding his claim under a purchasing agreement. The commonly adopted procedure is for the seller to retain property, but precisely because several possibilities are open to the seller, he is able lawfully to "evade" the strictures of the HP act, including in particular the stipulation as to down-payment. The practical alternative to retention of property is a mortgage in the object sold.

As the disadvantages that used to be attached to a mortgage, seen from a seller's

point of view, have almost disappeared through amended law, the Committee considers that, as far as consumer purchases are concerned, there seems little point in continuing with the existing "two-tier system", and thus proposes that a "one-tier system" be adopted which furthermore helps clarify the issue. The transition to a "one-tier system" is to be effected through a proposed feature in Section 9 of the draft bill, namely that the creditor, when it comes to consumer purchases, be it on entering into the agreement or on delivering the sold article, shall not be able to have lien or mortgage on the article as security against possible non-fulfillment of his obligations on the part of the buyer.

It should be added that the problem of the legal position differing between ownership retention on the one hand and mortgage on the other could be solved by making the rules for ownership retention applicable to mortgages too. As this might well result in the method of securing by lien and mortgage becoming largely redundant in future, the Committee considered it most expedient to ban this type of security outright.

Reference is also made to the observations to Section 9 of the draft bill.

As regards the present difference in relation to the stipulation on down-payment, it should be noted that the Committee, on the matter of credit buying with ownership retention, which is not consumer purchases, proposes that the minimum down-payment now in force be repealed.

VI. Buyer's legal status vis-a-vis third party - "tripartite - situations"

Frequently not only the seller and the buyer are involved in a purchase on credit, but also a third party, in other words what the Committee in its deliberations - and later referred to in its observations to its draft bill - chose to call a "tripartite situation" has arisen.

It may be a question of an *original "tripartite situation",* as is the case in *"outside account systems" (credit card organizations)* and *"credit financing".*

An "outside account system" is where a special account organization - account "ring" or the like - through agreement with a number af traders commit themselves to financing the purchases made by customers, who have joined their organization, from the traders in question. Usually the organization supplies such customers with a special "member's" identity card in the form of an account card or credit card.

"Credit financing" is when the purchase amount is provided wholly or partially through a loan to the buyer by a third party with whom the seller has made an agreement to finance the buy. If there is no such agreement between the seller and the third party, but purely a cash purchase, where the purchase money comes either wholly or partially by way of a *"bridging loan"* from a bank, relatives or friends, it would not within the framework of this draft bill be regarded as a credit purchase, cf. subsection 2 of Section 1 of the draft and the observations thereto.

Although at the outset there are only two parties to a credit purchase, seller and buyer, a tripartite situation may evolve later inasmuch as the rights of the seller are transferred to a third party, e.g. if a transfer element is involved.

Problems may arise both in original and subsequent tripartite situations in relation to the buyer's legal status as regards a third party. If the claim on the buyer is transferred to a third party, the buyer may certainly, according to Section 27 of the act regulating bonds and instruments of debt, raise an objection against the third party in the same way as he was able to do it against the former claimant. This provision, however, only applies to the transfer of the claim on the buyer and so does not apply to the relationship between the buyer and the third party, e.g. an account "ring", referred to in paragraph 2, subsection 2 of Section 1. On transferring the claim on the buyer the provision in Section 27 of the act regulating bonds etc. maybe contracted out of, something that regularly happens in the case of the so-called cut-off-clauses, whereby the buyer renounces his right to raise an objection against the transferee of the claim on him. Negotiable bills of exchange are also often known to be issued in connection with purchasing agreements, which has the effect that the buyer's objections are forfeited as regards the person who in good faith has the bill of exchange transferred to him by agreement.

In the instances where the claim on the

buyer on the part of the seller or the third party mentioned in paragraph 2, subsection 2, Section 1 is transferred to a new creditor, the Committee holds that in consumer purchases the buyer ought to be assured of essentially the same legal status vis-a-vis the third party mentioned in paragraph 2, subsection 2, Section 1, as he has as regards the seller. The same should apply, it is thought, to his status vis-a-vis third parties, as referred to in same paragraph (2). The proposal is that this be done through a preceptive rule (subsec 1, Sec 12 combined with subsec 2, Sec 39 of the draft) i.e. that buyer can raise the same objection against a creditor other than the seller as he could against the seller. This rule implies, inter alia, a prohibition of cut-off-clauses.

As to credit purchases, to which paragraph 2, subsection 2, Section 1 applies (purchases through the so-called "outside account systems" e.g. an account "ring" or so-called purchases via "credit financing") it is further proposed that the buyer - within certain limits - shall be entitled to advance pecuniary claims against the third party, as set out in the rule, as well as against the person (s) who might have acquired the third party's claim by transfer or assignment. Three of the Committee members have, however, felt themselves unable to endorse this passage of subsection 1, Section 12 of the draft bill. (Arendorff, Hommel, and Svend Petersen).

As the proposed preservation of the buyer's objections irrespective of the claim being transferred or assigned can be forfeited if negotiable documents are issued in connection with the purchase, the Committee has found is necessary to propose a provision (subsection 2, Section 12 og the draft bill) prohibiting creditor in connection with a consumer purchase from receiving from the buyer bills of exchange or other instruments of debt which commit the buyer, and which on transfer may result in a restriction of the buyer's right to raise an objection concerning the purchase.

Subsection 3 of Section 12 of the draft bill also ensures that on the seller's rights being transferred to a third party no restriction of the seller's obligations toward the buyer is effected.

Reference is also made to the observations to Section 12 of the draft bill.

VII. Purchases with ownership retention

A. The field of purchases with ownership retention

Section 2 of the draft bill defines the meaning of "sales with ownership retention". This definition is akin to the definition of "hire purchase" in the current hire purchase act (Section 1), but in contradistinction to the definition in the HP act it includes sales with property retention where payment is not to be made in instalments, but as a lumpsum. The Committee has found this extension natural, because the draft bill in principle regulates all credit purchases, and because the purchases concerned are resorted to on a fairly considerable scale. It should be observed, however, that the draft bill, according to subsection 2, Section 5, does not apply to businessmen's purchases meant for re-selling or those of materials that are to become part of the business production, and that a variety of sales with ownership retention with lumpsum payment arrangements will expressly be covered by this special provision. As an example this will apply to the usual *credit consignment purchases.*

As mentioned above in part I the Committee has not considered it part of its task to take a position on whether the extensive and still expanding credit sales with a substantial proportion on HP are desirable. The Committee has, however, considered whether the field of purchases with ownership retention is appropriate. The Committee is agreed that sales with ownership retention are already unsuitable when it comes to low value objects because of the costs both of the sale and of a possible repossession on breach of contract. Paragraph 2, subsection 1, Section 18 of the draft bill therefore proposes ownership retention only to come into effect when the price of the credit purchase exceeds kr. 500. The Committee is likewise agreed, that the beneficium competentiae in subsection 1, Section 509, cf. subsection 2 Section 515 of the Administration of Justice Act also ought to apply in relation to a seller exercising ownership retention. The proposed rule on this, Section 25 of the draft bill, does to some extent cover the same field as the rule immediately above, contained in paragraph 2, subsection 1, Section 18 of the draft, but is primarily based on social considerations,

just as it removes existing ambiguity which has arisen because court practice has tended somewhat to disregard the fact that there at present is no authority in law to apply beneficium competentiae to sellers selling on the basis of ownership retention.

As mentioned in detail in part D below the majority of the Committee also finds that sales with ownership retention ought only to be concluded in respect of objects which after the consumer has started using them, keep their value to the extent, that the seller's claim, subject to a reasonable down-payment having been made and suitable terms for performing the contract having been agreed, can be fully satisfied in the object sold. If the thing sold is of such a character that the seller cannot be expected to take it back, the ownership retention implies first and foremost a debatable situation in which pressure may be exerted on the consumer. As regards consumer purchases Sections 23 and 28 of the draft bill therefore propose that creditor in cases of breach shall satisfy his claim by repossessing. If the creditor does not get full satisfaction through repossession, he is not, as a rule, able to put in a claim for the balance of his claim against the buyer, see also parts VII. C. - D. below.

B. Minimum down-payment

In part V. A above the justification for the down-payment clause has been explained as has the reason for the Committee's disassociation with a general down-payment requirement taking in all credit purchases.

The Committee proposes that the down-payment clause now applicable to sales with ownership retention be retained in consumer purchase situations, cf. Section 19 of the draft bill. For technically and administratively legal reasons one change is, however, proposed, namely that the minimum down-payment (20 *%)* is to be based on the cash price and not on the HP price as now, as the latter includes the credit costs too, unless these, as frequently occurs, are fixed in the form af interest payable in arrears. This change will - whenever the credit costs are not stipulated as interest payable in arrears - mean a slight reduction in down-payment. This is thought to have no significance, though. Here it must betaken into account the Committee in Sections 23 and 28 has proposed that a creditor in cases of breach is to try satisfying his claim by repossession, so that he after repossession cannot usually advance any claim for the balance against the buyer. These provisions will in some cases - all depending on the character of the article sold and the length of credit granted - result in a real tightening-up of the current requirement for minimum down-payments.

The final paragraph of subsection 4, Section 1 of the current HP act contains a particularly lenient down-payment rule concerning *books*. Considering that sales of books with ownership retention are often done by selling collected works of books, the individual books being delivered successively over a long period of time, so that use of the general requirement for down-payment would often be tantamount to a demand for a considerable payment in advance, the majority of the Committee (all except Frede Christensen, Federspiel, Florie, Lund Christiansen and Pontoppidan) finds that this special rule ought to be maintained. The Committee majority similarly stresses that bookselling with ownership retention is extensively done, specifically in door to door selling, which according to the Minister of Justice proposal on an act governing certain consumer agreements, re-submitted autumn 1977, is going to continue to be allowed.

Against this line of arguing the minority finds that a requirement for a down-payment of 20 % of the cash price will not in practice imply a demand for a considerable payment in advance, as it were to be expected that sales of books with ownership retention then would only take place in cases where the buyer would receive books of a total value equal to the down-payment at the time of the payment of the down-payment.

As to the views of the minority reference is also made to the observations to Section 19 of the draft, bill.

As regards purchases that are not consumer purchases the Committee considers that there are insufficient grounds for a retention of a down-payment requirement. The effects of the down-payment requirement has been problematic since the introduction of Value Added Tax, as the buyer, if the buy becomes part of his VAT account, can get the VAT paid out (p.t. 18 %) refunded at the Customs.

Reference is also made to the observations to Section 20 of the draft bill.

C. Creditor's compulsary satisfaction through repossession

According to the HP act now in force the creditor may, in cases of non-performance by a buyer, choose to seek satisfaction either through repossession pursuant to the provisions of the HP act, or institute legal proceedings including levying execution on the buyer's other property. The two methods of seeking satisfaction may also be combined.

In consumer purchases, however, the creditor normally seeks satisfaction by repossession, which generally is what buyers prefer. In view of this, and it being the Committee's belief, cf. above part VII. A that selling with ownership retention ought only to be undertaken of assets that retain their value, so that the seller can get satisfaction by repossessing, the Committee proposes in Sections 23-24 combined with subsection 3, Section 28 of the draft bill that creditor on non-performance in *consumer purchases* can only seek satisfaction by repossession unless the goods cannot be found at the buyer's, or the beneficium competentiae prevents repossession. The question is closely associated with the question whether creditor after the repossession can advance a claim on buyer for the balance, cf. immediately below VII. D. Reference is also made to the observations to Sections 23 and 24 as well as subsection 3 of Section 28 of the draft bill.

D. Seller's claim for balance outstanding after repossession

If a creditor seeks satisfaction through repossession, the most usual procedure in the consumer buyer sector is that the creditor advances no subsequent claim for any balance against the buyer. This may well in many cases be due to the fact that it owing to the buyer's straitened circumstances is impossible to recover such claims. On par with what has been proposed in Norway and Sweden the majority of the Committee (all except Arendorff, Hommel, and Svend Petersen) proposes that creditors *in consumer purchases,* in the generality of cases, shall not be able to advance any claim for any balance against buyer, cf. Section 28 of the draft bill. Certain exceptions are made, however, when special conditions warrant it, particularly when the buyer has shown negligence in using or storing the bought item, or else has obstructed the repossession. The creditor can also seek satisfaction for all of his claim against the buyer personally, if the solid item cannot be found at the buyer's. The same applies if the item sold cannot be repossessed because of the beneficium competentiae. In the last mentioned case the value of the claim must not exceed the value of the sold item at the time of the repossession.

The minority of the Committee (Arendorff, Hommel, and Svend Petersen) has not felt able to associate themselves with the provision in Section 28 of the draft regarding the preclusion of creditor's claim for the balance. As reason for not being able to endorse the provision in Section 28 they have referred to the traditional stand in Danish law that agreements are to be kept according to their contents, and they have further found it inadvisable to preclude creditor's claim for any balance, when Section 22 of the draft bill enables the Sheriff's court to postpone repossession applied for.

The preclusion of creditor's possible claim for any balance is closely connected with the problem discussed in part VII. C above regarding creditor's compulsary satisfaction through repossession as well as the question reviewed in part VII. A. (p. 00) above on the field of purchases with ownership retention, to which parts reference is made.

Only the fewest repossessions are effected through proper execution proceedings, as the parties in the majority of cases extrajudicially agree that the goods bought are to be returned, very often in full and final settlement. Partly to prevent a claim for the balance to be advanced against buyer in such cases, partly to prevent an evasion of Section 28 of the draft bill, Section 32 of the draft proposes that creditor, if the parties to a consumer purchase have extrajudicially agreed on the repossession of the sold item, cannot subsequent to repossession refer to any agreement with the buyer that further obligations devolve on the latter vis-a-vis creditor in relation to the purchase.

Reference is also made to the observations in Sections 28 and 32 of the draft bill.

E. Repossession as basis for execution

Considering the growing number of forms of writ and documents that serve as basis for execution latterly, particularly evidenced by the amended rules for execution in Act no. 258 of the 26th May 1976, and bearing in mind the proposed rule in subsection 2, Section 28 of the draft bill, the Committee unhesitatingly proposes that a rule be implemented facilitating execution in cases, where creditor after (attempted) repossession can satisfy his claim on buyer personally. Subsection 3, Section 2 of the draft therefore proposes that creditor in the cases mentioned at once or later on the basis of the sheriff's court-writ detailing the claim of the creditor in the repossession proceedings can effect seizure of goods from the buyer.

Reference is also made to the observations in subsection 3, Section 28 of the draft bill.

F. Self-administration of justice

If a buyer in a deal with built-in ownership retention is in default of his obligation as laid down in the purchasing agreement, a creditor can either take back the goods sold through an immediate institution of *execution proceedings* according to the provisions of the HP act or he may come to an *agreement* with buyer on extrajudicial repossession. An investigation undertaken by the Committee, cf. annex 8, shows, however, that the seller in ownership retention deals in a considerable number of cases *takes the law into his own hands,* see here also Teglbjærg in "Fuldmægtigen 1976", p. 114. It should be noted, that the unlawfulness of the self-administration is not precluded by any clausing to the contrary in the purchasing agreement, cf. U 1959. 837 0.

Unlawful self-administration is an offence according to Section 294 of the Criminal Code, cf. Hurwitz, "Kriminalretten" special text part, p. 317 ff., and Greve and others, Criminal Code, special text part, p. 380 ff. Unlawful self-administration according to subsection 2, Section 305 of the Criminal Code is liable to private action. It may be liable to public action on grounds of public policy, the decision resting with the Public Prosecuting, cf. subsection 3, Section 725 of the Administration of Justice Act.

It has been held, U. 1975.295 0, that a buyer in an ownership retention deal, who is a victim to self-administration, can react against it, according to part 55 (Section 609 ff) of the Administration of Justice Act, by means of Sheriff-sponsored execution proceedings in which he demands re-recovery of possession, i.e. the goods bought, cf. also Gomard, *"Fogedret",* 2nd edition, pp 193-194 and 211, Müller, "Juristen" 1960, p. 450, J. A. Andersen, "Fuldmægtigen" 1973, p. 34, and P. Møgelvang-Hansen, "Immediate sheriff-sponsored execution proceedings", p. 120 et subseq. If creditor in the sheriff-sponsored execution proceedings, requested by buyer according to the rules on counterclaims under Section 280 of the Administration of Justice Act, can demand recovery of possession in accordance with the provisions of the HP act, the sheriff-*sponsored* execution is normally of no interest to the buyer, though. On this question see P. Møgelvang-Hansen, "Immediate sheriff-sponsored execution proceedings", p. 120, J. A. Andersen, "Fuldmægtigen" 1976, p 64, and Svend Teglbjærg. "Fuldmægtigen" 1977, p 114.

If creditor has taken the sold article(s) back by taking the law into his own hands, it has not really been clearly established whether this action would preclude him from submitting a request for formal recovery of possession through sheriff-sponsored execution proceedings in order through this means to accomplish a settlement in accordance with the provisions of the hire purchase act. If so, it is at any rate essential that the application for the sheriff-sponsored execution proceedings is made pretty well forthwith after the self-administration has been perpetrated, or else the Sheriff's Court cannot assess the value of the goods sold at the actual point in time when the goods were taken back. On this problem reference is made to U 1959.837 0, U 1966.452 V and opinion of the Sheriff's Court in U 1975.295 0 as well as Groth, "Hire-Purchase act", p. 106, Koustrup, "Hire-Purchase act", pp 74-75, J. A. Andersen, "Fuldmægtigen" 1976, p. 68, and Teglbjærg, "Fuldmægtigen" 1976, p 114.

If the act of taking the law into own hands has resulted in a loss for the buyer, he has the option of sueing and thereby advance a claim for damages, see about necessary pre-

unauthorized by the account holder, the various account agreements usually provide that the account holder is held liable for the purchases being made by the unauthorized person on production of the account card etc., before creditor has received written information about the loss of the credit card or other means of identification used by the holder.

The Committee holds that these clauses far too sweepingly make the account holder responsible for unauthorized persons' use of the credit card etc. Even though the clauses are hardly likely to be accepted by the courts in their entirety, there is, in the view of the Committee, a great need for a change and clarification of the legal position through legislation. Section 35 of the draft bill therefore proposes that creditor, in principle, shall bear the loss on unauthorized persons' use of the credit card etc. as this principally opens up opportunities for spreading the loss on all account holders and thus making it hardly perceptible to the individual. If the account holder has lost his credit card by gross negligence, or if he has omitted to inform creditor about the loss as soon as possible after he became aware of its being lost, or within a reasonable time, he is nevertheless responsible for the loss. For purchase done after creditor has had information that the account holder no longer has the credit card etc. in his possession, the acount holder is still not responsible, unless creditor proves that he has not been able to prevent the buy.

Three Committee members (Arendorff, Hommel, and Svend Petersen) wanted the loss mentioned to be borne by the account holder to a greater extent, which is why - although otherwise supporting the proposed measure - they propose that account holder is to bear the loss, also if he has happened to lose his means of identification by inadvertentcy.

On account purchases reference is made separately to the observations on Sections 3 and 32-36 of the draft bill.

requisites U 1977.466 H, where, however, the ownership retention was invalid.

The Committee holds that the existing protection against self-administration of justice is insufficient. The current protection will, however, be extended following the proposed provision in Section 32 in the draft bill, which as regards consumer buying will mean that a creditor, if carrying out repossession by unlawful self-help, is precluded from advancing any claim against buyer for any balance of his claim. He is, therefore, also precluded from subsequently applying for immediate sheriff-sponsored execution proceedings with a view to carrying through a settlement between the parties.

The Committee further proposes in Section 42 of the draft bill a certain "tightening-up" of the present rule in Section 18 of the HP act concerning the right to deprive someone, by judgment, of the right to undertake commercial selling on credit or being engaged in such trade or assisting therein. This is done by involving the "consumer ombudsman" in such cases, so that a request for any such suspension or deprivation would come from him. If a seller time and time again by applying unlawful self-help disregards the rules on repossession of goods sold with ownership-retention, this will, all according to the circumstances, give sufficient grounds for loss of rights according to Section 42 of the draft bill.

The Committee further finds that added protection of the consumers against self-administration of justice in this sector may be achieved through altering police- and Prosecution procedure on the reporting of self-administration and the application and administering of subsection 3, Section 725 of the Administration of Justice Act relating to public action in the interests of the common good. *The Committee therefore recommends to the Minister of Justice to take up this question for further consideration and to make it part of such considerations to examine the feasibility of implementing a registration of recorded police reports on self-administration of justice with a view to rooting out sellers that may be indulging in systematic illegal practices of taking the law into their own hands.* Owing to deprivation by judgment now being rendered possible in terms of the right to sell or assist in selling on credit, as a form of trading, the initiative coming from the "consumer ombudsman", it calls for the necessary measures to ensure proper working relations among police, Prosecution and "consumer ombudsman".

The Committee wishes finally to point out that subsection 2, Section 37 of the draft bill proposes that an authority be given to the Minister of Justice to lay down rules according to which written agreements and documents, covered by the act, are to have printed on them a text, produced by the Minister, serving as a guidance on the legal status of the buyer. This guidance should, in the opinion of the Committee, then also cover the legal position on buyer's breach of contract, including the question of self-help.

G. Other changes

The Committee has, as mentioned in part I I.D. above, generally reviewed the present rules of the hire-purchase act with a view to bringing them up to date and furthering their extension in the field of protection of buyers, especially the ordinary consumers. As an example it might be specially noted, that the Committee proposes a somewhat more stringent interpretation of buyer's non-performance and the degree at which it brings breach repercussions into operation, cf. Section 14 of the draft bill. The sheriff's court's right to grant the defaulting buyer respite by postponing a requested repossession is another proposal voiced in Section 22 of the draft bill.

If the purchasing contract is not performed as per agreement, it is suggested that the rules for settling between the parties concerned should be changed to ensure that, as opposed to the present rules, a more mathematically correct procedure be devised for releasing the buyer from paying the part of the credit costs that are charged for the unexploited credit period, cf. Sections 15 and 20. As to the rules for settlement between the parties on repossession in sales with ownership retention it is observed, that the Committee -- partly on the background of developments in other legal sectors, partly owing to the tenor of the draft bill proposal to the effect that a creditor in a consumer purchase, in principle, may only satisfy his claim through repossession of the sold item(s) - has found that creditor should only be able

to demand compensation for necessary expenditure caused by repossessing, incl. *collection costs*, which cannot be claimed today, if creditor elects to satisfy his claim through repossession of the goods sold.

When the parties settle, the value of the sold goods at the time they are taken back shall, as up to the present, be calculated to the benefit of the buyer, see Section 26 of the draft bill. As stressed in the terms of reference for the Committee it is hence of overriding importance that the establishing of that value in the sheriff's court is effected on a sound basis. In Section 29 of the draft the Committee proposes several amendments aimed at improving the guarantees for a correct valuation. It is for instance proposed that the sheriff's court be entitled to grant exemption to applicants seeking re-valuation of the object to be repossessed from furnishing security for costs, just as the sheriff's court wille have the option of deciding that the costs of the re-valuation in certain cases are to be met from public funds. As doubts have been raised whether the competence of the valuers is satisfactory, and if they in all cases - particularly in minor circuits — can be regarded as being sufficiently impartial, the Committee proposes that the Minister of Justice is given authority to authorize persons "with expertise in assessing certain types of movables" to assist the sheriff's court in the valuation. Subsection 4, Section 37 of tne draft bill proposes that the Minister of Justice is also authorized to fix guiding rules as to the valuation of various classes of movable property.

Finally the Committee proposes in subsection 3, Section 21 of the draft bill that the sheriff's court, over and above its duty to impart general guidance to parties that are not represented by councel, is free to appoint a lawyer for a party pursuant to Section 500 of the Administration of Justice Act (as amended by Act no. 258 of the 26th May, 1967, on execution and distress proceedings) applicable to execution proceedings by sheriff's courts.

VIII. Buying on account

Account buying, hitherto not regulated by law, is defined in Section 3 of the draft bill as purchases in accordance with an agreement (account agreement), under which seller or a third party as mentioned in paragraph 2, subsection 2, Section 1 has agreed with buyer (account holder) on a running credit that can be utilized for purchases.

The Committee's survey of account buying, see annex 7, shows that account purchases in certain sectors are made on a large scale. As account purchases, which like other credit purchases are covered by the Committee draft bill, are thus one of the most important forms of buying on account, which furthermore is expected to attain increasing importance, a few special provisions on account purchases are proposed in chap. IV of the draft (Sections 33-36). In fact it is Section 33 of the draft bill that lays down that the account holder shall be informed in writing of a number of details pertaining to credit costs and -terms prior to the account agreement being concluded. This provision corresponds to Section 6 of the draft bill on information to be conveyed to the buyer on agreeing other types of purchases, cf. on this part III above relating to buyer's decision criteria. The most important difference is that on account purchases the information is to be furnished in connection with the account agreement being entered into, in other words not in conjunction with the individual purchases covered by the agreement. The reason for differentiating is that the credit is granted on the account agreement being concluded. As it is a question of running credit, it is proposed, as a natural follow-up of the demand for information on the conclusion of the account agreement, in Section 34 of the draft bill, that the account holder is to have sent to him on a regular basis statement of account containing information enabling him to keep posted on developments on his account.

It is pointed out that Sections 33-34 will only apply when credit is being made conditional on a consideration. The proposed terms will therefore not cause any inconvenience in the day-to-day informal account buying that is being done without credit costs.

As a rule the account holder is supplied with *special identification papers*, account cards or credit cards that must be produced on buying anything covered by the account agreements. If this means of identification goes astray and is misapplied by a person

Lov nr. 224 af 11/6 1954 om køb på afbetaling, som ændret ved lov nr. 295 af 30/9 1954, jfr. anordning nr. 46 af 20/2 1959, lov nr. 105 af 31/3 1965 og lov nr. 181 af 25/5 1966.

§ **1.** Ved køb på afbetaling forstås i denne lov køb af løsøre, hvor betalingen skal erlægges i afdrag, af hvilke eet eller flere forfalder til udbetaling, efter at den solgte ting er overgivet til køberen, og hvor sælgeren derhos har betinget sig ret til at tage tingen tilbage, hvis køberen ikke opfylder sine forpligtelser, eller har forbeholdt sig ejendomsret over tingen, indtil betalingen helt eller delvis er erlagt.

Aftale, der er betegnet som lejekontrakt, eller hvorefter betalingen iøvrigt fremtræder som vederlag for tingens brug, betragtes alligevel som køb på afbetaling, når det må antages at have været meningen, at modtageren af tingen skal blive ejer af den.

Summen af de afdrag, som køberen i henhold til aftalen skal erlægge, betegnes i denne lov som afbetalingsprisen.

Sælgeren kan ikke gyldigt betinge sig ret til at tage tingen tilbage eller forbeholde sig ejendomsret over tingen, medmindre han ved tingens overgivelse til køberen er fyldestgjort for mindst 20% af afbetalingsprisen. Udbetalingen skal i alle tilfælde andrage mindst 50 kr. Ved salg af bøger er det dog tilstrækkeligt, at sælgeren, inden nogen del af det købte overgives til køberen, er fyldestgjort for et beløb svarende til det største beløb, der efter aftalen forfalder til betaling inden for en måned.

Er afbetalingsprisen under 200 kr., kan sælgeren ikke betinge sig renter, der ikke er indregnet i afbetalingprisen.

For så vidt angår Grønland, kan justitsministeren bestemme, at en sælger ikke gyldigt kan betinge sig ret til at tage tingen tilbage, eller forbeholde sig ejendomsret over tingen, medmindre han inden salget på nærmere af ministeren fastsat måde har gjort køberen bekendt med den retlige betydning af, at købet sker på afbetaling.

§ 2. Undlader køberen at opfylde sin betalingspligt, har sælgeren ikke af den grund ret til at tage tingen tilbage, fordre afdrag betalt, som ellers ikke ville være forfaldet, eller gøre anden aftalt, særlig retsvirkning af undladelsen gældende, medmindre køberen er udeblevet med et beløb 14 dage efter dets forfaldstid, og dette beløb udgør enten mindst en tiendedel af afbetalingsprisen eller, hvis der i beløbet indgår flere afdrag, mindst en tyvendedel deraf, eller udgør hele sælgerens restfordring.

Hvis køberen, inden tingen er taget tilbage, har betalt det beløb, som ikke blev erlagt i rette tid, med tillæg af renter og sælgerens eventuelle omkostninger, kan sælgeren ikke gøre nogen af de i stk. 1 nævnte retsvirkninger gældende, såfremt dette ville virke ubilligt.

§ 3. Vil sælgeren tage tingen tilbage, skal ved opgørelse mellem parterne tingens værdi ved tilbagetagelsen regnes køberen tilgode.

Ved tingens værdi forstås det beløb, som sælgeren kan indvinde ved at sælge tingen på hensigtsmæssig måde eventuelt efter en rimelig istandsættelse.

§ 4. Sælgeren kan, når tingen tages tilbage, regne sig tilgode:

1. De ved tilbagetagelsen ubetalte afdrag, for hvilke den i aftalen fastsatte betalingstid er kommet.
2. En så stor del af de øvrige ubetalte afdrag, som kontantprisen udgør af afbetalingsprisen.
3. Renter, som sælgeren kan kræve. Såfremt afbetalingsprisen ikke overstiger 3.000 kr., tages der dog intet hensyn til renter, selvom der i aftalen er vedtaget rentebetaling.

4. Nødvendige omkostninger ved tilbagetagelsen.

Ved kontantprisen forstås den pris, for hvilken tingen ved aftalens indgåelse kunne være købt mod kontant betaling. I tilfælde, hvor afbetalingsprisen ikke overstiger 3.000 kr., anses kontantprisen for at udgøre ni tiendedele af afbetalingsprisen, hvis ikke andet oplyses.

§ 5. Hvis tingens værdi overstiger det beløb, som sælgeren kan beregne sig efter § 4, kan han ikke tage tingen tilbage, medmindre han samtidig betaler køberen det overskydende beløb eller i de i § 13, stk. 2 og 3, omhandlede tilfælde stiller sikkerhed for betalingen.

Hvis tingens værdi er mindre end sælgerens fordring efter § 4, kan sælgeren ikke fordre mere betalt end det overskydende beløb.

§ 6. Har sælgeren fremsat krav på at få tingen tilbage, kan køberen afgøre sit mellemværende med sælgeren ved at betale dennes restfordring, beregnet efter reglerne i § 4. Gør han det, må tingen ikke tages tilbage.

Har sælgeren fået tingen tilbage, har køberen ret til i 14 dage derefter at indløse den mod at betale den værdi, tingen havde ved tilbagetageisen, samt det beløb, som sælgeren måtte kunne fordre efter § 5, stk. 2.

Selvom sælgeren ikke har fremsat krav på at få tingen tilbage, kan køberen til enhver tid forlange opgørelse som fastsat i stk. 1. Ved betaling udenfor fastsat betalingstermin sker der dog ingen nedsættelse efter bestemmelsen i § 4, stk. 1, nr. 2, af det første efter betalingen forfaldende afdrag.

§ 7. Er flere ting solgt på afbetaling ved samme aftale, og fremsætter sælgeren krav på at tage dem tilbage, har køberen ret til at udtage en eller flere af tingene efter eget valg mod at betale det beløb, hvormed sælgerens restfordring, beregnet efter reglerne i § 4, overstiger værdien af de øvrige ting. Er restfordringen mindre end denne værdi, har køberen krav på, at det overskydende betales ham samtidig med tilbage tageisen.

Hvis sælgeren har taget tingene tilbage, har køberen ret til i 14 dage derefter at indløse en eller flere af tingene efter eget valg mod at betale den værdi, som de pågældende ting havde ved tilbagetagelsen, samt det beløb, som sælgeren måtte kunne fordre efter § 5, stk. 2.

Køberen har dog i intet tilfælde ret til at overtage nogen ting, der hører således sammen med ting som sælgeren tager tilbage, at fraskillelsen ville medføre væsentlig værdiforringelse af det tilbagetagne.

§ 8. Sælgeren kan ikke forbeholde sig, at køberens ret efter et køb på afbetaling skal være betinget af, at han opfylder sine forpligtelser efter et andet køb eller iøvrigt betaler beløb, som sælgeren ikke kan godskrive sig efter § 4.

Ejheller kan sælgeren betinge sig, at beløb, som køberen indbetaler, først skal afskrives på andre købet uvedkommende fordringer, medmindre de hidrører fra reparation af tingen eller andre foranstaltninger vedrørende denne.

En bestemmelse i en aftale om køb på afbetaling kan iøvrigt tilsidesættes helt eller delvis, hvis det ville være utilbørligt eller klart stridende mod god forretningsskik at gøre den gældende.

Er der aftalt en urimelig afbetalingspris, skal prisen nedsættes til, hvad der skønnes rimeligt. Afkortningen sker da i det eller de sidste beløb, der skal betales efter aftalen. Har sælgeren krævet et urimeligt vederlag for at give køberen henstand eller andre lempelser i kontraktvilkårene, sker afkortning på samme måde.

§ 9. Er det i aftalen bestemt, at køberens undladelse af at opfylde sine forpligtelser skal medføre, at tilbagestående afdrag forfalder til betaling tidligere end til de fastsatte tider, og afkræver sælgeren under påberåbelse heraf køberen et større beløb, end der ellers ville være forfaldent, bliver sælgerens fordring at beregne efter de i § 4 givne regler.

For sælgerens tilgodehavende kan der ikke gøres udlæg i den solgte ting. Udlæg kan derimod ske i køberens øvrige formue; dog kan køberen, hvis sådan retsforfølgning kan antages at påføre ham tab, der ikke findes rimeligt, henvise sælgeren til, såvidt tilstrække kan, at søge fyldestgørelse ved tingens tilbagetagelse i overensstemmelse med reglerne i §§ 2-7.

§ 10. Vil sælgeren tage tingen tilbage, kan det ske ved fogedens hjælp, såfremt der om købet er oprettet et af køberen underskrevet dokument, hvoraf køberen har modtaget en genpart, og som

1. indeholder forbehold om sælgerens ejendomsret eller om sælgerens ret til at tage tingen tilbage,
2. angiver, hvad køberen skal erlægge, og forfaldstiden for hvert enkelt afdrag.

Begæringen til fogeden skal være affattet skriftligt og være bilagt det nævnte dokument og en udregning af, hvad sælgeren kræver i henhold til § 4.

Søges tingen tilbagetaget på grund af forsinkelse med betalingen, kan fogeden bestemme, at forretningen skal Udsættes, såfremt det sandsynliggøres, at køberen på grund af sygdom, arbejdsløshed eller andet undskyldeligt forhold er kommet i økonomiske vanskeligheder, der må antages at være forbigående. Udsættelsen kan ikke strække sig udover 4 måneder fra den dag, da det første af de ikke betalte beløb efter aftalen forfaldt til betaling. Udsættelse må ikke gives, hvis sælgerens ret til tingen derved udsættes for fare, eller hvis hensynet til sælgeren iøvrigt taler afgørende derimod. Fogeden kan fastsætte særlige vilkår for udsættelsen og kan, hvis køberens forhold giver anledning dertil, til enhver tid bestemme, at forretningen skal fremmes.

§ 11. Fogeden kan tilsige køberen til møde på fogedkontoret. Når sælgeren ønsker det, kan sådan tilsigelse navnlig også finde sted, forinden der er påbegyndt indsættelsesforretning.

Udebliver køberen uden lovligt forfald, eller vægrer han sig ved at fremkomme med de oplysninger, der er fornødne til sælgerens indsættelse i besiddelse af tingen, finder reglerne i § 609, stk. 3, jfr. § 520, stk. 2, i lov om rettens pleje eller, for så vidt angår Grønland, kap. 2, § 17, i lov om rettens pleje i Grønland tilsvarende anvendelse.

§ 12. Under indsættelsesforretningen har fogeden at vejlede parterne, forsåvidt de ikke giver møde ved sagfører.

Tingens værdi ansættes af fogeden, i fornødent fald med tilkaldelse af sagkyndig bistand.

Såfremt en af parterne er utilfreds med værdiansættelsen, kan denne gøres til genstand for fornyet prøvelse af fogeden efter optagelse af skøn. Begæringen om skøn må fremsættes, forinden fogedforretningen er sluttet, og den, der begærer skønnet, må deponere eller stille sikkerhed for omkostningerne ved skønsforretningen, derunder vederlag til skønsmændene. Ved opgør af parternes mellemværende afgør fogeden, hvem af dem der skal bære omkostningerne.

Finder fogeden, at det beløb, som sælgeren har beregnet til dækning af omkostningerne ved tingens tilbagetagelse er større end rimeligt, kan han nedsætte det til et passende beløb.

§ 13. Er der efter de foreliggende omstændigheder tvivl om, hvorvidt sælgeren har ret til at tage tingen tilbage, kan fogeden gøre indsættelsesforretningen betinget af, at sælgeren stiller sikkerhed for det tab, der ved en uretmæssig tilbagetagelse ville påføres køberen.

Er der tvivl om, hvorvidt sælgeren skal betale køberen noget for tingens tilbagetagelse, eller om, hvor meget han skal betale, kan fogeden gøre indsættelsesforretningen betinget af, at sælgeren stiller sikkerhed for det omstridte beløb.

Samme regel gælder, hvor en af parterne erklærer under anke at ville bestride værdiansættelsen i henhold til § 12.

I tilfælde af sikkerhedsstillelse har fogeden at henlede køberens opmærksomhed på bestemmelserne i § 14.

§ 14. Har fogeden i medfør af § 13, stk. 1 eller 2, indsat sælgeren i besiddelse af tingen mod sikkerhedsstillelse, kan enhver af parterne forlange afgjort ved fogedretten, hvorvidt det til sikkerhed stillede beløb skal tilfalde køberen eller tilbagegives sælgeren. Begæring herom skal fremsættes inden en uge, efter at sælgeren er sat i besiddelse af tingen. Under sagens behandling for fogedretten påhviler der fogeden den samme vejledningspligt som under indsættelsesforretningen. Fogedens kendelse, til hvis afsigelse parterne skal tilsiges, kan fuldbyrdes efter forløbet af 15 dage, medmindre lovlig anke forinden er blevet iværksat.

Er der gået 4 uger efter indsættelsesforretningen, uden af køberen har foretaget retslige skridt mod sælgeren i anledning af tingens tilbagetagelse eller opgørelsen af mellemværendet, gives det til sikkerhed stillede beløb tilbage til sælgeren. Angår tvisten indsigelse fra sælgeren mod værdiansættelsen, sker udbetalingen af det omstridte beløb dog til køberen, når sælgeren ikke foretager retslige skridt inden den angivne frist.

For så vidt angår Grønland, afgøres det i stk. 1,1. punktum, nævnte spørgsmål af retten. Sag skal anlægges inden 14 dage efter indsættelsesforretningen. Sagen behandles efter reglerne i lov om rettens pleje i Grønland. Bestemmelsen i stk. 2 finder tilsvarende anvendelse, dog at fristen for udbetaling af det nævnte beløb er 8 uger.

§ 15. Vil køberen i henhold til § 6 eller § 7 indløse ting, som sælgeren har fået tilbage, finder bestemmelserne i §§ 10-14 tilsvarende anvendelse.

§ 16. (Ophævet fra den 1. oktober 1969 i medfør af § 69, stk. 2, nr. 14, i lov nr. 206 af 21. maj 1969 om retsafgifter).

§ 17. De i denne lov til beskyttelse for køberen givne bestemmelser kan ikke fraviges til hans skade ved forudgående overenskomst mellem sælger og køber.

Har køberen aftalt med sælgeren, at en trediemand skal være bemyndiget til at optræde på hans vegne i tilfælde af misligholdelse, er det uden retsvirkning.

§ 18. Har nogen, som erhvervsmæssigt sælger eller medvirker til at sælge ting på afbetaling, drevet denne virksomhed på en måde, der strider mod god forretningsskik i forhold til køberne, kan han frakendes retten til at drive sådan næringsvirksomhed for et tidsrum af mindst 1 og højst 5 år eller i gentagelsestilfælde for bestandig. Retten kan frakendes såvel personer, der sælger eller medvirker til at sælge, som aktieselskaber og andre sammenslutninger.

Frakendelse i medfør af stk. 1 kan ske ved dom i en straffesag eller i en særlig anlagt politisag.

Den, der erhvervsmæssigt sælger eller medvirker til at sælge ting på afbetaling i strid med en i medfør af stk. 1 truffet bestemmelse, straffes med bøde.

§ 19. Denne lov træder i kraft den 1. januar 1955.

Fra samme dato ophæves lov nr. 244 af 8. maj 1917 om køb på afbetaling, dog at lovens regler med undtagelse af §§ 11-14 fortsat finder anvendelse på afbetalingskøb, der er afsluttet forinden dette tidspunkt.

Loven træder i kraft for Grønland den 1. juli 1965.

Lov nr. 252 af 8. juni 1977 om mærkning og skiltning med pris m.v.

Kapitel 1.

Pris og mængde.

§ 1. Den, der erhvervsmæssigt udbyder varer i detailsalg, skal ved mærkning, skiltning eller på anden måde tydeligt give oplysninger om pris iberegnet moms og andre afgifter for den udbudte vare eller vareenhed.

§ 2. Såfremt varerne udbydes i detailsalg med oplysning om, at købesummen kan betales i afdrag, skal der på samme måde som foreskrevet i § 1 gives oplysninger om kontantprisen, den samlede købesum, herunder rentebeløb og alle andre tillæg, udbetalingen samt de enkelte afdrags størrelse, antal og forfaldstid.

§ 3. § 1 gælder ikke for salg af antikviteter og kunst samt ved auktionssalg.

Stk. 2. For brugte varer finder § .1 og § 2 kun anvendelse i det omfang, monopoltilsynet bestemmer.

Stk. 3. Monopoltilsynet kan undtage varer, salgsformer, erhvervsområder eller enkelte virksomheder fra bestemmelserne i § 1 og § 2.

§ 4. Monopoltilsynet kan fastsætte regler om, at den, der erhvervsmæssigt udfører tjenesteydelser, ved skiltning eller på anden måde tydeligt i nærmere fastsat omfang skal give oplysning om ydelsernes pris og oplysning om mængden af varer, som indgår i ydelserne.

§ 5. Når der ved annoncering eller på anden måde i reklamer over for forbrugeren gives oplysning om pris for varer eller ydelser, skal oplysningerne opfylde kravene i § 1 og § 2 samt de i medfør af loven fastsatte regler.

Stk. 2. Såfremt en fabrikant, importør eller grossist i annoncer, i reklamer eller på anden måde foreslår en pris for videresalg til forbrugeren, skal det udtrykkeligt angives, at prisen er vejledende.

§ 6. Monopoltilsynet kan fastsætte nærmere regler for den fremgangsmåde, som skal følges ved meddelelse af prisoplysninger.

§ 7. Monopoltilsynet kan fastsætte regler om, at bestemte varer i detailsalg kun må udbydes til salg i foreskrevne enheder i henseende til tal, mål eller vægt, og regler om klassificering, sortering o.lign.

Stk. 2. Inden for vareområder, der har betydning i det daglige forbrug, og hvor det må antages at være af særlig betydning som prisvejledning for forbrugerne, kan monopoltilsynet fastsætte regler om, at der på samme måde som efter § 1 skal gives oplysning om prisen pr. enhed efter sædvanlig anvendt mål eller vægt for varer af den pågældende art.

§ 8. Monopoltilsynet kan fastsætte regler om, at færdigpakkede detailsalgsvarer skal forsynes med oplysning om pakningens nettomængde.

§ 9. Forinden der udfærdiges regler efter loven, skal monopoltilsynet forhandle med repræsentanter for forbrugerne og vedkommende erhvervsorganisationer.

Stk. 2. De af monopoltilsynet i henhold til loven fastsatte regler bekendtgøres i »Statstidende«.

§ 10. Monopoltilsynet påser, at loven og de regler, der er fastsat efter loven, overholdes.

§ 11. Med hensyn til beføjelser for monopoltilsynet til at kræve oplysninger m.v. og med hensyn til klage over tilsynets afgørelser finder reglerne i § 15, jfr. § 20, og § 18 i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger tilsvarende anvendelse.

Kapitel 2.
Straf.

§ 12. Den, der undlader at give oplysninger eller giver mangelfulde eller urigtige oplysninger om forhold, om hvilke han efter § 1, § 2 eller § 5 har pligt til at give oplysning, straffes med bøde, medmindre strengere straf er forskyldt efter anden lovgivning.

Stk. 2. I regler, der fastsættes af monopoltilsynet efter loven, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af disse.

Stk. 3. Er oplysninger, der skal gives ifølge regler efter § 7, stk. 2, og § 8 påført af eller hidrører de fra fabrikant, importør eller grossist, straffes denne med bøde, såfremt oplysningerne er mangelfulde eller urigtige.

Stk. 4. Den, som om forhold, der er omfattet af loven, giver monopoltilsynet urigtige eller vildledende oplysninger, straffes med bøde eller hæfte, medmindre strengere straf er forskyldt efter anden lovgivning.

Stk. 5. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, anpartsselskab, andelsselskab eller lignende, kan bødeansvar pålægges virksomheden som sådan.

Kapitel 3.
Ikrafttrædelse m.v.

§ 13. Loven træder i kraft den 1. september 1977.

Stk. 2. § 11, stk. 2 og 3, og § 12 i lov nr. 59 af 15. februar 1974 om priser og avancer ophæves.

Stk. 3. I § 10, stk. 1, i lov nr. 297 af 14. juni 1974 om markedsføring udgår ordene: »at bestemte varer i detailsalg (salg til forbruger) kun må sælges eller udbydes til salg i foreskrevne enheder i henseende til tal, mål eller vægt eller med en på varen eller dens indpakning anbragt angivelse af tal, mål eller vægt, samt«.

Stk. 4. Bestemmelser om mærkning og skiltning med pris og om mængdeangivelser på pakninger, som er fastsat i henhold til § 11, stk. 2 og 3, og § 12 i lov nr. 59 af 15. februar 1974 eller opretholdt ved denne lovs § 17, stk. 3, forbliver i kraft, indtil de ophæves. Overtrædelse af bestemmelserne straffes med bøde. § 12, stk. 5, finder tilsvarende anvendelse.

§ 14. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Den svenske kreditköpkommittés udkast til konsumentkreditlag.

Förslag till
Konsumentkreditlag

Härigenom föreskri ves följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller kredit, som är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk och som lämnas till konsument av näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet.

Lagen gäller under motsvarande förutsättningar även i fråga om kredit av annan än näringsidkare, om krediten förmedlas av näringsidkare som ombud för kreditgivaren.

Avtalsvillkor som inskränker konsumentens befogenheter eller förmåner enligt denna lag är ogiltigt.

2 § I lagen avses med

kredit: betalningsanstånd eller lån,

kreditgivare: den som lämnar krediten eller övertar den ursprunglige kreditgivarens fordran,

kreditköp: köp av vara, vid vilket säljaren lämnar köparen anstånd med någon del av betalningen eller vid vilket någon del av betalningen erlägges med belopp, som köparen erhåller såsom lån av säljaren eller av annan kreditgivare på grund av överenskommelse mellan denne och säljaren,

kontantpris: det pris till vilket säljaren skulle ha varit villig att sälja varan mot kontant betalning; kan detta pris ej beräknas, skall såsom kontantpris anses varans gängse marknadspris,

kreditbelopp: vid betalningsanstand den del av kontantpriset som hänför sig till anståndet samt vid lån det lånade beloppet,

kontantinsats: skillnaden mellan kontantpris och kreditbelopp,

kreditkostnad: summan av alla räntor, tillägg och andra kostnader som konsumenten har att erlägga i anledning av krediten,

kreditköpspris: summan av kontantpris och kreditkostnad,

effektiv ränta: kreditkostnaden angiven såsom en årlig ränta beräknad på kreditbeloppet, i förekommande fall under hänsynstagande till att delbetalningar skall göras under den löpande kredittiden,

kredittid: den tidrymd i månader inom vilken skuldbeloppet skall betalas, räknat från utgången av den månad då kreditbeloppet tas i anspråk,

skuldbelopp: summan av kreditbelopp och kreditkostnad,

kontoköp: kreditköp, vid vilket köparen för betalningens erläggande tar i anspråk ett av kreditgivaren medgivet utrymme för fortlöpande kredit,

kontokort: legitimationshandling som utfärdats av kreditgivaren såsom kreditbevis vid kontoköp.

Marknadsföring

3 § Vid annonsering, skyltning eller liknande marknadsföring, där kredit erbjudes, skall uppgift lämnas om den effektiva räntan för den kredit som avses med erbjudandet.

Avses med erbjudandet kredit för kontoköp, checkräkningskredit eller annan fortlöpande kredit, skall uppgiften utformas så, att därav framgår den effektiva räntans storlek vid olika sätt att använda kreditutrymmet.

Avses med erbjudandet kredit för visst köp, skall förutom effektiva räntan varans kontantpris angivas.

Särskilda bestämmelser om kreditköp

4 § Är avsikten att den till vilken varan utgives skall bli ägare därav, föreligger kreditköp även om avtalet betecknats såsom

uthyrning eller betalningen såsom vederlag för varans bruk eller nyttjande.

5 § Överstiger kontantpriset det gränsvärde som bestämts enligt 6 § och överenskommer parterna om längre kredittid än en månad eller bestämmes ej kredittiden, får kreditgivaren ej medgiva högre kreditbelopp än sjuttiofem procent av kontantpriset.

Avtalas vid samma tillfälle om flera kreditköp och överstiger kontantpriset vid något av dessa ej gränsvärdet men överstiger varornas sammanlagda kontantpris detta värde, skall det sammanlagda kontantpriset ligga till grund för tillämpningen av första stycket.

Har parterna överenskommit om kredittid som ej är längre än en månad och vill parterna förlänga tiden utöver en månad, skall vad som stadgas i första stycket iakttagas vid förlängningen, om kontantpriset överstiger gränsvärdet.

6 § Gränsvärdet bestämmes av regeringen efter förslag av tillsynsmyndigheten. Det får ej bestämmas till högre belopp än fem procent av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

7 § Kreditgivaren får ej medgiva längre kredittid än tjugufyra månader.

Bestämmelsen i första stycket behöver ej iakttagas vid överenskommelse som berättigar till kontoköp, om överenskommelsen innebär att varje månad skall återbetalas minst tio procent av det skuldbelopp som kvarstår på kontot vid nästföregående månads utgång.

8 § När särskilda förhållanden påkallar det, får regeringen beträffande viss vara meddela föreskrifter om kreditbelopp och kredittid som avviker från bestämmelserna i 5 och 7 §§.

9 § Överstiger kontantpriset gränsvärdet och överenskommer parterna om längre kredittid än en månad eller bestämmes ej kredittiden, skall, då krediten lämnas i samband med köp, kreditgivaren eller säljaren såsom ombud för denne innan köpet slutes i tillämpliga delar lämna köparen skriftlig uppgift om kontantpriset, kreditbeloppet, kontantinsatsen, kreditkostnaden, kreditköpspriset, effektiva räntan, kredittiden och skuldbeloppet samt de tidpunkter då delbetalningar skall göras på skuldbeloppet.

Har parterna i samband med köp överenskommit om kredittid som ej är längre än en månad och vill parterna förlänga tiden utöver en månad, skall vad som stadgas i första stycket iakttagas vid förlängningen, om kontantpriset överstiger gränsvärdet.

Träffas överenskommelse som berättigar till kontoköp, skall skriftlig uppgift lämnas om den effektiva räntan. Uppgiften skall utformas så, att därav framgår den effektiva räntans storlek vid olika sätt att använda kreditutrymmet.

10 § Köparen får göra gällande samma befogenheter på grund av köpet mot kreditgivare som mot säljaren.

Vill köparen med stöd av första stycket framställa anspråk mot annan kreditgivare än säljaren, skall han först göra sannolikt att säljaren ej fullgör sina åligganden på grund av köpet.

Framställer köparen anspråk som avses i andra stycket, är kreditgivaren ej skyldig att utgiva mer än vad han mottagit av köparen med anledning av krediten.

11 § Köparen har alltid rätt att betala skuldbeloppet i förtid.

12 § Avtalsvillkor, varigenom kreditgivaren förbehåller sig rätt att kräva betalning i förtid, får endast göras gällande

1. om köparen dröjt i mer än en månad med att erlägga förfallet belopp som uppgår till mer än en tiondel av skuldbeloppet eller
2. om köparen, när kreditgivaren kan göra gällande återtaganderätt enligt 15 §, överlåtit varan eller i strid med avtalet fört varan ur landet under sådana omständigheter att kreditgivarens rätt äventyras.

Bestämmelserna i första stycket utgör ej hinder för bank eller annan kreditgivare, som är uppfordrad därtill i annan lag, att göra gällande strängare förbehåll om betalning i förtid.

13 § Vill köparen betala skuldbeloppet i förtid eller kräver kreditgivaren förtidsbetalning med stöd av 12 §, skall vid beräkning av kreditgivarens fordran från den obetalda delen av skuldbeloppet avräknas den del av kreditkostnaden som hänför sig till den ej utnyttjade kredittiden.

Vid avräkningen får kreditgivaren tillgodoräkna sig hela kostnaden för uppläggning av krediten under förutsättning att denna kostnad särskilt angivits i avtalet och ej är oskälig.

14 § Avtalsvillkor, varigenom kreditgivaren förbehåller sig rätt att avräkna av köparen erlagt belopp på fordran som ej hänför sig till kreditköpet, är ogiltigt.

Bestämmelsen i första stycket utgör ej hinder mot att kreditgivaren, då fråga är om kontoköp, avräknar erlagt belopp på kontots saldo.

15 § Avtalsvillkor, som ger kreditgivaren möjlighet att taga tillbaka varan om köparen ej fullgör sina skyldigheter enligt avtalet (återtaganderätt), får göras gällande endast under förutsättning

1. att varan omfattas av regeringens beslut enligt 16 §,
2. att förbehållet om återtaganderätt gjorts av säljaren i samband med köpet samt
3. att köparen dröjt i mer än en månad med att erlägga till betalning förfallen del av skuldbeloppet, som uppgår till mer än en tiondel av hela skuldbeloppet.

16 § Regeringen beslutar efter förslag av tillsynsmyndigheten vilka varor som får göras till föremål för återtaganderätt. Sådant beslut får avse endast varor vilkas kontantpris överstiger två gånger basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

17 § Vid återtagande av vara skall uppgörelse äga rum mellan parterna.

Köparen tillgodoräknas varans värde vid återtagandet. Vid beräkning av värdet skall vad som stadgas i 3 § lagen (1915:219) om avbetalningsköp äga motsvarande tillämpning.

Kreditgivaren tillgodoräknas den obetalda delen av skuldbeloppet efter avräkning enligt 13 §. Kreditgivaren äger därjämte tillgodoräkna sig dröjsmålsränta, dock ej enligt högre räntefot än som angives i (5 § första stycket förslaget till räntelag), samt kostnaden för återtagandet. Ersättning för kostnad som nu sagts utgår enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Överstiger varans värde det belopp som kreditgivaren tillgodoräknas, får varan ej återtagas med mindre kreditgivaren betalar överskottet till köparen eller, om handräckning sökts hos kronofogdemyndigheten, nedsätter överskottet där.

Är varans värde mindre än det belopp som tillgodoräknas kreditgivaren, får denne ej kräva ut skillnaden i annat fall än då varan på grund av köparens åtgärder utsatts för onormal värdeminskning. Kreditgivaren får i sådant fall ej kräva ut mer än vad som hänför sig till värdeminskningen.

18 § Kreditgivaren får hos kronofogdemyndigheten söka handräckning för varans återtagande, under förutsättning att om kreditköpet upprättats en av parterna underskriven handling som innehåller

1. förbehåll om återtaganderätt samt
2. de uppgifter som angives i 9 § första stycket.

Ansökan om handräckning skall göras skriftligen samt innehålla uppgift om den del av skuldbeloppet som utestår obetald Ansökningen skall i huvudskrift och bestyrkt avskrift vara åtföljd av den handling som avses i första stycket.

19 § I fråga om handräckning för varans återtagande samt i fråga om förrättning för verkställighet av dom, varigenom köparen förpliktas lämna tillbaka vara som sålts med återtaganderätt, äger i övrigt vad som föreskrives i lagen (1915:219) om avbetalningsköp motsvarande tillämpning.

Handräckning eller verkställighet får dock ej beviljas beträffande vara som enligt 65 § utsökningslagen (1877:31) undantages från utmätning.

20 § Har ansökan om handräckning för klarats förfallen enligt 16 § i lagen (1915:219) om avbetalningsköp, får kreditgivaren ej längre göra gällande återtaganderätten.

21 § Kreditgivaren får ej mottaga av köparen ingången växelförbindelse beträf-

fande fordran på grund av kreditköpet. Han får ej heller till bevis för sin fordran mottaga av köparen utfärdat löpande skuldebrev eller annan av denne ingången skuldförbindelse, vars överlåtande eller pantsättning inskränker köparens rätt att framställa invändningar på grund av köpet, om ny borgenär i god tro förvärvar fordringshandlingen.

Första stycket första punkten äger ej tillämpning på egen växel som är utställd av bankaktiebolag, sparbank eller kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen.

22 § Innebär avtal som berättigar till kontoköp att kreditutrymmet får tas i anspråk även för annat förvärv än köp av vara, skall denna lags bestämmelser till den del de rör kontoköp äga motsvarande tillämpning på förvärvet.

23 § Avtalsvillkor som innebär att den med vilken kreditgivaren träffat överenskommelse som berättigar till kontoköp (kontohavaren) åtager sig betalningsansvar för belopp, som påförts kontot genom att kontokort använts för inköp av obehörig, får endast göras gällande

1. om kontohavaren lämnat ifrån sig kortet till annan,
2. om kontohavaren genom grov oaktsamhet förlorat kortet eller
3. om kontohavaren, utan att grov oaktsamhet ligger honom till last, förlorat kortet och underlåtit att snarast efter upptäckt av förlusten göra anmälan hos kreditgivaren.

För belopp som påförts kontot sedan kontohavaren hos kreditgivaren gjort anmälan att han ej längre har kortet i sin besittning är kontohavaren betalningsansvarig endast om han förfarit svikligt.

Särskilda bestämmelser om lån

24 § Erhåller konsumenten, när fråga ej är om kreditköp, kredit i form av lån, skall innan avtalet slutes kreditgivaren i tillämpliga delar lämna konsumenten skriftlig uppgift om kreditbeloppet, kreditkostnaden, effektiva räntan, skuldbeloppet, kredittiden samt de tidpunkter då delbetalningar skall göras.

25 § Avtalsvillkor, varigenom kreditgivaren förbehåller sig rätt att kräva betalning i förtid, får i fråga om lån som avses i 24 § göras gällande endast om trygghet ej längre föreligger för låneförbindelsens fullgörande.

Tillsyn m.m.

26 § Myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över efterlevnaden av denna lag.

Tillsynen skall utövas så, att den ej vållar större kostnad eller olägenhet än som är nödvändig.

27 § Tillsynsmyndigheten har rätt at företaga inspektion hos näringsidkare som lämnar konsumentkredit i sin yrkesmässiga verksamhet och att taga del av samtliga handlingar som rör verksamheten.

Den som bedriver verksamheten skall lämna myndigheten de upplysningar om verksamheten som myndigheten begär för sin tillsyn.

Underlåter den som bedriver verksamheten att lämna tillgång till handling eller att lämna upplysning i fall som avses i denna paragraf, får myndigheten förelägga vite.

28 § Det ankommer på myndigheten, att meddela föreskrifter om hur uppgiftsskyldigheten enligt 3, 9 och 24 §§ skall fullgöras.

Myndigheten har härutöver rätt att meddela de föreskrifter som föranleds av tillsynen. Föreskrift enligt detta stycke får förenas med vite.

Innan föreskrift meddelas skall företrädare för berörda näringsidkare beredas tillfälle att yttra sig.

29 § Den som hos myndigheten tagit befattning med tillsynsärende enligt denna lag får ej obehörigen yppa vad han därvid fått veta om enskilds personliga förhållanden eller om yrkes- eller affärshemlighet.

Straff m.m.

30 § Till böter dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 5, 7, 21 eller 29 § eller mot föreskrift som meddelats enligt 28 § första stycket.

31 § Allmänt åtal för brott mot 29 § får väckas endast om målsäganden anger brot-

tet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

32 § Talan mot tillsynsmyndighetens beslut föres hos regeringen genom besvär.

Denna lag träder i kraft den . Tillsynsmyndigheten får dock före nämnda dag meddela föreskrift enligt 28 §, såvitt avser tiden efter ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 5 och 7 §§ om kreditbelopp och kredittid gäller ej kreditköp som omfattas av förordningen (1959:575) med föreskrifter om vissa betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar.

Den svenske regerings forslag til konsumentkreditlag

Prop. 1976/77:123

Förslag till
Konsumentkreditlag *

Härigenom föreskrives följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna låg gäller kredit (betalningsanstånd eller lån) som är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk och som lämnas eller erbjudes till konsument av näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet.

Lagen gäller under motsvarande förutsättningar även i fråga om kredit av annan än näringsidkare, om krediten förmedlas av näringsidkare som ombud för kreditgivaren.

2 § I lagen avses med

kreditgivare: den som lämnar krediten eller övertar den ursprunglige kreditgivarens fordran,

kontantpris: det pris till vilket vara, tjänst eller annan nyttighet vanligen hålles konsument tillhanda mot kontant betalning,

kreditbelopp: vid betalningsanstånd den del av kontantpriset varmed anstånd lämnas samt vid lån det lånade beloppet,

kreditkostnad: det sammanlagda beloppet av alla räntor, tillägg och andra kostnader som konsumenten har att erlägga med anledning av krediten,

effektiv ränta: kreditkostnaden angiven som en årlig ränta beräknad på kreditbeloppet, i förekommande fall under hänsynstagande till att delbetalningar skall göras under den löpande kredittiden,

kreditfordran: summan av kreditbeloppet och kreditkostnaden.

3 § Med kreditköp avses köp av vara, vid vilket säljaren lämnar köparen anstånd med någon del av betalningen eller vid vilket någon del av betalningen erlägges med belopp som köparen får låna av säljaren eller av annan kreditgivare på grund av överenskommelse mellan denne och säljaren.

Har avtalet betecknats som uthyrning eller betalningen som vederlag för varans nyttjande föreligger ändå kreditköp, om det är avsett att den till vilken varan utlämnas skall bli ägare av denna.

4 § Avtalsvillkor som inskränker konsumentens befogenheter eller förmåner enligt denna lag är ogiltigt.

Marknadsföring av kredit

5 § Näringsidkare skall vid annonsering, skyltning och liknande marknadsföring beträffande kredit lämna information om den effektiva räntan för krediten. Är det fråga om kredit för förvärv av särskild vara, tjänst eller annan nyttighet, skall även kreditkostnaden och kontantpriset anges.

Information enligt första stycket behöver ej lämnas, om krediten är av ringa omfattning eller det annars föreligger särskilda skäl.

6 § Innan kreditavtal slutes skall näringsidkare, som lämnar eller förmedlar krediten, lämna konsumenten information i de hänseenden och i den omfattning som anges i 5 §. Informationen skall lämnas skriftligen.

7 § I fråga om Underlätelse att lämna information som anges i 5 och 6 §§ eller som annars är av särskild betydelse från konsu-

* Lovforslaget blev vedtaget i uforandret form af den svenske riksdag den 1. december 1977.

mentsynpunkt gäller marknadsföringslagen (1975:1418).

Bestämmelser om kreditköp

Kontantinsats

8 § Vid kreditköp skall säljaren av köparen uttaga kontantinsats i enlighet med god sed på marknaden. Kontantinsatsen skall motsvara minst 20 procent av varans kontantpris, om ej särskilda förhållanden föranleder annat.

Som kontantinsats anses ej betalning med medel som köparen får låna av säljaren eller av annan kreditgivare på grund av överenskommelse mellan denne och säljaren.

9 § Säljer näringsidkare för egen eller annans räkning vara utan att iakttaga vad som sägs i 8 §, skall det anses utgöra handling som avses i 2 § marknadsföringslagen (1975:1418).

Köparens befogenheter mot annan kreditgivare än säljaren

10 § Vid kreditköp får köparen mot kreditgivares krav på betalning framställa samma invändningar på grund av köpet som han kan göra mot säljaren.

Har köparen på grund av köpet anspråk mot säljaren på återbetalning av köpeskilling, skadestånd eller annan penningprestation svarar kreditgivare lika med säljaren för anspråkets fullgörande. Kreditgivaren är dock ej skyldig att betala mer än vad han mottagit av köparen med anledning av krediten.

Förbud mot vissa fordringsbevis

11 § Kreditgivaren får ej mottaga av köparen ingången växelforbindelse beträffande fordran på grund av kreditköpet. Han får ej heller till bevis för sin fordran mottaga av köparen utfärdat löpande skuldebrev eller annan av denne ingången skuldförbindelse vars överlåtande eller pantsättning inskränker köparens rätt att framställa invändningar på grund av köpet, om ny borgenär i god tro förvärvar fordringshandlingen.

Första stycket första meningen äger ej tillämpning på egen växel som är utställd av bankaktiebolag, sparbank eller kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen.

Den som uppsåtligen bryter mot denna paragraf domes till böter.

Förtidsbetalning

12 § Vid kreditköp har köparen alltid rätt att betala sin skuld till kreditgivaren i förtid.

Kreditgivaren får kräva betalning i förtid endast om han gjort förbehåll härom samt köparen sedan mer än en månad är i dröjsmål med att erlägga förfallen del av kreditfordringen som uppgår till mer än en tiondel av hela kreditfordringen.

Andra stycket utgör ej hinder för bank eller annan kreditgivare att göre gällande strängare förbehåll om betalning i förtid, om skyldighet därtill följer av annan författning.

13 § Vid förtidsbetalning enligt 12 § skall vid beräkning av kreditgivarens fordran den obetalda delen av kreditfordringen minskas med så stor del av kreditkostnaden som den ej utnyttjade kredittiden utgör i forhållande till den avtalade kredittiden. Kreditgivaren får dock alltid tillgodoräkna sig hele kostnaden för uppläggning av krediten, om denna kostnad särskilt anges i avtalet och ej är oskälig.

Förbud mot viss avräkning

14 § Belopp som köparen erlägger för avräkning på viss kreditfordran i anledning av kreditköp får kreditgivaren ej först avräkna på annan fordran.

Återtaganderätt

15 § Med förbehåll om återtaganderätt avses avtalsvillkor som ger kreditgivaren möjlighet att återtaga varan, om köparen ej fullgör sin del av kreditköpsavtal.

Förbehåll om återtaganderätt får göras gällande endast under förutsättning att förbehållet har gjorts av säljaren i samband med köpet för att trygga säljarens rätt till betalning samt köparen sedan mer än en månad är i dröjsmål med att erlägga förfallen och ej preskriberad del av kreditfordringen som uppgår till mer än en tiondel av hela kreditfordringen.

Använder näringsidkare förbehåll om återtaganderätt vid försäljning av vara, som med hänsyn till sin beskaffenhet eller sitt värde eller på grund av förhållandena på marknaden ej är lämpad som kreditsäkerhet, kan näringsidkaren förbjudas att fram-

deles i liknande fall använda sådant förbehåll. I fråga om förbud äger i övrigt bestämmelserna i lagen (1971:112) om förbud mot oskäliga avtalsvillkor motsvarande tillämpning.

16 § Om köparen efter utgången av den i 15 § andra stycket angivna tiden men innan varan återtages erlägger belopp, som ej har betalats i rätt tid, jämte ränta och kostnader enligt de grunder som anges i 17 § tredje-femte styckena, får kreditgivaren ej återtaga varan på grund av dröjsmålet. Ej heller får kreditgivaren i sådant fall göra gällande avtalsvillkor som avses i 12 § andra stycket.

Uppgörelse vid återtagande av vara

17 § Vill kreditgivaren utnyttja rätt att återtaga vara, skall avräkning göras mellan honom och köparen.

Köparen tillgodoräknas härvid varans värde vid återtagandet. Vid beräkning av värdet äger 3 § lagen (1915:219) om avbetalningsköp motsvarande tillämpning.

Kreditgivaren får tillgodoräkna sig den obetalda delen av kreditfordringen efter avräkning enligt 13 § samt i förekommande fall dröjsmålsränta, dock ej enligt högre räntefot än som anges i 6 § räntelagen (1975:635).

Kreditgivaren får därjämte tillgodoräkna sig ersättning för följande kostnader för återtagande av varan, nämligen exekutionsavgift, skälig kostnad för transport av varan samt utgift för inställelse vid förrättning för återtagande, om inställelsen har varit påkallad för tillvaratagande av kreditgivarens rätt. Vid bestämmande av ersättning för utgift för inställelse äger bestämmelserna om beräknande av ersättning av allmänna medel til vittne motsvarande tillämpning.

I mål om handräckning för återtagande får kreditgivaren, enligt vad regeringen närmare föreskriver, tillgodoräkna sig även skälig ersättning för eget arbete med anledning av målet samt arvode till ombud eller biträde.

18 § Om köparen vid avräkningen tillgodoräknas ett större belopp än kreditgivaren, får varan återtagas endast om kreditgivaren betalar mellanskillnaden till köparen eller, när varan värderats av utmätningsman, nedsätter mellanskillnaden hos denne.

Tillgodoräknas kreditgivaren ett större belopp än köparen, får kreditgivaren ej kräva ut mellanskillnaden (restskulden).

Återlösande av vara som återtagits

19 § Köparen får inom fjorton dagar återlösa vara som har återtagits. Vill köparen återlösa varan, skall han betala kreditgivaren varans värde vid återtagandet samt den restskuld som kan föreligga enligt avräkningen.

Handräckning för återtagande av vara m.m.

20 § Kreditgivaren får hos utmätningsman söka handräckning för varans återtagande, under förutsättning att om kreditköpet har upprättats en av parterna underskriven handling, som innehåller förbehåll om återtaganderätt samt uppgift om kontantpriset, kreditbeloppet, kreditkostnaden, kredittiden, kreditfordringen och de tidpunkter när betalning skall erläggas.

Ansökan om handräckning skall göras skriftligen samt innehålla uppgift om hur stor del av kreditfordringen som utestår obetald. Vid ansökningen skall fogas styrkt avskrift av den handling som anges i första stycket.

21 § Handräckning får beviljas endast om det är uppenbart att de förutsättningar som anges i 15 § andra stycket föreligger.

Har förbehåll om återtaganderätt använts i strid mot förbud enligt 15 § tredje stycket, får handräckning ej beviljas.

Handräckning eller verkställighet av dom, varigenom köparen har förpliktats att lämna tillbaka vara som sålts med förbehåll om återtaganderätt, får ej beviljas beträffande vara som enligt 65 § utsökningslagen (1877:31 s. 1) undantages från utmätning.

22 § I fråga om handräckning och verkställighet av dom som anges i 21 § tredje stycket, äger i övrigt 10 § tredje och fjärde styckena, 12-15 §§ och 16 § första stycket lagen (1915:219) om avbetalningsköp motsvarande tilllämpning. Härvid skall hänvisningen i 14 § andra stycket till 5 § första stycket avse 18 § första stycket denna lag.

Förbud mot utmätning

23 § Vara som har sålts med förbehåll om återtaganderätt får ej utmätas för fordran på grund av kreditköpet.

Betalningsansvar vid förlust av kontokort m.m.

24 § Avtalsvillkor som innebär at kontohavare skall vara betalningsskyldig för belopp, som påförts kontot genom att kontokort har använts av obehörig, får göras gällande endast om kontohavaren eller annan som enligt kontoavtalet är behörig att använda kontokortet

1. lämnat ifrån sig kortet till annan,
2. genom grov oaktsamhet förlorat kortet,
3. på annat sätt förlorat besittningen av kortet och icke snarast efter upptäckten anmält förlusten hos kreditgivaren.

För belopp, som på sätt i första stycket anges har påförts kontot sedan kreditgivaren mottagit anmälan att kontohavaren eller annan som enligt kontoavtalet är behörig att använda kontokortet ej längre har detta i sin besittning, är kontohavaren betalningsskyldig endast om han förfarit svikligt.

Tillsyn m.m.

25 § Konsumentverket utövar tillsyn över efterlevnaden av denna lag. Verkets tillsyn omfattar dock ej Sveriges riksbank, Sveriges investeringsbank aktiebolag, verksamhet som står under tillsyn av bankinspektionen eller försäkringsinspektionen eller verksamhet hos exekutiv myndighet.

Tillsynen skall utövas så, att den icke vållar större kostnad eller olägenhet än som är nödvändig.

26 § För utövande av tillsynen har konsumentverket eller den som verket förordnar rätt att företaga inspektion hos näringsidkare som bedriver varuförsäljning eller som i sin yrkesmässiga verksamhet lämnar, förmedlar eller övertar kredit som avses i denna lag och att taga del av samtliga handlingar som behövs för tillsynen. Näringsidkaren skall lämna de upplysningar om verksamheten som begäres för tillsynen.

Underlåter näringsidkare att lämna tillgång till handling eller att lämna upplysning i fall som avses i första stycket, får konsumentverket förelägga näringsidkaren att fullgöra sin skyldighet vid vite av högst 10 000 kronor.

27 § Talan om utdömande av vite som avses i 26 § föres vid allmän domstol av åklagare, Sådan talan får väckas endast efter anmälan av konsumentverket.

28 § Den som hos konsumentverket eller på verkets vägnar har tagit befattning med tillsynsärende enligt denna lag får ej obehörigen yppa eller nyttja vad han därvid fått veta om enskilds personliga förhållanden eller om yrkes- eller affärshemlighet.

29 § Har konsumentverket enligt 26 § andra stycket förelagt näringsidkare att tillhandahålla handling får talan mot beslutet föras hos kammarrätten genom besvär. Mot annat beslut av konsumentverket enligt 26 § får talan ej föras.

30 § Bestämmelserna i 8 och 9 §§ gäller ej kreditköp för vilka föreskrifter om kontantinsats har meddelats med stöd av lagen (1975:90) med bemyndigande att meddela föreskrifter om betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar.

Denna lag träder i kraft den 1. januari 1978.

Bestämmelserna i 24 § tillämpas även i fall då kontoavtalet har ingåtts före ikraftträdandet.

Förekommer i lag eller annan författning bestämmelse som avser det fall att vara innehas på grund av avbetalningsköp, skall bestämmelsen äga motsvarande tillämpning på det fall att vara innehas på grund av kreditköp enligt konsumentkreditlagen.

Det norske kreditkøbsudvalgs udkast til lov om kredittkjøp mv.

NOU 1977: 12
Kredittkjøp m.v.
Utkast
til lov om kredittkjøp m.v.

§ **1.** I denne lov menes med

1. kredittkjøp: kjøp av løsøre hvor det er avtalt henstand med betaling av kjøpesummen eller noen del av den, eller hvor kjøpesummen helt eller delvis dekkes ved lån, når kreditten gis av seigeren eller av noen annen på grunnlag av avtale med seigeren (lånekjøp).
2. kredittyter: seigeren og enhver annen som yter kreditt, eller som fordringen på betaling av kjøpesum eller tilbakebetaling av lån overdras til.
3. avdragskjøp: kredittkjøp hvor det er avtalt at kjøpesummen skal betales avdragsvis og ett eller flere avdrag først skal betales når tingen er overgitt til kjøperen, eller hvor kjøpesummen helt eller delvis dekkes ved lån som nevnt under nr. 1, når lånet skal tilbakebetales avdragsvis.

   Om forholdet er kalt leie eller betalingen ellers er betegnet som vederlag for bruk eller utnytting av tingen, anses det likevel som avdragskjøp hvis det er meningen at mottakeren skal bli eier av tingen.
4. kontokjøp: kredittkjøp hvor kjøpesummen helt eller delvis dekkes i henhold til avtale mellom kjøper (kontoinnehaver) og kredittyter om løpende kreditt (kontokredittavtale).
5. forbrukerkjøp: kjøp av ting som etter forholdene fremtrer hovedsakelig til personlig bruk for kjøperen, hans husstand eller omgangskrets, eller til deres personlige formål ellers (jfr- kjøpslovens § 1 a tredje 1edd).

Kredittkjøp

§ 2. Når det inngås avtale om kredittkjøp, skal kredittyteren eller seigeren på hans vegne skriftlig gi opplysning om

1. kontantprisen: den pris seigeren ville kreve ved kontant betaling av den ting kjøpet gjelder,
2. kontantinnsatsen: det beløp kjøperen skal betale kontant,
3. kredittbeløpet: den del av kontantprisen som kjøperen får kreditt for,
4. kredittkostnadene: det samlede beløp av alle renter, gebyrer, avgifter og andre tillegg til kontantprisen som kjøperen skal betale i forbindelse med kredittkjøpet,
5. gjeldsbeløpet: summen av kredittbeløpet og kredittkostnadene,
6. kredittkjøpsprisen: summen av kontantprisen og kredittkostnadene, dvs. hva kjøperen i alt skal betale,
7. kredittiden: den tid gjeldsbeløpet skal erlegges over, angitt i måneder, samt i tilfelle forfallstiden for de enkelte avdragsbetalinger,
8. den effektive rente: kredittkostnadene, angitt som en årlig rente, beregnet av kredittbeløpet og i tilfelle under hensyn til reduksjonen av kredittbeløpet i løpet av kredittiden.

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder for brukerkjøp hvor kreditten enten ytes som ledd i kredittyterens næringsvirksomhet, eller formidles av næringsdrivende på vegne av kredittyteren. De gjelder ikke for kontokjøp, og heller ikke i tilfelle hvor det ikke ytes kreditt for lenger tid enn 30 dager, regnet fra utløpet av leveringsmåneden.

§ 3. Når det inngås en kontokredittavta-1e, skal kredittyteren gi skriftlig opplysning om renter, gebyrer, avgifter og andre kredittkostnader som i alt belastes kontoinne-

haveren, samt den effektive rente. Opplysningen orn den effektive rente skal gis slik at det fremgår hva renten blir ved forskjellige mater å utnytte kreditten på.

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder kreditt til forbrukerkjøp, som ytes som 1edd i kredittyterens næringsvirksomhet.

§ 4. Ved annonsering, skilting og liknende meddelelser om tilbud om kredittkjøp, hvor det gis opplysninger om kredittvilkår, skal det også gis opplysning om den effektive rente etter § 2 nr. 8 eller § 3. Gjelder tilbudet en bestemt vare, skal også kontantprisen og kredittkjøpsprisen opplyses. Bestemmelsene i denne paragraf gjelder ved tilbud som er ledd i nærings virksomhet.

§ 5. Overstiger salgsgjenstandens kontantpris et beløp som svarer til 10 procent av grunnbeløpet etter folketrygdloven, skal det ved kredittkjøp være en kontantinnsats, som fastsettes i forhold til kontantprisen, og som kredittyteren ikke kan gi kreditt for. Kongen bestemmer hvor stor kontantinnsatsen skal være.

Bestemmelsene i første 1edd gjelder forbrugerkjøp hvor kreditten enten ytes som ledd i kredittyterens nærings virksomhet, eller formidles av næringsdrivende på vegne av kredittyteren. Kongen kan bestemme at det skal være kontantinnsats også ved avdragskjøp som ikke er forbrukerkjøp.

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder ikke i tilfelle hvor det ikke gis kreditt for lengre tid enn 30 dager, regnet fra utløpet av leveringsmåneden. Kongen kan også ellers gjøre unntak fra kravet om kontantinnsats, og kan likeledes gi utfyllende forskrifter om plikten til å svare kontantinnsats og om beregningen av kontantinnsats.

§ 6. Kongen kan bestemme hva som kan avtales om nedbetaling av kontogjeld i forbindelse med kjøp på grunnlag av kontokredittavtale, og hvor lang kredittid som kan avtales ved annet kredittkjøp.

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder forbrukerkjøp hvor kreditten enten ytes som ledd i kredittyterens næringsvirksomhet, eller formidles av næringsdrivende på vegne av kredittyteren, og dessuten ethvert avdragskjøp som ikke er forbrukerkjøp.

§ 7. Kjøperen kan ikke gyldig fraskrive seg retten til ved innbetalinger til seiger eller annen kredittyter å bestemme hvilke av flere gjeldsposter beløpet skal avskrives på. Ved kontokjøp anses kredittyterens samlede fordring mot kjøperen i forbindelse med innkjøp på kontoen som en enkelt gjeldspost i denne sammenheng.

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder forbrukerkjøp hvor kreditten enten ytes som ledd i kredittyterens næringsvirksomhet, eller formidles av næringsdrivende på vegne av kredittyteren, og dessuten ethvert avdragskjøp hvor det tas salgspant.

§ 8. Kjøperen kan overfor annen kredittyter enn seigeren gjøre gjeldende de samme innsigelser og krav på grunnlag av kjøpet som han kunne fremsette mot seigeren. Kredittyteren kan like vel kreve at kjøperen reklamerer overfor seigeren etter kjøpslovens regler.

Har kjøperen et krav som han i henhold til bestemmelsene i første 1edd kan gjøre gjeldende mot kredittyteren, er kredittyterens ansvar begrenset til det beløp han har mottatt av kjøperen.

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder forbrukerkjøp hvor kreditten enten ytes som ledd i kredittyterens næringsvirksomhet, eller formidles av næringsdrivende på vegne av kredittyteren.

§ 9. For fordring i forbindelse med kredittkjøp må det ikke utstedes veksel. Kredittyteren må heller ikke motta annen skylderklæring som utstedes av kjøperen, og som er av den art at overdragelse eller pantsettelse avskjærer eller innskrenker kjøperens rett til å gjøre innsigelser på grunnlag av kjøpet overfor den som i god tro har erhvervet dokumentet.

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder forbrukerkjøp hvor kreditten enten ytes som ledd i kredittyterens næringsvirksomhet, eller formidles av næringsdrivende på vegne av kredittyteren.

§ 10. Kjøperen har rett til når som helst å gjøre opp sitt mellomværende med kredittyteren. Ved annet kjøp enn kontokjøp skal han i så fall betale den gjenstående del av gjeldsbeløpet, fratrukket den del av kreditt-

kostnadene som knytter seg til den ikke utnyttede kreditttid, beregnet forholdsmessig.

Betaler han utenfor en av de fastsatte forfallsdager, skal den ikke utnyttede kredittid anses å løpe fra første forfallsdag etter betalingen.

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder forbrukerkjøp hvor kreditten enten ytes som ledd i kredittyterens næringsvirksomhet, eller formidles av næringsdrivende på vegne av kredittyteren, og dessuten ethvert avdragskjøp.

§ 11. Avtale om rett for kredittyteren til å forlange betaling av beløp som ellers ikke ville være forfalt, kan bare gjøres gjeldende dersom kjøperen enten

1. i en måned har skyldt og fremdeles skylder enten minst en tiendedel av kredittkjøpsprisen eller to eller flere avdrag eller den gjenstående del av fordringen, eller ved kontokjøp minst en tiendedel av det beløp som står udekket på kontoen, eller
2. om det er avtalt salgspant, i strid med avtalen overdrar tingen videre eller fører den ut av landet under slike forhold at det er fare for at kredittyteren ikke vil få dekket sitt krav.

Bestemmelsen i § 10 første 1edd annet punktum gjelder tilsvarende når kredittyteren krever betaling av beløp som ellers ikke ville være forfalt.

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder forbrukerkjøp hvor kreditten enten ytes som ledd i kredittyterens næringsvirksomhet, eller formidles av næringsdrivende på vegne av kredittyteren, og dessuten ethvert avdragskjøp hvor det tas salgspant.

§ 12. Er det i tilslutning til avtale om kredittkjøp opprettet avtale om salgspant, har kredittyteren rett til å ta tingen tilbake fra kjøperen etter regiene i denne lov. Kredittyteren kan ikke på annen mate forbeholde seg rett til å ta tingen tilbake.

§ 13. Rett til å ta tingen tilbake i henhold til en avtale om salgspant kan ikke gjøres gjeldende uten at kjøperen i en måned har skyldt og fremdeles skylder enten minst en tiendedel av kredittkjøpsprisen eller to eller flere avdrag eller den gjenstående del av fordringen. Kredittyteren kan like vel forbeholde seg rett til å ta tingen tilbake dersom kjøperen forsømmer en avtalt plikt til å holde tingen forsikret.

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder forbrukerkjøp hvor kreditten enten ytes som ledd i kredittyterens næringsvirksomhet, eller formidles av næringsdrivende på vegne av kredittyteren, og dessuten ethvert avdragskjøp.

§ 14. Blir tingen tatt tilbake i henhold til §§ 12 og 13, skal kjøperen ved oppgjøret mellom partene godskrives den verdi tingen har på den tid den blir tatt tilbake.

Med tingens verdi forstås den verdi som kan innvinnes ved salg av tingen på hensiktsmessig mate, i tilfelle etter en rimelig reparasjon.

§ 15. Kredittyteren kan ved oppgjøret godskrive seg:

1. den gjenstående del av gjeldsbeløpet med fradrag beregnet etter regelen i § 10 første 1edd annet punktum,
2. rente som kjøperen plikter å erlegge ved for sen betaling av forfalte beløp,
3. de kostnader som er nødvendige for å få tingen tilbake.

§ 16. Er tingens verdi etter oppgjøret større enn det beløp som kredittyteren kan godskrive seg etter § 15, kan han ikke ta tingen tilbake uten at han samtidig betaler det kjøperen får til gode etter oppgjøret.

Er tingens verdi når den tas tilbake mindre enn kredittyterens fordring etter § 15, kan han kreve forskjellen bare så langt den måtte skyldes at tingen på grunn av kjøperen s forhold har vært utsatt for usedvanlig verdiminskning.

Bestemmelsen i annet 1edd gjelder bare forbrukerkjøp hvor kreditten enten ytes som ledd i kredittyterens næringsvirksomhet, eller formidles av næringsdrivende på vegne av kredittyteren. I andre tilfelle kan kredittyteren ikke kreve mer enn forskjellen mellom det beløp han kan godskrive seg etter § 15, og tingens verdi.

§ 17. Er en ting solgt med salgspant, kan utlegg for kredittyterens krav ikke tas i tingen. Kjøperen kan kreve at kredittyteren, før utlegg blir gitt i annet gods, skal ta tingen tilbake etter regiene i denne lov.

§ 18. Vil kredittyteren ta tilbake en ting som er solgt med salgspant, kan han kreve utlevering uten søksmål dersom det foreligger skriftlig avtale om kredittkjøp som fyller vilkårene i § 2, og om salgspant.

Utlevering uten søksmål kan likevel ikke kreves dersom ikke seigeren, da kjøpet ble inngått, hadde slik tillåtelse som han trenger etter § 32.

Utleveringen foregår etter regiene i §§ 19 flg. Lov 13 august 1915 nr. 7 om tvangsfullbyrdelse gjelder tilsvarende så langt den passer.

§ 19. Begjæring om utlevering i henhold til § 18 skal være skriftlig og inneholde beregning av hva saksøkeren vil godskrive seg etter § 15. Før begjæringen om utlevering fremsettes, må kjøperen skriftlig ha vært oppfordret til å betale de forfalte, skyldige beløp, med en frist på 2 uker regnet fra det tidspunkt oppfordringen er kommet fram, og varslet om at tingen ellers vil bli begjært utlevert.

Begjæres utlevering fordi kjøperen har forsømt en avtalt plikt til å holde tingen forsikret, jfr. § 13 annet punktum, må han på samme mate ha vært oppfordret til å oppfylle forpliktelsen og varslet om følgen av forsømmelsen.

§ 20. Utleveringen foretas av den myndighet som utleveringsforretningene hører under. Ved forretningen skal et vitne være til stede. Ved skjønn etter § 21 annet 1edd skal det være to vitner.

Bestyreren fastsetter tid og sted for forretningen og gir begjæringen om utlevering påtegning om det. Deretter lar saksøkeren begjæringen forkynne for saksøkte med det varsel som er bestemt for forliksklager.

Finnes det betenkelig å gi saksøkte varsel, eller kan forkynnelse i samsvar med lov 13 august 1915 nr. 5 om domstolene §§ 168-171 ikke iverksettes, blir forretningen på saksøkerens begjæring å sette, uten at saksøkte er varslet. Forretningen kan i så fall bare fremmes dersom saksøkte er til stede. Er han ikke til stede, kan bestyreren beslutte at tingen skal tas i forvaring av ham eller av en tredjemann, som han oppnevner. Forretningen utsettes til en bestemt tid, minst 14 dager deretter, og til denne skal bestyreren varsle saksøkte gjennom skriftlig meddelelse, som han på stedet leverer *til* noen, som kan ta imot forkynnelsen for saksøkte etter domstollovens §§ 169-171. Kan dette ikke skje, skal meddelelsen oppslås eller etterlates på stedet, og dessuten av saksøkeren forkynnes for saksøkte i samsvar med domstollovens §§ 168-171, hvis det er anledning til det. Forretningen blir deretter å fremme, enten saksøkte møter eller ikke.

§ 21. Forretningens bestyrer megler forlik mellom partene hvis begge er til stede. Han skal under forretningen gjøre saksøkte eller den som er til stede på saksøktes vegne, bekjent med en kjøpers rettigheter etter denne lov. Møter ikke saksøkte, skal bestyreren vareta hans interesser under forretningen (tvangsfullbyrdelsesloven § 241 annet 1edd).

Blir ikke partene enige om tingens verdi, fastsettes den ved skjønn av forretningens bestyrer sammen med vitnene. Finner bestyreren det påkrevet, kan han som vitner tilkalle to menn som er oppnevnt i samsvar med skjønnsloven av 1 juni 1917.

§ 22. Gjør saksøkte innsigelse mot utleveringen, kan den bare foretas hvis bestyreren finner at innsigelsen er åpenbart grunnløs.

Forretningen kan utsettes i inntil tre måneder fra den dag da begjærigen om utlevering ble fremsatt, dersom bestyreren finner det sannsynliggjort at kjøperen på grunn av sykdom, arbeidsløshet eller andre særlige forhold er kommet i betalingsvanskeligheter som antas å være forbigående. Hvis særlige grunner taler for det, kan ytterligere utsettelse gis i inntil seks måneder fra nevnte dag. Har seigeren frivillig gitt kjøperen utsettelse før utlevering ble forlangt, skal det tas hensyn til dette. Utsettelse gis ikke hvis dette setter selgerens sikkerhet i fare, eller utsettelsen av andre grunner vil virke urimelig. Bestyreren kan sette særlige vilkår for utsettelsen. Gir kjøperens forhold i utsettelsestiden grunn til det, kan bestyreren bestemme at utsettelsen ikke lenger skal gjelde.

Er det tvist om hvorvidt saksøkeren skal betale noe i henhold til § 16 første 1edd eller

hvor meget han skal betale, kan utlevering foregå uten hinder av bestemmelsen i første 1edd hvis han deponerer en så stor sum hos bestyreren som denne fastsetter. Finner bestyreren saken tilstrekkelig opplyst, kan han deretter uten videre forhandling avgjøre hvem som skal ha det deponerte beløp. I motsatt fall fastsetter bestyreren et nytt møte til en bestemt tid minst fjorten dager deretter hvortil saksøkte, om han ikke har møtt, varsles slik som bestemt i § 20 tredje ledd. I dette møte kan partene nærmere begrunne sine påstander, hvoretter bestyreren avgjør hvem som skal ha det deponerte beløp. Beløpet blir ikke å utbetale før avgjørelsen er blitt endelig. Gjør kjøperen gjeldende at § 30 skal anvendes, kan namsmannen ikke avgjøre tvisten.

Namsmannens avgjørelser kan påklages til namsretten selv om fullbyrdelsen er avsluttet. Klage kan fremsettes innen tre måneder, men ikke senere enn fjorten dager etter at fullbyrdelsen er avsluttet. Ellers gjelder tvangsfullbyrdelseslovens § 49 tilsvarende.

§ 23. Kan kreditt i henhold til en kontokredittavtale utnyttes også til annet enn kjøp av ting, får bestemmelsene i denne lov så langt de gjelder kontokjøp tilsvarende anvendelse.

§ 24. Ansvar for tap som følge av at kredittkort, betalingskort eller annet kontobevis er blitt utnyttet av noen uberettiget, kan gjøres gjeldende mot kontoinnehaveren i tilfelle hvor han eller noen annen som har rett til å bruke kortet, forsettlig eller grovt uaktsomt har muliggjort at kortet er kommet en uberettiget i hende, eller har unnlatt innen rimelig tid å underrette kredittyteren om tap av kortet. (I andre tilfelle er kontoinnehaveren uten ansvar for slikt tap med mindre det er uttrykkelig avtalt at han skal være ansvarlig inntil et fastsatt beløp som ikke kan settes høyere enn 5 prosent av grunnbeløpet etter folketrygdloven.)[1])

Kontoinnehaveren er ikke i noe tilfelle ansvarlig for beløp som er ført på kontoen etter at kredittyteren har fått underretning om at kontoinnehaveren ikke lenger har kortet i sin besittelse.

Leie

§ 25. Når det inngås avtale om leie av løsøre, skal utleieren skriftlig gi opplysning om

1. leietiden, dersom leieforholdet skal være for en bestemt tid,
2. tingens kontantpris (jfr. § 2 nr. 1),
3. det beløp som i tilfelle skal forskuddsbetales av leietakeren, jfr. § 26,
4. den leie som skal betales og i tilfelle størrelsen av de enkelte leiebeløp, og når leien skal betales.

Har leietakeren etter avtalen rett til å erverve tingen til eie i løpet av eller ved utløpet av leietiden, skal avtalen oplyse om den effektive rente utleieren vil legge til grunn ved oppgjøret dersom leietakeren overtar tingen *(jfr.* § 28).

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder ikke dersom leieforholdet ikke varer mer enn 30 dager, regnet fra overleveringen av leietingen.

§ 26. For leieforhold som varer mer enn 30 dager, kan Kongen bestemme at leietingen ikke skal overleveres til leietakeren før denne har betalt et nærmere fastsatt beløp til utleieren som forskudd på leien. Beløp som leietakeren får som lån fra utleieren eller en kredittyter på grunnlag av avtale med utleieren, skal i så fall ikke anses som forskuddsbetaling.

Når leieforholdet opphører, skal beløpet tilbakebetales til leietakeren, så langt det ikke er medgått til betaling for den utnyttede leietid.

§ 27. Har leieforholdet vart mer enn tre måneder, kan leietakeren alltid si opp avtalen med en måneds varsel.

§ 28. Har leietakeren etter avtalen rett til å erverve tingen til eie i løpet av eller ved utløpet av leietiden, har han rett til å overta den mot å betale forskjellen mellom tingens kontant pris ved begynnelsen av leietiden og det han har betalt i leie for den utnyttede

[1]) Foreslått av fire av utvalgets medlemmer.

leietid. I tillegg kan utleieren kreve et beløp til dekning av kostnader, beregnet av kontantprisen på grunnlag av den effektive rente som er oppgitt i avtalen (jfr. § 25 annet ledd).

§ 29. Bestemmelsene i §§ 25-28 gjelder bare ved leie av ting som etter forholdene fremtrer hovedsakelig til personlig bruk for leietakeren, hans husstand eller omgangskrets, eller til deres personlige formål ellers, og som leies ut som ledd i utleierens næring virksomhet, eller hvor utleien formidles av næringsdrivende på vegne av utleieren.

Avsluttende bestemmelser

§ **30.** En bestemmelse i en avtale som går inn under denne lov, kan settes til side helt eller delvis for så vidt det ville virke urimelig eller være i strid med god forretningsskikk å gjøre den gjeldende.

§ 31. Kjøper eller leietaker kan ikke på forhånd fraskrive seg rettigheter som han har etter denne lov.

Han kan heller ikke på forhånd vedta annet verneting enn det lovbestemte, gi fullmakt til å slutte forlik på hans vegne, eller gå med på at tvist som måtte oppstå av en avtale etter denne lov, skal avgjøres ved voldgift.

§ 32. Den som driver avdragskjøp som næring, må ha tillåtelse av politimesteren. Dette gjelder likevel ikke for avdragskjøp hvor det bare skyldes krav til kontantinnsats i henhold til § 5 at kjøpesummen betales i avdrag. Nekter politimesteren å gi tillåtelse, kan avgjørelsen bringes inn for departementet. Tillåtelsen kan begrenses til visse varesalg. Det kan settes nærmere vilkår for den mate virksomheten skal drives på.

Politimesteren eller departementet kan kalle en tillåtelse tilbake, hvis den maten virksomheten drives på, eller andre forhold gir grunn til å frykte for misbruk. Avgjørelsen kan bringes inn for retten av den som rammes av den. Tvistemålsloven kap. 30 får tilsvarende anvendelse på slikt søksmål. Retten kan beslutte at virksomheten kan fortsette inntil den har sagt dom i saken eller inntil endelig dom foreligger. Beslutningen kan ikke påkjæres, men kan omgjøres av overordnet rett i forbindelse med behandling av anke over dommen. Disse regler gjelder tilsvarende hvis en tillåtelse er gitt for en bestemt tid og nektes fornyet.

Vedtak som nevnt i annet 1edd første og sjette punktum kan ikke påklages dersom vedtaket er truffet av departementet.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om avdragskjøp.

§ 33. Kongen kan gi utfyllende forskrifter om hvordan opplysningsplikten etter §§2, 3, 4 og 25 skal oppfylles, herunder om beregning av effektiv rente.

Kongen kan gi forskrifter om beregning av kredittkostnader ved kredittkjøp, og kan herunder også fastsette hvor store kredittkostnader det skal være tillatt å beregne.

§ 34. Kongen bestemmer hvem som skal føre tilsyn med at bestemmelsene i denne lov blir overholdt.

Tilsynsmyndigheten kan kreve de opplysninger som er nødvendig for gjennomføring av tilsynet. Myndigheten kan også foreta slik gransking og besiktigelse som den finner påkrevet for å utføre sine gjøremål etter loven.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om tilsynsarbeidet.

§ 35. Den som forsettlig overtrer eller medvirker til å overtre bestemmelser gitt i eller i medhold av §§ 5, 6, 26, 32 eller 33 annet 1edd eller forbudet i § 9, straffes med bøter eller under særlig skjerpende omstendigheter med fengsel inntil tre måneder. På samme mate straffes den som forsettlig unnlater å gi opplysninger som nevnt i §§ 2, 3, 4 eller 25, eller gir misvisende opplysninger som der nevnt.

Den som uaktsomt overtrer bestemmelse som nevnt i første 1edd, eller medvirker til slik overtredelse straffes med bøter.

Er overtredelsen foretatt av noen som har handlet på vegne av et selskap, en stiftelse eller en organisasjon, kan bøtestraff idømmes selskapet, stiftelsen eller organisasjonen, når overtredelsen er foretatt for å fremme dettes (dennes) interesser, eller når selskapet, stiftelsen eller organisasjonen må antas å ha hatt vesentlig fordel av overtredelsen. vStraffelovens § 28 gjelder ikke bøtestraff etter foregående punktum.

Ikrafttreden. Overgangsbestemmelser.

§ **36.** Denne lov trer i kraft . . . .

Fra lovens ikrafttreden oppheves

1) lov 21 juli 1916 nr. 9 om kjøp på avbetaling
2) lov 8 mars 1935 om handelsnæring §§ 103 a og 103 b.

§ 37. Bestemmelsene i denne lov får ikke anvendelse på avtaler om kredittkjøp eller leie som er inngått før loven trådte i kraft. I stedet anvendes i tilfelle de tidligere bestemmelser i lov 21 juli 1916 nr. 9 om kjøp på avbetaling.

Tillåtelse til avdragssalg som er gitt i henhold til handelslovens § 103 a, gjelder som tillåtelse til slikt salg også i forhold til bestemmelsene i denne lovs § 32.

Økonomisk-statistisk oversigt over forbrugerkreditområdet.

Udarbejdet af fuldmægtig i økonomiministeriet Ole Zacchi

Indledning.

1. I dette bilag gives en økonomisk-statistisk oversigt over forbrugerkreditområdet. Hovedkilden er den i april 1974 offentliggjorte betænkning om en statistisk belysning af forbrugerkreditområdet[1]), der indeholder oplysninger om forholdene i 1972. Herudover er i et vist omfang trukket på en række andre kilder[2]), samt på de andetsteds i nærværende betænkning offentliggjorte kontokøbs- og fogedretsundersøgelser.

Efter en afgrænsning af forbrugerkreditbegrebet gennemgås de forskellige former for forbrugerkredit. Denne gennemgang efterfølges af en talmæssig belysning af forbrugerkredittens omfang og vilkår, først og fremmest fordelt på kreditformer og varegrupper, men også i relation til forretningsstørrelser og -former. Herefter gives en oversigt over forbrugerkredittens socio-økonomiske aspekter i relation til forskellige forbrugergrupper. Endelig forsøges foretaget en sammenfattende vurdering af forbrugerkredittens samfundsmæssige betydning, set såvel fra forbrugersiden som fra virksomhedssiden. Mens de fleste oplysninger på grund af kildematerialets beskaffenhed vedrører forholdene i 1972, er der i sammenfatningen foretaget en opregning, som skulle give et mere aktuelt indtryk af de beløbsmæssige forhold, således som disse under visse givne forudsætninger må antages at have set ud i 1976.

Forbrugerkreditbegrebet.

2. Som forbrugerkredit*forstås i dette kapitel kredit ydet til husholdningerne til finansiering af køb af forbrugsgoder.* Heri ligger, at den kredit, der optages af husholdningerne, for at blive regnet som forbrugerkredit, skal anvendes til finansiering af *købet af forbrugsgodet.* Rent statistisk volder dette krav ikke problemer, hvis kreditten ydes af sælgeren i umiddelbar tilknytning til husholdningens erhvervelse af forbrugsgodet. Derimod stiller sagen sig noget anderledes ved låntagning i pengeinstitutter m.v., idet det i sådanne tilfælde vil kunne være vanskeligt at afgøre, hvad en given kreditoptagelse egentligt har finansieret.

Under forbrugerkreditbegrebet er alene medtaget kreditter med en løbetid på over 30 dage efter salg eller faktureringstidspunkt. Denne afgrænsning svarer stort set til afgrænsningen i lovudkastets § 5 og er begrundet ud fra samme hensyn. Herved udelades omsætningen med dagligvarer med kortvarige kreditter, idet dog kreditomsætningen i stormagasiner og forbrugerkooperationer, der indtager en mellemstilling, er medtaget.

, Udeladt er endvidere kreditter og lån i forbindelse med husholdningernes erhvervelse af investeringsgoder, eksempelvis fast ejendom og uddannelse. Endelig er kredit i forbindelse med husholdningernes erhver-

1) Betænkning nr. 707, København 1974.

2) Ole Zacchi og Andreas Wildt: Nyt lys over det danske kapitalmarked IV. *Økonomi og Politik,* 48. årgang, nr. 3, 1974.

Hugo Wendler Pedersen og Ole Zacchi: Strejflys på afbetalingshandelen. *Juristen og Økonomen,* 57. årgang, nr. 19, august 1975.

Ole Zacchi: *Forbrugerkredittens rolle for husholdningernes rådighed over ressourcer.* Indlæg på Nordisk ministerråds seminarium om samfundsvidenskabelig konsumentforskning, Helsingfors, oktober 1976. (Under udgivelse på Raben & Sjögrens forlag i Stockholm).

Statistiske Efterretninger, nr. A. 23, 2. juni 1976, Danmarks Statistik.

velse af tjenesteydelser, med undtagelse af reparation og service m.v. af personbiler, udeladt.

De forskellige former **for forbrugerkredit.**

3. Forbrugerkreditter kan opdeles i tre hovedformer:

For det første husholdningernes *køb på afbetaling* i henhold til afbetalingsloven.

For det andet *andre kreditkøb,* hvor betaling ikke sker afdragsvis, men ved en samlet ydelse efter det købtes overgivelse til køber, og hvor kreditten ydes af sælgeren.

Karakteristisk for disse to kreditformer er, at det - i hvert fald i første omgang - er sælgeren, der yder husholdningerne en kredit.

Den tredie forbrugerkreditform er den, hvor husholdningerne selv optager et lån til finansiering af købet af forbrugsgodet, der så til gengæld sker kontant. Denne type køb kaldes *lånefinansierede kontantkøb.* Foruden låntagning i pengeinstitutterne kan som eksempler nævnes optagelse af tillægslån på obligations- eller pantebrevsmarkedet, policelån i livsforsikringsselskaber samt arbejdsgiver- eller familielån.

At disse tre kreditformer også lader sig kombinere i det enkelte kreditkøb fremgår f.eks. af, at udbetalingen ved et afbetalingskøb kan være lånt i et pengeinstitut.

Forbrugerkredittens omfang.

4. I *tabel I* er vist, hvorledes det samlede private forbrug i 1972 i hovedtræk fordelte sig på henholdsvis købsformer og varegrupper. Af de samlede køb på 84,4 mia. kr. var de 76,5 mia. kr. rene *kontantkøb,* mens de resterende 7,9 mia. kr. var *kreditkøb.* Vigtigst var her afbetalingskøb, der tegnede sig for 3,5 mia. kr. eller knap 45 pct. af de samlede kreditkøb, efterfulgt af lånefinansierede kreditkøb på 2,5 mia. kr. og andre kreditkøb på 1,9 mia. kr., svarende til en andel af de samlede kreditkøb på henholdsvis 31 og 24 pct.

Som man måtte vente, er det især ved husholdningernes erhvervelse af de mere kostbare varige forbrugsgoder, at kreditkøbene og de herved opståede forbrugerkreditter spiller en væsentlig rolle. Af husholdningernes samlede køb i automobilbranchen på knap 7,3 mia. kr. i 1972 var ikke mindre

Tabel 1. Det samlede private forbrug i 1972, incl. køb af brugte personbiler, fordelt på varegrupper og købsformer.

Mill. kr.	Afbetalingskøb	Andre kreditkøb	Lånefinansierede kontantkøb	Samlede kreditter	Rene kontantkøb	Samlede køb
Boligudstyr, møbler og tæpper	530	120	100	750	1.290	2.040
Radio- og TV-udstyr	430	110	100	640	550	1.190
Personbiler	2.180	730[2]	2.100	5.010	2.250	7.260
Bøger	–	200	–	200	350	550
Campingvogne og lystbåde	50	–	50	100	50	150
Køb i stormagasiner	40	540	20	600	1.240	1.840
Øvrige køb[1]	280	200	100	580	70.760	71.340
Samlet privat forbrug	3.510	1.900	2.470	7.880	76.490	84.370

1) Beregnet på basis af nationalregnskabsstatistikken.
2) Vedrører reparation, service m.v. af personbiler.

end de 69 pet. kreditkøb. For købere af nye personbiler var lånefinansierede kontantkøb den vigtigste kreditkøbsform, mens kreditkøbere af brugte personbiler først og fremmest anvendte afbetalingskøb. Også ved køb af boligudstyr (hovedsageligt møbler og tæpper) samt radio- og TV-udstyr var kreditkøbene af væsentligt omfang, o vervejende i form af afbetalingskøb, ligesom andre kreditkøb i stormagasinerne havde et relativt stort omfang. Endvidere kan nævnes, at kreditkøbenes andel af de samlede køb lå på et forholdsvis højt niveau i bogbranchen og ved køb af campingvogne og lystbåde, Herudover kan til supplement af tabellen oply ses, at kreditkøb, især i form af afbetalingskøb, også spillede en væsentlig rolle ved køb af musikinstrumenter, jagt- og sportsudstyr m.v., cykler og barnevogne, hårde hvidevarer, symaskiner og støvsugere m.v., ligesom service og reparation af personbiler hyppigt sker på kredit. Jfr. i øvrigt *tabel 2*, der for 1. halvår 1972 giver en mere detaljeret oversigt over, hvorledes omsætningen i de detailhandelsbrancher, der fortrinsvis handler med varige forbrugsgoder, fordeler sig på henholdsvis kontantsalg, afbetalingssalg og andre kreditsalg.

Tabel 2. *Omsætningens sammensætning i 1. halvår 1972 i de detailhandelsbrancher, der fortrinsvis handler med varige forbrugsgoder.*

	Samlet omsætning	Kontantsalg	heraf: Afbetalingssalg	heraf: Andre kreditsalg
	mill. kr.		pct.	
Tekstilvarehuse	44,0	99	0	1
Manufakturforretninger uden og med konfektion	492,6	95	0	5
Konfektionsforretninger	911,8	97	1	2
Fotoforretninger	95,8	97	3	0
Boligudstyrsmagasiner, møbel- og tæppeforretninger	914,3	68	26	6
Specialforretninger for hårde hvidevarer	79,2	88	11	1
Isenkramforretninger	501,6	92	3	5
Jagt-, sport- og campingudstyrsforretninger	88,2	76	21	3
Radio- og TV-forretninger	518,8	55	36	9
Musikinstrumentforretninger	43,0	59	40	1
Andre forretninger, der fortrinsvis handler med husholdningsudstyr og indbo (symaskiner, støvsugere og lamper)	88,7	85	9	6
Forhandlere af cykler og barnevogne	119,5	85	13	2
Cykel- og radioforretninger	39,2	65	31	4
Automobil- og motorcykelforretninger[1])	3.849,9	60	30	10
Tilsammen	7.786,5	71	21	8
Stormagasiner	797,8	70	2	28
Forbrugerkooperationen	2.299,4	99	1	0

1) Omsætning ved salg, service, reparation m.v. af personbiler.

Tabel 3. *Forbrugerkreditter opstået ved kreditkøb i 1972, fordelt på varegrupper og kreditkøbsformer.*

Mill. kr.	Forbrugskreditter opstået i forbindelse			
	Afbetalingskøb	Andre kreditkøb	Lånefinansierede kontantkøb	Samlede kreditkøb
Boligudstyr, møbler og tæpper	381	110	40	531
Radio- og TV-udstyr	329	96	60	485
Personbiler m.v.	1.643[1])	726	1.200	3.569
Bøger	–	180	–	180
Campingvogne og lystbåde	40	–	30	70
Køb i stormagasiner	25	545	–	570
Øvrige køb af varige forbrugsgoder	207	175	50	432
Tilsammen	2.625	1.832	1.380	5.837

1) Incl. 100 mill. kr. lånt i pengeinstitutterne til finansiering af udbetalingen ved afbetalingskøb.

5. Der foreligger ikke statistisk materiale, der gør det muligt at sætte de her referede tal for 1972 i tidsmæssigt perspektiv med henblik på en analyse af eventuelle strukturforskydninger i kreditkøbenes fordeling på såvel varegrupper og brancher som kreditkøbsformer. Af en af monopoltilsynet i 1968 udsendt redegørelse[3]) fremgår det dog, at 54 pct. af de i 1965 købte personbiler blev købt på afbetaling, mens denne andel i 1972 var faldet til 40 pct. Dette fald, der var særligt markant for de nye personbiler (45 pct. i 1965 mod 32 pct. i 1972, mens det tilsvarende tal for brugte personbiler var 66 pct. i 1965 og 50 pct. i 1972), kan tilskrives pengeinstitutternes stigende betydning som direkte långivere til husholdningerne, bl.a. i forbindelse med lånefinansierede kontantkøb af personbiler.[4])

6. Trækkes den del af købesummen ved kreditkøbene fra, der er dækket ved husholdningernes egne midler, fås de til disse køb svarende *forbrugerkreditter*. Resultatet heraf, fordelt på kreditformer og varegrupper, er vist i *tabel 3*. Svarende til husholdningernes samlede kreditkøb i 1972 på knap 7,9 mia. kr. opstod der nye forbrugerkreditter dette år på godt 2,5 mia. kr. i øvrigt fordelt på ca. 700.000 kontrakter, mens andre kreditkøb udgjorde godt 1,8 mia. kr., svarende til, at detailhandelen i 1972 i alt ydede husholdningerne kreditter for et beløb på 4,3 mia. kr. Kreditter til finansiering af kontantkøb eller udbetalingen ved afbetalingskøb udgjorde knap 1,5 mia. kr., hvoraf pengeinstitutterne ydede langt størstedelen, nemlig omkring 85 pct., mens resten blev opnået via obligations- eller pantebrevsmarkedet, som policelån hos forsikringsselskaberne, hos arbejdsgivere eller familie eller i et finansieringsselskab.

Af de 5,8 mia. kr. i samlede forbrugerkreditter er de 3,6 mia. kr. eller godt 61 pct., opstået i forbindelse med husholdningernes kreditkøb i automobilbranchen, knap 0,6 mia. kr. ved køb i stormagasinerne - i øvrigt fordelt på omkring 225.000 kundekonti, mens forbrugerkreditter opstået i forbindelse med købene i boligudstyrs- og radio- og TV-branchen hver for sig ligger på 0,5

3) *Monopoltilsynets redegørelse af 13. marts 1968 om forholdene indenfor handelen med automobiler,* **København 1968.**

4) Jfr. *PPII,* *Perspektivplanredegørelse 1972-1987, Bilag III. Byerhvervene,* Københavns 1974, side 319 og *Danmarks Nationalbanks Beretning og regnskab 1976,* Københavns 1977, tillægstabel 22.

mia. kr. Andre kreditkøb i boghandlerbranchen har medført forbrugerkreditter for knap 0,2 mia. kr. mens de resterende 0,4 mia. kr. fordeler sig ud over en lang række varegrupper, herunder bl.a. campingvogne og lystbåde, musikinstrumenter, jagt- og sportsudstyr, cykler og barnevogne, hårde hvidevarer, symaskiner og støvsugere.

7. De her anførte tal til belysning af husholdningernes kreditkøb og de i forbindelse hermed opståede forbrugerkreditter kan suppleres med den oplysning, at ifølge den i bilag 7 refererede kontokøbsundersøgelse havde benzinselskaberne i 1972 en samlet kontoomsætning på knap 0,7 mia. kr. fordelt på 180.000 kontoaftaler. Da der ikke foreligger oplysning om, hvilken andel af disse konti, der har karakter af firmakonti, er det ikke muligt at udskille det egentlige forbrugerkreditelement på dette område.

8. I forbindelse med detailhandelens afbetalingssalg må denne yde kreditter til husholdningerne af et sådant omfang og med så lang en løbetid, jfr. nedenfor, at mange firmaer ikke selv kan klare finansieringen. En af de måder, hvorpå dette finansieringsproblem bliver løst, er gennem diskontering af de ydede kreditter. Denne fremgangsmåde anvendes praktisk taget kun for afbetalingskreditter.

I *tabel 4* er vist *diskonteringsmønsteret* for de i 1972 indgåede afbetalingskontrakter. Det fremgår heraf, at refinansiering af ydede afbetalingskreditter for detailhandelen som helhed skete for knap halvdelen af disse kreditter, nemlig 1,2 mia. kr. af i alt 2,5 mia. kr., og især benyttes indenfor automobilbranchen, der jo også må yde de længste kreditter. I denne branche blev i 1972 ikke mindre end 64 pct. af de nye kontrakter diskonteret, fortrinsvis i banker og finansieringsselskaber (herunder selskaber ejet af leverandører og af banker) og i mindre omfang i sparekasser. I de to andre store afbetalingsbrancher - boligudstyr sanit radio og TV - spillede denne form for refinansiering en forholdsvis begrænset rolle (henholdsvis 18 og 19 pct. af de nye kontrakter). I boligudstyrsbranchen skete refinansieringen fortrinsvis hos banker, mens diskontering direkte hos leverandør spillede en relativt stor rolle i radio- og TV-branchen.

9. De ovenfor refererede tal for forbrugerkredittens omfang og finansiering har alle vedrørt den *strøm* af kreditter, der i 1972 tilflød husholdningerne i forbindelse med deres køb af varige forbrugsgoder i dette år. Det er imidlertid også muligt at beregne, hvor stor husholdningernes gæld i form af udestående forbrugerkreditter er på et givet *tidspunkt.*

Restgælden på afbetalingskontrakter kan ved udgangen af 1971 opgøres til 3,1 mia. kr. og på andre kreditter - excl. gæld til benzinselskaber - til 1,0 mia. kr. Restgæl-

Tabel 4. Diskonteringsmønsteret for detailhandelens afbetalingskontrakter i 1972.

Mill. kr.	Tilgang af nye afbetalingskontrakter	Heraf diskonteret hos: Banker	Sparekasser	Finansieringsselskaber	Leverandører m.v.	Tilsammen
Boligudstyrsbranchen	381	56	6	7	–	69
Radio- og TV-branchen	329	15	3	21	24	63
Automobilbranchen	1.543	494	148	325	21	988
Øvrige brancher[1])	232	26	8	25	3	62
Tilsammen	2.485	591	165	378	48	1.182

1) Ekskl. campingvogne og lystbåde.

den på husholdningernes lån til finansiering af kontantkøb og udbetaling ved afbetalingskøb udgjorde på samme tidspunkt godt 2 mia. kr.

Tilsammen skyldte husholdningerne altså 6-6½ mia. kr. væk ved udgangen af 1971 i forbindelse med deres køb af varige forbrugsgoder. Tages hensyn til de diskonterede afbetalingskontrakter, skyldtes de godt 2 mia. kr. til detailhandelen, 3½ mia. kr. til banker og sparekasser og godt ½ mia. kr. til finansieringsselskaber, mens resten var gæld til andre, herunder arbejdsgivere og familiemedlemmer.

Forbrugerkredittens vilkår.

10. I *tabel 5* er som indledning til gennemgangen af forbrugerkredittens vilkår vist, hvorledes antallet af afbetalingskontrakter, den gennemsnitlige kontraktsum og udbetalingsprocent i 1. halvår 1972 fordelte sig på de detailhandelsbrancher, der fortrinsvis handler med varige forbrugsgoder. Ligeledes er for de samme brancher vist de udestående kredittilgodehavender i øvrigt ved udgangen af 1. halvår 1972 samt den gennemsnitlige løbetid (afdragsperiode) for henholdsvis afbetalingstilgodehavender og andre kreditkøbstilgodehavender. Af de knap

Tabel 5. *Antal afbetalingskontrakter og disses gennemsnitlige kontraktsum, udbetalingsprocent og afdragsperiode i I. halvår 1972 samt andre udestående kreditter ultimo juni 1972, fordelt på brancher.*

	Afbetalingskontrakter				Andre kreditkøbskontrakter
	Antal nye afbetalingskontrakter	Gennemsnitlig kontraktsum	Gennemsnitlig udbetalingsprocent	Gennemsnitlig løbetid	Udestående kreditter ult. juni 1972
		kr.	pct.	mdr.	mill.
Manufakturforretninger uden og med konfektion	659	1.366	29	9	49,2
Konfektionsforretninger	8.490	660	26	6	42,6
Fotoforretninger	2.571	700	27	8	2,1
Boligudstyrsforretninger, møbel- og tæppeforretninger	129.115	1.317	28	14	107,4
Specialforretninger for hårde hvidevarer	5.672	1.146	25	12	1,2
Isenkramforretninger	11.250	889	27	10	41,3
Jagt-, sport- og campingudstyrsforretninger	2.716	4.639	33	21	3,4
Radio- og TV-forretninger	91.033	1.574	23	21	71,4
Musikinstrumentforretninger	4.471	2.975	23	21	1,0
Andre forretninger, der fortrinsvis handler med husholdningsudstyr og indbo	6.091	985	26	13	10,6
Forhandlere af cykler og barnevogne	12.686	851	32	9	2,9
Cykel- og radioforretninger	4.602	2.021	25	16	3,8
Automobil- og motorcykelforretninger	50.885	15.883	29	31	392,6
Stormagasiner	5.811	1.824	23	10	175,9
Forbrugerkooperationen	10.631	1.223	20	18	10,6
Tilsammen	346.882	3.524	29	26	922,4

347.000 kontrakter, der blev indgået i 1. halvår 1972, tegner boligudstyrsbranchen sig for de godt 129.000 eller 37 pct., mens godt 91.000 eller 26 pct. blev indgået i radio- og TV-branchen og knap 51.000 i automobilbranchen, svarende til en andel på 15 pct. De tre vigtigste af betalingsbrancherne tegnede sig således for 78 pct. af det samlede antal nye kontrakter.

11. Som allerede nævnt lå det antalsmæssige årsniveau for nye afbetalingskontrakter i 1972 på omkring 700.000 stk. med en *gennemsnitsstørrelse for den enkelte kontrakt* på godt 3.500 kr. Den gennemsnitlige størrelse af den enkelte afbetalingskontrakt varierer imidlertid meget fra branche til branche. Ser man således igen på de tre vigtigste afbetalingsbrancher, viser det sig, at i automobilbranchen lå den gennemsnitlige kontraktsum på næsten 15.900 kr., mens den i boligudstyrsbranchen lå på godt 1.300 kr. og i radio- og TV-branchen på knap 1.600 kr. Herudover kan det nævnes, at den gennemsnitlige kontraktstørrelse i jagt-, sport- og campingudstyrsbranchen lå på godt 4.600 kr. og i musikinstrumentbranchen på næsten 3.000 kr.

12. Ved vurderingen af den gennemsnitlige *udbetalingsprocents* størrelse må det erindres, at denne dels i henhold til afbetalingsloven skal udgøre mindst 20 pct. af afbetalingsprisen, dels at udbetalingen i større eller mindre grad udgøres af indbyttede, brugte varer; noget der i særlig grad spiller en rolle i automobilbranchen. Hertil kommer, at udbetalingen som ovenfor nævnt i nogle tilfælde er tilvejebragt ved låntagning i pengeinstitutter m.v.

Af tabel 5 fremgår, at for afbetalingshandelen som helhed udgjorde den gennemsnitlige udbetalingsprocent i 1. halvår *1972 29 pct.* eller væsentligt over afbetalingslovens minimumsgrænse. Ser man på de vigtigste brancher, lå den i boligudstyrsbranchen på *28 pct.,* i radio- og TV-branchen på *23 pct.* og i automobilbranchen på *29 pct.*

13. For afbetalingskontrakterne var den gennemsnitlige *afdragsperiode* af en længde på 26 måneder, jfr. tabel 5. Da gennemsnittet er beregnet med kontraktbeløbene som vægte, er dette tal stærkt præget af bilkontrakterne, hvor den gennemsnitlige løbetid lå på 31 måneder, hvilket skal ses i sammenhæng med det høje gennemsnitlige kontraktbeløb for den enkelte kontrakt. Ser man på de to andre betydningsfulde afbetalingsområder, viser boligudstyr en gennemsnitlig afdragsperiode på 21 måneder. Generelt synes billedet iøvrigt at være, at jo dyrere et forbrugsgode, der er tale om - og dermed jo større en kontraktsum - jo længere er afdragsperioden af afbetalingsgælden. Specielt kan nævnes, at der indenfor automobilbranchen er tale om en signifikant længere gennemsnitlig afdragsperiode på de nye - og dyrere - biler end på de brugte - og billigere - biler.

14. Ser man endelig på de samlede kreditter ved andre kreditkøb end afbetalingskøb, udgjorde disse ved udgangen af juni 1972 923 mill. kr. Heraf tegnede automobilbranchen sig for de 393 mill, kr., opstået i forbindelse med service, reparation m.v. af personbiler, mens stormagasinerne - hvor denne kreditform spiller en afgørende rolle - tegnede sig for 176 mill. kr. Herudover spiller denne form for kundetilgodehavender en vis rolle i boligudstyrsbranchen (107 mill. kr. ved udgangen af juni 1972), radio- og TV-branchen (71 mill, kr.), manufaktur- og konfektionsbrancherne (93 mill, kr.) og isenkrambranchen (41 mill. kr.).

15. For de andre kreditkøb foreligger ikke som ved afbetalingskøb oplysninger om den gennemsnitlige løbetid (afdragsperiode). I den i bilag 7 omtalte kontoundersøgelse anføres eksempler på kontoformer med løbetid på ned til 1 måned (løbende konto) og til 6-7 måneder (særkonto). Fra dagbladsannoncering kendes f.eks. indenfor farve-TV-området eksempler på kontokreditter med en løbetid på op til 48 måneder. Ses bort fra de egentlige løbende kontoformer, hvor kreditelementet nærmest må siges at have karakter af en betalings sædvane, må man nok regne med, at de fleste andre kreditkøb indgås med et løbetidsinterval på mellem 3 og 12 måneder med hovedvægten i den korte ende af dette interval. En vigtig og karakteristisk undtagelse er de ovenfor nævnte kreditsalg af radio- og TV-udstyr, specielt farve-TV, der antagelig har et ikke uvæsentligt omfang, jvf. den i betænkning

Tabel 6. *Effektiv rente[1]) ved afbetalingskøb og andre kreditkøb ultimo juni 1972, fordelt på brancher.*

Pct. p.a.	Effektiv rente[1]) af: Afbetalings-køb	Andre kreditkøb
Manufakturforretninger uden og med konfektion	6	7
Konfektionsforretninger	11	5
Fotoforretninger	11	13
Boligudstyrsmagasiner, møbel- og tæppeforretninger	15	14
Specialforretninger for hårde hvidevarer	22	9
Isenkramforretninger	15	9
Jagt-, sport- og campingudstyrsforretninger	24	11
Radio- og TV-forretninger	27	20
Musikinstrumentforretninger	18	11
Andre forretninger, der fortrinsvis handler med husholdningsudstyr og indbo (symaskiner, støvsugere og lamper)	17	10
Forhandlere af cykler og barnevogne	17	9
Cykel- og radioforretninger	17	10
Automobil- og motorcykelforretninger	22	11
Stormagasiner	13	13
Forbrugerkooperationen	17	13
Tilsammen	22	12

1) Årlig effektiv rente incl. finansieringsgebyr og administrationstillæg mv., men *uden* hensyntagen til eventuel mistet kontantrabat, resp. rentefri kredittid, jfr. tabel 7.

707 offentliggjorte løsørepantebrevsundersøgelse. Det synes således også at gælde for området andre kreditsalg end afbetalingssalg, at jo dyrere varige forbrugsgoder, der er tale om, jo længere bliver løbetiden for kreditten.

16. Et af de vigtigste kreditvilkår er renten. Oplysninger herom ultimo juni 1972, fordelt på brancher, er vist i tabel 6.1 denne tabel er angivet den årlige effektive rente incl. finansieringsgebyrer og administrationstillæg. Det mest almindelige er, at renten beregnes som en rentesats pr. måned, anvendt på den ved månedens udgang værende restgæld. Denne sats er i tabellen ved hjælp af renters-rente-princippet omregnet til årlig effektiv rente.

Ser man først på afbetalingskreditterne, fremgår det af tabellen, at *afbetalingsrenten* i gennemsnit for alle de undersøgte brancher lå på 22 pct. p.a. Men der er tale om en kraftig spredning brancherne imellem. Højst lå således radio- og TV-branchen med 27 pct. p.a., mens manufakturbranchen lå lavest med 6 pct. p.a. Af de andre vigtige afbetalingsområder lå automobilbranchen med 22 pct. p.a. også relativt højt, men boligudstyrsbranchen med 15 pct. p.a. lå noget lavere. Herudover kan nævnes, at specialforretninger for hårde hvidevarer og jagt, sport og campingudstyrsforretninger med henholdsvis 22 og 24 pct. p.a. lå forholdsvis højt, mens konfektions- og fotoforretninger med 11 pct. p.a. til gengæld lå forholdsvis lavt. En række af de mindre afbetalingsbrancher (musikinstrumenter, symaskiner, støvsugere, cykler og barnevogne) lå på et niveau på 17-18 pct. p.a. eller et godt stykke under det samlede gennemsnit.

17. De anførte gennemsnitlige rentesatser ved udgangen af juni 1972 for henholdsvis afbetalingskøb og andre kreditkøb dækker indenfor de enkelte brancher over ganske stor spredning fra firma til firma for de fleste branchers vedkommende. Således kan nævnes, at i boligudstyrsbranchen varierer

afbetalingsrenten fra 5 pet. p.a. for firmaet med den laveste rentesats til 24 pct. p.a. for firmaet med den højeste sats, medens den i radio- og TV-branchen ligger mellem 13 og 31 pct. p.a. En endnu større spredning er konstateret i isenkramsbranchen, hvor firmaet med den laveste afbetalingsrente lå på 4 pct. p.a., medens det tilsvarende tal i firmaet med den højeste rente lå på 38 pct. p.a. Men også specialforretninger for hårde hvidevarer med laveste og højeste renter på 13 og 27 pct. p.a., andre forretninger, der fortrinsvis handler med husholdningsudstyr og indbo med 13 og 22, forhandlere af cykler og barnevogne med 10 og 27 og cykel- og radioforretninger med 9 og 27 pct. p.a., viste forholdsvis stor spredning indenfor branchen. Denne relativt store spredning indenfor den enkelte branche kan til en vis grad antages at hænge sammen med en tilsvarende spredning i den med afbetalingshandelen forbundne risiko.

Til gengæld var spredningen forholdsvis lille indenfor konfektionsbranchen og fotobranchen med laveste og højeste afbetalingsrenter på henholdsvis 10 og 13 pct. p.a., jagt-, sports- og campingudstyrsbranchen med 22 og 24, musikinstrumentbranchen med 17 og 20 samt endelig automobilbranchen med henholdsvis 20 og 24 pct. p.a.

For stormagasinerne med afbetalingssalg lå firmaet med den laveste afbetalingsrente på 10 pct. p.a., medens tallet for firmaet med den højeste rente lå på 17 pct. p.a.

For de tre vigtige afbetalingsbrancher (boligudstyrs-, radio- og TV- og automobilbranchen), er kun automobilbranchen præget af en klar tendens til, at afbetalingsrenten afviger for store og små firmaer, med de store firmaer som de dyreste. For de øvrige brancher i undersøgelsen er det kun isenkrambranchen, andre forretninger, der fortrinsvis handler med husholdningsudstyr og indbo samt cykel- og radioforretninger, der er præget af en klar tendens; for alle tre branchers vedkommende i den retning, at afbetalingsrenten i gennemsnit ligger noget højere i de store end i de små firmaer.

18. For renten for andre kreditkøb, beregnet på samme måde som ovenfor anført for afbetalingskøb, lå det samlede gennemsnit ultimo juni 1972 meget lavere end for disse, nemlig på 12 pct. p.a., hvilket svarer nogenlunde til markedsrenten på dette tidspunkt, jfr. nedenfor. Men også her er der tale om en relativt stor spredning mellem de enkelte brancher. Således kan nævnes, at de to vigtigste områder, nemlig automobilbranchen og stormagasinerne, lå på henholdsvis 11 og 13 pct. p.a., medens boligudstyrsbranchen og radio- og TV-branchen lå på 14 og 20 pct. p.a., medens manufaktur- og konfektionsbrancherne, hvor kreditkøbene også må siges at have et vist omfang, lå så langt nede som 5 og 7 pct. p.a. Af disse tal fremgår, at radio- og TV-branchen er dyrest både med hensyn til afbetalingskøb og andre kreditkøb.

19. Ser man på spredningen indenfor de vigtigste brancher, viser det sig, at renten ved andre kreditkøb i automobilbranchen svingede fra helt rentefri kreditter i firmaet med den laveste sats til 24 pct. p.a. i firmaet med den højeste sats. De tilsvarende satser for stormagasiner var henholdsvis 13 og 17 pct. p.a. I radio- og TV-branchen og i boligudstyrsbranchen var kreditter også helt rentefri i firmaet med den laveste sats, medens firmaet med den højeste sats i radio- og TV-branchen lå på 27 pct. p.a. og i boligudstyrsbranchen på 34 pct. p.a.

Den rente, firmaerne opkrævede i gennemsnit for samtlige de undersøgte brancher var noget højere i firmaerne med afbetalingssalg end i firmaerne uden afbetalingssalg, nemlig 13 pct. p.a. mod 7 pct. p.a. Denne tendens gælder for de fleste af brancherne, omend der også findes brancher - f.eks. fotobranchen - hvor firmaerne uden afbetalingssalg opkrævede de højeste renter.

Ser man endelig på, hvilken rolle firmaets størrelse spiller for størrelsen af den rente, der opkræves, viser det sig, at der ikke fremkommer den samme klare tendens som ovenfor. For de undersøgte brancher som helhed synes firmaets størrelse således ikke at spille nogen signifikant rolle for rentens højde ved andre kreditkøb end afbetalingskøb, omend der nok synes at kunne konstateres en svag tendens til, at renten var lidt højere i de små firmaer end i de store.

De enkelte brancher imellem varierer billedet meget, således kan nævnes, at i automobilbranchen var de store firmaers gen-

Tabel 7. *Kasserabatter og rentefri kredittider ved kontantkøb samt tab på nødlidende kontrakter i 1. halvår 1972, fordelt på brancher.*

	Kasserabat (kontantrabat) i pct. af salgsprisen	Rentefri kredittid ved kontantkøb	Tab på nødlidende afbetalingskontrakter i pct. af afviklede kontraktbeløb.
	pct.	antal dage	pct.
Manufakturforretninger uden og med konfektion	0,5	106	2,4
Konfektionsforretninger	0,1	177	1,3
Fotoforretninger	3,3	60	4,7
Boligudstyrsmagasiner, møbel- og tæppeforretninger	4,2	109	0,9
Specialforretninger for hårde hvidevarer	6,1	37	3,9
Isenkramforretninger	1,2	66	1,8
Jagt-, sport- og campingudstyrsforretninger	–	67	1,5
Radio- og TV-forretninger	3,6	86	1,0
Musikinstrumentforretninger	2,9	124	1,2
Andre forretninger, der fortrinsvis handler med husholdningsudstyr og indbo (symaskiner, støvsugere og lamper)	2,7	127	2,7
Forhandlere af cykler og barnevogne	2,9	83	0,7
Cykel- og radioforretninger	2,9	100	1,5
Automobil- og motorcykelforretninger	0,1	11	1,6
Stormagasiner	–	72	1,3
Forbrugerkooperationen	–	30	1,2
Tilsammen	1,2	70	1,5

nemsnit med 9 pct. p.a. klart lavere end de små firmaers på 13 pct. p.a. Det omvendte gør sig gældende i radio- og TV-branchen, hvor de store firmaer lå væsentligt over de små, medens der i boligudstyrsbranchen stort set anvendtes samme rente i store og i små firmaer.

20. Skal man foretage en realistisk vurdering af, hvilken effektiv rente, forbrugerne faktisk kommer til at betale, må der imidlertid også tages hensyn til, at man ved køb på kredit ofte går glip af en kontantrabat eller en rentefri kredittid. Omfanget af disse prisnedslag er vist i *tabel 7,* fordelt på de undersøgte brancher.

I gennemsnit for alle brancher blev der i 1. halvår 1972 normalt ydet en *kasserabat* på 0,2 pct. af salgsprisen. Billedet varierer imidlertid meget. Således kan nævnes, at der ikke gives kasserabat ved nye bilkøb, hvorfor gennemsnitsprocenten i denne branche ligger helt nede på 0,1 pct., medens det normale i boligudstyrs- og radio- og TV-branchen var rabatter på henholdsvis 4,2 og 3,6 pct. og specialforretninger for hårde hvidevarer lå oppe på 6,1 pct. I de øvrige brancher lå rabatten på omkring 3 pct., bortset fra manufaktur og konfektionsbrancherne, hvor gennemsnittet lå på *Vi* pct. og derunder.

De anførte gennemsnitstal varierer således en del fra branche til branche, men det gælder også indenfor nogle brancher, at spredningen med hensyn til den normale kasserabat er stor. Dette gælder således for boligudstyrsbranchen, specialforretninger for hårde hvidevarer og isenkrambranchen, radio- og TV-branchen samt cykelbranchen. Derimod synes firmaets størrelse i det store og hele ikke at spille nogen rolle for kasserabatten. Noget lignende gør sig gæl-

dende, når man sammenligner firmaer med og firmaer uden afbetalings salg.

21. En anden mulighed ved kontantkøb er at opnå en vis *rentefri kredittid.* I gennemsnit for samtlige de undersøgte brancher lå denne i 1. halvår 1972 på 70 dage. De korteste rentefri kredittider ved kontantkøb blev observeret i automobilbranchen (11 dage) og forbrugerkooperationen (30 dage), medens konfektionsbranchen lå helt oppe i nærheden af *Vz* år (177 dage). Boligudstyrsbranchen og radio- og TV-branchen lå i gennemsnit på henholdsvis 109 og 86 dage.

Også for den rentefri kredittid, der indrømmes ved kontantsalg, gælder det, at denne varierer meget fra branche til branche og indenfor de enkelte brancher fra firma til firma. Der er således på dette område ganske stor forskel på det antal dage, der er det normale for det enkelte firma.

Indenfor de vigtigste kreditsalgsbrancher er konstateret følgende tendens med hensyn til rentefri kredittid ved kontantsalg i forhold til store og små firmaer og firmaer med og uden afbetalingssalg: I boligudstyrs-, møbel- og tæppebranchen er den normale rentefri kredittid i gennemsnit noget længere i de små firmaer end i de store, ligesom firmaerne uden afbetalingssalg synes at indrømme lidt længere betalingsfrist end firmaerne med afbetalingssalg. I radio- og TV-branchen synes firmastørrelsen ikke at være afgørende for kredittidens længde medens der kan konstateres en tendens til, at firmaer uden afbetalingssalg yder en længere rentefri kredittid end firmaerne med afbetalingssalg. For automobilbranchen synes ingen klare tendenser at kunne spores i denne sammenhæng.

22. Sammenlignes indenfor de enkelte brancher omfanget af henholdsvis kasserabat og rentefri kredittid, synes der for en lang række brancher at være en væsentlig større imødekommenhed med hensyn til at indrømme rentefri kredittid end kasserabat. En undtagelse er dog automobilbranchen, hvor begge »rabatformer« har meget begrænset omfang.

23. Ved at sammenholde oplysningerne i tabel 6 og 7 kan beregnes den ovenfor nævnte faktiske effektive rente på såvel afbetalingskreditter som andre kreditter. Resultaterne er dels for de undersøgte brancher under ét, dels for de vigtigste afbetalings- og kontobrancher, vist i *tabel 8.* Det bør nævnes, at dersom kasserabatter og rentefri kredittider omregnet til rente pr. år ikke giver samme resultat, er det alternativ, der giver det største rentetillæg, anvendt.

Opgjort på den måde blev der i gennemsnit for samtlige brancher ultimo juni 1972 for afbetalingskreditter opkrævet en *effektiv afbetalingsrente* på 23 pct. p.a. og en *effektiv rente for andre kreditter* på 19 pct. p.a. På afbetalingsområdet ligger radio- og TV-branchen højest med 30 pct. p.a., efterfulgt af automobilbranchen med 22 pct. p.a.

Tabel 8 *Effektiv rente[1]) af afbetalingskøb og andre kreditkøb ultimo juni 1972.*

	Effektiv rente[1]) af:	
	Afbetalings-køb	Andre kreditkøb
Boligudstyrsmagasiner, møbel- og tæppeforretninger	20	19
Radio- og TV-forretninger	30	24
Automobil- og motorcykelforretninger	22	11
Stormagasiner	18	23
Øvrige brancher	20	15
Tilsammen	23	19

1) Årlig effektiv rente incl. finansieringsgebyr og administration stillæg m.v. og *med* hensyntagen til eventuelt mistet kontantrabat, resp. rentefri kredittid, jfr. tabel 7.

og boligudstyrsbranchen med 20 pct. Ved de andre kreditkøb er det også radio- og TV-branchen, der med 24 pct. p.a. ligger højest, medens stormagasinerne følger lige efter med 23 pct. p.a., boligudstyrsbranchen med 19 pct. p.a. og automobilbranchen med 11 pct. p.a.

På grund af den relativt store spredning indenfor en række af de vigtige kreditkøbsbrancher af de størrelser, der indgår i beregningen af den faktiske effektive rente, forbrugeren må betale ved afbetalingskøb eller andre kreditkøb, er spredningen omkring de her anførte gennemsnitlige satser endog meget store.

Til belysning af rentens betydning kan nævnes, at for automobilbranchen - der er langt den vigtigste afbetalingsbranche - svarer renteindtægterne på personbilsafbetalingskontrakter i 1972 til denne branches samlede bruttoavance ved salg af nye personbiler.

24. Oplysningerne om den effektive rente må vurderes i tilslutning til den risiko, der for detailhandelen er forbundet med disse kreditter. Et udtryk herfor er den andel af kontrakterne, der bliver *nødlidende,* hvorved sælgeren eventuelt påføres et tab. I sidste søjle af tabel 7 er vist disse tab i 1. halvår 1972, opgjort i procent af de i denne periode afviklede kontraktbeløb. Omregnet til årsbasis svarer de angivne beløb til et tab på ca. 1 pct. af de udestående kontraktbeløb. Overraskende nok viser det sig, at de brancher, der kræver de højeste renter, har de laveste tabsprocenter og vice versa. Den højeste tabsprocent fandtes således i fotoforretningerne og i specialforretninger for hårde hvidevarer, mens tabene i automobilbranchen lå på gennemsnittet og i boligudstyrs- og radio- og TV-brancherne et godt stykke under. I bilbranchen gælder det, at nødlidende kontrakter og de hermed forbundne tab er langt hyppigere i forbindelse med afbetalingssalg af brugte personbiler end af nye. Da brugtbilssalget især spiller en rolle i de små firmaer, rammes disse derfor i særlig grad af disse tab.

For de fleste øvrige brancher gælder det, at tabene på nødlidende kontrakter er forholdsvis størst i de store firmaer.

løvrigt henvises til udvalgets fogedretsundersøgelse.

25. Et særligt problem i denne sammenhæng er *henstandsproblemet,* der opstår som følge af manglende rettidige betalinger fra forbrugerne. I 1. halvår af 1972 måtte de detailhandelsbrancher, der fortrinsvis handler med varige forbrugsgoder, således indrømme henstand på 75 *pct.* af de igangværende afbetalingskontrakter. Automobilbranchen lå med 11 pct. under gennemsnittet, mens boligudstyrsbranchen med *24 pct.* lå noget over. Højest lå dog radio- og TV-branchen med et gennemsnit på *36 pct.*

Det viser sig iøvrigt, at når en branches henstandsprocent ligger relativt højt, ligger tabsprocenten i form af nødlidende kontrakter relativt lavt. Ligger henstandsprocenten derimod lavt, ligger tabsprocenten til gengæld højt, hvorimod rentens højde ikke synes at spille nogen rolle. Disse tal kunne tyde på, at forbrugerne i særlig grad interesserer sig for at få betalt bilgæld, dvs. bilen prioriteres relativt højt som forbrugsgode, samt at en lempelig henstandspolitik fra firmaerne betyder færre nødlidende kontrakter.

De nævnte gennemsnitlige henstandsprocenter dækker for de enkelte brancher over store forskelle fra firma til firma. I langt de fleste brancher gælder det, at der findes firmaer, der slet ikke har indrømmet henstand på afbetalingskontrakter i undersøgelsesperioden. Ser man omvendt på de firmaer indenfor den enkelte branche, der har de højeste henstandsprocenter, ligger de tre vigtigste afbetalingsbrancher højt. Således findes der indenfor automobilbranchen firmaer, der har ydet henstand på 80 pct. af beholdningen af afbetalingskontrakter, mens det tilsvarende tal i radio- og TV-branchen lå på 90 pct. og i boligudstyrsbranchen på 95 pct. Men også indenfor forhandlere af cykler og barnevogne samt TV- og radioforretninger findes firmaer, der ligger meget højt i henstandsprocent, nemlig henholdsvis 90 og 85. I konfektionsbranchen, fotobranchen og i specialforretninger for hårde hvidevarer ligger firmaerne med den højeste henstandsandel på 50 pct. og i stormagasinerne på 40 pct. Kun i musikinstrumentbranchen og i andre forretninger, der fortrinsvis handler med husholdnings-

udstyr og indbo såsom symaskiner, støvsugere og lamper samt i forbrugerkooperationen synes henstandsprocenten at være af relativt begrænset omfang, selv for firmaer indenfor disse brancher, der ligger med de højeste henstandsprocenter, nemlig henholdsvis 27, 30 og 15.

For de undersøgte brancher som helhed viser det sig, at den gennemsnitlige henstandsprocent er noget lavere i de små firmaer end i de store. For de tre vigtigste afbetalingsbrancher kan det nævnes, at dette mønster går igen for automobilbranchen og radio- og TV-branchen, mens den modsatte tendens gør sig gældende i boligudstyrsbranchen.

Iøvrigt skal det i forbindelse med omtalen af henstandsprocenterne nævnes, at afbetalingskontrakternes rentebetalinger sker med en bestemt rentesats af den til enhver tid værende restgæld, således at henstandsindrømmelser - som bl.a. kan have sin baggrund i sygdom eller arbejdsløshed - ikke påfører det pågældende firma noget rentetab, men derimod et til den forlængede løbetid svarende finansieringsproblem.

26. Renten på lån i pengeinstitutterne lå på undersøgelsestidspunktet på 11-12 pct. p.a. (incl. provision) og må siges at være et finansieringsalternativ både for virksomheden (kassekredit) og forbrugeren (lånefinansierede kontantkøb). Det kan således konkluderes, at tages hensyn til mistede kontantrabatter og/eller rentefri kredittider samt det forhold, at tabene på nødlidende kontrakter er af begrænset omfang, lå de renter, der på undersøgelsestidspunktet blev betalt af forbrugerne ved afbetalingskøb og andre kreditkøb betydeligt over det niveau, man med et effektivt fungerende - og gennemsigtigt - marked for disse kreditter skulle forvente. De ovenfor anførte spredningstal vedrørende de forhold, der er bestemmende for den effektive rente, der må betales ved afbetalingskøb og andre kreditkøb indenfor de enkelte brancher og det høje renteniveau, der i gennemsnit gjaldt for disse kreditter, tyder således på, at der ikke er nogen særlig aktiv konkurrence med hensyn til rentevilkårene ved kreditkøb.

Socio-økonomiske forhold vedrørende forbrugerkreditter.

27. Udenlandske undersøgelser[5]) har vist, at *husholdningernes* købs- og finansieringsmønster ved erhvervelse af varige forbrugsgoder er bestemt af en række faktorer, hvoraf husstandens løbende indkomst, formue, alder samt husstandens størrelse og boligtypen er blandt de vigtigste. Disse forskellige faktorer griber ofte ind i hinanden på en sådan måde, at man ved inddeling af husstandene i forskellige husstandstyper kan afdække karakteristiske forskelle i den finansielle adfærd. I det danske materiale[6]) er det undersøgt, hvad en opdeling af husstandene på tre forskellige stadier af livsløbet kan fortælle om købs- og finansieringsmønstret.

28. Ser man først på *de unge husstande* - enlige og gifte uden børn - kan det med hensyn til køb af varige forbrugsgoder konstateres, at hovedvægten i anskaffelserne foruden på biler ligger på de mest almindelige og samtidig de billigste forbrugsgoder såsom køleskab, dybfryser og sort-hvidt TV.

Det er et gennemgående træk, at der er en nær sammenhæng mellem forbrugsgodets pris og kreditmønstret på den måde, at de prismæssigt billigere forbrugsgoder i højere grad købes kontant og finansieres med egenkapital end de prismæssigt dyrere forbrugsgoder. Til trods for, at de unge husstandes anskaffelse af varige forbrugsgoder som ovenfor nævnt i væsentlig grad er koncentreret omkring de prismæssigt billigere af de varige forbrugsgoder, har disse husstande i større udstrækning end husstande på senere livsstadier gjort brug af kreditkøbet, ligesom de kontantkøb, der finder sted, i højere grad lånefinansieres. Ved vurderingen af bilkøbenes finansiering skal det tages

5) Se f.eks.: *Konsumtionskrediter i Sverige,* SOU 1966: 42 og *Comsumer Credit:* Report of the Crowther-Committee, London 1971.

6) Udover betænkning 707 kan henvises til *Statistiske undersøgelser nr. 34,* Økonomiske forhold i lønmodtagerhusstandene, forbrugsundersøgelser 1971, Danmarks Statistik 1977.

i betragtning, at der blandt husholdningerne i denne gruppe befinder sig mange førstegangskøbere, der ikke kan lade en brugt bil indgå i handelen som egenkapital, og derfor er nødsaget til enten at anvende en større indsats af egne midler eller - hvad der snarere synes at være tilfældet - øge låntagningen. Vender man blikket mod afbetalingskøbene, synes der såvel i denne livsløbsgruppe som i de to øvrige undersøgte livsløbsgrupper at være en forbavsende konstans i afbetalingskøbesummernes procentvise fordeling på kontant udbetaling og afbetalingskredit. Her synes med andre ord finansieringsmønstret ikke at være påvirket af forskelle i husstandenes økonomi m.v., og det er nærliggende at antage, at det er forhandlernes vilkår, der som oftest har form af standardvilkår, der slår igennem på det faktiske finansieringsmønster. Sammenfattende kan det konstateres, at de unge husstande i Større udstrækning end husstande på senere livsstadier gør brug af forbrugerkredit ved køb af varige forbrugsgoder. Derimod er disse husstandes samlede forbrugerkreditter regnet som et gennemsnitsbeløb pr. husstand mindre trods den større kreditafhængighed, hvilket hænger sammen med, at disse husstande køber færre og navnlig billigere varige forbrugsgoder.

29. Den anden livsløbsgruppe omfatter *yngre ægtepar med børn.* Disse husstande har den største indkomst, der konstateres i materialet, men også de største **forsørger**forpligtelser. Boligformen er her overvejende enfamiliehuset. De samlede udgifter i disse husstande til køb af varige forbrugsgoder ligger væsentligt højere end hos de unge husstande, ligesom sammensætningen af købene er ændret i retning mod biler og mere kostbare forbrugsgoder, f.eks. campingvogne og lystbåde. Også finansieringsmønstret er forskelligt fra de unge husstandes, idet de yngre børnehusstande har en højere kontantkøbsandel og en større selvfinansieringsgrad. Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at husstanden kun i mindre omfang benytter forbrugerkredit. Tværtimod hører disse husstande til de største forbrugerkredittagere, når man ser på omfanget af de optagne kreditbeløb. **Bil**købene har i disse husstande stor vægt. Bilerne købes for over halvdelens vedkommende kontant, men finansieres i modsætning til andre varige forbrugsgoder i det væsentligste ved låntagning i banker og sparekasser, hvilket medfører, at denne låntagning kommer til at spille en dominerende rolle i disse husstandes samlede forbrugskreditter. Fordelen ved denne finansieringsform fremfor låntagning hos sælgeren i form af afbetalingskreditter fremgår af tabel 8 over de effektive renter, låntageren må betale ved forskellige former for låntagning. De forudsætninger, der skal opfyldes for at opnå sådan låntagning, og som måske i særlig udstrækning er opfyldt i disse husstande, er en tilstrækkelig egenkapital og et etableret forhold til pengeinstituttet. Som et yderligere moment kan det nævnes, at disse husstande formentlig er i besiddelse af større viden og erfaringer med hensyn til vilkårene ved forskellige former for forbrugerkredittagning.

30. Den tredie livsløbsgruppe omfatter *de ældre husstande* - gifte og ugifte uden børn i husstanden. Disse husstande besidder ret store beholdninger af varige forbrugsgoder, men købsomfanget ligger på et lavt niveau, idet anskaffelserne fortrinsvis tager form af erstatningskøb. Hvad der imidlertid navnlig er vigtigt i forbrugerkreditsammenhæng, er, at bilkøbene har et væsentligt mindre omfang end i både den første og den anden livsløbsgruppe. Selv om den løbende indkomst hos disse husstande ligger væsentligt lavere end i den anden livsløbsgruppe, kan der konstateres en relativ høj **kontantkøbs**andel og en ret stor egenkapitalandel. Det er sandsynligt, at det forhold, at disse husstande er i besiddelse af en vis formue, øver indflydelse på finansieringsmønstret. Såvel den høje selvfinansieringsgrad som det relativt beskedne omfang af købene af varige forbrugsgoder bevirker, at disse husstande vejer mindre tungt til i forbrugerkreditbilledet.

31. Det billede af husholdningernes finansielle adfærd i forbindelse med køb af varige forbrugsgoder, der danner sig, når man betragter de foreliggende danske undersøgelsesmaterialer, synes i hovedtræk at kunne sammenfattes således: For en række af de mindst kostbare varige forbrugsgoder spil-

Tabel 9. *Afbetalingskøbenes og andre kreditkøbs andel af køb af udvalgte forbrugsgoder i 1972, fordelt på indkomst-, stillings- og aldersgrupper.*

	Afbetalingskøb og andre kreditkøb: Vaskemaskine	Farve-TV	Bil
		pct.	
Indkomstgrupper:			
Under 40.000 kr.	20	16	51
40.000-59.999 kr.	26	54	48
60.000-79.999 kr.	26	[2])	53
80.000 kr. og derover	12	12	43
Stillingsgrupper:			
Selvstændige	16	31	44
Lønmodtagere	23	46	48
Ude af erhverv	20	21	52
Aldersgrupper[1]):			
Under 45 år	27	67	50
45 år og derover	14	28	43

1) Omfatter kun lønmodtagere.
2) Observationen behæftet med for stor usikkerhed.

ler forbrugerkredit i forbindelse med købene kun en ringe rolle. Disse goder købes helt overvejende kontant og ved hjælp af husstandens egne midler. For de øvrige mere kostbare forbrugsgoder, herunder i særlig grad biler, kommer forbrugerkreditten derimod stærkt ind i billedet. Her synes der at gå en skillelinie mellem på den ene side husstande, der typisk er karakteriseret ved at være unge og førstegangskøbere, med lavere indkomster, uden finansielle aktiver af betydning og på den anden side husstande, der typisk kan karakteriseres som noget ældre, med højere indkomster og/eller likvid formue og med erfaring fra forbrugerkreditområdet. Mens de første husstande i større udstrækning benytter finansiering hos forhandlerne i form af kreditkøb, synes de sidste husstande i kraft af større økonomiske muligheder og viden i større udstrækning at kunne udnytte de billigere finansieringsmuligheder i banker og sparekasser.

En talmæssig belysning af den andel af købet af tre udvalgte varige forbrugsgoder, nemlig vaskemaskiner, farve-TV og bil, der i 1972 skete som kreditkøb, fordelt på indkomst-, stillings- og aldersgrupper, er vist i *tabel 9.* Det ses, at denne tabels indhold underbygger den ovenfor anførte konklusion. Af udvalgets fogedretsundersøgelse fremgår det, samstemmende hermed, at lavindkomstgrupperne (ufaglærte og faglærte arbejdere) var klart overrepræsenterede i sagerne om tilbagetagelsesforretninger i forbindelse med misligeholdelse af afbetalingskontrakter, der har været foretaget i fogedretten i sommeren 1973.

Sammenfatning.

32. Sammenfattende kan det konstateres, at forbrugerkreditterne er af væsentlig betydning for såvel husholdninger som detailhandelen, ligesom disse kreditter spiller en væsentlig rolle for samfundsøkonomien, specielt i relation til konjunkturforløbet[7]).

Af tabel 1 fremgik det således, at af husholdningernes samlede private forbrug i 1972 på godt 84 mia. kr. var de næsten 8 mia. kr. baseret på hel eller delvis finansiering ved forbrugerkredit, svarende til, at

7) Se f.eks. Ole Zacchi: Forbrugerkredit, opsparing og konjunkturforløb, *Handelsbankens kvartalsorientering,* december 1977 og: *Begrænsning af afbetalingshandelen,* redegørelse afgivet af det af justitsministeriet den 19. august 1965 nedsatte udvalg, København 1965. Dette aspekt af forbrugskreditområdet vil ikke blive behandlet i nærværende sammenhæng.

Tabel 10. Det samlede private forbrug i 1976, incl. køb af brugte personbiler, fordelt på varegrupper og købsformer, beregnede tal.

Mill. kr.	Afbetalingskøb	Andre kreditkøb	Lånefinansierede kontantkøb	Samlede kreditkøb	Rene kontantkøb	Samlede køb
Boligudstyr, møbler og tæpper	790	180	150	1.120	1.920	3.040
Radio- og TV-udstyr	680	170	160	1.010	870	1.880
Personbiler	4.140	1.390[2])	3.990	9.520	4.280	13.800
Bøger	–	300	–	300	520	820
Campingvogne og lystbåde	80	–	80	160	80	240
Køb i stormagasiner .	60	800	30	890	1.830	2.720
Øvrige køb[1])	470	330	170	970	118.140	119.110
Samlet privat forbrug	6.220	3.170	4.580	13.970	127.640	141.610

Anm. Tallene er beregnede på basis af detailomsætningsstatistik og momsstatistik under forudsætning af samme kreditkøbsstruktur som i 1972.
1) Beregnet på basis af nationalregnskabsstatistikken.
2) Vedrører reparation, service m.v. af personbiler.

Tabel II. Forbrugerkreditter opstået ved kreditkøb i 1976, fordelt på varegrupper og kreditkøbsformer, beregnede tal.

	Forbrugskreditter opstået i forbindelse med:			
	Afbetalingskøb	Andre kreditkøb	Lånefinansierede kontantkøb	Samlede kreditkøb
Boligudstyr, møbler og tæpper	570	160	60	790
Radio- og TV-udstyr	520	150	90	760
Personbiler m.v.	3.120[1])	1.380	2.280	6.780
Bøger	–	270	–	270
Campingvogne og lystbåde	60	–	50	110
Køb i stormagasiner	40	810	–	850
Øvrige køb af varige forbrugsgoder	350	290	80	720
Tilsammen	4.660	3.060	2.560	10.280

Anm.: Tallene er beregnede under forudsætning af samme forbrugerkreditstruktur som i 1972, jfr. tabel 10.
1) Incl. 180 mill. kr. lånt i pengeinstitutterne til finansiering af udbetalingen ved afbetalingskøb.

kreditkøbene udgjorde godt 9 pct. af de samlede køb.

Under forudsætning af samme kreditkøbs struktur som i 1972, udgjorde kreditkøbene i 1976 14 mia. kr. af et samlet privat forbrug på knap 142 mia. kr., jfr. *tabel 10.* Heraf tegnede kreditkøbene indenfor automobilområdet sig alene for *9Vi* mia. kr.

Svarende til de samlede kreditkøb i 1972 på knap 8 mia. kr. blev der i henhold til tabel 3 ialt ydet nye forbrugerkreditter for et beløb på næsten 6 mia. kr., heraf størstedelen i form af afbetalingskreditter. I 1976 kan det tilsvarende tal på basis af 1972-strukturen beregnes til godt 10 mia. kr., og fortsat med hovedvægten på afbetalingskreditter, jfr. *tabel II.*

For de detailhandelsbrancher, der fortrinsvis handler med lange forbrugsgoder, er forbrugerkreditterne af væsentlig betydning. Af tabel 2 fremgik det således, at omkring 30 pct. af den samlede omsætning i 1972 skete ved kreditsalg, med afbetalingssalget som den vigtigste kreditsalgsform bortset fra salget i stormagasinerne, hvor andre kreditsalg indtager en central placering, løvrigt er det især i automobilbranchen, boligudstyrsbranchen og radio- og TV-branchen, at kreditsalget spiller en central rolle. Hertil kan lægges, at især for salget af nye personbiler spiller de lånefinansierede kontantkøb, hvor finansieringen er hentet i pengeinstitutterne, også en væsentlig - og stigende - rolle.[8])

For de vigtigste afbetalingssalgsbrancher har ydelsen af forbrugerkreditter et sådant omfang, at de nødvendiggør en omfattende refinansiering gennem diskontering af afbetalingskontrakterne, fortrinsvis i pengeinstitutter og finansieringsselskaber.

Ser man på vilkårene for de forbrugerkreditter, der i forbindelse med kreditsalg ydes til forbrugerne af detailhandelsfirmaerne, er det gennemgående billede, at disse kreditter i gennemsnit er dyre set i forhold til pengeinstitutternes kredit, samt at spredningen fra firma til firma indenfor den enkelte branche er meget stor. Begge forhold tyder på, at konkurrencen på dette område ikke rigtigt fungerer. Dette kan antageligt i et vist omfang tilskrives, at disse forhold er relativt vanskelige at gennemskue for den enkelte forbruger. Hertil kommer, at kreditkøbene især anvendes af de husstandstyper, der er karakteriseret ved en lav alder og indkomst, og som ikke har nogen formue af betydning og hyppigt er førstegangskøbere.

8) Jfr.: Danmarks Nationalbank: Kvartalsoversigt, august 1977 side 4 og 24.

Kreditkøbsudvalgets fogedretsundersøgelse.

Udvalget har foretaget en spørgeskemaundersøgelse ved fogedretterne i Haderslev, Hjørring, København, Maribo, Ringkøbing, Slagelse, Svendborg byret, Svendborg herredsret og Århus af de afbetalingskontrakter, der i forbindelse med begæring om tilbagetagelse ved fogedens hjælp har været foretaget for retterne i perioden 15. maj - 15. juni 1973. Retterne har udfyldt et spørgeskema for hver enkelt begæring om tilbagetagelse modtaget i denne periode.

Udvalget har endvidere undersøgt, hvor mange af de modtagne tilbagetagelsesbegæringer, der er blevet fremmet inden den 15. september 1973, og har samtidig søgt belyst, hvordan nogle af afbetalingslovens regler om tilbagetagelse fungerer i praksis. For de tilbagetagelsesbegæringer, der ikke er fremmet inden den 15. september 1974, er årsagen så vidt muligt søgt oplyst.

Automobiler, motorcykler, knallerter og campingvogne er ikke medtaget i undersøgelsen.

Undersøgelsens resultat gengives i de følgende tabeller 1-24.

Tabel 1.

Varefordelingen på retskredse	Boligudstyr	Fryser	Køleskabe	Andet i hårde, hvide	Tv sort hvid	Tv farve	Radio, forstærker	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans-radioer	Pladespiller	Andet i radiobranch.	Cykler	Knallerter	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Antal skemaer pr. retskreds
Maribo	1	0	0	1	2	0	1	1	2	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	1	12
Hjørring	2	1	0	0	2	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	9
Svendborg byret	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	1	7
Ringkøbing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Slagelse	14	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	19
Haderslev	3	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
Svendborg herredsret	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	5
Århus	47	2	1	0	10	1	6	7	15	1	3	3	2	7	1	1	3	0	0	3	113
København	178	14	33	29	76	13	64	88	74	24	25	22	21	8	10	20	13	5	10	10	738
																					910

Tabel 2.

	Boligudstyr	Fryser	Køleskabe	Andet i hårde hvidevarer	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio, forstærker	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans-radioer	Pladespiller	Andet i radiobranch.	Cykler	Knallerter	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	
Den absolutte varefordeling	248	19	35	34	92	15	73	96	92	26	30	26	25	17	11	21	18	7	10	15	910
Varefordeling (pct.)	27,2	2,1	3,8	3,7	10,1	1,6	8,0	10,5	10,1	2,9	3,3	2,9	2,7	1,9	1,2	2,3	2,0	0,8	1,1	1,6	

Tabel 3.
Tidsrummet fra afbetalingskontraktens datering til begæring

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv.	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.r., pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto
0-6 mdr.	48	15	19	3	13	18	10	21	4	2	1
6,1-12 mdr.	69	29	34	3	32	37	36	36	11	9	4
12,1-18 mdr.	57	18	19	3	17	21	25	10	7	2	3
18,1-24 mdr.	26	10	11	0	3	12	12	7	3	1	0
24,1-	39	8	9	2	1	4	9	8	0	2	3
Intet angivet	9	8	0	4	1	4	0	0	0	1	0
Total											

Tabel 4.
Tidsrummet mellem afbetalingskontraktens datering og første ydelse

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.r, pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto
0-14 dage	14	2	7	0	5	4	4	1	2	1	0
15-35 dage	155	47	54	5	49	66	70	63	20	14	9
36 dage og derover	77	32	31	6	19	25	18	17	3	2	2
Skemaer, der mangler datering	2	7	0	4	0	1	0	1	0	0	0
Total											

Tabel 5.
Afbetalingsprisen fordelt på varegrupper.

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv.	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio, pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total i dette prislag		Gennemsnitbeløb pr. prislag
0-300	1	2	0	0	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	8	8x 200	1.600
0,1-700	23	17	1	0	11	19	0	37	20	3	3	3	12	1	0	9	159	59x 500	79.500
00,1-900	19	13	0	0	9	8	2	10	3	0	1	2	2	0	0	3	72	72x 800	57.600
00,1-2200	86	41	55	0	29	43	26	25	2	7	5	9	2	2	1	2	335	335x 1.550	519.250
00,1-2800	34	8	24	0	9	6	17	1	0	3	0	0	1	2	1	0	106	106x 2.500	263.000
00,1-4000	33	2	8	0	8	4	24	2	0	4	1	3	0	1	0	0	90	90x 3.400	306.000
00,1-6000	15	0	0	3	1	2	15	3	0	0	1	1	0	0	1	0	42	42x 5.000	210.000
00,1-9000	12	0	0	9	0	0	4	0	0	0	0	3	0	0	1	0	29	29x 7.500	217.500
00,1-(12000)	5	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	3	0	12	12x10.500	126.000
Total	228	83	88	12	66	84	92	80	25	17	11	21	17	6	7	15	853		1.780.450
Manglende afbpris	20	5	4	3	7	12	0	2	0	0	0	0	1	1	3	0	57		

Tabel 6.
Antal skemaer, hvor kontantprisen er opgivet

Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Total i dette prislag rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
73	28	22	6	15	17	38	22	13	8	2	5	8	3	2	9	271

Tabel 7.
Udbetaling x100
Afbetalingspris

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio, pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
19,9%	5	0	7	2	1	3	4	3	0	0	0	0	0	0	0	2	27
20%-24,9%	147	39	71	8	44	53	55	41	10	5	5	7	10	1	3	5	504
25%-34,9%	55	31	10	0	10	25	26	24	7	7	1	11	6	4	3	8	228
35%-	20	13	4	0	9	8	3	14	3	4	5	3	2	1	1	0	90
Skemaer, hvor udregningen ikke har været mulig ..	21	5	0	5	9	7	4	0	5	1	0	0	0	1	3	0	61

Tabel 8.
Udbetaling er erlagt ved byttegenstand

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio,pladespill rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
Udbetalingen er erlagt fuldt ved en genstand	0	0	2	1	10	5	6	2	0	0	0	1	0	0	0	0	27
Udbetalingen er erlagt ved genstand og penge	0	3	8	4	4	3	14	8	0	0	0	0	1	0	1	1	47
Summen af disse to rækker fordelt på vare	0	3	10	5	14	8	20	10	0	0	0	1	1	0	1	1	74

Tabel 9.
Løbetiden for afbetalingskontrakten

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio, pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
0-6 mdr.	40	20	15	0	15	22	11	33	5	5	4	5	7	0	0	5	187
6,1-12 mdr.	63	25	11	3	21	32	18	19	10	5	7	8	6	5	2	8	243
12,1-18 mdr.	84	28	30	2	16	21	38	18	4	5	0	5	3	0	2	2	258
18,1-24 mdr.	26	8	20	2	7	8	12	5	1	1	0	0	1	0	0	0	91
24,1-	14	3	16	4	6	5	13	5	0	0	0	1	0	1	4	0	72
Intet angivet	21	4	0	4	8	8	0	2	5	1	0	2	1	1	2	0	59

Tabel 10.
Tidsrummet mellem de enkelte ydelser

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio, pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
1 uge mellem ydelserne	3	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
14 dage mellem ydelserne	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3
30 dage mellem ydelserne	243	86	92	15	73	95	92	82	25	17	11	20	18	7	10	15	901

Tabel 11.
Viser den effektive årsrente (se bemærkning)

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio, pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
0%	21	9	9	1	13	20	10	27	2	2	1	1	6	1	0	5	128
0,1%-10,0%	9	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1	14
10,1%-20,0%	132	28	10	1	5	5	18	8	3	0	3	7	5	1	5	2	233
20,1%-35,0%	32	35	55	9	35	42	50	25	9	6	5	5	5	3	2	5	323
35,1%-	7	7	3	1	8	2	3	2	1	1	1	6	0	1	0	1	44
Renten ikke opgivet ...	47	7	15	3	12	27	11	20	10	8	1	0	2	1	3	1	168
																	910

Bemærkning: Den effektive årsrente $= \dfrac{2 \times \text{kreditomk.} \times 12 \times 100}{(\text{afbetalingspris} \div \text{udbetaling}) \times (\text{kreditmåneder} + 1)}$

Tabel 12.
De samlede gebyrer (punkt 12)

	Boligudstyr	Fryser køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio, pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
0 kr.	248	75	82	14	58	90	89	78	18	14	11	8	17	6	9	12	829
1-25 kr.	0	8	6	1	12	2	2	3	7	2	0	4	1	0	0	3	51
26-50 kr.	0	5	4	0	3	4	1	1	0	1	0	3	0	1	1	0	24
51-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	6

Tabel 13.
Vedrørende veksler ved afbetalings-køb

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio, pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
Der er udstedt veksler (svaret ja)	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Der er ikke udstedt veksler (svaret nej)	241	88	89	14	73	96	91	82	25	17	11	21	18	7	10	14	897
Intet angivet	7	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	11

Tabel 14.
Vedrørende indsigelse overfor trediemand

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio, pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
Køberen fraskriver sig retten til at gøre indsigelse	5	7	4	0	3	1	1	3	0	1	0	0	1	0	0	0	27
Køber fraskriver sig ikke retten til at gøre indsigelse	243	81	88	15	70	95	91	79	25	16	11	21	17	7	10	15	883
Intet angivet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
																	910

Tabel 15.
Transport af afbetalingskontrakten

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio, pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
Kontrakten er transporteret	33	24	38	7	22	31	21	26	3	3	2	0	5	1	1	5	222
Kontrakten er ikke transporteret	215	64	54	8	51	65	71	56	22	14	9	21	13	6	9	10	688
Uoplyst	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabel 16.

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio, pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
Skemaer, der er fremmet inden 15/9 1973	62	18	28	3	23	23	22	21	3	1	1	1	4	3	0	4	217
Begæringen trukket tilbage	52	9	10	3	6	6	11	8	1	1	0	0	1	0	0	2	110
Sagen er udsat pgr. af sygdom, ingen fremmøde	12	1	4	0	6	4	1	8	0	1	2	1	0	1	0	1	42
Sagen er udsat pgr. af flytning	14	8	7	1	10	9	10	6	7	1	1	0	0	0	1	0	75
Der er opnået en betalingsordning ...	67	31	34	6	18	25	16	25	7	6	3	3	4	1	2	5	253
Total	207	67	83	13	63	67	60	68	18	10	7	5	9	5	3	12	697
Uoplyst																	213

Tabel 17.
Sælgers samlede tilgodehavende. Afbetalingspris

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio, pladespill. rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
0%-24,9%	45	9	7	1	5	5	15	4	2	2	0	1	0	1	1	0	98
25%-49,9%	55	21	23	4	11	21	22	12	5	2	1	2	5	2	2	1	189
50%-74,9%	75	34	30	5	31	39	35	42	10	6	7	14	6	2	6	8	350
75%-99,9%	15	14	21	3	18	14	17	17	8	2	3	2	3	1	1	2	142
100%-(130%)	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2	1	0	0	2	8
Beregning kunne ikke foretages	57	10	11	2	8	16	3	6	0	5	0	0	2	1	0	2	123
																	910

Tabel 18.
Afkortning efter afbetalingslovens § 8, stk. 4.

	Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio, pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
Afkortning foretaget	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Afkortning ikke foretaget	51	13	21	4	20	23	19	19	2	0	0	0	1	0	0	3	175
Ubesvaret	196	75	71	11	53	73	73	63	23	17	11	21	17	7	10	12	734

Tabel 19.
Omkostninger ved tilbagetagelsen.

	Boligudstyr	Fryser	Køleskabe	Andet i hårde hvidevarer	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio, forstærker	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radioer	Pladespiller	Andet i radiobranchen	Cykler	Knallerter	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten		Total
København	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Århus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
De andre byer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
0-29 kr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	16	0	0	0	5	1	8	12	7	4	3	3	0	0	0	0	0	0	0	1	60	
	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	
	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	
30 kr.	17	0	1	1	6	1	8	12	9	4	3	3	0	0	0	1	0	0	0	1	67	67
	9	1	2	3	9	1	3	4	6	5	1	2	1	0	0	0	0	0	0	1	48	
	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
31-50 kr.	9	1	2	3	10	1	4	4	6	5	1	2	1	0	0	0	0	0	0	1	50	50
	9	0	5	0	11	1	4	7	9	1	0	0	0	0	3	0	1	0	0	0	51	
	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
	2	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	0	7	
51-100 kr.	12	2	5	0	11	1	5	8	9	1	0	0	1	0	3	0	1	2	0	0	61	61
	18	0	3	2	0	0	1	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	2	31	
	16	0	0	0	0	0	2	2	5	0	0	0	0	2	0	0	3	0	0	2	32	
	6	2	0	2	3	0	2	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	19	
101 kr.	40	2	3	4	3	0	5	2	8	1	1	0	2	3	0	0	3	1	0	4	82	82
Total	78	5	11	8	30	3	22	26	32	11	5	5	4	3	3	1	4	3	0	6		260

Tabel 20.
Tingens værdi ved tilbagetagelsen i forhold til sælgers tilgodehavende

Saldo i sælgers favør	28	5	7	1	6	3	10	3	1	0	1	70
Saldo = 0	7	8	10	0	4	0	5	3	1	0	0	41
Saldo i købers favør	1	0	0	0	0	3	2	0	0	0	0	6
Total	36	13	17	1	10	6	17	6	2	0	1	117

Boligudstyr	Fryser, køleskabe, andet i hhv	TV sort-hvid	TV farve	Radio	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radio, pladespill., rest i radiobranch.	Cykler	Knallert	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total

Tabel 21.

Sagkyndig vurdering er foretaget	2	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	3	229 af 910 (23%)
Sagkyndig vurdering er ikke foretaget	67	3	13	4	25	4	23	26	24	9	4	8	3	1	–	1	3	3	–	5	226	

Boligudstyr	Fryser	Køleskabe	Andet i hårde hvidevarer	Tv sort-hvid	Tv farve	Radio, forstærker	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radioer	Pladespiller	Andet i radiobranchen	Cykler	Knallerter	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total

Tabel 22.

	Boligudstyr	Fryser	Køleskabe	Andet i hårde hvidevarer	Tv sort hvid	Tv farve	Radio, forstærker	Båndoptager	Stereoanlæg	Trans.radioer	Pladespiller	Andet i radiobranchen	Cykler	Knallerter	Foto	Musikinstrumenter	Støvsuger, symaskiner	Jagt, sport, camping	Erhvervstilbehør	Resten	Total
Indsættelsesforretningen udsat pgr. af sygdom mv.	3	1	1	1	1	–	1	1	3	–	1	–	–	–	–	–	–	1	–	–	14
Indsættelsesforretningen ikke udsat pgr. af sygdom mv.	69	2	11	3	24	4	22	24	21	10	3	8	4	4	–	1	3	2	–	4	219
Ubesvaret																					677

Tabel 23.
Antal ydelser, som kontrakten lyder på

Betalte ydelser	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13-14	15-16	17-18	19-20	21-22	23-24	Over 24	Total	Procentvise fordeling
0	17	16	62	23	13	26	14	6	12	15	33	17	5	11	9	8	1	5	11	304	36,7
1		4	18	8	2	16	5	1	3	3	10	8	5	6	8	3	1	2	4	107	12,9
2			10	11	6	5	3	4	2	3	8	17	6	3	2	2	2	2	2	88	10,6
3				1	1	10	5	1	2	4	6	14	3	5	5	1	0	1	2	61	7,3
4					1	6	2	1	4	2	4	10	1	3	3	3	1	1	2	44	5,3
5						2	1	1	3	2	6	8	2	4	3	1	0	2	1	36	4,3
6							2	0	1	3	6	12	3	2	4	1	1	2	0	37	4,4
7								0	2	2	6	11	2	1	5	0	0	4	0	33	4,0
8									1	3	2	10	3	3	4	1	1	2	1	31	3,7
9										1	5	2	2	6	1	2	0	2	3	24	2,9
10											3	4	3	0	1	0	0	3	0	14	1,7
11												3	2	1	2	0	0	0	1	9	1,0
12													4	0	1	2	0	1	0	8	0,9
13-14														2	6	1	0	3	1	13	1,6
15-16															0	3	0	1	1	5	0,6
17-18																2	0	3	1	6	0,7
19-20																	0	2	1	3	0,3
21-22																		2	0	2	0,2
23-24																			1	1	0,1
over 24																			2	2	0,2
Total	17	20	90	43	23	65	32	14	30	38	89	116	41	47	54	30	7	38	34	828	
Procentvise fordeling	2,0	2,4	10,9	5,2	2,8	7,9	3,9	1,7	3,6	4,6	10,8	14,0	4,9	5,7	6,5	3,6	0,9	4,6	4,1		

Tabel 24.

Socialgrupper	Absolutte fordeling	Procentvise fordeling	B.U.Nov. 1972
Selvstændige	46	12%	9%
Funktionærer	68	18%	27%
Faglærte arbejdere	70	18%	8%
Ufaglærte arbejdere	166	45%	20%
Husassistenter	0	0	0
Medhjælpende hustruer	0	0	3%
Husmødre	13	3%	15%
Studerende m.v.	5	1%	7%
Pensionister m.v.	12	3%	11%
Total	380		

Tabel 1.
Tabellen viser varefordelingen på de enkelte retskredse. I undersøgelsen er medtaget 910 skemaer, der procentvis fordeler sig på retskredsene på følgende måde:

Maribo	1,3%
Hjørring	1,0%
Svendborg byret	0,8%
Ringkøbing	0,1%
Slagelse	2,1%
Haderslev	0,7%
Svendborg herredsret	0,6%
Århus	12,4%
København	81,2%

Tabel 2.
Tabellen viser den absolutte og procentvise fordeling på de enkelte varegrupper. I undersøgelsen er medtaget 910 skemaer.

Den procentvise fordeling på brancher er følgende:

Radio og TV m.v.	49,4%
Boligudstyr	27,2%
Hårde hvidevarer	8,6%
Cykler og knallerter	4,6%
Musikinstrumenter	2,3%
Støvsugere og symaskiner	2,0%
Foto	1,2%
Rest (f.eks. bøger, ure og dukkevogne)	1,6%
Erhvervstilbehør	1,1%

Tabel 3.
Tabellen viser fordelt på varegrupper tidsrummet fra afbetalingskontraktens datering til begæring til fogeden om indsættelse. I undersøgelsen er medtaget 882 skemaer, der procentvis viser følgende tidsmæssige fordeling:

0- 6 mdr.	18%
6,1-12 mdr.	35%
12,1-18 mdr.	22%
18,1-24 mdr.	11%
24,1-	14%

Tabellens tyngdepunkt ligger i intervallet 6,1-12 mdr., der omfatter 35% af kontrakterne. Tabellen viser bl.a., at begæring om indsættelse ved over halvdelen af kontrakterne fremsættes mindre end 12 mdr. efter dateringen.

I alle de undersøgte tilfælde angives køberens manglende betaling som årsag til begæring om indsættelse.

Tabel 4.
Tabellen viser fordelt på varegrupper tidsrummet mellem afbetalingskontraktens datering og første ydelse. I undersøgelsen er medtaget 893 skemaer, der procentvis viser følgende tidsmæssige fordeling:

0-14 dage	5%
15-35 dage	67%
36 dage og derover	28%

Tabellens tyngdepunkt ligger omkring 30 dage. Perioden 36 dage og derover har dog også en væsentlig andel, hvilket skyldes, at

første ydelse ved køb midt i en måned ifølge mange kontrakter først skal betales den 1. i den 2. efterfølgende måned.

Tabel 5.
Tabellen illustrerer afbetalingsprisen for de forskellige varegrupper. De enkelte intervaller, der ikke er lige lange, er valgt således, at alle varegrupper er jævnt fordelt inden for intervallerne. Gennemsnitsbeløbet er herefter udregnet ved at tage det pågældende intervals midtpunkt og gange med antal af elementer. I undersøgelsen er medtaget 853 skemaer.

Boligudstyr har en stor spredning af elementer i alle intervaller, dog med hovedvægten i interval 900-2200 kr.

Hårde hvidevarer har vægten i intervallet 900-2200 kr., der indeholder de fleste enheder.

Sort-hvidt-TV har vægten i intervallet 900-2200 kr. Koncentrationen er her langt større end i de to foregående grupper.

Farve-TV har vægten i intervallet 6.000-9.000 kr.

Radio har vægten på intervallet 900-2.200 kr., dog i moderat omfang, idet der er elementer fra 300 kr. til 6.000 kr.

Båndoptagere har elementer fra 0 kr. - 6.000 kr. med en stor overvægt i intervallet 900-2.200 kr.

Stereoanlæg har først elementer i intervallet fra 700 kr. stigende til 9.000 kr.

Andet i radiobranchen har hovedvægten af elementer i intervallet 300-700 kr.; intervallet 900-2.200 kr. er dog også betydeligt.

Cykler koncentreres i intervallet 300-700 kr.

Knallerter, foto og musikinstrumenter har hovedvægten af elementer i intervallet 900-2.200 kr.

Støvsugere, symaskiner og resten ligger hovedsagelig i intervallet 300-700 kr.

Den procentvise fordeling af samtlige varegrupper på intervaller er følgende:

0- 300 kr.	9%
300- 700 kr.	19%
700- 900 kr.	8%
900-2.200 kr.	40%
2.200-2.800 kr.	12%
2.800-4.000 kr.	10%
4.000-6.000 kr.	5%
6.000-9.000 kr.	4%
over 9.000 kr.	ca. 1%

De samlede afbetalingsbeløb udgør 1.780.450 kr., hvilket giver et gennemsnit pr. skema på 2.090 kr.

Tabel 6.
Tabellen viser fordelt på varegrupper, i hvor mange tilfælde kontantprisen er opgivet.

Kontantprisen er opgivet i ialt 271 tilfælde, hvilket svarer til 30% af de medtagne skemaer.

Tabel 7.
Tabellen viser udbetalingen i procent af afbetalingsprisen. I undersøgelsen er medtaget 849 skemaer.

Den procentvise fordeling på samtlige varegrupper er følgende:

-19,9%	3%
20,1-24,9%	60%
25,0-34,9%	27%
35% -	10%

3% af kontrakterne opfylder således ikke afbetalingslovens krav om en minimumsudbetaling på 20%. En del af forklaringen herpå er formentlig, at udbetalingen er sat i forhold til kontantprisen, idet udbetalingen med en enkelt undtagelse i disse kontrakter har været 20% eller derover af kontantprisen.

I over halvdelen af samtlige kontrakter (60%) ligger udbetalingen i intervaller fra minimumsudbetaling på 20% til 24,9%.

Ved sort-hvidt-TV ligger 80% af udbetalingen i dette interval. Den gennemsnitlige udbetalingsprocent er 26,1%.

Tabel 8.
Tabellen viser, i hvilket omfang udbetalingen helt eller delvis er blevet erlagt ved, at én eller flere vare(r) er blevet givet i bytte. Dette er sket i 74 tilfælde, svarende til 8,1% af de medtagne skemaer. I 36% af disse tilfælde er udbetalingen erlagt fuldt ud ved byttegenstanden; i 64% er udbetalingen erlagt delvis ved byttegenstand.

Den procentvise fordeling på de forskellige varegrupper udregnet på grundlag af samtlige kontrakter inden for hver varegruppe er følgende:

	Udbetaling erlagt fuldt ud ved bytte-genstand	Udbetaling erlagt delvis ved bytte-genstand
Boligudstyr	0%	0%
Hårde hvidevarer	0%	4%
Sort-hvidt-TV	2%	9%
Farve-TV	6%	24%
Radio	14%	5%
Båndoptager	5%	3%
Stereoanlæg	6%	14%
Andet i radiobranchen	2%	9%

Tabel 9.
Tabellen viser fordelt på varegrupper løbetiden for de undersøgte afbetalingskontrakter. Ved løbetid forstås tidsrummet fra kontraktens datering til sidste ydelse skal betales. I undersøgelsen er medtaget 851 skemaer. Den procentvise fordeling for samtlige varegrupper er følgende:

Under 6 mdr.	22%
6,1-12 mdr.	29%
12,1-18 mdr.	30%
18,1-24 mdr.	11%
24,1-	8%

Den gennemsnitlige løbetid for samtlige varegrupper er 12,2 mdr.

Den gennemsnitlige løbetid for de enkelte varegrupper er:

Møbler	12,8 mdr.
Hårde hvidevarer	10,2 mdr.
TV-sort-hvid	15,7 mdr.
TV farve	19,9 mdr.
Radio	12,1 mdr.
Båndoptager	11,1 mdr.
Stereoanlæg	14,2 mdr.
Andet i radio-TV-branchen	9,8 mdr.
Cykler	9,3 mdr.
Knallerter	9,8 mdr.
Foto	6,8 mdr.
Musikinstrumenter	9,8 mdr.
Støvsuger, symaskiner	8,3 mdr.
Jagt, sport, camping	12,0 mdr.
Erhvervstilbehør	19,5 mdr.
Resten	7,8 mdr.

Tabel 10.
Tabellen viser fordelt på varegrupper tidsrummet mellem de enkelte ydelser. I undersøgelsen er medtaget 910 skemaer. Den procentvise fordeling for samtlige varegrupper er følgende:

7 dage	0,66%
14 dage	0,33%
30 dage (1 mdr.)	99,11%

Tabel 11.
Tabellen viser den effektive årsrente beregnet efter ligningen: Den effektive årsrente = 2 x kreditomkostningerne x 12 x 100/ (afbetalingsprisen-udbetalingen) x (kreditmåneder + 1). I undersøgelsen er medtaget 742 skemaer, der procentvis fordeler sig på samtlige varegrupper på følgende måde:

Ingen rente:	17%
0,1-10%	2%
10,1-20%	31%
20,1-35%	43%
over 35%	5%

Den gennemsnitlige effektive rente er 19,5%.

Fordelt på brancher er den procentvise fordeling følgende:

	Bolig-udstyr	Hårde hvide-varer	Radio og TV	Cykler og knal-lerter
Ingen rente	10%	11%	19,5%	16,5%
0,1-10%	4,5%	2,5%	0	0
10,1-20%	66%	34,5%	13,0%	12,5%
20,1-35%	16%	43,0%	59,5%	62,5%
over 35%	3,5%	9%	8,0%	8,5%

	Foto	Musikinstru-menter	Støvsugere og symaskiner
Ingen rente	10%	5%	37,0%
0,1-10%	0	10%	0
10,1-20%	30%	34%	31,5%
20,1-35%	50%	24%	31,5%
over 35%	10%	30%	0

Tabel 12.
Tabellen viser, i hvilket omfang køberen efter aftalen skal betale særlige gebyrer. I undersøgelsen er medtaget 910 skemaer.

Den procentvise fordeling på samtlige varegrupper er følgende:

Intet gebyr 91%
1-25 kr. 6%
26-50 kr. 2%
over 50 kr. 0,7%

Gebyrer er anvendt i 9% af samtlige kontrakter.

Tabel 13.
Tabellen viser, i hvilket omfang veksler er udstedt i forbindelse med afbetalingskøbet. I undersøgelsen er medtaget 899 skemaer. Veksler er udstedt i to tilfælde (0,2%); i begge tilfælde i forbindelse med køb af sort-hvidt-TV.

Tabel 14.
Tabellen viser, i hvilket omfang køberen efter kontrakten har fraskrevet sig retten til at fremsætte indsigelser i anledning af købet overfor trediemand. Dette er sket i 27 tilfælde eller 3% af samtlige kontrakter.

I undersøgelsen er medtaget 910 skemaer.

Tabel 15.
Tabellen viser, i hvilket omfang sælgeren har transporteret afbetalingskontrakten til trediemand. I undersøgelsen er medtaget 910 skemaer.

Transport er sket i 25% af tilfældene. Inden for de enkelte brancher er der betydelige forskelle med hensyn til hyppigheden af transport.

Tabel 16.
Tabellen viser, at af de i perioden 15. maj - 15. juni 1973 indkomne 910 begæringer om tilbagetagelse ved fogedens hjælp blev 217 eller 24% fremmet inden den 15. september 1973; 110 blev trukket tilbage uden angivelse af årsag; 117 blev udsat af forskellige grunde; 253 blev trukket tilbage, fordi en betalingsordning var opnået; om 213 af begæringerne var intet oplyst på spørgeskemaet.

Tabel 17.
Tabellen viser sælgers samlede tilgodehavende ved tilbagetagelsesforretningen i forhold til afbetalingsprisen. I undersøglesen er medtaget 787 skemaer.

Den procentvise fordeling er følgende:
0-24,9% 12%
25-49,9% 24%
50-74,9% 45%
75-99,9% 18%
100%- 1%

Tabel 18.
Tabellen viser, i hvilket omfang fogeden har foretaget afkortning i afbetalingsprisen eller andet vederlag til sælgeren, fordi pris eller vederlag for henstand anses for urimelig, jfr. afbetalingslovens § 8, stk. 4.

Tabel 19.
Tabellen viser de beregnede omkostninger ved tilbagetagelsen, jfr. afbetalingslovens § 4, stk. 1, nr. 4. De enkelte omkostninger er opdelt i forskellige intervaller; hvert interval er endvidere opdelt i København, Århus og andre byer. I undersøgelsen er medtaget 260 skemaer.

Den procentvise fordeling er følgende:

	0-29 kr.	30 kr.	31-50 kr.	51-100 kr.	101-
København	0%	31,5%	25,0%	27,0%	16,5%
Århus	0%	5,0%	5,0%	8,0%	82,0%
De andre byer	0%	16,0%	0%	22,5%	61,5%
Total	0%	25,5%	19,0%	23,5%	32,0%

Tabel 20.
Tabellen viser forholdet mellem tingens værdi ved tilbagetagelsen, jfr. afbetalingslovens § 3, og sælgers samlede tilgodehavende, jfr. afbetalingslovens § 4. I undersøgelsen er medtaget 117 skemaer.

Tabel 21.
Tabellen viser, i hvilket omfang, der ved tilbagetagelsen er sket sagkyndig vurdering af tingen, jfr. afbetalingslovens § 12. I undersøgelsen er medtaget 229 skemaer.

Tabel 22.
Tabellen viser, i hvilket omfang der er sket udsættelse af tilbagetagelsesforretningen på grund af købers sygdom m.v., jfr. afbetalingslovens § 10, stk. 3. I undersøgelsen er medtaget 233 skemaer.

Tabel 23.
Denne tabel er en krydstabel, der stiller det betalte antal ydelser over for det antal ydelser, som kontrakten lyder på. I undersøgelsen er medtaget 828 skemaer.

Den vandrette total- og procentsøjle nederst i tabellen angiver antallet af de ydelser, der skal betales efter kontrakten, f.eks. at der efter 116 kontrakter eller 14 procent skal betales 12 ydelser. Af tabel 13 fremgår, at 99,11% af kontrakterne har en løbetid på 30 dage, hvilket betyder, at total- og procentsøjlen tillige angiver kontraktens løbetid, f.eks. at 116 kontrakter eller 14 procent havde en løbetid på 12 måneder (Løbetiden for afbetalingskontrakterne fremgår tillige af tabel 12).

Den lodrette total- og procentsøjle angiver antallet af betalte ydelser. Denne søjle viser bl.a., at i 304 kontrakter eller 37% af det undersøgte materiale er intet betalt efter udbetalingen.

En rubrik i tabellen viser, hvor mange ydelser, der er betalt ud af det samlede antal ydelser, der efter kontrakten skal betales. Dette skal illustreres med følgende eksempel: Den lodrette søjle, hvor der efter kontrakten skal betales 3 ydelser, viser at ialt 90 kontrakter ikke er blevet opfyldt af køberen; i 62 af disse tilfælde har køberen intet afdrag betalt, i 18 tilfælde har han betalt 1 afdrag og i 10 tilfælde 2 afdrag.

Tabel 24.
Tabellen viser afbetalingskøbernes fordeling på de enkelte sociale grupper i forhold til beskæftigelsesundersøgelsen fra november 1972 (BU). I undersøgelsen er medtaget 380 skemaer. Undersøgelsen viser bl.a., at de selvstændige er svagt overrepræsenteret, medens funktionærer er klart underrepræsenteret i undersøgelsen; både faglærte og ufaglærte arbejdere er klart overrepræsenteret.

Kreditkøbsudvalgets kontokøbsundersøgelse

I sommeren 1974 besluttede kreditkøbsudvalget at foretage en undersøgelse af **konto**handelen for at få nøjere kendskab til omfanget af denne salgsform og til de vilkår, der fastsættes af parterne i forbindelse med kontokøbene. Som kontokøb anser udvalget køb i henhold til en aftale, hvorved sælgeren eller tredjemand med køberen har aftalt en løbende kredit, som kan udnyttes til køb.

Udvalget var navnlig interesseret i at få oplysninger om tre hovedspørgsmål: **konto**salgets omfang, kreditomkostningernes størrelse og retsvirkningerne af uberettiget anvendelse af en eventuel legitimation knyttet til kontoen, f.eks. et kontokort.

Spørgeskemaerne blev udsendt til tre grupper virksomheder, som i særlig grad praktiserer denne salgsform: benzinselskaber, stormagasiner og konto-ringe.

Alle de forespurgte benzinselskaber returnerede spørgeskemaerne i udfyldt stand, mens fire ud af ni forespurgte stormagasiner besvarede henvendelsen og kun tre ud af nitten forespurgte konto-ringe svarede. De modtagne besvarelser fra konto-ringene var ikke fyldestgørende. Udvalget har på denne baggrund besluttet at udelade konto-ringene af gennemgangen.

I. Kontosalgets omfang inden for de undersøgte områder.

Tabel 1. Kontosalgets omfang.

		Benzin-selskaber	Stor-magasiner	Totalt
	72	3084	1216	4300
Samlet omsætning (mill. kr.)	73	3455	1386	4841
	72	662	506	1169
Konto-omsætning (mill. kr.)	73	766	550	1316
	72	21%	42%	27%
Kontoprocenten (pct.)	73	22%	40%	27%

Benzinselskaberne har langt den største omsætning med godt 3 mia. kr. i 1972 mod stormagasinernes godt 1 mia. i samme år.

Kontosalget er således af væsentlig betydning inden for de to undersøgte brancher. Af de få modtagne besvarelser fra de adspurgte konto-ringe fremgik, at disse kun tegner sig for en omsætning på omkring et par millioner kroner. Hvis dette tal kan tages som udgangspunkt for en konto-rings gennemsnitlige årlige omsætning ville omsætningen for alle de adspurgte konto-ringe tilsammen højst udgøre 20-25 mio. kroner.

Kontosalget udgør næsten dobbelt så stor andel af stormagasinernes samlede omsætning som af benzinselskabernes. Fra 1972 til

Tabel 2. Antal kontoaftaler.

		Benzin-selskaber	Stor-magasiner	Totale antal
	72	180.000	223.000	403.000
Antal kontoaftaler ialt	73	197.000	232.000	429.000
Den månedlige kontoomsætning	72	307	189	241
pr. kontoaftale	73	324	198	255
Den årlige kontoomsætning pr.	72	3.684	2.268	2.892
kontoaftale	73	3.888	2.376	3.060

1973 er der dog en svag stigning for benzinselskaberne og et svagt fald for stormagasinerne.

Der er stor forskel i kontohandelens omfang. Kontoprocenten svinger således fra 18 til 30% mellem benzinselskaberne, og fra 15 til 54% mellem stormagasinerne.

I tabel 2 forsøges kontosystemets udbredelse belyst gennem en opgørelse over antal indgåede kontoaftaler. De tal, man herved får frem, skal dog tages med et vist forbehold, idet de ikke nødvendigvis viser, hvor mange personer, der har en konto. Samme person kan have konto hos flere forskellige selskaber, der er omfattet af undersøgelsen, og dels kan samme konto tænkes at blive udnyttet af flere personer, f.eks. den egentlige kontohavers ægtefælle.

Selv med de ovennævnte forbehold, kan det udledes af tabellen, at kontoaftaler benyttes af en stor del af befolkningen. Set i forhold til den voksne befolkning betyder det statistisk, at omkring hver 6. dansker har indgået en kontoaftale med en af de to typer selskaber.

Antallet af kontoaftaler indgået af benzinselskaberne steg fra 1972 til 1973 med ca. 10%, mens stigningen for stormagasinernes vedkommende var på ca. 5%.

Den månedlige omsætning pr. kontoaftale varierer betydeligt mellem benzinselskaberne. Omsætningen svinger således pr. måned fra 70 kr. hos et selskab op til 400 kr. hos et andet. Der er ikke nogen store udsving i den månedlige omsætning pr. kontoaftale mellem stormagasinerne.

Kontoformer.

Benzinselskaberne benytter en række forskellige kontoformer: månedskonto, sæsonkonto og varmekonto. Stormagasinerne benytter følgende konti: løbende konto, sæsonkonto og ratekonto.

Ratekontoen er udskilt i det følgende, idet der i realiteten er tale om et afbetalingssalg, hvor ejendomsretten forbeholdes, indtil fuldstændig betaling er sket.

Månedskontoen og den løbende konto er efter kontrakten tidsubegrænset og løber indtil opsigelse, hvorimod sæsonkontoen hos både benzinselskaberne og stormagasinerne løber i 6 måneder.

Benzinselskabernes kontosalg omfatter andet end salg af benzin og olie. Kontoomsætningen fordeler sig med ca. 70% til brændstof, 15% til reparationer og 15% til andet.

Tabel 3. Månedligt gennemsnit af samlede kundetilgodehavender.

		Benzin-selskaber	Stor-magasiner
Det månedl. gennemsnit af de samlede	72	89,3	180
kundetilgodehavender (mill. kr.)	73	101	184
Det månedl. gennemsnit af de samlede	72	494	807
kundetilgodehavender pr. konto (kr.)	73	512	793

Benzinselskaberne stiller hver måned ca. 100 mio. kr. til rådighed for kontohaverne, mens beløbet for stormagasinernes vedkommende er helt oppe på ca. 180 mio. kr. Denne forskel er bemærkelsesværdig, når henses til, at benzinselskabernes årlige kontoomsætning er næsten 30% større end stormagasinernes. Den kan formentlig forklares med, at stormagasinerne yder en længere kredit, således at saldoen på kontoen ved månedens udgang ikke bliver betalt ud, hvorimod dette nok er det normale for benzinselskabernes vedkommende, jfr. betegnelsen månedskonto.

II. Kreditomkostninger.

/. *Benzinselskaber.*

Tabel 4. Eksempler på kreditomkostninger ved månedskonto.

Eks. 1. Gennemsnitlig skyld på kontoen 300 kr.
Løbetid 5 år.

Stiftelsesgebyr	50 kr.	ca. 3% p.a.
Administrationsomk.	6 kr. pr. faktura	ca. 27% p.a.
Renteomkostninger	1,25% pr. måned	ca. 16% p.a.
Samlet effektiv årlig rente		ca. 46% p.a.

Eks. 2. Gennemsnitlig skyld på kontoen 600 kr.
Løbetid 5 år.

Stiftelsesgebyr	50 kr.	ca. 2% p.a.
Administrationsomk.	6 kr. pr. faktura	ca. 13% p.a.
Renteomkostninger	1,25% pr. måned	ca. 16% p.a.
Samlet effektiv årlig rente		ca. 31% p.a.

I tabel 4 er stiftelsesgebyret på 50 kr., der skal betales ved oprettelsen af en ny konto, medregnet i opgørelsen over den samlede renteomkostning pr. år, idet beløbet kan fordeles over de år, den pågældende konto skal løbe, her i eksemplerne 5 år. Hvis dersom det meget ofte vil være tilfældet - ikke aftales nogen bestemt løbetid for kontoen, d.v.s. at den løber indtil opsigelse, kan stiftelsesgebyret ikke indregnes i den effektive rente.

I disse tilfælde vil stiftelsesgebyret reelt forhøje rentesatsen mere jo kortere løbetiden faktisk bliver.

Såfremt der skyldes mindre end i eksemplerne, vil den samlede årlige renteomkostning blive større end i eksemplerne. Endelig skal det også bemærkes, at de fleste køb sandsynligvis foretages mindre end 30 dage fra renteberegningstidspunktet, mens de 1,25% beregnes af månedens samlede køb, uanset hvornår det enkelte køb er foretaget, hvilket indebærer, at der reelt betales en lidt højere rente end den angivne.

Tabel 5. Eksempel på kreditomkostninger ved sæsonkøb.)*

Stiftelsesgebyr	0 kr.	0% p.a.
Administrationsomk.	4 kr. pr. fakt.	ca. 8% p.a.
Renteomkostninger	0 kr.	0% p.a.
Årlig effektiv rente ca.		8% p.a.

Ved åbningen af en sæsonkonto fastsættes der i de oplyste tilfælde et maksimumsbeløb på mellem 300 og 1.100 kr. Der udbetales 1/7 af beløbet straks og resten skal betales over 6 måneder.

Hvis der er et mindre kreditmaksimum end i eksemplet vil den årlige effektive rente blive større end de 8% p.a.

*) Beregnet ud fra et eksempel med et kreditmaksimum på 1.400 kr., og forudsat at restbeløbet afbetales med lige store beløb over seks måneder med lige store intervaller.

2. Stormagasiner.
Løbende konto.
Ved stiftelse og udnyttelse af denne kontotype påløber der intet stiftelsesgebyr og ingen administrationsomkostninger, som opkræves særskilt hos kunden.

Den eneste kreditomkostning er rente, som hos alle virksomheder er fastsat til 1% pr. måned af den overførte saldo, der er lig månedens begyndelsessaldo + månedens køb ÷ månedens indbetalinger.

Hvis kontohaver ved hver måneds udgang inden fakturaens skæringsdato betaler hele månedens køb, påløber der ingen renteomkostning. Kontohaveren kan med andre ord opnå en rentefri kredit i op til 30 dage.

Stormagasinerne praktiserer også en anden betalingsform i forbindelse med løbende konti, hvorefter kontohaver hver måned fast betaler *VA* af månedens faktura. Også her skal der betales 1% af den overførte saldo.

Hvis den sidstnævnte betalingsform anvendes fast hele året igennem, bliver den årlige effektive rente ca. 13%. Hvis den førstnævnte betalingsform anvendes og der indbetales forskellige beløb fra måned til måned, er det ikke muligt på forhånd at angive størrelsen af den årlige effektive rente undtagen i eksempelform. Den vil dog højst komme til at ligge på omkring ca. 13%.

Sæsonkonto.
Heller ikke ved denne kontoform påløber der stiftelsesgebyr eller administrationsomkostninger, men alene rente.

Princippet er, at der inden for en kort periode kan købes for et bestemt beløb, hvoraf 1/7 udbetales straks og restbeløbet over 6 måneder.

Der opereres med en effektiv årlig rente på fra 13% til 19% men reelt ofte lavere, da 1. måned hos nogle virksomheder er rentefri.

III. Ansvarsfordeling ved uberettiget anvendelse af legitimation.
Ved åbning af månedskonto hos benzinselskaberne, løbende konto eller sæsonkonto hos stormagasinerne forsynes kontohaveren med et kontokort eller et købekort (sæsonkontoen), der gælder som legitimation til at købe på den pågældende konto.

Hvis et kontokort benyttes uberettiget, f.eks. efter at være blevet tabt eller stjålet, opstår spørgsmålet, i hvilket omfang kontohaveren over for den pågældende kontogiver er juridisk forpligtet til at betale de beløb, for hvilke der er købt under uberettiget anvendelse af kontokortet.

Alle virksomheder håndhæver den regel, at kontohaveren hæfter for ethvert køb, der er foretaget under anvendelse af kontokortet, indtil virksomheden skriftligt har fået meddelelse om kontokortets bortkomst.

Såsnart meddelelse er modtaget, vil kontoen blive spærret, og herefter er det virksomheden selv, der bærer eventuelle tab som følge af uberettiget anvendelse af kontokortet.

Det fremgår endvidere af materialet, at kontohaveren skriftlig gøres bekendt med denne regel i forbindelse med udlevering af kontokortet.

IV. Misligholdelsesvirkninger.
Næsten alle virksomheder har i kontoaftalen præciseret retsvirkningerne af for sen betaling eller overtræk på kontoen.

Fælles for disse virksomheder er, at hele gælden forfalder til betaling straks, og at der påløber morarente. Det fremgår endvidere, at virksomhederne generelt betinger sig ret til når som helst at kunne kræve kontokortet tilbageleveret, såfremt virksomheden skønner det nødvendigt.

Ca. 10% af virksomhederne i undersøgelsesmaterialet har ikke oplyst, hvilke retsvirkninger disse selskaber vil gøre gældende i tilfælde af misligholdelse fra kundens side.

V. Forskellige oplysninger.
Kreditværdighed.
Alle virksomheder, der er med i undersøgelsen, forlanger af den, der anmoder om at få åbnet en konto, at han skal udfylde et ansøgningsskema, hvori der anmodes om en række personlige oplysninger som bolig, stilling, CPR-nr., ægteskabelig stilling, om andre konti m.v.

Der foretages endvidere normalt en kreditværdighedsundersøgelse via forskellige bureauer.

Fortrydelsesret.
Benzinselskaberne indrømmer ingen fortrydelsesret, heller ikke for reservedele og de varer, der kan købes i benzintankenes kiosker.

Stormagasinerne indrømmer i et vist omfang fortrydelsesret og i denne henseende er kontohaveren stillet som de andre kunder. Det forudsættes blot generelt, at varen skal være ubeskadiget, og den skal returneres indenfor et rimeligt tidsrum efter købet. Tilbudsvarer tages ikke retur.

»Fremmede« kontokort.
Benzinselskaberne accepterer ikke fremmede kontokort, hvorimod dette i et vist omfang er tilfældet for stormagasinernes vedkommende, dog skiftende fra stormagasin til stormagasin, ligesom det ikke er de samme fremmede kontokort, der accepteres af alle stormagasiner.

Af tilladte fremmede kontokort kan nævnes Diners Club, Masters Charge, American Express og Eurocard.

Kreditkøbsudvalgets selvtægtsundersøgelse.

	Henvendelser i november måned 1974 til politiet i anledning af sælgers tilbagetagelse ved selvtægt af genstande købt på afbetaling (Samtlige politikredse med undtagelse af Københavns politikreds).	Henvendelser i februar måned 1975 til Københavns politi i anledning af sælgers tilbagetagelse ved selvtægt af genstande købt på afbetaling,
Samlet antal henvendelser	55	10
Henvendelser fra sælger	40	7
Henvendelser fra køber	13	3
Henvendelse både fra sælger og køber	2	
Fordeling på afbetalingsgenstande:		
Bil	38	7
Campingvogn	2	
Båd	1	
Cykel og knallert	1	2
Dagligstuemøblement	1	
Butiksinventar	1	
TV	3	
Radio, pladespiller, højtaler	2	
Stereoanlæg	1	
Andet	5	1

Det bemærkes, at overtrædelse af straffelovens bestemmelse om selvtægt er undergivet privat påtale, hvilket gør det mindre risikabelt for en sælger at anmelde en af ham foretaget selvtægt for at undgå, at politiet iværksætter tyveriefterforskning vedrørende den ved selvtægt tilbage tagne genstand.

Notat om angivelse af kredittillægget i form af en effektiv rente p.a. ved afdragskøb.

Ved forbrugerens overvejelse af, om han skal købe på kredit vil omkostningerne ved kreditten ikke nødvendigvis være den afgørende motivationsfaktor; også f.eks. den tilbudte kredits størrelse og tilbagebetalingstidens længde vil kunne være af betydning. Man kan således meget vel tænke sig, at en forbruger vil foretrække en relativt dyr kredit frem for en billigere, hvis den dyre kredit er større og har en længere amortiseringstid. Det er imidlertid indlysende, at oplysningerne om omkostningerne ved kreditten vil være af afgørende betydning for et rationelt valg mellem kreditkøb og kontantkøb og mellem forskellige kreditformer.

For at give forbrugeren en mulighed for at foretage et fornuftsbestemt valg mellem flere tilbud må det tillige kræves, at kreditomkostningerne angives på en sådan måde, at de bliver sammenlignelige. En angivelse af omkostningerne i kroner og ører vil ikke uden videre opfylde dette krav; andre faktorer som kredittens størrelse og varighed må tillige tages i betragtning.

Et anskueligt sammenligningsgrundlag mellem forskellige kredittilbud synes derimod at kunne tilvejebringes, hvis kreditomkostningerne for de forskellige tilbud omregnes til procent p.a. (effektiv rente) af den ydede kredit.

Det kan derfor ikke undre, at man i de forsøg, der har været gjort på at give bedre kreditoplysninger, har været inde på, at omkostningerne skal angives som en effektiv rente p.a. af lånet. En begrænset pligt eksisterer allerede hertil efter dansk ret, jfr. monopoltilsynets bekendtgørelse af 19. januar 1967 om skiltning med pris samt forskrifter for annoncering for radio- og TV-modtagere, forskelligt husholdningsudstyr m.m. §§ 3 og 4. Ågerudvalget har i forslag til lov om renteaftaler foreslået, at den effektive rente skal angives ved pengelån og salg på kredit. Også i U.S.A., England, Tyskland og i EF-direktivudkastet om forbrugerkredit findes krav om, at kreditgiveren skal give oplysning om den effektive rente.

Virkeliggørelsen af denne relativt enkle tanke, at kreditomkostningerne skal angives som en effektiv rente, er imidlertid ikke uden praktiske problemer. En rapport afgivet af et engelsk udvalg, Crowther-udvalget, og en oversigt over de administrative forskrifter man har tænkt sig i England viser, at beregningen af den effektive rente kan være en særdeles kompliceret affære, der kræver betydelig regnskabsmæssig indsigt hos den, der skal gennemføre beregningen. I U.S.A., hvor den federale Truth-in-lending-Act har været i kraft siden 1. juli 1969, har man taget den fulde konsekvens af tanken om, at den effektive rente skal oplyses ved enhver forbrugerkredit, der er omfattet af loven; resultatet er blevet nogle særdeles omfattende administrative bestemmelser og to voluminøse tabelværker til aflæsning af renten. Under vore mere beskedne forhold er det vist realistisk at indstille sig på, at hverken dansk administration eller erhvervsliv har tilstrækkelige ressourcer til en så detaljeret og teknisk gennemførelse af grundtanken om sammenlignelige kreditomkostninger. En dansk regulering af spørgsmålet om angivelse af kreditomkostningerne i form af en effektiv rente p.a. synes, snarere end at sigte mod at dække alle tænkelige teoretiske situationer og at søge dem løst med matematisk nøjagtighed, at burde tilstræbe en beregningsmåde, der er udtryk for en forsvarlig tilnærmelse til det matematisk korrekte og samtidig er forholdsvis enkel at tillempe.

Det er i virkeligheden denne tanke, der

ligger bag monopoltilsynets renteformel, der ser således ud:

$$\frac{200 \times T \times m}{G \times (a + 1)}$$

G - udtrykker den ydede kredit eller gæld,
T - udtrykker pristillægget,
a - udtrykker det faktiske antal rater,
m - udtrykker det antal rater, der er nødvendige for at omsætte a til betaling på årsbasis; er a således f.eks. månedsrater, er m = 12; er a ugerater er m = 52.

Brøkens tæller udregnes som 200 gange kredittillægget gange antallet af rater for et år.

Brøkens nævner udregnes som den ydede kredit gange det faktiske antal rater + 1.

Tankegangen bag formlen er, at der ved beregningen af den effektive rente skal tages hensyn til den gennemsnitligt ydede kredit i afbetalingsperioden. Er det fulde kreditbeløb f.eks. 1.200 kr., og skal dette afvikles med 100 kr. pr. måned, nedtrappes kreditten med månedlige intervaller, og kreditten er derfor kun 1.200 den første måned, 1.100 den næste o.s.v. Den gennemsnitligt ydede kredit udfindes som halvdelen af den første og den sidste måneds kredit - i eksemplet halvdelen af 1.200 og 100 kr. Udtrykt i formlen som:

$$\frac{i}{2}\left(G + \frac{G}{a}\right)$$, hvilket kan omskrives til:

Pristillægget (T) udtrykt i procent af gennemsnitsgælden bliver herefter:

$$\frac{T \times 100}{\frac{1}{2} G (1 + i)}.$$

For at omsætte pristillægget i procent p.a. bliver det endvidere nødvendigt at indsætte faktoren:

$$\frac{m}{a}$$

1 formlen, der herefter ser således ud:

$$\frac{100 \times T \times m}{\frac{1}{2} G \left(1 + \frac{1}{a}\right) a}$$, der kan omskrives til:

$$\frac{100 \times T \times m}{\frac{1}{2} G (a + 1)}$$, der atter kan omskrives til den endelige formel:

$$\frac{200 \times T \times m}{G(a + 1)}.$$

I en svensk betænkning: Konsumtionskrediter i Sverige (SOU 1966:42) har man efter en analyse af metoderne til udregning af den effektive rente anbefalet den af monopoltilsynet anvendte renteformel som et forsvarligt approksimativt udtryk for den effektive årsrente.

Som det vil ses forudsætter formlen, at kreditten afvikles med lige store intervaller (f.eks. måned eller uge) og lige store beløb. Fordeler betalingerne sig mere ujævnt, med vekslende beløb og varierende intervaller, giver formlen ikke noget helt nøjagtigt udtryk for den effektive rente. Betales større dele af betalingerne i begyndelsen af perioden medfører formlen, at den effektive rente angives noget for lavt; betales en væsentlig del af kreditbeløbet mod slutningen af kreditperioden angives den effektive forrentning noget for højt. Endelig må det anføres, at formlen ikke tager hensyn til rentes rente.

Den svenske betænkning anfører, at en amortiseringsordning, hvorefter gælden afvikles ved lige store intervaller og lige store beløb, er den helt dominerende ved afbetalingskøb i Sverige, og finder det derfor ubetænkeligt, at der foreskrives pligt til ved afbetalingskøb at angive den effektive rente beregnet efter den omtalte formel.

Det er utvivlsomt, at den helt overvejende del af afdragskøbene (med og uden ejendomsforbehold) på forbrugerområdet også her i landet afvikles med ensartede beløb og ensartede intervaller (dog med mindre afvigelser fra kreditperiodens begyndelse og slutning, der imidlertid i almindelighed næppe kan påvirke en procentud-

regning). Fra den af udvalget iværksatte fogedretsundersøgelse kan det nævnes, at tidsrummet mellem de enkelte afdrag i 99,11% af det undersøgte materiale var 30 dage (1 måned), i 0,33% 14 dage og i 0,66% 7 dage. Den omtalte formel synes derfor at være et praktisk anvendeligt grundlag for et krav i dansk ret om, at afdragssælgeren skal oplyse den effektive kreditrente. Udregner sælgeren den effektive rente efter formlen vil han i almindelighed have opfyldt sin oplysningspligt. Udregning efter formlen bør dog nok ikke ubetinget anses for fyldestgørende; anvender sælgeren atypiske amortiseringsordninger, som medfører, at en anvendelse af formlen vil resultere i en for lav angivelse af renten, bør han kunne henvises til at angive den effektive rente på en mere præcis måde. I hvert fald synes misbrug af formlen at burde kunne rammes.

For at udvalget kan tage endelig stilling til formlens anvendelighed vil det nok være nødvendigt at konsultere særligt sagkyndige om spørgsmålet.

BUTIKSHANDELENS FÆLLESRÅD
DANMARKS SPAREKASSEFORENING
DEN DANSKE BANKFORENING
INDUSTRIRÅDET

Bilag 9 b.

23. august 1976

Justitsministeriet
Lovafdelingen
Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Fra vore repræsentanter i Justitsministeriets kreditkøbsudvalg har vi modtaget orientering om, at det er tanken i en kommende lovregulering vedrørende køb på kredit at foreskrive en oplysningspligt, der går ud på, at de samlede kreditomkostninger skal angives som en effektiv årlig rente af kreditbeløbet.

Baggrunden for denne oplysningspligt, der beskrives i § 8, stk. 1, nr. 6, § 32, nr. 8, og § 33, nr. 7, i arbejdsgruppens udkast til forslag til lov om køb på kredit, angives at være, at den enkelte forbruger skal have mulighed for at konstatere, hvilke udgifter der er forbundet med kreditten, ligesom han ved oplysning om den effektive rente skal kunne sammenligne de forskellige kredittilbud.

Når henses til, at et krav om oplysning om den effektive rente, som fastsat i ovennævnte bestemmelser, vil gribe afgørende ind i den virksomhed, der udøves af detailhandelen, og når man endvidere tager i betragtning, at en af pengeinstitutterne udviklet købekortordning efter omstændighederne ville kunne blive inddraget under en kommende lovregulering, har vore organisationer fundet det påkrævet til kreditkøbsudvalgets videre overvejelse at fremsætte nogle kommentarer til de omhandlede bestemmelser i den fremlagte lovskitse om køb på kredit.

Idet vi henviser til de vedlagte notater, skal vi indledningsvis bemærke, at vi kan tilslutte os princippet om en loyal og åben oplysningspligt for kreditgiver med henblik på at give forbrugeren overblik over, hvilke omkostninger der er forbundet med kreditten. Samtidig må vi dog påpege, at foretagne undersøgelser har efterladt det indtryk, at et krav om beregning af den effektive rente vil frembyde så store tekniske og administrative vanskeligheder, at vi ikke anser bestemmelserne om oplysning om en effektiv rente som anvendelige i praksis.

Vi skal i den forbindelse anføre, at en anvendelse af den approximative formel (2) - nævnt i den svenske betænkning af 1966, side 76, og identisk med den af Monopoltilsynet anbefalede formel, gengivet i Meddelelser fra Monopoltilsynet af 20. januar 1967 - kan bevirke, at en effektiv rente beregnet ved hjælp af denne formel i virkeligheden afviger fra den sande effektive rente med op til 5 procentpoint, således at forstå, at den opgivne rente enten kan være højere eller lavere end den sande effektive rente eller, hvad der må anses for mere problematisk, angive et forkert fortegn. Forklaringen herpå er blandt andet, at den approximative formel ikke tager hensyn til renters rente.

Når hensigten med oplysning om den effektive rente er at give forbrugeren et bedre sammenligningsgrundlag, kan anvendelse naf en approximativ formel, som ligeledes påvist i bilagsmaterialet, derfor ikke anses for egnet til at opfylde dette formål.

Bortset fra, hvad der foran er anført, vil indførelse af tabelværker, der - såfremt systemet skal fungere - nødvendigvis må udarbejdes i en standardiseret form, give anledning til komplikationer med hensyn til renteberegningen, afhængig af tabellernes udformning.

Eksempelvis skal nævnes, at rentetabeller udarbejdet efter amerikansk mønster ikke anses for egnede på danske forhold, og at der os bekendt ikke kan henvises til anvendelige tabeller i de øvrige EF-lande.

Problemerne omkring indførelse af forenklede beregningsmetoder har i forbindelse med betænkning nr. 604/1971 om åger tidligere været behandlet af Finansministeriets konsulent i rentespørgsmål i kommen-

tarer til ågerudvalgets betænkning. Konsulenten udtalte i den forbindelse, ät det ikke umiddelbart forekom sandsynligt, at man ved udarbejdelse af tilnærmelsesformler og tabeller kunne skabe et system, der var let anvendeligt for publikum.

En teknisk gennemførelse af forslaget om angivelse af den effektive rente i udkastet må forudsættes løst ved en approximativ renteformel eller et standardtabel værk, der kun er udtryk for en tilnærmelse til det matematisk korrekte. Denne tilnærmelse er yderligere helt afhængig af det individuelle kreditforhold. På denne baggrund kan organisationerne ikke anbefale, at man pålægger detailhandelen som helhed at beregne den effektive rente ved hjælp af ovennævnte metoder.

Som tidligere nævnt kan vi tilslutte os princippet om en loyal og åben oplysningspligt for kreditgiver, således at forbrugeren får meddelelse om de samlede kreditomkostninger, men under henvisning til det foran fremførte og de af de enkelte organisationer udarbejdede kommentarer skal vi henstille, at bestemmelserne om oplysning om den effektive rente ikke medtages i udvalgets lovudkast.

Uden i øvrigt at kommentere det vedlagte materiale skal vi endelig meddele, at vi er rede til at drøfte de tildels meget tekniske spørgsmål, som behandles heri, med for eksempel Finansministeriets konsulent i rentespørgsmål.

sign.

DEN DANSKE BANKFORENING
DANMARKS SPAREKASSEFORENING

Underbilag 1 til bilag 9b.

Notat vedrørende beregning af den effektive rente på løbende konto.

1. Af lovudkastets § 32 fremgår, at kreditgiveren, såfremt der i forbindelse med en kontoaftale betinges vederlag for kreditten, skal angive de samlede kreditomkostninger, som en årlig effektiv rente ved forskellige udnyttelser af kontoen.

1.1 Kravet om ved typeeksempler at beregne den effektive rente forud (ex. ante beregning) frembyder i sig selv ingen vanskeligheder, da forudsætningerne i disse nødvendigvis må være standardiserede.

1.2 Typeeksempler, som sammenligningsgrundlag for forbrugeren med henblik på at vurdere alternative kredittilbud fra henholdsvis pengeinstitut og butikshandel, kan dog *kun* anvendes, såfremt de bygger på helt samme sæt af standardiserede forudsætninger.

1.2.1 Da de to sektorers typiske kredittilbud er vidt forskellige, vil et sammenfald af de standardiserede forudsætninger være udelukket, såfremt de opstillede eksempler skal være typiske for den enkelte sektor. En beregning af den effektive rente på grundlag af den approximative formel (2) i den svenske betænkning af 1966, vil derfor ikke give et korrekt sammenligningsgrundlag om størrelsen af de samlede kreditomkostninger de to sektorer imellem.

1.2.2 Forestiller man sig, at pengeinstitutterne skulle beregne den sande effektive rente i modsætning til butikshandelen, vil en sammenligning på forhånd være umuliggjort.

1.3 Til illustration heraf beregnes den effektive rente for den løbende konto (med

maksimum), der normalt vil have følgende karakteristika:

1. Stiftelsesprovision/gebyr
2. Provision og/eller transaktionsbestemte gebyrer
3. Rente
4. Nedskrivningstakt
5. Udnyttelsesgrad

ad 1. Stiftelsesprovisionen eller oprettelsesgebyret beregnes normalt som en procent af maksimum for kreditten, men kan dog tænkes at udgøre et fast beløb.

ad 2. Den løbende provision beregnes enten som en procent af højeste debet i perioden eller af maksimum for kreditten. Der kan dog tænkes kreditter, hvor den løbende provision er suppleret eller erstattet med et transaktionsbestemt gebyr, hvor låntageren debiteres et fast beløb for hver bevægelse på kontoen eller ved kontoudtog.

ad 3. Renten beregnes i sig selv som en effektiv rente af den til enhver tid stående saldo på kontoen. Rentesatsen kan imidlertid variere i periodens løb. Noget sådant vil som oftest ske i forbindelse med - uforudsigelige - ændringer af Nationalbankens udlånsrentesatser.

ad 4. I forbindelse med etablering af en kredit aftales normalt en afviklingsordning. En sådan aftale er imidlertid kun at opfatte som en minimumsbetingelse for debitor, som under alle omstændigheder skal opfyldes.

ad 5. Den løbende konto er at opfatte som en revolverende konto, hvorpå der til enhver tid kan hæves indenfor det fastsatte maksimum. Der kan endvidere indsættes på kontoen til nedbringelse af saldoen. Ved udnyttelsesgraden forstås den gennemsnitlige saldo i perioden i procent af det tilsagte maksimum.

1.3.1 Typeeksempel.

Betingelserne vedrørende en løbende konto kan antages at have følgende udseende:

Stiftelsesprovision: 1% af maksimum
Løbende provision: 2% af maksimum

Rente: 13% af den gennemsnitlige saldo i perioden
Nedskrivningstakt: Lineær afvikling over 12 terminer (kvartaler)

Udnyttelsesgrad: 75%
Maksimum: kr. 5.000,-

1.3.2 Den sande effektive rente:

Forudsættes kreditten afviklet med lige store afdrag pr. termin, at renten og udnyttelsesgraden er konstant, kan den sande effektive rente (i_s) beregnes af følgende udtryk [1]):

$$(1.1)\quad uK_0 = \left[s + \frac{ru+p}{1+i} \times \sum_{x=0}^{n-1} \frac{n-x}{n} (1+i)^{\div x} + \frac{u}{n} \overline{A_{n}|}\, i \right] K_0$$

Symbolspecifikation til formel (1.1)

Symbol	Specifikation
K_0	Kredittens oprindelige maksimum

1) Vedrørende beregning af formel (1.1) henvises til Appendix A.

u	Udnyttelsesgrad
s	Stiftelsesprovision betalt ved kredittens etablering
r	Rente pr. termin
p	Løbende provision pr. termin
n	Kredittens løbetid i terminer
i	Effektiv rente pr. termin

Ved indsættelse i formel (1.1) kan den effektive rente af typeeksemplet igennem en iterativ proces beregnes til i_s = 17,71% p.a.

1.3.3 Den approximative effektive rente (svenske formel (2)):

$$(1.2)\quad i_a = \frac{200\ c\ m}{k\ (n+1)}$$

Symbolspecifikation til formel (1.2)

Symbol	Specifikation
i	Effektiv rente
c	Kreditomkostningerne (afbetalingsprisen – kontantprisen)
k	Kreditbeløbet (kontantprisen – udbetaling)
n	Antal terminer (rater)
m	Det antal terminer, der er nødvendige for at omsætte t til betaling på årsbasis (er t således udtrykt i måneder, er m = 12).

I typeeksemplet kan »c« beregnes til: [1])

$$(1.3)\quad C_1 = \left[s + (ru+p)\ (1+n)\ \frac{1}{2} \right] K_0$$

for n = 12 haves:

$$C_1 = \left[s + (ru+p)\ \frac{13}{2} \right] K_0$$

Ved indsættelse i formel (1.2) fås:

$$i_a = \frac{200\ K_0\ (s + (ru+p)\ (1+n)\ \frac{1}{2})m}{uK_0\ (n+1)}$$

$$k = uK_0$$

Heraf beregnes den effektive rente i typeeksemplet til:

$$i_a = \frac{200 \left[0{,}01 + \left(\frac{0{,}13}{4} \times 0{,}75 + \frac{0{,}02}{4} \right) (1+12)\ \frac{1}{2} \right] 4}{0{,}75\ (12+1)}$$

$$i_a = 16{,}49\%\ \text{p.a.}$$

1) Jvf. Appendix A.

1.3.4 Ændrer vi herefter i typeeksemplets forudsætninger, således at max. nedskrives med 50% allerede ved udgangen af 1. termin (fremskyndelse af afdrag), og herefter forbliver uændret til og med 6 termin, efter hvilken maksimum nedskrives med $\frac{1}{12}$i hver af de følgende, vil den sande effektive rente (i_s) kunne beregnes af følgende formel 0:

$$(1.4)\quad u = s + \left(\frac{1}{2}(ru+p) + \frac{u}{2}\right)(1+i)^{-1} +$$

$$(ru+p)\sum_{x=7}^{12-1}\frac{12-x}{12}(1+i)^{-(x+1)} +$$

$$\frac{1}{2}(ru+p)\,\overline{A7|}\,i + \frac{u}{12}\left(\overline{A12|}\,i - \overline{A6|}\,i\right)$$

Kreditomkostningerne (C) til brug for beregning af den approximative effektive rente vil derimod være givet ved: [2]

$$(1.5)\quad C_2 = \left[s + (ru+p)\frac{63}{12}\right]K_o,\ k = uK_o$$

Ved indsættelse af de exogene variabler i formel (1.4) beregnes den sande effektive rente til 18,02% p.a., medens den approximative effektive rente beregnes til 13,47% p.a. ved indsættelse af C2 i formel (1.2).

En anvendelse af den approximative formel betyder altså et fald i den effektive forrentning på 3,02 procentpoint som følge af j en fremskyndelse af de seks første afdrag til trods for, at den sande effektive forrentning stiger med 0,31 procentpoint til 18,02% p.a.

1.3.5 Ændres typeeksemplet herefter således, at afdragene er liniære med en nedskrivningstakt på $\frac{1}{12}$ i første halvdel af kredittens løbetid, medens nedskrivningen i 2. halvdel udskydes til tidspunktet for kredittens ophør, hvor den nedskrives til nul, vil den sande effektive rente (i_s) kunne beregnes af formel (1.6).[3]

$$(1.6)\quad u = s + (ru+p)\sum_{x=0}^{5}\frac{12-x}{12}(1+i)^{-x} +$$

$$\frac{1}{2}(ru+p)\left(\overline{A12|}\,i - \overline{A6|}\,i\right) + \frac{u}{12}\,\overline{A6|}\,i + \frac{u}{2}(1+i)^{-12}$$

1) Vedrørende opstilling og reduktion af formeludtryk henvises til Appendix B.
2) Jvf. Appendix B.
3) Vedrørende opstilling og reduktion henvises til Appendix C.

Kreditomkostningerne (C) til brug for beregning af den approximative effektive rente (i_a) under hensyntagen til den foretagne ændring vil derimod være givet ved: [1])

$$(1.7)\quad C_3 = \left[s + (ru+p)\frac{93}{12}\right]K_o,\ k = uK_o$$

Ved indsættelse i formel (6) beregnes den sande effektive rente til 17,57% p.a. En udskydelse af de sidste seks afdrag betyder med andre ord et fald i den effektive rente på 0,14 procentpoint. I modsætning hertil udviser den approximerede effektive rente, ved indsættelse af kreditomkostninger (C3) i formel (1.2) en stigning på 3,01 procentpoint til 19,5% p.a.

1.4.1 Ved en beregning af den effektive rente i typeeksemplet må vi altså selv under meget rigoristiske forudsætninger konstatere en afvigelse på 1,22 procentpoint mellem den sande (17,71%) og approximerede (16,49%) effektive rente.

1.4.2 Ændres typeeksemplet som angivet i pkt. 1.3.4, hvorved de seks første afdrag fremskyndes, medfører dette ifølge en beregning på grundlag af den approximerede formel, et fald i den effektive rente på 3,02 procentpoint til 13,47% p.a. Den sande effektive rente stiger imidlertid 0,31 procentpoint til 18,02% p.a., hvorved differencen mellem den approximerede og sande effektive rente øges til 4,55 procentpoint.

1.4.3 Ved den efterfølgende ændring af typeeksemplet jvf. 1.3.5, udskydes de seks sidste afdrag, hvilket ifølge den approximative formel skulle betyde en stigning i den effektive rente på 3,01 procentpoint til 19,50% p.a. Ved udregning af den sande effektive rente konstateres imidlertid et fald på 0,14 procentpoint til 17,57% p.a., hvorved differencen mellem den approximerede og sande effektive rente, der i typeeksemplet androg 1,22 procentpoint, øges til 1,93 procentpoint.

1.4.4 Som det fremgår af ovennævnte vil en afvigelse fra den liniære nedskrivningstakt (lige store afdrag pr. termin) medføre en forøgelse af den approximerede formels unøjagtighed. Hertil kommer, hvad der må betragtes som betydeligt mere problematisk, at den approximative formel i tilfælde af ændret nedskrivningstakt angiver et forkert fortegn på renteændringen.

2.1 Af udkastets § 33 stk. 7 følger, at kreditgiveren, såfremt denne kræver vederlag i forbindelse med en kontoaftale, ved afslutningen af hver afregningsperiode, for hvilken der er en udestående saldo eller for hvilken, der pålægges forbrugeren en kreditomkostning, skal oplyse de samlede kreditomkostninger i afregningsperioden udtrykt som en årlig rente af det beløb, hvoraf omkostningerne beregnes.

2.2 En sådan beregning (ex post beregning) af den effektive rente vil altid kunne gennemføres, *men* det vil være en overordentlig kompliceret og særdeles omkostningskrævende operation.

2.3 Opstillet med de i typeeksemplet angivne variable, vil beregningsformlen have følgende udseende, hvor »i« udtrykker den sande effektive rente:

$$(2.1)\quad (u_1 - s)K_1 = \sum_{t=1}^{n}\left[(r_t \times u_t + p_t)K_t + A_t\right](1+i)^{-t},$$

hvor $K_t = (1 - q_t)K_{t-1}$

1) Jvf. Appendix C.

Symbolspecifikation til formel (2.1)

Symbol	Specifikation
K_t	Kreditmaksimum i termin t, (t = 1,2 - ,n)
qt	Nedskrivningssats i termin t, (t = 1,2, - ,n)
At	Afdrag i termin t, (t = 1,2, - ,n)
u_t	Udnyttelsesgrad i termin t, (t = 1,2-,n)
s	Stiftelsesprovision betalt ved kredittens etablering
Pt	Løbende provision i termin t, (t = 1,2, - ,n)
rt	Rentesats i termin t, (t = 1,2, - ,n)
n	Kredittens løbetid angivet i terminer
i	Den effektive rente

Såfremt der skal tages højde for, *at* kontoen kan gå i kredit, *at* der kan forekomme overtræk, *at* den løbende provision beregnes som et gennemsnit af den højeste debetsaldo over tre terminer fremfor som en procent af maksimum, *eller at* der eventuelt opkræves transaktions- eller ekspeditionsgebyrer, vil dette betyde en tilsvarende forøgelse af variabel-antallet.

2.4 Beregningen af ovennævnte type vil af tidsmæssige årsager kræve EDB-apparatur, men hertil kommer, at mængden af data, der nødvendigvis må lagres, vil være af et betydeligt omfang, så selv med elektroniske hjælpemidler, vil det være en bekostelig affære.

Appendix A

Opstilling af formel til beregning af den effektive rente på en løbende konto.

Symbolspecifikation

K_o	Kredittens maksimum
s	Stiftelsesprovision (erlægges ved kontoens etablering)
p	Løbende provision pr. termin (af max.)
r	Rente pr. termin (af det trukne beløb; beregnes bagud)
u	Udnyttelsesgrad (konstant i hver af de n perioder)
n	Løbetid angivet i terminer.

Sættes den effektive rente lig med »i« og forudsættes en liniær nedskrivningstakt ($\frac{1}{n}$ i hver termin), kan følgende formeludtryk til beregning af den effektive rente opstilles:

$$uK_o = sK_o +$$

$$(ruK_o + pK_o + \tfrac{u}{n}K_o)\,(1+i)^{-1} +$$

$$(ru\,(K_o - \tfrac{1}{n}K_o) + p(K_o - \tfrac{1}{n}K_o) + \tfrac{u}{n}K_o)\,(1+i)^{-2} +$$

$$(ru(K_o - \tfrac{2}{n}K_o) + p(K_o - \tfrac{2}{n}K_o) + \tfrac{u}{n}K_o)\,(1+i)^{-3} +$$

$$\vdots \qquad \vdots \qquad \vdots \qquad \vdots$$

$$(ru(K_o - \tfrac{n-1}{n}K_o) + p(K_o - \tfrac{n-1}{n}K_o) + \tfrac{u}{n}K_o)\,(1+i)^{-n}$$

$$\Leftrightarrow\ uK_o = sK_o +$$

$$(\ (ru+p)K_o + \tfrac{u}{n}K_o)\,(1+i)^{-1} +$$

$$(\ (ru+p)\tfrac{n-1}{n}K_o + \tfrac{u}{n}K_o)\,(1+i)^{-2} +$$

$$(\ (ru+p)\tfrac{n-2}{n}K_o + \tfrac{u}{n}K_o)\,(1+i)^{-3} +$$

$$\vdots \qquad \vdots \qquad \vdots \qquad \vdots$$

$$(\ (ru+p)\tfrac{n-(n-1)}{n}K_o + \tfrac{u}{n}K_o)\,(1+i)^{-n}$$

$$\therefore uK_o = sK_o + (ru + p)K_o \left[(1 + i)^{-1} + \frac{n-1}{n}(1 + i)^{-2} + \frac{n-2}{n}(1 + i)^{-3} \ldots + \frac{1}{n}(1 + i)^{-n} \right] + \frac{u}{n}K_o \overline{A_n}\rceil\, i$$

$$\therefore u = \left[s + \frac{ru+p}{1+i} \sum_{x=o}^{n-1} \frac{n-x}{n}(1 + i)^{-x} + \frac{u}{n}\overline{A_n}\rceil\, i \right]$$

Af ovennævnte kan endvidere de samlede kreditomkostninger (C) udledes til:

$$C_1 = \left[sK_o + (ru+p)\left(1 + \frac{n-1}{n} + \frac{n-2}{n} + \text{- - - - - - - - - - - } + \frac{1}{n}\right) K_o + uK_o \right] - uK_o$$

$$\therefore C_1 = \left[s + (ru+p)\frac{n+1}{2} \right] K_o$$

Appendix B

Ændres typeeksemplet således at max. nedskrives til halvdelen allerede ved udgangen af 1. termin (fremskyndelse af afdrag), og herefter forbliver uændret til og med $\frac{n}{2}$ termin, efter hvilken maksimum nedskrives liniært med ($\frac{1}{n} K_0$) i hver af de følgende, kan den effektive rente (i) beregnes som følger.

$$uK_0 = sK_0 +$$

$$(ruK_0 + pK_0 + \tfrac{u}{2}K_0)\ (1+i)^{-1}$$

$$(ru(K_0 - \tfrac{1}{2}K_0) + p(K_0 - \tfrac{1}{2}K_0))\ (1+i)^{-2}$$

$$\vdots \qquad\qquad \vdots \qquad\qquad \vdots$$

$$(ru(K_0 - \tfrac{1}{2}K_0) + p(K_0 - \tfrac{1}{2}K_0))\ (1+i)^{-n/2}$$

$$(ru(K_0 - \tfrac{n/2}{n}K_0) + p(K_0 - \tfrac{n/2}{n}K_0) + \tfrac{u}{n}K_0)\ (1+i)^{-(n/2+1)}$$

$$(ru(K_0 - \tfrac{n/2+1}{n}K_0 + p(K_0 - \tfrac{(n/2)+1}{n}K_0) + \tfrac{u}{n}K_0)\ (1+i)^{-(n/2+2)}$$

$$\vdots \qquad\qquad \ddots \qquad\qquad \ddots$$

$$(ru(K_0 - \tfrac{n/2+n/2-1}{n}K_0) + p(K_0 - \tfrac{n/2+n/2-1}{n}K_0) + \tfrac{u}{n}K_0)\ (1+i)^{-n}$$

$$\Leftrightarrow uK_0 = sK_0 +$$

$$\left[(ru+p)K_0 + \tfrac{u}{2}K_0\right]\ (1+i)^{-1}$$

$$\left[(ru+p)\tfrac{1}{2}K_0\right]\ (1+i)^{-2}$$

$$\vdots \qquad\qquad \vdots$$

$$\left[(ru+p)\tfrac{1}{2}K_0\right]\ (1+i)^{-n/2}$$

$$\left[(ru+p)\ \frac{n-(n/2)}{n}K_0 + \tfrac{u}{n}K_0\right]\ (1+i)^{-((n/2)+1)}$$

$$\left[(ru+p)\ \frac{(n/2)-1}{n}K_0 + \tfrac{u}{n}K_0\right]\ (1+i)^{-((n/2)+2)}$$

$$\vdots \qquad\qquad \ddots \qquad\qquad \ddots$$

$$\left[(ru+p)\tfrac{1}{n}K_0 + \tfrac{u}{n}K_0\right]\ (1+i)^{-n}$$

$$\hookrightarrow uK_o = sK_o +$$

$$\left[\frac{1}{2}(ru+p) + \frac{u}{2} \right] K_o (1+i)^{-1} +$$

$$(ru+p)\frac{1}{2}K_o\overline{A_{(n/2)+1}|}\, i + (ru+p)K_o \sum_{x=n/2+1}^{n-1} \frac{12-x}{12}(1+i)^{-(x+1)} +$$

$$\frac{u}{n}K_o (\overline{A_{n}|}i - \overline{A_{n/2}|}i)$$

Endvidere kan kreditomkostningerne (C_2) beregnes til:

$$C_2 = \left[sK_o + (n/4+1)(ru+p)K_o + (ru+p)K_o \frac{n/2-1}{2}\left(\frac{1}{n}+\frac{n/2-1}{n}\right)+uK_o \right] - uK_o$$

$$\hookrightarrow C_2 = sK_o + (n/4+1+n/8-1/4)(ru+p)K_o$$

$$\hookrightarrow C_2 = \left[s + \left(\frac{3n+6}{8}\right)(ru+p) \right] K_o$$

Appendix C

Ændres typeeksemplet, således at afdragene er liniære med en nedskrivningstakt på $\frac{1}{n}$ i første halvdel af kredittens løbetid, mens nedskrivningen i 2 halvdel udskydes til udgangen af n' termin, hvor den nedskrives til nul, vil den effektive rente af pågældende kredit, der løber i n terminer, kunne beregnes som følger:

$$uK_o = sK_o +$$

$$(ruK_o + pK_o + \frac{u}{n}K_o)\ (1 + i)^{-1}$$

$$(ru(K_o - \frac{1}{n}K_o) + p(K_o - \frac{1}{n}K_o) + \frac{u}{n}K_o)\ (1 + i)^{-2}$$

$$(ru(K_o - \frac{n/2-1}{n}K_o) + p(K_o - \frac{n/2-1}{n}K_o) + \frac{u}{n}K_o)\ (1 + i)^{-n/2}$$

$$(ru(K_o - \frac{n/2}{n}K_o) + p(K_o - \frac{n/2}{n}K_o))\ (1 + i)^{-(n/2+1)}$$

$$(ru(K_o - 1/2K_o) + p(K_o - 1/2K_o))\ (1 + i)^{-(n/2+2)}$$

$$(ru(K_o - 1/2K_o) + p(K_o - 1/2K_o))\ (1 + i)^{-(n-1)}$$

$$(ru(K_o - 1/2K_o) + p(K_o - 1/2K_o) + \frac{u}{2}K_o)\ (1 + i)^{-n}$$

$$\Leftrightarrow uK_o = sK_o +$$

$$\left[(ru+p)K_o + \frac{u}{n}K_o\right]\ (i + i)^{-1}$$

$$\left[(ru+p)\frac{n-1}{n}K_o + \frac{u}{n}K_o\right](1 + i)^{-2}$$

$$\left[(ru+p)\frac{n/2+1}{n}K_o + \frac{u}{n}K_o\right]\ (1 + i)^{-n/2}$$

$$(ru+p)\frac{1}{2}K_o\ \ (1 + i)^{-(n/2+1)}$$

$$(ru+p)\tfrac{1}{2}K_0 \quad (1+i)^{-(n/2+2)}$$
$$\vdots \qquad\qquad \vdots$$
$$(ru+p)\tfrac{1}{2}K_0 \quad (1+i)^{-(n-1)}$$

$$\left[(ru+p)-K_0+\tfrac{1}{2}K_0\right] \quad (1+i)^{-n}$$

$$\hookrightarrow uK_0 = sK_0 + \frac{u}{12}K_0\overline{A_{n/2}|}\,i \; +$$

$$\frac{ru+p}{1+i}K_0 \sum_{x=0}^{n/2-1} \frac{n-x}{n}(1+i)^{-x} +$$

$$(ru+p)\tfrac{1}{2}K_0\,(\overline{A_n|}\,i - \overline{A_{n/2}|}\,i) + \tfrac{u}{2}K_0\,(1+i)^{-n}$$

Af ovennævnte kan de samlede kreditomkostninger (C), til brug for beregning af den approximative effektive rente, udregnes til:

$$C_3 = \left[sK_0 + (ru+p)K_0\left(\frac{n}{2}\left(\frac{1}{n}+\frac{n}{n}\right) - \frac{n/2}{2}\left(\frac{1}{n}+\frac{n/2}{n}\right)\right) + \right.$$
$$\left. n/4\,(ru+p)K_0 + uK_0\right] \; - uK_0$$

$$\hookrightarrow C_3 = \left[s + (ru+p)\frac{5n+2}{8}\right]K_0$$

INDUSTRIRÅDET BUTIKSHANDELENS FÆLLESRÅD

Notat vedrørende beregning af effektiv rente, jfr. kreditkøbsudvalgets arbejdsudvalgs lovudkast § 8, stk. 6 og § 33, stk. 7.

Industrirådet og Butikshandelens Fællesraad har, som vist i det vedhæftede skema ved gennemregning af en række eksempler, foretaget beregningen af den effektive rente, dels ved hjælp af den approximative formel (2) på side 76 i den svenske betænkning fra 1966 om forbrugerkreditter i Sverige, og dels ved hjælp af den mere korrekte formel (3) på side 77 i betænkningen. Endelig har vi for disse eksempler beregnet den sande effektive rente, dvs. den rente, som bevirker, at de tilbagediskonterede afdrag bliver lig den ydede kredit.

De første 11 eksempler er en gennemregning og en skematisk opstilling af de 3 regneeksempler på siderne 77 og 78 i betænkningen. Eksemplerne illustrerer nogle af de fejl, man begår ved at anvende den approximative formel.

Eksempel 1-4:
Den approximative formel bliver mere og mere unøjagtig, når afbetalingsperioden bevæger sig væk fra en måned. Den approximative formel forudsætter månedsvise afbetalinger og kan ikke klare en ændring i afbetalings vilkårene, som gør, at den gennemsnitlige kredittid ændres, medens kredittens længde i måneder er konstant.

Eksempel 5-7:
Når der i afbetalingsaftalen indgår betalingsfrie måneder, kan den approximative formel ikke anvendes, da den forudsætter lige store afdrag over afbetalingsperioden.

Eksempel 8-11:
Når de første rater i en månedsvis afbetaling er større end de sidste, giver den approximative formel en for lille effektiv rente, og omvendt, når de sidste rater er størst.

Eksemplerne 12 og 13 er baseret på materiale fra Møbelhandlernes Centralforening og viser sammen med beregningen i materialet, hvilken uhyre tidskrævende opgave det er for den handlende at beregne en effektiv rente ved ethvert salg eller tilbud.

Ved indgåelsen af afbetalingshandeler i det daglige, forekommer det utallige gange, at en forbruger vil foretrække en anden afbetalingsform end den først forelagte. Det vil da være nødvendigt for sælgeren for at udregne den ny effektive rente at foretage en ny beregning af meromkostningerne (c) ved det ny kreditkøb samt at beregne kreditbeløbet (k), hvorefter han skal indsætte dem i formlen:

$$i = \frac{2 \times c \times 100 \times 12}{k \times (t+1)}$$

hvor t er kredittiden i måneder. Han kan så være sikker på at have brugt lang tid på at nå et ofte misvisende resultat.

En oplysning om effektiv rente er af værdi for forbrugeren, når han i en købssituation skal vurdere forskellige tilbud. Dette gælder dog kun, hvis der er tale om den sande effektive rente og ikke en rente, der er udregnet efter en approximeret formel. Gennemfører man imidlertid en regel om, at sælger skal oplyse den sande effektive rente, vil man pålægge denne et uhyre stort ekstra regnearbejde. Gennemfører man, som foreslået af arbejdsudvalget, en regel om approximeret rente, vil man ikke opnå det, man tilsigter, nemlig at skabe et sammenligningsgrundlag for forbrugeren. Til belysning heraf tjener eksemplerne 8-11, hvoraf det klart fremgår, at en sælger ved at tilrettelægge afdragenes størrelse kan opnå, at den effektive rente på papiret ser meget mindre ud, end den faktisk er. Den foreslå-

ede regel vil derfor kunne bringes til at føre forbrugerne bag lyset i stedet for at oplyse dem. Samtidig er der selv i den afbetalingsform, der forudsætter lige store afdrag og perioder, jfr. eksempel 1, så stor forskel på den approximerede rente og den sande, at oplysningen virker misvisende.

En anden uheldig konsekvens, der ligeledes kan drages fra eksemplerne 8-11, vil være, at den sælger, der imødekommer et rimeligt forbrugerønske om mindre afdrag i den første del af afdragsperioden efter den approximerede formel, skal oplyse en effektiv rente, der på papiret er større end den sande rente. Her vildleder oplysningen atter mere, end den vejleder og kan ovenikøbet være medvirkende til, at en for forbrugeren fornuftig afdragsform ikke bliver foreslået, fordi den ser afskrækkende ud.

På en række andre områder vil gennemførelsen af den foreslåede regel umuliggøre de smidige løsninger, der i dag anvendes i det praktiske liv. Der tænkes her især på, at formlen forudsætter månedsvise afdrag og ikke kan klare en ændring i afbetalingsvilkårene. Det må befrygtes, at den foreslåede regel om effektiv rente vil være medvirkende til en omlægning af hele afbetalingshandelen på en sådan måde, at denne for fremtiden kun vil kunne finde sted i helt fastlåsede og standardiserede former. Noget sådant vil hverken være til fordel for forbrugerne eller erhvervslivet.

Beregning af effektiv rente ved kontosalg fører i øvrigt til forskellige resultater afhængig af kontrakttidspunkt og betalingsvaner, som det fremgår af vedlagte bilag 3, der er baseret på materiale fra Dansk Organisation af Detailhandelskæder.

Det har derfor størst informativ værdi for forbrugeren at få oplyst kreditomkostningerne i en kendt og accepteret størrelse i kroner og øre. Yderligere vil forbrugeren altid kunne kontrollere, at kreditomkostningerne ved udløbet af betalingsaftalen har været det oprindeligt fastsatte, medens mulighederne for at kontrollere den effektive rente vil være ringe.

Som en helt uønsket og urimelig konsekvens af reglens gennemførelse kan det nævnes, at den sælger, der påtager sig det store arbejde med at oplyse forbrugerne om den sande effektive rente og således giver køber en virkelig vejledende oplysning, ikke opfylder kravene i det foreslåede udkast. Han ville have givet en »urigtig« oplysning og vil være underkastet forslagets sanktionsbestemmelser.

Den uddannelse, staten har fastsat for butiksmedarbejderne - handelsmedhjælpereksamen for butikslærlinge og EFG-uddannelse for andre medarbejdere - er ikke af en sådan art, at personalet har forudsætninger for selv at beregne den effektive rente ved kredit og kontosalg, og der findes ingen i praksis anvendelige rentetabeller, som medarbejderne kan benytte til sådanne udregninger. Kun medarbejdere med højere handelseksamen eller handelshøjskoleuddannelse har forudsætninger for at kunne foretage beregninger af effektiv forrentning, men sådanne medarbejdere findes ikke inden for butikshandelen i Danmark.

Under henvisning til ovenstående vil Industrirådet og Butikshandelens Fællesraad henstille, at bestemmelserne om oplysning om den effektive rente udgår af forslaget, da de øvrige foreslåede kreditoplysninger er tilstrækkelige for forbrugeren til at bedømme og sammenligne forskellige salgstilbud.

Eksempler på beregning af effektiv rente ved kontokøb.

Nedenstående eksempler er beregnet ud fra en *sæsonkonto* med et købsbeløb på 1150,- kr., en udbetaling ved kontoens oprettelse på 166,- kr. svarende til 1/7 og et rentetillæg på 1¼% pr. måned.

Eksempel 1
Gennemsnitlige udestående i afviklingsperioden.

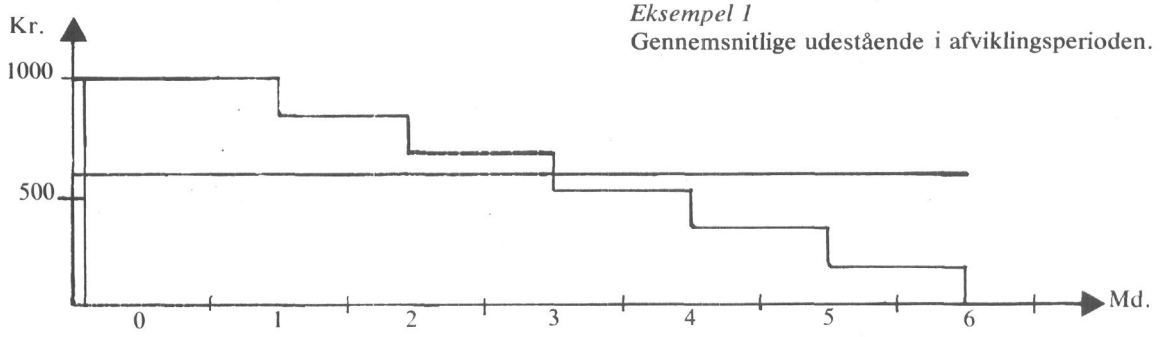

Kredit mod rentepålæg	Rente 1¼%	Afdrag
0,00	0,00	166,00
815,00	10,20	169,00
656,20	8,20	169,00
495,40	6,20	169,00
332,60	4,20	169,00
167,80	2,10	169,00
0,00	0,00	169,90
Akk.	30,90	1180,90

Effektiv rente:

$$\frac{30{,}90 \times 100 \times 360}{575 \times 210} = 9{,}21\%$$

Eksempel 2

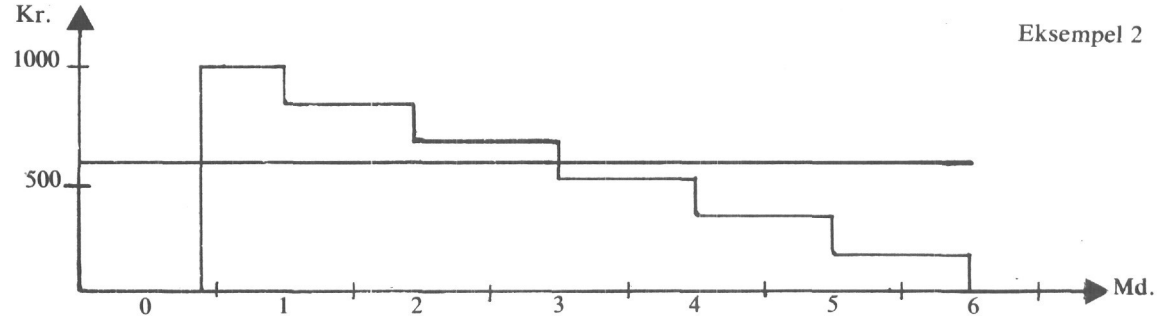

Effektiv rente:

$$\frac{30{,}90 \times 100 \times 360}{575 \times 170} = 11{,}3\%$$

I sin yderste konsekvens vil den effektive rente kunne beregnes til *12,90%* ved en minimumsafdragstid på 150 dage.

Der gøres opmærksom på, at kreditomkostningerne i begge tilfælde er lige store, at der ikke er taget hensyn til et varierende betalingstidspunkt inden for den enkelte måned samt at købsmåneden er rentefri.

Eksempler på beregningen af den effektive rente for afbetalingskøb.

Eks.	Kontant pris	Kredit købspris	Udbetaling	Antal afb. perioder	Afbetalingsbeløbenes fordeling	Samlede afbet.	Kreditten i mdr.	Formel 1 Approx. eff. rente	Formel 2 Approx. eff. rente	Sand eff. rente
1	1100	1200	100	12	Ligeligt: 12 x 91,67	1100	12	18,5	18,5	19,4
2	1100	1200	100	4	Ligeligt: 4 x 275	1100	12	18,5	16,0	16,6
3	1100	1200	100	3	Ligeligt: 3 x 366,67	1100	12	18,5	15,0	15,5
4	1100	1200	100	2	Ligeligt: 2 x 550	1100	12	18,5	13,3	13,6
5	1100	1200	100	10	Ligeligt: 10 x 110	1100	10	21,8	21,8	23,4
6	1100	1200	100	11	6 x 110, 1 afdragsfri måned, 4 x 110,	1100	11	20,0	20,3	21,7
7	1100	1200	100	12	1 afdragsfri måned, 6 x 110, 1 afdragsfri måned, 4 x 110,	1100	12	18,5	17,4	18,2
8	1100	1200	100	12	2 x 150, 10 x 80	1100	12	18,5	20,5	22,0
9	1100	1200	100	12	10 x 80, 2 x 150	1100	12	18,5	16,8	17,7
10	1100	1200	100	12	4 x 150, 8 x 62,5	1100	12	18,5	23,0	25,1
11	1100	1200	100	12	8 x 62,5, 4 x 150	1100	12	18,5	15,4	15,9
12	1470	1584,44	300	9	8 x 150, 84,44	1284,44	9	23,5	24,5	26,7
13	1470	1665,23	300	19	18 x 75, 15,23	1365,23	19	20,0	20,8	21,8

Uddrag af betænkningen vedr. konsumtionskrediter i Sverige (1966:42)

Metoder att jämföra kreditkostnader

Om t.ex. en person vid årets början sätter in 100 kr. i banken mot en bankränta av 5%, är hans innestående behållning vid årets slut 105 kr. (under förutsättning att han inte gör några ytterligare insättningår eller uttag). Skulle han i stället ta ett lån vid årets början på 100 kr., som i slutet av året skall återbetalas med 105 kr., är hans gäldränta också 5%, och såtillvida har konsumenten ingen svårighet att bedöma kreditkostnaden. Några komplikationer uppstår inte heller, om vi säger att personen i fråga lånar 100 kr. vid årets början men måste återbetala 105 kr. redan den sista juni. Räntesatsen, 10%, kan konsumenten utan svårighet räkna ut och kalkylera med. Denna ränta benämnes *effektiv (års) ränta*. Vid andra typer av krediter i bank, exempelvis vid olika slag av växeldiskonteringar, kan ytterligare räntevarianter tillkomma.

Den ränta som uppkommer, om man i stället räknar på hela krediten under hela kredittiden oavsett amorteringar, kallas *rak (års) ränta*. Den kan beräknas med hjälp av nedanstående formel. [1])

$$R_{RÅ} = \frac{c \cdot 12 \cdot 100}{k \cdot t} \quad (1)$$

I ett stort antal fall måste man emellertid räkna med att den kredit man har tagit inte betalas tillbaka på en gång utan successivt, dvs. genom amorteringar. Det är klart att relationen mellan *c* och *k* i formel 1 ger ett för lågt värde på den ränta man verkligen betaler, eftersom ju *k* är den verkliga skulden endast före första återbetalningen men sedan hela tiden successivt minskar för att slutligen vara lika med noll. Som en första approximation kan man då tänka sig att den gennomsnitliga skulden (kreditbeloppet) är $\frac{k}{2}$ varför den *effektiva räntyen (i)* i detta fall skulle bli två gånger den raka räntan ($2 \cdot R_{RÅ}$).

En bättre approximationsmetod ger emellertid följande formel:

$$i = \frac{2 \cdot c \cdot 100 \cdot 12}{k \cdot (t + 1)} \quad (2)$$

Formel 2 förutsätter att skulden avbetalas månadsvis med lika stora *belopp*. Eftersom detta amorteringssätt tycks vara det helt dominerande vid avbetalningsköp och formeln därtill är förhållandevis enkel att tillämpa, kommer den at användas i den följande framställningen. Det är f.ö. en kalkylmetod av samma slag som formel 2 som kommer till användning i de undersökningar som utförts inom statens pris- och kartellnämnd. Formeln ger en mycket god approximation, så snart avbetalningarna fördelar sig någorlunda jämnt över kredittiden och sålunda den *genomsnittliga* kredittiden blir ungefär halva den totala.

Kommitténs förslag att den effektiva ränta som skall införas i avbetalningskontrakt bör uträknas i enlighet med formel 2 baseras på dessa förhållanden. Det kan emellertid vara intressant att undersöka hur

---

[1]) I denna och följande formler användes ett symbolsystem där:

- $R_{RÅ}$ = rak årsränta
- i = den sökta effektiva årsräntan
- k_u = kreditbeloppet (kontantpriset, minus handpenning)
- c = kreditkostnaden (avbetalningspriset minus kontantpriset)
- i = kredittiden i månader
- u = antalet avbetalningsperioder för krediten
- p = antalet avbetalningsperioder som belöper på ett år.
- $a_u\ a_2 \ldots a_u$ = Inbetalningsbelopp vid olika betalningsperioder.

stora fel formel 2 ger vid *rimliga* avvikelser i förutsättningarna. För att kunna göra detta måste man konstruera en formel som vid olika förutsättningar ger ett resultat av tillfredsställande exakthet. Detta anspråk uppfylls i stort sett av formel 3, som kan sägas utgöra en generalisering av formel 2. Skillnaden mellan formel 3 och en ännu noggrannare formel som konstrueras med hjälp av s.k. ränta-på-ränta-beräkning är mycket ringa; endast vid myckel höga räntesatser skiljer sig resultaten med mer än en procentenhet. Orsaken till att ränta-på-ränta-formeln inte använts som jämförelse är att det krävs ett tämligen omfattande räknearbete för att kunna tillämpa den. Formel 3 har följande utseendet: [1])

$$i = \frac{c \cdot p \cdot 100}{u \cdot k - \frac{k}{k + c} \cdot S} \quad (3)$$

där S står för summan
$(u-1)\, a_1 + (u-2)\, a_2 + (u-3)\, a_3 \ldots$
$+ 2\, a_{u-2} + a_{u-1}$

RÄKNEEXEMPEL 1
Den effektiva räntan vid regelbunden amortering.
Tablån nedan visar hur den effektiva räntan förändras, om en kredit på 1 000 kr. och en kreditkostnad på 100 kr. avbetalas med lika stora belopp månadsvis, kvartalsvis, tertialvis och halvårsvis inom en total kredittid av 12 hela månader (dvs. slutbetalning i varje fall sker vid slutet av den tolfte månaden).

Avbetalningen sker med lika stora belopp	Effektiv årsränta 1%		
	Enligt formel		Differens
	2	3	2-3
månadsvis	18	18	–
kvartalsvis	18	16	+ 2
tertialvis	18	15	+ 3
halvårsvis	18	13	+ 5

Som synes sjunker den effektiva räntan successivt (formel 3) vilket alltså innebär att den approximativa formeln (formel 2) ger allt större avvikelse. Emellertid kan sägas att först vid halvårsvisa amorteringar – något som sannolikt förekommer ytterst sällan vid avbetalningsköp - blir resultatet enligt formel 2 i högre utsträckning missvisande.

Exemplet visar beräkningssättets karaktär. Vid månatliga avbetalningar ger formel 2 ett exakt korrekt resultat. Betalningarna erläggs här månadsvis med lika belopp from slutet av den första månaden t.o.m. slutet av den tolfte månaden. Den genomsnittliga kredittiden är sålunda 6½ månader. Vid längre intervall mellan avbetalningarna, kommer dessa att förskjutas framåt i tiden. Vid halvårsvis betalning erläggs denna till sin första hälft först vid sjätte månadens slut, till sin andra hälft vid tolfte månadens slut och den genomsnittliga kredittiden blir därvid nio månader. Detta förklarer skillnaden mellan resultatet efter de båda formlerna.

RÄKNEEXEMPEL 2
Amorteringarna sker med visst uppehåll.
Ett specialfall som ibland förekommer vid utnyttjande av konsumtionskrediter innebär att juli och december är amorteringsfria månader. Någon enkel formel för att beräkna den effektiva räntan för detta fall kan inte uppställas. Den effektiva räntan är nämligen beroende av skuldens storlek vid tidpunkten för en avbetalningsfri månads inträde. For högst tio månatliga inbetalningar under kredittiden erhålls dessutom olika resultat beroende på om kredittiden omfattar två eller en avbetalningsfri månad. För att belysa den betydelse som avbetalningsfria månader kan ha for den effektiva räntans höjd presenteras nedan dels ett maximifall, dels ett minimifall. Krediten antas vara 1 000 kr. och kreditkostnaden 100 kr. I båda fallen förutsätts tio månatliga inbetalningar, med två resp, en avbetalningsfri månad inom kredittiden. I maximifallet (fall 1) har krediten tagits så att december månad är första kreditmånad. I minimifallet (fall 2) har köpet gjorts så att första kreditmånad blir under januari månad.

Dessa två fall, som uträknats med hjälp av formel 3, jämförs med den effektiva räntan enligt formel 2 (fall 3) som alltså uttrycker räntan vid avbetalningsköp med amortering tio månader i följd.

Effektiv årsränta, i %		
1	2	3
17	20	22

Som synes är skillnaden mellan fall 2 och fall 3 obetydlig, medan skillnaden mellan fall 1 och 3 är mera betydande. Beaktas bör emellertid att jämförelse bör ske jeke med fall 3, där formel 2 tillämpats för en kredittid av tio månader, utan med resultatet av formel 2 med en kredittid av elva månader vid fallet med en avbetalningsfri månad och med en kredittid av tolv månader, när denna innefatter två avbetalningsfria månader. Tillämpad på det sättet ger formel 2 en effektiv ränta av 20 resp. 18% i det förevarande räkneex-

1) Formel 3 förutsätter en proportionell uppdelning av varje inbetalningsbelopp på amortering och ränta.

emplet, dvs. en avvikelse från det resultat som framkommer enligt formel 3 som man praktiskt taget kan bortse från. Det erinras om att exemplet konstruerats för extremfall och att det genomsnittliga felet vid i praktiken forekommande fall av betalningsfria månader normalt bör vara än mindre.

RÄKNEEXEMPEL 3.

Amorteringsbeloppen är olika stora.

Formel 2 ger et exakt resultat vid lika månatliga betalningar. Den ger en mycket god approximation, när den genomsnittliga kredittiden överensstämmer med vad som därvid gäller. Hur stora avvikelser, som uppkommer vid en ojamn fördelning av amorteringarna skall belysas med några exempel.

I samtliga fall är kreditbeloppet 1 000 kr., kreditkostnaden 100 kr. och amorteringstiden tolv månader. I *fall 1* antas krediten amorteras så att under de två första månaderna det månatliga avbetalningsbeloppet är 150 kr. och under de återstående tio månaderna 80 kr. I *fall 2* amorteras under de tio första månaderna 80 kr. och under de sista två månaderna 150 kr. per månad. I *fall 3* amorteras under de fyra första månaderna 150 kr. och under de återstående åtta månaderna 63 kr. per månad. *Ifall 4,* slutligen, amorteras under de första åtta månaderna 63 kr. och under de sista fyra månaderna 150 kr. per månad. Resultatet framgår av följande tablå:

Fall	Effektiv årsränta, 1%		
	Enligt formel		Differens
	2	3	2-3
1	18	20	–2
2	18	17	+1
3	18	23	–5
4	18	15	+3

Trots att amorteringsbeloppens storlek som synes skiljer sig ganska mycket åt, ger den approximativa formeln 2 endast i ett fall (fall 3) ett mindre tillförlitligt resultat. Detta sammenhänger med att avbetalningarna i detta fall är så stora under de första månaderna, att den genomsnittliga kredittiden blir väsentligt kortare än halva totala. Även om dessa räkneexempel naturligtvis inte får uppfattas som uttömmande, visar de dock, enligt kommitténs uppfattning, att den approximativa formeln med fördel kan tillämpas även om förutsättningarna inte i detalj överensstämmer med de som krävs for att formel 2 skall vara korrekt.

I de följande exemplen skall vi försöka konkret visa hur formel 2 används.

Kontantpriset för en vara är 1 000 kr. Om en konsument vill köpa varan på avbetalning, erläggs 200 kr. som handpenning och återstoden avbetalas på tolv månader med 75 kr. i månaden.

$c = 200 + 12 \cdot 75 - 1\,000 = 100$. Dessa 100 kr. får således en kreditköpare betala mer än en kontantkopare.

$k = 1\,000 - 200 = 800$. Detta är det faktiska belopp kredittagaren har lånat, dvs. kontantpriset minus det belopp som han måste betala kontant i form av handpenning. Enligt formel 2 är

$$i = \frac{2 \cdot 100 \cdot 100 \cdot 12}{800 \cdot 13} = 23\%$$

Den effektiva räntan uppgår i detta exempel till ca. 23%. Det är denna räntesats konsumenten bör jämföra med på *motsvarande sätt* beräknade räntor för andra kreditformer. I detta fall skulle en konsument ha kunnat låna pengar med 23% ränta och med amortering under en tolvmånadersperiod utan att komma i ett sämre läge än han gjorde vid sitt avbetalningsköp.

När köparen från kostnadssynpunkt skall bedöma olika finansieringsformer för köp av varaktiga konsumtionskapitalvaror, får han som tidigare nämnts ta hänsyn till ytterligare en faktor som ofta kan vara av mycket stor betydelse, nämligen *kontantrabatten,* dvs. det avdrag på riktpris etc. som kontantkoparen får tillgodogöra sig. Det bör observeras att rabatten sällan är fixerad i förväg. Det krävs ofta ett aktivt förhandlande för att till fullo komma i åtnjutande av denna rabatt. Man kan därför inte utan vidare säga att det endast är kreditköparen som går miste om denna rabatt, och f.ö. kan ju också en prismedveten kreditköpare erhålla rabatt.

En ytterligare komplikation uppstår när köp av en vara sker i samband med utbyte av en begagnad. Kontantrabatten bakas då ofta in i det pris som erhålles för inbytesvaran.

Vilken inverkan har då dessa rabatter på konsumentens val? - Det är uppenbart att de som betalar kontant eller utnyttjar icke varubundna krediter beträffande rabatter och inbytespriser är i ett bättre läge än de konsumenter som utnyttjar varubundna krediter. Därför bör en kontantrabatt som en kontantkopare erhåller uppfattas som en höjd kreditkostnad för avbetalningsköpa-

ren. Samtidigt måste man emellertid ta hänsyn till att det belopp som avbetalningsköparen faktiskt lånar likaledes minskar. Vi kan illustrera tankegången med det exempel som tidigare användes. Om en kontantköpare vid köp av en vara för nominellt 1 000 kr. på grund av sitt betalningssätt skulle ha fått en kassarabatt på *5%*, behöver han alltså endast betala 950 kr. Avbetalarens kreditkostnad (c) blir således 200+12-75 - 950 = 150 kr. Det belopp som kredittagaren faktiskt lånar är nu emellertid inte längre 800 (1 000 - 200) utan endast 750 (950 - 200). Det är ju endast detta belopp som konsumenten alternativt skulle behöva låna upp i exempelvis en bank. Man kan även uttrycka saken så: avbetalningsköparen erlägger 150 kr. för att köpa en vara som på marknaden betingar ett pris på 950 kr. Han avbetalar emellertid omedelbart sin skuld med 200 kr. och följaktligen kommer han att betala 150 kr. för att låna 750 kr.

Den effektiva räntan blir således

$$i = \frac{2 \cdot 150 - 100 \cdot 12}{750 \cdot 13} \qquad 37\%$$

Konsumentens situation vid kreditköp påverkas även av att den svenska skattelagstiftningen i princip tillåter att gäldränta oavsett karaktär och storlek (inom ramen för den totala inkomsten) får dras av i inkomstdeklarationen. När det gäller olika typer av banklån etc. gäller denna princip oinskränkt. Beträffande olika slag av varubundna krediter har emellertid de olika lokala taxeringsintendenterna intagit olika attityder; vissa synes ha medgivit avdrag för hela avbetalningstillägget medan andra endast tillstyrkt att en del av avbetalningstillägget må dras av. Riksskattenämnden har prövat frågan, och en ev. rekommendation kan tänkas utmynna i att endast en del av avbetalningstillägget får dras av. Problemet är relativt intrikat. Utifrån allmänna utgångspunkter skiljer sig visserligen ett avbetalningstillägg inte från en debiterad bankränta. Avdragsrätt hos köpare för av säljare försträckt kredit öppnar emellertid i princip möjligheter till skatteflykt, eftersom en del av varans »egentliga« pris av säljaren kan kamofleras som kreditkostnad i syfte att göra köpet mera attraktivt. I praktiken synes avdragsrätten ofta bli outnyttjad på grund av allmänhetens okunnighet i dessa frågor samt obenägenhet hos säljare att redovisa räntebeloppen.

Vid val av finansieringsform bör konsumenten i sina kalkyler ta hänsyn till nämnda skattebestämmelser. Det sker i formel 4, som visar att en konsument för att komma fram till sina reella ränteutgifter bör reducera sin nominella ränteutgift med sin marginalskatt. Det bör ske endast under förutsättning att ränteutgifterna överstiger ränteintäkterna vid belopp under 400 kr. för ogifta resp. 800 kr. för gifta personer. Anledningen till detta är att kapitalinkomster uppgående till dessa belopp enligt nuvarande skattelagstiftning är skattefria.

$$T_y = R_y \frac{(100 - Ms)}{100} \quad (4)$$

Rv = nominell ränteutgift i kronor
Ms = marginalskatteprocenten
Ty = den reella ränteutgiften i kronor

Det svenska skattesystemet medför en minskning av kreditkostnaderna, särskilt för högre inkomstgrupper med relativt hög marginalskatt.

Forbrugerrådet

Den 17. december 1976

Kreditkøbsudvalget
Justitsministeriet
Slothölmsgade 16
1216 Kbh. K.

I anledning af den til kreditkøbsudvalget fra Butikshandelens Fællesråd, Danmarks Sparekasseforening, Den Danske Bankforening og Industrirådet fremsendte skrivelse med bilag angående oplysningspligt om den effektive rente, skal Forbrugerrådet fremsætte nogle kommentarer.

Indledningsvis skal det fremhæves, at ovennævnte organisationer tilslutter sig princippet om en loyal og åben oplysningspligt for kreditgiveren med henblik på at give forbrugeren overblik over, hvilke omkostninger der er forbundet med en kredit.

Når organisationerne alligevel ikke kan støtte, at der gives oplysning om den effektive rentefod, skyldes det alene store tekniske og administrative vanskeligheder herved. I den forbindelse henvises til foretagne undersøgelser, som dog ikke nærmere er beskrevet, hvorfor det kan være vanskeligt at kommentere disse. Imidlertid findes der i bilagene til skrivelsen eksempler på problemer, som organisationerne mener vil opstå, hvis der indføres oplysningspligt med hensyn til renter.

I bilag III (her i betænkningen gengiver p. 223), som har tilknytning til bilag om »Notat vedrørende beregning af effektiv rente«, jvf. kreditkøbsudvalgets arbejdsudvalgs lovudkast § 8 stk. 6, § 33 stk. 7, herefter benævnt bilag I, er der opstillet en række tænkte eksempler på afdragsforløb ved kreditgivning, og derefter er den effektive rente kalkuleret dels ved approximationsformler og dels som den sande effektive rente.

Med et varierende afdragsforløb er det med disse eksempler hensigten at vise, at usikkerheden ved anvendelse af approximationsformlerne er for stor. Det er imidlertid værd at bemærke, at afdragsforløbet i de tilfælde, hvor usikkerheden er størst, er konstrueret udfra forudsætninger, hvor approximationsformlerne netop vil være unøjagtige. Udsagnskraften af disse unøjagtighedsberegninger står og falder derfor med et bevis for, at disse specielle afdragsforløb er relevante i den forstand, at det er udbredt med sådanne afdragsforløb i kreditkøb.

Behandlingen af forbrugerkreditten i betænkning nr. 707, april 1972 om »En statistisk betydning af forbrugerkreditområdet«, der er den mest omfattende undersøgelse, som er foretaget i Danmark om dette emne, hviler i høj grad på de forudsætninger, at afdragene er lige store, og at tidsrummet mellem to successive afdragsbetalinger er det samme. Det fremgår ikke direkte af betænkningen hvor stor en procentdel af afbetalingshandlerne, som gennemføres efter dette princip, men det er blevet oplyst overfor Forbrugerrådet, at det grundlæggende materiale for betænkningen afslører, at det helt typiske afdragsforløb er det netop angivne om lige store rater med lige store tidsrum mellem to succesive rater. På baggrund af dette må Forbrugerrådet fastslå, at de af Industrirådet og Butikshandelens Fællesråd opstillede eksempler mere har teoretisk end praktisk interesse. Når det derfor på side 2 i bilag I (se p. 222) anføres, at sælger kan tilrettelægge afdragenes størrelse sådan, at den effektive rente ser mindre ud, end den faktisk er, vil der være tale om en ændring af det i forhold til i dag vidt udbredte, og derfor klart anvendelige afdragsforløb med det ene sigte at føre forbrugeren bag lyset og påføre andre handlende illoyal konkurrence. Forbrugerrådet formoder derfor, at ovennævnte organisationer vil være indstillet på at medvirke til udformning af regler for afdragsforløb, så den slags urimeligheder undgås.

De angivne eksempler skal naturligvis

alene vise unøjagtigheden af approximationsformlerne ved teoretiske afdragsforløb og ikke angive et typisk renteniveau ved afbetalingskøb, alligevel skal det her anføres, at de i eksemplerne angivne absolutte niveauer for de effektive renter ikke svarer til forholdene i dag men nærmere til forholdene i 1972, hvor kreditforholdene blev undersøgt i forbindelse med ovennævnte betænkning.

I dag må det desværre konstateres, at den effektive rente ved kreditkøb ligger betydeligt højere. Det betyder, at der er tale om så store kreditomkostninger i forbindelse med kreditkøb, at det er nødvendigt for at sikre rimelige handelsvilkår, at der gives forbrugerne de bedst mulige oplysninger, og i den forbindelse vil det efter Forbrugerrådets opfattelse være nødvendigt med en effektiv renteberegning. Det må således erindres, at det er meget udbredt, at forbrugerne søger oplysning om renten ved et kreditkøb. Hvis der ikke er fastlagt regler for hvilken beregningsmåde, der skal gælde for denne rente vil sælgeren kunne vælge en vilkårlig rente, som kun udgør en lille del af de samlede kreditomkostninger, idet administrations-, finansieringstillæg, tabt kontantrabat m.v. kan fastsættes urimeligt højt, og dermed skjule rentens egentlige betydning for kreditomkostningernes størrelse. I en sådan situation er det ikke tilstrækkeligt blot at anføre, at approximationsformlerne selv ved et helt regelmæssigt afdragsforløb udviser en vis unøjagtighed. Unøjagtigheden må naturligvis sættes i forhold til hvor stor unøjagtighed eller vildledning der opstår, hvis der, som det gælder i dag, ikke er fastsat generelle regler for rentens beregning, hvorfor det i dag virkeligt er muligt at vildlede forbrugerne. Dette forhold er nærmere eksemplificeret i vedlagte bilag A, hvoraf det fremgår, at bortfald af en ikke usædvanlig kontantrabat eller påtegning af et kredittillæg (f.eks. gebyr for kontraktoprettelse) kan medføre en forøgelse på over 50% af den sande effektive rente i forhold til den rente som sælgeren sædvanligvis oplyser om. Denne store afvigelse skal sammenlignes med unøjagtigheden af approximationsformlerne, som i eksempel 1 er på mindre end 5% af den sande effektive rente. Der er derfor efter Forbrugerrådets opfattelse ingen tvivl om, at det er bedre at anvende en formel med en lille unøjagtighed, når alternativet rent faktisk er en betydelig større unøjagtighed.

Det skal dog nævnes, som det også er anført i organisationernes skrivelse, at en anden udvej er udarbejdelse af tabeller. Ved et kreditkøb vil sælgeren altid oplyse om ratternes størrelse, om tidsrummet mellem to ydelser (næsten altid en måned) desuden kan meget enkelt beregnes hvilken kredit der faktisk ydes, idet det er kontantprisen minus udbetalingen. Med disse oplysninger kan det lade sig gøre at beregne tabeller, som viser den effektive rente.

I bilag B til dette brev er der vedlagt en fotokopi fra »Tabeller til finansiel regning« af Henry Hansen, hvoraf princippet for en sådan tabel er angivet. Det skal bemærkes, at den vedhæftede tabel ikke direkte kan angive den effektive p.a. rente, men tabellen kan meget hurtig ændres, så den effektive rente fremgår af tabellen. Nøjagtigheden af en sådan tabel vil alene afhænge af hvor mange søjler d.v.s. brøkdele af hele procenter, der ønskes medtaget. Udarbejdelsen af en sådan tabel synes overkommelig. Sådanne tabeller kan udarbejdes for alternative afdragsforløb, således at det på den måde skulle være muligt at dække også visse atypiske afdragsforløb, hvor der f.eks. er en lavere rate de første 5 måneder.

Med hensyn til nøjagtigheden af sådanne tabeller skal det bemærkes, at det næppe er nødvendigt med en større nøjagtighed end 1/10-1/4 procent.

Det er blevet oplyst for Forbrugerrådet, at undersøgelserne i forbindelse med udarbejdelse af betænkning nr. 707 viste, at de fleste virksomheder anvender månedsvis rentetilskrivning af restgælden i hver måned.

Ved anvendelse af denne beregningsmåde kan man ved at udtrykke hele kreditomkostningen ved en rente sikre, at den effektive rente pr. måned bliver sammenfaldende med den nominelle, og man behøver således ikke udfra afdragsforløbet beregne en effektiv rente, idet den månedlige rente simpelt ved et tabelopslag kan angives ved en årlig effektiv rente.

Forbrugerrådet vil foreslå, at de i bilag III (se p. 223) nævnte atypiske afdragsforløb med varierende ratestørrelse og varierende periode mellem ydelserne kun kan gennem-

føres, såfremt der findes tabeller med angivelse af den effektive rente ved et sådant afdragsforløb, eller såfremt hele kreditomkostningen udtrykkes ved én rentefod, og renterne tilskrives, hvergang der sker ændringer af restgælden. Dette vil fjerne de store tekniske og administrative vanskeligheder, som nævnes i organisationernes skrivelse, og det vil hindre, at nogle sælgere kan tilrettelægge afdragsforløbet, så den effektive rente bliver vildledende.

Med hensyn til »Notat vedrørende beregning af den effektive rente på løbende konto« fra Den Danske Bankforening og Danmarks Sparekasseforening skal Forbrugerrådet bemærke, at beregning af typeeksempler med helt samme sæt af standardiserede forudsætninger, som det er nævnt i 1.1 og 1.2, vil indebære en virkelig forbedring af forbrugernes oplysninger. Forbrugerrådet må derfor støtte, at der udformes standard vilkår. Med hensyn til beregningen af den effektive rente ved en forventet kontoanvendelse (udnyttelsesgrad og nedskrivningstakt m.m.), må Forbrugerrådet henvise til de muligheder, der er for hurtig og nøjagtig beregning med hjælp af EDB-udstyr, som allerede på nuværende tidspunkt anvendes i vid udstrækning i pengeinstitutterne om ikke i særlig grad til dette formål. EDB-udstyr vil tilsvarende gøre de under 2.2 nævnte eksakte beregninger mulige.

Forbrugerrådet vil gerne til slut understrege, at undladelse af at fastsætte bestemmelser om oplysningspligt med hensyn til effektiv rente vil skabe betydelig større usikkerhed, end den der vil opstå på grund af små unøjagtigheder i approximationsformler. Disse unøjagtigheder kan endog for langt den største del af de faktiske kreditkøb fjernes ved udarbejdelse af rentetabeller.

På baggrund af den større og større kreds af lande, som har indført eller meget snart vil indføre oplysningspligt om effektiv rente, må det undre, hvis man her i landet ikke vil kunne løse de samme tekniske og administrative problemer.

Med venlig hilsen

Jørn Ravn
cand.oec.

Bilag A
(Underbilag til bilag 9c)

Her skal vises et eksempel, som svarer til bilag III eksempel 1 (se p. 223), dog således at de samlede kreditomkostninger skal deles op i a) en tabt kontantrabat eller et kredittillæg, som pålægges straks ved købets indgåelse og b) en kreditomkostning som fremkommer ved en månedlig rentetilskrivning til restgælden. Herved kan det vises, at renten ved rentetilskrivningen er et meget dårligt udtryk for kreditomkostningerne.

Kontantpris	Kontantrabat eller finansieringsstillæg	Kreditkøbspris	Udbetaling
1170	30	1264	40

Afbetalingsperioder	Afbetalingsbeløbenes fordeling	Kreditbeløb	Kredittid i måneder
12	12 x 102	1130	12

Under forudsætning af: 10 procent rente p.a., rente pr. måned = 10:12 = 0,833% hvorved den effektive rente p.a. = 10,47% fås sande effektive rente p.a. i ovenstående eksempel = ca. 16,1%.

Eksemplet her viser, at selv et relativt lille tillæg til kontantprisen, hvad enten dette kaldes et finansieringstillæg eller en kontantrabat, som bortfalder, medfører en difference mellem den sande effektive rente p.a. og den nominelle rente p.a., som sælgerne anvender ved rentetilskrivningen og ofte oplyser som renten, hvis køberen spørger. Det er væsentligt her at se på den relative difference, som er over 50%.

Månedlig ydelse og månedlig rentetermin
Købekontrakter

Eksempel: En købekontrakt på 2.000 kr. forrentes med 9½%: 12 pr. måned og afdrages med 20 lige store månedlige ydelser, der iflg. tabel VI (20. række, *9Vi%* søjle) bliver 2.000 kr. x 5,426% = 108,52 kr.

Da summen af ydelserne er 108,52 kr. x 20 = 2170,40 kr., bliver rentebeløbet 170,40 kr.

Kontraktens poster bliver da:

Restkøbesum
(købesum - udbetaling) . . . 2.000,00 kr.
Renter i 20 måneder . . . . . 170,40 kr.

Samlede udgifter . . . . . 2.170,40 kr.

Når der resterer 10 ydelser, udgør:

Samlede restudgifter
108,52 kr. x 10 . . . . . = 1.085,20 kr.
Restgæld = restkøbesum
(10.r., 9½% s.)
108,52 kr. : 10,4406% ... = 1.039,40 kr.

Resterende rente . . . . . = 45,80 kr.

Samlede udgifter = Ydelse x terminstal (antal ydelser)
Restgæld = Restkøbesum = Ydelse x 100 : tabeltal (restterm, række, forrentn. s.)
Restrente = Ydelse x (terminstal -r 100 : tabeltal)

Eksempel: Købekontraktens poster er:
Købesum efter udbetaling .. 10.000,00 kr.
4% finansieringsgebyr . . . . 400,00 kr.
4% rente i 2½ år . . . . . 1.000,00 kr.

Samlede udgifter . . . . . 11.400,00 kr.

Månedlig ydelse 11.400 kr. : 30 = 380 kr. eller 3,8% af restkøbesummen.
Tabel VI 30. række giver ved 10½% nom. en ydelse på 3,8044%. Tabel VI 30. række giver ved 10% nom. en ydelse på 3,7811%, herudfra kan man ved forholdsregning finde, at der til en ydelse på 3,8% må svare en forrentning af kontrakten på 10,40% nom. eller 10,40% : 12 pr. måned.

Efter 20 måneder er kontraktens poster:

Samlede udgifter
380 kr. x 10 . . . . . = 3.800,00 kr.
Restkøbesum (restgæld)
380 kr. x 100:10,4828 .. = 3.624,97 kr.

Resterende renter og gebyr 175,03 kr.
(10,4828 = den ydelse i kr., der amortiserer 100 kr. ved 10,40% nom., er fundet ud fra de tilsvarende værdier 10,4640 og 10,4875 i tabel VI 10. række for henholdsvis 10% og *W/2%* nom.).

Handelsværdi af eengangsydelse
(2% p. a. betyder i det følgende - efter alm. sædvane - 1% pr. halvår).
Eksempel: En grund, der er købt for 5 år siden, ønskes solgt. Hvorledes vil salgsprisen afhænge af forrentningsprocenten?

Bilag B

Tabel VI — Ydelse pr. måned for at amortisere 100 kr. — Månedsydelse (angivet i pct. af lånet) — Restgælden af et a. lån = 100: Tabeltal for rest. term. (ang. i pct., når ydels. er 1 pct. pr. rest. term.) (ang. i kr., når ydels. er 1 kr. pr. rest. term.)

Måneder og år	6½% nom.	7% nom.	7½ nom.	8% nom.	8½% nom.	9% nom.	9½% nom.	10% nom.	10½% nom.	11¼% nom.	12% nom.	12¾% nom.	13½% nom.	14¼% nom.	15% nom.
2	50,4066	50,4379	50,4692	50,5006	50,5319	50,5632	50,5945	50,6259	50,6572	50,7042	50,7512	50,7983	50,8453	50,8924	50,9394
3	33,6951	33,7230	33,7509	33,7788	33,8067	33,8346	33,8625	33,8904	33,9184	33,9603	34,0022	34,0442	34,0864	34,1281	34,1701
4	25,3395	25,3656	25,3918	25,4181	25,4443	25,4705	25,4967	25,5230	25,5493	25,5887	25,6281	25,6676	25,7071	25,7466	25,7861
5	20,3262	20,3514	20,3766	20,4018	20,4270	20,4522	20,775	20,5028	20,5280	20,5660	20,6040	20,6420	20,6800	20,7181	20,7562
½ år	16,9841	17,0086	17,0331	17,0577	17,0823	17,1069	17,1315	17,1561	17,1808	17,2178	17,2548	17,2919	17,3299	17,3662	17,4034
7	14,5969	11,6210	14,6451	14,6692	14,6933	14,7175	14,7417	14,7659	14,7901	14,8264	14,8628	14,8993	14,9358	14,9723	15,0089
8	12,8066	12,8304	12,8541	12,8779	12,9017	12,9256	12,9494	12,9733	12,9972	13,0331	13,0690	13,1050	13,1411	13,1772	13,2133
9	11,4142	11,4377	11,4612	11,4848	11,5083	11,5319	11,5555	11,5792	11,6029	11,6384	11,6740	11,7097	11,7454	11,7812	11,8171
10	10,3003	10,3236	10,3470	10,3703	10,3937	10,4171	10,4406	10,4640	10,4875	10,5228	10,5582	10,5936	10,6291	10,6647	10,7003
11	9,3890	9,4122	9,4354	9,4586	9,4818	9,5051	9,5284	9,5517	9,5751	9,6102	9,6454	9,6807	9,7160	9,7514	9,7868
1 år	8,6296	8,6527	8,6757	8,6988	8,7220	8,7451	8,7684	8,7916	8,8149	8,8498	8,8849	8,9200	8,9552	8,9905	9,0258
13	7,9871	8,0101	8,0330	8,0561	8,0791	8,1022	8,1252	8,1485	8,1717	8,2065	8,2415	8,2765	8,3116	8,3468	8,3821
14	7,4364	7,4593	7,4822	7,5051	7,5281	7,5511	7,5742	7,5973	7,6205	7,6552	7,6901	7,7251	7,7601	7,7953	7,8305
15	6,9592	6,9820	7,0048	7,0277	7,0507	7,0736	7,0967	7,1197	7,1428	7,1775	7,2124	7,2473	7,2823	7,3174	7,3526
16	6,5416	6,5644	6,5872	6,6100	6,6329	6,6559	6,6789	6,7019	6,7250	6,7597	6,7945	6,8294	6,8644	6,8995	6,9347
17	6,1732	6,1960	6,2187	6,2415	6,2644	6,2873	6,3103	6,3333	6,3563	6,3910	6,4258	6,4607	6,4957	6,5308	6,5660
1½ år	5,8458	5,8685	5,8912	5,9140	5,9369	5,9598	5,9827	6,0057	6,0288	6,0634	6,0982	6,1331	6,1681	6,2032	6,2385
19	5,5529	5,5755	5,5983	5,6210	5,6439	5,6667	5,6897	5,7127	5,7357	5,7704	5,8052	5,8101	5,8751	5,9103	5,9455
20	5,2892	5,3119	5,3346	5,3574	5,3802	5,4031	5,4260	5,4490	5,4720	5,5067	5,5415	5,5765	5,6115	5,6467	5,6820
21	5,0507	5,0734	5,0961	5,1188	5,1417	5,1645	5,1875	5,2105	5,2335	5,2682	5,3031	5,3380	5,3731	5,4084	5,4437
22	4,8340	4,8566	4,8793	4,9020	4,9249	4,9477	4,9707	4,9937	5,0168	5,0515	5,0864	5,1214	5,1565	5,1918	5,2272
23	4,6360	4,6587	4,6814	4,7041	4,7270	4,7498	4,7728	4,7958	4,8189	4,8537	4,8886	4,9236	4,9588	4,9942	5,0297
2 år	4,4546	4,4773	4,5000	4,5227	4,5456	4,5685	4,5914	4,6145	4,6376	4,6724	4,7073	4,7424	4,7777	4,8131	4,8487
25	4,2878	4,3104	4,3331	4,3559	4,3787	4,4016	4,4246	4,4477	4,4708	4,5057	4,5407	4,5758	4,6111	4,6466	4,6822
26	4,1337	4,1564	4,1791	4,2019	4,2248	4,2477	4,2707	4,2938	4,3170	4,3518	4,3869	4,4221	4,4575	4,4930	4,5287
27	3,9911	4,0138	4,0365	4,0593	4,0822	4,1052	4,1282	4,1513	4,1745	4,2095	4,2446	4,2798	4,3153	4,3509	4,3867
28	3,8588	3,8814	3,9042	3,9270	3,9499	3,9729	3,9959	4,0191	4,0423	4,0773	4,1124	4,1478	4,1833	4,2190	4,2549
29	3,7355	3,7582	3,7809	3,8038	3,8267	3,8497	3,8728	3,8960	3,9192	3,9543	3,9895	4,0249	4,0605	4,0963	4,1322
2½ år	3,6205	3,6432	3,6660	3,6888	3,7118	3,7348	3,7579	3,7811	3,8044	3,8395	3,8748	3,9103	3,9460	3,9818	4,0179
31	3,5129	3,5356	3,5584	3,5813	3,6043	3,6274	3,6505	3,6737	3,6971	3,7322	3,7676	3,8031	3,8389	3,8748	3,9109
32	3,4121	3,4348	3,4576	3,4805	3,5035	3,5266	3,5498	3,5731	3,5965	3,6317	3,6671	3,7027	3,7385	3,7746	3,8108
33	3,3174	3,3401	3,3630	3,3859	3,4089	3,4320	3,4553	3,4786	3,5020	3,5372	3,5727	3,6084	3,6413	3,6805	3,7168
34	3,2283	3,2510	3,2739	3,2968	3,3199	3,3431	3,3663	3,3896	3,4131	3,4484	3,4840	3,5198	3,5558	3,5920	3,6284
35	3,1442	3,1670	3,1899	3,2129	3,2360	3,2592	3,2825	3,3058	3,3293	3,3647	3,4004	3,4362	3,4723	3,5086	3,5451
3 år	3,0649	3,0877	3,1106	3,1336	3,1568	3,1800	3,2033	3,2267	3,2502	3,2857	3,3214	3,3574	3,3935	3,4299	3,4665
37	2,9899	3,0127	3,0356	3,0587	3,0818	3,1051	3,1284	3,1519	3,1755	3,2110	3,2468	3,2828	3,3194	3,3556	3,3923
38	2,9188	2,9416	2,9646	2,9877	3,0109	3,0342	3,0576	3,0811	3,1047	3,1403	3,1761	3,2122	3,2486	3,2852	3,3220
39	2,8514	2,8743	2,8973	2,9204	2,9436	2,9669	2,9903	3,0139	3,0375	3,0732	3,1092	3,1453	3,1818	3,2184	3,2554
40	2,7873	2,8103	2,8353	2,8564	2,8797	2,9030	2,9265	2,9501	2,9738	3,0095	3,0456	3,0818	3,1183	3,1551	3,1921
41	2,7264	2,7494	2,7724	2,7956	2,8189	2,8423	2,8658	2,8894	2,9132	2,9490	2,9851	3,0215	3,0581	3,0949	3,1321
3½ år	2,6685	2,6914	2,7145	2,7377	2,7610	2,7845	2,8080	2,8317	2,8555	2,8914	2,9276	2,9640	3,0007	3,0377	3,0749
43	2,6132	2,6362	2,6593	2,6825	2,7059	2,7293	2,7529	2,7767	2,8005	2,8365	2,8727	2,9093	2,9461	2,9831	3,0205
44	2,5604	2,5834	2,6066	2,6298	2,6532	2,6768	2,7004	2,7242	2,7480	2,7841	2,8204	2,8571	2,8939	2,9311	2,9686
45	2,5100	2,5331	2,5562	2,5795	2,6030	2,6265	2,6502	2,6740	2,6979	2,7341	2,7705	2,8072	2,8442	2,8815	2,9190
46	2,4618	2,4849	2,5081	2,5314	2,5549	2,5785	2,6022	2,6261	2,6501	2,6863	2,7228	2,7596	2,7967	2,8310	2,8717
47	2,4157	2,4388	2,4620	2,4854	2,5089	2,5325	2,5563	2,5802	2,6042	2,6405	2,6771	2,7140	2,7512	2,7886	2,8264
4 år	2,3715	2,3946	2,4179	2,4413	2,4648	2,4885	2,5123	2,5363	2,5603	2,5967	2,6334	2,6704	2,7076	2,7452	2,7831
49	2,3291	2,3523	2,3756	2,3990	2,4226	2,4463	2,4701	2,4941	2,5183	2,5547	2,5915	2,6285	2,6659	2,7036	2,7416
50	2,2884	2,3116	2,3349	2,3584	2,3820	2,4058	2,4297	2,4537	2,4779	2,5144	2,5513	2,5884	2,6259	2,6637	2,7018
51	2,2493	2,2726	2,2959	2,3194	2,3431	2,3669	2,3908	2,4149	2,4391	2,4758	2,5127	2,5499	2,5875	2,6254	2,6636
52	2,2118	2,2350	2,2584	2,2820	2,3057	2,3295	2,3535	2,3776	2,4019	2,4386	2,4756	2,5129	2,5506	2,5886	2,6269
53	2,1756	2,1989	2,2224	2,2459	2,2697	2,2935	2,3176	2,3418	2,3661	2,4020	2,4400	2,4774	2,5151	2,5532	2,5917
4½ år	2,1408	2,1642	2,1876	2,2112	2,2350	2,2589	2,2830	2,3072	2,3316	2,3685	2,4057	2,4432	2,4810	2,5192	2,5578
55	2,1073	2,1307	2,1542	2,1778	2,2016	2,2256	2,2497	2,2740	2,2984	2,3354	2,3726	2,4103	2,4482	2,4865	2,5251
56	2,0750	2,0984	2,1219	2,1456	2,1695	2,1935	2,2176	2,2420	2,2664	2,3035	2,3408	2,3785	2,4166	2,4550	2,4937
57	2,0438	2,0673	2,0908	2,1146	2,1384	2,1625	2,1867	2,2111	2,2356	2,2727	2,3102	2,3480	2,3861	2,4246	2,4635
58	2,0138	2,0372	2,0608	2,0846	2,1085	2,1326	2,1569	2,1813	2,2059	2,2430	2,2806	2,3185	2,3567	2,3953	2,4343
59	1,9847	2,0082	2,0318	2,0556	2,0796	2,1037	2,1280	2,1525	2,1771	2,2144	2,2520	2,2900	2,3284	2,3671	2,4062
5 år	1,9566	1,9801	2,0038	2,0276	2,0517	2,0758	2,1002	2,1247	2,1494	2,1867	2,2244	2,2625	2,3010	2,3398	2,3790

Renteberegningen er månedsvis til rentesatser lig de nominelle delt med 12. Eks.: 6% nom. = ½% pr. måned.
Annuitetslåns kurs = nom. ydelse: eff. ydelse.

H. Uldall Hansen 8. september 1977

Effektiv rente i kreditkøbskontrakter

I. Hensigten med beregning af effektiv rente.

1. I nærværende redegørelse skal betegnelsen *»kreditkøb«* reserveres for tilfælde, hvor betalingen for en købt genstand helt eller delvis erlægges i en eller flere ydelser (rater), efter at overgivelse til køberen har fundet sted. Ydelsernes størrelse og tidsmæssige placering forudsættes fastlagt ved en samtidig med overgivelsen indgået kreditkøbsaftale. Fremstillingen omhandler således ikke kredit, der opnås i forbindelse med kontokøb. Det forudsættes desuden, at sælgeren er den direkte kreditgiver.

2. I den amerikanske »Truth in Lending Act« og den dertil knyttede »Regulation Z« er givet en række definitioner på »kontantpris«, »kreditkøbspris« og andre beløbsangivelser, som menes at være af betydning for en vurdering af de byrder, der er forbundet med kreditkøb sammenlignet med kontantkøb. I konsekvens heraf kræves de pågældende priser m.v. oplyst over for mulige købere sammen med en på basis af købsbetingelserne beregnet effektiv rente.

Tilsvarende krav er stillet i svenske kommissionsbetænkninger - bl.a. SOU 1975:63, jfr. SOU 1966:42 - og i en norsk redegørelse - NOU 1977:12 - ligesom regler af den omhandlede art er gennemført eller påtænkt gennemført i en række andre lande.

De beløbsangivelser, der er tale om, er i skematisk form vist på fig. 1. Hvert beløb er på figuren repræsenteret ved et rektangel, hvis højde er et mål for det tilsvarende kronebeløb. Sammenhængen mellem de forskellige beløb er kort fortalt følgende:

Kontantprisen fremkommer ved fra *købesummen* (»katalogprisen«, »normalprisen«, »den vejledende pris«) at trække en eventuel almindeligt tilbudt *kontantrabat*. Ved køb på kredit forøges kontantprisen med et *pristillæg* [1]) til dækning af kreditomkostningerne. Summen af kontantpris og pristillæg udgør *kreditkøbsprisen*.

Såvel ved kontantkøb som ved kreditkøb er det normalt således, at en del af købesummen skal udredes kontant med et beløb, der svarer til den ved kreditkøb krævede *udbetaling*. Køberen har herefter to muligheder: 1) Vælger han kontantkøb, skal han ud over udbetalingsbeløbet straks betale differencen, *kreditbeløbet*, op til kontantprisen. 2) Ved kreditkøb skal køberen ud over den kontante udbetaling erlægge et senere forfaldende *skyldbeløb* enten som en engangsydelse eller i rater over en aftalt *kredittid*.

Det er mulighederne 1) og 2), der er afgørende for bestemmelsen af den *effektive rente* ved kreditkøb, jfr. følgende definition:

Den effektive rente i en kreditkøbsaftale er den rente - målt i procent p.a. - hvortil kreditbeløbet på tidspunktet for det købtes overgivelse til køberen (og den samtidig præsterede udbetaling) skulle anbringes for at kunne danne basis for senere afvikling af skyldbeløbet i en eller flere rater, som med hensyn til størrelse og tidsmæssig placering følger den i aftalen givne plan.

3. Bestemmelse af effektiv rente sker i et almindeligt forekommende tilfælde på den i det følgende angivne måde:

Er der i en kreditkøbskontrakt tale om erlæggelse af n månedlige ydelser med beløbene: yi kr., y2 kr. — yn kr. henholdsvis 1,2 — n måneder efter det købtes overgi-

1) Betegnelsen »pristillæg« er hentet fra monopoltilsynets bekendtgørelse af 19. januar 1967. Andetsteds anvendes udtrykket »kreditomkostninger angivet som et beløb« eller blot »kreditomkostninger«.

Fig. 1. Oversigt over beløbsangivelser af betydning ved bedømmelse af kreditkøbstilbud[1]).

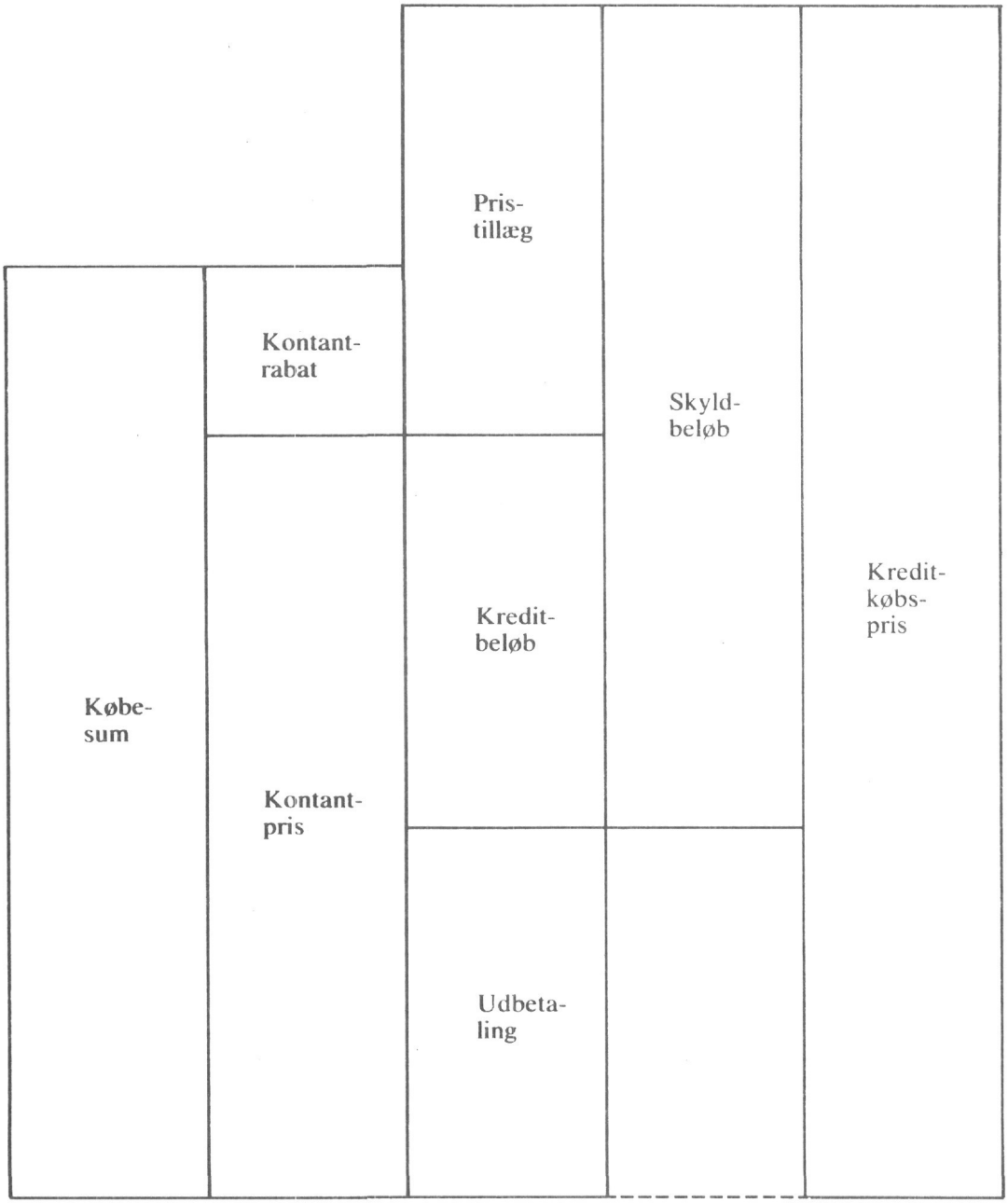

1) I kreditkøbsaftaler, hvori indgår en nominel rentesats, kan der ud over de nævnte beløb være grund til at medtage »restkøbesum« (= købesum (eventuelt forhøjet med et »kreditgebyr«) - udbetaling) samt »rentesum« (= skyldbeløb - restkøbesum).

velse til køberen, og andrager kreditbeløbet G kr., bestemmes den effektive rente, R % pr. måned, af ligningen:

$$G = \sum_{t=1}^{n} y_t \cdot (1 + R/100)^{-T}.$$

Den årlige *effektive rente på halvårsbasis*, E % p.a., opgøres herefter til:

$$E = 200 \cdot \left[(1 + R/100)^6 - 1\right],$$

svarende til den sædvanlige måde, hvorpå effektiv rente udtrykkes her i landet, nemlig som det dobbelte af den effektive rente pr. halvår[1]).

Den årlige *effektive rente på helårsbasis*, E' % p.a., bestemmes således:

$$E' = 100 \cdot \left[(1 + R/100)^{12} - 1\right]$$

$$= 100 \cdot \left[(1 + E/200)^2 - 1\right],$$

svarende til den forskellige steder i udlandet anvendte udtryksmåde.

Endelig opgøres den årlige *effektive rente på månedsbasis*, E'' % p.a., således:

$E'' = 12 \cdot R$,

svarende til den metode, der i visse forhold anvendes i den amerikanske Truth in Lending Act, Regulation Z.

De ovenfor nævnte renteværdier, R, E, E' og E'' samt tilsvarende værdier, baseret på ugentlige terminer, kvartalsterminer m.v., er alle at betragte som mål for *»sand effektiv rente«* med veldefinerede omregningsformler fra enhver af værdierne til de øvrige.

Ved siden af sand effektiv rente kan man operere med renteværdier, der baseres på tilnærmelsesformler. For sådanne renteværdier skal man i det følgende anvende betegnelsen *»rentetal«*, idet udtrykket »effektiv rente« reserveres for begrebet »sand effektiv rente«.

Som eksempel på rentetal kan nævnes de senere omtalte værdier, der bygger på en af monopoltilsynet opstillet beregningsformel.

Som det vil fremgå af de foran angivne formler kan beregning af effektiv rente være en kompliceret proces, hvilket også gælder i de simple tilfælde, hvor skyldbeløbet er fordelt over ydelser af samme størrelse og med konstant tidsinterval.

I praksis må man derfor være henvist til *enten* at udarbejde tabeller, der mere eller mindre direkte kan vise den effektive rente i særlige typetilfælde *eller* at anvise tilnærmelsesformler, som de implicerede parter selv kan anvende til beregning af rentetal som substitut for sand effektiv rente. Det hensigtsmæssige i at anvende rentetal afhænger af den hertil knyttede unøjagtighed, som må påregnes at blive større, jo simplere formel man gør brug af.

4. Forud for en drøftelse af spørgsmålet om, hvor store differencer mellem rente tal og effektiv rente, der vil kunne accepteres, skal hensigten med beregning af effektiv rente underkastes en nærmere analyse. Man kan tænke sig følgende formål:

1) at give publikum et rationelt grundlag for at vælge mellem:
a) kontantkøb og kreditkøb hos samme forhandler,
b) tilbud fra forskellige forhandlere,
c) kreditkøb straks og kontantkøb senere,
d) kreditkøb og undladelse af køb i tilfælde, hvor midler til kontantkøb ikke kan tilvejebringes,

2) at lægge et psykologisk pres på forhandlerne for at få disse til at begrænse kreditomkostningerne .

Til bedømmelse af det under 1) a) nævnte formål skal man i første omgang søge frem til den *»alternativrente«*, som den effektive kreditkøbsrente skal sammenlignes med til afgørelse af, om kontantkøb bør foretrækkes frem for kreditkøb eller omvendt. Forholdet skal nedenfor belyses ud fra forskellige forudsætninger om købernes evne og vilje til at fremskaffe midler til kontantkøb. Der skal her sondres mellem tre grupper af købere under betegnelserne I, II og III.

Valget mellem kontantkøb og kreditkøb antages for et medlem af *gruppe 1* at være bestemt udelukkende af den rente, han skal give afkald på eller må udrede for at skaffe midler til kontant betaling. Der kan her være tale om renten af indestående på konto i et pengeinstitut eller om den rente, der kunne være opnået ved køb eller undladt salg af obligationer, ligesom den rente, der

1) Denne udtryksmåde skal anvendes i det følgende, medmindre andet er nævnt.

skal betales ved optagelse af lån i et pengeinstitut eller andetsteds, kan komme ind i billedet. Det er den laveste af de omhandlede rentesatser, der er afgørende for valget.

Er den således bestemte alternativrente for gruppe I højere end den effektive rente, der svarer til kreditkøbsbetingelserne, vil kreditkøb foretrækkes frem for kontantkøb. Er størrelsesforholdet omvendt, vil kontantkøb blive foretrukket[1]). Den alternativrente, der svarer til gruppe I's forudsætninger, og som bygger på en rent finansiel betragtning, skal kaldes *»finansieringsrenten«*.

Medlemmerne af gruppe I må forudsættes at være i besiddelse af finansielle aktiver eller have mulighed for at låne i tilstrækkeligt omfang, og under sådanne vilkår vil kontantkøb i næsten alle tilfælde blive fordelagtigst. Man må nemlig i almindelighed kunne gå ud fra, at den forhandler, der sælger på kredit, skal tilvejebringe finansieringsmidlerne på markedet til en rente, der mindst er af samme størrelsesorden som den for køberne gældende finansieringsrente, hvortil kommer de nødvendige omkostninger og risikotillæg, der herudover er knyttet til kreditgivningen. Som følge heraf må den effektive kreditkøbsrente som den altovervejende hovedregel blive højere end finansieringsrenten, og kontantkøb vil da blive fordelagtigst for køberen.

Ud fra denne betragtning vil det sædvanligvis være således, at købere, der blot behøver at trække på en konto i et pengeinstitut, vælger kontantkøb uden nærmere overvejelser med hensyn til de byrder, der er knyttet til køb på kredit, og altså uden noget følt behov for at kende den effektive kreditkøbsrente.

For andre medlemmer af gruppe I kan situationen være den, at kontantkøb kun vælges, hvis køberne gøres opmærksom på kreditvilkårene i en form, hvoraf det fremgår, at kreditkøb er dyrest. Af hensyn til sådanne købere vil angivelse af den effektive rente være af betydning, og der kan her være grund til at forlange en forholdsvis stor nøjagtighed i beregningsresultatet.

En anden gruppe købere - *gruppe II* - kan vel skaffe de til kontantkøb nødvendige midler ved at sælge værdipapirer eller ved at låne pengene mod pant eller kaution, men er utilbøjelig til at påtage sig det hertil knyttede afsavn eller besvær. Det kan i denne forbindelse tillige have betydning, at man ved køb på afbetaling ofte opnår en bedre service på den købte genstand end ved kontant betaling.

Under sådanne vilkår kan medlemmerne af gruppe II være indstillet på at vælge kreditkøb, selv om den effektive rente er noget større end den foran definerede finansieringsrente. Man stilles imidlertid her over for den vanskelighed, at det tillæg til den effektive rente, som gruppe II vil kunne acceptere, egentlig ikke kan betragtes som et renteelement, idet ingen af tillægsposterne står i noget fast forhold til restgælden ved kreditkøb.

De særlige omstændigheder, der gør sig gældende for gruppe II's vedkommende, vil mere rationelt kunne indgå i regnestykket på følgende måde:

En foreliggende utilbøjelighed til at realisere værdipapirer eller optage lån tillægges en vis pengeværdi, som i beregningerne optræder på samme måde som en forhøjelse af kontantprisen. Således vil det f.eks. være, hvis køberne overlod det administrative besvær ved at tilvejebringe kontantmidlerne til en advokat mod særligt vederlag. Tilsvarende skulle en ventet fordel i form af bedre service ved afbetalingskøb modregnes i den periodiske ydelse, svarende til den løbende forsikringspræmie, man efter kontantkøb måtte betale for at opnå den omhandlede fordel.

Med en sådan fremgangsmåde skulle man i stedet for at forhøje alternativrenten op over finansieringsrenten foretage en korrektion af den effektive kreditkøbsrente i nedadgående retning.

Korrektioner af nævnte art kan ikke foretages af sælgeren og må derfor betragtes som liggende helt uden for det i praksis gennemførlige. Den næstbedste - og langt fra tilfredsstillende - løsning går herefter ud på at lade medlemmerne af gruppe II sammenligne den på sædvanlig måde af sælgeren beregnede effektive kreditkøbsrente

1) Det er her forudsat, at beskatningsreglerne påvirker alternativrenten og den effektive rente ved kreditkøb på samme måde. Det skal dog bemærkes, at denne forudsætning i adskillige tilfælde ikke vil være opfyldt.

med en alternativrente, der overstiger finansieringsrenten med et skønnet tillæg, hvis størrelse i nogen grad er afhængig af kreditvilkårene, navnlig kredittiden. Forholdet kompliceres derved, at det omhandlede tillæg kun skal anvendes ved sammenligning mellem kontanttilbud og kredittilbud, men ikke hvor to kredittilbud stilles over for hinanden. Dette spørgsmål skal omtales nærmere på et senere sted.

Endelig kan det for en tredie købergruppe - *gruppe III* - være således, at medlemmerne ikke har nogen praktisk mulighed for ved salg af finansielle aktiver eller ved lån at tilvejebringe midler til kontant betaling. Kan kpntantmidler overhovedet ikke fremskaffes, må oplysning om en effektiv kreditkøbsrente være uinteressant, da der ved beregningen heraf indgår en kontantpris, som er uden betydning for de pågældende.

Er det imidlertid sådan, at midler til kontantkøb vel kan tilvejebringes, men kun ved afhændelse af varige konsumgoder i den pågældendes besiddelse eller ved undladt eller udsat køb af konsumgoder, kan en renteafhængighed i visse tilfælde konstrueres. Konstruktioner af denne art, som bygger på »subjektiv rente« eller lignende, må dog betragtes som værende helt uden praktisk værdi.

Det samme gælder i tilfælde, hvor en person kun har følgende muligheder: a) at anskaffe et gode straks ved kreditkøb og b) at præstere en løbende opsparing for senere at købe godet mod kontant betaling. Alternativrenten skulle her bestemmes af bl.a.: 1) den rente, den pågældende kan opnå ved midlertidig anbringelse af opsparede beløb, 2) den påregnede ændring i kontantprisen under opsparingsperioden samt 3) den værdi, køberen tillægger afsavnet af det eftertragtede gode i tiden, indtil kontant betaling kan finde sted. Heller ikke her synes kendskab til en effektiv kreditkøbsrente at give nogen brugbar vejledning.

På grænsen mellem gruppe II og gruppe III kan der forekomme personer, for hvem alternativrenten bestemmes af den rente, som skal betales af lån uden sikkerhed hos personer uden kendskab til låntageren. For låntagere, der således har føling med det sorte pengemarked, kan kreditkøb komme ind i billedet også i tilfælde, hvor den effektive kreditkøbsrente ligger meget højt. Situationen er næppe særlig typisk.

5. Ud over at tjene til bedømmelse af spørgsmålet om, hvorvidt køb på kredit bør foretrækkes frem for kontantkøb, skulle formålet med angivelse af den effektive rente være at give eventuelle købere mulighed for at foretage et rationelt begrundet valg mellem kreditkøbstilbud fra forskellig side. Dette spørgsmål tillægges stor vægt i diskussionen omkring det omhandlede emne. Det skal nedenfor vises, at den effektive rente må betragtes som en uegnet indikator i den nævnte henseende.

Til belysning heraf kan man tænke sig følgende situation:

Et varigt konsumgode kan anskaffes på 4 måder:

(a) fra leverandør A mod kontant betaling,
(b) fra leverandør A som kreditkøb,
(c) fra leverandør B mod kontant betaling og
(d) fra leverandør B som kreditkøb.

I tilfælde (b) og (d) forudsættes skyldbeløbet erlagt i 24 lige store månedlige rater. Købsbetingelserne antages i øvrigt at være som angivet i *tabel 1.*

Som anført i tabellen betinger A's salgsvilkår en effektiv rente på 18,68% p.a., forstået på den måde, at en kapitaliseringsrente af denne højde ligestiller kontantkøb og kreditkøb hos A[1]).

De af B fastsatte salgsbetingelser tænkes herefter tilrettelagt således, at de i enhver henseende er lige så gunstige eller gunstigere for køberne end A's betingelser. B's tilbud går ud på følgende:

1) Kredittid (24 måneder) og udbetaling (679 kr.), svarende til vilkårene hos A.

Endvidere har B i forhold til A:

2) reduceret kreditkøbsprisen og dermed skyldbeløbet med 107 kr. og som følge heraf
3) nedsat den månedlige ydelse fra 192 kr. til 187,54 kr. samt
4) tilbudt en kontantrabat på 225 kr. og derved nedsat kontantprisen fra 4.525 kr. til 4.300 kr.

Det er med de angivne tal åbenbart, at såvel kontantkunder som kreditkunder vil have fordel af at købe hos B frem for hos A, og alligevel er den for B beregnede effektive rente (22,84% p.a.) højere end for A (18,68% p.a.).

1) Beregning af effektiv rente følger definitionen i afsnit 2. Fremgangsmåden er omtalt i afsnit 10.

Tabel 1.

	A		B	
	(a) Kontant	(b) Kredit	(c) Kontant	(d) Kredit
Købesum	4.525 kr.		4.525 kr.	
– Kontantrabat	–		–225 kr.	
Kontantpris	4.525 kr.		4.300 kr.	
Kreditkøbspris		5.287 kr.		5.180 kr.
– Udbetaling	–679 kr.	–679 kr.	–679 kr.	–679 kr.
Skyldbeløb		4.608 kr.		4.501 kr.
– pristillæg		–762 kr.		–880 kr.
Kreditbeløb	3.846 kr.	3.846 kr.	3.621 kr.	3.621 kr.
Antal måned-lige rater		24		24
Ydelse i kr. pr. rate		192,00		187,54
Effektiv rente pct. p.a.	18,68		22,84	

En forhandler, der navnlig satser på kreditsalg, vil således ved at holde en passende høj kontantpris kunne skilte med en lav effektiv rente og på dette grundlag lokke kreditkunder fra konkurrenterne[1])- Dette vil navnlig kunne praktiseres i tilfælde, hvor forskel i kredittid og udbetaling m.v. vanskeliggør en direkte sammenligning mellem kreditkøbstilbud fra forskellig side. En nærmere analyse af dette forhold er foretaget i det følgende.

I *tabel 2* er igen sammenholdt kontant- og kreditkøbstilbud fra to leverandører, A og B. B tilbyder den laveste kontantpris, me-

Tabel 2.

	A		B	
	(1) Kontant	(2) Kredit	(3) Kontant	(4) Kredit
Købesum	4.525 kr.		4.525 kr.	
– Kontantrabat	–		–125 kr.	
Kontantpris	4.525 kr.		4.400 kr.	
Kreditkøbspris		5.180 kr.		5.530 kr.
– Udbetaling	–679 kr.	–679 kr.	–530 kr.	–530 kr.
Skyldbeløb		4.501 kr.		5.000 kr.
– Pristillæg		–655 kr.		–1.130 kr.
Kreditbeløb	3.846 kr.	3.846 kr.	3.870 kr.	3.870 kr.
Antal måned-lige rater		24		30
Ydelse i kr. pr. rate		187,54		166,67
Effektiv rente pct. p.a.	16,09		21,80	

1) Den egentlige interesse hos kreditkøbskunderne ligger imidlertid i lavest mulig kontantpris, hvorved den effektive forrentning og dermed skattefradraget bliver størst. En nøjere vurdering heraf afhænger dog af, hvorledes renten i skattemæssig henseende udskilles fra den månedlige ydelse.

Tabel 3.

	A (2) Kredit	B (3) Kontant
Købesum		4.525 kr.
– Kontantrabat		–125 kr.
Kontantpris		4.400 kr.
Kreditkøbspris	5.180 kr.	
– Udbetaling	–679 kr.	–679 kr.
Skyldbeløb	4.501 kr.	
– Pristillæg	–780 kr.	
Kreditbeløb	3.721 kr.	3.721 kr.
Antal månedlige rater	24	
Ydelse i kr. pr. rate	187,54	
Effektiv rente pct. p.a.	19,75	

dens de to kreditkøbstilbud er vanskeligere at sammenligne. Dette skyldes, at kreditkøbsprisen hos B er højere end hos A, samtidig med at udbetalingen er mindre; desuden er kredittiden længere (30 mod 24 måneder) og den månedlige ydelse mindre (166,67 kr. mod 187,54 kr.). Den effektive rente beregnes for A's vedkommende til 16,09% p.a., medens den hos B er 21,80% p.a., hvilket tilsyneladende taler til fordel for kreditkøb hos A.

Det ses imidlertid klart, at A's kontantpris - og dermed den effektive rente, der baseres herpå - må være helt uden interesse, da ingen købere kan ventes at ville benytte sig af A's ukonkurrencedygtige kontantkøbstilbud. For de eventuelle købere må valget derfor stå mellem de øvrige tre muligheder: kreditkøb hos A (tilbud (2)), kontantkøb hos B (tilbud (3)) og kreditkøb hos B (tilbud (4)).

I tabel 2 er tilbud (3) sammenholdt med tilbud (4) fra samme leverandør, og den på dette grundlag beregnede effektive rente er som nævnt 21,80% p.a. Dette betyder, at en køber vil foretrække (3) frem for (4), dersom alternativrenten for den pågældende er mindre end 21,80% p.a. Er alternativrenten større, må tilbud (4) anses for fordelagtigst.

Tilsvarende ses af *tabel 3*, at tilbud (3) - kontantkøb hos B - må foretrækkes frem for tilbud (2) - kreditkøb hos A - dersom alternativrenten er mindre end 19,75% p.a. Er alternativrenten større, vil tilbud (2) være fordelagtigst.

De foretagne beregninger siger derimod intet om, hvilket af kreditkøbstilbudene (2) eller (4) der er fordelagtigst for køberne.

Til bedømmelse af dette spørgsmål har man i *tabel 4* givet en opstilling over de ydelser, en køber skal erlægge i de to tilfælde i form af udbetaling efterfulgt af en række ratebetalinger.

Tabellen viser, at en køber, der vælger tilbud (2), skal betale 149 kr. mere i udbetaling end ved valg af tilbud (4), ligesom han i de påfølgende 24 måneder skal betale en merydelse på 20,87 kr. pr. måned for deref-

Tabel 4.

	Tilbud (2)	Tilbud (4) kr.	Merbetaling i tilbud (2)
Udbetaling	679,00	530,00	149,00
Ydelse pr. måned i månederne nr.			
1-24	187,54	166,67	20,87
25-30	–	166,67	–166,67

Tabel 5. Den på grundlag af alternativrenten kapitaliserede værdi af de i tabel 2 omhandlede tilbud.

Alternativ-rente pct. p.a.	A		B	
	(1) Kontant	(2) Kredit	(3) Kontant	(4) Kredit
0	4.525	5.180	*4.400*	5.530
1	4.525	5.134	*4.400*	5.466
5	4.525	4.956	*4.400*	5.224
10	4.525	4.751	*4.400*	4.949
15	4.525	4.564	*4.400*	4.701
16,09	4.525	4.525	*4.400*	4.650
18,86	4.525	4.430	*4.400*	4.525
19,75	4.525	*4.400*	*4.400*	4.487
20	4.525	*4.392*	4.400	4.476
21,80	4.525	*4.333*	4.400	4.400
25	4.525	*4.233*	4.400	4.272
29,89	4.525	*4.090*	4.400	*4.090*
30	4.525	4.087	4.400	*4.086*
35	4.525	3.952	4.400	*3.916*
40	4.525	3.826	4.400	*3.761*

ter i 6 måneder at slippe 166,67 kr. billigere pr. måned. En beregning fører her til det resultat, at de to kreditkøbstilbud bliver lige fordelagtige for en køber, som regner med en alternativrente på 29,89% p.a. Er alternativrenten lavere, bliver tilbud (2) fordelagtigst; er den højere, bliver tilbud (4) fordelagtigst.

Det bemærkes, at de i tabel 3 og tabel 4 foretagne beregninger over effektiv rente er baseret på tilbud fra forskellige sælgere. Sådanne beregninger vil man næppe kunne forlange udført hos nogen af de implicerede parter.

Det bemærkes yderligere, at den alternativrente, en person bør anvende ved sammenligning mellem to kreditkøbstilbud, ikke nødvendigvis skal være den samme som den, han anvender ved sammenligning mellem vilkårene for kontantkøb og kreditkøb. Dette forhold beror på, at visse købere regner med, at der til kontantkøb kan være knyttet særlige ulemper. Der kan her være tale om ringere service end ved kreditkøb samt om muligt besvær ved at fremskaffe kontantmidler. Sådanne ulemper kan som tidligere nævnt give sig udtryk i en forhøjet alternativrente. Da ulemperne er specielt knyttet til kontantkøb, bør en tilsvarende forhøjelse af alternativrenten ikke foretages ved sammenligning mellem to kreditkøbstilbud.

6. I *tabel* 5 er de 4 foran omhandlede tilbud (1), (2), (3) og (4) sammenlignet på en anden måde end ovenfor. For hvert af tilbudene er i tabel 5 beregnet den kapitalværdi, man når til ved diskontering med en alternativrente mellem grænserne 0 og 40% p.a. Til en alternativrente af givet højde vil det for vedkommende køber fordelagtigste tilbud da være det, der svarer til lavest kapitalværdi. Disse værdier er understreget i tabellen, og det ses, at resultaterne med hensyn til, hvilket tilbud der er fordelagtigst, stemmer med de tidligere viste resultater.

Den beregningsmåde, der er anvendt i tabel 5, har det fortrin frem for de tidligere beskrevne renteberegninger, at man ved kapitaliseringerne kan danne sig et indtryk af, hvor meget et tilbud er fordelagtigere end et andet. På den anden side må man gå ud fra, at publikum i almindelighed vil have svært ved at forstå betydningen af kapitaliserede værdier i den omhandlede forbindelse.

7. Vanskelighederne ved at vurdere kreditkøbstilbud fra forskellig side på grundlag af beregnet effektiv rente fremtræder særlig tydeligt, når forhandlerne holder forskellig

kontantpris. I betragtning af den nemme adgang kontantkunderne har til sammenligning, må man imidlertid antage, at forhandlerne af konkurrencemæssige grunde hyppigt vil finde anledning til at holde samme kontantpris for ensartede mærkevarer.

En forudsætning herom skal lægges til grund for nedenstående eksempel. Her antages det yderligere, at forhandlerne A og B forlanger samme udbetaling, 200 kr., medens de øvrige kreditvilkår er forskellige. A tilbyder således en kreditkøbspris på 4.341 kr. med et skyldbeløb på 4.141 kr., der betales over 15 måneder med 276,07 kr. pr. måned. B's kreditkøbspris er 4.818 kr, svarende til skyldbeløbet 4.618 kr., fordelt over 36 måneder med 128,28 kr. pr. måned. Disse tal giver ikke kunderne noget umiddelbart indtryk af, hvilket kreditkøbstilbud de må anse for fordelagtigst.

I *tabel 6* er vist den effektive kreditkøbsrente, der gælder i A's og B's tilbud under forudsætning om en fælles kontantpris af den i første kolonne angivne højde. Det ses af tabellen, at en kontantpris på 4.000 kr. fører til samme effektive rente, 13½% p.a., hos de to forhandlere. Sættes kontantprisen lavere, vokser den effektive rente og bliver større hos A end hos B. Forhøjes kontantprisen op over 4.000 kr., falder den effektive rente ned under 13½% p.a. og bliver lavere hos A end hos B.

Disse tal viser, at selv om den effektive rente hos forskellige forhandlere beregnes på grundlag af samme kontantpris, kan en sammenligning mellem de effektive renteværdier ikke umiddelbart fortælle køberne noget om, hvilket kreditkøbstilbud de bør vælge. I visse tilfælde kan man dog i de effektive renter hos forskellige forhandlere finde nogen vejledning.

For købere, der hører til den i afsnit 4 omtalte gruppe I, er situationen den at de pågældende i deres valg mellem kontantkøb og kreditkøb lader sig lede udelukkende af en sammenligning mellem den effektive kreditkøbsrente og en alternativrente på størrelse med »finansieringsrenten«. Finansieringsrenten er som nævnt den rente, køberne skal betale eller give afkald på ved fremskaffelse af kontantmidler på det finansielle marked.

Er den således for en køber bestemte alternativrente, Z% p.a., mindre end den laveste af de for to leverandører Li og L_2 beregnede effektive renteværdier, må kon-

Tabel 6.

Kontantpris (fælles for A og B)	Effektiv rente A	Effektiv rente B
3.800 kr.	22,64% p.a.	17,57% p.a.
3.850 kr.	20,25% p.a.	16,52% p.a.
3.900 kr.	17,94% p.a.	15,49% p.a.
3.950 kr.	15,68% p.a.	14,48% p.a.
4.000 kr.	13,49% p.a.	13,50% p.a.
4.050 kr.	11,36% p.a.	12,53% p.a.
4.100 kr.	9,28% p.a.	11,59% p.a.
4.150 kr.	7,26% p.a.	10,67% p.a.
4.200 kr.	5,29% p.a.	9,77% p.a.
4.250 kr.	3,37% p.a.	8,89% p.a.
4.341 kr.	0,00% p.a.	
4.818 kr.		0,00% p.a.
Kreditkøbspris	4.341 kr.	4.818 kr.
– Udbetaling	–200 kr.	–200 kr.
Skyldbeløb	4.141 kr.	4.618 kr.
Antal rater	15	36
Ydelse pr. rate	276,07 kr.	128,28 kr.

tantkøb være fordelagtigere end begge de afgivne kreditkøbstilbud.

Ligger Z mellem de to effektive renteværdier E_1% og E_2% p.a., svarende til vilkårene hos henholdsvis Li og L2, og antager man, at Ei< E2, dvs.:

Ei < Z < E2,

vil køberen foretrække kreditkøb hos Li frem for kontantkøb og dernæst kontantkøb frem for kreditkøb hos L2. Kreditkøb hos Li, dvs. hos den forhandler der opererer med den laveste effektive rente, bliver da fordelagtigst.

Er situationen endelig den, at alternativrenten er større end den højeste af de effektive rente værdier, dvs.

Ei < E2 < Z,

vil kreditkøb både hos Li og L2 være fordelagtigere end kontantkøb.

Til bestemmelse af det i dette tilfælde bedste kreditkøbstilbud kræves foretaget en nøjere beregning efter den metode, der er anvist i tilknytning til tabel 4 eller tabel 5. Det viser sig da, at dersom alternativrenten er større end 13,5% p.a. og kontantprisen større end 4.000 kr., vil køberen stå sig ved at vælge det kreditkøbstilbud, hvor den angivne effektive rente er højest. Er de nævnte betingelser ikke samtidig opfyldt, vil det være fordelagtigst at acceptere det kreditkøbstilbud, hvor den effektive rente er lavest. Overvejelser af denne art kan man ikke vente foretaget hos den almindelige køber.

Eksemplet viser, at selv under meget simple forudsætninger - der bygger på samme kontantpris hos forhandlerne og på en alternativrente, som i alle forhold er lig med finansieringsrenten - vil angivelse af effektiv rente kun være til ringe nytte for købere, der skal vælge mellem kreditkøbstilbud fra forskellig side.

8. På det foreliggende grundlag kan man danne sig følgende konklusion med hensyn til det hensigtsmæssige i at anvende effektiv renteberegning ved analyse af kreditkøbsforhold.

Beregning af effketiv rente, baseret på vilkårene for kontantkøb og kreditkøb hos en leverandør, sammenholdt med en tilsvarende beregning for andre leverandørers vedkommende er et uegnet middel til bedømmelse af, hos hvilken leverandør det vil være fordelagtigst at foretage kreditkøb.

Angivelse af effektiv rente er i særlig grad vildledende i tilfælde, hvor forhandlerne holder forskellig kontantpris.

En meningsfyldt sammenligning mellem kontanttilbud og kredittilbud fra forskellige forhandlere vil derimod i princippet kunne ske ved anvendelse af en diskonteringsproces, som den der er benyttet i tabel 5. Til anvendelse af en sådan fremgangsmåde kræves, at den pågældende køber er i stand til at angive en passende alternativrente, hvis størrelse kan være afhængig af, om et kreditkøbstilbud skal sammenlignes med et andet kreditkøbstilbud eller med et kontantkøbstilbud.

Desuden kræver metoden gennemført en bestemmelse om, at forhandlere, der foretager salg på kredit, skal angive den kapitaliserede værdi af kreditkøbsydelserne, baseret på en række diskonteringsrentesatser, f.eks. 10%, 15%, 20%, — 80% p.a., en foranstaltning der ikke forekommer særlig praktisk, og som næppe vil blive forstået af forbrugerne i almindelighed.

I teorien skulle angivelse af effektiv kreditkøbsrente endvidere kunne tjene til vejledning for personer, der står over for valget mellem 1) at anskaffe et varigt forbrugsgode straks mod betaling over en periode af kortere eller længere varighed og 2) at præstere en løbende opsparing for derefter at købe den pågældende genstand mod kontant betaling. Med udsigt til stadigt stigende priser i et på forhånd ubestemmeligt tempo kan beregning af effektiv rente i den omhandlede hensigt kun tillægges ringe praktisk værdi.

Det har dernæst været hævdet, at kendskab til den effektive kreditkøbsrente skulle være af betydning til afgørelse af, hvorvidt en person, der ikke kan skaffe midler til kontantkøb, skulle købe på kredit eller helt afstå fra køb[1]). Det er vanskeligt at give en rationel begrundelse for denne tanke, idet kontantprisen, der er medbestemmende ved beregning af den effektive rente, må være uden interesse for den pågældende personkreds. Det kan imidlertid tænkes, at oplys-

1) Se f.eks. Norges Offentlige Utredninger, 1977:12 p. 53.

ning om en meget høj effektiv rente vil kunne give eventuelle købere det indtryk, at det tilbudte gode er urimelig dyrt med den virkning, at køb opgives. Omvendt skulle en lav renteangivelse med analog begrundelse kunne stimulere købelysten. Grundlaget kan være falsk, da den høje eller lave effektive rente muligvis har været betinget af en særlig lav respektive høj kontantpris, så heller ikke i det her omhandlede formål kan man finde nogen tungtvejende støtte for et forlangende om beregning og fremlæggelse af en effektiv kreditkøbsrente.

I nær tilknytning til ovenstående kan peges på det argument, at man ved at stille krav om angivelse af effektiv rente skulle kunne presse forhandlerne til at holde kreditomkostningerne nede. Også her vil en høj effektiv rente imidlertid kunne skyldes en særlig lav kontantpris. I tilfælde, hvor konkurrencen mellem forhandlerne foranlediger disse til at holde samme kontantpris, vil et naturligt ønske om at kunne skilte med lav effektiv rente dog give forhandlerne en tilskyndelse til at afstå fra at kræve for store omkostningstillæg. Som tidligere nævnt betyder dette ikke, at oplysning om den effektive rente giver forbrugerne tilstrækkelig vejledning ved valget mellem kreditkøbstilbud fra forskellig side.

Som det vil fremgå af den foretagne gennemgang, kan der i det væsentlige kun anføres én rationel begrundelse for at forlange den effektive rente oplyst ved afgivelse af kreditkøbstilbud. Formålet med at kræve sådanne oplysninger skulle da være at sætte købere, som kan skaffe midler til kontantkøb, i stand til på sagligt grundlag at afveje kontant betaling mod køb på kredit.

I forbindelse hermed melder sig det spørgsmål, om man ved anvendelse af simple tilnærmelsesformler til beregning af »rentetal« kan komme den sande effektive rente tilstrækkelig nær.

II. Valg mellem sand effektiv rente og rentetal, baseret på tilnærmelsesformler.

9. Ifølge monopoltilsynets bekendtgørelse af 19. januar 1967 skal en handlende i visse tilfælde ved salg på kredit give oplysning om »renten pro anno af den gennemsnitlige kreditydelse«. Til beregning af det her omhandlede rentetal, M % p.a., anvises følgende formel:

$$M = \frac{200 \cdot T \cdot m}{G \cdot (n+1)} ,$$

som kan omskrives til:

$$M = \frac{2.400 \cdot T}{G \cdot (t + 12/m)} ,$$

idet T er pristillægget, G er kreditbeløbet, n er det samlede antal rater, t er kredittiden målt i måneder, medens m er antallet af rater pr. år.

Er der specielt tale om månedlige rater, skal m sættes lig med 12, i hvilket tilfælde rentetallet udtrykkes således:

$$M(m=12) = S = \frac{2.400 \cdot T}{G \cdot (t+1)} .$$

I den svenske betænkning SOU 1966:42 anbefales det at anvende sidstnævnte formel, uanset hvor langt tidsinterval der er mellem raterne. Rente tallet i henhold til den svenske formel kaldes S.

Til belysning af den nøjagtighedsgrad, man må tillægge rentetal af ovennævnte typer, er effektiv rente og rentetal ud fra forskellige forudsætninger angivet i *tabellerne 7-10.*

Grundlaget for tabellerne er kreditkøbskontrakter af den tidligere omhandlede simple art, der går ud på afvikling af skyldbeløbet ved erlæggelse af et antal lige store ydelser med konstant tidsinterval. Til bestemmelse af effektiv rente - og tilsvarende rentetal - kræves ved sådanne kontrakter kendskab til tre størrelser, nemlig:

1) *Antal rater pr. år.* I tabel 7 er antallet 2, svarende til halvårsvis betaling. I tabellerne 8 og 9 er antallet henholdsvis 4 og 12, svarende til kvartalsvis og månedlig betaling. I tabel 10 er antallet 52, som med tilnærmelse svarer til ugentlig betaling. Den forskel, der fremkommer ved mere korrekt at sætte antallet af uger pr. år til 365,25/7 = 52,18, er så lille, at man med tilstrækkelig nøjagtighed må kunne karakterisere effektiv rente, der baseres på 52 uger om året, som sand effektiv rente.

Tabel 7. Halvårsrater.

Antal rater i alt		1.00	2.00	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00
Antal rater pr. år		2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
Effektiv rente	a)	5.00	3.32	2.48	1.98	1.65	1.41	1.23	1.10	0.99
Effektiv rente	b)	10.00	6.63	4.96	3.96	3.30	2.82	2.47	2.19	1.97
Effektiv rente	c)	10.25	6.74	5.02	4.00	3.32	2.84	2.48	2.21	1.98
Rentetal M	d)	10.00	6.67	5.00	4.00	3.33	2.86	2.50	2.22	2.00
Rentetal S	e)	17.14	9.23	6.32	4.80	3.87	3.24	2.79	2.45	2.18
Ydelse pr. rate	*)	105.00	52.50	35.00	26.25	21.00	17.50	15.00	13.13	11.67
Antal rater i alt		1.00	2.00	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00
Antal rater pr. år		2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	5.00	10.00	15.00	20.00	25.00	30.00	35.00	40.00	45.00
Effektiv rente	a)	5.00	6.60	7.33	7.71	7.93	8.05	8.12	8.15	8.15
Effektiv rente	b)	10.00	13.19	14.65	15.43	15.86	16.11	16.24	16.30	16.31
Effektiv rente	c)	10.25	13.63	15.15	16.02	16.49	16.76	16.90	16.96	16.97
Rentetal M	d)	10.00	13.33	15.00	16.00	16.67	17.14	17.50	17.78	18.00
Rentetal S	e)	17.14	18.46	18.95	19.20	19.35	19.46	19.53	19.59	19.64
Ydelse pr. rate	*)	105.00	55.00	38.33	30.00	25.00	21.67	19.29	17.50	16.11
Antal rater i alt		1.00	2.00	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00
Antal rater pr. år		2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	10.00	20.00	30.00	40.00	50.00	60.00	70.00	80.00	90.00
Effektiv rente	a)	10.00	13.07	14.36	14.96	15.24	15.34	15.35	15.29	15.21
Effektiv rente	b)	20.00	26.13	28.72	29.93	30.48	30.68	30.69	30.59	30.41
Effektiv rente	c)	21.00	27.84	30.78	32.16	32.80	33.04	33.05	32.92	32.72
Rentetal M	d)	20.00	26.67	30.00	32.00	33.33	34.25	35.00	35.56	36.00
Rentetal S	e)	34.29	36.92	37.89	38.40	38.71	38.92	39.07	39.18	39.27
Ydelse pr. rate	*)	110.00	60.00	43.33	35.00	30.00	26.67	24.29	22.50	21.11
Antal rater i alt		1.00	2.00	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00
Antal rater pr. år		2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	15.00	30.00	45.00	60.00	75.00	90.00	105.00	120.00	135.00
Effektiv rente	a)	15.00	19.43	21.16	21.86	22.11	22.12	22.01	21.84	21.63
Effektiv rente	b)	30.00	38.85	42.31	43.72	44.21	44.24	44.02	43.67	43.26
Effektiv rente	c)	32.25	42.63	46.79	48.50	49.10	49.13	48.86	48.44	47.94
Rentetal M	d)	30.00	40.00	45.00	48.00	50.00	51.43	52.50	53.33	54.00
Rentetal S	e)	51.43	55.38	56.84	57.60	58.06	58.38	58.60	58.78	58.91
Ydelse pr. rate	*)	115.00	65.00	48.33	40.00	35.00	31.67	29.29	27.50	26.11
Antal rater i alt		1.00	2.00	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00
Antal rater pr. år		2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	20.00	40.00	60.00	80.00	100.00	120.00	140.00	160.00	180.00
Effektiv rente	a)	20.00	25.69	27.76	28.49	28.65	28.54	28.29	27.99	27.66
Effektiv rente	b)	40.00	51.38	55.51	56.98	57.30	57.07	56.58	55.97	55.31
Effektiv rente	c)	44.00	57.98	63.22	65.10	65.51	65.22	64.59	63.80	62.96
Rentetal M	d)	40.00	53.33	60.00	64.00	66.67	68.57	70.00	71.11	72.00
Rentetal S	e)	68.57	73.85	75.79	76.80	77.42	77.84	78.14	78.37	78.55
Ydelse pr. rate	*)	120.00	70.00	53.33	45.00	40.00	36.67	34.29	32.50	31.11
Antal rater i alt		1.00	2.00	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00
Antal rater pr. år		2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	25.00	50.00	75.00	100.00	125.00	150.00	175.00	200.00	225.00
Effektiv rente	a)	25.00	31.87	34.19	34.90	34.94	34.69	34.30	33.86	33.41
Effektiv rente	b)	50.00	63.75	68.39	69.81	69.89	69.37	68.60	67.73	66.83
Effektiv rente	c)	56.25	73.90	80.08	81.99	82.10	81.41	80.37	79.19	77.99
Rentetal M	d)	50.00	66.67	75.00	80.00	83.33	85.71	87.50	88.89	90.00
Rentetal S	e)	85.71	92.31	94.74	96.00	96.77	97.30	97.67	97.96	98.16
Ydelse pr. rate	*)	125.00	75.00	58.33	50.00	45.00	41.67	39.29	37.50	36.11
Antal rater i alt		1.00	2.00	3.00	4.00	5.00	6.00	7.00	8.00	9.00
Antal rater pr. år		2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	30.00	60.00	90.00	120.00	150.00	180.00	210.00	240.00	270.00
Effektiv rente	a)	30.00	37.98	40.50	41.14	41.04	40.63	40.11	39.54	38.99
Effektiv rente	b)	60.00	75.96	80.98	82.28	82.08	81.27	80.21	79.09	77.97
Effektiv rente	c)	69.00	90.38	97.39	99.21	98.93	97.78	96.30	94.73	93.17
Rentetal M	d)	60.00	80.00	90.00	96.00	100.00	102.86	105.00	106.67	108.00
Rentetal S	e)	102.86	110.77	113.68	115.20	116.13	116.76	117.21	117.55	117.82
Ydelse pr. rate	*)	130.00	80.00	63.33	55.00	50.00	46.67	44.29	42.50	41.11

*) % af kreditbeløb
a) R % pr. rate
b) E % p.a. (halvårsbasis)
c) E' % p.a. (helårsbasis)
d) % p.a. (monopoltilsynets formel)
e) % p.a. (svensk formel)

Tabel 8. Kvartalsrater.

Antal rater i alt		2.00	4.00	6.00	8.00	10.00	12.00	14.00	16.00	18.00
Antal rater pr. år		4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.*)		5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
Effektiv rente	a)	3.32	1.98	1.41	1.10	0.90	0.76	0.66	0.58	0.52
Effektiv rente	b)	13.48	8.00	5.65	4.41	3.60	3.05	2.64	2.33	2.08
Effektiv rente	c)	13.94	8.16	5.77	4.46	3.64	3.07	2.66	2.34	2.05
Rentetal M	d)	13.33	8.00	5.71	4.44	3.64	3.08	2.67	2.35	2.11
Rentetal S	e)	17.14	9.23	6.32	4.80	3.87	3.24	2.79	2.45	2.18
Ydelse pr. rate	*)	52.50	26.25	17.50	13.13	10.50	8.75	7.50	6.56	5.83
Antal rater i alt		2.00	4.00	6.00	8.00	10.00	12.00	14.00	16.00	18.00
Antal rater pr. år		4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	5.00	10.00	15.00	20.00	25.00	30.00	35.00	40.00	45.00
Effektiv rente	a)	3.32	3.92	4.15	4.24	4.28	4.25	4.28	4.26	4.24
Effektiv rente	b)	13.48	16.01	16.93	17.32	17.48	17.52	17.49	17.42	17.33
Effektiv rente	c)	13.94	16.65	17.64	18.07	18.24	18.26	18.25	18.18	18.08
Rentetal M	d)	13.33	16.00	17.14	17.78	18.18	18.46	18.67	18.82	18.95
Rentetal S	e)	17.14	18.46	18.95	19.20	19.35	19.46	19.53	19.59	19.64
Ydelse pr. rate	*)	52.50	27.50	19.17	15.00	12.50	10.83	9.64	8.75	8.06
Antal rater i alt		2.00	4.00	6.00	8.00	10.00	12.00	14.00	16.00	18.00
Antal rater pr. år		4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	10.00	20.00	30.00	40.00	50.00	60.00	70.00	80.00	90.00
Effektiv rente	a)	6.60	7.71	8.05	8.15	8.14	8.09	8.02	7.93	7.84
Effektiv rente	b)	27.26	32.04	33.51	33.92	33.90	33.68	33.36	32.99	32.61
Effektiv rente	c)	29.11	34.61	36.32	36.80	36.78	36.52	36.14	35.72	35.27
Rentetal M	d)	26.67	32.00	34.29	35.56	36.36	36.92	37.33	37.65	37.89
Rentetal S	e)	34.29	36.92	37.89	38.40	38.71	38.92	39.07	39.18	39.27
Ydelse pr. rate	*)	55.00	30.00	21.67	17.50	15.00	13.33	12.14	11.25	10.56
Antal rater i alt		2.00	4.00	6.00	8.00	10.00	12.00	14.00	16.00	18.00
Antal rater pr. år		4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	15.00	30.00	45.00	60.00	75.00	90.00	105.00	120.00	135.00
Effektiv rente	a)	9.85	11.39	11.77	11.81	11.73	11.58	11.42	11.25	11.09
Effektiv rente	b)	41.32	48.15	49.87	50.05	49.65	49.02	48.29	47.55	46.81
Effektiv rente	c)	45.59	53.94	56.08	56.31	55.81	55.02	54.12	53.20	52.29
Rentetal M	d)	40.00	48.00	51.43	53.33	54.55	55.38	56.00	56.47	56.84
Rentetal S	e)	51.43	55.38	56.84	57.60	58.06	58.38	58.60	58.78	58.91
Ydelse pr. rate	*)	57.50	32.50	24.17	20.00	17.50	15.83	14.64	13.75	13.06
Antal rater i alt		2.00	4.00	6.00	8.00	10.00	12.00	14.00	16.00	18.00
Antal rater pr. år		4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	20.00	40.00	60.00	80.00	100.00	120.00	140.00	160.00	180.00
Effektiv rente	a)	13.07	14.96	15.34	15.29	15.10	14.85	14.60	14.35	14.11
Effektiv rente	b)	55.66	64.33	66.07	65.85	64.95	63.83	62.66	61.51	60.42
Effektiv rente	c)	63.43	74.67	76.98	76.69	75.50	74.01	72.47	70.97	69.55
Rentetal M	d)	53.33	64.00	68.57	71.11	72.73	73.85	74.67	75.25	75.75
Rental S	e)	68.57	73.85	75.79	76.80	77.42	77.84	78.14	78.37	78.55
Ydelse pr. rate	*)	60.00	35.00	26.67	22.50	20.00	18.33	17.14	16.25	15.56
Antal rater i alt		2.00	4.00	6.00	8.00	10.00	12.00	14.00	16.00	18.00
Antal rater pr. år		4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	25.00	50.00	75.00	100.00	125.00	150.00	175.00	200.00	225.00
Effektiv rente	a)	16.26	18.45	18.78	18.62	18.31	17.96	17.62	17.29	16.98
Effektiv rente	b)	70.32	80.61	82.19	81.43	79.96	78.31	76.67	75.13	73.70
Effektiv rente	c)	82.69	96.86	99.07	98.01	95.95	93.64	91.37	89.24	87.28
Rentetal M	d)	66.67	80.00	85.71	88.89	90.91	92.31	93.33	94.12	94.74
Rentetal S	e)	85.71	92.31	94.74	96.00	96.77	97.30	97.67	97.96	98.18
Ydelse pr. rate	*)	62.50	37.50	29.17	25.00	22.50	20.83	19.64	18.75	18.06
Antal rater i alt		2.00	4.00	6.00	8.00	10.00	12.00	14.00	16.00	18.00
Antal rater pr. år		4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00
Kredittid, mdr.		6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	30.00	60.00	90.00	120.00	150.00	180.00	210.00	240.00	270.00
Effektiv rente	a)	19.43	21.86	22.12	21.84	21.41	20.95	20.52	20.12	19.75
Effektiv rente	b)	85.25	97.01	98.26	96.88	94.79	92.55	90.50	88.57	86.82
Effektiv rente	c)	103.42	120.53	122.40	120.34	117.25	114.03	110.97	108.18	105.67
Rentetal M	d)	80.00	96.00	102.86	106.67	109.09	110.77	112.00	112.94	113.68
Rentetal S	e)	102.86	110.77	113.68	115.20	116.13	116.76	117.21	117.55	117.82
Ydelse pr. rate	*)	65.00	40.00	31.67	27.50	25.00	23.33	22.14	21.25	20.56

*) % af kreditbeløb
a) R % pr. rate
b) E % p.a. (halvårsbasis)
c) E' % p.a. (helårsbasis)
d) % p.a. (monopoltilsynets formel)
e) % p.a. (svensk formel)

Tabel 9. Månedsrater.

Antal rater i alt	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Antal rater pr. år	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00
Kredittid, mdr.	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct. *)	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
Effektiv rente a)	1.41	0.76	0.52	0.39	0.32	0.27	0.23	0.20	0.18
Effektiv rente b)	17.55	9.28	6.31	4.78	3.84	3.22	2.76	2.42	2.16
Effektiv rente c)	18.32	9.49	6.41	4.83	3.88	3.24	2.78	2.44	2.17
Rentetal M d)	17.14	9.23	6.32	4.80	3.87	3.24	2.79	2.45	2.18
Rentetal S e)	17.14	9.23	6.32	4.80	3.87	3.24	2.79	2.45	2.18
Ydelse pr. rate *)	17.50	8.75	5.83	4.38	3.50	2.92	2.50	2.19	1.94
Antal rater i alt	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Antal rater pr. år	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00
Kredittid, mdr.	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct. *)	5.00	10.00	15.00	20.00	25.00	30.00	35.00	40.00	45.00
Effektiv rente a)	1.41	1.50	1.51	1.51	1.50	1.49	1.48	1.47	1.45
Effektiv rente b)	17.55	18.66	18.88	18.86	18.75	18.60	18.43	18.26	18.08
Effektiv rente c)	18.32	19.53	19.77	19.75	19.63	19.46	19.28	19.09	18.90
Rentetal M d)	17.14	18.46	18.95	19.20	19.35	19.46	19.53	19.59	19.64
Rentetal S e)	17.14	18.46	18.95	19.20	19.35	19.46	19.53	19.59	19.64
Ydelse pr. rate *)	17.50	9.17	6.39	5.00	4.17	3.61	3.21	2.92	2.69
Antal rater i alt	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Antal rater pr. år	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00
Kredittid, mdr.	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct. *)	10.00	20.00	30.00	40.00	50.00	60.00	70.00	80.00	90.00
Effektiv rente a)	2.79	2.92	2.92	2.89	2.84	2.80	2.75	2.71	2.67
Effektiv rente b)	35.95	37.74	37.71	37.25	36.66	36.04	35.42	34.83	34.27
Effektiv rente c)	39.18	41.30	41.26	40.72	40.02	39.28	38.56	37.86	37.20
Rentetal M d)	34.29	36.92	37.89	38.40	38.71	38.92	39.07	39.18	38.27
Rentetal S e)	34.29	36.92	37.89	38.40	38.71	38.92	39.07	39.18	38.27
Ydelse pr. rate *)	18.33	10.00	7.22	5.83	5.00	4.44	4.05	3.75	3.52
Antal rater i alt	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Antal rater pr. år	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00
Kredittid, mdr.	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct. *)	15.00	30.00	45.00	60.00	75.00	90.00	105.00	120.00	135.00
Effektiv rente a)	4.15	4.29	4.24	4.16	4.07	3.99	3.90	3.83	3.76
Effektiv rente b)	55.19	57.28	56.62	55.41	54.11	52.85	51.66	50.56	49.56
Effektiv rente c)	62.81	65.48	64.63	63.09	61.43	59.83	58.33	56.96	55.70
Rentetal M d)	51.43	55.38	56.84	57.60	58.06	58.38	58.60	58.78	58.91
Rentetal S e)	51.43	55.38	56.84	57.60	58.06	58.38	58.60	58.78	58.91
Ydelse pr. rate *)	19.17	10.83	8.06	6.67	5.83	5.28	4.88	4.58	4.35
Antal rater i alt	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Antal rater pr. år	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00
Kredittid, mdr.	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct. *)	20.00	40.00	60.00	80.00	100.00	120.00	140.00	160.00	180.00
Effektiv rente a)	5.47	5.60	5.50	5.36	5.22	5.09	4.97	4.86	4.77
Effektiv rente b)	75.33	77.32	75.70	73.52	71.35	69.35	67.54	65.91	64.45
Effektiv rente c)	89.51	92.27	90.02	87.03	84.08	81.38	78.95	76.77	74.83
Rentetal M d)	68.57	73.85	75.79	76.80	77.42	77.84	78.14	78.37	78.55
Rentetal S e)	68.57	73.85	75.79	76.80	77.42	77.84	78.14	78.37	78.55
Ydelse pr. rate *)	20.00	11.67	8.89	7.50	6.67	6.11	5.71	5.42	5.19
Antal rater i alt	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Antal rater pr. år	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00
Kredittid, mdr.	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct. *)	25.00	50.00	75.00	100.00	125.00	150.00	175.00	200.00	225.00
Effektiv rente a)	6.77	6.87	6.69	6.49	6.30	6.13	5.98	5.84	5.72
Effektiv rente b)	96.36	97.89	95.02	91.69	88.56	85.77	83.31	81.15	79.24
Effektiv rente c)	119.57	121.84	117.59	112.70	108.17	104.16	100.66	97.61	94.93
Rentetal M d)	85.71	92.31	94.74	96.00	96.77	97.30	97.67	97.96	98.18
Rentetal S e)	85.71	92.31	94.74	96.00	96.77	97.30	97.67	97.96	98.18
Ydelse pr. rate *)	20.83	12.50	9.72	8.33	7.50	6.94	6.55	6.25	6.02
Antal rater i alt	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Antal rater pr. år	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00
Kredittid, mdr.	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct. *)	30.00	60.00	90.00	120.00	150.00	180.00	210.00	240.00	270.00
Effektiv rente a)	8.05	8.09	7.84	7.58	7.34	7.12	6.94	6.78	6.64
Effektiv rente b)	118.32	119.01	114.65	110.02	105.87	102.26	99.14	96.45	94.12
Effektiv rente c)	153.32	154.42	147.51	140.29	133.89	128.40	123.71	119.71	116.26
Rentetal M d)	102.86	110.77	113.68	115.20	116.13	116.76	117.21	117.55	117.82
Rentetal S e)	102.86	110.77	113.68	115.20	116.13	116.76	117.21	117.55	117.82
Ydelse pr. rate *)	21.67	13.33	10.56	9.17	8.33	7.78	7.38	7.08	6.85

*) % af kreditbeløb
a) R % pr. rate
b) E % p.a. (halvårsbasis)
c) E' % p.a. (helårsbasis)
d) % p. a. (monopoltilsynets formel)
e) % p.a. (svensk formel)

Tabel 10. Ugerater.

Antal rater i alt		6.00	13.00	26.00	52.00	78.00	104.00	130.00	156.00	182.00	208.00	234.00
Antal rater pr. år		52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00
Kredittid, mdr.		1.36	3.00	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	1.00	1.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
Effektiv rente	a)	0.29	0.14	0.36	0.19	0.12	0.09	0.08	0.06	0.05	0.05	0.04
Effektiv rente	b)	15.36	7.54	19.86	9.89	6.58	4.93	3.94	3.29	2.82	2.46	2.19
Effektiv rente	c)	15.95	7.68	20.85	10.13	6.69	4.99	3.98	3.31	2.83	2.48	2.20
Rentetal M	d)	14.86	7.43	19.26	9.81	6.58	4.95	3.97	3.31	2.84	2.45	2.21
Rentetal S	e)	10.06	6.00	17.14	9.23	6.32	4.80	3.87	3.24	2.79	2.45	2.18
Ydelse pr. rate	*)	16.83	7.77	4.04	2.02	1.35	1.01	0.81	0.67	0.58	0.50	0.45
Antal rater i alt		6.00	13.00	26.00	52.00	78.00	104.00	130.00	156.00	182.00	208.00	234.00
Antal rater pr. år		52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00
Kredittid, mdr.		1.38	3.00	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	2.00	2.00	5.00	10.00	15.00	20.00	25.00	30.00	35.00	40.00	45.00
Effektiv rente	a)	0.57	0.28	0.36	0.37	0.36	0.36	0.35	0.35	0.35	0.34	0.34
Effektiv rente	b)	31.78	15.31	19.86	19.93	19.75	19.53	19.29	19.05	18.82	18.60	18.39
Effektiv rente	c)	34.30	15.90	20.85	20.92	20.73	20.48	20.22	19.96	19.71	19.47	19.24
Rentetal M	d)	29.71	14.86	19.26	19.62	19.75	19.81	19.85	19.87	19.89	19.90	19.91
Rentetal S	e)	20.13	12.00	17.14	18.46	18.95	19.20	19.35	19.46	19.53	19.59	19.64
Ydelse pr. rate	*)	17.00	7.85	4.04	2.12	1.47	1.15	0.96	0.83	0.74	0.67	0.62
Antal rater i alt		6.00	13.00	26.00	52.00	78.00	104.00	130.00	156.00	182.00	208.00	234.00
Antal rater pr. år		52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00
Kredittid, mdr.		1.38	3.00	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	3.00	4.00	10.00	20.00	30.00	40.00	50.00	60.00	70.00	80.00	90.00
Effektiv rente	a)	0.85	0.57	0.72	0.71	0.70	0.68	0.67	0.66	0.64	0.63	0.62
Effektiv rente	b)	49.30	31.56	40.97	40.51	39.62	38.71	37.84	37.03	36.25	35.59	34.95
Effektiv rente	c)	55.38	34.04	45.16	44.61	43.54	42.45	41.42	40.46	39.58	38.76	38.01
Rentetal M	d)	44.57	29.71	38.52	39.25	39.49	39.62	39.69	39.75	39.78	39.81	39.83
Rentetal S	e)	30.19	24.00	34.29	36.92	37.89	38.40	38.71	38.92	39.07	39.18	38.27
Ydelse pr. rate	*)	17.17	8.00	4.23	2.31	1.67	1.35	1.15	1.03	0.93	0.87	0.81
Antal rater i alt		6.00	13.00	26.00	52.00	78.00	104.00	130.00	156.00	182.00	208.00	234.00
Antal rater pr. år		52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00
Kredittid, mdr.		1.38	3.00	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	4.00	6.00	15.00	30.00	45.00	60.00	75.00	90.00	105.00	120.00	135.00
Effektiv rente	a)	1.13	0.84	1.06	1.04	1.01	0.98	0.95	0.93	0.91	0.89	0.87
Effektiv rente	b)	68.02	48.78	63.37	61.79	59.73	57.80	56.05	54.49	53.09	51.84	50.70
Effektiv rente	c)	79.58	54.73	73.40	71.34	68.66	66.15	63.91	61.91	60.14	58.55	57.13
Rentetal M	d)	59.43	44.57	57.78	58.87	59.24	59.43	59.54	59.62	59.67	59.71	59.74
Rentetal S	e)	40.26	36.00	51.43	55.38	56.84	57.60	58.06	58.38	58.60	58.78	58.91
Ydelse pr. rate	*)	17.33	8.15	4.42	2.50	1.86	1.54	1.35	1.22	1.13	1.06	1.00
Antal rater i alt		6.00	13.00	26.00	52.00	78.00	104.00	130.00	156.00	182.00	208.00	234.00
Antal rater pr. år		52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00
Kredittid, mdr.		1.38	3.00	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	5.00	8.00	20.00	40.00	60.00	80.00	100.00	120.00	140.00	160.00	180.00
Effektiv rente	a)	1.41	1.12	1.40	1.36	1.31	1.26	1.22	1.19	1.16	1.13	1.11
Effektiv rente	b)	87.98	67.04	87.13	83.83	80.20	76.98	74.18	71.76	69.65	67.79	66.16
Effektiv rente	c)	107.33	78.27	106.10	101.41	96.28	91.79	87.94	84.63	81.77	79.28	77.10
Rentetal M	d)	74.29	59.43	77.04	78.49	78.99	79.24	79.39	79.49	79.56	79.62	79.66
Rentetal S	e)	50.32	48.00	68.57	73.85	75.79	76.80	77.42	77.84	78.14	78.37	78.55
Ydelse pr. rate	*)	17.50	8.31	4.62	2.69	2.05	1.73	1.54	1.41	1.32	1.25	1.20
Antal rater i alt		6.00	13.00	26.00	52.00	78.00	104.00	130.00	156.00	182.00	208.00	234.00
Antal rater pr. år		52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00
Kredittid, mdr.		1.38	3.00	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)	6.00	10.00	25.00	50.00	75.00	100.00	125.00	150.00	175.00	200.00	225.00
Effektiv rente	a)	1.99	1.39	1.73	1.66	1.59	1.52	1.47	1.43	1.39	1.35	1.33
Effektiv rente	b)	109.27	86.37	112.30	106.69	101.11	96.38	92.42	89.07	86.21	83.76	81.62
Effektiv rente	c)	139.12	105.02	143.83	135.14	126.67	119.61	113.77	108.90	104.79	101.29	98.28
Rentetal M	d)	89.14	74.29	96.30	98.11	98.73	99.05	99.24	99.36	99.45	99.52	99.57
Rentetal S	e)	60.39	60.00	85.71	92.31	94.74	96.00	96.77	97.30	97.67	97.96	98.18
Ydelse pr. rate	*)	17.67	8.46	4.81	2.88	2.24	1.92	1.73	1.60	1.51	1.44	1.39
Antal rater i alt			13.00				104.00	130.00	156.00	182.00	208.00	234.00
Antal rater pr. år			52.00				52.00	52.00	52.00	52.00	52.00	52.00
Kredittid, mdr.			3.00				24.00	30.00	36.00	42.00	48.00	54.00
Pristillægspct.	*)		12.00				120.00	150.00	180.00	210.00	240.00	270.00
Effektiv rente	a)		1.66				1.78	1.71	1.66	1.61	1.57	1.54
Effektiv rente	b)		106.83				116.13	110.90	106.58	102.97	99.92	97.32
Effektiv rente	c)		135.36				149.85	141.65	134.98	129.48	124.88	120.99
Rentetal M	d)		89.14				118.86	119.08	119.24	119.34	119.43	119.49
Rentetal S	e)		72.00				115.20	116.13	116.76	117.21	117.55	117.82
Ydelse pr. rate	*)		8.62				2.12	1.92	1.79	1.70	1.63	1.58

*) % af kreditbeløb
a) R % pr. rate
b) E % p.a. (halvårsbasis)
c) E' % p.a. (helårsbasis)
d) % p.a. (monopoltilsynets formel)
e) % p.a. (svensk formel)

2) *Kredittid,* som uanset rateintervallernes længde måles i måneder og angiver tiden mellem det købtes overgivelse til køberen og tidspunktet for den sidstforfaldende ydelse i henhold til kreditkøbsaftalen.

3) *Pristillægsprocenten,* som er pristillægget i procent af kreditbeløbet.

For et antal valgte kombinationer af 1), 2) og 3) er den effektive rente i tabellerne udtrykt på tre måder, nemlig:

a) i procent pr. rate,
b) i procent p.a. på halvårsbasis (E % p.a.) samt
c) i procent p.a. på helårsbasis.

Desuden er anført to former for tilnærmet effektiv rente (rentetal), begge målt i procent p.a., svarende til:

d) monopoltilsynets formel (M % p.a.) og
e) den foran omtalte svenske formel (S % p.a.).

Den under b) nævnte effektive rente, E % p.a. på halvårsbasis, vil formentlig være den renteangivelse, der frembyder det bedste sammenligningsgrundlag over for alternative kreditmuligheder. Dette beror på det tidligere nævnte forhold, at effektiv rente af obligationer og pantebreve m.v. ifølge dansk sædvane angives på den omhandlede måde.

Det forekommer imidlertid ikke afgørende, om man vælger den ene eller den anden udtryksmåde for sand effektiv rente, når blot den valgte form fastholdes konsekvent i alle forhold[1]).

Af tabellerne 7-10 ses umiddelbart, at det rentetal, S % p.a., man når frem til ved anvendelse af den svenske formel, i mange tilfælde giver en meget dårlig tilnærmelse til den sande effektive rente, E % p.a. Unøjagtigheden er især tydelig ved kredittid af kort varighed, forudsat at rateintervallet er forskelligt fra en måned. Eksempelvis kan nævnes, at en kredittid på 6 uger og en pristillægsprocent på 2 i en kreditkøbskontrakt, der bygger på ugerater (tabel 10), fører til en S-værdi på ca. 20 mod en E-værdi på over 30. I det nævnte eksempel giver rente tallet M en langt bedre tilnærmelse til E, idet differencen her kun udgør ca. 2 procentpoints.

Det synes på denne baggrund klart, at den svenske formel må anses for uanvendelig - i hvert fald i situationer, hvor rateintervallet afviger fra en måned, dvs. hvor S er forskellig fra M. Spørgsmålet er herefter, om monopoltilsynets formel, der fører til rentetallet M, kan betragtes som en tilstrækkelig god tilnærmelse til den effektive rente, E % p.a. på halvårsbasis.

Til afklaring af dette spørgsmål har man i *tabel 11* udtrykt M, (M-E) og pristillægsprocenten F som funktioner af kredittid, rateinterval (halvår, kvartal, måned, uge) og effektiv rente, E % p.a. Det ses heraf bl.a., at M er mindre end E, når kredittiden er kort, medens forholdet vendes om ved kredittider af længere varighed. Særlig store differencer forekommer ved lang kredittid, langt rateinterval og høj effektiv rente. Det fremgår endvidere af tabellen, at den numeriske forskel mellem M og E er mindre end 1 procentpoint i tilfælde, hvor E er mindre end ca. 25% p.a. i kontrakter, hvor kredittiden er under ca. 30 måneder, forudsat at der er tale om månedsrater. I kontrakter med kortere eller længere rateinterval er den tilsvarende grænse for kredittiden henholdsvis noget længere eller noget kortere end 3 år.

I kontraktsforhold, der holdes inden for de nævnte rammer, synes rentetallet M således at give en ret god tilnærmelse til den sande effektive rente. I kreditkøbsaftaler af længere varighed vil M imidlertid kunne overstige E med 2-5 procentpoints ved mo-

1) En sådan konsekvens finder man ikke i den amerikanske Truth in Lending Act, Regulation Z, hvor den effektive rente angives i procent p.a. på månedsbasis, når betalingerne erlægges månedsvis, og på ugebasis i tilfælde af ugentlige betalinger o.s.v. Den unøjagtighed, der følger heraf, kan blive ret mærkbar.

I den engelske Comsumer Credit (Total Charge for Credit) Regulation 1977, der trådte i kraft den 1. april 1977, kræves alle renteangivelser undtagelsesfrit omsat til effektiv rente i procent p.a. på helårsbasis.

Den engelske ordning forekommer også på andre områder konsekvent og kompromisløs, idet den f.eks. kræver beregninger foretaget under iagttagelse af nøjagtige dageantal, hvis der ikke er tale om hele antal uger eller måneder. Endvidere henvises publikum til at benytte aktuarmæssigt korrekte formler og godkendte tabeller, for så vidt de nøje passer til de aktuelt foreliggende kreditbetingelser. Er dette ikke tilfældet, anbefales det at ændre kreditvilkårene, så de kommer til at harmonere med formler og tabeller. Endelig henledes opmærksomheden på, at visse elektroniske regnemaskiner - eventuelt forprogrammerede - vil kunne være til hjælp ved beregningsarbejdet. Efter at ovennævnte bestemmelser er trådt i kraft, har man dog overvejet at

Efter at ovennævnte bestemmelser er trådt i kraft, har man dog overvejet at indføre visse lempelser med hensyn til den krævede nøjagtighed sgrad.

Tabel 11.

		Halvårsrater m = 2			Kvartalsrater m = 4			Månedsrater m = 12			Ugerater m = 52		
t	E	M	(M-E)	F	M	(M-E)	F	M	(M-E)	F	M	(M-E)	F
3	10				9,88	– 0,12	2,47	9,82	– 0,18	1,64	9,80	– 0,20	1,32
	20				19,52	– 0,48	4,88	19,32	– 0,68	3,22	19,24	– 0,76	2,59
	30				28,95	– 1,05	7,24	28,50	– 1,50	4,75	28,33	– 1,67	3,81
	40				38,18	– 1,82	9,54	37,40	– 2,60	6,23	37,11	– 2,89	4,99
	80				73,29	– 6,71	18,32	70,51	– 9,49	11,75	69,48	– 10,52	9,35
6	10	10,00	0,00	5,00	9,92	– 0,08	3,72	9,86	– 0,14	2,88	9,84	– 0,16	2,56
	20	20,00	0,00	10,00	19,68	– 0,32	7,38	19,47	– 0,53	5,68	19,39	– 0,61	5,03
	30	30,00	0,00	15,00	29,29	– 0,71	10,98	28,83	– 1,17	8,41	28,66	– 1,34	7,44
	40	40,00	0,00	20,00	38,76	– 1,24	14,53	37,96	– 2,04	11,07	37,66	– 2,34	9,78
	80	80,00	0,00	40,00	75,34	– 4,66	28,25	72,45	– 7,55	21,13	71,38	– 8,62	18,53
12	10	10,08	0,08	7,56	10,00	0,00	6,25	9,94	– 0,06	5,39	9,92	– 0,08	5,06
	20	20,32	0,32	15,24	19,99	– 0,01	12,49	19,77	– 0,23	10,71	19,89	– 0,31	10,04
	30	30,70	0,70	23,02	29,96	– 0,04	18,73	29,49	– 0,51	15,97	29,31	– 0,69	14,94
	40	41,21	1,21	30,91	39,91	– 0,09	24,95	39,08	– 0,92	21,17	38,77	– 1,23	19,79
	80	84,44	4,44	63,33	79,40	– 0,60	49,63	76,28	– 3,72	41,32	75,13	– 4,87	38,29
30	10	10,32	0,32	15,49	10,24	0,24	14,08	10,18	0,18	13,15	10,16	0,16	12,80
	20	21,27	1,27	31,90	20,91	0,91	28,76	20,68	0,68	26,72	20,60	0,60	25,94
	30	32,77	2,77	49,16	31,96	1,96	43,95	31,44	1,44	40,61	31,24	1,24	39,35
	40	44,79	4,79	67,19	43,33	3,33	59,57	42,39	2,39	54,75	42,03	2,03	52,95
	80	97,12	17,12	145,68	90,95	10,95	125,06	87,15	7,15	112,57	85,74	5,74	108,00
54	10	10,65	0,65	26,67	10,56	0,56	25,08	10,50	0,50	24,06	10,48	0,48	23,67
	20	22,51	2,51	56,28	22,13	2,13	52,55	21,88	1,88	50,14	21,78	1,78	49,22
	30	35,45	5,45	88,62	34,54	4,54	82,03	33,95	3,95	77,81	33,73	3,73	76,22
	40	49,31	9,31	123,27	47,62	7,62	113,10	46,54	6,54	106,66	46,14	6,14	104,25
	80	111,32	31,32	278,31	103,82	23,82	246,56	99,19	19,19	227,32	97,49	17,49	220,30

derate effektive renteværdier, og forskellen kan blive endnu større, dersom den effektive rente stiger op over 30-40% p.a.

Det er muligt, at sådanne differencer vil kunne accepteres i betragtning af de fordele, der er knyttet til anvendelse af en nem beregningsformel. I så tilfælde kan det imidlertid - af hensyn til sammenligneligheden - være ønskeligt at forlange M-formlen eller tilsvarende formler anvendt i alle kreditforhold, et krav der næppe vil kunne opfyldes på tilfredsstillende måde.

Ved overvejelserne omkring det hensigtsmæssige i at anvende rentetal skal i øvrigt anføres følgende:

1) Som tidligere nævnt vil beregning af rentetal i en række tilfælde føre til for højt resultat i forhold til den sande effektive rente. Selv om differencen måske ikke er særlig stor, kan visse forhandlere se deres interesse i at skilte med den korrekt beregnede effektive rente ved siden af en eventuelt påbudt angivelse af rente tal, og andre forhandlere kan af konkurrencemæssige grunde føle sig foranlediget til at følge samme praksis. Det må her tages i betragtning, at skiltning med lav effektiv rente kan bibringe publikum et - ikke altid velbegrundet - indtryk af gunstige betalingsvilkår.

En praksis med angivelse af to renteværdier i samme kreditkøbsforhold vil næppe bidrage til at skabe klarhed hos forbrugerne. Desuden må det anses for nødvendigt at føre kontrol med korrekt beregning af den effektive rente, hvilket kan nødvendiggøre tilvejebringelse af supplerende tabelmateriale.

2) Effektiv rente af obligationer og pantebreve udtrykkes her i landet ifølge sædvane som sand effektiv rente i procent p.a. på halvårsbasis. Der er her tale om en anbringelsesform, der hyppigt optræder som alternativ til kreditkøb.

3) Beregning af rentetal efter formlen:

$$M = \frac{200 \cdot \text{Pristillæg} \cdot \text{Antal rater pr. år}}{\text{Kreditbeløb} \cdot (\text{Antal rater i alt} + 1)}$$

er ganske vist ret simpel, men alligevel må man formode, at sælgerne i almindelighed vil foretrække formlen udtrykt i tabelform[1]). På denne baggrund mister tilstedeværelsen af en simpel formel sin betydning, og det forekommer da naturligst at udarbejde tabeller på grundlag af den sande effektive rente.

4) M-rentetallet gælder med tilnærmelse kun for kreditkøbskontrakter, hvor afviklingen sker med ydelser af ens størrelse og med konstant tidsinterval. I tilfælde, hvor en sådan afviklingsplan ikke følges, vil kun en nærmere analyse kunne klargøre, om den tilstræbte tilnærmelse til sand effektiv rente kan anses for tilfredsstillende. Det kan dog på forhånd siges, at denne betingelse i en række tilfælde ikke vil være opfyldt. Dette gælder således f.eks. kontrakter, hvor ydelserne afvikles efter serielånsprincippet (almindeligt ved automobilkøb), og kontrakter, ifølge hvilke hele skyldbeløbet forfalder som en engangsydelse.

Man nødsages derfor til i påkommende tilfælde at autorisere et antal tilnærmelsesformler, svarende til de almindeligst forekommende kreditkøbsmuligheder. En sådan fremgangsmåde støder imidlertid på den vanskelighed, at de formler, der skal anvendes - f.eks. ved afvikling efter serielånsprincippet - næppe vil blive af så simpel art som den formel, der dækker M-rentetallet.

Den række af betænkeligheder, der synes at være knyttet til anvendelse af rentetal, leder mod den konklusion, at oplysninger vedrørende kreditkøb altid bør omhandle sand effektiv rente. Det er en sådan løsning, man har valgt i engelsk lovgivning.

Ud fra dette synspunkt vil ordningen kunne administreres på den måde, at der udarbejdes autoriserede tabeller over sand effektiv rente, målt i procent p.a. på halvårsbasis, f.eks. på følgende områder:

a) kreditkøb, hvor skyldbeløbet erlægges som en engangsydelse,

b) »ratekøb«, som betinger betaling af skyldbeløbet i et antal *lige store månedlige rater*,

c) »afdragskøb«, hvor restkøbesummen efter fradrag af udbetaling erlægges i et antal *lige store månedlige afdrag* med tillæg af (nominel) rente, målt som en fast procentdel af den til enhver tid værende restgæld. Her kræves en tabel for hver nominel rentesats, der kan være tale om.

1) Et forslag, der tager sigte herpå, er stillet i den norske udvalgsbetænkning, NOU 1977:12, p. 81.

Tabel 12.

	Eks. 1	Eks. 2
	kr.	
(a) = Skyldbeløb	4.608	5.000
(b) = Pristillæg	762	1.130
(c) = (a) – (b) = Kreditbeløb	3.846	3.870
100 · (b) / (c) = Pristillægsprocent	19,81	29,20
100 · (c) / (a) = Kreditkurs	83,46	77,40
Antal månedlige rater	24	30
Effektiv rente (pct. p.a.) i henhold til tabel 13 eller tabel 14	19	22

I alle andre tilfælde må man forlange individuel beregning af sand effektiv rente efter en fast definition. Sådanne beregninger bør formentlig mod gebyr efterregnes og godkendes af en offentlig myndighed. Det besvær og de udgifter, der således kan være forbundet med anvendelse af irregulære afviklingsmetoder, vil formentlig bevirke, at sælgerne i langt de fleste tilfælde foretrækker at anvende de simple metoder, som svarer til autoriserede tabeller.

10. Den almindeligste form for **kreditkøbs**aftaler vedrører ratekøb med månedlige ydelser som nævnt ovenfor under b). En tabel til beregning af effektiv rente i sådanne kontrakter kan være udformet som vist i *tabel 13.*

I denne tabel forekommer to margenvariable:

1) kredittiden, målt i måneder = antallet af rater i vedkommende kontrakt og

2) den effektive rente, udtrykt i procent p.a. på halvårsbasis.

Til hver kombination af 1) og 2) svarer en pristillægsprocent, som er pristillægget i procent af kreditbeløbet.

Den effektive rente findes herefter på den i nedenstående eksempel 1 viste måde, jfr. *tabel 12.* Eksemplet svarer til det, der lå til grund for tabel 1, A.

Eksempel 1.

Skyldbeløbet i en kontrakt vedrørende ratekøb tænkes afviklet med 24 lige store månedlige ydelser. Pristillægget er 762 kr., hvilket udgør 19,81% af kreditbeløbet, 3.846 kr.

Pristillægsprocenten er således 19,81, som i den kolonne af tabel 13, der svarer til en kredittid på 24 måneder, befinder sig mellem værdierne 19,08 og 20,15, hvortil svarer henholdsvis 18% og 19% i effektiv rente. Den søgte effektive rente må som følge heraf ligge mellem disse grænser og nærmere 19 end 18% p.a. Afrundet til nærmeste hele tal bliver den effektive rente i eksemplet således 19% p.a. Ønskes større nøjagtighed, kan den effektive rente ved interpolation i tabellen bestemmes til 18,68% p.a., jfr. det resultat, der fremgår af tabel 1, A.

Eksempel 2.

På tilsvarende måde findes pristillægsprocenten i tabel 2, B at være 100 • 1.130/3.870 = 29,20, jfr. tabel 12, eksempel 2, hvorefter den effektive rente ved anvendelse af den kolonne i tabel 13, der svarer til en kredittid på 30 måneder, bestemmes til 22% p.a.

Den beskrevne fremgangsmåde er i princippet den samme som den, der anvendes i udenlandske ordninger, f.eks. den amerikanske »Regulation Z«. En metode, der er lige så let at anvende, tager udgangspunkt i den til vilkårene i en kreditkøbsaftale svarende *»kreditkurs«,* som er kreditbeløbet målt i procent af skyldbeløbet[1]). Kreditkursen beregnes i eksempel 1 til 83,46, som indsat i *tabel 14* på den for tabel 13 be-

1) I kreditkøbskontrakter, hvori indgår en nominel rentesats, bestemmes kreditkursen mere hensigtsmæssigt ved at måle kreditbeløbet i procent af restkøbesummen.

Tabel 13. Pristillægsprocent = Pristillæg i procent af kreditbeløb.

Effektiv rente % p.a.	Kredittid, antal måneder												Effektiv rente % p.a.
	1.	2.	3.	6.	12.	15.	18.	24.	30.	36.	48.	60.	
1. ★★★	0.08	0.12	0.17	0.29	0.54	0.67	0.79	1.04	1.29	1.55	2.05	2.56	★★★ 1.
2. ★★★	0.17	0.25	0.33	0.58	1.08	1.33	1.58	2.09	2.59	3.10	4.12	5.14	★★★ 2.
3. ★★★	0.25	0.37	0.50	0.87	1.62	2.00	2.38	3.14	3.90	4.66	6.21	7.76	★★★ 3.
4. ★★★	0.33	0.50	0.66	1.16	2.16	2.67	3.17	4.18	5.21	6.23	8.31	10.41	★★★ 4.
5. ★★★	0.41	0.62	0.83	1.45	2.70	3.33	3.96	5.24	6.52	7.61	10.43	13.09	★★★ 5.
6. ★★★	0.49	0.74	0.99	1.74	3.24	4.00	4.76	6.29	7.84	9.40	12.57	15.79	★★★ 6.
7. ★★★	0.58	0.86	1.15	2.02	3.78	4.66	5.55	7.35	9.16	10.99	14.72	18.52	★★★ 7.
8. ★★★	0.66	0.98	1.31	2.31	4.31	5.33	6.35	8.40	10.45	12.59	16.89	21.28	★★★ 8.
9. ★★★	0.74	1.11	1.48	2.59	4.85	5.99	7.14	9.46	11.82	14.20	19.07	24.07	★★★ 9.
10. ★★★	0.82	1.23	1.64	2.88	5.39	6.66	7.94	10.52	13.15	15.82	21.27	26.89	★★★ 10.
11. ★★★	0.90	1.35	1.80	3.16	5.92	7.32	8.73	11.59	14.49	17.44	23.49	29.73	★★★ 11.
12. ★★★	0.98	1.47	1.96	3.44	6.46	7.98	9.53	12.65	15.84	19.07	25.72	32.59	★★★ 12.
13. ★★★	1.06	1.59	2.12	3.73	6.99	8.65	10.32	13.72	17.18	20.71	27.97	35.48	★★★ 13.
14. ★★★	1.13	1.70	2.28	4.01	7.52	9.31	11.12	14.79	18.53	22.36	30.23	38.39	★★★ 14.
15. ★★★	1.21	1.82	2.44	4.29	8.06	9.97	11.91	15.86	19.89	24.01	32.50	41.33	★★★ 15.
16. ★★★	1.29	1.94	2.59	4.57	8.59	10.64	12.71	16.93	21.25	25.66	34.79	44.29	★★★ 16.
17. ★★★	1.37	2.06	2.75	4.85	9.12	11.30	13.51	18.00	22.61	27.33	37.09	47.27	★★★ 17.
18. ★★★	1.45	2.18	2.91	5.12	9.65	11.96	14.30	19.08	23.98	29.00	39.40	50.28	★★★ 18.
19. ★★★	1.52	2.29	3.06	5.40	10.18	12.62	15.10	20.15	25.34	30.67	41.73	53.30	★★★ 19.
20. ★★★	1.60	2.41	3.22	5.68	10.71	13.28	15.89	21.23	26.72	32.35	44.06	56.35	★★★ 20.
21. ★★★	1.68	2.52	3.37	5.95	11.24	13.94	16.69	22.31	28.09	34.04	46.41	59.42	★★★ 21.
22. ★★★	1.75	2.64	3.53	6.23	11.77	14.61	17.49	23.39	29.47	35.73	48.78	62.50	★★★ 22.
23. ★★★	1.83	2.75	3.68	6.50	12.30	15.27	18.29	24.47	30.85	37.43	51.15	65.61	★★★ 23.
24. ★★★	1.91	2.87	3.84	6.78	12.82	15.93	19.08	25.55	32.24	39.13	53.53	68.73	★★★ 24.
25. ★★★	1.98	2.98	3.99	7.05	13.35	16.58	19.88	26.64	33.63	40.84	55.93	71.87	★★★ 25.
26. ★★★	2.06	3.10	4.14	7.32	13.88	17.24	20.68	27.72	35.02	42.55	58.34	75.03	★★★ 26.
27. ★★★	2.13	3.21	4.30	7.60	14.40	17.90	21.47	28.81	36.41	44.27	60.75	78.21	★★★ 27.
28. ★★★	2.21	3.32	4.45	7.87	14.92	18.56	22.27	29.90	37.81	46.00	63.18	81.40	★★★ 28.
29. ★★★	2.28	3.44	4.60	8.14	15.45	19.22	23.07	30.99	39.21	47.72	65.62	84.61	★★★ 29.
30. ★★★	2.36	3.55	4.75	8.41	15.97	19.88	23.86	32.08	40.61	49.45	68.06	87.83	★★★ 30.
31. ★★★	2.43	3.66	4.90	8.68	16.49	20.53	24.66	33.17	42.01	51.19	70.52	91.07	★★★ 31.
32. ★★★	2.50	3.77	5.05	8.95	17.02	21.19	25.45	34.26	43.42	52.93	72.98	94.32	★★★ 32.
33. ★★★	2.58	3.88	5.20	9.21	17.54	21.85	26.25	35.35	44.83	54.68	75.45	97.59	★★★ 33.
34. ★★★	2.65	3.99	5.35	9.48	18.06	22.50	27.05	36.44	46.24	56.43	77.93	100.86	★★★ 34.
35. ★★★	2.72	4.10	5.50	9.75	18.58	23.16	27.84	37.54	47.65	58.18	80.42	104.15	★★★ 35.
36. ★★★	2.80	4.21	5.65	10.01	19.10	23.81	28.64	38.63	49.07	59.94	82.92	107.46	★★★ 36.
37. ★★★	2.87	4.32	5.79	10.28	19.62	24.47	29.44	39.73	50.49	61.70	85.42	110.77	★★★ 37.
38. ★★★	2.94	4.43	5.94	10.54	20.14	25.12	30.23	40.82	51.91	63.46	87.93	144.44	★★★ 38.
39. ★★★	3.01	4.54	6.09	10.81	20.65	25.77	31.03	41.92	53.33	65.23	90.45	117.43	★★★ 39.
40. ★★★	3.09	4.65	6.23	11.07	21.17	26.43	31.82	43.02	54.75	67.00	92.98	120.78	★★★ 40.
41. ★★★	3.16	4.76	6.38	11.33	21.69	27.08	32.62	44.12	56.18	68.77	95.51	124.13	★★★ 41.
42. ★★★	3.23	4.87	6.52	11.60	22.20	27.73	33.41	45.22	57.60	70.55	98.04	127.50	★★★ 42.
43. ★★★	3.30	4.98	6.67	11.86	22.72	28.38	34.21	46.32	59.03	72.33	100.59	130.87	★★★ 43.
44. ★★★	3.37	5.08	6.81	12.12	23.23	29.03	35.00	47.42	60.46	74.11	103.14	134.25	★★★ 44.
45. ★★★	3.44	5.19	6.96	12.38	23.74	29.68	35.79	48.52	61.89	75.90	105.69	137.64	★★★ 45.
46. ★★★	3.51	5.30	7.10	12.64	24.26	30.33	36.59	49.62	63.33	77.69	108.25	141.04	★★★ 46.
47. ★★★	3.58	5.40	7.24	12.90	24.77	30.98	37.38	50.72	64.76	79.48	110.82	114.44	★★★ 47.
48. ★★★	3.65	5.51	7.39	13.16	25.28	31.63	38.18	51.82	66.20	81.27	113.39	147.85	★★★ 48.
49. ★★★	3.72	5.61	7.53	13.42	25.79	32.28	38.97	52.92	67.64	83.07	115.96	151.27	★★★ 49.
50. ★★★	3.79	5.72	7.67	13.67	26.30	32.93	39.76	54.03	69.07	84.87	118.54	154.69	★★★ 50.
51. ★★★	3.86	5.82	7.81	13.93	26.81	33.58	40.55	55.13	70.51	86.67	121.12	158.12	★★★ 51.
52. ★★★	3.93	5.93	7.95	14.19	27.32	34.22	41.35	56.23	71.96	88.47	123.71	161.55	★★★ 52.
53. ★★★	4.00	6.03	8.10	14.44	27.83	34.87	42.14	57.34	73.40	90.28	126.30	164.99	★★★ 53.
54. ★★★	4.06	6.14	8.24	14.70	28.34	35.52	42.93	58.44	74.84	92.08	128.90	168.43	★★★ 54.
55. ★★★	4.13	6.24	8.38	14.95	28.85	36.16	43.72	59.55	76.29	93.89	131.49	171.88	★★★ 55.
56. ★★★	4.20	6.34	8.52	15.20	29.35	36.81	44.51	60.65	77.73	95.70	134.09	175.33	★★★ 56.
57. ★★★	4.27	6.45	8.65	15.46	29.86	37.45	45.30	61.76	79.18	97.51	136.70	178.78	★★★ 57.
58. ★★★	4.34	6.55	8.79	15.71	30.36	38.09	46.09	62.86	80.62	99.33	139.30	182.24	★★★ 58.
59. ★★★	4.40	6.65	8.93	15.96	30.87	38.74	46.88	63.96	82.07	101.14	141.91	185.70	★★★ 59.
60. ★★★	4.47	6.75	9.07	16.21	31.37	39.38	47.67	65.07	83.52	102.96	144.52	189.16	★★★ 60.
61. ★★★	4.54	6.86	9.21	16.46	31.88	40.02	48.46	66.17	84.97	104.78	147.14	192.62	★★★ 61.
62. ★★★	4.60	6.96	9.34	16.71	32.38	40.66	49.25	67.28	86.42	106.60	149.75	196.09	★★★ 62.
63. ★★★	4.67	7.06	9.48	16.96	32.88	41.30	50.03	68.38	87.87	108.42	152.37	199.56	★★★ 63.
64. ★★★	4.74	7.16	9.62	17.21	33.38	41.95	50.82	69.49	89.32	110.24	154.99	203.02	★★★ 64.
65. ★★★	4.80	7.26	9.75	17.46	33.88	42.59	51.61	70.59	90.77	112.06	157.61	206.49	★★★ 65.
66. ★★★	4.87	7.36	9.89	17.71	34.38	43.22	52.40	71.70	92.22	113.88	160.23	209.96	★★★ 66.
67. ★★★	4.93	7.46	10.03	17.96	34.88	43.86	53.18	72.80	93.67	115.70	162.85	213.43	★★★ 67.
68. ★★★	5.00	7.56	10.16	18.21	35.38	44.50	53.97	73.91	95.13	117.53	165.48	216.90	★★★ 68.
69. ★★★	5.06	7.66	10.29	18.45	35.88	45.14	54.75	75.01	96.58	119.35	168.10	220.37	★★★ 69.
70. ★★★	5.13	7.76	10.43	18.70	36.38	45.78	55.54	76.12	98.03	121.18	170.73	223.84	★★★ 70.
71. ★★★	5.19	7.86	10.56	18.94	36.87	46.41	56.32	77.22	99.49	123.01	173.35	227.31	★★★ 71.
72. ★★★	5.26	7.95	10.70	19.19	37.37	47.05	57.11	78.33	100.94	124.83	175.98	230.78	★★★ 72.
73. ★★★	5.32	8.05	10.83	19.43	37.87	47.68	57.89	79.43	102.39	126.66	178.61	234.25	★★★ 73.
74. ★★★	5.39	8.15	10.96	19.68	38.36	48.32	58.67	80.53	103.85	128.45	181.24	237.72	★★★ 74.
75. ★★★	5.45	8.25	11.09	19.92	38.86	48.95	59.45	81.64	105.30	130.31	183.86	241.18	★★★ 75.
76. ★★★	5.51	8.35	11.23	20.16	39.35	49.58	60.24	82.74	106.75	132.14	186.49	244.64	★★★ 76.
77. ★★★	5.58	8.44	11.36	20.41	39.84	50.22	61.02	83.84	108.21	133.97	189.12	248.11	★★★ 77.
78. ★★★	5.64	8.54	11.49	20.65	40.34	50.85	61.80	84.95	109.66	135.80	191.74	251.57	★★★ 78.
79. ★★★	5.71	8.64	11.62	20.89	40.83	51.48	62.58	86.05	111.11	137.63	194.37	255.02	★★★ 79.
80. ★★★	5.77	8.73	11.75	21.13	41.32	52.11	63.36	87.15	112.57	139.45	196.99	258.48	★★★ 80.

Tabel 14. Kreditkurs = Kreditbeløb i procent af skyldbeløb.

Effektiv rente % p.a.	Kredittid, antal måneder												Effektiv rente % p.a.
	1.	2.	3.	6.	12.	15.	18.	24.	30.	36.	48.	60.	
1. ★★★	99.92	99.88	99.83	99.71	99.46	99.34	99.21	98.97	98.72	98.48	97.99	97.51	★★★ 1.
2. ★★★	99.83	99.75	99.67	99.42	98.93	98.68	98.44	97.95	97.47	96.99	96.04	95.11	★★★ 2.
3. ★★★	99.75	99.63	99.51	99.14	98.40	98.04	97.68	96.96	96.25	95.54	94.16	92.80	★★★ 3.
4. ★★★	99.67	99.51	99.34	98.85	97.88	97.40	96.93	95.98	95.05	94.13	92.33	90.57	★★★ 4.
5. ★★★	99.59	99.38	99.18	98.57	97.37	96.78	96.19	95.02	93.88	92.75	90.56	88.43	★★★ 5.
6. ★★★	99.51	99.26	99.02	98.29	96.86	96.16	95.46	94.08	92.73	91.41	88.84	86.36	★★★ 6.
7. ★★★	99.43	99.14	98.86	98.02	96.36	95.55	94.74	93.16	91.61	90.10	87.17	84.37	★★★ 7.
8. ★★★	99.35	99.02	98.70	97.74	95.86	94.94	94.03	92.25	90.51	88.81	85.55	82.45	★★★ 8.
9. ★★★	99.27	98.91	98.55	97.47	95.37	94.35	93.34	91.36	89.43	87.56	83.98	80.60	★★★ 9.
10. ★★★	99.19	98.79	98.39	97.20	94.89	93.76	92.65	90.48	88.38	86.34	82.46	78.81	★★★ 10.
11. ★★★	99.11	98.67	98.23	96.94	94.41	93.18	91.97	89.62	87.34	85.15	80.98	77.09	★★★ 11.
12. ★★★	99.03	98.55	98.08	96.67	93.94	92.61	91.30	88.77	86.33	83.98	79.54	75.42	★★★ 12.
13. ★★★	98.96	98.44	97.93	96.41	93.47	92.04	90.64	87.94	85.34	82.84	78.15	73.81	★★★ 13.
14. ★★★	98.88	98.32	97.77	96.15	93.00	91.48	90.00	87.12	84.36	81.73	76.79	72.26	★★★ 14.
15. ★★★	98.80	98.21	97.62	95.89	92.54	90.93	89.35	86.31	83.41	80.64	75.47	70.76	★★★ 15.
16. ★★★	98.73	98.10	97.47	95.63	92.09	90.39	88.72	85.52	82.48	79.58	74.19	69.30	★★★ 16.
17. ★★★	98.65	97.98	97.32	95.38	91.64	89.85	88.10	84.74	81.56	78.54	72.95	67.90	★★★ 17.
18. ★★★	98.57	97.87	97.17	95.13	91.20	89.32	87.49	83.98	80.66	77.52	71.74	66.54	★★★ 18.
19. ★★★	98.50	97.76	97.03	94.88	90.76	88.79	86.88	83.23	79.78	76.53	70.56	65.23	★★★ 19.
20. ★★★	98.42	97.65	96.88	94.63	90.33	88.27	86.29	82.49	78.92	75.56	69.41	63.96	★★★ 20.
21. ★★★	98.35	97.54	96.74	94.38	89.90	87.76	85.70	81.76	78.07	74.61	68.30	62.73	★★★ 21.
22. ★★★	98.28	97.43	96.59	94.14	89.47	87.26	85.11	81.04	77.24	73.68	67.22	61.54	★★★ 22.
23. ★★★	98.20	97.32	96.45	93.89	89.05	86.76	84.54	80.34	76.42	72.76	66.16	60.38	★★★ 23.
24. ★★★	98.13	97.21	96.30	93.65	88.63	86.26	83.98	79.65	75.62	71.87	65.13	59.27	★★★ 24.
25. ★★★	98.06	97.10	96.16	93.41	88.22	85.77	83.42	78.96	74.84	71.00	64.13	58.18	★★★ 25.
26. ★★★	97.98	97.00	96.02	93.18	87.82	85.29	82.87	78.29	74.06	70.15	63.16	57.13	★★★ 26.
27. ★★★	97.91	96.89	95.88	92.94	87.41	84.82	82.32	77.63	73.31	69.31	62.21	56.11	★★★ 27.
28. ★★★	97.84	96.78	95.74	92.71	87.01	84.34	81.79	76.98	72.56	68.50	61.28	55.13	★★★ 28.
29. ★★★	97.77	96.68	95.60	92.47	86.62	83.88	81.26	76.34	71.84	67.69	60.38	54.17	★★★ 29.
30. ★★★	97.70	96.57	95.47	92.24	86.23	83.42	80.73	75.71	71.12	66.91	59.50	53.24	★★★ 30.
31. ★★★	97.63	96.47	95.33	92.02	85.84	82.96	80.22	75.09	70.42	66.14	58.65	52.34	★★★ 31.
32. ★★★	97.56	96.36	95.19	91.79	85.46	82.52	79.71	74.48	69.73	65.39	57.81	51.46	★★★ 32.
33. ★★★	97.49	96.26	95.06	91.56	85.08	82.07	79.21	73.88	69.05	64.65	57.00	50.61	★★★ 33.
34. ★★★	97.42	96.16	94.92	91.34	84.70	81.63	78.71	73.29	68.38	63.93	56.20	49.79	★★★ 34.
35. ★★★	97.35	96.06	94.79	91.12	84.33	81.20	78.22	72.71	67.73	63.22	55.43	48.98	★★★ 35.
36. ★★★	97.28	95.96	94.66	90.90	83.96	80.77	77.74	72.13	67.08	62.52	54.67	48.20	★★★ 36.
37. ★★★	97.21	95.85	94.52	90.68	83.60	80.34	77.26	71.57	66.45	61.84	53.93	47.45	★★★ 37.
38. ★★★	97.14	95.75	94.39	90.46	83.24	79.92	76.79	71.01	65.83	61.18	53.21	46.71	★★★ 38.
39. ★★★	97.07	95.65	94.26	90.25	82.88	79.51	76.32	70.46	65.22	60.52	52.51	45.99	★★★ 39.
40. ★★★	97.01	95.56	94.13	90.03	82.53	79.10	75.86	69.92	64.62	59.88	51.82	45.29	★★★ 40.
41. ★★★	96.94	95.46	94.00	89.82	82.18	78.69	75.41	69.39	64.03	59.25	51.15	44.62	★★★ 41.
42. ★★★	96.87	95.36	93.88	89.61	81.83	78.29	74.96	68.86	63.45	58.63	50.49	43.96	★★★ 42.
43. ★★★	96.81	95.26	93.75	89.40	81.49	77.89	74.51	68.34	62.88	58.03	49.85	43.31	★★★ 43.
44. ★★★	96.74	95.16	93.62	89.19	81.15	77.50	74.07	67.83	62.32	57.43	49.23	42.69	★★★ 44.
45. ★★★	96.67	95.07	93.49	88.98	80.81	77.11	73.64	67.33	61.77	56.85	48.62	42.08	★★★ 45.
46. ★★★	96.61	94.97	93.37	88.78	80.48	76.73	73.21	66.84	61.23	56.28	48.02	41.49	★★★ 46.
47. ★★★	96.54	94.87	93.24	88.57	80.15	76.35	72.79	66.35	60.69	55.72	47.43	40.91	★★★ 47.
48. ★★★	96.48	94.78	93.12	88.37	79.82	75.17	72.37	65.87	60.17	55.16	46.86	40.35	★★★ 48.
49. ★★★	96.41	94.68	93.00	88.17	79.50	75.60	71.96	65.39	59.65	54.62	46.30	39.80	★★★ 49.
50. ★★★	96.35	94.59	92.87	87.97	79.17	75.23	71.55	64.92	59.15	54.09	45.76	39.26	★★★ 50.
51. ★★★	96.29	94.50	92.75	87.77	78.86	74.86	71.15	64.46	58.65	53.57	45.22	38.74	★★★ 51.
52. ★★★	96.22	94.40	92.63	87.58	78.54	74.50	70.75	64.01	58.15	53.06	44.70	38.23	★★★ 52.
53. ★★★	96.16	94.31	92.51	87.38	78.23	74.15	70.35	63.56	57.67	52.55	44.19	37.74	★★★ 53.
54. ★★★	96.09	94.22	92.39	87.19	77.92	73.79	69.96	63.11	57.19	52.06	43.69	37.25	★★★ 54.
55. ★★★	96.03	94.13	92.27	86.99	77.61	73.44	69.58	62.68	56.73	51.57	43.20	36.78	★★★ 55.
56. ★★★	95.97	94.03	92.15	86.80	77.31	73.10	69.20	62.25	56.26	51.10	42.72	36.32	★★★ 56.
57. ★★★	95.91	93.94	92.03	86.61	77.01	72.75	68.82	61.82	55.81	50.63	42.25	35.87	★★★ 57.
58. ★★★	95.84	93.85	91.92	86.42	76.71	72.41	68.45	61.40	55.36	50.17	41.79	35.43	★★★ 58.
59. ★★★	95.78	93.76	91.80	86.24	76.41	72.08	68.08	60.99	54.92	49.72	41.34	35.00	★★★ 59.
60. ★★★	95.72	93.67	91.68	86.05	76.12	71.75	67.72	60.58	54.49	49.27	40.90	34.58	★★★ 60.
61. ★★★	95.66	93.58	91.57	85.86	75.83	71.42	67.36	60.18	54.06	48.83	40.46	34.17	★★★ 61.
62. ★★★	95.60	93.50	91.45	85.68	75.54	71.09	67.00	59.78	53.64	48.40	40.04	33.77	★★★ 62.
63. ★★★	95.54	93.41	91.34	85.50	75.26	70.77	66.65	59.39	53.23	47.98	39.62	33.38	★★★ 63.
64. ★★★	95.48	93.32	91.23	85.31	74.97	70.45	66.30	59.00	52.82	47.57	39.22	33.00	★★★ 64.
65. ★★★	95.42	93.23	91.11	85.13	74.69	70.13	65.96	58.62	52.42	47.16	38.82	32.63	★★★ 65.
66. ★★★	95.36	93.15	91.00	84.95	74.41	69.82	65.62	58.24	52.02	46.75	38.43	32.26	★★★ 66.
67. ★★★	95.30	93.06	90.89	84.78	74.14	69.51	65.28	57.87	51.63	46.36	38.04	31.90	★★★ 67.
68. ★★★	95.24	92.97	90.78	84.60	73.87	69.20	64.95	57.50	51.25	45.97	37.67	31.56	★★★ 68.
69. ★★★	95.18	92.89	90.67	84.42	73.59	68.90	64.62	57.14	50.87	45.59	37.30	31.21	★★★ 69.
70. ★★★	95.12	92.80	90.56	84.25	73.33	68.60	64.29	56.78	50.50	45.21	36.94	30.88	★★★ 70.
71. ★★★	95.06	92.72	90.45	84.07	73.06	68.30	63.97	56.43	50.13	44.84	36.58	30.55	★★★ 71.
72. ★★★	95.00	92.63	90.34	83.90	72.80	68.01	63.65	56.08	49.77	44.48	36.23	30.23	★★★ 72.
73. ★★★	94.95	92.55	90.23	83.73	72.53	67.71	63.34	55.73	49.41	44.12	35.89	29.92	★★★ 73.
74. ★★★	94.89	92.46	90.12	83.56	72.27	67.42	63.02	55.39	49.06	43.77	35.56	29.61	★★★ 74.
75. ★★★	94.83	92.38	90.01	83.39	72.02	67.14	62.71	55.05	48.71	43.42	35.23	29.31	★★★ 75.
76. ★★★	94.77	92.30	89.91	83.22	71.76	66.85	62.41	54.72	48.37	43.08	34.91	29.02	★★★ 76.
77. ★★★	94.72	92.21	89.80	83.05	71.51	66.57	62.10	54.39	48.03	42.74	34.59	28.73	★★★ 77.
78. ★★★	94.66	92.13	89.69	82.89	71.26	66.29	61.81	54.07	47.70	42.41	34.28	28.44	★★★ 78.
79. ★★★	94.60	92.05	89.59	82.72	71.01	66.01	61.51	53.75	47.37	42.08	33.97	28.17	★★★ 79.
80. ★★★	94.55	91.97	89.48	82.56	70.76	65.74	61.21	53.43	47.04	41.76	33.67	27.90	★★★ 80.

skrevne måde fører til den tidligere fundne effektive rente, 19% p.a.

En fordel ved at bestemme den effektive rente på grundlag af en beregnet kreditkurs (tabel 14) i stedet for pristillægsprocent (tabel 13) vil fremgå af det følgende, navnlig afsnit III.

11. Sigtet med tabellerne 13 og 14 har i første omgang været at give sælgeren i henhold til en kreditkøbsaftale (vedrørende ratekøb) mulighed for at beregne den effektive rente på grundlag af givne betalingsvilkår.

Tabellerne kan imidlertid tillige bruges den modsatte vej, f.eks. til bestemmelse af kreditkøbspris ud fra valgte forudsætninger om kontantpris, udbetaling og kredittid, når den effektive rente ønskes lagt på et givet niveau. Nedenfor skal tabel 14 anvendes til det nævnte formål.

I det eksempel, der danner grundlag for tabel 1, kan det tænkes, at forhandler B ønsker at ændre betalingsvilkårene på en sådan måde, at den effektive rente nedsættes fra 22,84% til 18% p.a. Fremgangsmåden er da følgende, jfr. opstillingen i *tabel 15*.

Kreditbeløbet er i tabel 1, B opgjort til 3.621 kr. Med en kredittid på 24 måneder og en effektiv rente på 18% p.a. skal ifølge tabel 14 kreditbeløbet udgøre 83,98% af skyldbeløbet, som herefter bestemmes til: 3.621/0,8398 = 4.312 kr. Den månedlige ydelse bliver følgelig 4.312/24 = 179,67 kr.

En nedsættelse til 18% p.a. i effektiv rente kunne sælgeren i øvrigt opnå uden ændring af kreditkøbsbetingelserne (kreditkøbspris, udbetaling, kredittid, månedlig ydelse) ved blot at forøge kontantprisen til 4.459 kr. Beregningerne udføres således:
Kreditbeløbet er 83,98% af skyldbeløbet, som i tabel 1, B andrager 4.501 kr. Det fremgår heraf, at

Kreditbeløb = 83,98% af 4.501 kr.:	3.780 kr.
Udbetaling:	679 kr.
Kontantpris:	4.459 kr.

De udregninger, der foran er foretaget på basis af kreditkursen i tabel 14, kunne alternativt - men knap så enkelt - have været udført med pristillægsprocenten i tabel 13 som hjælpemiddel.

Tabel 15.

Købesum	4.525 kr.
- kontantrabat	- 225 kr.
Kontantpris	4.300 kr.
- udbetaling	- 679 kr.

En kredittid på 24 måneder og en effektiv rente på 18% p.a. svarer ifølge tabel 14 til kreditkursen 83,98. Heraf følger, at

kreditbeløbet	3.621 kr.
skal være 83,98% af skyldbeløbet, der således andrager:	
3.621/0,8398 =	4.312 kr.
fordelt over 24 rater å 179,67 kr.	
Udbetaling	679 kr.
Kreditkøbspris	4.991 kr.

III. Førtidig indfrielse af restgæld på en kreditkøbsaftale.

12. I en række lande har man indført eller foreslået indført en særlig regel, der går ud på, at købere i henhold til en kreditkøbsaftale til enhver tid skal kunne afslutte mellemværendet ved erlæggelse af en engangsydelse. Dette vil altid kunne ske ved samlet betaling af de resterende rater, hvorved sælgeren imidlertid ville blive stillet gunstigere, end han kunne regne med ved aftalens indgåelse. Man har derfor fundet det rimeligt, at der i påkommende tilfælde skal indrømmes køberen en dekort i forhold til den resterende del af skyldbeløbet.

Til bedømmelse af, hvilken sum køberen skal erlægge til fuld afvikling af sin gæld, har man peget på forskellige muligheder. Nogle af disse gennemgås i det følgende, idet man skal forudsætte, at køberen ud over de indfrielsessummer, der omtales nedenfor, særskilt godtgør sælgeren de ekstra omkostninger, som eventuelt måtte være forbundet med den førtidige indfrielse.

(1) Ifølge den danske afbetalingslovs § 4, jfr. § 6, kan en køber ved førtidig indfrielse af sin afbetalingsgæld nøjes med at betale en så stor del af ikke forfaldne poster, som svarer til forholdet mellem kontantpris og afbetalingspris.

En sådan regel er blevet kritiseret for den mangel, at der ikke tages tilstrækkeligt hensyn til den tilbageværende kredittids længde. Reglens anvendelse ville svare til, at man ved opkøb af obligationer benyttede samme kurs uanset obligationernes restløbetid.

Desuden har man anset det for rimeligt, at sælgeren i tilfælde af skyldforholdets førtidige afvikling får fuld dækning for de omkostninger, der er forbundet med aftalens oprettelse. Det ville være helt tilfældigt, om et sådant krav tilgodeses på passende måde ved anvendelse af den omhandlede regel.

(2) Man har søgt efter en metode, der kunne rette op på de til regel (1) knyttede mangler, og er derved nået frem til den amerikanske *»regel 78«*. Efter denne regel skal køberen ved førtidig indfrielse af restskyldbeløbet have en dekort, hvis størrelse, D.kr., bestemmes således:

$$D = T \cdot \frac{t \cdot (t+1)}{n \cdot (n+1)},$$

hvor T er pristillægget, n er det oprindeligt aftalte antal rater, medens t er antallet af ikke forfaldne rater.

Regel 78 tager i et vist omfang hensyn til kredittidens længde[1]), hvorimod man ved reglens anvendelse helt ser bort fra de problemer, der er knyttet til stiftelsesomkostningerne. Uanset at dette erkendes i den norske betænkning NOU 1977:12, foreslås metoden anvendt i Norge. I USA er reglen ved lov indført i en række delstater.

Mangelen ved regel 78 ses tydeligt i det grænsetilfælde, hvor en køber straks efter indgåelse af en kreditkøbsaftale fortryder aftalen og ønsker at betale skyldbeløbet kontant mod en dekort. Antallet af resterende ratebetalinger, t, er her lig med det oprindelige antal, n, hvorfor afslagsbeløbet ifølge den foran angivne formel beregnes til:

$$D = T \cdot \frac{n \cdot (n+1)}{n \cdot (n+1)} = T$$

kr., svarende til hele pristillægget. I det omhandlede tilfælde kommer køberen således til i alt at erlægge: udbetaling + skyldbeløb – pristillæg = kontantpris, hvilket betyder, at sælgeren ikke får dækning for de omkostninger, han har haft i forbindelse med kreditaftalens oprettelse.

Af nævnte årsag bør den formel, der svarer til regel 78, modificeres på en sådan måde, at afslaget bliver mindre end det, formlen umiddelbart fører til. En sådan formindskelse kan man tænke sig gennemført på forskellige måder.

(3) Et engelsk forslag går ud på at reducere den tilbageværende kredittid med 3 måneder, før 78-reglen anvendes. I kontrakter med månedlige rater opgøres dekorten i så tilfælde til:

$$D' = T \cdot \frac{(t-3) \cdot (t-2)}{n \cdot (n+1)}$$

1) Dette er nærmere beskrevet f.eks. i NOU 1977:12, p. 85 f.

kr., idet bogstavbetegnelserne dækker de samme begreber som foran. En sådan regel fører imidlertid ligesom regel (1) kun til et rimeligt resultat under særlige forudsætninger om pristillæggets opdeling på stiftelsesomkostninger og omkostninger i øvrigt.

(4) Endelig har man i den svenske kommissionsbetænkning SOU 1975:63 stillet forslag om, at kreditgiveren ved førtidig betaling skal kunne »tilgodoräkna sig hela kostnaden för uppläggning av krediten under förutsättning att denna kostnad särskilt angivits i avtalet och ej är oskälig«, (lovforslagets § 13, stk. 2, jfr. betænkningen p. 29 f, p. 199 ff og p. 228 ff). Forslaget er med kun sproglige ændringer gentaget i den svenske proposition till konsumentkreditlag, 1976/77:123.

Fremgangsmåden ved beregning af afslaget er i SOU 1975:63 belyst ved et par eksempler. Et af disse vedrører ratekøb, og det er her tanken, at restskyldbeløbet i tilfælde af førtidig betaling skal nedsættes med

$$D'' = (T-V) \cdot \frac{t \cdot (t+1)}{n \cdot (n+1)}$$

kr., hvor V angiver stifteIsesomkostningerne.

Tænker man sig den situation, at køberen i henhold til en sådan kontrakt agter at betale sin restskyld med dekort umiddelbart efter aftalens indgåelse, hvoraf fremgår, at t = n, får man:

D'' = T - V.

De betalinger, køberen i det omhandlede tilfælde i alt kommer til at erlægge i henhold til regel (4), andrager følgelig: udbetaling + skyldbeløb - pristillæg + stiftelsesomkostninger = kontantpris + stiftelsesomkostninger, altså netop det beløb, sælgeren må have et rimeligt krav på.

Beløbet (T-V) kr., som indgår i D"-formlen, vedrører kun den andel af kreditomkostningerne, som køberen skal betale ud over stiftelsesomkostningerne, og det er denne andel, som i medfør af formlen reduceres gradvis ved udskydelse af tidspunktet for ekstraordinær indfrielse.

Regel (4) synes således i princippet at opfylde de stillede krav med hensyn til såvel den indflydelse, længden af den resterende kredittid bør have på afslagets størrelse, som det forhold at samtlige stiftelsesomkostninger bør refunderes sælgeren, uanset hvornår en eventuel afbrydelse af kredittiden finder sted.

Det er dog som nævnt en betingelse for reglens anvendelse, dels at stiftelsesomkostningerne er særskilt angivet i aftalen, dels at beløbet må anses for rimeligt. Begrundelsen for at stille disse betingelser ligger i det forhold, at sælgeren ifølge regel (4) skal have fuld dækning for stiftelsesomkostningerne, men ingen dækning for de omkostninger der vedrører tiden, efter at afbrydelsen har fundet sted. Sælgeren har som følge heraf en forståelig tilskyndelse til bogholderimæssigt at henføre så meget som muligt af det samlede pristillæg til stiftelsesomkostningerne. Det bemærkes, at en sådan bogholderimæssig overflytning ingen betydning har for de reelle betalinger i et ikke afbrudt kreditkøbsforhold.

En sælgers angivelse af stiftelsesomkostningernes størrelse vil næppe blive tilsidesat af de kontrollerende myndigheder, medmindre det angivne beløb klart overstiger, hvad man må anse for acceptabelt. Det forekommer derfor sandsynligt, at sælgeren i henhold til en kreditkøbsaftale, der afbrydes før kredittidens udløb, ofte vil få mere end fuld dækning for allerede afholdte omkostninger.

Et sådant resultat bør ses i sammenhæng med det forhold, at førtidig indfrielse af restskyldbeløb altid vil ske på køberens direkte eller indirekte foranledning. Der kan her være tale om, at køberen ønsker at afvikle sin gæld ved en engangsydelse, fordi han mener derved at kunne spare omkostninger og samtidig få adgang til at sælge den købte genstand; eller sagen kan være den, at sælgeren forlanger forholdet gjort op som følge af misligholdelse fra køberens side. På denne baggrund kan det næppe kaldes urimeligt, om det beløb, køberen skal erlægge, kommer til at ligge i overkanten af, hvad der er nødvendigt til dækning af de omkostninger, sælgeren har afholdt. På et parallelt område må en pantedebitor ofte acceptere store tab ved ekstraordinær indfrielse enten efter opsigelse fra debitors side eller i forbindelse med debitors misligholdelse af sine forpligtelser.

På den anden side kan der være grund til at stile efter en metode, hvorefter *fordeling* af de samlede omkostninger på stiftelsesomkostninger og omkostninger i øvrigt sker efter kriterier, som ligger uden for sælgerens vilkårlige indflydelse.

Man vil her muligvis kunne nøjes med en bestemmelse om, at stiftelsesomkostningerne højest måtte andrage en vis procentdel af kreditkøbsprisen - eller en tilsvarende nem regel, som der dog kan være anledning til at ændre fra tid til anden, når forholdene tilsiger det. En sådan metode vil være ret upræcis, og man skal derfor se bort herfra i det følgende.

13. Ifølge den danske afbetalingslovs § 8, stk. 4, skal en afbetalingspris nedsættes, hvis den findes urimelig, og der har været forslag fremme om at udvide denne regel til at gælde for kreditkøb i almindelighed.

Det kan næppe være hensigten med en sådan bestemmelse at indføre en egentlig priskontrol, hvorved en vares kreditkøbspris maksimeres ud fra et skøn over afholdte omkostninger med tillæg af en acceptabel avance. Hovedsigtet med en kreditkøbslov er netop at give køberne mulighed for selv at tage stilling til, hvorvidt priser og kreditomkostninger vil kunne godtages. Det er til dette formål, at der stilles krav til sælgerne om angivelse af en række oplysninger - herunder om den effektive rente.

Det må derfor antages, at en eventuel lovbestemmelse, hvorved urimelige priser og omkostningstillæg vil kunne tilsidesættes, blot er at betragte som en - strengt taget overflødig - sikkerhedsventil mod klart uacceptable betingelser. En tilsvarende regel findes ikke i de fra svensk og norsk side fremsatte kommissionsforslag.

14. Er en aftalt kreditkøbspris af en sådan størrelse, at den ikke vil kunne kritiseres, står sælgeren efter forløbet af nogen tid i den situation, at han har krav på en række restydelser, som sammen med de beløb, han allerede har modtaget, giver ham rimelig dækning for den solgte genstands kontantværdi med tillæg af finansieringsomkostninger.

Fortsættes betalingerne efter planen, vil ingen med rimelighed kunne forlange nedsættelse af ydelserne, og der kan derfor i tilfælde af ekstraordinær indfrielse ikke være grund til at stille sælgeren ringere end, hvis aftalen var blevet opfyldt efter sin ordlyd.

Det beløb, sælgeren har krav på ved køberens førtidige indfrielse af restgælden, må da være kapitalværdien af de ikke forfaldne ydelser - opgjort på en sådan måde, at sælgeren for indfrielsessummen vil kunne købe et alternativt aktiv, f.eks. et pantebrev, som med hensyn til ydelsesfordeling, sikkerhed og administrationsbesvær kan ligestilles med de restydelser, han giver afkald på. Den effektive markedsrente af det alternative aktiv er ud fra dette synspunkt den diskonteringsrente, der ved førtidig indfrielse skal anvendes ved kapitalisering af restydelserne i henhold til kreditkøbskontrakten.

Den omhandlede diskonteringsrente kan ikke bestemmes nøjagtigt. Der kan derfor være grund til som fast regel at anvende et renteindeks, som man må vente vil ligge tæt op ad markedsrenten for aktiver af den pågældende art. Et sådant indeks kan f.eks. være den gennemsnitlige effektive rente af obligationer i almindelig realkredit[1]) med et fast tillæg.

Situationen skal nedenfor belyses i tilknytning til det eksempel, der lå til grund for tabel 1 A. Der var her tale om en kreditkøbspris på 5.287 kr., som efter fradrag af en udbetaling på 679 kr. førte til et skyldbeløb på 4.608 kr., der skulle betales over 24 rater å 192 kr. Den effektive rente beregnes til 18,68% p.a., betinget af en kontantpris på 4.525 kr.

Det antages i tilslutning til eksemplet, at køberen efter erlæggelse af 6 rater ønsker at afvikle de resterende 18 ydelser med et kontant engangsbeløb. Er den effektive markedsrente af et aktiv, der påregnes at give samme afkast som restydelserne i henhold til kreditkøbskontrakten, (eller det foran definerede renteindeks) f.eks. 14% p.a., er det denne rente, der skal anvendes ved beregning af de ikke forfaldne ydelsers kapitalværdi.

På dette grundlag opgøres indfrielsessummen i eksemplet til 3.110 kr., som svarer til 18 månedlige ydelser å 192 kr. diskon-

1) Et sådant gennemsnit offentliggøres daglig af Københavns Fondsbørs.

teret med en rente på 14% p.a. Beregningen foretages på følgende måde:

De 18 ydelser å 192 kr. repræsenterer en samlet restskyld på 18-192 = 3.456 kr. Ifølge tabel 14 andrager den til en kredittid på 18 måneder og en effektiv rente på 14% p.a. svarende kreditkurs 90,00, hvilket betyder, at kapitalværdien af restydelserne i det foreliggende tilfælde udgør 90,00% af restskylden, dvs. 90,00% af 3.456 kr. = 3.110 kr.

Agter sælgeren at afvikle skyldforholdet allerede umiddelbart efter kreditkøbskontraktens oprettelse, vil indfrielsessummen andrage 4.014 kr.[1])- Lægges hertil en udbetaling på 679 kr., kommer køberen til i alt at betale 4.693 kr., hvilket er 1698 kr. mere end kontantprisen på 4.525 kr. De 168 kr. kan betragtes som et beløb, der står til disposition for dækning af sælgerens stiftelsesomkostninger i forbindelse med oprettelse af kreditkøbsaftalen.

Er situationen i et specielt tilfælde den, at diskonteringsrenten (renteindekset) netop er lig med den effektive rente i kreditkøbsaftalen, 18,68% p.a., beregnes indfrielsessummen ved afvikling af skyldforholdet umiddelbart efter kreditkøbsaftalens oprettelse til 3.846 kr.[2]), hvilket er lig med kreditbeløbet, jfr. tabel 1 A. Dette stemmer med definitionen på effektiv kreditkøbsrente. Køberen kommer her til i alt at erlægge 3.846 kr. + 679 kr. (udbetalingen) = 4.525 kr., altså samme beløb som han skulle have betalt, hvis han straks havde valgt kontantkøb. Sælgeren får i det omhandlede tilfælde ingen dækning for eventuelle stiftelsesomkostninger. Det ville han imidlertid under de angivne renteforudsætninger heller ikke have fået, dersom kreditkøbsaftalen var blevet afviklet efter sin ordlyd, hvilket skyldes den anvendte beregningsteknik, som indebærer, at sælgeren stilles lige gunstigt, hvad enten der sker ekstraordinær indfrielse eller ej. En sælger, der ønsker dækning for stiftelsesomkostninger, må drage omsorg for, at kreditvilkårene tilrettelægges på en sådan måde, at den effektive kreditkøbsrente kommer til at overstige markedsrenten (renteindekset) på tidspunktet for kontraktens oprettelse[3]).

Indfrielsessum og beregnet beløb til dækning af stiftelsesomkostninger er under forskellige forudsætninger om tilbageværende antal rater og markedsbestemt diskonteringsrente angivet i *tabel 16.*

15. Det ovenfor beskrevne princip - *»diskonteringsmetoden«* - til beregning af indfrielsessummen i tilfælde af førtidig betaling af restgæld i henhold til en kreditkøbsaftale indebærer visse fordele i sammenligning med den tidligere omtalte regel (4):

a) Efter valg af grundforudsætning (sælgeren skal hverken have gevinst eller tab ved køberens ekstraordinære indfrielse) og diskonteringsrente (gennemsnit af effektiv rente i almindelig realkredit med et fast tillæg) er metoden matematisk korrekt, medens regel (4) baseres på en tilnærmelsesformel.

b) Sælgerne har ved diskonteringsmetoden ingen mulighed for vilkårligt at betegne en særlig stor del af de samlede finan-

1) Ifølge tabel 14 er den til en kredittid på 24 måneder og en effektiv rente på 14% p.a. svarende kreditkurs 87,12. Indfrielsessummen udgør herefter 4.014 kr., som er 87,12% af skyldbeløbet, 4.608 kr.

2) Den til en kredittid på 24 måneder og en effektiv rente på 18,68% p.a. svarende kreditkurs findes ved interpolation i tabel 14 at være 83,47. 83,47% af et skyldbeløb på 4.608 kr. udgør 3.846 kr.

3) Ønsker sælgeren dækning for stiftelsesomkostninger af en vis størrelse i forhold til kontantprisen, skal følgende sammenhæng foreligge:
Kontantpris + stiftelsesomkostninger = udbetaling + kapitaliseret værdi af aftalte ydelser, diskonteret på basis af markedsrenten for tilsvarende aktiver.
Denne betingelse kan opfyldes under forskellige kombinationer af udbetaling og ydelsesplan med forskelligt resultat for den effektive kreditkøbsrente. Om sidstnævnte størrelse har man i øvrigt, jfr. definitionen:
Kontantpris - udbetaling = kreditbeløb = kapitaliseret værdi af aftalte ydelser, diskonteret på basis af den effektive kreditkøbsrente.
Sammenholdt med den foran nævnte afhængighed finder man:
Stiftelsesomkostninger = diskonteret værdi af ydelser, baseret på markedsrente - diskonteret værdi af samme ydelser, baseret på den effektive kreditkøbsrente.
Det ses heraf, at dækning for positive stiftelsesomkostninger betinger en effektiv kreditkøbsrente, som overstiger markedsrenten for aktiver, hvis afkast kan sidestilles med ydelserne på vedkommende kreditkøbskontrakt.

Tabel 16.

Diskonteringsrente	Antal resterende rater: 24 (Skyldbeløb = 4.608 kr.) Kreditkurs, jfr. tabel 14	Indfr.-sum	Til dækn. af stift.-omk.[1])	18 (Restskyld = 3.456 kr.) Kreditkurs, jfr. tabel 14	Indfr.-sum
pct. p.a.		kr.			kr.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
10	90,48	4.169	323	92,65	3.202
12	88,77	4.091	245	91,30	3.155
14	87,12	4.014	168	90,00	3.110
16	85,52	3.941	95	88,72	3.066
18	83,98	3.870	24	87,49	3.024
18,68	83,47	3.846	0	87,08	3.009
20	82,49	3.801	– 45	86,29	2.982
22	81,04	3.734	– 112	85,11	2.941
24	79,65	3.670	– 176	83,98	2.902
26	78,29	3.608	– 238	82,87	2.864

1) Indfrielsessum + udbetaling (679 kr.) – kontantpris (4.525 kr.).

sieringsomkostninger som stiftelsesomkostninger til skade for købere, der forlanger førtidig afvikling af skyldforholdet. Sælgere, som ønsker en sådan effekt, kan kun opnå dette ved at beregne sig en effektiv kreditkøbsrente, der ligger højt i forhold til markedsrenten. Købere, der accepterer ugunstige kreditkøbsvilkår - dvs. en høj effektiv kreditkøbsrente - må således samtidig acceptere, at de i tilfælde af ekstraordinær indfrielse af restgæld skal betale en samlet sum, der ligger højt i forhold til kontantprisen. Forskellen mellem disse beløb modsvarer den andel af stiftelsesomkostningerne, som sælgeren ifølge regel (4) skulle kunne godskrive sig i forbindelse med afbrydelse af kreditforholdet.

Kontrollen med den sum, køberne kommer til at erlægge ved førtidig indfrielse, ligger ved anvendelse af regel (4) hos en offentlig myndighed, som kan tilsidesætte et krav om dækning af stiftelsesomkostninger, hvis disse skønnes at være urimeligt høje. Anvendes diskonteringsmetoden, placeres den tilsvarende kontrol først og fremmest hos køberne i tilknytning til disses indseende med kreditkøbs vilkårene, herunder den effektive kreditkøbsrentes højde.

Herudover kan der være tale om offentlig kontrol med anvendelse af en korrekt diskonteringsrente (indeksrente) ved førtidig indfrielse. En sådan kontrol bygger på et objektivt bestemt materiale (gennemsnitlig effektiv rente af visse obligationer + et fast tillæg), som er let tilgængeligt, hvorimod kontrol med »rimelige« stiftelsesomkostninger altid må bero på skøn.

c) Til beregning af indfrielsessum efter diskonteringsmetoden anvendes for rateкøbs vedkommende samme tabel (tabel 14) som den, der bruges til beregning af effektiv kreditkøbsrente. Fremgangsmåden i de tilfælde, hvor afvikling sker efter andre simple principper, er helt analog hermed, idet tabel 14 da blot skal erstattes med tabeller, som bygger på afvikling f.eks. ved en engangsydelse eller ved et antal lige store månedlige afdrag med løbende tilskrivning af nominel rente.

Diskonteringsmetoden til bestemmelse af indfrielsessum ved førtidig betaling kræver altså ikke nye tabeller ud over dem, der forudsættes indført til beregning af effektiv rente i kreditkøbsaftaler af forskelligt indhold. Derimod indebærer anvendelse af regel (4) på ratekøb og anvendelse af analoge

regler på kreditkøb af anden type, at man til beregning af effektiv rente og indfrielsessum skal operere med dobbelt formel- eller tabelsæt.

d) Anvendes diskonteringsmetoden, vil en køber, der påtænker at afvikle sin restgæld ved erlæggelse af en engangsydelse, umiddelbart kunne orienteres om, hvilken effektiv rente, han sparer herved. Besparelsen, målt i procent p.a., andrager nemlig den gennemsnitlige markedsrente for visse obligationer med et fast tillæg eller den anden diskonteringsrente, man vælger at anvende. Herved opnås et let tilgængeligt sammenligningsgrundlag over for den »alternativrente«, der gælder på det finansielle marked.

Følger man derimod regel (4) og analoge regler - hvorefter de stiftelsesomkostninger, som indgår i vedkommende formel til beregning af dekorten (D"), fastsættes af sælgeren og godkendes af en offentlig myndighed - kræves en kompliceret beregning til afgørelse af, hvilken rentebesparelse køberen opnår ved den førtidige afvikling af skyldforholdet[1]).

16. Som det fremgår af beskrivelsen, forudsætter anvendelse af diskonteringsmetoden, at der foreligger tabeller til beregning af effektiv kreditkøbsrente. Er dette ikke tilfældet - eventuelt fordi visse hensyn taler imod at stille krav om sådanne beregninger - tilbagestår et behov for en metode til opgørelse af den indfrielsessum, en køber skal betale ved førtidig afvikling af sin restgæld.

Som tidligere nævnt må ekstraordinær indfrielse antages altid at ske på køberens direkte eller indirekte foranledning. Dette kunne tale for at gøre en dekort i forbindelse med frivillig afbrydelse af kontraktforholdet afhængig af, hvad køberen kan forhandle sig til rette med sælgeren om. Det er sådanne vilkår, der foreligger, når en debitor i henhold til et pantebrev ønsker at frigøre sig fra en uopsigelig gæld.

Ønskes mere faste regler, kan man f.eks. tænke sig a) individuel beregning efter diskonteringsmetoden, hvilket kræver sagkyndig bistand, eller b) anvendelse af regel (4) og tilsvarende tilnærmelsesregler for andre kredittyper end rate køb. Dette kræver et supplerende formelmateriale og offentlig godkendelse af stiftelsesomkostninger, ligesom metoden ikke giver køberen nogen direkte vejledning med hensyn til den besparelse, han kan opnå ved den førtidige indfrielse.

En lettelse på det pågældende område ville opnås, dersom man indførte en bestemmelse om, at restkøbesummen efter erlagt udbetaling i henhold til enhver kreditkøbsaftale skulle afvikles efter samme princip. Dette kunne f.eks. svare til afdragskøb med en nominel rente af omtrent samme størrelse som markedsrenten (korrigeret for risiko og administrationsbesvær) på tidspunktet for aftalens indgåelse. Vælges en sådan metode, skulle ekstraordinær indfrielse til enhver tid kunne ske ved erlæggelse af den nominelle restgæld på indfrielsestidspunktet, svarende til de vilkår, der gælder for debitorer i henhold til pantebreve, som er opsigelige fra debitors side. Også beregning af effektiv kreditkøbsrente ville lettes ved en sådan forenkling.

En så kraftig begrænsning i sælgernes valgmuligheder må imidlertid antages at ligge uden for den stillede opgave.

IV. Sammenfatning og konklusioner

17. Et krav om, at virksomheder, der sælger varer på kredit, skal redegøre for den effektive kreditkøbsrente, har været begrundet ud fra forskellige hensyn.

Man har bl.a. lagt vægt på, at køberne ved at sammenligne effektiv rente hos forskellige forhandlere skulle kunne finde frem til det fordelagtigste kreditkøbstilbud. Det kan imidlertid vises, at den effektive rente er et uegnet middel i nævnte henseende, især når forhandlerne tilbyder forskellig kontantpris. Men også med samme kontantpris vil en sammenligning mellem effektiv rente hos forskellige forhandlere ofte virke vildledende.

Man har dernæst hævdet, at en meget høj effektiv rente vil kunne foranledige visse personer til at afstå fra kreditkøb for i stedet

1) Undlades en sådan beregning, kan køberen let få den opfattelse, at han ved ekstraordinær indfrielse opnår en besparelse på den resterende kredittid, svarende til den ved aftalens indgåelse oplyste effektive kreditkøbsrente.

at præstere en løbende opsparing efterfulgt af kontantkøb. Den effektive kreditkøbsrente skal her vurderes i forhold til a) den forventede prisstigning i opsparingsperioden, b) den rente, der i ventetiden kan opnås af opsparede midler, samt c) den værdi, køberen tillægger midlertidigt afsavn af det eftertragtede gode. Med et så usikkert sammenligningsgrundlag vil oplysning om den effektive rente næppe være mere vejledende for publikum end kendskab til kreditkøbspris sammenholdt med kontantpris.

Et naturligt ønske om at kunne skilte med en lav effektiv rente kan føre til, at forhandlerne begrænser kravet om pristillæg til gunst for køberne. Dette argument må tillægges en vis betydning. Man kan dog ikke se bort fra, at en nedsættelse af den effektive rente kan tilvejebringes gennem en forhøjelse af kontantprisen uden reduktion af de ydelser, kreditkøbskunden skal betale.

Tilbage står det væsentligste argument, at man ved en forlangt angivelse af effektiv kreditkøbsrente giver visse købere mulighed for på rationelt grundlag at foretage valg mellem køb på kredit og kontantkøb hos samme forhandler.

Den personkreds, man i denne forbindelse henvender sig til, omfatter de middelstærke i økonomisk henseende. Kendskab til den effektive rente er nemlig uden interesse for personer, der nemt kan tilvejebringe likvide midler mod betaling af en rente - eller opgivelse af en renteindtægt - der klart erkendes at ligge lavere end en kreditkøbsrente, som bestemmes af markedsrenten med tillæg for stiftelsesomkostninger, risiko og administration.

På den anden yderfløj findes personer, som ikke har praktisk mulighed for at skaffe penge til kontantkøb. Også for denne gruppe må kendskab til den effektive rente være uden betydning, idet der i beregningerne heraf indgår en kontantpris, som ikke kan interessere de pågældende.

Imellem de omtalte yderpunkter træffer man købere, som vel kan tilvejebringe kontantmidler ved optagelse af lån eller ved afståelse af finansielle aktiver, men som ikke umiddelbart kan overskue, hvorvidt kontantkøb - alt taget i betragtning - er fordelagtigere end kreditkøb. Til afklaring af dette spørgsmål kan det for den omhandlede personkreds være nyttigt at sammenligne en effektiv kreditkøbsrente med den »alternativrente«, som køberne skal betale - eller må opgive - for at skaffe midler til kontantkøb. Alternativrenten vil typisk være renten af lån i et pengeinstitut eller den effektive rente af værdipapirer, som enten må sælges, eller som ikke kan købes, fordi pengene skal bruges på anden måde.

Effektiv rente af obligationer og pantebreve angives her i landet sædvanligvis som det dobbelte af den effektive rente pr. halvår. Så længe denne praksis opretholdes, kan der være grund til at anvende en tilsvarende udtryksform for så vidt angår den effektive kreditkøbsrente.

18. Beregning af effektiv rente kan være særdeles kompliceret, hvilket leder tanken hen på i stedet for sand effektiv rente at anvende »rentetal«, hvorved forstås renteværdier, som beregnes ved benyttelse af tilnærmelsesformler.

I skandinaviske kommissionsbetænkninger har man fremlagt en simpel formel - »M-formlen« - til beregning af rentetal. Grundlaget for denne formel er kreditkøbsaftaler, ifølge hvilke køberen skal præstere en udbetaling efterfulgt af et antal lige store ydelser f.eks. pr. uge, måned eller kvartal.

Til beregning af rentetal af den pågældende art kræves kendskab til tre faktorer: m = antal rater pr. år, n = antal rater i alt og F = »pristillægsprocenten«, som er pristillægget (forskellen mellem kreditkøbspris og kontantpris) i procent af kreditbeløbet (forskellen mellem kontantpris og udbetaling). Rentetallet M bestemmes herefter således:

$$M = \frac{2 \cdot F \cdot m}{(n+1)} .$$

En sammenligning af de resultater, M-formlen fører til, med sand effektiv rente viser bl.a., at rentetallet bliver for lavt, når kredittiden er kort, og for højt ved kredittider af længere varighed. I kreditkøbsaftaler, der løber over mere end ca. 30 måneder, kan forskellen nå op på 2-5 procentpoints ved moderate renteværdier, og forskellen kan blive endnu større, dersom den effektive rente stiger op over 30-40% p.a.

Differencer af den omhandlede størrelsesorden overstiger langt de tolerancer, man: anvender i USA og i England, idet man her

- i hvert fald hidtil - har krævet den effektive rente angivet med en nøjagtighed på henholdsvis 1/4 og 1/10 procentpoint. En så stor præcision kan dog næppe være nødvendig, men selv med en mere lempelig regel, der kan gå ud på afrunding til nærmeste hele procenttal, må M-formlen anses for uanvendelig.

Også andre grunde taler imod anvendelse af rentetal som substitut for sand effektiv rente. Man kan her nævne:

1) Dersom et forlangt rentetal er større end den korrekt beregnede effektive rente, vil vedkommende sælger kunne finde anledning til at skilte med begge renteværdier, hvilket næppe bidrager til at skabe klarhed hos publikum.

2) Et naturligt alternativ til kreditkøb er som tidligere nævnt finansiering af kontantkøb ved salg eller undladt køb af obligationer eller pantebreve. Afkastet af sådanne værdipapirer udtrykkes ifølge sædvane i procent p.a. på halvårsbasis, dvs. som det dobbelte af den effektive rente pr. halvår. Den samme udtryksform må ventes anvendt for så vidt angår lån i pengeinstitutterne, dersom man for sådanne låns vedkommende indfører en tilsvarende oplysningspligt.

3) Uanset at M-formlen er ret simpel, må man vente, at sælgerne i almindelighed vil foretrække formlen udtrykt i tabelform. På denne baggrund mister tilstedeværelsen af en simpel formel sin betydning, og det forekommer da naturligst at udarbejde tabeller, som baseres på sand effektiv rente.

4) M-formlen dækker ifølge sin opbygning kun kreditkøbsaftaler af særlig simpel art (konstant rateinterval og lige store ydelser pr. rate). En almindelig ordning, som baseres på rentetal, vil deifor kræve en særlig tilnærmelsesformel for hver afviklingstype, og man kan ikke vente, at alle formler vil være lige så simple og have samme præcisionsgrad som M-formlen. Endvidere vil eventuelle afvigelser fra simple afviklingstyper - f.eks. fritagelse for betaling af ydelser i visse måneder - kræve korrektionsformler, som bliver vanskelige at tilrettelægge og administrere.

Den række af betænkeligheder, der synes at være knyttet til anvendelse af rente tal, leder mod den konklusion, at ønskede oplysninger vedrørende renten i kreditkøbsaftaler altid bør omhandle sand effektiv rente. Det er en sådan løsning, man har valgt i engelsk og til dels også i amerikansk ret.

Ud fra dette synspunkt vil ordningen kunne tænkes administreret på den måde, at der udarbejdes autoriserede tabeller over sand effektiv rente, målt i procent p.a. på halvårsbasis, f.eks. på følgende områder:

a) kreditkøb, hvor skyldbeløbet erlægges som en engangsydelse,

b) »ratekøb«, som betinger betaling af skyldbeløbet i et antal *lige store månedlige rater,*

c) »afdragskøb«, hvor restkøbesummen efter fradrag af udbetaling erlægges i et antal *lige store månedlige afdrag* med tillæg af (nominel) rente, målt som en fast procentdel af den til enhver tid værende restgæld. Her kræves en tabel for hver nominel rentesats, der kan være tale om.

I alle andre tilfælde kan der være grund til at forlange individuel beregning af effektiv rente efter en fast - aktuarmæssig korrekt - definition. Med en sådan regel, der i princippet gælder i USA og i England, udelukkes ethvert tvivlsspørgsmål angående beregningsmetoden. Beregninger vedrørende kontraktsforhold, der afviger fra de sædvanligt anvendte, bør formentlig mod gebyr kontrolleres af en offentlig myndighed. Det besvær og de udgifter, der således kan være forbundet med anvendelse af irregulære afviklingsmetoder, vil formentlig bevirke, at sælgerne i langt de fleste tilfælde foretrækker at anvende simple metoder, som svarer til autoriserede tabeller.

19. Det er tanken, at personer, som har købt varer på kredit, skal have adgang til når som helst at afbryde mellemværendet mod betaling af restgælden med en vis dekort. Ved bestemmelse af dekortens størrelse bør der tages hensyn **til,** at sælgeren får en fordel ved den førtidige betaling. På den anden side må dekorten ikke være større end, at sælgeren i hvert fald får fuld dækning for de særlige omkostninger, han har haft i forbindelse med oprettelse af kreditkøbsaftalen.

Den sidstnævnte betingelse medfører, at sælgeren kan se sin interesse i bogholderimæssigt at placere en uforholdsmæssig stor del af de samlede omkostninger under betegnelsen »stiftelsesomkostninger«. Dette er årsagen **til,** at man i det svenske forslag

til lov om kreditkøb har indsat en bestemmelse om, at sælgeren ved førtidig indfrielse af restgæld kan godskrive sig alle stiftelsesomkostninger, forudsat at de er særskilt angivet i kontrakten og ikke er af »urimelig« størrelse.

Udskillelse af stiftelsesomkostningerne fra de samlede omkostninger beror delvis på en subjektiv vurdering hos sælgeren under hensyn bl.a. til dennes arbejdsindsats i forbindelse med kontraktens oprettelse. Man må her gå ud fra, at sælgerens krav i nævnte henseende kun vil blive tilsidesat af en kontrollerende myndighed, dersom beløbet klart overstiger, hvad man finder rimeligt.

På denne baggrund kan der være anledning til at søge indfrielsessummen bestemt på en sådan måde, at sælgeren fratages adgangen til selv at fordele pristillægget på stiftelsesomkostninger og omkostninger i øvrigt. Dette kan ske ved anvendelse af en metode, der bygger på nedenstående betragtninger.

En forhandler, der foretager salg dels mod kontant betaling af hele beløbet, dels på kredit, må ved kreditsalg have et naturligt krav på at modtage et vederlag, hvis kapitaliserede værdi er lig med kontantprisen med tillæg af et beløb til dækning af omkostningerne ved kreditaftalens oprettelse.

Vederlaget består i en udbetaling efterfulgt af en række fremtidige ydelser. Kapitalværdien af ydelserne opgøres ved diskontering med en rente, som passende kan sættes lig med den effektive markedsrente af fordringer - f.eks. pantebreve - der forventes at give et løbende afkast, svarende til de aftalte ydelser, og hvortil er knyttet samme risiko og administrationsbesvær.

Er kontantprisen og kreditvilkårene - dvs. udbetaling og ydelsesplan - bestemt på et grundlag, som ikke med rette kan kritiseres, og svarer den anvendte diskonteringsrente til markedsforholdene på tidspunktet for kontraktens oprettelse, må det ifølge ovenstående sammenhæng residualbestemte beløb til dækning af stiftelsesomkostninger kunne betragtes som »rimeligt«. En direkte offentlig kontrol med stiftelsesomkostningernes omfang erstattes på den omhandlede måde med køberens accept af de tilbudte salgsbetingelser. Det bemærkes, at nogen egentlig udregning af stiftelsesomkostningerne på basis af den nævnte sammenhæng ikke er nødvendig.

Er en kreditkøbsaftale oprettet på vilkår, som køberen ikke har haft grund til at finde uacceptable, bør førtidig indfrielse af køberens restgæld ud fra en rimelighedsbetragtning ikke stille sælgeren ugunstigere, end hvis aftalen var blevet opfyldt efter sin ordlyd. Det beløb, sælgeren har krav på i tilfælde af ekstraordinær indfrielse må på dette grundlag være den kapitaliserede værdi af de ikke forfaldne ydelser. Kapitaliseringsrenten er her den pr. indfrielsestidspunktet gældende markedsrente for aktiver, der forventes at ville give samme nettoafkast som de ydelser, sælgeren giver afkald på.

Den omhandlede markedsrente - svarende omtrent til den effektive rente af kortfristede pantebreve - kan ikke bestemmes med nøjagtighed. Den nære tilknytning, der normalt vil være mellem pantebrevsmarkedet og markedet for børsnoterede obligationer, må imidlertid betyde, at det til enhver tid gældende gennemsnit for effektiv rente af visse obligationer med et fast tillæg formentlig vil kunne anvendes på tilfredsstillende måde som diskonteringsrente i den nævnte henseende.

I praksis vil de tabeller, der benyttes ved beregning af effektiv kreditkøbsrente, kunne indrettes således, at de tillige kan anvendes til beregning af indfrielsessummen i tilfælde af en købers førtidige afvikling af restgæld i henhold til en kreditkøbsaftale.

20. Den foretagne analyse synes at vise, at oplysning om den effektive rente i kreditkøbsaftaler kan være til fordel for visse købere, som har nem adgang til det finansielle marked. Værdien af sådanne oplysninger begrænses dog i nogen grad af den i praksis manglende mulighed for at tage individuelle hensyn til købernes skattemæssige placering.

For andre forbrugerkredse må den effektive rente være uden interesse. Dette gælder således for personer, som af princip aldrig køber på kredit, samt for købere der ingen mulighed har for kontant betaling.

Endelig kan angivelse af effektiv rente være direkte misvisende i tilfælde, hvor opgaven går ud på at sammenligne kreditkøbstilbud fra forskellig side.

Der skal ikke her tages stilling **til,** hvorvidt den sidstnævnte ulempe opvejes af fordelene, hvortil også må henregnes en - formentlig beskeden - præventiv effekt til neddæmpelse af kreditkøbspriserne.

Til belysning af de virkninger, oplysning om effektiv rente må antages at have, har »The National Commission on Consumer Finance« i USA foretaget en undersøgelse, der bygger på erfaringerne 15 måneder efter, at den amerikanske »Truth in Lending Act« trådte i kraft.

Det viste sig bl.a., at 62% af kreditkøberne ikke havde kendskab til den effektive rente; for køb af brugte bilers vedkommende var procenten 83.

Det fremgår endvidere af undersøgelsen, at 57% af de adspurgte havde lagt mærke til de afgivne oplysninger om kreditomkostningerne, samt at 9% af denne gruppe (dvs. 5% af de adspurgte) havde draget den konsekvens, at de fremtidig ville afholde sig fra at købe på kredit. Samme andel af de adspurgte havde brugt oplysningerne til at sammenligne forskellige kreditmuligheder.

Det viste sig i det hele taget, at forbrugerne kun i ringe grad lod sig påvirke af oplysninger om kreditomkostningerne. Afgørende for, om kreditkøb skulle komme i stand, var varens pris, forbrugernes aktuelle økonomiske situation og vanen med at handle i en vis forretning[1]).

I en senere amerikansk rapport[2]) er refereret en undersøgelse, som »The Commerce, Consumer, and Monetary Affairs Subcommittee« har foretaget vedrørende den kritik, der har været rejst over for Truth in Lending-loven og dens administration.

Rapporten konstaterer bl.a. utilfredshed såvel hos konsumenter som hos kreditorer (forhandlere) og hos de instanser, hvis opgave det er at kontrollere overholdelse af de i loven givne bestemmelser.

Konsumenterne klager over, at reglerne er vanskelige at forstå. Kreditorerne har de samme indvendinger og er desuden utilfredse med de store omkostninger, der er forbundet med anvendelse af sagkyndig bistand. Sådan bistand anses for nødvendig af hensyn til det økonomiske ansvar, der i henhold til loven er forbundet med udlån og salg på kredit.

De kontrollerende organer har hyppigt vist sig ude af stand - eller utilbøjelige - til at påvise tilsidesættelse af reglerne, især med hensyn til opgørelse af pristillægget (finance charge) og beregning af den effektive rente. Det kan eksempelvis nævnes, at særligt uddannede specialister har fundet ca. 5.000 fejl i et bank- og sparekassemateriale, i hvilket de ordinære kontrollanter for en tilsvarende periode kun fandt ca. 200 overtrædelser[3]). Konstatering af dette forhold har fremkaldt ønske om udvidet anvendelse af specialister. Desuden foreslås det at iværksætte et storstilet program med undervisning og oplysning over for kreditorer, konsumenter, rådgivere og kontrollanter.

21. Beslutter man sig til at stille krav om angivelse af effektiv rente i forbindelse med oprettelse af kreditkøbskontrakter, taler en række omstændigheder for at forlange beregningerne udført på aktuarmæssig korrekt måde som grundlag for autoriserede tabeller vedrørende sædvanligt forekommende kredittyper.

Tabellernes anvendelse kræver i hvert forekommende tilfælde forudgående talmæssig opstilling med det formål i første omgang at finde frem til visse beløb, som menes at være af interesse for køberne. Det procentvise forhold mellem to af disse beløb danner sammen med kontraktens løbetid - og eventuelt tillige en nominel rentesats - indgang til vedkommende tabel til bestemmelse af den effektive kreditkøbsrente.

Tilsvarende opstilling og tabelanvendelse kræves til beregning af det beløb, en køber skal erlægge i tilfælde af førtidig indfrielse af restgælden i henhold til en kreditkøbsaftale.

Beregninger af den omhandlede art nødvendiggør ingen matematiske forudsætninger ud over kendskab til simpel procentregning. Alligevel må det antages, at ordningen indeholder talrige muligheder for misforståelser, anvendelse af forkerte tabeller, fejlopslag i tabellerne og direkte regnefejl. I forbindelse hermed kan henvises til følgende forhold:

1) Norges offentlige utredninger, NOU 1977:12, p. 37 f.
2) The Truth in Lending Act: Federal Banking Agency Enforcement and the Need for Statutory Reform, Third report by the Committee on Government Operations, Washington 1977.
3) Anførte rapport, p. 14.

a) I den svenske kommissionsbetænkning, SOU 1975:63, p. 131, er gengivet en amerikansk annonce, som ifølge den ledsagende tekst skulle opfylde kravene i »Truth in Lending«.

Den i annoncen angivne effektive rente ligger ca. 1 procentpoint lavere end den rente, man når til ved anvendelse af den for kreditkøb af omhandlede art autoriserede rentetabel[1]).

b) I den samme svenske betænkning anføres p. 228-9 et eksempel, hvori der bl.a. er tale om en etableringsomkostning på 55 kr. Det nævnes udtrykkeligt, at denne sum betales af køberen ved aftalens indgåelse ud over en udbetaling på 350 kr., og alligevel medregnes de 55 kr. som en del af kreditbeløbet. Betragtningen kan vanskeligt forstås, da den indebærer, at der gives kredit med et forudbetalt beløb.

c) Danske erhvervs- og interesseorganisationer har i henvendelser til kreditkøbsudvalget anlagt lignende betragtninger som anført ovenfor under b) og desuden opstillet eksempler vedrørende beregning af effektiv rente i almindeligt forekommende kreditkøbstilfælde. I nogle af disse eksempler var der fejl i renteberegningen, og der var endvidere foretaget sammenlægning af beløb, hvis sum ikke kunne tillægges reel betydning.

Det kan således konstateres, at organisationer m.v., som råder over personale med stort kendskab til emnet, har kunnet begå fejl i opstillinger, der vedrører simple kreditkøbsforhold, og som udarbejdes specielt med det formål at belyse det hensigtsmæssige i at udføre beregninger over effektiv rente i kreditkøbskontrakter.

I tilslutning hertil kan nævnes, at beregning af effektiv rente kræver dels en korrekt anvendelse af formler eller tabeller, dels en rigtig udregning og sammenstilling af de beløb, der indgår i beregningsgrundlaget. Det er navnlig på det sidstnævnte område, at vanskelighederne har vist sig. Der kan her være tale om fejlagtig rubricering af visse beløb, om sammenlægning af forkerte tal, om principielle fejl af anden art samt om rene regnefejl. Årsagen hertil kan være utilstrækkeligt kendskab til de rette definitioner, anden form for ukyndighed på området eller blot manglende agtpågivenhed. Eksempelvis kan der foreligge usikkerhed omkring besvarelsen af følgende spørgsmål: Skal et forudbetalt kreditgebyr medregnes ved opgørelse af udbetalingen? Virker pålæg af kreditgebyr på samme måde som bortfald af kontantrabat? Giver det nogen mening at sammenlægge kontantpris og udbetaling? Hertil kan føjes en række andre spørgsmål, hvis besvarelse ligeledes kan volde vanskelighed - også for specialister på området. Selv om mange tvivlsspørgsmål vil kunne fjernes ved udarbejdelse af en udførlig vejledning, må det anses for uberettiget at reducere problemerne omkring beregning af effektiv rente i kreditkøbskontrakter til et spørgsmål om blot at slå op i en tabel.

På den foreliggende baggrund må man nære store betænkeligheder ved at pålægge erhvervsvirksomheder pligt til at foretage opstillinger og beregninger, som øjensynlig rummer større mulighed for fejltagelser, end man umiddelbart måtte formode.

1) I den foran citerede amerikanske rapport fra 1977, p. 33, omtales en tilsvarende uoverensstemmelse i et eksempel, opstillet af The Federal Reserve Board.

H. Uldall-Hansen

28. september 1977

Behovet for tabeller til bestemmelse af effektiv rente, nominelt rentebeløb, afdrag, ydelse pr. rate og nominel restgæld på kreditkøbskontrakter.

I redegøreisens (bilag 9 d) afsnit 18 er forudsat udarbejdelse af autoriserede tabeller over sand effektiv rente, målt i procent p. a. på halvårsbasis[1]) på følgende områder:

a) kreditkøb, hvor skyldbeløbet erlægges som en engangsydelse,

b) »ratekøb«, som betinger betaling af skyldbeløbet i et antal lige store månedlige rater,

c) »afdragskøb«, hvor restkøbesummen efter fradrag af udbetaling erlægges i lige store månedlige afdrag med tillæg af (nominel) rente, målt som en fast procentdel af den til enhver tid værende (nominelle) restgæld.

Regner man med, at de nødvendige tabeller skal svare til alle heltallige løbetider fra 1 til 60 måneder, samt at den effektive rente skal udtrykkes i hele procenttal p.a. fra 1 til 80, vil tabellerne for de under a) - c) nævnte kreditkøbsarter kræve følgende omfang:

a) 60 kolonner å 80 rækker,

b) 60 kolonner å 80 rækker ad modum tabel 14,

c) 1.200 kolonner å 80 rækker, forudsat at man for afdragskøbs vedkommende opererer med 20 forskellige nominelle rentesatser, fx. 6, 7,——25% p.a. For hver procentsats herudover kræves yderligere 60 kolonner å 80 rækker.

Ønskes også for ratekøbs vedkommende tabeller, baseret på restkøbesum og nominel rente, vil omfanget blive det samme som nævnt under c).

I tilfælde, hvor ydelserne i henhold til en kreditkøbsaftale er opdelt på rente og afdrag, vil kravet om en fuldstændig beskrivelse af ydelsesplanen indebære, at sælgeren skal levere et ret omfattende betalingsskema til køberen. I skemaet skal oplyses de til hvert tidspunkt forfaldende ydelser og disses fordeling på nominelt rentebeløb og afdrag. Desuden skal angives den nominelle restgæld efter hvert afdrag.

De betalinger, der svarer til *afdragskøb*, kan beregnes ud fra ret simple formler. Med en restkøbesum (= købesum - udbetaling) på H kr., en nominel rentesats på P % p.a. og en samlet kredittid på n måneder (svarende til n rater) har man, udtrykt i kr.:

Afdrag pr. rate: $a = H/n$

Nominelt rentebeløb i rate nr. t: $k_t = P \cdot a \cdot (n-t+1)/1200$

Ydelse i rate nr. t: $y_t = a + k_t$

Nominel restgæld efter afdrag nr. t: $N_t = H \cdot (1-t/n)$

Skyldbeløb: $Q = H \cdot (1+P \cdot (n+1)/2400) \cdot$

Skyldbeløbet er medtaget af hensyn til sælgerens pligt til at oplyse kreditkøbsprisen (= udbetaling + skyldbeløb).

Sættes H = 100, giver formlerne udtryk for beløb, målt i procent af restkøbesummen.

Hyppigt vil det være således, at en forhandler kun har behov for at anvende ganske enkelte værdier af P og n. En ydelsesplan med oversigt over nominelt rentebeløb, ydelse og nominel restgæld i procent af restkøbesummen vil da på overkommelig måde kunne opstilles ved anvendelse af de viste formler, hvorfor udarbejdelse af tabeller ikke synes at være strengt påkrævet.

1) Dette stemmer med dansk sædvane. Hvis man - hvad man må vente - før eller senere går over til at følge den internationale praksis, hvorefter effektiv rente af obligationer m.v. beregnes i procent p.a. på helårsbasis, kan det blive nødvendigt at omlægge hele tabelmaterialet i overensstemmelse hermed.

For ratekøbs vedkommende er de tilsvarende formler mere komplicerede[1]), og der er ikke mulighed for anvendelse af tilnærmelsesmetoder. Det må derfor anses for nødvendigt på dette område at fremstille tabeller, hvoraf de relevante tal kan aflæses.

Regner man med, at tabellerne skal svare til ratekøbskontrakter med alle heltallige løbetider fra 1 til 60 måneder, og at den nominelle rente skal udtrykkes i alle heltallige procenter mellem 6 og 25 incl., vil tabellerne komme til at omfatte 3.600 kolonner med op til 60 rækker, udvidet med 180 kolonner for hver nominel rentesats ud over et antal på 20.

Tilsvarende tabeller for afdragskøbs vedkommende vil i påkommende tilfælde få samme omfang.

Et udsnit af tabeller af den omhandlede art for henholdsvis ratekøb og afdragskøb er vist i *tabel A* og *tabel B.* Til praktisk brug må tabellerne formentlig beregnes med større nøjagtighed (flere decimaler) end angivet.

Tabel A.
(Pct. af restkøbesum)

Ratekøb (lige store månedlige ydelser)
Nominel rente: 18% p.a. (svarende til 1,5 % pr. måned)

Kredittid:	9 måneder			10 måneder		
	Nominelt rentebeløb	Afdrag	Restgæld	Nominelt rentebeløb	Afdrag	Restgæld
Rate nr.						
0	–	–	100,00	–	–	100,00
1	1,50	10,46	89,54	1,50	9,34	90,66
2	1,34	10,62	78,92	1,36	9,48	81,17
3	1,18	10,78	68,14	1,22	9,63	71,55
4	1,02	10,94	57,21	1,07	9,77	61,78
5	0,86	11,10	46,10	0,93	9,92	51,86
6	0,69	11,27	34,83	0,78	10,07	41,79
7	0,52	11,44	23,39	0,63	10,22	31,58
8	0,35	11,61	11,78	0,47	10,37	21,21
9	0,18	11,78	–	0,32	10,53	10,68
10	–	–	–	0,16	10,68	–
Ydelse pr. måned		11,96			10,84	
Skyldbeløb		107,65			108,43	

1) Med samme betydning af H, n og P som i teksten har man, udtrykt i kr.:
Ydelse pr. rate: $y = H \cdot \frac{P/1200}{1-(1+P/1200)^{-n}}$

Nominelt rentebeløb i rate nr. t:
$k_t = y \cdot (1-(1+P/1200)^{t-n-1})$
Afdrag i rate nr. t: $a_t = y - k_t$
Nominel restgæld efter afdrag nr. t:
$N_t = 1200 \cdot y \cdot (1-(1+P/1200)^{t-n})/P$
Skyldbeløb: $Q = n \cdot y$.

Tabel B.
(Pet. af restkøbesum)

Afdragskøb (lige store månedlige afdrag)
Nominel rente: 18% p.a. (svarende til 1,5% pr. måned)

Kredittid:	9 måneder			10 måneder		
	Nominelt rente-beløb	Ydelse	Restgæld	Nominelt rente-beløb	Ydelse	Restgæld
Rate nr.						
0	–	–	100,00	–	–	100,00
1	1,50	12,61	88,89	1,50	11,50	90,00
2	1,33	12,44	77,78	1,35	11,35	80,00
3	1,17	12,28	66,67	1,20	11,20	70,00
4	1,00	12,11	55,56	1,05	11,05	60,00
5	0,83	11,94	44,44	0,90	10,90	50,00
6	0,67	11,78	33,33	0,75	10,75	40,00
7	0,50	11,61	22,22	0,60	10,60	30,00
8	0,33	11,44	11,11	0,45	10,45	20,00
9	0,17	11,28	–	0,30	10,30	10,00
10	–	–		0,15	10,15	–
Afdrag pr. måned		11,11			10,00	
Skyldbeløb		107,50			108,25	

Udtalelse fra Jørgen Christiansen og Benedicte Federspiel om oplysning om kreditomkostningerne beregnet som en effektiv rente.

Jørgen Christiansen og Benedicte Federspiel finder, at forbrugernes omkostninger til finansiering af kreditkøb har udviklet sig til meget stor ugunst for forbrugerne. Det er i dag ikke unormalt at betale 35-40% i effektiv rente. Til sammenligning er udlånsrenten i pengeinstitutterne til kreditkøbsformål omkring 17%.

Desværre er der en lang række fortrinsvis mindre økonomisk stærke forbrugere, som ikke kan opnå lån i et pengeinstitut. I stedet kanaliseres kreditten ofte fra pengeinstitutterne gennem detailhandelen til disse forbrugere. I almindelighed er resultatet heraf som angivet en betydelig forhøjelse af den rente, der betales.

I denne situation finder Jørgen Christiansen og Benedicte Federspiel i overensstemmelse med det almindeligt anerkendte princip om beskyttelse af den svagere forbrugerpart i et kontraktforhold, at der bør sikres forbrugerne bedre oplysning om prisen på **kredit.** *Oplysningerne ved kreditkøb må derfor suppleres med en oplysning om den effektive rente.*

Der har bl.a. fra erhvervsside været rejst forskellige indvendinger mod anvendelsen af den effektive rente. Der skal derfor i det følgende nøjere redegøres for, hvorfor den effektive rente må anses for at være en meget anvendelig og væsentlig oplysning for forbrugerne.

Oplysninger ved kreditkøb

Af et lovforslag, der er drøftet i Kreditkøbsudvalget, fremgår, at der skal gives følgende oplysninger ved kreditkøb: kontantpris, udbetaling, kreditomkostninger, kreditbeløb, ydelser, antal ydelser, forfaldstid, kreditkøbspris, skyldbeløb samt den effektive rente.

Disse oplysninger tjener hvert deres formål. Kontantprisen er et udtryk for varens kostbarhed. Udbetalingen er det beløb, der skal være til rådighed på købstidspunktet. Kreditomkostninger er det samlede beløb, der skal betales for kreditten under forudsætning af den angivne kontantpris, udbetaling etc. Antal ydelser, ydelser og forfaldstider angiver hvor mange gange, hvor meget og på hvilke tidspunkter, der skal betales. Kreditkøbsprisen er det samlede beløb, der skal betales. Dette beløb kan alene sammenlignes med et andet kreditkøbstilbud, som har den samme kontantpris, samme udbetaling og samme antal ydelser og forfaldstider. For at sammenligne kreditomkostningen i forskellige kredittilbud kræves et udtryk, som ikke stiller de samme krav til tilbudenes ensartethed. Et sådant udtryk er den effektive rente. Efter en drøftelse i udvalget af disse kreditkøbsoplysninger var der ikke enighed om, at den effektive rente skulle oplyses. Som en følge heraf fandt nogle medlemmer, at kreditbeløb ikke skulle oplyses. Der var herefter enighed i udvalget om, at følgende størrelser i det mindste skulle oplyses. Der henvises til nærværende betænknings lovudkasts § 6 for en nærmere definition af disse størrelser.

Ydelser, antal ydelser og forfaldstider
Kontantpris
Udbetaling
Kreditomkostninger
Kreditkøbspris
Skyldbeløb

Det betyder, at de fleste oplysninger til beregning af den effektive rente, dermed er kendt. Der mangler alene 2 størrelser, som simpelt kan beregnes udfra de ovennævnte på følgende måde.

Kreditbeløb = Kontantpris

Kreditomkostninger i pct. af kreditbeløb = $\frac{\text{kreditomkostninger} \times 100\%}{\text{kreditbeløb}}$

Den ene størrelse, kreditbeløb, gled som nævnt ud, fordi den effektive rente ikke skulle oplyses.

De to størrelser, der skal beregnes ekstra, fremkommer med andre ord af en simpel subtraktion og en simpel procentregning. Regneoperationer som foretages i tusindvis af gange i erhvervsvirksomhederne.

Ved hjælp af en tabel kan man for stort set hele det i dag forekommende kreditkøb udfra ydelsernes antal og forfaldstid og kreditomkostninger i procent af kreditbeløb direkte aflæse den effektive rente p.a.

Rentebegrebet.

På alle områder, hvor der professionelt arbejdes med långivning, anvendes en rente til at udtrykke hvor meget det koster at låne. Renten angiver hvor meget det koster at låne 100 kr. i en periode. Er låneperioden ét år, er der tale om en pro anno-rente. Det er uanset et låns løbetid og hovedstol principielt altid muligt at beregne en pro anno-rente.

Når kreditomkostningerne ved forskellige lånetilbud - i det følgende kaldt kredittilbud - udtrykkes ved en pro anno-rente, er det muligt alene ved renten at sammenligne kredittilbudenes fordelagtighed, dette uanset om kredittilbudene har

a) forskellige størrelse (kreditbeløb)
b) forskellig forfaldstider og
c) forskellige ydelser.

Renten bliver på den måde et rent udtryk for selve kredittens pris. Dermed er renten det bedste mål for kreditgivningens kostbarhed. Renten tager derimod ingen hensyn til kredittilbudets størrelse, der naturligvis må vurderes udfra hvilket lånebehov, der foreligger. Det er netop på grund af uafhængigheden af kreditbeløb, forfaldstider og ydelser, at renten har fået stor udbredelse som en simpel og enkel måde, hvorpå prisen på kredit kan angives. Rentebegrebet anvendes derfor ikke alene i banker og sparekasser, men også når en detailhandelsvirksomhed yder kredit ved salg af private forbrugsgoder, dog anvender detailhandelsvirksomheder som regel en månedlig rentesats. I detailhandels virksomheden anvendes renten i første række til internt brug. Der bør derfor stilles krav om, at renten skal oplyses, således at det meget indarbejdede mål for en kredits kostbarhed kan blive til gavn for danske forbrugere.

Det er vores erfaring, at forbrugerne i vidt omfang søger oplysning om renten, men på grund af mange forskellige opgørelsesmetoder medfører disse oplysninger i øjeblikket temmelig stor forvirring, og de giver anledning til vildledning. For at opfylde oplysningspligten er der derfor alene behov for at få fastlagt *en bestemt opgørelse måde.* En sådan ensartet opgørelsesmåde skal fastlægge:

- at renten skal udtrykkes som en pro anno-rente og ikke pr. måned,
- at renten skal være et udtryk for alle de kreditomkostninger, der er forbundet med kreditgivningen,
- at renten skal tage hensyn til, at kreditten nedtrappes i form af afdrag i løbet af den periode, hvori der ydes kredit.

Gennem beregning af den effektive rente sikres det, at alle disse hensyn tages i betragtning.

I det følgende skal der vises typiske eksempler, som afdækker nødvendigheden af at oplyse den effektive rente ved kreditkøb. Samtlige eksempler forudsætter, at der betales lige store månedlige ydelser. Ifølge en af Kreditkøbsudvalget foretaget fogedretsundersøgelse sker 99% af den samlede afbetalingshandel med månedlige ydelser. Alle rente størrelser er angivet på helårsbasis, hvis intet andet er nævnt. Den effektive rente er beregnet udfra en tabel over den sande effektive rente.

/. *eksempel - tab af kontantrabat.*

Køberens alternativ til køb på kredit er kontantkøb. I forbindelse med kontantkøb ydes der ofte en kontantrabat. Hvis der købes på kredit, modtager køberen ikke denne rabat. Da kreditomkostningerne skal opgøres i forhold til kontantprisen, medfører tabet af denne kontantrabat i sig selv en kreditomkostning. Køberen betaler desuden en ren-

Tabel 1.

Kontantpris	kr. 6300	
Kreditkøbspris		kr. 8293
Udbetaling	kr. 1317	kr. 1317
Skyldbeløb		kr. 6976
Kreditomkostninger:		
1. Kontantrabat		kr. 295
2. Renteudgift		kr. 1698
Kreditbeløb	kr. 4983	kr. 4983
Antal månedlige ydelser	24	
Ydelse pr. måned	kr. 291	
Effektive løbende rente p.a.	32,4%	eller pr. måned 2,37% (løbende rente)
Effektive rente p.a.	40,7%	

teudgift beregnet som en procent af den til enhver tid værende restgæld (løbende rente).

Oplyses den løbende rente som udtryk for den betaling, der ydes for kreditten, vil dette være forkert, fordi den ikke tager hensyn til, at kontantrabatten også må anses for en kreditomkostning. I tabel 1 er der vist et eksempel herpå.

Af tabel 1 fremgår, at en såkaldt kontantrabat dækker over en skjult kreditomkostning, idet den rente, der faktisk betales for kreditten, er den effektive rente d.v.s. 40,7%, som er større end den effektive løbende rente 32,4%. Desværre er det vores opfattelse, at det altid er den løbende rente, som oplyses. Dette er klart en vildledning, fordi den rente, der faktisk betales, er 40,7%.

Kontantprisen fremkommer ved at fratrække en kontantrabat fra en købspris. Denne købspris betales reelt aldrig, idet der enten sker køb mod kontant, hvorefter kontantprisen betales eller, der sker køb på kredit, hvorefter det er kreditkøbsprisen, der betales. I sjældnere tilfælde kan det ske, at købspris er en slags kreditkøbspris f.eks. ved en kredittid af kortere varighed, måske 1 måned. I så fald fremgår det klart, at kontantrabatten betales for denne kortere varende kredit. I andre tilfælde vil kreditkøbsprisen selv efter en kortere kredittid være højere end købspris. I disse tilfælde er købsprisen i bedste fald et beregningsgrundlag. Noget reelt indhold i form af at være den pris, som faktisk opkræves under f.eks. normale omstændigheder, har købsprisen ikke.

Købsprisen kan derfor fastsættes udfra et ønske om, at det skal være muligt at skilte med en høj kontantrabat. Hermed kan erhvervsvirksomheden opnå at tilbyde varen til en sædvanlig kontantpris, samtidig med at der kan skiltes med en høj fiktiv kontantrabat. Bortset fra den vildledende effekt dette kan have på kontantkøbere, medfører det, som tabel 1 viser, at virksomheden kan skjule de faktiske kreditomkostninger, *medmindre den effektive rente oplyses.*

2. eksempel – nedbringelse af restgælden i løbet af kredittiden.

I tabel 2 vises, at der er stor forskel på:

1) den rentestørrelse, som ikke tager hensyn til, at kreditbeløbet nedbringes med afdragene
2) den effektive rente, der tager dette hensyn.

Hver gang der betales et afdrag falder den kredit, der ydes. Det bør derfor være således, at den løbende månedlige kreditomkostning falder.

Rente uden hensyn til kredittens nedtrapning beregnes af:

$$\frac{\text{Kreditomkostninger x 12 x 100}}{\text{Antal ydelser x Kreditbeløb}} \%$$

Tabel 2.

Kontantpris	kr. 6300	
Kreditkøbspris		kr. 8293
Udbetaling	kr. 1317	kr. 1317
Skyldbeløb		kr. 6976
Kreditomkostninger		kr. 1993
Kreditbeløb	kr. 4983	kr. 4983
Antal månedlige ydelser	24	
Ydelse pr. måned	kr. 291	
Rente uden hensyn til kreditnedtrapning p.a.	20,0%	
Effektiv rente p.a.	40,7%	

Det fremgår af den effektive rente i tabel 2, at der faktisk betales en langt højere rente end den, der ikke tager hensyn til, at kreditten nedtrappes i kreditperioden. Det er ikke ualmindeligt, at den sidstnævnte forkerte rentestørrelse oplyses.

3. Eksempel -fast kredittillæg plus en renteudgift.

Det er meget almindeligt, at der sker en opdeling af kreditomkostningerne i et fast beløb og en renteudgift af restgælden. Herved bliver den procentvise rente af restgælden (løbende rente) et misvisende udtryk for den rente, som faktisk betales. Den faste kreditomkostning benævnes typisk kredittillæg, finansieringstillæg eller lignende.

Det ses af tabel 3, at faste kreditomkostninger medfører en forøgelse af den effektive rente, som helt svarer til tabet af en kontantrabat. Det gælder derfor også i dette tilfælde, at kreditomkostningerne kan sløre s, hvis renten ikke beregnes efter formlen for den effektive rente, idet den faste kreditomkostning kan ansættes uforholdsmæssigt højt.

Sammenligning af to kreditkøbstilbud, når kontantprisen er forskellig.

I forbindelse med køb på kredit vil køberen altid være i en situation, hvor ikke blot rimeligheden af prisen på varen, men også rimeligheden af prisen på kreditten skal vurderes. For at sikre en rimelig konkur-

Tabel 3.

Kontantpris	kr. 6300	
Kreditkøbspris		kr. 8398
Udbetaling	kr. 1317	kr. 1317
Skyldbeløb		kr. 7081
Kreditomkostninger:		
1. faste kreditomkostninger		kr. 300
2. renteudgifter		kr. 1798
Kreditbeløb	kr. 4983	kr. 4983
Antal månedlige ydelser	24	
Ydelser pr. måned	kr. 295	
Effektiv løbende rente p.a.	34,3%	eller pr. måned 2,5% (løbende rente)
Effektiv rente p.a.	43,0%	

rence på begge områder må begge priser oplyses. Prisen på varen er kontantprisen, og prisen på kreditten er den effektive rente.

Det har været fremhævet, at den effektive rente intet siger om hele kreditkøbets fordelagtighed, hvis de kreditkøbstilbud der sammenlignes har forskellig kontantpris. Det kan derfor være nødvendigt at pege på, at den effektive rente aldrig har været tillagt andre egenskaber end den at være et mål for selve kreditgivningens fordelagtighed. Fordelagtigheden af det samlede kreditkøb beror på en personlig afvejning hos køberen af forholdet mellem varens kvalitet og kontantpris samt forholdet mellem kreditvilkår og prisen på kreditten.

Der findes ingen enkelt størrelse, der kan udtrykke denne afvejning i ét objektivt tal. Det betyder ikke, at oplysningen om den effektive rente er uanvendelig, tværtimod. På samme måde som kontantprisen er nødvendig som sammenligningsgrundlag for kvalitet, er det en forudsætning for en rationel vurdering af kreditgivningen som sådan, at der gives den bedst mulige oplysning om kredittens pris i form af den effektive rente.

Såfremt kontantprisen i to tilbud på den samme vare varierer, vil køberen naturligvis på forhånd være opmærksom på, at den effektive rente i hvert fald skal være lavere for det tilbud, der har den højeste kontantpris. I modsat fald vil det andet tilbud være mere fordelagtigt. Når dertil lægges, at der gives andre oplysninger, såsom den samlede kreditkøbspris, kan køberen med rimelig sikkerhed bestemme det bedste køb. Såfremt der ikke gives oplysning om den effektive rente kan køberen derimod blive vildledt til at vælge det mindst fordelagtige tilbud. Køberen vil i denne situation næsten alene skulle holde sig til den samlede kreditkøbspris og kontantprisen som beslutningskriterier.

Ved forskellig løbetid og forskellig udbetaling må kreditkøbsprisen eller anden beløbsmæssig angivelse siges at give et dårligt billede af prisen på kreditten, og dermed vil disse størrelser *alene* være et dårligt grundlag for beslutning om et køb.

Sammenligning af to køb alene på kreditkøbsprisen kan medføre vildledende slutninger, hvilket ses af nedenstående eksempler i tabel 4 og 5. (Tilsvarende eksempler kan gives, hvis et køb skal besluttes alene udfra andre angivelser af kreditomkostningerne i beløb).

I tabel 4 er der forskel på udbetalingen:

Tabel 4.

	tilbud 1		*tilbud 2*	
Kontant	4000		4000	
Kreditkøbspris		5050		4950
Udbetaling	500	500	1700	1700
Skyldbeløb		4550		3250
Kreditomkost.		1050		950
Kreditbeløb	3500	3500	2300	2300
Antal ydelser		24	24	
Ydelse pr. måned		190	135	
Effektiv rente p.a.		30,1%	42,1%	

Hvis den effektive rente ikke var angivet i tabel 4 var forbrugeren henvist til at foretage en sammenligning på basis af kreditkøbsprisen eller kreditomkostningerne. Tilbud 2 er mest fordelagtig, hvis der vælges udfra kreditkøbsprisen. Men faktisk er det tilbud 1, der er det fordelagtigste, hvilket rigtigt fremgår af den effektive rente.

Tabel 5.

	tilbud 1		*tilbud 2*	
Kontant	4000		4000	
Kreditkøbspris		5050		4700
Udbetaling	500	500	500	500
Skyldbeløb		4550		4200
Kreditomkost		1050		700
Kreditbeløb	3500	3500	3500	3500
Antal ydelser		24	12	
Ydelser pr. måned		190	350	
Effektiv rente p.a.		30,1%	41,3%	

I tabel 5 er der forskel på løbetiden. Det fremgår af tabel 5, at kreditkøbsprisen er mindst for tilbud 2. Uden kendskab til den effektive rente vil man være tilbøjelig til at vælge dette tilbud. Reelt er tilbud 2 mindre fordelagtigt end tilbud 1, hvilket også tydeligt fremgår af oplysningen om den effektive rente. De her nævnte eksempler viser klart, at det er en forudsætning for et rigtigt valg, at den effektive rente oplyses.

Alternativrente.

Ved alternativrente forstås den rente som den effektive rente skal sammenlignes med. Det kan f.eks. være den rente, der skal betales for at låne penge i en bank, eller den rente man får for de penge, som er indsat på en bankkonto, eller anbragt på anden måde.

Det har været fremført, at den effektive rente kan være vildledende, fordi det kan være fordelagtigst at vælge det tilbud, som har den højeste effektive rente.

Forudsætningen, for at en sådan situation kan opstå, er for det første, at de to tilbud, som sammenlignes, har forskellig løbetid, for det andet, at forbrugeren benytter sig af et alternativrente-begreb, som kan fastlægges med stor præcision og for det tredie, at køberen har tilstrækkelig opsparing til at købe kontant.

Den effektive rente giver altid et udtryk for den samlede pris for at låne 100 kr. i et år. To lånetilbud kan sammenlignes på den effektive rente. Har tilbud 1 en effektiv rente på 30%, d.v.s., at det koster 30 kr. at låne 100 kr. i ét år, og tilbud 2 en effektiv rente på 35%, eller 35 kr. for at låne 100 kr. i ét år, er tilbud 2 det dyreste lånetilbud. Forudsættes det, at tilbud 2 giver en afdragsperiode, som er dobbelt så stor som tilbud 1, betales der altså 5 kr. ekstra pr. 100 kr. pr. år for at opnå kredit i længere tid. Det vil afhænge af køberens situation, om han vil vælge den dyre og længere kredit, f.eks. fordi ydelserne vil være mindre.

Oplysningen om den effektive rente giver på denne måde køberen mulighed for at vurdere de kreditomkostningsmæssige konsekvenser ved at betale over længere tid. Der findes ingen tilsvarende mulighed uden oplysning om den effektive rente. Valg vil derfor ofte blive truffet uden reel viden om kredittens pris, hvis den effektive rente ikke oplyses, jvf. tabel 4 og 5.

Det har derfor undret når det hævdes, at oplysningen om den effektive rente i 2 kredittilbud ikke er et tilstrækkeligt grundlag til at sikre, at køberen vælger det fordelagtigste tilbud, selvom kontantprisen er den samme. Beregningerne bygger på de særlige præmisser, at der er forskel på kredittiden i tilbudene, og at den effektive rente er højest for den længste kredit. Under disse meget specielle forudsætninger kan det vises, at køberens subjektive forhold kan betyde, at den mest fordelagtige kredit for køberen er det tilbud, der har den højeste effektive rente. Resultaterne af beregninger under disse forudsætninger er ikke bemærkelsesværdige, tværtimod er de en følge af valg af forudsætninger. Resultaternes relevans må derfor bero på en vurdering af forudsætningerne.

I forudsætningerne tages ikke hensyn til andet end kreditomkostningerne. F.eks. forudsættes det, at køberen kan udrede af-

dragene uanset om de er store eller små. Der er altså ikke tale om den ovenfor omtalte situation, hvor køberen vælger den dyreste kredit, fordi ydelserne i dette tilfælde er mindre, og dermed er den eneste mulighed, han har for at indgå et kreditkøb. I den situation, som her diskuteres, antages det, at køberen har et reelt valg. Det eneste *kriterium, der er relevant for valget* mellem 2 kreditkøbstilbud, er derfor prisen på kreditten, samt køberens alternativrente. Alternativrenten kan betragtes som den effektive rente i køberens 3. kredittilbud (alternativ finansieringsmåde). Hvis alternativrenten er mindre end den effektive rente i de to andre tilbud vælges det 3. kredittilbud, som f.eks. kan være låntagning i bank, eller det kan være anvendelse af opsparede penge, som forrentes med alternativrenten. Det er væsentligt her at fremhæve, at alternativrenten er den effektive rente i køberens 3. kredittilbud. *Har køberen ikke et sådant 3. kredittilbud, vil valget stå mellem de to egentlige kreditkøbstilbud. I denne realistiske situation vil det mest fordelagtige tilbud altid være det, der har den laveste effektive rente.*

Hvis alternativrenten d.v.s. den effektive rente i det såkaldte 3. kredittilbud er højere end den effektive rente på de 2 andre tilbud, vil køberen vælge et af de to sidstnævnte. Det er hævdet, at alternativrenten får betydning for hvilket af disse to tilbud, der vælges. For nærmere at forklare dette skal de to tilbud illustreres.

Ved en kontantpris på kr. 3850 og en udbetaling på kr. 200 har tilbud 1 en effektiv rente på 21,3% og tilbud 2's effektive rente er 17,2%.

Tilbud 1
Tilbud 2

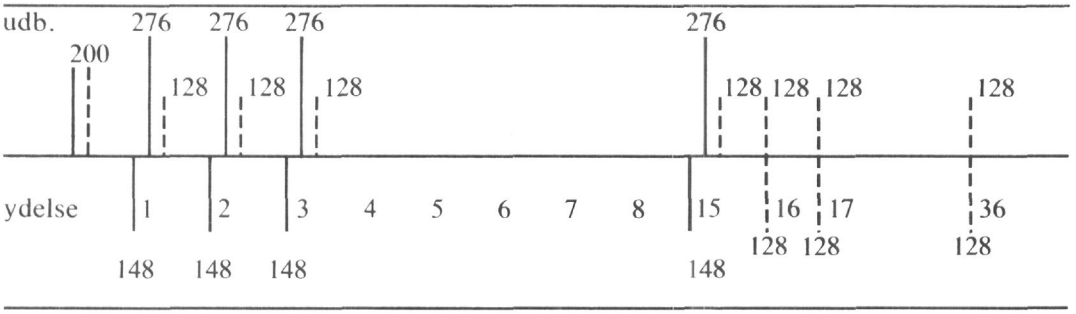

Hver af søjlerne over den vandrette linie angiver en betaling, søjlernes længde afhænger af betalingens størrelse. Den optrukne linie er de betalinger, der skal præsteres ved tilbud 1, mens den punkterede linie er de betalinger, der skal præsteres ved tilbud 2.

Søjlerne under den vandrette linie angiver, hvor stor forskellen er mellem søjlerne over stregen. En fuldt optrukket søjle betyder, at der betales mere i tilbud 1, og en stibiet, at der betales mere i tilbud 2.

Det ses, at tilbud 1 medfører betalinger, som i de første 15 måneder er 148 kr. større end tilbud 2's betalinger, til gengæld skal der i tilbud 1 intet betales efter 15 måneder, mens tilbud 2 omfatter betaling frem til og med 36. måned, d.v.s., at der i disse måneder betales 128 kr. mere i tilbud 1.

Konklusionen om en vildledning i oplysningen af den effektive rente beror på denne forskel i betalingsrækken, idet man hævder, at køberen, hvis han vælger tilbud 2, i de første 15 måneder kan anbringe 148 kr. til en forrentning, der svarer til alternativrenten. Forrentningen af disse penge nedbringer de samlede kreditomkostninger ved tilbud 2.

Forenklet udtrykt kan de 15 gange 148 kr. og renterne heraf senere anvendes til at betale de 128 kr., som betales i hver af månederne fra den 16.-36. Hvis blot den alternative rente er tilstrækkeligt meget højere end den effektive rente ved tilbud 2, kan det i denne situation betyde, at tilbud 2 bliver mere fordelagtig end tilbud 1, selvom den effektive rente i tilbud 2 er højest. På grundlag af denne beskrivelse af situationen er

det nu muligt nærmere at opklare, hvad der i denne situation ligger i alternativrenten.

Alternativrenten er tidligere defineret som den rente, hvortil køberen kan låne penge eller den rente køberen får ved at anbringe penge. I situationen her kan alternativrenten alene være den rente, der opnås ved anbringelse af penge altså ved opsparing. En alternativ rente, som er renten for at låne penge er uaktuel, fordi de 2 kreditkøbstilbud under de forudsætninger, der her er givet, vil være mest fordelagtige.

Det forekommer ikke realistisk at antage, at en sådan situation kan opstå. Det betyder nemlig

1) at køberen hver måned i de første 15 måneder skal indsætte til eller undlade at hæve fra forrentning 148 kr.

2) at køberen kan finde en finansieringsmåde som giver en højere effektiv rente end kreditkøbet og som tillader, at der kan hæves eller indsættes små beløb i en kort periode.

Den eneste måde hvorpå så små beløb kan indsættes eller hæves er ved placering af pengene på en bankbog eller checkkonto. Placeringen på disse konti giver en meget lav rente - alternativrente. Forudsætningen for, at den effektive rente kan virke vildledende er imidlertid, at alternativrenten var højere end den effektive rente ved kreditkøb. Iflg. en undersøgelse fra 1972, der er offentliggjort i betænkningen om »En statistisk belysning af forbrugerkreditområdet«, er den effektive rente for afbetalingshandelen i gennemsnit ca. 22%, hvilket er næsten det dobbelte af pengeinstitutternes udlånsrente på dette tidspunkt, d.v.s. mere end det dobbelte af den aktuelle alternativrente, som er indlånsrenten. Da alt tyder på, at det samme forhold gør sig gasldende i dag, mellem rente i kreditkøb og bankrente, blot på et endnu højere niveau, må forudsætningerne for dette eksempel på en vildledende effektiv rente siges at være urealistiske.

Konklusionen må derfor være, at den effektive rente i alle realistiske forhold giver gode muligheder for at sammenligne kreditomkostningerne. Det gælder såvel hvad angår valg mellem alternative kreditkøb som valg af alternativ finansieringsform f.eks. låntagning i bank eller sparekasse.

Kontantpris og kreditkøb.

Det er blevet hævdet, at kontantprisen er uden betydning for den købergruppe, som ikke er i stand til at skaffe penge til køb mod kontant. Der argumenteres ikke nærmere herfor, men tværtimod slutter man på grundlag af denne fejlagtige påstand, at også den effektive rente for denne købergruppe er uinteressant, idet den er beregnet på basis af kontantprisen. En sådan antagelse med efterfølgende ræsonnement må anses for tvivlsom.

Kontantprisen er udtryk for varens værdi på købstidspunktet. Enhver køber vil søge at sammenligne pris og kvalitet på forskellige varemærker og modeller, før der træffes en købsbeslutning. Kreditkøb angår relativt kostbare varer. De fleste vil derfor også sammenligne kontantprisen for de samme varer i flere forretninger. Kontantprisen er det eneste og bedste udtryk til sammenligning med varens kvalitet. Det er samtidig en enkel og praktisk tommelfingerregel til vurdering af forskellige forretningers prisniveau.

Sigtet med vores pris- og konkurrencelovgivning er bl.a. at skabe gennemsigtighed i prisdannelsen. En sådan gennemsigtighed nås kun, hvis varernes pris oplyses for sig uden tillæg af f.eks. kreditomkostninger.

På samme måde, som kontantprisen sikrer en gennemsigtig prisdannelse for varen, sikrer den effektive rente gennemsigtighed for prisen på kredit. Slås kreditomkostninger og varens pris sammen, bliver resultatet usammenlignelige priser og dermed en alvorlig konkurrencebegrænsning. Kreditkøbsprisen skal i denne situation på samme tid være grundlaget for såvel en vurdering af sammenhæng mellem kvalitet og pris som mellem kreditydelse og prisen herfor.

Anvendelse af tabeller eller tilnærmelsesformler.

Den eksakte beregning af den effektive rente er så kompliceret, at beregningen som regel må erstattes af tabeller. Tabeller giver helt nøjagtige resultater.

En anden beregningsmåde er tilnærmelsesformler. Resultaterne af ,beregning ved tilnærmelsesformler afviger mere eller mindre fra den sande effektive rente afhængig af, hvor komplicerede formlerne er.

I dag anvendes tabeller næsten alle steder, hvor der i erhvervsøjemed sker beregning af den effektive rente.

Forudsætningen for at anvende tabeller, når det drejer sig om kreditkøb, må være, at tabellerne ikke bliver komplicerede og omfattende. Efter vores opfattelse er det muligt at fremstille simple tabeller, ligesom disse også kan begrænses i omfang. En væsentlig begrænsning kan f.eks. opnås ved alene at kræve, at den effektive rente opgives med en nøjagtighed på ½%.

Den alt overvejende del af kreditkøb sker med lige store ydelser og lige store perioder mellem ydelserne. (99% af afbetalingshandler sker med månedlige ydelser). I denne situation er der alene behov for en tabel bestående af 2-4 A4-sider. En anvisning på en sådan tabels opbygning er allerede givet af renteeksperter.

Det er på samme måde muligt at fremstille tabeller, der forudsætter en anden afviklingsplan end lige store ydelser med lige store tidsintervaller. Det er dog næppe af hensyn til forbrugernes ønsker, at der anvendes andre afviklingsplaner. Det forekommer derfor rimeligt, at virksomheder, der ønsker at pålægge forbrugerne særlige afviklingsplaner, vælger disse, således at der findes tabeller til beregning af den effektive rente, eller således at virksomhederne beregner den effektive rente efter den grundlæggende formel.

Der er desuden mulighed for i de få situationer, hvor der følges en individuel afviklingsplan, at lade rentetilskrivningen udgøre hele kreditomkostningen. Det vil sige, at man undlader at pålægge et fast beløb (kredittillæg) for oprettelse af en kreditkøbskontrakt, men i stedet forhøjer den løbende rente tilsvarende. I denne situation er den pro anno-rente, som anvendes ved rentetilskrivningen, lig med den effektive rente. Den effektive rente skal derfor ikke beregnes særskilt. Det bemærkes, at en sådan effektiv rente er fuld sammenlignelig med en på anden måde beregnet effektiv rente.

Forbrugerrådet har indhentet oplysninger fra en række virksomheder om beregning af kreditomkostninger. Det fremgår af oplysninger fra alle virksomheder, at der allerede i dag anvendes tabeller til beregning af rentetillægget, idet renten beregnes med en bestemt procent af den til enhver tid værende restgæld. Normalt er denne procent angivet som en rentesats pr. måned.

Anvendelse af tabeller over den effektive rente vil ikke adskille sig fra den anvendelse, som man i dag gør af tabeller. Erhvervsvirksomhederne kan vælge fortsat at anvende de i dag eksisterende tabeller, og efterfølgende beregne den effektive rente ved hjælp af en anden tabel, eller man kan nøjes med at anvende en tabel for den effektive rente, idet man på forhånd kan bestemme, hvor stor en effektiv forrentning virksomheden ønsker, hvorefter afledede størrelsen af kreditomkostningerne i kroner simpelt kan beregnes udfra et tabelopslag.

En tabelløsning må på grund af den store nøjagtighed anses for at være den bedste løsning. Hertil skal lægges, at en tabelløsning formentlig også er den enkleste fremgangsmåde, som også fremhævet fra renteekspertside.

På grund af den store vægt det må tillægges, at oplysninger om den effektive rente bliver givet, og fordi den effektive rente i dag er meget høj, ofte op til 35-40% p.a. har vi været indstillet på, hvis det var en betingelse for enighed om oplysningspligt for effektiv rente, at tilslutte os en anvendelse af tilnærmelsesformler, omend det medfører en lille unøjagtighed.

Den unøjagtighed, der kan opstå ved den alt overvejende del af kreditkøbene, er så lille, at tilnærmelsesformler er acceptable. Derimod må der for den lille del af kreditkøbet, som anvender usædvanlige afviklingsplaner, anvises en fremgangsmåde, som den der ovenfor er foreslået i tilfælde af valg af en tabelløsning.

Fejlmuligheder ved beregning af den effektive rente.

Det har været fremført, at fejlmuligheder i forbindelse med oplysning af den effektive rente i overvejende grad ligger i de kronebeløb, der skal beregnes, og ikke i selve tabelopslaget, hvorved den effektive rente kan findes udfra disse beregninger.

Der er i udvalget enighed om oplysning af 6 størrelser, som tidligere er omtalt. Disse størrelser skal oplyses, uanset den effektive rente ikke oplyses. Skal den effektive rente oplyses, skal der alene beregnes 2 størrelser mere:

1. kreditbeløbet = kontantpris – udbetaling
2. pristillæg =

$$\frac{\text{kreditomkostninger x 100}}{\text{kreditbeløb}} \ \%$$

Beregningen af disse størrelser adskiller sig ikke fra de beregninger, der under alle omstændigheder skal udføres. Det betyder, at evt. fejl kan opstå, selvom der ikke gives oplysning om den effektive rente.

Det kan hævdes, at beregningen af de 2 størrelser giver mulighed *for flere* fejl. Som det fremgår ovenfor, er der imidlertid tale om meget simple beregninger, som til andre formål foretages utallige gange i en erhvervsvirksomhed. Desuden er det sandsynligt, at disse beløb alligevel beregnes af hensyn til virksomhedens egen kalkulation af kredittilbudet. Det må således være af stor betydning for virksomhedens likviditet, at den kender kreditbeløbet. Tilsvarende kan pristillægget i procent anvendes som kalkulation af kreditomkostningen.

Under alle omstændigheder må det tages i betragtning, at virksomhederne i dag foretager beregninger, som det ikke ifølge udvalgets lovforslag pålægges dem at oplyse. Når spørgsmålet om fejlberegning skal bedømmes, må disse beregninger imidlertid inddrages. Herefter forekommer det ikke rimeligt at antage, at oplysning om den effektive rente medfører nogen nævneværdig forøgelse af fejlmuligheder.

Som tidligere omtalt anvendes allerede i dag i stort omfang tabeller. Indførelse af tabeller til beregning af den effektive rente vil derfor heller ikke medføre nye problemer, eftersom disse tabeller kan være af præcis samme simple opbygning, som de i dag anvendte.

Det må derfor afvises, at fejlmuligheder vil blive større, idet der er tale om beregninger af simpel karakter suppleret med tabelopslag. Begge dele svarende til den i dag anvendte fremgangsmåde.

Internationale og udenlandske rekommendationer og love om den effektive rente.

I marts 1977 anbefalede OECD's komité for forbrugerpolitik medlemslandene, at forbrugerne blev sikret oplysning om den effektive rente. Anbefalingen er begrundet i den betydeligt forøgede og forskelligartede kreditgivning til forbrugerne, og den store styrke, som erhvervslivet har ved kreditgivningen. Forhold som også er udpræget her i landet. Det ses bl.a. af et renteniveau, som ligger på 35-40% for kreditkøb i sammenligning med ca. 17% for låntagning i pengeinstitutter.

I et udkast til EF-direktiv om bl.a. forbrugerkredit, er der medtaget oplysningspligt med hensyn til den effektive rente. I USA er der på federalt niveau gennemført lovgivning om oplysning af den effektive rente. Den amerikanske lov omfatter anden kreditgivning end kreditkøb, bl.a. af denne grund er tabel- og vejledningsmaterialet meget omfattende. Alligevel har man fundet det påkrævet med oplysning af den effektive rente.

I Danmark vil det som omtalt ovenfor være tilstrækkeligt med et langt enklere tabel- og vejledningsmateriale.

I Tyskland og England findes der ligeledes krav i lovgivningen om, at kreditgiveren skal oplyse den effektive rente. I Sverige er der netop vedtaget en lov herom, og i 1977 har et udvalg i Norge stillet forslag om oplysning af den effektive rente ved kreditkøb.

Det fremgår, at en lang række lande og internationale organisationer har fundet tungtvejende grunde til at give oplysning om den effektive rente. Der er derfor allerede i flere lande gennemført lovgivning herom, og i flere lande og organisationer er der forslag til og anbefalinger af en lovgivning.

Sammenfattende.

1. Den effektive rente udtrykker omkostningen ved en kredit uafhængig af kredittens størrelse, afdragsform m.v. Der tages desuden i den effektive rente hensyn til alle kreditomkostninger. Dermed er den effektive rente det bedste mål for prisen på kreditten.

2. På samme måde som f.eks. en vares kvalitet skal vurderes i forhold til kontantprisen, skal vilkårene ved kreditgivningen vurderes overfor prisen på kreditten. Den effektive rente sikrer en sådan vurdering af kreditten og supplerer således oplysningen om kontantprisen.

3. I Kreditkøbsudvalget har der været bred enighed om, at der i kreditkøb skal oplyses en lang række beløb, såsom udbetaling, kreditomkostninger, ydelsens størrelse m.v. Disse oplysninger om beløb har hver for sig det formål, dels at oplyse og dels at fastlægge de nærmere betingelser ved kreditkøbet. Der er ingen af disse oplysninger, som i sig selv udtrykker prisen på kreditten på samme enkle måde, som den effektive rente. Den effektive rente har derfor sit *eget* væsentlige formål, som ikke kan opfyldes af andre talstørrelser.

4. Under realistiske forhold kan der ikke anlægges sådanne renteteoretiske betragtninger, at den effektive rente vil virke vildledende med hensyn til vurdering af en kredits fordelagtighed. Der kan tværtimod ikke anvises andre objektive størrelser, som muliggør en bedre sammenligning af omkostningerne i kredittilbud med forskellige ydelser og forfaldstider.

5. Den effektive rente kan findes ved tabelopslag. Muligheden for beregningsfejl adskiller sig dermed ikke fra de fejl, der kan opstå ved beregning af kredtikøbsprisen eller andre beløb i kroner. Disse beløb skal under alle omstændigheder oplyses eller beregnes ved ethvert kreditkøb.

Allerede i dag anvender erhvervsvirksomhederne i ividt omfang tabeller ved beregning af renteudgifter ved kreditkøb. Der er derfor heller ikke knyttet nye fejlkilder til tabelanvendelsen. Udfra en samlet betragtning må det således afvises, at fejlmuligheder og beregningsbesvær kan begrunde, at der *ikke* sker oplysning om den effektive rente.

6. Det er Jørgen Christiansens og Benedicte Federspiels opfattelse, at de meget store kreditomkostninger - op til 40% p.a., som betales ved kreditkøb, gør det påtrængende nødvendigt, at der sikres forbrugerne mulighed for at vurdere disse omkostninger på den bedste måde. Såfremt forbrugerne skal have rimelig mulighed for at vælge den mest fordelagtige kredit og derved bidrage til at sikre konkurrence på kreditgivningen ved kreditkøb, er det påkrævet, at de oplyses om den effektive rente.

Det er derfor vor bestemte opfattelse, at en kommende lov om kreditkøb må indeholde en bestemmelse om oplysning af den effektive rente.

Entreprenørforeningen
Grosserer-societetet

Håndværksrådet
Industrirådet

Den 30. august 1976

Justitsministeriet
kreditkøbsudvalget
Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Vedr.: **Kreditkøbsudvalget** s **udkast til lov om køb på kredit.**

Undertegnede organisationer er blevet gjort bekendt med og har gennemgået det udkast til lov om køb på kredit, som en arbejdsgruppe under det af Justitsministeriet nedsatte kreditkøbsudvalg har udarbejdet. Organisationerne skal herved tillade sig at fremsætte nogle generelle betragtninger om det udarbejdede udkast.

Organisationerne skal udtale, at man nærer sympati for de bestræbelser hen imod en større forbrugerbeskyttelse, der ligger bag dele af udkastet, herunder specielt de bestemmelser, der over for forbrugeren indebærer en klargørelse af dennes retsstilling, når et kreditkøb overvejes indgået; under hensyntagen til dette udgangspunkt må organisationerne udtale, at man stiller sig stærkt tvivlende over for hensigtsmæssigheden af at regulere såvel forbrugerens som erhvervslivets kreditkøb i én og samme lov. Efter vor opfattelse bør kreditkøb reguleres i 2 love, henholdsvis for forbrugerkredit og for kredit givet i forbindelse med salg af erhvervsløsøre. Behandles begge forhold i samme lov, vanskeliggøres forståelsen af de enkelte bestemmelser og disses samspil, og en ganske uønsket usikkerhed med hensyn til opfattelsen af, hvad deir er gældende ret, vil blive resultatet. Vi er endvidere af den opfattelse, at det er uhensigtsmæssigt at regulere retsforholdet mellem to erhvervsvirksomheder i en lov, hvis hovedsigte er at beskytte den økonomisk svage part. En lov om forbrugerkredit vil kunne benytte den beskrivelse af forbrugerkøb, der er givet i Forbrugerkommissionens betænkning III, pag. 12 som udgangspunkt, jfr. også udkastets § 2, stk. 2.

Vi nærer betænkelighed ved, at der i udkastets § 3, stk. 2 foreslås gennemført en retstilstand, der vil medføre, at erhvervsløsøre opdeles i 2 grupper, således at erhvervsløsøre under en vis beløbsgrænse er undergivet udkastets bestemmelser, medens erhvervsløsøre over en bestemt grænse er undtaget. Dette medfører, at salg af noget erhvervsløsøre vil være undergivet en stærk regulering, medens andet frit vil kunne sælges. Dette princip vil føre til stor usikkerhed i forbindelse med salget af en lang række erhvervsløsøre og vil samtidig medføre urimeligheder - der tænkes her bl.a. på de vanskeligheder, der vil opstå, ved fastsættelsen af om en maskine, et stykke inventar eller et redskab er omfattet af loven, afhængigt af om det er forsynet med mere eller mindre udstyr.

Vi skal på denne baggrund henstille, at udkastet tages op til fornyet overvejelse. De dele af udkastet, der regulerer forbrugerkredit, må med forskellige korrektioner kunne gennemføres umiddelbart, hvorimod de regler, der skal gælde for kreditgivning i forbindelse med salg af erhvervsløsøre, foreslås optaget til nærmere drøftelse med vore organisationer. Praktisk kunne man forestille sig, at den nugældende afbetalingslov fra tidspunktet for gennemførelsen af en ny lovgivning om forbrugerkredit blev holdt i kraft for salg af erhvervsløsøre alene.

sign.

Preben Hommel.

Den 29. september 1977.

Finansiering af forbrugerkøb for køber i pengeinstitutterne

Finansiering af forbrugerkøb i pengeinstitutterne tilsigter, at køber hos sælger opnår kontantprisen, selv om køberen kun selv råder over udbetalingen.

Restkøbesummen, d.v.s. kontantprisen minus udbetalingen, lånes i pengeinstituttet på dettes sædvanlige vilkår for forbrugslån.

Lånet forhandles alene mellem pengeinstituttet og køberen og baseres på dennes kundeforhold til pengeinstituttet.

Pengeinstituttet kunne som gældsdokument bruge et underpantebrev i godet. Dette er besværligt, idet der skal udfærdiges tinglysningsdokument og muligvis endog gældsbevis; fremgangsmåden vil medføre ekstra omkostninger for køberen i form af forhøjet stempel til løsørepantebrevet samt forsinket ekspedition i det omfang, det købte ikke vil kunne udleveres til køber, før tinglysning har fundet sted. Stempelomkostninger ved udfærdigelse af købekontrakt andrager 1 promille af købesummen, såfremt denne overstiger 10.000 kr. Ved købekontraktens transport til pengeinstituttet skal der stemples med 1 promille, således at de samlede stempelomkostninger andrager 2 promille af købesummen. Oprettes der derimod et løsørepantebrev i godet, andrager stempelomkostningerne 1,5 procent af det pantsikrede beløb.

Derfor bruges købekontrakten som eneste dokument, der gennem transport af fordring og ejendomsforbehold har givet pengeinstitutterne samme sikkerhed som en pantsætning.

Forbrugerfinansieringens afgørende objektive forskel over for finansieringen af forhandler er,

at kontraktens købesum er kontantprisen, og

at tilbagebetalingen af restkontantkøbesummen følger pengeinstituttets normale låneafviklingsvilkår og til pengeinstituttets normale rentesatser (bagudfaldende renter af restgælden).

Disse vilkår indføjes i kontrakten efter pengeinstituttets diktat eller fremgår af en selvstændig allonge til kontrakten, som da ikke selv udtaler noget om afviklingen.

Set med pengeinstituttets øjne er der tale om et almindeligt låneforhold, som ved risikovurderingen kalkuleres uafhængigt af forpligtelserne mellem sælger og køber. På grund af den anvendte dokumentform er det derfor nødvendigt at lade køberen give afkald på eventuelle mangelsindsigelser i forhold til pengeinstituttet.

En række af lovudkastets bestemmelser vanskeliggør opretholdelsen af den hidtil anvendte finansieringsform. Det er nærliggende at antage, at pengeinstitutterne som følge heraf må opgive anvendelsen af et velindarbejdet system, der har fungeret tilfredsstillende for, og som er velkendt af såvel forbrugere som forhandlere og pengeinstitutter.

I lovudkastets § 12, stk. 1,1. pkt., forbydes anvendelsen af cut-off klausuler. Vi har noteret os, at man kan opretholde erklæringen om, at køber har modtaget godet, medens afkald på mangelsindsigelser vil blive ramt af bestemmelsen. Dette vil forøge pengeinstitutternes risiko, og udkastets begrundelse for i visse situationer at kæde forhandler og financier sammen synes ikke at passe på den her beskrevne situation. Cut-off klausuler burde derfor fortsat kunne finde anvendelse indenfor dette område.

Efter lovudkastets § 23, jfr. § 28, vil man i forbrugerkøb være henvist til at søge sig fyldestgjort gennem tilbagetagelse af det solgte, og man har således efter § 28, stk. 2, som udgangspunkt ikke noget restkrav mod køber, såfremt det solgtes værdi ved tilba-

getageisen er mindre end restfordringen. Da en del af fordelene for forbrugeren ved finansiering gennem pengeinstituttet er, at der regelmæssigt indrømmes en afviklingstid afpasset efter kundens ønsker, og uden at afgørende vægt er lagt på en konkret vurdering af godets værditab i tid under hensyntagen til den forventede brug, må godets værdi i en misligholdelsessituation forventes at være mindre end restfordringen på dette tidspunkt. En gennemførelse af lovudkastets princip for de af pengeinstitutterne på denne måde finansierede forbrugerkøb ville således have til følge, at pengeinstitutterne måtte afpasse løbetiden og udbetalingens størrelse efter godets levetid til skade for forbrugeren.

Lovudkastets § 26, stk. 2, lægger ved værdiopgørelsen afgørende vægt på, hvad sælgeren, d.v.s. sælgeren og ikke pengeinstituttet som transporthaver, kan opnå ved at sælge tingen på mest hensigtsmæssig måde, eventuelt efter rimelig istandsættelse. Denne regel stiller pengeinstituttet i en urimelig ugunstig situation i de tilfælde, hvor der er tale om køberfinansiering.

Lovudkastet indeholder en række bestemmelser om renter, herunder om bagudfaldende renter og effektiv rente, og dette spørgsmål overvejes i øjeblikket af finansministeriets rentekonsulent. De foreslåede bestemmelser rejser betydelige praktiske problemer, såfremt de ønskes gennemført. Vi forbeholder os separat at vende tilbage til dette spørgsmål, men finder, at flere af de i § 6 foreslåede regler er uhensigtsmæssige i relation til køberfinansiering.

sign.

Kreditkøbsudvalget **Den 28. april 1976.**

Notat om momsproblemer ved tilbagetagelse af ting solgt med ejendomsforbehold.

Hvor en ting, der er solgt med ejendomsforbehold, tages tilbage af sælgeren, skal der i henhold til den gældende afbetalingslov ske en opgørelse af parternes mellemværende. Ved dette opgør skal tingens værdi ved tilbagetagelsen regnes køberen til gode. Tingens værdi fastsættes ved en vurdering, der skal tage udgangspunkt i, hvad sælgeren kan få for tingen ved et videresalg, eventuelt efter en rimelig istandsættelse, jfr. afbetalingslovens § 3.

I de fleste tilfælde er der betalt moms ved købet af den ting, der tages tilbage, og i disse tilfælde må køberen kunne kræve, at der tages stilling til, hvor meget af den oprindeligt betalte moms, der skal gå tilbage.

1. Indledningsvis må det anføres, at spørgsmålet om momsrefusion kun opstår, såfremt sælgeren er momsregistreret, jfr. herved momsloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 512 af 1. december 1971, § 3. Sælgeren er kun momsregistreret, såfremt han driver selvstændig erhvervsvirksomhed med afsætning af varer, og kun såfremt den årlige omsætning overstiger 5.000 kr.

Da køberen også kan være momsregistreret og i så fald i visse tilfælde kan få godskrevet den ved købet betalte moms, vil der i det følgende blive sondret mellem de tilfælde, hvor køber ikke er momsregistreret (pkt. 2) og hvor han er momsregistreret (pkt. 3).

2. *Sælger momsregistreret - køber ikke.*

2.1. **I** denne situation, som nok er den i fogedretterne hyppigst forekommende, er der betalt moms af køberen, og denne kan køberen ikke få refunderet fra toldvæsenet.

Når sælgeren har taget genstanden tilbage og videresælger den til trediemand, skal der også ved videresalget svares moms af trediemand, og denne moms skal sælgeren tilsvare toldvæsenet som udgående moms.

2.2 *Vurdering.*

Som nævnt af Jens Anker Andersen i Fuldmægtigen 1972, p. 116, må det afgørende for den nye køber være, hvad han samlet skal give for købsgenstanden, mens han - såfremt han ikke er momsregistreret - vil være uinteresseret i, om en del af købesummen skal gå til moms.

Vurderingen af den pågældende tings værdi ved tilbagetagelsen må derfor også tage udgangspunkt i, hvad en ny køber kan forventes at ville give for tingen.

Hvis denne vurdering viser en forventet videresalgspris på f.eks. 4.600 kr., må fogeden herefter fratrække den moms, sælgeren skal svare af dette beløb. Forudsat en momsprocent på 15 kan fogeden anvende følgende brøk, 3/23, således at forstå, at 20/23 af videresalgsprisen er den rene videresalgspris, d.v.s. minus moms.

I det nævnte tilfælde er tingens værdi for sælgeren følgelig 4.600 kr. minus 3/23, eller 4.000 kr. Dette beløb skal regnes køberen tilgode ved opgøret af parternes mellemværende ved tilbagetagelse af den solgte genstand.

2.3. *Momsrefusion.*

I henhold til momslovens § 13, stk. 5, kan sælgeren i sin afgiftspligtige omsætning fratrække 20/23 af det beløb, han har godtgjort kunder for varer, der er taget retur. Denne regel gælder også for ting, der tages tilbage i henhold til et ejendomsforbehold, jfr. momsvejledningen p. 14-15. Reglen om, at kun 20/23 kan fratrækkes synes dog at forudsætte, at det beløb, der godtgøres køberen, indbefatter moms, jfr. momsvejledningen p. 15.

Hvis det under pkt. 2.2. nævnte eksempel anvendes, skal sælgeren godtgøre køberen 4.000 kr., nemlig tingens værdi ved videresalg. Dette beløb kan da fratrækkes fuldt i sælgerens afgiftspligtige omsætning, idet det ikke omfatter moms.

Hvis den pågældende genstand oprindelig solgtes til køberen for 6.900 kr., incl. moms, var den rene salgspris 6.000 kr.

Disse 6.000 kr. er oprindelig indgået i sælgerens afgiftspligtige omsætning, i hvilken sælgeren nu som følge af tilbagetagelsen kan fratrække 4.000 kr. Som følge heraf bliver der i realiteten i forbindelse med det første salg kun betalt moms af den forbrugte værdi, mens genstanden var hos køberen, hvilket i dette tilfælde bliver ca. 2.000 kr. Moms af dette beløb er 300 kr.

I forbindelse med det oprindelige salg blev der betalt 900 kr. i moms, hvilket beløb sælgeren har tilsvaret toldvæsenet. Da sælgeren i realiteten kun skal tilsvare 300 kr. i moms i forbindelse med det første salg, idet det blev mindre værdimæssigt end egentligt antaget (nemlig 6.000 kr. minus 4.000 kr., eller 2.000 kr.), får han 600 kr. refunderet af toldvæsenet som for meget erlagt moms.

Resultatet bliver herefter, at sælgeren i forbindelse med tilbagetagelsen og videresalget kan regne med, at han samlet vil få 4.600 kr., nemlig videresalgsprisen plus refunderet moms.

Det sidstnævnte beløb, 600 kr., bør dog også godskrives køberen, idet det er ham, der oprindelig har betalt momsen på 900 kr. Dette beløb videretransporteres blot til toldvæsenet af sælgeren via dennes momsregnskab.

Fogeden skal således efter at have foretaget en vurdering som nævnt under pkt. 2.2. i opgørelsen af parternes mellemværende regne køberen 4.600 kr. tilgode, nemlig de 4.000 kr., som tingen vurderes til, plus 600 kr. som for meget betalt moms.

2.4. Hvis der ved tilbagetageisen gælder en anden momsprocent end ved salget af genstanden, skal momsrefusionen, som skal komme køber tilgode, beregnes ud fra den ved salget til køberen gældende momsprocent.

Hvis man anvender det ovennævnte eksempel, skal tingen vurderes på samme måde som under pkt. 2.2, d.v.s. ud fra den gældende momsprocent. Men momsrefusionen, som sælger får fra toldvæsenet, beregnes ud fra den dagældende momsprocent. Hvis denne var 10%, bliver momsrefusionen 400 kr., idet den forbrugte værdi er 2.000 kr., hvilket giver 200 kr. i moms, mens den oprindeligt betalte moms var 600 kr. (10% af 6.000 kr.)

3. *Sælger momsregistreret - køber også.*

3.1. *Vurdering.*

Vurderingen af genstandens værdi ved tilbagetagelsen må ske på samme måde som nævnt under pkt. 2.2. Det bemærkes herved, at der ikke er tale om, at det forhold, at det solgte tages tilbage, udløser moms ud fra den teoretiske konstruktion, at der skulle være tale om et nyt salg, jfr. Jens Anker Andersen, Fuldmægtigen 1972, p. 115-116.

3.2. Køberen kan, når han er momsregistreret, få det beløb, han har betalt i moms til sælgeren, godskrevet af toldvæsenet, idet det kan opføres i hans momsregnskab som indgående moms, d.v.s. i køberens favør. I visse tilfælde vil dette kunne medføre, at beløbet vil blive udbetalt kontant af toldvæsenet, hvilket f.eks. er tilfældet, såfremt den indgående moms hos køberen er større end den udgående moms.

Ved afbetalingshandelen betyder dette, at en momsregistreret køber, der må betale 20% i udbetaling, som antages at skulle beregnes ud fra salgsprisen incl. moms, jfr. U 1970.688, kan få godskrevet de 15% (nu 18%) moms, således at køberen, skønt han efter afbetalingsloven skal betale 20% i udbetaling, reelt kommer til at betale et væsentligt mindre beløb, nemlig den erlagte udbetaling minus den momsrefusion, han har fået fra toldvæsenet. Dette antages dog ikke at medføre, at ejendomsforbeholdet bliver ugyldigt, jfr. U. 1970. 6880.

Det kunne i denne forbindelse diskuteres, om ikke denne adgang til at få momsen refunderet og dermed få udbetalingskravet nedsat væsentligt burde medføre, at kravet om en vis mindsteudbetaling blev opgivet i erhvervskøb, hvor køber er momsregistreret.

Argumentet til støtte herfor skulle være, at køberen jo får en meget stor del af udbetalingen refunderet af toldvæsenet, hvorfor

man ligeså godt kan opgive udbetalingskravet.

Heroverfor kan det imidlertid anføres, at hvis man opgav udbetalingskravet, ville det ligefrem i visse tilfælde kunne betale sig - i hvert fald rent likviditetsmæssigt - at indgå kreditkøb også med ejendomsforbehold, idet der ikke skal præsteres nogen kontantindsats, hvorimod køberen samtidig med at få udleveret købsgenstanden kan få udbetalt et kontantbeløb svarende til momsen fra toldvæsenet.

Herved ville man faktisk i et vist omfang kunne anspore til at indgå afbetalingskontrakter med ejendomsforbehold i stedet for - som det egentlig var meningen med udbetalingskravet - at søge en vis begrænsning af disse handler. Sælgeren vil stadig i et vist omfang kunne være interesseret i at indgå afbetalingskontrakter, idet han ville have sit ejendomsforbehold som sikkerhed.

3.3. *Momsrefusion*

Køberen har som nævnt under pkt. 3.2. fået momsen godskrevet hos toldvæsenet i forbindelse med købet.

Ved en tilbagetagelse af det solgte skal der ske en opgørelse af parternes mellemværende, og for så vidt angår momsproblemet, skal køberen kun have godskrevet moms for den værdi, han har forbrugt i sin virksomhed, svarende til, at den ikke-momsregistererede køber kun skal betale moms af den forbrugte værdi. Da han imidlertid har fået godskrevet hele den ved købet betalte moms, opstår der et særligt problem i denne situation.

Tages tingen tilbage for 4.000 kr., hvilket er den pris, den kan indbringe sælgeren ved et videresalg, og lægges det til grund, at tingens oprindelige salgspris minus moms var 6.000 kr., er den forbrugte værdi 2.000 kr. Det er dette beløb, køberen skal betale moms af, hvilket er 300 kr. og kun dette beløb skulle han have haft godskrevet hos toldvæsenet.

De 4.000 kr. er den uforbrugte værdi, som han ikke skal betale moms af, og for det beløb skal han have moms tilbagebetalt af sælgeren. Han skal med andre ord tilsvare toldvæsenet 600 kr. Dette sker rent praktisk ved, at beløbet anføres som udgående moms hos køberen.

Imidlertid synes momslovens § 13, stk. 5, også at skulle anvendes i denne situation. Dette betyder, at sælgeren i sin afgiftspligtige omsætning af de 4.000 kr., han har godskrevet køberen ved opgørelsen i forbindelse med tilbagetagelsen af det solgte, kun kan fratrække 20/23 af dette beløb. Som nævnt forudsætter denne regel dog, at køberen har fået godskrevet moms. Da køberen ved vurderingen kun godskrives 4.000 kr., som ikke omfatter moms, kan sælgeren herefter fratrække 4.000 kr., og det beløb, der herefter reelt skal svares moms af fra sælgerens side, er forskellen mellem 6.000 og 4.000 kr. eller 2.000 kr. Momsen af dette beløb er 300 kr.

Da sælgeren tidligere, ved købets indgåelse, har anført 900 kr. som udgående moms, mens han rettelig kun skal tilsvare toldvæsenet 300 kr., idet det oprindelige salg mod forventning kun kom til at repræsentere en værdi på 2.000 kr. i stedet for 6.000 kr. vil han nu få refunderet forskellen mellem 900 og 300 kr. af toldvæsenet, hvilket praktisk kan ske ved at de 600 kr. anføres som indgående moms.

Resultatet bliver herefter, at sælgeren i forbindelse med tilbagetagelsen og videresalget ligesom under pkt. 2.3. kan regne med, at han samlet vil få 4.600 kr. ud af tingen som følge af tilbagetagelsen. Også i denne situation bør fogeden ved opgørelsen af parternes mellemværende sørge for, at køberen bliver godskrevet de 600 kr., ud over de 4.000 kr.

3.4. Såfremt momsprocenten ved tilbagetagelsen er en anden end den, der var gældende ved salget, må vurderingen og momsrefusionen opgøres på samme måde som under pkt. 2.4.

4. *Konklusion.*

På grundlag af det foregående synes det at kunne konkluderes, at fremgangsmåden er den samme, såvel hvor køber ikke er momsregistreret som hvor han er det.

Fogeden må i begge tilfælde i princippet vurdere tingens værdi ved videresalg incl. moms, trække denne herfra og derefter udregne den momsrefusion, som sælgeren kan få fra toldvæsenet som følge af tilbagetagelsen.

Som nævnt af Jens Anker Andersen i Fuldmægtigen 1972, p. 117, kan opgørelse i praksis ske efter følgende skema:

	A. Vurdering (rekvirentens videresalgspris incl. eventuel moms)	
Udfyldes ikke, hvis det drejer sig om 1. automobiler under 3 tons 2. rekvirenten ikke er momsregistreret 3. afbetalingskontraktens momsprocent er den samme som ved tilbagetagelsen.	B. ÷ 3/23 af A (ved en momsprocent på 15)	
	C. + afbetalingskontraktens momsprocent af A ÷ B	

Det bemærkes, at undtagelse 1 i skemaet har sin begrundelse i en særregel i momslovens § 10, stk. 1, hvorefter sælgeren ikke får momsrefusion ved tilbagetagelse af automobiler, der vejer under 3 tons, men han skal så heller ikke tilsvare moms ved videresalget. I denne situation skal fogeden derfor ikke trække 3/23 fra videresalgsprisen og ikke beregne momsrefusion.

For så vidt angår undtagelse 2 i skemaet, kan der henvises til pkt. 1, første afsnit, i notatet, hvoraf det fremgår, at momsproblematikken kun opstår, såfremt sælgeren er momsregistreret. Er det ikke tilfældet behøver fogeden med andre ord ikke at tænke på moms i forbindelse med opgørelsen mellem parterne.

Endelig bemærkes det om undtagelse 3, at B og C ikke er aktuelle, såfremt momsprocenten er den samme ved tilbagetageisen som ved det oprindelige salg.